
SIGILLVM ACADEMIÆ HARVARDIANÆ IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIÆ
The Gift of
Charles Eliot Norton
of
Cambridge
(Class of 1846),
12 May, 1860.

RERUM BRITANNICARUM MEDII ÆVI SCRIPTORES,

OR

CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING

THE MIDDLE AGES.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS

OF

GREAT BRITAIN AND IRELAND

DURING THE MIDDLE AGES.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

On the 26th of January 1857, the Master of the Rolls submitted to the Treasury a proposal for the publication of materials for the History of this Country from the Invasion of the Romans to the Reign of Henry VIII.

The Master of the Rolls suggested that these materials should be selected for publication under competent editors without reference to periodical or chronological arrangement, without mutilation or abridgment, preference being given, in the first instance, to such materials as were most scarce and valuable.

He proposed that each chronicle or historical document to be edited should be treated in the same way as if the editor were engaged on an Editio Princeps; and for this purpose the most correct text should be formed from an accurate collation of the best MSS.

To render the work more generally useful, the Master of the Rolls suggested that the editor should give an account of the MSS. employed by him, of their age and their peculiarities; that he should add to the work a brief account of the life and times of the author, and any remarks necessary to explain the chronology; but no other note or comment was to be allowed, except what might be necessary to establish the correctness of the text.

The works to be published in octavo, separately, as they were finished; the whole responsibility of the task resting upon the editors, who were to be chosen by the Master of the Rolls with the sanction of the Treasury.

The Lords of Her Majesty's Treasury, after a careful consideration of the subject, expressed their opinion in a Treasury Minute, dated February 9, 1857, that the plan recommended by the Master of the Rolls "was well calculated for the accomplishment of this important national object, in an effectual and satisfactory manner, within a reasonable time, and provided proper attention be paid to economy, in making the detailed arrangements, without unnecessary expense."

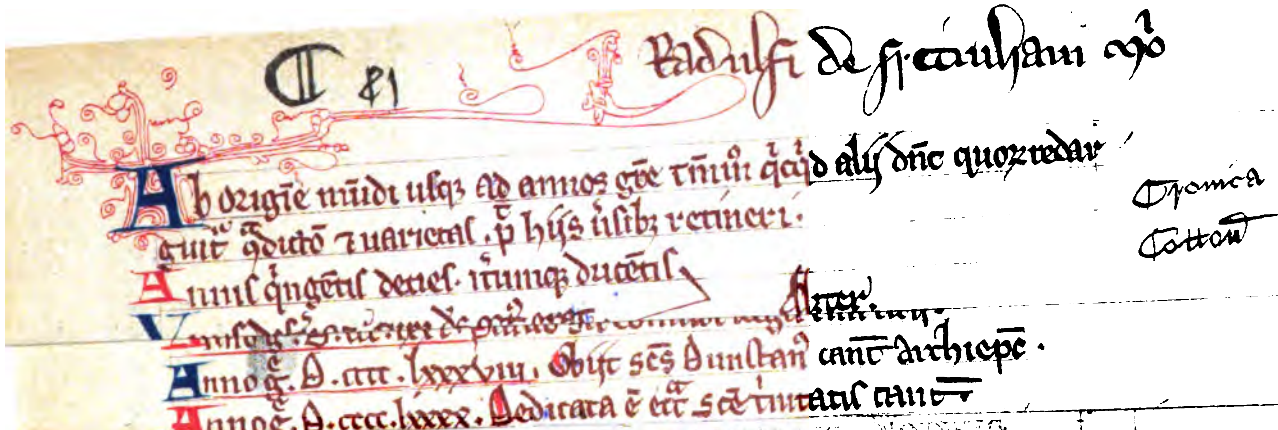
They expressed their approbation of the proposal that each chronicle and historical document should be edited in such a manner as to represent with all possible correctness the text of each writer, derived from a collation of the best MSS., and that no notes should be added, except such as were illustrative of the various readings. They suggested, however, that the preface to each work should contain, in addition to the particulars proposed by the Master of the Rolls, a biographical account of the author, so far as authentic materials existed for that purpose, and an estimate of his historical credibility and value.

Rolls House,
December 1857.

BARTHOLOMÆI DE COTTON

MONACHI NORWICENSIS

HISTORIA ANGLICANA.

MS. ECCLESIÆ CATHEDRALIS NORWIC. I. I.

Day & Son, Lith^rs to the Queen.

BARTHOLOMÆI DE COTTON

MONACHI NORWICENSIS

HISTORIA ANGLICANA;

(A.D. 449—1298.)

NECNON EJUSDEM

LIBER DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS ANGLIÆ.

EDITED

BY

HENRY RICHARDS LUARD, M.A.,

FELLOW AND ASSISTANT TUTOR OF TRINITY COLLEGE, CAMBRIDGE.

PUBLISHED BY THE AUTHORITY OF THE LORDS COMMISSIONERS OF HER MAJESTY'S TREASURY, UNDER THE DIRECTION OF THE MASTER OF THE ROLLS.

LONDON:

LONGMAN, GREEN, LONGMAN, AND ROBERTS.

1859.

18[illegible], May 12.
[illegible]
[illegible]
[illegible]
(Class of [illegible].)

CONTENTS.

PREFACE.

PREFACE.

BEFORE anything is said respecting the Author and the extent of the very valuable and important chronicle now for the first time published, it will be necessary to explain at some length the manner in which the Editor's work has been performed, as the peculiar method adopted in the present volume is here for the first time tried, and thus to a certain extent partakes of the nature of an experiment.

Probable reasons why this work has never yet been published.

That so valuable a history as that of BARTHOLOMEW DE COTTON, contemporary in the strictest sense of the word, should have slept in MS. for so long, (with the exception of the few extracts given by Wharton,) in spite of the expressions which have from time to time been made of the advisability of its publication, will seem strange at first sight; for this Historian has not, like some others, been seen at one period, and then been lost sight of, till accidentally found buried in one of our great MS. collections; but the work has been always accessible, and has been consulted with more or less advantage by almost all historians who have concerned themselves with original documents, from Tyrrell to Pauli. One cause may perhaps be found in the fact of so considerable a portion of our author being derived directly from older chronicles; and thus, while there are minute additions and alterations even in the early portions sufficient to make it appear scarcely advisable to omit them altogether, it may yet have been thought by some that to

publish an abridgment of a well-known work, where the language is frequently injured, and the facts occasionally distorted, by the careless way in which the abridgment is made, was in no way to be desired. And thus the way in which our author has hurried over his account of the early history of England, and indeed almost the whole work till he comes to his own time, has prevented the very important record of the last years of Henry III. and of the greater portion of the Reign of Edward I. from seeing the light.

Plan of the edition.

It was suggested to me, after I had observed how entirely the beginning of the present history is an abridgment of one earlier chronicler in particular, that it would be well to print such portions of the MS. in a smaller type than that which has hitherto been employed in the works of the present series. And on thinking over this, it occurred to me that if this plan of separating new matter from old,—what the author wrote and what he copied,—by means of a difference of type, were followed out into minute details, not only would the reader be able to see at a glance the new matter without the trouble of wading through the old, but that I could also show the manner in which these chronicles were sometimes compiled, by leaving out a sentence here, putting in a few fresh words there,—the chronicler sometimes abridging in his own language the author from whom he is copying, at others enlarging or amplifying it by the insertion of epithets, or fresh sentences altogether,—while at the same time the work could be read without any inconvenience exactly as the author has left it. And that thus, especially if a collation of the variations from the author that is being followed were given at the foot of the page, a far better idea of the character of the compiler would be obtained than by the most lengthy dissertation, or the most varied examples; while those who merely look into a chronicler for fresh facts, or a

Old matter distinguished from new.

new recital of old ones, would be saved the trouble of reading over what they have already known elsewhere.

Another advantage, too, is to be gained by this process; a collation of the text of the author whom the chronicler takes for his guide in his abridgment, if done with sufficient care, will show which of the MSS., and so in some cases which revision of his author's text (in cases where there is known to have been more than one) he has followed; and thus will prove that such revision is at least as old as the date of the copyist, and most probably that one most in vogue at the time. And by this means it may be possible to recover the genuine text, or at least to ascertain which of the MSS. approaches nearest to it, of some of our older chroniclers. Again, it is most important in weighing the evidence for a historical fact to remember that the same principle according to which credit is given to a particular reading, also applies to the credit we attach to a particular fact. "If of twenty MSS. "agreeing in any reading, nineteen can be proved to "have been copied from the twentieth, the reading "manifestly does not rest on the authority of twenty "MSS. but of one."[1] So if we find a fact stated by any number of different chroniclers, and we can prove that all after the first are indebted for their knowledge of it to him, the fact must rest solely on the credit due to this one, and he alone should be quoted as its authority. Thus, for instance, it is surely incorrect to quote Henry of Huntingdon as an additional authority for those facts which he has manifestly taken from Bede or from the Saxon Chronicle.

Advantages to be gained by the process.

The plan, then, which I have pursued is as follows. All the matter which is clearly directly derived from an older source I have printed in small type; all

Account of the method pursued.

[1] Arnold's Thucydides: Preface, p. vi.

which I believe to be the compiler's own, in type of the ordinary size. It will be seen that he continually introduces single words, as pointing out more distinctly the person spoken of; affixing, for instance, the word *rex* to the name of a king, or *prædictus*, when applicable. These I have always printed in the large type, in which, of course, all the actual additions of the compiler appear. Where he has omitted anything, either words or sentences, as is continually the case, I have indicated the omission by the usual row of points. At the foot of the page will be found a collation of the author who is abridged or copied, sufficiently full to show all the differences of any importance, and at the same time to point out in what way the abridgment or copy has been made. I do not think that omissions of any importance will be discovered: the great difficulty has been to preserve perfect consistency in the plan adopted. Sometimes the most trifling variation will show which chronicler our author is following, while it would be clearly unadvisable always to give every variation of a conjunction or preposition. The difference in spelling of proper names, as being almost entirely due to the oscitancy of scribes, I have scarcely ever noticed; and the same may be said in the variations in giving the titles of kings, such as *rex Francorum* or *rex Franciæ*, and the like, which are indiscriminately employed.

In many cases the author gives an abridgment of a sentence of greater or less length, in his own language. In these cases, where it has been clearly derived from his original, I have printed it in the smaller type, though the words may be different, and have put the word 'abridged' in a note at the foot of the page. In all other cases it is to be supposed that the exact words of the original are followed by our author.

Difficulties of the process.

In the earlier portion of the work, where one chronicle has been the authority, the process described is tolerably

easy, and not attended with much risk of error. It is where several historians have been used at the same time, involving the necessity of examining one after the other to see which is the one followed in each particular case, that especial pains have to be employed to insure correctness. And the labour is considerably enhanced by the author not always following the order in which his authorities narrate the facts described, but returning and mentioning a fact that the historian he is copying had given some pages back, or even under another year. It would perhaps be too much to hope that I have been successful in tracing back to their source every passage in my author which has been derived from an earlier one. I do not think, however, that many omissions in this respect will be discovered. The greatest vigilance has been found necessary in endeavouring to ascertain which of various chroniclers, who all mention a fact in nearly the same words, our author is copying; a single unimportant word or particle is often what determines the decision. This has been especially the case of the two chroniclers, Roger of Wendover and Matthew Paris[1]; as

---

[1] It is perhaps almost superfluous to add that I have received considerable assistance from Mr. Coxe's valuable collation of the texts of Wendover and Paris, which forms the appendix to his very able edition of the former Chronicler. At the same time, I have in all cases myself compared the two texts, as very often trifling variations which Mr. Coxe has omitted (see his preface, p. viii.) have been the means of showing me which of the two my author follows. A few instances are here subjoined:—

	R. W.	M. P.
T. ii. p. 21, l. 15,	gravi mugitu	gravi terræ mugitu.
" " 23, l. 5,	suum	*deest.*
" " 25, l. 15,	generavit	procreavit.
" " 302, l. 32,	se	*deest.*
" " 314, l. 33,	omnem	omnes.
" " 363, l. 8,	concurrunt	occurrunt.
" " 409, l. 7,	viginti duobus	duodecim.

I think it can be proved that he had both the MSS. on his desk, and continually turned from one to the other. Very apparently trifling changes have shown me which of the two is his original from time to time.

The object, to ascertain the *author's* authority.

One point must be especially borne in mind. My object is not to ascertain who is the original authority for any fact or statement, but—who is my author's authority? Which of the chroniclers we have now in print did he take as his guide for the facts he relates? For instance, in referring a fact to Roger of Wendover, and the next to Matthew Paris, I do not mean to imply *necessarily* that the second is not in the former's work, but that I believe my author to have changed from the one to the other in his compilation. The reasons for this, when the collation at the foot of the page does not show them, will at once be seen by a reference to the chronicler whose name is placed in the margin. The method followed has been to place in the inner margin of the page the name of the authority which is supposed to be continually employed, excepting at the passages which are printed in larger type, until another appears in its place. In some few instances (as in pp. 1, 2,) the names of authorities are given in the margin opposite to matter printed in larger type, because they seemed the actual source from which the facts had been obtained, though the author has by alteration made the passages entirely his own. In the latter portion of the work I have occasionally inserted the names of authorities in the

	R. W.	M. P.
T. ii. p. 438, l. 30,	Ricardus	*addit* Par. commotus vehementer.
T. iii. „ 1, l. 12,	patris sui	patri suo.
„ „ 6, l. 6,	unum	*deest.*
„ „ 14, l. 19,	dotarium consuetum	dotem suam consuetam.
„ „ 15, l. 3,	dimisit	divisit.
„ „ 70, l. 12,	diligenter	diligentissime.

margin where our author is entirely original, in order to point out who the other chief authorities for the facts are, especially in cases where by consulting them the text is illustrated.[1]

Such, then, is the plan which has been adopted in the present work. I cannot but hope that it may meet with approval from historical students. Had all our chronicles been edited in this way, how much more should we have known of their origin! How much labour might have been saved to all who consult them! Many valuable facts respecting their composition, and even authorship, might thus be obtained. In the present volume some light appears to me to be thrown on the vexed question of the composition of the chronicle called Matthew of Westminster's (see below, p. xxxix); and it is very interesting to trace the connexion of the different monasteries between which the respective annals preserved and continued in each were handed about. Thus a considerable portion of our volume comes from Bury St. Edmund's, the nearest great monastery to that of Norwich.

Advantages gained by this method of editing.

In the greater portion of the present volume the advantages obtained seem obvious. But a chief feature of the History now published is the quantity of papal bulls, royal letters, and other documents which it contains; the greater part hitherto unpublished, though many of them are in print in the usual collections. At first sight the plan did not seem applicable in the same way to these, as they could not of course (except in a few instances) be copied from other chronicles, but were probably taken

[1] The chronicles are always referred to by the page of the particular edition I have used. A list of these editions will be found at the end of the preface. In the collation at the foot of each page I denote the chronicler who is being copied by his initials, the names of others, when mentioned, being written rather more fully. Thus, if Wendover is the authority, I speak of him as R. W., while when Matthew Paris is followed, I write the name of the former Rog. of Wend.

from original copies to which the collector had access. It seemed to me, however, that it would be of great advantage to historical students if, in putting forth a new copy of a document already well known by its being in Rymer, or Wilkins, or Baronius, or Prynne, I could show at a glance what its variations were from the copy in these receptacles, especially if any additional matter were introduced. The same method has been, therefore, employed in these portions as in the others. Such documents as are already in print are printed in small type; a careful collation with the copy in Rymer or in Baronius, &c., has been given in the margin, and all additions are printed in larger type. A good instance of this may be seen in the case of the treaty between Edward I. and the Emperor Adolf of Nassau, of which the copy on the English side is given in Rymer, while that on the German is not known to exist anywhere but in the present chronicle.[1] Here a reader may see at a glance by the difference of type what the distinctive points of the German document are (pp. 240–244).

Blunders of the compiler.

It will be seen in how many cases the compiler has made absolute nonsense of the author he is abridging by his omissions. When this could be remedied by the insertion of an omitted verb, or even two or three words or relatives, I have usually corrected it by the help of the authority that is followed; (all editorial additions being inclosed in square brackets,) and obvious blunders have been corrected. Sometimes by striking out an *et* or a *qui* the sense has been made clear. I have, however, always, when possible, followed my MS., as in a compilation of this description to smooth away all inelegancies,—even to correct all blunders,—would be to change its character,—and the MS. has been in no case altered without the reader being informed of it.

---

[1] See Pauli: "Geschichte von England": iv. p. 718.

A question may naturally arise as to the way in which such a chronicle as the present was composed. Did the author dictate his work to a scribe? Did he himself write it, abridging from MSS. before him as he went on? Or did he, lastly, alter with a pen the MS. of the chronicle he took as his authority from time to time, putting marks to guide a scribe what to insert and what to omit, in copying the whole out in a fair hand? The evidence to be derived from the plan pursued in the present volume is in favour of all these methods being used at different times. Many of the obvious blunders are just what would be caused by the scribe's incorrectly hearing what was dictated to him; many of the unfinished sentences are just such as might be written by a person dictating to another from a book, and abridging as he went on, changing the construction of his author at the beginning of a sentence, and forgetting that the end would require change also. On the other hand, many of the minor additions are such as might be written on the margin of a book, as glosses which make the text clearer, or sometimes (see a wonderful instance of this in p. 39, l. ult.) corrupt it. But a better judgment may be formed on these points after some details have been given of the manner in which the different portions of the history have been compiled or abridged. In what way was the compilation made?

I turn now to the author and the MSS. of his history.

Beyond the fact that Bartholomew Cotton, or De Cotton,[1] as he should perhaps be more correctly called, was a monk of Norwich, and that he did not survive the year 1298, the last year of which the annals are given, nothing whatever is known of him. This fact is stated in the colophon to the present work: The author.

" Explicit Tractatus de Archiepiscopis et Episcopis
" Angliæ, compilatus a fratre Bartholomæo de Cotton,

[1] The Cotton from which he takes his title is most probably the place of that name in Suffolk.

"monacho Norwycensi, anno gratiæ MCCXCII. cum "ii. præcedentibus libris, scilicet, primo de regibus "Britonum, et secundo de regibus Anglis, Dacis, et "Normannis; cujus animæ propicietur Deus. Amen. "Pater noster. Ave Maria."

Besides the date of the compilation of the third book of the history, we learn from this that this MS. was written after Bartholomew's death.

The only other work that is known to be extant by him—I believe the only other mention of his name that is to be found—is contained in a MS. in the library of Corpus Christi College, Cambridge, and is entitled "*Optimæ compilationes de libro Britonis secundum* "*ordinem Alphabeti, per Bartholomeum de Cottune* "*compilatæ. A.D.* 1291."[1]

The MSS.

Cotton MS. Nero. C. v.

The MS. which has been the one used and referred to by all who have consulted this history of late years, —I believe the only one in existence that contains the greater portion,—is preserved among the Cotton MSS. in the British Museum, and is marked Nero. C. v. It is a folio, written in a clear scribe's hand of the beginning of the fourteenth century, consisting of 120 leaves, numbered in a modern hand from 160 to 280, as the MS. is bound up with another, as is so often the case with the Cottonian MSS.,[2] and the foliating has been carried on throughout. As it is by these numbers that reference has been always hitherto made to the MS., I have inserted them in the margin of the

[1] This is a mere collection of explanations of words, alphabetically arranged. It begins "Incipiendum "est de *a*. Et nota quod *a* est pre- "positio et interjectio et nomen." The last word is *zizania*. At the end are the following verses:—

Hic ego doctorum compegi verba sacrorum,
In serie, quorum patet undique lex dubiorum.
Sit tibi, cælorum rex, gloria, culmen honorum,
Quod completorum mihi hic est meta laborum.
Te precor almorum comitem me fac monachorum,
Sorte beatorum quod sim velut unus eorum.

[2] In this instance with a MS. of Marianus Scotus.

present edition. An old foliation in red chalk, beginning with 59, may still be observed at the foot of each leaf.

Title and division of the history.

The author has entitled his work, HISTORIA ANGLICANA, which he has divided into three books: the first, "De Regibus Britonum;" the second, "De Regibus Anglis, Dacis, et Normannis;" and the third, "De Archiepiscopis et Episcopis Angliæ." The Cotton MS. begins with the second book, and the first book was supposed to have been lost entirely. It has, however, recently been discovered in the British Museum[1] among the Royal MSS. (Reg. 14. C. 1), and proves to be a mere transcript of the History of Geoffrey of Monmouth. There is no title to this MS., but the handwriting and size are exactly the same as that of Nero. C. v., and there is the same old red chalk foliation indistinctly seen at the foot of the leaves—the last number in the Royal MS. being 58, and the first in the Cotton MS. 59. This MS. is also bound up with others.

MS. Reg. 14 C. 1.

The second book is also again divided into two parts, the first carrying the history to the Conquest. After the mention of this event, the remainder of the leaf is left blank, and the author, instead of going on from the point where he left off, begins entirely afresh, giving a brief chronicle of a view of events picked out apparently at random, from the birth of our Lord to the Conquest, which is mentioned again in quite different language (this only occupies a single page of the MS., pp. 47-49,) and then proceeds in a manner entirely different from before, his style, authorities, and method of abridgment being at once and entirely changed. The history is pursued in the usual manner of the chroniclers, giving the events under each year, and getting gradually fuller as the author approaches his own time.

---

[1] For this discovery I am indebted to Mr. Stuart A. Moore, who was led to it while examining some MSS. of Geoffrey of Monmouth.

Lambeth MS.

Wharton, who in the first volume of his Anglia Sacra, has given a few extracts from our author, in his preface, § 39, mentions another MS. existing in the Lambeth Library. His words are (p. xxxiv.): "Aliud hujusce Historiæ exemplar in Bibliotheca "Lambethana reperitur, nulli authori inscriptum, et "sine aliqua divisionis nota ad annum 1445 pro-"ductum, ulterius etiam producendum, ni codex muti-"latus fuisset." As there is no mention of this in Mr. Todd's catalogue of the Lambeth MSS., I could only suppose that its anonymous character, and its agreeing so closely with Henry of Huntingdon in its earlier portion, had caused it to be entered as a "Chronicon Anonymi," or under the name of the last-mentioned historian. I have accordingly examined every MS. at Lambeth which the catalogue gives under the heads of Chronicon or Henry of Huntingdon—indeed, every one that by any possibility could be the MS. in question—but without success. It is so inconceivable that Wharton, writing n the distinct way he does, was mistaken as to tne existence of the MS., that I can only suppose it has disappeared since his time. Cave, Tanner, Fabricius, and others copy his statement as to its existence, but no one besides himself seems ever to have seen it. It should be mentioned that in the extracts he gives, several readings occur which are not in any of the MSS. I have used. It is of course possible that it is at Lambeth after all.

Norwich MS.

With regard to another MS., stated by Tanner (Biblioth., p. 202) to be at Norwich, I have been more fortunate. I had been told so decidedly that no such MS. was to be found there, that at first I had given up all hopes of it, and it was not till the first ten sheets of the book had been printed off,[1] that on reading Tanner's

[1] A collation of the two MSS. up to p. 160 is given in the Appendix H. After p. 161 the collation is given at the foot of the page.

words again, and remembering what his connexion with Norwich was, besides finding mention of the MS. in Blomefield's Norfolk, that I determined to examine for myself; and the MS. was discovered among the Registers in the Treasury of the cathedral of Norwich, in excellent condition, except that three leaves have been wantonly cut out of the middle.[1] So much light has been thrown upon the composition of this chronicle, as well as upon the author, by this MS., that a somewhat detailed account of it may be desired.

The MS., which is a thin folio, contains in all 53 parchment leaves at present (excluding fly-leaves), written for the most part in a hand of the latter portion of the 13th century, though a different hand is traceable towards the end. There are also after the year 1290 three interpolated leaves in a later hand, and with different matter from the Cotton MS.[2] At the end are various documents, in the same hand as the chief portion of the MS., which are mentioned more than once in the body of the MS. as to be found "in ultimo quaterno." The contents are as follows:

1. The history as contained in the present volume from p. 47 to p. 182.

2. The events of the years 1291, 1292. (See Appendix D.)

3. The Papal letter to the citizens of Norwich. (Appendix A.)

These last are written in a different hand, and on interpolated leaves.

4. The documents referred to in the course of the MS., viz., Magna Charta, the Charta de Foresta, the

---

[1] My best thanks are due to the Dean and Chapter of Norwich in allowing me to have this MS. in my own charge; and especially to the Rev. Professor Sedgwick, through whose kind assistance I was enabled to find it.

[2] See these in the Appendix D.

Excommunicatio super Transgressores Chartarum subscriptarum; followed by a list of "Capitula ad visum Francplegii," and an explanation of Saxon legal terms in French. (See Appendix G.)

5. A list of Kings of England from the Conquest to Edward I., of Archbishops of Canterbury from Lanfranc to Robert de Kylewardby; of Bishops of Norwich from Herbert to William de Middeltune, and of Priors of Norwich from Ingulfus to William de Kyrkebi, which various later hands have continued to William Castleton.

In comparing this with the Cotton MS. it will be observed that it begins only with the latter portion of Book II. of the history, omitting all the account of the Anglo-Saxon period. And as it terminates with the year 1290, though an important, it is but the smaller, portion of the work to which Bartholomew Cotton has given his name.

That it is an original document there can be no doubt —judging from the style and appearance of the writing, I have little hesitation in pronouncing it to be the autograph of the original compiler. The same hand, and ink of much the same colour, is employed till 1264, after which sometimes the former and sometimes other hands are used; and the ink shows the entries to have been made at different times, as if each year's events were written down as they happened. It will be seen by referring to p. 140 that it is the year 1264 in which the chronicler seems first to have followed no external authority. It is somewhat remarkable that when the chronicler again finds an author to follow (Everisden), scarcely any of the work is to be found in this MS., which stops in the middle of a word. (See p. 161, note [3].)

Now the Cotton MS. is written in the same hand throughout without any variation, and in the portion common to the two MSS. is evidently a most servile copy of the Norwich MS., almost all its blunders being

copied, and some fresh ones introduced.[1] That it is a copy, the following piece of evidence, among many others, appears conclusive. In pp. 112, 131, the author refers to the sentence of excommunication as to be found "post Cartam de Foresta immediate"; the Norwich MS. adds, "in ultimo quaterno," i.e. in the last sheet, where it will be found in the place mentioned among the other documents: the writer of the Cotton MS. (where these documents do not appear at all) has copied this exactly, but has expuncted the words "in ultimo quaterno," as intending to insert the documents, if at all, in some other place. There can be little doubt that the Cotton MS. was intended to be a word for word copy of the other, as far as it goes—as the collation of the earlier portion (Appendix H.) shows how very trifling are the variations between the two, and the few words occasionally omitted may well have been due to the scribe's carelessness. The only exceptions to this are the omission of the foolish legend of the demon in Hereford cathedral, (see Appendix B.) p. 179 (this, however, the Norw. MS. itself directs to be omitted),—of the passage given in the note, p. 167,—and of the very curious comparison of John de Kirkeby to St. John the Baptist, in p. 174.

Bartholomew Cotton not the author of the Norwich MS.

The conclusion to which this comparison leads is, I think, that Bartholomew Cotton has no claim to that portion of his compilation, which is contained in the Norwich MS., viz., pp. 47–182. The style of the earlier

[1] The only instance I have observed of an attempt to correct the Norwich MS. in the Cotton, is in the curious passage in p. 129, about the behaviour of Simon de Montfort and Henry III. towards the Gascons. The writer of the Cotton MS., observing that the sentence was defective, being without a verb, has omitted the words *tum rex* before Wasconienses (see the collation, Appendix H.), and thus referred the whole to Simon de Montfort,—thereby destroying the meaning of the whole passage. In one instance, p. 122, l. 33, the scribe of the Cotton MS. has introduced a *non*, and contradicted himself.

and later portions of the Cotton MS., which are not contained in the Norwich MS., is so entirely unlike that of the middle portion which is, and the manner of abridging other authors so different, that it is scarcely possible that they can be by the same author. And there seems no reason why Bartholomew Cotton, having access to this Norwich MS., should not have copied it, or caused it to be copied, for a large portion of the second book of his history, just as he has taken Geoffrey of Monmouth for the first. External evidence in favour of his being the author there is none; the words *Chronica Cottonis* on folio 1 of the Norwich MS. having been written, as may be seen in the facsimile, some centuries after the MS. itself, and probably only in consequence of its identity with a portion of the Cotton MS. which actually bears Bartholomew's name. As to who the author was, it is of course impossible to conjecture, except that he was a monk of Norwich; indeed the latter portion may very well have been the production of various persons in the monastery filling up the annals from year to year as the events occurred. And were it not for the use that Bartholomew Cotton has made of it, it might have appeared under the title of Annales Norwicenses, and ranked with the Dunstable, Worcester, Waverley, or other monastick annals; and indeed this is the title given by Wharton to the few extracts he has printed from it. Searl, formerly registrar of the cathedral of Norwich, in a history of the cathedral, written in 1659, cites a register belonging to the church, which seems to be the present volume, and states it to be by a monk called Willelmus de Mannington. It would be interesting to know his authority for this statement.[1] The only name now on the book is that on

[1] I learn this fact from a MS. note by Wharton in his own copy of the *Anglia Sacra*, now in the library at Lambeth. His words are as follows :—"Thomas Searl, ec-"clesiæ Norwicensis registrarius,

folio 1, "Radulfi de Fretinham, monachi," obviously a former owner. The MS. is bound in parchment of the last century, which seems to cover the old boards. It became the property of the cathedral church of Norwich, "ex dono Arthuri Branthwayt, Armigeri, ejusdem eccle-"siæ Seneschalli, 1709."

There is also among the Laudian MSS. in the Bodleian Library at Oxford (Laud. B. xvi., No. 675), a MS. containing considerable extracts from Bartholomew Cotton's History, though without any mention of his name, or the source whence they are derived. It is a minute volume, containing fifteen parchment leaves, in a hand of the 15th century. In the beginning Laud has written, in Arabick, "The gift of Stephen Lushington, 1623." Its contents are as follows :— MS. Oxon. Bibl. Bodl. Laud. B. xvi.

1. The beginning of the Chronicle as in the Norwich MS., pp. 47–49.

2. The account of Herbert Losinga, from the Liber III. of the Chronicle, pp. 389-391.

3. The events of the year 1287, pp. 168, 169.

4. A list of Kings of England, with the dates of their coronations and deaths, from the Conquest to Edward I.; of the Archbishops of Canterbury from Lanfranc to Peccham; of the Bishops of Norwich from Herbert to R. de Walpol; and the Priors from Ingulfus to H. de Lakenham. To the list of archbishops and bishops the dates of their consecration and death are added; in the list of priors no years are given, but the anniversaries of their deaths, as is the case in the Norwich MS.

5. The events of the years 1272–1279, pp. 146–159.

"in historiola ecclesiæ Norwicen-"sis vernacula anno 1659 scripta, "sæpius citat librum censualem, "viz., magnum registrum eccle-"siæ a Willelmo de Mannington, "monacho Norwicensi, composi-"tum. Hunc asservatum fuisse "dicit, postquam alia ecclesiæ re-"gistra a rebellibus surrepta fuis-"sent. Ex quibusdam quæ citat "Searlius, constat id non aliud esse "ab eo quod vidi et pag. 403 "sequent. laudavi." I cannot find that such a work has ever been printed.

Since where the Cotton and Norwich MSS. differ, it generally follows the latter, it might have been supposed to have been transcribed from it; but the account of Herbert Losinga is not in the Norwich MS., and thus it may have been copied from the lost Lambeth MS. of which Wharton speaks. It fortunately contains the account of the riots at Norwich, and the burning of the cathedral in 1272, pp. 146, *sqq.*, which has been torn out of the Norwich MS., and thus has enabled me to correct several omissions and corruptions in the text of the Cotton MS.[1]

Other MS. extracts.

Besides these, I have met with the following collections of extracts made from the MS. in later times. In the Bodleian, MS. James 29 is entitled "Excerpta "ex B. de Cotton qui compilavit tractatum de archie-"piscopis et episcopis regibusque Britonum, Anglorum, "Dacorum Normannorum." This contains miscellaneous extracts, apparently taken at random. In the British Museum, MS. Harl. 776 contains a similar series of extracts. These are both in hands of the 17th century, and were copied out of the Cotton MS. The latter contains also the bull of Gregory X., given in the Appendix A., copied out of the same MS. There is also a MS. (No. 430 in the Catalogus MSS. Angliæ et Hiberniæ) in the Library of Trinity College, Dublin, containing among much other matter some extracts from the third book of the History, i.e. the *Tractatus de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ.*

Description of the work.

I proceed now to give some account of the work and its authorities, of the method in which those authorities have been abridged or followed, and of the additional matter introduced by the author.

The first book, as is mentioned above, is a transcript

[1] The account of the fire has been copied from this MS. into a MS. at Cambridge. Univ. Lib., Dd. iii. 83, § 3.

of Geoffrey of Monmouth, and is of course not contained in the present volume. I begin therefore with the earlier portion (pp. 1–47) of the second book, which I believe to be Bartholomew Cotton's own compilation. After a short introduction, taken from various authorities whose names are indicated in the margin, and a list of the kings of England from Cædwalla to Edward I., with the length of their reigns, he takes Henry of Huntingdon for his guide, and copies him closely,—usually in the exact words, with occasional alterations, though frequently abridging the matter,[1] down to the era of the Conquest. The only exception to this is the digression respecting the kingdoms of Kent, the East Angles, and East Saxons, in pp. 25, 26, which is taken from Florence of Worcester. In p. 9 is the only account he gives himself of his authorities, where after copying Henry of Huntingdon's statement that he has followed Bede, he adds, "Deinde Henrici Hunt. et W. Malmesbiriensis." There is nothing directly from Malmesbury (excepting a very few extracts in the later portion of the history) till we come to the Liber III., and as these are the only names mentioned, this affords an additional proof of the bulk of the volume being by a different hand to that which has compiled the beginning and the end. Of his method of abridging, the account of the death of the brother of Athelstan will afford a good instance:

The first portion, pp. 1–47, A.D. 449–1066, chiefly from Henry of Huntingdon.

Henry of Huntingdon, p. 745 B.	Bartholomew Cotton, p. 22.
Nec multo post, adversa percussus fortuna, fratrem suum Edwinum, magni vigoris juvenem et bonæ indolis, maris fluctibus flebiliter amisit.	Eodem anno Edwynus, frater Adelstani regis, in mare mersus est.

[1] In some cases a sentence stands in place of half a page or more of Huntingdon. See an instance p. 20, l. 9.

Compare also the passage at the foot of p. 26 with the corresponding one of Henry of Huntingdon as given in note[1], p. 27.

As the best method of putting the reader into possession of the way in which the compilation has been made, I proceed to arrange the chief characteristicks under different heads, as by this means a clear idea of the credit due to the chronicler as a skilful or careless compiler can alone be obtained.

Instances of omissions spoiling the sense.

Instances of omissions spoiling the sense.

P. 7. l. 11. The word *Sarracenorum*, the omission of which would give an entirely different meaning to the passage, is left out.

p. 9. l. 26. *Libertati* is omitted, without which the passage is not sense.

p. 11. l. 7. Here the direct contrary of Huntingdon's meaning is obtained by omission. See the note.

p. 18. l. 21. By the omission of the nominative, a singular noun is left nominative to the plural *fugaverunt.*

p. 23. l. 8. Huntingdon here is mentioning the victory of Edmund over the Danes, and adds that he took five cities, and mentions their names. Our compiler omits the words *et v. urbes cepit,* but leaves the names of the towns.

p. 31. l. 11. Here by omitting Ethelred's name, in order to abridge the whole sentence, the plural *Kentenses* is left as the nominative to the verbs *vicit* and *destruxit.*

p. 33. l. 28. Perhaps the omission of *mare* here may be set down to the scribe, as also that of *audiens* in the next page, l. 17.

Altering facts.

Instances of omissions altering facts.

P. 14. l. 4. *cum xxx. navibus;* here H. H. has *xxx. et v. maximis puppibus:* in striking out maximis, the *et v.* has been omitted as well.

p. 15. l. 22. H. H. is mentioning a battle fought by Edelhelm, "apud Port cum exercitu Westsexiæ;" by the omission of *cum exercitu*, an entirely different and very incorrect meaning is obtained.

p. 18. l. 7. By considerable omissions, which rendered the introduction of the words *duo reges eorum prædicti* necessary, our author has stated that both Basreng and Haldene fell at Reading, though the latter is mentioned as alive afterwards.

p. 19. l. 4. *Cum prædictis regibus;* all previous mention of these has been omitted, though the word *prædictis* has been allowed to remain. Immediately below, l. 7, the destruction of the Danish fleet is attributed to Alfred, instead of the tempest. This, however, is caused as much by what is inserted as by what is omitted.

p. 32. l. 11. The singular omission of the words introduced in brackets can hardly be intentional, and the scribe may easily have been misled by the recurrence of the word *hidis*. This would go to prove that the abridgment was not written out from dictation.

p. 37. l. 27. In the account of the tax, the omission of the sum which the Londoners had previously paid completely alters the sense of the passage.

p. 39. l. 5. In enumerating the countries over which Cnut reigned, *Dacia* has been unaccountably omitted.

Instances of enlargement.

Instances of enlargement.

P. 7. l. 9. For Henry of Huntingdon's *contra Aquilonem* he gives *contra Aquilonis partem.*

p. 10. l. 16. *Sed brevi* of H. H. is enlarged into *sed brevi tempore regnavit.*

p. 33. l. 7. *Deus merita sancti martyris ostendit* is enlarged into *Deus meritis sancti martyris multa miracula ostendit.*

p. 37. l. 19. *Duxit* is changed into *accepit in uxorem.*

p. 38. l. 15. *Anno prope uno imperavit* is enlarged to *qui ducatum fere per annum tenuit.*

p. 43. l. 17. For *urbanissimi regis Scottorum* we find *regis S., qui fuit urbanissimus.*

Intentional changes.

Instances of intentional changes of words or facts.

P. 4. l. 11. Instead of *gloriæ singularis* we find *memoriale,* in the account of Cædwalla's abdication.

p. 6. l. 6. H. H. mentions the conversion of the monks of the island of Hii to the Catholick Easter, &c.; instead of *qui erant in Hii,* our author has *in ii locis.* This probably arises from his misunderstanding the word Hii, perhaps finding it spelt Ii, and the supplying *locis* to complete the sense.

p. 12. l. 2. *provectus in superbiam* is changed into *erectus in s.* So below *puppibus* into *navibus;*

and p. 13. l. 1. *loqui potuit* into *loqui meruit.* These alterations seem made for no reason whatever.

p. 17. l. 28. For *genti miserrimæ* we have *genti patriæ illius,* evidently a fancied improvement.

p. 19. l. 10. Instead of *partem dedit Ceolwlfo* we have *pacem Ceolwlfo,* a curious change, as enough has been omitted before to make the passage give good sense, though entirely changed in meaning.

Ib. l. 16. For *quatuor puppes* we have *tres naves.*

p. 21. l. 16. In the account of the thanksgivings of the army after the defeat of the Danes, we have, instead of *hymnis et concentibus, h. et confessionibus.*

p. 23. l. 1. The length of Edmund I.'s reign is lengthened from 6½ to 9 years.

p. 27. l. 6. *Martis perturbatione* is changed to *mentis perturbatione.*

Ib. l. 14. *Nostris temporibus* as H. H. writes, is altered to *postea.*

p. 31. l. 17. *Patre* for *pace* (see note [10]) perhaps arises from a misunderstanding of the text.

Instances of carelessness.

Instances of carelessness.

P. 3. l. 29. Harold II. is said to have reigned 6 years.

p. 4. l. 28. *Nomenque* is given for *nomen et* in a pentameter line.

p. 5. l. ult. *Juxta mere* is altered to *juxta mare*; a mistake easy to occur if the history were dictated by the author to the scribe.

p. 6. l. 2. The length of Osric's reign is altered from *undecim annis* to xix.; immediately afterwards we have the number xxvi. increased to xxvii.

p. 7. ll. 21,23. The mention of the solar eclipse is carelessly repeated.

p. 8. l. 10. Instead of *quæcumque* we find *v.*, the scribe probably reading the word *quinque*, and putting the Roman figure instead of the word.

p. 9. l. 15. *Zachariæ papæ* we have *Z. prophetæ*, the name Zachariah misleading the scribe.

Ib. l. 17. S. Wilfrid is styled Archbishop of York, instead of Bishop, as H. H. correctly says.

p. 10. l. 8. The MS. reads *insulam* for *in sylvam*, absolute nonsense.

p. 11. l. 2. The words *familia sua nefanda* have been mixed into one *familanda*, a clerical error.

p. 14. l. 24. For *victis vitam* we have *victis victum*, though possibly this is intentional.

p. 19. l. 13. For *multa munera* we have *multa innumera*, an easily made, though very absurd, mistake.

p. 20. l. 10. Instead of *dimidio* the MS. gives *dominium*, the author perhaps wishing to express that Alfred had dominion over all England, and forgetting the verb.

p. 32. l. 31. For *Australi* the MS. gives *alia*, though no other part is mentioned.

p. 36. l. 7. In the English words Edric is said to have used the second *Engle* is omitted, though *Angli* appears in the Latin translation of them.

p. 42. l. 28. A sentence in which all the perfects have been changed to participles, and so the sense destroyed.

p. 46. l. 26. The MS. gives *tantam gentem* for *totam gentem*.

Changes of names.

Changes of Names.

We have, p. 6. l. 6., *Egfridus* for *Egbertus*; p. 12. l. 8. *Elredus* for *Osredus*; p. 33. l. 25. *Eadmundum* for *Eadwardum*; p. 41. l. 17. *Wrsi* for *Eadsi*; p. 45. ult. *Godwynus* for *Edwinus*; all of which may be set down to carelessness. I have taken no notice of mere difference in the spelling of names.

Change of order and construction.

Changes of order and construction.

These may be observed frequently, the author changing a perfect into a participle, or the reverse, and then expecting that the rest of the sentence may be left unaltered; occasionally the verbs have been left out altogether. Among other instances may be mentioned—

p. 5. l. 27. Here by altering *succedens* into *successit* the sentence is made very awkward.

p. 13. ll. 13, 20. The two paragraphs here have been interchanged, but the numbers of the years in which the events took place left unaltered.

p. 17. l. 14. Instead of *inducias et equos ab iis acceperunt*, we have the very inelegant *inducias datis equis dederunt.*

p. 42. l. 20. for *misit filium suum in Scotiam conquirendam* we have *m. f. s. in Scotia ad conquirendum*, evidently with an idea of obtaining greater elegance of expression.

Instances of the change of order may be found by consulting p. 7, note 7; p. 10, note 6; p. 16, note 12; the order in each case being changed for the worse.

Additions.

Additional matter introduced.

The facts introduced by our author in this portion of his work are very few and unimportant, and just those

which might be expected from an inhabitant of the eastern counties. Thus he inserts, p. 6, the account of S. Guthlac's death at Croyland, and (pp. 27, 28) considerably enlarges Henry of Huntingdon's list of abbeys in the Isle of Ely. Besides these (p. 8), in the account of Bede's works, he adds that he wrote "De nominibus Episcoporum totius Angliæ tunc existentium," a point especially concerning one, who like our author, has written a similar treatise. In p. 11, Charlemagne is called the first Emperor of the Franks. In p. 22, the epithet *Transhumbrum* applied to the Danes limits Athelstan's victories over them. In p. 29 he mentions the posthumous miracles of Edward the Martyr; and in p. 42, that the invasion of Scotland by Siward was undertaken in order to avenge the death of his son. In his abridgment of the reign of Edward the Confessor he introduces the legend of the ring, and mentions Havering[1] as the scene of the gift. This seems to be an invention of the author's own, as no one, neither Osbern, who is the first to mention this legend, nor Aelred, have mentioned this place as its supposed scene. He also gives some additions respecting Edward the Confessor's intentions as to his succesors.

Errors introduced.

In some cases errors are introduced. In p. 23 Anlaf is called *rex Hiberniæ*. The Saxon Chronicle tells us he was "of Ireland," but not that he was king. So too, in the same page, Edmund's place of burial is said to be the Church of S. Augustine, apparently a confusion with the day on which his murder took place. And worst of all, in the account of Harold I., the words "filium ducis Godwyni," have been introduced, so as to confound him with Harold II.

Henry of Huntingdon's errors are very rarely corrected. Thus, in p. 21, he follows him in calling Ethered the

[1] *i.e.* Havering Bower, in Essex, a favourite resort of the Confessor.

the father of Æthelfleda; so also in p. 23, in calling Edmund I. the son, instead of the brother, of Athelstan. In one instance, however, he has certainly corrected an error, p. 5. l. 8, in giving *Withred* for Huntingdon's *Nithred*, who thus has made two kings out of one, deceived by a faulty MS. (compare Petrie's note on the passage, *Mon. Hist. Brit.*, p. 723[b]). See also p. 22, l. 4, and the note there.

The only other instances of variation that seem worthy of remark are, the manner in which the advice of Henry of Huntingdon, on so many of the kings, resigning their thrones, going to Rome, is cut short with an etc. (p. 5), although in the following page a similar sentiment appears at length; and the very strange abbreviation of the list of towns founded by Æthelfleda (p. 21. ult.), where two only are mentioned by name. A similar causeless omission may be seen at the end of p. 32, where from the list of counties plundered by the Danes, Sussex and Berkshire have been dropped, it is difficult to conceive for what reason.

On the whole, then, our conclusion with respect to this, the first portion of Bartholomew Cotton's History, must be, that it is an abridgment of his authority frequently careless, and sometimes incorrect, and rendered still more so by the inattention or incompetence of the scribe. It seems most probably to have been written out from a MS. of Henry of Huntingdon, marked for the purpose by the abbreviator, and never to have been revised by himself.

Which MS. of Huntingdon used?

We have next to consider which of the MSS. of Henry of Huntingdon's history our author used for his compilation. It will be seen that his readings most generally correspond with those of the Norfolk MS., now marked No. 48 in the Arundel collection in the Herald's College, which in the *Monumenta Hist. Brit.* is called A; or at least that it is the recension of the

text which this MS. gives that he for the most part follows. The following collation of the chief points of agreement and disagreement, when this MS. differs from the others, will make this clear.

Instances of Agreement of Bartholomew Cotton's Abridgment with MS. A. of Henry of Hunt.

Instances of agreement with MS. A.

P. 8. l. 9. *Omeliarum Evangelii ii.* is inserted in the list of Bede's works (though in a different place to what it is in Henry of Huntingdon).

p. 9. l. 13. *rebellabant,* where the other MSS. give *debellabant.*

Ib. l. 18. *xxx. annis,* where the other MSS. give *decem.*

p. 12. l. 7. *amicus Dei;* the other MSS. reading *amicus Domini.*

p. 16. l. 9. *apud Tenet* is inserted as the place where the Danish army wintered.

p. 17. l. 2. *in* for *super,* which the other MSS. read. The sentence, however, here is slightly altered, and *regnum* inserted. Still the *in* seems to come from MS. A.

p. 18. l. 18. *Wyletone,* where the other MSS. read *Wintune.*

p. 31. l. 27. *Wlfketel,* where the other MSS. read *Usketel.*

p. 35. l. 3. *fortiter obstiterunt,* where the other MSS. read *viriliter restiterunt.*

p. 37. l. 27. *lxxii.* where the other MSS. read *lxxxii.*

p. 39. l. 5. *namque,* where the other MSS. read *enim.*

p. 46. l. 22. *dum coirent exercitus; dum* seems derived from *dudum,* which MS. A. gives; the others have *diu.*

p. 47. l. 9. *ictus,* where the other MSS. read *percussus.*

p. 47. l. 11. *fratrem ejus;* the other editions insert *et* and omit *ejus; fratres,* as all the MSS. of H. H. read, has been incorrectly altered by the copyist.[1]

On the other hand it is necessary to observe the following

Instances of disagreement with MS. A.

Instances of his Disagreement with MS. A., when it differs from the other MSS.

P. 11. l. 16. *Oxoniam,* the scene of Offa's battle against the men of Kent. Here MS. A. rightly gives *Ottamford.*

p. 14. l. 9. *regnorum;* MS. A. gives *regnorumque;* but the omission of the copula was made necessary by our author's omission of the previous verb.

p. 15. l. 18. *xxxiii. naves;* MS. A. gives *xxxiv.*

p. 27. l. 9. *enim;* MS. A. reads *namque.*

p. 28. l. 23. *quod;* MS. A. reads *quo.*

p. 29. l. 13. *regem;* this is an abbreviation of *vitam regis.* MS. A. has *gentem.*

p. 34. l. 9. *navibus;* MS. A. reads *puppibus.*

Ib. l. 27. *cognomento* is evidently altered from *cognominatus est;* MS. A. has *vocatus.*

p. 36. l. 21. *Molaniam* (the scene of the combat of Cnut and Edmund Ironside); MS. A. has *Olanie.*

p. 43. l. 24. *pulsus est in Ponticam provinciam;* for *est* MS. A. reads *venit.*

The conclusion to be drawn from these instances will be, that, although the MS. used by our author differs in some slight respects from MS. A. (I think that three, at least, of the above instances of disagreement cannot be accounted for by supposing them to be his own alterations), yet that in general it agreed with it, and that thus the recension of the text

---

[1] In the Liber Tertius of our author's work (p. 354) the list of the first Christian kings of England is taken from this MS.—*Mon. Hist. Brit.* p. 720, note a.

of Henry of Huntingdon, which he followed, is very nearly that which we have now in MS. A. of that chronicler.

The second portion of the chronicle, that namely occupying pp. 47-137, is, as has already been stated, composed in a very different manner from the former. Instead of following one authority, many have been used, and these are far more closely copied than Henry of Huntingdon in the first part: the manner of abridgment being very different. The additions to the older chronicles increase both in number and importance. A large number relate to the monastery of Norwich, in which this portion was certainly compiled.

The second portion, pp. 47–137, A.D. 1066–1258.

The principal authorities followed are Roger of Wendover and Matthew Paris; and it is, I think, capable of proof that our author had the MSS. of both these chroniclers before him while composing his own work, using now one and now the other. For while many of Matthew Paris's additions are introduced, we often find in the next sentence some words which Roger of Wendover only contains, while in many instances the headings peculiar to the latter chronicler form the bulk of our author's abridgment. In some cases he appears to have made his own sentences, by comparing the words of the two, and taking one expression from one and one from the other. The other chroniclers used are, Radulphus de Diceto, William of Malmesbury, Henry of Huntingdon in a very few instances, Roger of Hoveden perhaps in one instance (p. 74), Florence of Worcester in one (p. 59), and in some instances Taxster (of whom more hereafter). The result of following different chroniclers,—taking one sentence here and another there,[1]—produces its natural result of inelegance and occasional obscurity; and in some instances

Chief authorities Roger of Wendover and Matthew Paris.

[1] Changes are frequently made from one chronicler to another, and then back again, two or three times in the same sentence. Instances may be easily found by the help of the marginal references.

the same fact is mentioned twice from different chroniclers. We find frequently faulty constructions—sentences entirely without verbs; the form of a clause so altered as to lose its meaning, and the facts themselves sometimes distorted by careless abbreviation.

Matthew of Westminster.

Besides the above chroniclers, among the names in the inner margin will not unfrequemtly be observed that of Matthew of Westminster. As the work which goes under this name is carried down to 1307, and as this portion of the present work was certainly composed not later than 1272,[1] our author certainly could not have had the former chronicle in its present shape. It is worthy of especial remark that by far the greater part of the insertions common to our chronicle, and that called Matthew of Westminster's, consists of notices of ecclesiastical changes, and especially of those in the diocese of Norwich. See pp. 49, 53, 54, 56, 58, 67, 68, 77, 78, &c.[2] This might at first sight lead us to suppose that this was the original, and that the author of the Flores Historiarum had made use of these Norwich annals as one of his authorities. But a closer examination into the passages common to the two has led me to believe that the Norwich compiler is not the original of the two. One or two instances will make this clear.

Bartholomew Cotton, p. 50.	Matthew of West., p. 227.
Anno gratiæ 1072 generale concilium regni Angliæ, de primatu Dorobornensis ecclesiæ super Eboracum celebratum est vi. idus Aprilis. Rex Willelmus Scotiam adiit; accepto regis Scotorum homagio, remeavit.	Anno gratiæ 1072 generale concilium regni Angliæ de primatu Dorobernensis ecclesiæ super Eboracensem, celebratum est sexto idus Aprilis. Et tandem decretum est, quod præponi debet [Ed. habet] Cantuar. et ei subici per omnia Eboracensis. Rex etiam Guillelmus Scotiam adiit et hostiliter invasit, credens aliquos ibidem de

[1] This is the last year which the original hand has written in the Norwich MS.

[2] These passages will be at once found by observing the marginal references to Matt. of West.

hostibus suis indomitis et profugis penes regem, vel suos delituisse. Sed cum nullum ibidem reperisset, accepto regis Scotorum homagio, ad propria remeavit.

I think there can be little doubt that Bartholomew Cotton has here abridged Matthew of Westminster, and not the latter enlarged the former. The facts are given in Matthew Paris, and probably Matthew of Westminster obtained them thence; but it is his abridgment that our historian has here used.

Again, in p. 69, l. 7, anno 1153, the repetition of the mention of the death of Pope Eugenius can only be accounted for on the supposition of two different chroniclers being copied; and Matthew of Westminster mentions this, in contradistinction to Roger of Wendover, under this year.

The only conclusion at which I think we can arrive, with any degree of probability, is that the Norwich chronicler had access to the earlier portion of the history we now have under the name of Matthew of Westminster; and thus that this latter chronicle was composed at different periods. The earlier portion may very well have formed the annals of some monastery, and so have been lent to the Norwich monks for their use, and from its containing so many references to the diocese of Norwich, which other chronicles do not contain, possibly composed in a monastery in that diocese.

I proceed to show in what way the abridgment of this portion has been performed, by giving instances of its chief characteristicks, as has been done for the first portion.

Instances of Omissions spoiling the sense.

Instances of omissions.

P. 52. ult. The verb *præcepit*, on which the whole sentence depends, is omitted;—so with that in the first line of the next page.

p. 57. l. 15. *orta*, which is necessary for the sense, is omitted.

p. 58. l. 5. The verb, *factus est*, to the sentence is omitted.

p. 59. l. 9. Here a legend of S. Frideswithe is suddenly cut short at the beginning, and a totally different meaning obtained to what the authority gives.

p. 62. l. 16. Here the verb is omitted. This is also the case in p. 64, l. 28, where we have nothing but participles. So also p. 125, l. 25, where the verb *habeat* has to be inserted to make sense.

p. 74. l. 14. The sentence is made nonsense by the omissions.

p. 77. l. 10. The construction has here been altered; and when the abbreviator came to the end of the sentence, he forgot that a verb was necessary for the sense.

Ib. l. 35. The sentence is nonsense without the word *indulgentiam* being supplied.

p. 79. l. 10. The words inserted in the text in brackets, *oceano, munitiones obtinuisset*, are absolutely necessary for the sense. It is difficult to suppose that the abbreviator ever read over his work when such an instance is observed. The same may be said of the account of Richard I.'s capture of a Turkish vessel, p. 85, l. 19. See too p. 111, l. 27.

p. 89. l. 9. Here a solecism *armatos* for *armati* is introduced by abbreviation. See the note on the passage.

p. 90. l. 21. The account of Richard's disposal of his body is rendered nonsense in the same way. See also an unfinished sentence, p. 95. l. 26.

p. 115. ll. 4, 5. A singular error is introduced by abbreviation. The chronicler has omitted the statement that the king from York "Londonias properabat;" he then omits the words *in urbe Londoniarum*, and puts *ibidem* in their place, forgetting the previous omission,

and thus *ibidem* can only refer to York; inserting *civitatis* in the next line, which makes Roger Niger bishop of York instead of London.

Ib. l. 16. Here by the omission of all mention of the Jews, the penalties exacted from them are put on the Londoners. See the note.

Ib. l. 18. So good an example is afforded here of the errors produced by abbreviation, that I give the authority and the passage side by side.

Roger of Wendover, iv. p. 210.	Bartholomew Cotton, p. 115.
Comes autem Britanniæ, regem reverenter et cum honore suscipiens, tradidit ei municipia regionis illius et castella, nobilesque Britanniæ multi ad eum venientes homagia fecerunt et fidelitatem ei juraverunt.	Comes Britanniæ, cum omnibus nobilibus suis eum reverenter suscipientes, homagia fecerunt eidem, et fidelitatem juraverunt.

Here the abbreviator, bringing the *comes* and the *nobiles* together, alters *nobilesque* into *cum nobilibus*, and then carelessly changes *suspiciens* into the plural, leaving the plural verb also at the end of the sentence.

Instances of Carelessness.

Instances of carelessness.

P. 57. l. 8. A date (iiii. kal. April.) is affixed to the mention of a great mortality;—at the same time the necessary verb is omitted.

p. 60. l. 27. *Rotomagumque reversus est.* Our author has forgotten he has only a participle previous to this, and so wrongly inserted the copula. A similar error occurs p. 68. l. 31, *seditque*, p. 69. l. 26, where *et* is wrongly inserted.

p. 67. l. 3. The death of Celestine and accession of Eugenius are here mentioned a second time under a wrong year, and the intermediate pope Lucius omitted, although he had been mentioned only 8 lines above.

So below, l. 26. David is made to decorate with arms a very different person from the real one. See the note.

Ibid. l. 21. A gross blunder is here the result of copying Wendover's headings, which has proved a frequent source of error. He has "Quod idem imperator regem Francorum et ejus exercitum circumvenit," as the heading of the chapter, the "idem imperator" referring to Manuel, emperor of Constantinople; but as the chapter begins, "A.D. 1147. Imperator Conradus," our author has taken Conrad for the emperor, and substituted *Conradus* for *idem*. See also p. 87, note [4].

p. 68. l. 1. Geoffrey's accession to Normandy is repeated, though in a different form.

p. 71. l. 12. *Repetunt* for *repetivit* looks like a clerical error.

The same page affords an instance of the great carelessness with which proper names are written, the anti-pope being called *Othoniarius* and *Othonianus* in two consecutive lines, while soon afterwards, p. 73, he is called *Octavianus*.

p. 72. l. 32. *Episcopo* is added to John of Oxford's name.

p. 76. l. 5. "*Per* quem sacri profusio olei Domino consecravit." The insertion of *per* shows it to have been the author's intention to change the construction, and use a passive verb. He has however forgotten this on coming to the end of the sentence. Below, l. 33, *agens* for *agentem* is a careless error.

p. 77. l. 20. "*Godefridus*, comes Britanniæ," an error for *Galfridus*.

p. 86. l. 1. The introduction of *et* spoils the sense.

Ib. l. 16. *Tedium* for *reditum* is perhaps a clerical error. The sentence at the bottom of the page giving the account of Richard's seizure of the camels is an instance of hopeless confusion produced by clumsy abbreviation.

p. 91. l. 7. *Ungens* for *unxit* must be put down to the author forgetting the manner in which he was intending to alter the sentence.

p. 92. l. 28. The king of France is stated to have taken Radepunt, which is incorrect, an error due to abridgement. In the next sentence the verb is omitted.

p. 100. l. 2. *Et cum* for *rem*. An error difficult to account for.

p. 109. l. 6. "Caput *suum* amputavit;" a singular error, but *suum* is continually used by writers of this date for *ejus*. Our author, however, has altered *ejus*, which Matt. Par. gives.

p. 116. l. 30. *Tempore suo* for *emptione* appears a clerical error.

p. 124. l. 11. The change of *proponentis* into *proponens* must, I think, be set down to carelessness. It would make it the intention of the Count of Flanders to attack Scotland, instead of that of Henry III.

Instances of using more than one chronicler in the same sentence.

Instances of two chroniclers being used together.

P. 49. l. 20. *Pridie nonas Aprilis* comes from Matt. of West., while our author is copying Diceto.

p. 50. l. 11. *Retrudi* comes from Matt. Par., the rest of the sentence from Matt. of West.

p. 51. l. 6. The account of the events of this year 1078 is directly taken from Matt. of West., but the last word *devastavit* is altered from Roger of Wendover.

Ib. l. 12. Here in a sentence from Matthew Paris an alteration from Matt. of West. is introduced.

Ib. l. 31. Matt. of West. is the authority; but the name of the monastery where Queen Matilda was buried comes from William of Malmesbury; and in the same sentence two lines below, *acras vel jugera* is from Roger of Wendover.

p. 53. l. 1. William of Malmesbury, who is the authority, has *ordinatis bene rebus*. Roger of Wendover, *ordinatis bene rebus omnibus*. Our abbreviator gives *ordinatis bene omnibus*.

Ib. l. 30. The date of the storm is given from Florence of Worcester, though the account comes from Matt. of West.

p. 54. l. 2. Here the date of S. Anselm's consecration is inserted from Matt. of West., into a sentence from Diceto.

p. 56. l. 14. In the legend here taken from Malmesbury, some words are introduced from Matt. of West., and the chronicler seems to have become confused between the two authorities. See the note on the passage.

p. 58. l. 21. *Multis suffraganeis episcopis præsentibus; episcopis* is introduced from Matt. of West., while Wendover is the authority followed.

p. 126. l. 14. *Per triennium*, an important limitation omitted by Matt. Par., is inserted from Matt. of West.

Repetitions of facts from different sources.

Instances of repetition of the same facts from different Chronicles.

Pp. 53, 54. The appointment of S. Anselm to Canterbury is given under the year 1092 from Matt. of West., and 1093 from Diceto.

pp. 55, 56. Pope Paschal II.'s accession is given under the years 1099 and 1100. See note [1], p. 55.

p. 61. l. ult. The accession of Innocent II. is mentioned from Matt. of West., and under the next year again from William of Malmesbury.

p. 68. Under the year 1152 the return of Henry into England is mentioned twice in the same paragraph, in very different language, from Diceto and Wendover.

p. 69. Under the year 1153, the pope's death is mentioned, though it had been already given under the previous year. See the note on the passage.

p. 71. The mention of the marriage of Prince Henry under 1160 from Diceto comes in very awkwardly between the previous mention of the proposition, and the next of the espousals, from Matt. Paris.

p. 111. l. 9. The mention of this tax occurs again three years after, p. 112. l. 9; apparently a piece of carelessness.

Proofs of the use of the two chronicles of Wendover and Paris.

It has been already stated that our author appears to have had the two MSS. of Wendover and Paris before him, and to have used sometimes one and sometimes the other. In some instances the characteristicks of the two will be found mixed up in the same sentence. In the following case, perhaps the most striking instance of this, the reader will be able to see the way in which this is done, by the three chroniclers being exhibited in parallel columns;—

Roger of Wend. iii. p. 70.	Matt. Par. p. 172.	Barthol. Cotton. p. 87.
Anno gratiæ 1193 rex Richardus remansit in custodia ducis Austriæ, donec ipsum vendidit imperatori Romano pro sexaginta milibus libris argenti ad pondus Coloniensium, et tunc feria tertia post Ramos Palmarum ipsum adducens diligenter custodiri fecit.	Anno Dominicæ nativitatis 1193 rex Richardus remansit in custodia ducis Austriæ, donec ipsum vendidit imperatori Romanorum Henrico pro sexaginta milibus librarum argenti ad pondus Coloniensium. Quem feria tertia post Ramos Palmarum adducens, diligentissime custodiri fecit.	Anno gratiæ 1193 rex Ricardus remansit in custodia ducis Austriæ, donec ipsum vendidit imperatori Romanorum Henrico pro sexaginta milibus librarum argenti, et tunc feria tertia post Ramos Palmarum ipsum adducens, diligentissime custodiri fecit.

The variations between the three are pointed out in the note on the passage.

Other instances of this will be found in the following passages:—

p. 73. l. 3. Matt. Par. is being followed, but the incorrect *magnatibus* for *magnatum* is introduced from the MS. of Wendover. So immediately below l. 7. *se* is introduced.

p. 74. l. 7. Here is an instance of the change from Paris to Wendover. Speaking of the monks of Pontigny, Paris says, "monachi *omnes* exhibuerunt humanitatem;"

Wendover, "monachi *omnem* exhibuerunt humanitatem," and him our author follows.

p. 80. l. 1. Here he is certainly copying Matt. Par., as he follows him in his statement of the length of Pope Alexander's papacy, from which Wendover differs, but soon afterwards goes off to the headings from the MS. of Wendover.

p. 82. l. 29. Here is another curious instance of the sudden change from one chronicler to the other, in the account of the first acts of Richard I. See the note on the passage.

p. 83. l. 7. *Episcopum unum.* Matt. Par., who is the authority here, omits the *unum*, which Wendover gives. Below,. ll. 22, 24, the readings *dotarium* and *dimisit* show that he has changed his guide to Wendover.

p. 85. l. 18. *Exercitum domini.* It is difficult to believe the words *regis Francorum*, which Wendover, whom he is copying, adds, would have been omitted, had not Matt. Par. set the example.

p. 89. l. 28. Here the trifling change of *tenues* (M. P.) for *tenui* (R. W.) shows he has the two before him, as immediately above the heading peculiar to Wendover occurs.

Which MS. of Matt. Par. used?

The question, as to which MS. of Matthew Paris he had access, is easily answered;—it must have been the Cotton MS. [Wats's C.], or a MS. of the same recension. This appears from his occasionally introducing the additions peculiar to that MS.; *e. g.* p. 65, the capture of the Earl of Gloucester; p. 99, the account of King John's taxing the Cistercians; p. 108, the defeat of the French fleet under Eustace the monk, to which our author has added some additional details; and in p. 110 the mention of Henry III.'s seal. In one instance he seems to have used the MS. of the Historia Minor, in giving, p. 102, *Brakele* instead of *Stamford*, as the place where the barons met in 1215.

Instances of intentional alteration. Intentional alterations.

P. 50. l. 28. *Pruina* is given instead of *glacies.*

p. 52. l. 5. *Cinxit* for *insignivit.*

For changes like the above no cause can be assigned; generally something is gained in shortness; for instance, ib. l. 7, we have *subjugavit* for *armis adquisierat,* and *inclinavit* for *acclivem fecerat.* The same is the case with changes of construction.

p. 96. l. 26. *hyemales inducias* for *biennales inducias.*

p. 98. l. 4. Here by the change of *satius* into *facinus,* and the introduction of some words afterwards, a very different and somewhat obscure sentence is produced.

p. 100. l. 27. *libras argenti* for *libras esterlingorum.*

p. 116. l. 15. The name of the justiciary Stephen de Segrave has been put in the place of that of Hubert de Burgo.

p. 121. l. 24. The legate summons the abbats of the Black Monks to appear before him. Matt. Par. says, *in ecclesia S. Martini;* our author alters this to *in octav. S. Martini,* a singular change.

But the most frequent changes in this respect are, as might be expected, in the case of *dates* and *numbers.* A few examples are given. Dates.

P. 50. l. 27. We find *xi. kal. Maii* for *vi. kal. Aprilis,* as the date of the earthquake of 1076.

p. 51. l. 28. *v. idus Aprilis* for *idibus Aprilis,* the death of Queen Matilda.

p. 54. l. 15. *viii. idus Aprilis* for *viii. kal. Aprilis,* the date of Wlstan's death.

Below, *idus Aprilis* is given as the date of the Council of Clermont; and a double date, by a singular piece of carelessness, is given to the capture of Antioch.

p. 55. l. 2. Pope Paschal II.'s date is incorrectly given.

p. 58. l. 22. *vii. kal. Aprilis* for *vii. kal. Maii,* the date of S. Anselm's death.

p. 76. penult. *vi. kal. Aug.* for *viii. idus,* the date of the death of Henry Bishop of Winchester.

p. 126. l. ult. *festo S. Johann. Bapt.* for *octav. Purificationis.*

Numbers. Alterations of *numbers* occur very frequently.

P. 59. l. 22. The number of the lives lost at the fire of Worcester is increased from 18 to 21.

p. 74. l. 11. *quatuordecim denarii* appears instead of *quatuor* in the account of the tax for the Holy Land.

p. 96. l. 28. *decimam* for *tertiam decimam* in a similar passage.

p. 101. l. 3. *quadraginta milia libras* for *sexaginta.*

p. 132. l. 30. The number of Jews detained in the Tower is given as *lx. et viii.* Matt. Par. has *plusquam viginti tres.*

The numbers given by the authorities followed are frequently increased or diminished by one, a mistake easily committed in writing the numerals in Roman letters.

Names. *Instances of Alteration of Names.*

P. 50. l. 7. *S. Albani* for *S. Audoeni.*

p. 61. l. 30. *Wygornensis* for *Wintoniensis;* the same error in p. 64. l. 22.

p. 65. l. ult. *Marescallus* for *Martel.*

p. 83. l. 3. *Elyensis* for *Treverensis.*

p. 84. l. 12. *Remensem civitatem* for *Januensem civitatem.*

Occasionally we find amplifications, *e. g.* p. 58. ult. *vita jussit privari,* for Wendover's *vita privavit;* p. 64. l. 5. *de forestis wastum fecit non modicum* for Matthew Paris's *plantavit;* p. 74. l. 22. *motus est* is enlarged into *motus est in iram.* So p. 93, the assise of bread has many amplifications. This perhaps came from an independent source. Reference to it is especially made in a note at the end of the Norwich MS.

The defects of his authorities he makes no attempt to supply: thus p. 52, l. 20, he repeats Wendover's confession of his ignorance of the names of two of the Conqueror's daughters, Adeliza and Matilda. Errors of the authorities retained.

p. 53. l. 8. Wendover's error of *Leo papa* for *Urban II.* is followed.

p. 59. l. 17. The new Archbishop Radulfus is called Bishop of London instead of Rochester, as Wendover and Paris have done, although our author follows Matthew Paris in his correction of this lower down.

pp. 61, 66. William Bishop of Winchester is said to have died under both the years 1128 and 1142, and to have been succeeded by Henry; this is also due to Paris. In p. 62. l. 2. also the year of the succession of Bishop Robert to Lincoln is incorrect.

p. 62. l. 17. Matthew Paris's error, mentioning the death of Pope Innocent II. this year, is repeated. Matthew Paris makes two popes of this Innocent II., as he gives afterwards the correct date of his death, where he is also followed by our author, p. 66.

Additional Matter.

Additional matter.

The following are the principal additions due to our chronicler, which occur more frequently than in the former portion of the work.

In p. 57 we have an account of a prodigy in the sky (though I think this has been introduced incorrectly), the mention of a quarrel between Henry I. and his barons, of the foundation of the Church of S. Faith at Horsham, and the establishment of Canons at Salisbury. In p. 58, the dedication of the Church of S. Edburga at Winchester. In p. 60, the explanation of the device on the seal of the Templars. In p. 61, mention of a famine in 1122. In p. 73, the list of the English bishops who went to Rome against Becket differs from the ordinary accounts. In p. 81, we have a curious mention of the loss of the horses in the

defeat of Henry II. in Normandy. In p. 99, the amount paid by the Cistercians of the tax imposed by John; p. 103, the account of John's behaviour after signing Magna Charta;[1] p. 107, the sketch of Pope Innocent III. In p. 108, are some additional details of the defeat of the French fleet under the monk Eustace; and p. 109, of the revelation of the treachery of Louis VIII. In p. 110, we find mention of an edict, at Henry III.'s coronation, for all except the clergy to use chaplets of flowers. Some additional details follow of S. Thomas Becket's translation. In p. 113, details of the odium which Hubert, thejusticiary, acquired. In p. 122, the success of Grosteste over his chapter at Lincoln is mentioned. In p. 125, the horror of the English clergy at the Papal exactions, and in p. 126, the conduct of the Pope on receipt of their letters. In p. 127, details of the provisions furnished by the Emperor to S. Louis in Cyprus, the visitation of the monasteries by Archbishop Boniface, and the subjects of the conference of the Black Monks. In p. 128, the behaviour of Henry III. in dismissing the traitor Guasto de Bardo with honour and presents, when brought to him by Simon de Montfort, and p. 129, to the Gascons, whom the latter had charged with treason. In p. 130, is mentioned the diminution of the tax on the Londoners (1253), what they had paid before being allowed to go towards making up the requisite sum. In p. 131, (1254) Richard of Cornwall's destroying his weres. In p. 132, (1255) the troubles of the monks at Winchester under their bishop, the King's uterine brother,—the punishment of the Jews at Lincoln,—p. 133, the doubts of many in the parliament at London as to what was to be done at the King's fresh

[1] The sneer at John as "novus papalis vassallus," in p. 103, is from Matthew Paris, p. 262, though the words are altered. This escaped me in printing the text.

demand for money. In p. 135, we have some very interesting additional particulars of the interview between the papal legate Rustand and the clergy, respecting the Pope's demands in 1256; and in p. 136, some addition respecting certain workmen injured by subterraneous fire in London,— the mention of the provisions of Oxford,— and of miracles at Catteby, at the tomb of S. Edmund's sister.

Besides these, there are many allusions to Norwich matters—the successions of the Priors, the arrival of the Friars Minor at Norwich (p. 113), &c. Among minor additions may be mentioned the addition of the exact date to the death of the Archbishop of Rouen in 1079 (p. 51) — the effect of the drought of 1114 on the Thames (p. 59) — the name (S. Giles) of the hospital founded by Queen Matilda in 1118 (p. 60)—the erection of a church built at Reading by Henry I. (p. 61)—the name of the place *Leonas* where Henry I. died, and his having chosen Reading as his place of sepulture (p. 63)—the additional details of Richard I.'s behaviour on his father's death, (p. 82)—(p. 110) the quantity of money carried off by the legate Walo, and (p. 132) the play on the word Clemens—" in die S. Clementis ipsis iratus non clemens." His private feelings are occasionally shown. Thus he inserts "heu" in mentioning the death of Herbert, first Bishop of Norwich, p. 60; p. 74, l. 4, (1166) his feelings about the Constitutions of Clarendon are shown by the insertion of *iniquarum;* and in p. 120 he expresses his grief on the nonobservance of Magna Charta.

In some cases Matthew Paris's language is softened; for instance, in the account of Simon de Montfort's mission to Rome respecting his marriage, p. 121, he says, "Obtento desiderio suo, de uxore sua retinenda." For this Paris has, p. 471, "Effusa et promissa infinita " pecunia, a domino papa impetravit, ut . . . liceret " illicitis abuti amplexibus." After the year 1230 the

amplifications are considerably increased; and Paris, though still always at the author's hand, by no means so implicitly followed.

Our conclusion then with respect to this second portion of our volume is, that it is a carelessly executed compilation from the authorities above mentioned, with a considerable number of minute additions from sources peculiar to the author or authors,—probably executed in the monastery of Norwich, and certainly by a different hand from the first portion, and at an earlier period.

The third portion, pp. 137–140, A.D. 1258–1263. Taxster.

The third portion of the chronicle is a simple transcript of part of the chronicle of John de Taxster, or Tayster, a monk of Bury St. Edmund's.

Of Taxster's chronicle several copies exist. I have collated the following: [1]MSS. Julius A. 1. in the Cotton collection in the British Museum, and Arundel 6, in the Herald's College, contain this chronicle alone.[2] But it will also be found embodied with Everisden in Arundel 30, in the Herald's College; it forms a portion of the chronicle which goes under the name of John de Oxenedes,[3] (Nero. D. 2. in the Cotton collection); and also follows the chronicle of Florence of Worcester in a well known MS. in Corpus Christi College, Cambridge (No. 92). It is from this last that the only edition that has yet appeared in print is derived. It will be found in the second volume of the edition of Florence of Worcester, edited for the English Historical Society in 1849 by Mr. B. Thorpe. The editor, though he was aware of the fact of its

[1] A list of all the MSS. used in the present volume is given at the end of the preface.

[2] MS. Harl. 1132 contains a portion of Taxster's chronicle, as far only as the year 1193.

[3] This compiler, however, has omitted more than Bartholomew Cotton, although some of the latter's omissions will be found in the former.

being the chronicle of Taxster, and has mentioned his name in the preface, has called the chronicle itself "Continuatio Chronici Florentii Wigorniensis."

The portion in the present volume, short as it is, is so important, and the printed edition so defective, that I have thought it right to collate all the above MSS. with care, as also to point out the defects of the printed edition. It will be seen that I have been able to give several passages with greater correctness than they have previously appeared. The reading *asilum* for *auxilium* in p. 139, l. 18, which is given in two MSS., is a striking instance of the necessity of collating all the copies of a chronicle that exist.

We know the author's name from the two MSS. which contain his chronicle without any other. Julius A. 1. gives it thus:

"Hoc anno [1244] scriptor præsentis voluminis "habitum suscepit monachicum, dictus J. de Taxster, "die Sancti Edmundi."

The same is given in Arund. 6, except that there "de Tayster" is read for "J. de Taxster." This passage follows the word "interfecta est" in the printed edition, p. 179. l. 30. The portion of the chronicle that is printed, which is all that is of any value, is that from A.D. 1173–1265. It occupies pp. 153–196 of Vol. II. of Mr. Thorpe's edition, beginning "Comes Sancti Ægidii" . . . and ending . . . "feria secunda." It begins from the Creation, and is a compilation from various sources down to the year 1257. From 1258–1265, when it terminates, it is original, and it is from this latter portion that our author has made his extract. The evidence of this chronicle shows the author to have been a monk of Bury St. Edmund's, but beyond this nothing is known of him.

The variations introduced into the present chronicle are very trifling; the omissions are more considerable. They consist chiefly of those passages relating to

Bury St. Edmund's, in which the Norwich monks had no interest.

The fourth portion, pp. 140–159. A.D. 1264–1279.

The fourth portion of the chronicle, giving the annals of the years 1264 to 1279, is, I believe, entirely original, and of very great importance. It is not impossible that the chronicle of Everisden (see below), and perhaps those of Wikes, and the Waverley Annals, may have been employed by the writer, and I have affixed references to these chroniclers and a few others when the same facts are mentioned. But the accounts are certainly not copied from theirs, and appear to be quite independent.

New facts.

Norwich affairs occupy a very considerable space. We gain several new facts, of general interest;—for instance, very full details of the proceedings at Canterbury on the death of Archbishop Boniface. Our chronicler mentions that Prince Edward, then in Gascony on his way to the Holy Land, came instantly back in order to secure the election for his chancellor Robert Burnel;[1] a very vivid picture is given of the prince bursting into the chapter after forcing the doors, and his rage at the monks' steady refusal to be untrue to their duty; the election terminated in the appointment of their prior, Adam de Chillenden,[2] and the old king showed his rage at the rejection of his son's request by confiscating the property of the monks, and swearing never to take the newly-elected archbishop into his favour (p. 146). We also learn the arrival of the younger Simon de Montfort in England, in order to visit the tombs of his father and brother; and besides many minor matters

[1] The only hint I have found of this elsewhere is in Wikes's Chronicle, p. 92. He, however, gives no details.

[2] The Lichfield Canon apud Wharton, i. p. 116, calls him *William*,—an error which has been repeated by Le Neve. His election was set aside by the Pope, and Robert Kilwardby succeeded.

connected with Norwich, we have a very detailed account of the riots in which part of the cathedral and the monastery were burnt in 1272. This is perhaps the best known portion of our author's history, as besides having formed the source from which all historians of Norwich (either at first or second hand) have derived their accounts of this event, it is extracted at length in Wharton, in Dugdale, and in Blomefield's History of Norfolk. The latter treats it as the work of a partisan, making out as good a case as possible for the monks. There seems in reality no cause for such an opinion; a monk himself, our author naturally does not view the rioters with any particular kindness; but the account bears every appearance of being an honest one, and the writer mentions the reports which the citizens put forward. Very full details of the king's anger and of the punishment of the rioters are given. Several documents are added, and especial reference is made to the papal letter on the subject, (which is printed in the Appendix A.,) relating to the interdict laid on the citizens and their subsequent absolution. Full details also are given of the dedication of the cathedral in 1278.

The riots at Norwich in 1272.

The author's personal feelings on publick matters are shown by the insertion of *heu*, when mentioning the death of Simon de Montfort (p. 140), and in the affairs of his monastery by a similar insertion in giving the death of the prior Nicholas de Bramertone (p. 143). As an instance of an error, the account of the siege of Rome, as he calls it, (obsedit civitatem Romæ, &c. p. 143), by Charles of Anjou in 1267 certainly would give a reader a very different idea of the facts to the true one.

Personal feelings of the author.

The fifth portion of our chronicle, which contains the annals of the years 1279 to 1284, is a transcript of the corresponding portion of the chronicle usually ascribed to Everisden, a monk and cellarer of Bury of

The fifth portion, pp. 159–166. A.D. 1279–1284.

Everisden.

St. Edmund's, who has taken up and continued Taxster's chronicle from the year 1265. The chronicle as far as the year 1295 has been printed in the edition of Florence of Worcester published by the English Historical Society, where it follows Taxster, and occupies from p. 196, "Symon filius . . ." to the end of the second volume, being printed from MS. 92 in Corpus Christi College, at Cambridge, and therefore called by the editor "Continuatio Chronici Florentii Wigorniensis." Unfortunately the editor was not aware of other MSS. being in existence, and though he saw that the writer was a monk of Bury St. Edmund's, seems not to have suspected his identity with Everisden, and thus only made use of the one very faulty[1] MS. The fact too of its being printed as a continuation of Florence of Worcester may have caused it to have been more neglected than its value deserves; for excepting by Dr. Pauli, I am not aware of any use having been made of this chronicle; — and he has evidently no idea of the real author.

The other MSS. that contain this chronicle are MS. Arundel. 30, in the Herald's College, and MS. Nero

---

[1] I give one specimen of this, among many others. In vol. ii. p. 235, speaking of the king of Arragon, MS. C. C. C. 92. reads, "qui, tam terrestri et navali prælio "quam etiam inedia quampluribus "suorum consumptis suis occupata, "tandem apud civitatem Parpelonam [*not* Pampelonam], dysenteriæ incommodo, viam universæ "carnis ingressus est." The editor, not understanding this, has made it worse by altering *occupata* into *occupatus*. The difficulty arises from the scribe of the C.C.C. MS. having left out an entire line after *consumptis*, viz. "thesaurique sui "non modica parte amissa et ab "æmulis." This, which is in both Ar. 30, and Nero, D. 2, makes everything clear. Other instances of editorial corruptions might be pointed out, were this the place for so doing, where there is not the same excuse. It is difficult to believe the editor could have ever seen his MS. The notes in pp. 180[1], 184[1], 196[4], 203[1], 227[1] 269[1] and [3], 270[1], 273[2], 279[1], contain statements that are simply incorrect.

The long interpolation, pp. 250–263, of which the last paragraph is in rubrick in the MS., is not in the MSS. of Everisden.

D. 2 in the Cotton Collection in the British Museum. This last contains only as far as the year 1293, with some variations, especially in the accounts of the battles of Lewes and Evesham, and the fines of the judges, with many allusions to the monastery of S. Benet Holme.[1] Everisden's name is obtained from MS. Arundel. 30, where, under the year 1300, is given the account of the right of the abbey to the manor of Werketon, "Anno regni regis Edwardi "quarti [the 3 Edwards before the Conquest being "reckoned; *primi*, however, is in the margin] xx. "octavo, dominus Joh. de Everisden, tunc celerarius "Sancti Edmundi, validam expeditionem fecit in par- "tibus Norhamptone apud manerium de Werketon de "pastura, quæ [MS. qui] dicitur Butoneris, sicut in "registro Cantoris continentur."

That the chronicle was composed in the reign of Edward I. there can be no doubt, as he is mentioned several times as the reigning king. A great part of his account of this reign seems to have been written at intervals as the events occurred; thus under the year 1255 he has mentioned "Hic attonsus fui." Down to the year 1296 the MS. Ar. 30 is in the same hand. After 1301 there is an omission till 1313, when a few slight notices occur till 1334, in another hand, and in a third an entry of 1382. The portion extracted by our chronicler contains the same additions respecting the monastery of S. Benet Holme, and also the same omissions, as are found in Nero, D. 2, the authorship of which is usually given to J. de Oxenedes. I conclude that that author borrowed Everisden's MS. while in progress, for his own chronicle, and then lent it to the monks of Norwich for theirs. It is,

J. de Oxenedes.

[1] Probably before the present volume is published the publick will be able to form their own judgment of this MS. through the labours of Sir Henry Ellis.

however, somewhat remarkable that the Norwich MS. omits the greater portion of this,—stopping suddenly in the middle of a word (p. 161, l. 22, *magister*), and going on, after the interval of a blank page, to the year 1285, where the matter is again original. The writer of the Cotton MS. must, therefore, have borrowed the other for himself.[1] I have collated all the MSS. with each other, and with the printed text of Everisden, printing in large type those passages which are not there to be found, and which have consequently come from the MS. of Oxenedes.[2] The pages will thus exhibit at sight the additions Oxenedes has made to Everisden. Besides the alterations thus named, there are considerable omissions, which have been indicated as before.

Of the matter, as it has been before the publick since 1849, nothing need be said. The only alteration our chronicler seems to have introduced of his own is the curious name *Walkiniana* given to the princess Elizabeth, who was born at Rhuddlan in 1282. (p. 163.) It may be remarked that in Nero. D. 2 the name has been altered; Elysabeth is written over a very manifest erasure.

The sixth portion, pp. 166–182, A.D. 1285–1291.

The sixth portion of our chronicle, which goes down to 1291, is entirely original, and contains many facts not to be found elsewhere. Norwich and its neighbourhood, and especially Yarmouth, still occupy a considerable share in the events mentioned. The

[1] It is of course possible that the Norwich MS. is imperfect; the *Ma-* of *Magister* ends both a page and a gathering; and the next page (the first of the new gathering) is blank, the annals of the year 1285 beginning on its obverse;—this is in a different hand and ink, and evidently written at a later time, doubtless contemporary with the events mentioned.

[2] These will of course be found in Sir H. Ellis's edition.

[3] She is, however, in the later portion of the chronicle called Elizabeth as usual.

visits of the justices itinerant are mentioned. The election of Ralph de Walpole to the bishoprick is described at full length, the king, who was then in Arragon, having given his consent to a free election, to obtain which two monks had been sent; the new bishop elect set off again to obtain the royal assent and was joyfully received on his return. Our chronicler, however, tells us of his unpopularity in the diocese—an instance which goes to prove the writer's good faith, as he evidently was very well satisfied with the election himself. Of this bishop's visitation of his diocese, and the dangerous floods of 1287 and 1290, we naturally find mention. At Yarmouth we have mention of the new stone wall to the cemetery, erected in 1286, and its destruction the following year by a tempest;—the quarrels between the sailors of Yarmouth and those of the Cinque Ports, and the complaint of the former against the latter before Parliament,—the dedication of the church, and other local details. Among matters of more general interest are the curious lines (p. 167) about John de Kirkeby, bishop of Ely, who had been formerly chancellor, described as a man who "in "diebus suis nimis singularis existebat;" and the remarkable account of his death, p. 174. Our author has evidently no love for him, as he speaks of him as preparing a way for the king "ad lumbum inferni," a remark which the Cotton MS. has struck out. Very full and interesting details are given of the punishment of the judges in 1289, especially of the flight of Thomas de Weyland to Babwell,[1] near S. Edmundsbury, and his assumption there of the habit of a monk; of Henry de Bray the escheator,[2] who twice attempted suicide after his capture; and of Adam de

[1] Babwell, or Grey Friars, just outside the town. See Dugdale's Monasticon, t. vi. 1532.

[2] He is called *eschaetor et justiciarius Judæorum* in the Dunstable Annals, p. 577.

Strattone, clerk in the exchequer,[1] who is described as being arrested on two separate occasions. The first time (p. 171) he was accused of homicide, sedition, and other excesses. Besides vast treasures, an *armarium*, containing evidences of magical practices, was discovered in his possession, which he destroyed, in spite of the royal seal having been placed upon them. The second offence (p. 180) was the forgery of a deed. He had received a manor from the prior of Bermondsey for his life, and by removing the seal and placing it upon another deed of his own composing, he altered this into a gift to himself and his heirs. He was punished with perpetual imprisonment during the king's pleasure. The very interesting account of the company and the dresses — 915 citizens of London dressed out in their "braveries" (prudentiæ), and ladies dancing through the streets—at the marriage of the princess Margaret to John of Brabant in 1290, is peculiar to our chronicler. Besides these must be mentioned the details respecting the quarrel with Flanders in the same year, and the arrival of the counts of Holland and Cleves to join the king in Scotland in the next year. This is the last entry in the Norwich MS. as originally written. It is followed by the document giving the submission of the claimants of the crown of Scotland to Edward I., the annals of the years 1291, 2, as given in the Appendix D., and Magna Charta, and the other documents of which mention has been made above.

One or two trifling mistakes may be observed :—thus, p. 176, l. 19, Alfonso III. of Arragon is erroneously

[1] There seems to be some doubt about the office he held. The Dunstable Annals, p. 577, call him *baro de scaccario*. See Foss's Judges, iii. p. 161. Mr. Foss says, p. 160, "What was the precise cause of "his disgrace is nowhere clearly "stated; corruption is charged by "one, and felony by another. The "latter is expressly mentioned in "several records, but its nature is "not described."

called Petrus; and in the same page, l. 21, we have Nicholas papa *quintus* for *quartus*—an error the Norwich MS. has committed again p. 433.

This portion was probably executed in the monastery of Norwich, the events of each year being written down as they occurred.

The seventh portion, pp. 182–344, A.D. 1291–1298.

The next portion of the history occupies from the year 1291 to 1298, when the chronicle is brought to a conclusion. I see no reason for doubting that this is the production of Bartholomew Cotton himself, taking up and continuing the annals he found in his monastery, from the year 1291. The chief feature is the very large and valuable collection of papal bulls, royal letters, and other documents, the greater portion of which are now for the first time published, although a considerable number are in print in various historical collections.[1] I have, as above stated, collated these with the copies given in the respective collections, printing the additions, when there are any, in the usual type, the rest being printed in small. A list of them will be found at the end of the preface. Among them, the copy on the emperor's side of the treaty between Adolf of Nassau and Edward I., and the letter of the traitor Thomas Turbeville to the provost of Paris, with the account of his execution, are perhaps the most interesting and valuable. Many relate to the affairs of the Holy Land after the loss of Acre in 1291, and to the visit of the cardinal bishops of Albano and Palestrina to England in order to bring about a peace with France in 1295. A question naturally arises as to what means Bartholomew Cotton had of possessing himself of copies of these documents. In many instances the answer is obvious enough. The cases of royal letters sent to the sheriff

[1] Towards the end the author several times refers to documents as contained in the volume, which are not here. See pp. 315, 316, &c.

of Norfolk, or papal bulls sent by the archbishop to the bishop of London, and by him to the bishop of Norwich, or in documents sent for preservation in the monastick treasuries, his connexion with the monastery of Norwich fully explains. But this will not account for such as the two mentioned above; and this must give us a high idea of his means of obtaining information as to the current events of his time, and consequently of the credit to be attached to his statements. It is somewhat remarkable that most of the documents from Rome are of the year 1294, a year during which the collection of "Vatican Transcripts" now in the British Museum contains absolutely nothing.

That this portion of the chronicle was written contemporaneously with the events narrated there is ample internal evidence. I give two instances, from the account of the proceedings of Boniface VIII., on his election in 1294. After mentioning the pope's letters to various sovereigns, our author adds, p. 258:

"Et nimis sollicitat festinare passagium Terræ "Sanctæ; et dicitur quod in propria persona vult "transfretare.

Again, after mentioning the pope's sending three cardinals,[1] to the kings of France, England, and Germany in the same year, he adds, p. 259, that they—

"Fuerunt apud Florentiam v. die Martii, per quod "creditur ipsos esse modo in Franciam."

The lengthy account of the election of Pope Celestine V., and of his subsequent resignation, I have been able to trace to no known source. The latter narration is partially known from its being incorporated into the

[1] There seems to be an error in giving the title of cardinal to these persons. I have been unable to identify them in the list of cardinals given in Moreri's *Dictionaire Historique*. The passage containing this paragraph and the two following bulls of Celestine V. has the word *vacat* at the beginning and end, written by the same hand that has written the old chalk foliation.

Dunstable Annals; the latter annalist has, however, abridged the account, and has all the appearance of having copied it from our author. The above cited passages show that it was certainly written immediately after the events described took place.

As to the principal facts preserved by our historian, local details connected with Norwich and Yarmouth still occupy a considerable portion. Many fresh details are, however, given with respect to facts of more general interest;—for instance, the proposed marriage of Edward I. with Blanche, sister of Philip IV., and the plan for entrapping him at Amiens,—the preparation for the war with France in consequence of the seizure by Philip of all Edward's French possessions,—the general inquisition into property for the taxes in support of the war,—the prophecies found at Rome in 1293,—the Welsh war,—the mission of the two cardinals sent by Boniface VIII. to make peace between England and France,—the doubts respecting the conduct of the Count of Holland,—the treason and execution of Turbeville,—the Scotch war,—the quarrel between the king and the clergy in consequence of the bull "Clericis Laicos,"—the refusal of the earl marshal and constable to go into Flanders, and the king's conduct thereupon,—the Flemish war, and Edward's invasion of Scotland,—with an account of the decisive battle of Falkirk. Among many minor facts given by our author we may especially mention the writ against taking ducks' eggs in 1295, (p. 299), when probably the *mallard de rivière* was being brought into its present domesticated state,—the appointment of "custodes maris" for the different counties (p. 308),—the account of the marriage of the Princess Elizabeth to the Count of Holland at Ipswich (p. 316), where all the expenses (apparently much to the chronicler's disgust) were defrayed by the people of Norfolk and Suffolk,—the contempt into which the

Principal facts.

clerical order fell after they were put out of protection,[1]—the king's behaviour in answering the articles presented to him by the clergy in 1297 (p. 335),—and his seizure of the wool, which the chronicler considers a chief cause of the troubles with the earl marshal and other nobles (p. 338). Almost the only personal remark in the whole history is the author's thanksgiving at the peace between the king and the nobles, and the immediate pursuit of the war against the Scotch (p. 339), showing how strong the feeling must have been at the time in England.[2] The history ends abruptly with the return of the king after the victory of Falkirk to Carlisle, and the retirement of the Scotch into Galloway.

Estimate of his historical value.

Enough, it is believed, has been said to show the great value of this chronicle for the history of the first twenty-five years of the reign of Edward I. The facts are clearly told, without, apparently, any unjust bias to either side, when the author is relating the quarrels between the king and the clergy or the barons. In the former case, while the difficulty in which the clergy stood between the necessity of disobedience to the Pope or the king is distinctly stated, there is no exaggeration of the sufferings of the clergy, or the tyranny of the king. The author's sincere joy at the restoration of internal peace throughout the country is the only expression of feeling that escapes him. He must clearly have had very great means of collecting facts, as well of those that took place close at hand in his own or the neighbouring counties, as of those at a distance, and he has certainly made the best use of his opportunities.

[1] Unde clericalis ordo vilissimus et vilior plebe reputabatur; p. 322.

[2] Sic fuit bona pax reformata inter dominum regem, suos comites et magnates; et tunc tractaverunt de expeditione contra Scotos, et in omnibus benedictus Deus. Amen.

On the other hand, the careless way in which the earlier portion of the volume—the abridgement of older chroniclers—has been performed, may give some reason to suspect the accuracy of a narrator who has proved himself so careless a compiler. But independently of the supposition, for the truth of which I think ample grounds have been shown, that the latter and earlier portions of the chronicle are by different hands, it is reasonable to expect that far more pains would be taken by a historian while collecting facts for himself, the while only hastily abridging the work of another. And many of the errors are simply repetitions of those of his authorities. This is especially the case with the earlier portions of many of the annals compiled in the way of our author's for the respective monasteries in which they were preserved.[1] And in what is the original portion of this history very few errors, and these of very small moment, have been discovered.

We conclude then with Dr. Pauli[2] that this is one of the most important sources for the history of Edward I.

Of the LIBER DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS ANGLIÆ, which forms the third book of the historical work of Bartholomew Cotton, and by which he is chiefly known, little need be said. The greater portion is an abridgement of the work of William of

Liber de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ.

---

[1] As an instance of the carelessness with which these chronicles were often compiled, see the Chronicon Petroburgense, edited for the Camden Society by Mr. Stapleton, p. 4. Under the year 1085 is the entry:—
"Patriarcha Ierusalem venit in "Angliam, et terræ motus factus "est magnus, et Baldewinus factus "est archiepiscopus Cantuariæ, et "patriarcha Ierosolimitanus venit "in Angliam."
Here in the course of three lines the same fact is twice repeated, the compiler having doubtless two other chronicles open before him.

[2] See the Appendix to the fourth volume of his Geschichte von England, Die Quellen zur Geschichte der Jahre 1272-1399, p. 718. He concludes : "Der ganze Abschnitt hätte längst veroffentlicht werden müssen."

Malmesbury, "De Gestis Pontificum." An introduction is prefixed, compiled from Geoffrey of Monmouth, Florence of Worcester, Henry of Huntingdon, and other sources, which are sufficiently indicated in the margin. After the bishops given by Malmesbury, the names of those that follow, usually as far as the year 1220, are given, but rarely anything besides. To this there are two chief exceptions—the accounts of the archbishops of Canterbury and the bishops of Norwich, which are carried down to the author's time, and are of considerable interest and value. The accounts of the latter have been continued as far as John Salmon by a later hand, after Bartholomew Cotton's death, if the inference from the colophon that he was dead in 1298, be correct. There seems evidently to have existed an intention of completing the whole series, as the page is always left blank after the account of each bishoprick. The account of the bishops of Norwich has been printed by Wharton in his Anglia Sacra, vol. i., pp. 403-412. Besides these, the lists of the archdeaconries and rural deaneries given in many of the dioceses appear to be original, and there are frequent minor additions to Malmesbury's account. The dates given in the margin have been taken from Mr. Hardy's edition of Le Neve's "Fasti."

Documents printed in the Appendix.

The documents printed in the Appendix will speak for themselves; the Papal letter against the citizens of Norwich has been frequently alluded to, though it now appears in print for the first time. This, and indeed the whole of the present chronicle, gives a remarkable idea of the importance of the city of Norwich at this date; these riots, for instance, engaging the attention, not only of the whole kingdom, but of the court of Rome. The annals of the two years 1291 and 1292 from the Norwich MS., besides many local details,—*e. g.*, the quarrel at Yarmouth between the

friars minor with the clergy and townspeople, the election of the bishop of Rochester, &c.,—give an interesting account of the last siege of Acre (though the victor is incorrectly called the son of Bandokdar [1]), and other facts relative to the attempt at a fresh crusade afterwards. The letters of Adolf of Nassau to Edward I. will illustrate the treaty of peace in 1294; and the explanation of the Saxon legal terms from the Norwich MS., "secundum consuetudinem scaccarii," may be compared with those given by Rudborne in his *Historia Major Wintoniensis*, printed in Wharton's Anglia Sacra, T. i., pp. 260-262.[2]

It remains to mention some of the published works in which the present chronicle has been used. **Historians who have used this chronicle.**

Alexander Nevyll, secretary of Archbishop Parker, published in 1575 (London, 4to.), a work entitled "Norwicus," of which the greater portion of the history is derived from Bartholomew Cotton. **Nevyll.**

Wharton, besides the account of the bishops of Norwich already mentioned, has given a few extracts from the history relating to Norwich, which he styles "Annales Norwicenses;" they occupy pp. 397-402 of vol. i. of the Anglia Sacra. **Wharton.**

Our MS. is one of the authorities used by Tyrrell for his history, and mentioned in his list of MSS. authorities. He has made frequent and good use of it, with occasional errors.[3] **Tyrrell.**

Hearne, in his edition of William of Newbury, pp. 810—814, has given from a transcript of Arch- **Hearne.**

[1] Al-Bandokdari (Bibars) died at Damascus in 1277, and his sons Barkah-khan and Selamish succeeded him, each for only a short time. Kalaoon Salahi succeeded in 1280, and then Khalil, who was the captor of Acre.

[2] In the Index the modern names of places have been inserted after the mediæval ones, excepting in such cases where they are either too obvious or too well known to require explanation.

[3] *E. g.* At the battle of Falkirk B. Cotton says "plusquam xl. milia" of Scots fell (p. 344). Tyrrell, History, vol. iii., p. 130, says, from him, 15,000—an error in which he is followed by Dr. Pauli, iv. p. 140.

bishop Usher a few unimportant extracts down to the year 1287 from our chronicle. The archbishop had not a very clear-sighted scribe, as one of the first words, *tantummodo*, written in the abbreviated form c̃mm̃o, he has read 5199 !

Blomefield's Norfolk.

Blomefield, in his history of Norfolk, as was to be expected, has used Bartholomew's account of the riots of 1272. We have already spoken of this above (p. lv.)

Dugdale's Monasticon.

The account is given in full in the new edition of Dugdale's Monasticon, t. iv. p. 4.

Pauli.

In our own time, besides Dr. Pauli, whose opinion of the value of the chronicle has been already given, few have made a greater or better use of it than

Mrs. Green.

Mrs. Green in her *Lives of the English Princesses.* A very strong proof of the importance of making such works as the present *publici juris,* is afforded by the accidental errors into which she has fallen, in using the MS. I give her remarks and the text of the author in parallel columns in two or three instances.

Mrs. Green, ii. p. 307.	Bartholomew Cotton, p. 233.
Bartholomew Cotton "gives the "29th of September as the date" [of the Princess Eleanor's marriage].	No date is mentioned, but the next sentence states that Balliol came to the English Parliament *post festum Sancti Michaelis,* whence the mistake.
ii. p. 310.	Ib.
B. C. says "King Edward paid "a visit to his daughter [Eleanor] "and her husband."	"Edwardus iter arripuit versus "mare, ut comitivam faceret "comiti de Bars et Alienoræ filiæ "suæ, qui transfretaverunt ad "partes suas," &c. *i. e.* He accompanied them to the sea, and then they left him.
ii. pp. 371, 2.	Ib. p. 177.
At the marriage of the Princess Joan, "the great Earl of Gloucester "was accompanied by 103 knights "and six ladies, and her uncle "Edmund Earl of Cornwall had "100 knights and six ladies in his "train. . . . The bridegroom "himself had only eight knights."	"Comes Gloverniæ cum c. et "iii. equitibus et lx. dominabus ". . . Dominus Edmundus, "frater regis, cum c. militibus et "lx. dominabus. . . . Dux "vero Brabantiæ cum octoginta "militibus."

These errors have been pointed out without the slightest idea of detracting from the credit due to a lady who has done so much and so well for English history, and who deserves especial praise for the way in which she has consulted the true sources of history—original documents,—but to give an instance of how the most careful and honest searchers after truth are liable to mistakes,[1] and thus how important it is that such records as the present should be, as far as possible, within the reach of all historical students.

[1] In Dr. Elmsley's preface to his edition of the Medea of Euripides, he points out some omissions which Porson has made in his collation of the very rare editio princeps, of which the latter had said "hanc "editionem, summa cum religione, "ne dicam superstitione, contuli." Elmsley adds "Hæc attuli, non ut "Porsonum indiligentiæ insimu-"larem, sed ut ostenderem, *difficil-"limum opus esse accuratam libro-"rum collationem*," a remark which I hope will be borne in mind by readers of the present volume.

LIST OF THE DOCUMENTS CONTAINED IN THE PRESENT WORK.

Those that are published for the first time are marked with an asterisk.

[1] Printed from this MS. in Wharton's *Anglia Sacra*, i. p. 400, and Dugdale's Monasticon, iv. p. 18.

APPENDIX.

[1] Printed from this MS. in Stevenson's edition of the Lanercost Chronicle and in Aungier's French Chronicle of London (Camd. Soc.)

LIST OF AUTHORS AND EDITIONS REFERRED IN THE MARGINAL NOTES.

Baronius. Annales Ecclesiastici, t. xxiii. This is the fourth volume of the Continuation of Baronius by Mansi and Raynaldus. Lucæ, 1749.

Bede. Historia Ecclesiastica Gentis Anglorum. *Monument. Hist. Britann.* Lond. 1848.

Dunstable Annals. Ed. Hearne. Oxon. 1719.

Ethelwerdi Chronicon. *Monument. Hist. Britann.*

Everisden. Printed at the end of the second volume of the edition of Florence of Worcester published by the English Historical Society, Lond. 1849, by Thorpe ; it is there called "Continuatio Chronici Florentii Wigorniensis."

Florence of Worcester. As far as 1066 in the *Monument. Hist. Britann.;* afterwards, ed. Thorpe, Eng. Hist. Soc., Lond. 1849.

Geoffrey of Monmouth. Ed. Giles. Lond. 1844.

Hemingburgh. Ed. Hamilton. Eng. Hist. Soc., Lond. 1850.

Henry of Huntingdon. As far as 1066 in the *Monument. Hist. Britann.;* afterwards, in Savile's Scriptores post Bedam, Francofurt. 1601.

Knyghton. In Twysden's Decem Scriptores. Lond. 1652.

Matthew Paris. Ed. Wats. Lond. 1640.

Matthew of Westminster. Ed. Francofurt. 1601.

Nicholas Trivet. Ed. Hog. Eng. Hist. Soc., Lond. 1845.

Prynne. History of Kings John, Henry III., and Edward I. Lond. 1670.

Radulphus de Diceto. In Twysden's Decem Scriptores.

Roger of Hoveden. In Savile's Scriptores post Bedam.

Roger of Wendover. Ed. Coxe. Eng. Hist. Soc., Lond. 1842.

Rymer. Fœdera. Ed. nov. Lond. 1815.

Taxster. In the second vol. of the Eng. Hist. Soc. edition of Florence of Worcester.

Walsingham. Ed. Parker. Lond. 1574.

Waverley Annals. In Gale's Historiæ Anglicanæ Scriptores. Oxon. 1687. Vol. ii.

Wharton. Anglia Sacra. Lond. 1691.

Wikes. In Gale's Collection. Vol ii.

Wilkins. Concilia Magnæ Britanniæ et Hiberniæ. Lond. 1737.

William of Malmesbury. Historia Regum and Historia Novella. Ed. Hardy. Eng. Hist. Soc., Lond. 1840. De Gestis Pontificum, in Savile's Scriptores post Bedam.

LIST OF MSS. WHOLLY OR PARTLY COLLATED FOR THE PRESENT VOLUME.

British Museum.

Bartholomew Cotton -	Cotton. Nero, C. v. Referred to as MS. or MS. Cotton.
Geoffrey of Monmouth -	Reg. 14. C. 1.
John de Oxenedes -	Cotton, Nero, D. 2.
Taxster - - -	Cotton, Julius, A. 1.

Herald's College.

Taxster - - -	Norfolk. Arundel, 6.
Taxster and Everisden -	Norfolk. Arundel, 30.

Cambridge. Corpus Christi College.

Florence of Worcester, Taxster, and Everisden - - -	C. C. C. 92.

Oxford. Bodleian Library.

Extracts from Bartholomew Cotton - -	Laud. B. xvi. 675.

Norwich Cathedral.

Bartholomew Cotton -	Norw. MS.

BARTHOLOMÆI DE COTTON

MONACHI NORWICENSIS

HISTORIA ANGLICANA.

BARTHOLOMÆI COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA.

INCIPIT HISTORIA ANGLICANA, SCILICET LIBER SECUNDUS DE REGIBUS ANGLIS, DACIS, ET NORMANNIS. f. 160.

Genealogy of Hengist and Horsa. Legend of Schef.

ATTESTANTIBUS antiquorum chronographorum testimoniis, navis quædam in Saxonia quondam applicuit sine remige, cui occurrentes compatriotæ quidque in ea contineretur diligenter perscrutantes, invenerunt quendam parvulum vagientem, omni penitus solatio destitutum humano, cujus capiti manipulum suppositum invenerunt, quem puerulum educantes Saxones Schef nominaverunt, id est Garbam, a manipulo capiti supposito.[1] Iste Schef genuit Beadwy post tempus Noe; Beadwy genuit Wala, qui Itermod, qui Heremod, qui Cedwala, qui Bau, qui Heta, qui Godwlf, qui Finn, qui Frethewlf, qui Frealas, qui Frethewan, qui Woden, quem pagani deificantes ipsum pro deo coluerunt, diemque quartum ipsi consecraverunt et Wodenesday nominaverunt, secundum idioma Saxonum; Woden

Florence of Worcester, p. 549.

Roger of Wendover, i. p. 8.

[1] The sources of this will be found in William of Malmesbury, i. p. 173; Ethelwerd, iii. p. 512. Compare also Widukind ap. Pertz. Mon. Germ. Script. iii. p. 418.

enim secundum aliud idioma dicitur Mercurius, unde quarta dies dicitur dies Mercurii. Woden genuit Wenta, qui Wintggils, qui Hengist et Hors fratres. Hengist fuit primus Saxonum qui applicuit in Britannia tempore Wortingerni, ut patet supra in Historia Britonum[1]; et fuit primus Anglorum qui obtinuit regnum Cantiæ, anno Domino CCCCLV.

Florence of Worcester, Appendix, p. 635.

Hengist King of Kent, A.D. 455.

As some of the Saxon kings have been spoken of already in the author's previous treatise, they will be passed over briefly now.

Breviter quoque expediendum est de nominibus regum et gestis eorum existentium post tempora Britonum; quia de quibusdam regibus Saxonum dicitur inter Britones, scilicet de Ethelberto rege Cantiæ, et Ethfrido rege Northanhumbrorum, ac Edwyno filio ejus, et de Osfrico qui Edwyno successerat, atque de Oswaldo sancto qui ei successit. Item de Penda rege Merce, et de filio ejus Wlfeldo, et de multis aliis, ut patet infra in prologo de Episcopis; unde primum incipiendum est de Saxonibus et eorum gestis, secundo de Dacis, tertio de Normannis, quarto et ultimo de archiepiscopis et episcopis prout facultas se obtulerit: sed ad declarationem futurorum notandum est, quod Saxones in principio diviserunt Angliam in v. regna vel vii., ut patet infra, videlicet in regnum Westsaxiæ, regnum Cantiæ, regnum Merce, regnum Northanhumbrorum, et regnum Estangle. Unde primo et principaliter tractandum est de regibus Westsaxiæ et gestis eorum, et sub nominibus singulorum de cæteris sibi contemporaneis et de bellis eorum sub compendio.

Division of England by the Saxons.

Kings of England from Cædwalla to Edward I.

1. Cedwalla regnavit	ii. annis.
2. Ine	xxxvii. annis.
3. Ethelardus	xiiii. annis.

[1] This refers to Bartholomew Cotton's first book, which is a transcript of the history of Geoffrey of Monmouth. See the Preface. The passage referred to above will be found in G.M. vi. 10, p. 104., ed. Giles.

4. Cudredus xvi. annis.
5. Sigebertus ii. annis.
6. Kenewlf xxxi. annis.
7. Brichtricus xvi. annis.
8. Egbrichtus xxxviii. annis.

Hic primus ex Anglis habuit monarchiam, quia omnes ei fuerunt subditi.

9. Adelwlfus xxii. annis.
10. Athelboldus v. annis. } fratres.
11. Etelbrictus v. annis. } fratres.
12. Etelred vii. annis. } fratres.
13. Alfredus xxviii. et dimid. annis. } fratres.
14. Eadwardus xxvi. annis.
15. Adelstanus xiiii. annis.
16. Eadwardus filius ejus vi. annis.
17. Edredus frater ejus ix. annis.
18. Edwy frater ejus iiii. annis.
19. Edgarus xvi. annis. f. 160 b.
20. Edwardus Sanctus v. annis.
21. Etelredus frater ejus xxxvii. annis.
22. Edmundus Hyreneside i. anno.

De Dacis.

23. Knut regnavit xx. annis.[1]
24. Haraldus iiii. annis et mensibus iiii.
25. Hardeknut ii. annis.
26. Edwardus Sanctus xxxii. annis.
27. Haraldus vi. annis.[2]

De Normannis.

28. Willelmus Bastardus xxi. annis.
29. Willelmus Rufus xiiii. annis.

---

[1] MS. repeats *annis*.

[2] Sic.

30. Henricus Primus	xxxv. annis.
31. Stephanus	xix. annis.
32. Henricus Secundus	xxxv. annis et dimid.
33. Ricardus	x. annis et mensibus vii.
34. Johannes	xvi. annis.
35. Henricus Tertius	lvi. annis.
36. Edwardus.	

Cædwalla abdicates, A.D. 688.

Cedwalla, primus rex Westsaxiæ post Britones, cum duobus annis regnasset, se regnumque suum abdicans propter Deum regnumque perpetuum, Romam petiit, illud memoriale[1] sibi æstimans si ibi baptizaretur et moreretur. Sergius[2] Papa ba[p]tizavit eum, et ex nomine Apostoli Petrum vocavit. Henry of Huntingdon, iv. p. 722 E.

Eo tempore obiit Lotarius rex Cantiæ, et Egfridus rex Northanhumbre; primo successit Edricus, et secundo Alfridus.[3]

A.D. 689. Death of Cædwalla. His epitaph.

Rex vero, secundum votum, infra vii. dies in albis mortuus est, xii. Kalendas Maii, et sepultus[4] in ecclesia Sancti Petri; super quem scriptum est hoc epitaphium; Ibid. p. 723 A.

Culmen, opes, sobolem, pollentia regna, triumphos,
 Exuvias, proceres, mænia, castra, lares,
Quæque patrum virtus, et quæ congesserat ipse
 Cedwal armipotens, liquit amore Dei;
Ut Petrum sedemque Petri rex cerneret hospes,
 Cujus fonte meras sumeret almus aquas,
Splendificumque jubar radianti carperet ha[u]stu,
 Ex quo vivificus fulgor ubique fluit.
Percipiensque alacer redivivæ præmia vitæ,
 Barbariam rabiem, nomen et[5] inde suum
Conversus convertit ovans, Petrumque vocari
 Se[r]gius antistes jussit, ut ipse pater,

et cetera prolixius.[6] . . . .

---

[1] MS. *mememoriale.* H. H. *gloriæ singularis.*

[2] H. H. inserts *ergo* after Sergius.

[3] The source of this sentence, inserted here out of its place, is in H. H. p. 722 B.D., though it is not transcribed directly.

[4] H. H. inserts *est.*

[5] MS. *nomenque.*

[6] MS. *ceti ples.*

2. *De Ine, rege secundo, anno gratiæ* DCLXVI. A.D. 689.

Henry of Hunt. iv. p. 723 A.

Ine. Ine rex regnavit post eum in[1] Westsexe; fuit enim filius cujusdam Ceured. . . . Hujus regni[2] anno secundo Theodorus archiepiscopus. . . transiit, cujus loco Brithwold Abbas Raculfensis electus et consecratus[3] est. Usque ad hoc tempus fuerunt Romani archiepiscopi, et exinde[4] Angli. . . .

Kings of Kent. Eo tempore fuerunt duo reges in Cantia, non tam secundum regiam stirpem quam secundum invasionem, scilicet Withred et Webhard. Iste Withred anno vi. Ine[5] confortatus in regno, religione[6] et industria gentem ab extranea invasione liberavit; fuit enim filius Egbrith; . . . tenuit autem regnum in pace xxxii. annis.[7] Ine rex prædictus super illum regem in Cantiam exercitum duxit, sed, pecunia data, pacificatus ab eo recessit.[8] . . . Hoc tempore ab incarnatione Domini DCC. anno, Adelred, filius Pendæ, rex Merce, omnipotenti[9] benignitate visitatus, fit monachus, et xxix. annis regnavit[10]; deinde mortuus sepultus est apud Bardeneye; cui successit Kinred cognatus ejus, ... qui monachus postea Romæ factus, Constantino pontificante, usque ad diem remansit[11] ultimum. f. 161. Cum quo etiam Offa, filius Sicheri regis Orientalium Saxonum, rex si mansisset[12] futurus, pari ductus devotione Romam ivit, et monachatum suscepit. Imitate ergo vos reges hos, etc. . . . Kinred[13] autem regi Merce successit Cheoldred in regno, qui viii. annis regnum[14] clarissime rexit. Ine rex anno xx. regni sui divisit episcopatum Sudsexiæ[15] in duos, Danieli et Adelmo,[16] qui unus solebat esse. . . . Eo tempore vicit Walenses auxilio Nun cognati sui.[16] . . . Hoc tempore[17] Alfridus, rex Northanhumbrorum, periit[18] apud Driffild xx. anno regni sui,[19] cui successit[20] Osredus filius ejus, puer viii. annorum; regnavit xi. annis; et . . . belli infortunio juxta mare[21] interfectus est; cui successit[20] Kinred qui[22]

---

[1] H. H. *hunc super*, who adds *xxxvii. annis* after Westsexe, and proceeds *Ine fuit*, etc.

[2] H. H. *regis*.

[3] H. H. *sacratus archiepiscopus*.

[4] H. H. *exinde fuerunt*.

[5] H. H. *Ine vi. anno regnante, legitimus rex Centensis Withred*.

[6] H. H. inserts *simul*, and before *gentem*, *suam*: below, *Withred namque fuit* for *fuit enim*.

[7] H. H. *Centense xxxii. annis nobiliter et pacifice*.

[8] This sentence is abridged.

[9] H. H. *Omnipotentis*.

[10] H. H. *anno xxix. regni ejus, et sepultus*, &c.

[11] H. H. *permansit*.

[12] H. H. *remansisset*.

[13] H. H. *regibus prædictis*.

[14] H. H. *quod idem viii. annis patriæ et avitæ virtutis hæres*.

[15] H. H. *Westsexiæ*.

[16] Abridged.

[17] H. H. *Quarto ante hunc anno*.

[18] H. H. *infirmatus perierat*.

[19] H. H. adds *nondum impleto*.

[20] H. H. *succedens*.

[21] H. H. *juxta Mere pugnans*.

[22] H. H. omits *qui*.

A.D. 718. regnavit ii. annis et interfectus[1] est. Post quos regnavit Osricus annis xix.[2] . . . Ine autem regni sui xxvii.[3] anno devicit[4] Cheolred, regem Merce, filium Edelredi regis, apud Wouburth; . . . anno sequenti mortuus est[5] Cheolred et sepultus apud Lichefeld; cui successit in Merce Etelbold et regnavit[6] xli. annis. Eo tempore Egfridus[7] vir venerabilis convertit monachos in ii. locis[8] ad Catholicum Pascha et tonsuram canonicam. . . . Henry of Hunt. iv. p. 724 B.

Ine anno XXXVI. *obiit Withredus, rex Cantiæ, et successit ei Ethelbertus.*

Abdication of Ine. Ine rex potens . . . xxxvii. anno relinquens Etelhard cognato suo regnum, Romam petiit et ibi peregrinans[9] stipendia promeruit in cœlis.

Ethelhard, 728. Tempore Ini regis . . . fuerunt imperatores Romani, Justinianus minor[10] x. annis, Leo iii. annis, Tyberius vi.[11] annis, Justinianus Secundus vi. annis, Philippus anno et dimidio, Anastasius iii. annis, Theodosius i. anno, Leo ix. annis, Constantinus etiam, cujus anno tertio iste Ine Romam profectus est. Hi fuerunt papæ[12] tempore ejus, Sergius, Johannes, alius Johannes, Sisinnius, Constantinus, Gregorius, cujus tempore Ine sponte victor cupiditatis exulavit. Reges Francorum hi; . . . rex Childricus,[13] Theodoricus, Clodoveus, Gildebertus, Dagobertus, cujus tempore cœli palatia conscendit . . . sanctus heremita Guthlacus,[14] et in pace quievit apud Croylande. Isti duo reges contigui Cedwalla et Ine, . . . sicut duo reges contigui Merce, scilicet Edelred et Kenred, relictis omnibus bonis falsis, verum et summum bonum, quod Deus est, adepti sunt. Reges igitur terræ præsentes imitamini reges prædictos . . . quatuor; nam reges prædicti luminaria sunt omnibus regibus terræ, ut boni quos imitentur habeant, mali unde excusentur non habeant. . . .

---

[1] H. H. *mortuus.*

[2] H. H. *undecim.*

[3] H. H. *xxvi.*

[4] H. H. *pugnavit contra.*

[5] H. H. *mundo exiit.*

[6] H. H. *vir fortis et vehemens, regnavitque victoriose.*

[7] H. H. *Egbertus.*

[8] H. H. *qui erant in Hii.*

[9] H. H. inserts *in terris.*

[10] H. H. inserts *qui regnavit*, and so with all the others.

[11] H. H. *septem.*

[12] H. H. *Apostolici.*

[13] H. H. inserts *rex* before each name.

[14] The names of two others are omitted here.

3. *De Ethelhardo, anno gratiæ* DCCIII. A.D. 728.

Henry of Hunt. iv. p. 725 C.

Ethelhardus, rex Westsexiæ, primo anno regni sui pugnavit contra Oswaldum juvenem de regia stirpe, qui regnum Westsexiæ sibi conatus est[1] adquirere; fuit enim filius cujusdam Edelbold, . . . sed rex cum exercitu suo fugavit eum.[2] . . . Ethelhard.

Anno gratiæ DCCIII.

Anno prædicti regis tertio apparuerunt duæ cometæ, . . . una vespere, alia mane; una occidente, alia oriente[2]; . . . portabant autem faciem ignis contra Aquilonis partem,[3] . . . apparebantque mense Januario fere per quindenam,[4] quo tempore gravissima [Sarracenorum] lues Gallias et Hispanias misera cæde vastabat, et ipsi non post multum temporis[5] in eadem provincia dignas suæ perfidiæ pœnas luebant.

Eodem anno Osricus, rex Northanhumbrorum, obiit anno xi. regni sui; cui successit Celwlfus frater ejus, qui regnavit viii. annis.[2] Hic fuit rex, cui Beda, vir sanctus et venerabilis,[6] ingenii florentis et Christi philosophus, Ecclesiasticam Historiam Anglorum scripsit, qua regi missa, quantum profecerit, beatus finis regis ostendit. Ethelardi v. anno . . . Ethelwold rex Merce fortissimus . . . obsedit et cepit Sumertone. Hic omnes provincias Angliæ cum suis sibi subjugavit.[7] Eodem anno sol obscuratus est. Eodem anno Brithwoldus archiepiscopus cum xxxv.[8] annis præfuisset, obiit, et successit ei Tadwynus. . . . Eodem anno sol obscuratus est.[9] f. 161 *b*.

Beda.

Anno ejus viii. Beda venerabilis . . . transiit de hoc mundo.[10] . . . Beda igitur, presbyter monasterii, quod est ad Wirmundham et Ingirvum, a Benedicto abbate ejusdem loci ac deinde Colfrido educatus et eruditus, semper scripturis studuit; reliquit autem mundum lxii. ætatis suæ anno, senex annis et sapientia, plenus Death of Bede, 735.

---

[1] H. H. *conantem* for *qui . . conatus est.*

[2] Abridged.

[3] H. H. *Aquilonem.*

[4] H. H. *duabus ferme septimanis permanebant.*

[5] H. H. *multo,* om. *temporis.*

[6] H. H. inserts *vir.*

[7] This, which is abridged, is referred to two years after the following event by H. H.; the order being here inverted.

[8] H. H. *pene xxxviii. annis.*

[9] The scribe has carelessly repeated this sentence.

[10] H. H. *cœli conscendit palatia.*

A.D. 735. dierum non in vano consumptorum, quod apparet in operum Henry of
His works. suorum numero; scripsit enim a principio Genesis usque ad Hunt. iv.
nativitatem Isaac, libros tres; De tabernaculo et vasis ejus et p. 726 B.
vestibus, libros iii. In primam partem Samuelis usque ad mortem Saulis, libros iiii. De ædificatione Templi allegorice, duos. De Libris Regum xxx.[1] De Proverbiis Salomonis iii. In Canticis Canticorum vi. In Esdram et Neemiam iii. In Canticis Abacuc i. In Libro Tobiæ i. Capitula quoque lectionum Veteris Testamenti i.[2] In Evangeliis Marci iii.[3] In Lucæ vi. Omeliarum Evangelii ii.[4] In Apostolum V.[5] in opusculis Augustini invenit, cuncta per ordinem transcripsit. In Actus Apostolorum ii. In vii. Epistolas Canonicas, libros totidem. In Apocalipsim iii. Item capitula lectionum in totum Novum Testamentum excepto Evangelio. Item Librum Epistolarum ad diversos. Item De Historiis Sanctorum. Item De Vita Sancti Cuthberti, primum heroice, postea plano sermone. Item De Vita Abbatum Monasterii sui.[6] Item Martyrologium. Item Librum Hymnorum. Item Librum De Temporibus, id est, Chronica. Item Librum de Metrica Arte, et Historiam Ecclesiasticam Anglorum in libris v., in qua orat, ut omnes libros legentes pro ipso intercedant.[7] Amen. Item De Statu Ecclesiastico in tempore suo narravit et de nominibus Episcoporum totius Angliæ tunc existentium, quo tempore[8] archiepiscopus Cantuariensis fuit Tadwynus, Rofensis Aldulphus, Londoniensis Igwaldus,—de cæteris non prosequor,—super Orientales Saxones Edbertus et Hedhalac episcopi . . . . Sub rege Ceolwlf quatuor episcopi fuerunt,[9] Eboracensis, Lyndeseyensis, Hugostaldensis, et de Candida[10] Casa. . . . Rex vero Cantiæ tempore Bedæ fuit Edbrith, rex Westsexiæ Adelhard, rex Anglorum[11] Selred, rex Northanhumbre Cheolwlfus, rex Merce Atelboldus, maximus omnium. Decessit autem anno a[d]ventus Anglorum circiter cclxxxviii.: anno Domini dccxxxiiii. . . .

---

1 H. H. *librum xxx. quæstionum.*

2 i. introduced by the scribe.

3 H. H. *iv.*

4 H. H. places this after the treatise on the Canticles.

5 Sic for *quæcunque*,—apparently a mistake between *quinque* and *quæcunque*.

6 H. H. inserts *duos.*

7 H. H. *in qua pie perorat, ut apud omnes legentes, fructum intercessionis inveniat.*

8 H. H. makes Bede say this in the first person.

9 H. H. gives the names of the Bishops, and reads *Lindisfarnensis* for *Lindeseyensis.* Above, *Anglos* for *Saxones.*

10 MS. *Candica.*

11 H. H. *Est-Anglorum.*

Henry of Hunt. iv. p. 726 E.

Hucusque auctoritatem venerabilis Bedæ . . . secuti sumus. A.D. 736.
Deinde Henrici Hunte[n]dunensis et W. Malmesbiriensis. . . . . The authorities followed in the present work.

Adelhardi regis anno x. Nodhelmus archiepiscopus accepit pallium a papa. . . . Ceolwlf rex Northanhumbre factus est monachus; cui successit cognatus ejus Edbrictus.[1] . . . Adelhardus rex xiiii. anno regni sui mortuus est, cui successit Cudredus cognatus ejus. Death of Ethelhard.

4. *De Cudredo, anno gratiæ* DCCXVII.

Cudredus vero regnavit super Westsexe xvi. annis. Adelbaldus vero rex superbus sæpe eum nunc seditionibus, nunc bellis affligebat; et aliquando unus, aliquando alter, superabat[1]; aliquando vero inter se pacem statuebant, quam brevi tenentes[2] denuo rebellabant.[3] Eodem anno Edbert sacratus est archiepiscopus, tempore Zachariæ Prophetæ.[4] . . . Eodem tempore Cudredus rex et Atelbaldus pacificati, pugnaverunt contra Britones, et eos vicerunt anno iiii. regni Cudredi.[1] Anno sequenti obiit Wilfridus, Archiepiscopus Eboracensis, cum prælatus[5] fuisset xxx. annis. Eodem anno visum est signum mirabile in cœlo; stellæ namque hac et illac discurrebant per aera, quod magnum fuit monstrum.[6] . . . Anno sequenti Rex Selred occisus est, sed nescitur quo modo.[1] Anno ix. occisus est Kinrich filius regis, armorum decus, et vigore magnus, licet ætate parvus.[1] . . . Eodem anno obiit Edbrith Rex Cantiæ, qui regnavit xxii. annis.[7] Anno xi. Cudred vicit bello eodem consulem audacissimum.[1] . . . Anno autem xiii. commisit bellum cum Edelboldo[1] apud Bereford, omni spe vivendi postposita [libertati]; in quo conflictu fretus auxilio Edelun, prædicti consulis jam sibi concordati, multis ex utraque parte miserabiliter occisis, tandem fugavit Edelbaldum cum Mercensibus et Kentensibus et Orientalibus Saxonibus et Anglis, quos omnes ad prædictum bellum secum duxerat.[1] . . . Item commisit rex bellum cum Edelboldo apud Secandune, ubi[8] Etelbald cum multa ruina suorum occisus est; et sepultus apud Rependune xli. anno regni sui.[1] Regnum vero Westsexiæ ex hoc tempore roboratum, crescere usque in perfectum non destitit. Cudredus anno xiii[i]. pugnavit contra Britones, et fugavit eos.[1] Anno sequenti, . . . tot victoriis et prosperitatibus potitus, mortuus est.[9]

Cuthred, 741.

f. 162.

---

[1] Abridged.

[2] H. H. adds *spatio.*

[3] MS. *rebellebant.*

[4] Sic for *Papæ.*

[5] H. H. *Wilfrid qui fuerat episcopus triginta annis apud Eboracum.*

[6] H. H. *omnibus intuentibus magno fuit monstro.*

[7] H. H. *Centensis, qui regni infula xxii. annis potitus fuerat.*

[8] MS. *ube.*

[9] H. H. *mortis inclementia lætitiam finivit.*

A.D. 754.

5. *De Sigeberto rege, anno gratiæ* DCCXXXI.

Sigebert. Segebertus cognatus ejus[1] successit ei in regnum . . . qui cum superbus et incorrigibilis[2] esset, congregati sunt principes[3] et proceres totius regni, et provida deliberatione et unanimi consensu omnium expulsus est a regno, anno secundo regni sui incipiente,[4] quoniam primo fecit occidere quemdam consulem, qui prece populi eum ad bonum invitavit et querelam populi ei intimavit; fugatus vero a suis, . . . metuens, in sylvam[5] magnam, quæ vocatur Andredeswald, fugiens se abscondit, ubi porcarius prædicti consulis quem occidit, eum absconditum inveniens et cognoscens, in vindicta mortis domini sui occidit judicio Dei,[6] qui tradidit impietatem in manibus ejus. . . . Henry of Hunt. iv. p. 729 B.

6. *De Kenewlfo rege, anno gratiæ* DCCXXXIII.

Cynewulf, 755. Kenewlfus igitur egregius juvenis de regia stirpe oriundus, post eum electus est in regem. Anno ejus primo, Edelbaldo regi Merce prædicto successit Beornred in regnum, sed brevi tempore regnavit. Offa enim eum fugavit eodem anno, et regnavit super Merce xxxix. annis. Offa enim[7] fuit filius Winfred, filii Candwlf, filii Osmod, filii Epa, filii Wippa, filii Creada, filii Chinewald, filii Curbba, filii Icil, filii Eomer, filii Achelten, filii Ossa, filii Weremund, filii Wythlat, filii Wodden. Offa rex strenuissimus vicit[8] Kentenses prælio et Westsexas, No[r]thumbras.[9] Offa rex[10] religiosus fuit; transtulit enim[11] ossa Sancti Albani in monasterium quod construxerat multisque modis ditaverat, dedit vicario beati Petri, Romanæ urbis pontifici, redditum statutum de singulis dominiis[12] regni sui in æternum. Kenewlfi regis anno iii. Eadbrit rex Northumbre . . . . . exemplo prædecessoris sui, . . . meliorem partem elegit, quæ non auferetur ab eo, f. 162 *b*. . . . et tonsuram monachalem accepit pro diademate; et iste fuit octavus regum illorum qui pro Christo regna sua reliquerunt.[13]

---

[1] H. H. *regis prædicti.*

[2] H. H. *incorrigibilis superbiæ et nequitiæ.*

[3] H. H. *populus.*

[4] H. H. *in principio secundi anni regni sui.* The order of the sentences has been altered.

[5] MS. *insulam.*

[6] The two paragraphs in H. H. p. 729 C. D. have been mixed up together and abridged. The place of the first sentence of the next paragraph has been also changed.

[7] H. H. *juvenis nobilissimus.*

[8] H. H. *fuit; vicit namque.*

[9] H. H. *vicit quoque W. prælio, vicit quoque N. prælio.*

[10] H. H. *vir.*

[11] H. H. *namque.*

[12] H. H. *domibus*; MS. *dn̅is.*

[13] Abridged.

Henry of Hunt. iv. p. 730 B. Cui successit in regnum Osewlf filius ejus; sed cum uno anno regnasset, a familia[1] sua nefanda proditione occisus est. Post quem regnavit Modelwold annis vi. . . . Kenewlfi anno vi.[2] Adelbrith rex Kentensium metas vivendi fecit.[3] Eodem anno Celwlf . . . obiit monachus. Anno sequenti Modelwald, rex Northumbre, interfecit Oswine fortissimum ducum suorum . . . prælio apud Edwinesclive, jure Dei, jure gentium spreto,[4] . . . qui cum vi. annis regnasset, regnum Northumbre dimisit. Post quem Alredus viii. annis regnavit. Cujus regni anno secundo obiit Egbrith, Archiepiscopus Eboracensis, qui præfuit xxxvii. annis.[5] . . . Anno ejusdem quarto obiit[6] Pipinus rex Francorum, et Stephanus Papa Romanorum. . . . Kenewlfi anno xv. Karolus magnus, filius Pipini, factus est Imperator Romanus.[7] Hic fuit primus Imperator de Francis, et imperium ejus incepit anno Domini dcclxix. xxx° anno regni sui.[7] Kenewlfi anno xx. Offa rex Mercensium[8] pugnavit contra Kentenses apud Oxoniam. . . . Eodem anno Northanhumbri fugaverunt regem suum[9] Aldredum, . . . et elegerunt sibi regem Adelred filium Mol, qui regnavit iiii. annis. . . . Anno secundo ab hoc Saxones . . . in Germania ad fidem conversi sunt. . . . Anno xxiiii. Kenewlfi, . . . fugaverunt Northanhumbri regem suum Adelred,[10] et constituerunt Alfwolf in regem, qui regnavit annis x. . . . Hic contra Britones multa mala[11] gessit. . . . Kenewlfus xxxi. anno regni sui mortuus est, et sepultus apud Wyncestre. . . . A.D. 757.

7. *De Brithrico, rege septimo, anno gratiæ* DCCLXIIII.

Brithrich, qui de progenie Certici sæpe dicti regis erat, post Kenewlfum super Westsexe regnavit xvi. annis; cujus anno secundo misit Adrianus Papa legatos in Britanniam ad renovandam fidem quam prædicaverat Augustinus. . . . Eodem anno Egfert consecratus[12] est in regem Cantiæ, qui regnavit xxxiiii. annis. . . . Brithric, 784.

---

[1] MS. *familanda.*

[2] H. H. *K. cum vi. annis regnasset.*

[3] H. H. *attigit.*

[4] MS. *sprato.* By leaving out the words *qui committens prælium erga dominum suum . . . occisus est,* the direct contrary of H. H.'s meaning is obtained.

[5] H. H. *cum archiepiscopus fuisset xxxvi. annis:* above for *obiit, animas emiserunt,* another being mentioned.

[6] H. H. *obierunt.*

[7] Abridged.

[8] H. H. *cum Mercensibus.*

[9] H. H. *eorum.*

[10] The form of this sentence is repeated from the account of Aldred's expulsion, immediately above.

[11] H. H. *prælia,* but this is abridged.

[12] H. H. *sacratus.*

A.D. 787. First invasion of the Danes. Henry of Hunt. iv. p. 731 D.

Brithrich anno iiii. regni sui duxit [in] uxorem Eadburch, filiam Offæ regis Merce, unde confortatus est in regno et erectus[1] in superbiam. His diebus venerunt Daci prius in Angliam[2] prædationis causa cum iii. navibus, et occiderunt præpositum regis,[3] et hic fuit primus occisus[4] a Dacis; postea autem, ut patebit, multa milia occisa[5] sunt. . . . Anno vi. Alfwold rex Northanhumbre, amicus Dei, occisus est a quodam Sigan,[3]. . . et sepultus in ecclesia apud Hagustdohelham; post quem Osredus[6] regnare cæpit, sed anno sequenti proditus et a regno fugatus est; et [E]delred filius Mol iterum[7] regno restitutus est. Osredus vero quarto anno, . . . congregatis viribus rediens[8] ut Edeldredum, per quem expulsus erat,[9] expelleret, . . . occisus est; et sepultus apud Tinemue. . . . Eo tempore rex Offa præcepit amputare[10] caput Sancti Ethelberti. His diebus Jambrich archiepiscopus decessit.[11] . . . Anno ejus x. visi sunt[12] flammei dracones volantes per aera, quod signum duæ pestes secutæ sunt; scilicet prius magna[13] fames, deinde gens paganorum de Norwegia et Dacia, qui terram Northanhumbre . . . et Lindeseye . . . horribiliter destruxerunt, . . . ubi Sigga dux, qui Alfwold beatum regem occiderat, peremptus est.[14] Anno sequenti Northanhumbri regem suum Adelred occiderunt. . . . Post quem Ardulf regimen[15] suscepit . . . apud Eboracum; nec multo

f. 163.

post obiit Enbaldus archiepiscopus, qui eum sacravit in regem.[3] . . . His diebus Adrianus papa et rex magnus Offa decesserunt,[16] . . . cui successit Egfert filius ejus; et regnavit in Merce c. et xli. diebus et mortuus est,[17] cui successit Cenwlf rex Mercensis. Eodem anno Eadbrith, alio nomine vocatus Pren, adeptus est regnum Cantiæ, . . . quem non multum post Cenwlf rex Merce cepit, et victum[18] secum duxit.[3] Anno Brithrici xiiii. Romani amputaverunt linguam Leoni[19] papæ, et oculos ejus eruerunt; . . . sed . . . per

---

[1] H. H. *provectus.*

[2] H. H. *Brittanniam,* and *puppibus* for *navibus.*

[3] Abridged.

[4] H. H. *Anglorum cæsus.*

[5] H. H. *milium ab iisdem cæsa:* above, *post quem* for *postea autem.*

[6] M.S. *Elredus.*

[7] H. H. *item.*

[8] H. H. *cum—rediret.*

[9] H. H. inserts *regno.*

[10] H. H. *amputari;* and before, *ea tempestate* for *eo tempore.*

[11] H. H. *ultra non vixit.*

[12] MS. repeats *sunt.*

[13] H. H. *primo maxima,* then *postea* for *deinde,* and *a N. et D. veniens.*

[14] H. H. *regem beatum indigne prodiderat, digne deperiit.*

[15] H. H. *regnum Nordhumbre.*

[16] H. H. *vitæ metas attigerunt.*

[17] H. H. *Postea E., filius Offæ, regnavit super Merce, et cxli. die mortuus est.*

[18] MS. *vinctum,* but H. H. *victum.*

[19] H. H. *Leonis;* and below, *sibi* for *ejus.*

Henry of Hunt. iv. p. 732 E.

Dei misericordiam iterum videre et loqui meruit. . . . Anno xvi. obiit[1] Brithricus rex Westsexiæ et sepultus est; cui successit Egbrith. A.D. 800.

8. *De Egbrichto rege, anno gratiæ* DCCLXX. *Monarchus primus.*

Egbrichtus anno gratiæ DCCC., . . . regnare cœpit[2] super Westsexe, quem Brithric, præco[3] ejus, et Offa rex Merce, de terra sua, dum juvenis esset, fugaverunt, qui cum rege Franciæ tribus annis stetit; quo[4] defuncto reversus regnum suscepit. . . . Deinde post biennium Cudred rex Cantiæ mortuus est,[5] qui regnavit post Edbrich Pren. Anno quinto[6] sequenti Hardulf rex Northanhumbre a regno suo fugatus est. Egbrictus anno regni sui xiiii.[7] commisit prælium contra Beorwlf regem Merce apud Elendune. . . . Eodem anno populos Cantiæ, et Sudereye, et Suthsexe, et Estsexe rex Egbrictus in dominium suscepit, quos prius cognatus suus Pren injuste amiserat; hoc etiam anno rex Estangle cum gente sua recepit Egbrictum regem in patronum; et postea eodem anno occiderunt Estangli Beorwlf regem Merce, cui successit Ludecen, . . . qui anno sequenti cum v. consulibus occisus est. Egbrichtus anno xxiiii.[8] prædavit reges[9] Britonum ab oriente usque ad occidentem, nec fuit qui ei potuit[10] resistere. Anno sequenti Karolus Imperator et rex Francorum obiit.[11] Anno sequenti obiit Leo Papa,[12] et Stephanus ei successit, Stephano autem Paschalis. . . . Anno regni sui xxvii. fugavit Egbrichtus Wylaf regem Merciæ, qui regi Ludechen successerat, et regnum suum sibi adquisivit; unde hic subjugatur regnum Merce, licet Wylaf in vita sua illud sub Egbrichto tenuit.[13] Cum ergo obtineret omne regnum ex australi parte Humbre, subjugavit Norhumbres, deinde Norwalenses sibi subjugavit.[13] Anno sequenti defunctus est Wlfridus

Egbert, 800.

---

1 H. H. *Post triennium quoque defecit*; above, *potuit* for *meruit*.

2 H. H. *regnavit xxxvii. annis et vi. mensibus.*

3 H. H. *præcessor*, and *juvenili quidem ætate* for *dum juvenis esset.*

4 H. H. *rege prædicto*, i.e. Brithric. This is abridged.

5 H. H. *vitali privatus est aura.*

6 H. H. *vero* for *quinto*.

7 Sic for *xxiv.*

8 Sic for *xiv.*, these two paragraphs having been interchanged by the scribe.

9 H. H. *in regnis.*

10 H. H. *ejus immanitati vel conaretur resistere.*

11 H. H. *vita exierat.*

12 H. H. *S. L. Papa venerabilis corpus deposuit.*

13 Abridged, and the order altered.

A.D. 832. Archiepiscopus Cantuariensis, cui successit Ceolwlf. Egbrichti anno xxxiii. redierunt Daci in Angliam, xxxviii. anno postquam apud Tenemuthe fugati atque victi sunt; . . . et pugnavit rex cum eis: venerant enim cum xxx. navibus, et anno sequenti episcopos et duces occiderunt,[1] et multa mala fecerunt. Deinde conjunctis sibi West Walensibus,[1] contra regem Egbrictum insurrexerunt; sed rex eos in fugam convertit apud Hegisteshaue.[1] Anno his proximo Egbrichtus rex et monarchus Britanniæ . . . regnorum, quæ in manu tenebat, filios suos fecit hæredes, scilicet Adelwlfum super Westsexe constituit regem, et Edelstanum super Cantiam et Suthsexe et Estsexe. Sed cum jam ad monarchiam Angliæ pervenimus, et ad quartam plagam[2] qua Britannia vastata est, quæ per Dacos est illata, incipit quasi pars secunda quantum ad plagam et ad gesta, non quantum ad reges.[3] . . . Henry of Hunt. iv. p. 733 D.

The different invasions of Britain. Notandum vero est quod ista plaga longe immanior et crudelior aliis[4] fuit. Romani enim[5] Britanniam in brevi subjugaverunt et lege dominantium splendide rexerunt et hæc fuit prima plaga. Picti vero et Scoti, non ex omni parte, sed ex boriali,[6] irruptiones faciebant, . . . et demum cessabant; et hæc fuit secunda plaga; Saxones vero pro viribus paulatim terram . . . obtinebant, . . . ædificatam legibus regebant et gubernabant; et hæc fuit tertia plaga. Normanni etiam similiter cito[7] terram subdentes sibi, victis victum[8] et legis libertatem legesque antiquas regni[9] concesserunt, de quibus postea in suo loco dicemus[10]; et hæc fuit quinta plaga. Daci vero[11] undique creber[r]ime et diutissime insilientes, . . . eam non obtinere, sed prædari, studebant, et omnia destruere, non dominari, sed adnihilare cupiebant, ut postea patebit; . . . et hæc fuit quarta plaga, quæ ideo a Deo inmissa super Henry of Hunt. v. p. 735 E.

f. 163 b.

---

[1] Abridged. H. H. has *xxx. et v. maximis puppibus* for *xxx. navibus.*

[2] H. H. *plagam horribilem.*

[3] H. H. *liber proprius rebus novis donandus est.*

[4] H. H. *cæteris.*

[5] H. H. *namque sibi.*

[6] H. H. *crebras irruptiones ex boreali parte Brittanniæ.*

[7] H. H. *Necnon et N. cito et breviter.*

[8] Sic for *vitam.*

[9] H. H. inserts *jure.*

[10] In place of this H. H. has *in antea dicendum est.*

[11] H. H. inserts *terram.*

Henry of Hunt. v. p. 736 B. Anglos creditur,[1] quia, cum in primitiva Anglorum ecclesia religio A.D. 837. clarissime splenduit, ita ut reges et reginæ et duces et episcopi, vel monachatum vel exilium, ut præmonstravimus, appeterent, processu temporis omnis virtus in eis adeo emarcuit, ut nullam gentem proditione et nequitia sibi parem esse permitterent, ut satis in historia patet, et maxime de regibus[2] Northanhumbre. . . . Inmisit ergo Deus Omnipotens, velut examina apum, gentes crudelissimas, quæ nec ætati nec sexui parcerent, scilicet Dacos cum Gottis, Norwagenses cum Suathedis, Wandolos cum Fresis, qui ab exordio regni Edeluulfi regis usque ad adventum Normannorum, . . . videlicet ccxxx. annis, terram hanc desolaverunt. Qui etiam nonnunquam propter affinitatem[3] Britanniæ, Dei vindices et stimuli, Galliam pro meritis crudeliter invaserunt. Sed jam ad historiæ ordinem, his explanatis, redeundum est.

9. *De Adelwlfo, rege nono, anno Domini* DCCCXXXIII.

Adelwlfus post patrem suum, ut prædictum est, regnavit super Westsexe, cujus anno primo . . . xxxiii. naves Dacorum applicuerunt apud Hamtoniam, de quibus, maxima strage patrata, rex per Wlfardum consulem clarissime triumphavit.[4] Iterum eodem anno commisit cum Dacis, duce Hedelem consule, apud portum[5] Westsexiæ, . . . ubi Daci victores extiterunt, interfecto consule prædicto. Anno sequenti occiderunt Herbertum comitem apud Merseware.[4] Et eodem anno fecerunt pagani innumerabiles strages in Lindeseya et Estangle et Cantia.[4] Deinde anno sequenti terram profundius intrantes[6] contra Cantuariam et Roucestriam et Londoniam, magnam stragem fecerunt.[7] [Adelwlf] anno quinto cum parte exercitus sui . . . pugnavit contra Dacos[8] xxxv. navium apud Carrum; et Daci victores fuerunt. . . . Anno vero ejus x.[9] victi fuerunt ab uno episcopo et duobus comitibus apud Pedremuthe.[4] Adelwlfus anno regni sui xvi., et Edelbaldus filius ejus, congregato magno exercitu, pugnaverunt contra gentem

Ethelwulf, 837.

[1] For this sentence H. H. has *cur autem tanto furore Dei justitia in eos exarserit, causa hæc est. In primitiva, &c.*

[2] H. H. has *quod maxime apparet in historia regum N.*

[3] H. H. *ex affinitate.*

[4] Abridged.

[5] H. H. *Port cum exercitu W.* MS. *port.*

[6] H. H. *introiens,* sc. *Paganorum exercitus* and *circa* for *contra.*

[7] H. H. *multitudinem magnam stravit.*

[8] H. H. *gentem,* and *puppium* for *navium.*

[9] H. H. *ab hoc quinto.*

A.D. 851 Dacorum [1] ccl. navium, . . . qui jam Londoniam et Cantuariam fregerant, et fugaverunt Brithwlfum regem Merce [2] cum exercitu suo: . . . cui successit Brithredus in regnum Merce: quibus crudelissime cæsis et contritis, rex victoria potitus est.[3] Eodem anno Adelstan rex Cantiæ . . . cum suis pugnavit contra Dacos navali prælio apud Sanwych, et magna strage facta, ix. naves cepit et ceteros in fugam compulit [4]; . . . unde hoc anno Anglis in prælio bene successit.[5] Hoc anno primus exercitus paganorum hiemavit apud Tenet.[6] Anno regni Adelwlfi xviii. . . . Alredus filius ejus missus est ab eo Romam ad Leonem papam,[7] quem Leo postea in regem benedixit, et loco filii suscepit. . . . Henry of Hunt. v. p. 737 A.

f. 164. Anno regni sui xix. Adelwlfus totam terram suam decimavit ad opus ecclesiarum propter amorem Dei; . . . postea vero cum magno honore Romam perrexit, et ibi uno anno conversatus est; et inde rediens filiam Caroli Calvi regis Franciæ assumpsit in uxorem, et in Angliam duxit [8]: deinde post biennium rex Edelwlfus mortuus est,[9] et apud Wincestriam sepultus. Tunc [10] primus episcopus Vincestriæ fuit. . . . Habuit [11] enim rex prædictus iiii. filios, qui omnes post ipsum reges fuerunt; . . . sed Ethelbrichto filio suo reliquit regnum Cantiæ et Estsexiæ et Suthsexiæ.

10. *De Adelbaldo rege, anno gratiæ* DCCCLV.

Ethelbald, 858. Adelbaldus vero, filius ejus senior, successit patri suo Edelwlfo in regnum Westsex.[12] Ambo enim fratres, optimæ indolis juvenes, regnum suum . . . felicissime tenuerunt: Ade[l]baldus vero anno quinto regni sui mortuus est, et planxit tota Anglia mortem ejus, et sepultus apud Schireburne.[3] . . .

---

[1] H. H. *congregatis omnibus copiis, pugnaverunt cum maximo exercitu, qui cum ccl. navibus*, etc.

[2] H. H. inserts *victum*.

[3] Abridged.

[4] H. H. inserts *hostium* after *facta*, and then reads *ix. puppes eorum ceperunt; aliæ vero fugerunt.*

[5] H. H. *Hic igitur annus Anglorum genti fortunatus extitit.*

[6] H. H. *per totam hyemem in hac patria conversatus est;* but MS. A. adds *apud Teneth.*

[7] H. H. *misit rex A. A. filium suum L. papæ Romam.*

[8] H. H. *eam secum in hanc patriam adduxit.*

[9] H. H. *et cum duobus annis eam tenuisset, hominibus ademptus est.*

[10] H. H. *Hic.*

[11] H. H. *uxore ducta, quatuor filios genuit.*

[12] H. H. *A. filio suo reliquit prædictus rex nobilissimus regnum hæreditarium Westsexe:* this sentence comes before the previous one.

11. *De Ethelbrichto rege, anno gratiæ* DCCCLX. A.D. 860.

Henry of Hunt. v. p. 737 D.

Adebricthtus vero frater ejus, rex Cantiæ, successit ei in regnum Westsexe.[1] In diebus ejus . . . destructa est Vincestria[2] a paganis . . . cum quibus dux Oserich cum Hamtoneschire et dux Adelwlf cum Barcschire pugnaverunt, . . . et eos vicerunt et pugnaverunt.[2] . . . Anno quinto monarchiæ et x. regni Cantiæ mortuus est Ethelbrichtus, et regnavit Edelredus frater ejus pro eo.[2] Ethelbert.

12. *De Ethelredo Tertio fratre, anno gratiæ* DCCCLXV.

Adelredi vero anno primo venit maximus exercitus Dacorum in Angliam,[3] quorum duces fuerunt Hynguar et Ubba, viri strenuissimi sed crudelissimi; Ubba vero erat mirandæ fortitudinis, Hyngwar vero ingentis ingenii. Perendinaverunt vero hyeme in Estangle, et inducias datis equis dederunt.[4] . . . Anno secundo . . . in Northumbre apud Everwyk accesserunt[5]: erat enim inter gentem patriæ illius, solita proditione, magna discordia, quia regem Osebrich abjecerant, et alium degenerem, nomine Ellam, acceperant; . . . unde propter discordiam fracto a paganis muro civitatis, . . . ibi occisus est uterque rex, scilicet Osebrich et Elle, cum innumera multitudine Northanhumbrorum, ... et qui residui fuerunt, inducias cum paganis receperunt. . . . Anno ejus quarto,[6] adjuncto sibi fratre suo Alfredo, perrexit[7] in auxilium Burredi regis Merce, contra prædictos paganos apud Notingham, ubi Ingwar hyemavit[8]; vidensque exercitum regis innumerabilem, inducias petiit,[2] rediensque Eboracum ibidem[9] uno anno permansit. . . . Anno vero quinto Ingwar[10] veniens per Merce apud Thefordiam, ibi hyemavit, et cladem maximam genti[11] patriæ illius intulit. Eadmundus vero, rex Estangle, magis eligens mortem perferre, quam desolationem gentis suæ[12] videre, captus est ab eis, corpusque sanctis-

Ethelred I., 866.

Martyrdom of S. Edmund.

---

[1] H. H. *A. frater regis prædicti regnavit post eum super W., qui prius erat rex C.*

[2] Abridged.

[3] H. H. *Paganorum in terram Anglorum.*

[4] H. H. *inducias et equos ab iis acceperunt;* and above, *perendinantes.*

[5] H. H. *venit exercitus prædictus.*

[6] H. H. *tertio,* and *cum* for *adjuncto sibi.*

[7] H. H. *ivit Snotingham.*

[8] H. H. *exercitus namque prædictus venerat Snotingham, et ibi in hyeme fuit.*

[9] H. H. inserts *crudeliter.*

[10] H. H. *Exercitus namque prædictus Hinguari regis.*

[11] H. H. inserts *miserrimæ;* above, *in hyeme permansit* for *hyemavit.*

[12] H. H. *suorum* for *gentis suæ.*

A.D. 870. simum sagittis impiorum ad stipitem undique confossum est,[1] de quo postea Dei misericordia multa ostendebat miracula.[2] Anno sequenti venit iterum innumera multitudo Dacorum apud Redingiam,[3] . . . . quorum duces fuerunt duo reges, scilicet Basreng et Haldene, . . . cum quibus Edelredus rex et frater suus Alfredus commiserunt duo prælia[3]; sed in primo victores fuerunt pagani, in secundo victi sunt, et duo reges eorum prædicti occisi et v. consules, et exercitus eorum fugatus, prælio durante usque ad vesperam.[4] Item alia vice pugnaverunt hi duo fratres contra f. 164 *b.* Dacos[5] apud Bassindum, et Daci vicerunt. Iterumque pugnaverunt ubi maxima multitudo ex utraque parte occiditur apud Meredune,[3] ubi[6] quidam Edmundus episcopus et multi proceres ceciderunt, et Daci . . . vicerunt. Anno sequente, scilicet vii. regni ejus,[7] venit magnus exercitus in æstate apud Redingum. Hoc anno obiit Edelredus rex,[8] et sepultus est apud Winburnam. . . . Henry of Hunt. v. p. 738 C.

13. *De Alfredo rege, anno gratiæ* DCCCLXXII.

Alfred, 871. Alfredus vero frater ejus successit ei in regnum, qui primo anno regni sui pugnavit contra Dacos apud Wyletone,[3] et Daci vicerunt. Hoc anno fuerunt ix. prælia campestria[9] in regno ex australi parte Tamesis, præter multas alias invasiones per duces regni sæpe factas.[10] . . . Anno secundo rex pagane[11] . . . et Brithred regem, qui regnavit in Merce xxii. annis, trans mare fugaverunt, qui, Romam pergens, ibi mortuus est, et sepultus in ecclesia sanctæ Mariæ apud Anglinescole. Daci vero tradiderunt regnum Merce Ceolwlfo cuidam, regi insipienti, ad opus eorum servandum, datis obsidibus cum juramento præstito, quod eis regnum redderet[12] quandocumque vellent, et se ipsum præstum esse cum omnibus

---

[1] H. H. *transverberatus.*

[2] H. H. *Dei vero clementia multa super eo signavit miracula.*

[3] Abridged.

[4] Incorrectly abridged. H. H. only mentions the death of Basreng. Haldene is mentioned again below.

[5] H. H. *Iterum post xiv. dies A. rex et frater suus A. pugnaverunt cum exercitu.*

[6] H. H. *Ibi occisus est,* and *Angliæ* after *proceres.*

[7] H. H. *Post hoc prælium.*

[8] H. H. inserts *post Pascha.*

[9] H. H. inserts *contra exercitum.*

[10] H. H. *quas Alfred frater ejus et duces regis sæpe fecerunt.*

[11] Sic. H. H. *Haldene.* This sentence is unfinished, and so much has been cut out as to deprive the next of sense, the nominatives *tres alii reges* . . . being omitted.

[12] H. H. *Ipse autem juravit, et obsides iis dedit, se redditurum illis regnum.*

Henry of Hunt. v. p. 739 B.

quos adducere posset in eorum auxilium. Anno iii.[1] . . . rex Haldeine . . . cepit Northhumberland,[2] . . . et suis divisit . . . et super Pictos prædavit. . . . Hoc anno Alfredus cepit inducias cum prædictis regibus apud Verham in Westsexe, qui se promiserunt cum juramento recessuros a regno.[3] . . . Anno autem sequenti non tenentes juramentum,[4] . . . apud Excertrum . . . perierunt naufragio.[2] Alfredus autem anno vi. peremit[5] cxx. puppes apud Sandwych; deinde secutus exercitum regum prædictorum apud Excestre cepit eos, acceptis obsidibus quod pacem tenerent[2] . . . et pacem Ceolwlfo dederunt.[6] Anno septimo Alfredus ter commisit cum paganis,[2] . . . et tandem juraverunt se recessuros a regno, et rex eorum baptizatus est, scilicet Godrungitus; et Alfredus factus est patrinus ejus, et multa innumera dedit ei.[7] Anno octavo venerunt novi exercitus per diversa loca terræ. . . . Eodem anno sol obscuratus est, . . . et Alfredus tres naves[8] Dacorum cepit et homines[9] interfecit. . . . Anno xiii. misit Martinus[10] Papa Alfredo lignum Domini, et rex misit elemosinam suam Romæ, et etiam in Indiam ad sanctum Thomam, secundum votum quod fecerat, quando exercitus hyemaverat apud Londoniam. Anno xiiii. sæpius paganos fugavit, et sæpius cum eis commisit. . . . . Anno eodem interfecit aper regem[11] Karolum, filium Lodowyci filii Karoli Calvi; . . . et Martinus papa obiit.[12] Anno xv. Daci in Francia et Parisius multa mala fecerunt, et Alfredus Rex cepit Londoniam, expulsis Dacis.[2] . . . Circa hoc tempus . . . v. reges facti sunt in Francia. Anno xix. Godrungytrus, rex Dacus, filius spiritualis[13] Alfredi, qui regnavit in Estangle, mortuus est. . . . Anno xx. ille magnus exercitus Dacorum, qui fuit in Francia, rediit in Angliam, . . . et Alfredo juravit quod in nullo ei noceret.[14] A.D. 875.

---

[1] H. H. *quarto*. In the next line, MS. *divisis* for *divisit*.

[2] Abridged.

[3] Abridged, and so carelessly that the compiler has struck out all mention both here and above of the "tres reges Dacorum," and yet speaks of "reges prædicti."

[4] H. H. *exercitus perjurus*.

[5] The compiler has divided this sentence in two, H. H. referring the loss of the vessels to the tempest.

[6] H. H. *Exercitus . . . partem regni tenuit, partem dedit Ceowlfo.*

[7] This is abridged, and the scribe seems to have written *innumera* for H. H.'s *munera*.

[8] H. H. *quatuor puppes*.

[9] H. H. *eos qui inerant*.

[10] H. H. *Marinus*, and so below.

[11] H. H. inserts *Franciæ*.

[12] H. H. *obdormivit*.

[13] H. H. *qui fuit filiolus*; and below, *et* for *qui*, and *luce demptus est* for *mortuus est*.

[14] H. H. *juramenta fecit, ne in aliquo ei noceret.* Above, H. H. *postea* for *anno xx.*

A.D. 894. . . . Deinde venit nuncius Alfredo, nuncians quod a Northumbre et Estangle venit exercitus magnus[1] super eum; quo audito rex perrexit eis obviam apud Excestre; at illi audientes adventum regis fugerunt per mare.[2] Eodem anno quartum exercitum venientem a Northumbre obsedit[3] in Leycestria, qui ita ibi afflicti sunt fame, ut equos suos commederent. Anno xxiii. . . . Londonienses pugnaverunt[4] cum Dacis juxta Londoniam, et iiii. ex ducibus eorum occiderunt et victoriam obtinuerunt.[2] Anno f. 165. xxiiii. Daci multa mala in Westsexe fecerunt.[5] . . . Tandem Alfredus rex, cum regnasset xxviii. annis et dimidio[6] super totam Angliam, præter illas partes quæ subditæ erant Dacis, mortuus est.[7] De cujus regimine laborioso et inexterminabili[8] vexatione metrice scriptum est.[9] Henry of Hunt. v. p. 741 A.

Nobilitas innata tibi probitatis honorem,
Armipotens Alfrede, dedit, probitasque laborem, etc. et
infra :—. . .
Cui vestes sudore jugi, cui sica cruore
Tincta jugi, quantum sit onus regnare, probarunt.
Non fuit immensi quisquam per climata mundi,
Cui tot in adversis vel respirare lic[er]et,
Nec tamen aut ferro contritus ponere ferrum,
Aut gladio potuit vitæ finisse dolores.
Jam post transactos vitæ regnique labores,
Christus ei fit[10] vera quies, sceptrumque perhenne.

14. *De Eadwardo filio Alfredi, anno gratiæ* DCCCC.

Edward I, 901. Eadwardus, filius Alfredi, regnavit post patrem suum[11] xxiiii annis. Edelwoldus vero, frater ejus junior, extraxit quamdam monialem de domo sua, et conjunxit sibi[12] in uxorem; et seysivit Wyburnham contra voluntatem[13] regis fratris sui, . . . et januis clausis . . . ibi se recepit: tandem audiens quod rex cum exercitu suo super eum veniret,

[1] H. H. *Centum puppes.*

[2] Abridged.

[3] H. H. *Quartus exercitus venit . . . . sed ibi obsessi sunt et,* &c.

[4] H. H. *venerunt . . et pugnantes,* &c. H. H. assigns this to the following year.

[5] This stands in place of more than half a page of H. H.

[6] MS. *dominium.*

[7] H. H. *mortis sensit aculeum.*

[8] H. H. *inextricabili.*

[9] *versifice proloqui dignum duximus.*

[10] MS. *fit ei.* H. H. *ei sit.* In the two previous lines *dolores* and *labores* are interchanged in H. H.

[11] H. H. *paternum regnum tenuit.*

[12] H. H. has here only *accepit uxorem,* the sense of the above being given below.

[13] H. H. *sine voluntate tam regis quam nobilium regni.*

Henry of Hunt. v. p. 742 C.

fugit[1] ad exercitum Dacorum in Northumbre. Illi autem . . . constituerunt eum regem et principem super reges et duces suos. . . . Deinde anno tertio prædictus Edeluuoldus cum exercitu suo subjugavit sibi Estsexenses, et deprædavit regnum Merce.[2] Quo audito rex Eadwardus congregato exercitu[3] . . . insecutus est eos . . . usque ad paludes Northanhumbre,[4] . . . et commisso prælio multi ex utraque parte ceciderunt, duces atque reges, necnon et Edelwoldus, quem Daci sibi elegerant in regem, et Dacorum plures occisi sunt, licet ipsi victoriam obtinuerant.[2] . . . Anno quinto rex Edwardus cepit[5] inducias cum Estanglis et Northanhumbris apud Itingeford. Anno autem vi. prædavit super Dacos.[2] Anno vii. venerunt Daci in Merce, et rex Eadwardus commisit cum eis, et multa milia occisa sunt ex utraque parte.[2] Sed ex parte Dacorum cecidit rex Haldene, et rex Celwlf, et multi comites.[2] Rex autem Eadwardus cum servis Domini Christianis victoria potitus, . . . in hymnis et confessionibus[6] Dominum exercituum benedicebant. Anno sequenti, defuncto Edredo duce Merce, Rex Eadwardus seysivit Londoniam et Oxeford, et omnem terram Mercensiæ provinciæ pertinentem. Anno ix. construxit rex Eadwardus Herefordiam inter tria[7] flumina, non profunda sed clarissima. . . . Anno sequenti, fregerunt Daci inducias, . . . et totam patriam deprædaverunt. . . . Anno xi. fecerunt exercitus extraneorum multa mala juxta Saverne in North Wales,[2] et ceperunt Camelegeac Episcopum, . . . quem rex Eadwardus redemit xl. libris. . . . Eodem anno rex Eadwardus subjugavit omnes barones Bedefordiæ et fere Hamtoniæ.[2] . . . Anno xii. luna obscurata est[8] . . . Anno ejus xv. apparuit cometa. . . . Anno xvii. corpus sancti Oswaldi translatum est a Bardeneye in Merce. Anno xviii. factum est prælium inter Anglos et Dacos, . . . et Angli Dei gratia vicerunt.[2] Eodem anno Edelfled, domina quæ Merce . . . regebat, construxit burgum Bruneberich. Anno Eadwardi xviii. mortuus est Ethered, dominus Merce, pater Ethelfled, . . . et reliquit hæreditatem[9] filiæ suæ, quia filium non[10] habuit. Ista Stanford et Schireburne, et multas alias civitates construxit.[2] . . . Ista[11] misit

A.D. 901.

Defeat of the Danes.

f. 165 b.

---

[1] H. H. *ivit.*

[2] Abridged.

[3] H. H. *congregans exercitum;* and below, *ivit post* for *insecutus est.*

[4] H. H. *in Nord.*

[5] H. H. *constituit.*

[6] H. H. *concentibus.*

[7] H. H. gives the names of the rivers instead of *tria.*

[8] H. H. places this two years afterwards.

[9] H. H. *dedit terram suam.*

[10] H. H. *nullum.*

[11] MS. *iste.*

A.D. 918. exercitum in Walliam. . . . Ista etiam cepit[1] Dereby cum tota provincia, ... et Leycestriam. . . . Tandem obiit . . . . et sepulta est apud Gloucestriam. . . . Eadwardus anno xxvi. dedit regnum Merce sorori suæ Alvenadelfled,[2] quæ postea . . . construxit burgum apud Glademundham. Tandem rex Eadwardus migravit a sæculo[3] apud Ferandune, et Ailwardus filius ejus statim post eum obiit apud Oxneford; et sepulti sunt apud Wincestre. Nec multum ante Sidrik, rex Northumbre, occiderat fratrem suum Nigellum; quo scelere patrato, rex Reginaldus conquisierat Everwik. Henry of Hunt. v. p. 744 C.

15. *De Adelstano filio Eadwardi, anno gratiæ* DCCCCXXVI.

Athelstan, 924. Adelstanus filius Eadwardi regnum post patrem suum adeptus est.[4] Consecratus autem fuit apud Kingestune: parum enim[5] vixit, sed clarus in gestis fuit. . . . Gudfridum regem Dacorum, patrem Reginaldi regis prædicti, bello . . . peremit. Eodem anno Edwynus, frater Adelstani regis, in mare mersus est.[6] Deinde gentem Dacorum Transhumbrum,[7] et gentem Scotorum perfidam, . . . mirabiliter deprædando subegit.[6] Anno domini DCCCCXLV.[8] et regni sui iiii., commisit prœlium[9] maximum apud Brunesberich contra Anlaf, regem Hiberniæ, qui venit in auxilium[10] Scotorum et Dacorum conversantium in Anglia, . . . in quo bello[11] v. reges occubuerunt, . . . ducesque vii. regis Anlavi, et absque numero ceciderunt Scotti . . . . Deinde rediit in Westsexe cum fratre suo Eadmundo, qui ei auxilium in hoc bello præbuit.[6] . . . Adelstanus autem cum xiiii. annis regnasset, mortuus est,[12] et successit ei . . . Edmundus filius ejus. . . .

---

[1] H. H. *adquisivit.*

[2] This is 'Alfwen sororem Adelfled' in H. H.: but the scribe has altered the sense of the whole passage. Alfwyn was Athelfled's daughter, *see* Flor. Worc. p. 572 B. Possibly the compiler has blundered between the reading in H. H. and his knowledge of the truth. The 'postea construxit burgum' in H. H. refers to Edward.

[3] H. H. *a corpore;* and below, *defecit* for *obiit.*

[4] H. H. *electus est rex in Mercec;* and *et sacratus* for *consecratus.*

[5] H. H. *qui regno quidem parum vixit,* and *non parum splenduit* after *gestis.*

[6] Abridged.

[7] H. H. *perfidam;* and below, *infidam* for *perfidam.*

[8] MS. *DCCCXCXLV.*

[9] H. H. inserts *prœliorum.*

[10] H. H. *vires suas gente . . . adauxerat.*

[11] MS. *belle.*

[12] H. H. *hominibus ultra non apparuit.*

A.D. 940.

16. *De Eadmundo fratre ejus, anno gratiæ* DCCCCXL.

Henry of Hunt. v. p. 746 B.

Edmund I.

Eadmundus autem filius Adelstani ix.[1] annis post patrem suum regnavit, cujus[2] anno quarto occisus est Willelmus, dux Normanniæ, filius Rollonis per proditionem regis Franciæ. Hic[3] enim conquisierat Normanniam a rege Franciæ, et ab ipso Rollone gens Normannorum duxit originem. Iste Eadmundus Dacos qui habitabant versus Humbre et paganos bello vicit,[4] [et v. urbes cepit] scilicet Lincolniam, Leycestriam, Stanfordiam, Notingham, et Dereby; et paganos[5] . . . penitus extirpavit, cultumque religionis restituit.[4] Eo tempore obiit rex Hiberniæ Anlaf. . . . Deinde rex Eadmundus convertit ad fidem[6] quendam alium Anlaf, regem Dacorum, . . . et postea[7] Reginaldum regem Eboracensem, de quo prædiximus, . . . tenuit [ad] manum Episcopi. . . . Isti tamen duo reges postea fregerunt ei fidem, quo rex audito, transiens in Northumbre cum copioso exercitu,[4] utrosque reges a regno fugavit, et Northumbre primo regno[8] Westsexe conjunxit, et in dominio tenuit. Sequenti vero anno terram de Cumerland,[9] quia gentem provinciæ illius perfidam et legibus insolitam ad plenum dominare[10] nequibat, prædavit et contrivit; et commendavit illam Malculnio regi Scotiæ hoc pacto, quod in auxilio foret ei in omnibus terra et mari. Eadmundus prædictus[11] cum regnasset vi. annis et dimidio, et omnia prospere contigissent, et solus dicebatur[12] rex in Angliā, nefanda proditione confossus interiit, et sepultus est in ecclesia sancti Augustini, cujus animæ propicietur Deus.[13]

---

[1] H. H. *sex annis et dimidio.*

[2] H. H. inserts *regni.*

[3] H. H. *qui terram quæ vocatur N.*

[4] Abridged.

[5] H. H. *Dacos.*

[6] H. H. *suscepit in baptismate.*

[7] H. H. *post paucos dies.*

[8] H. H. *primus regum,* and inserts *proprio* after *dominio.*

[9] H. H. *totam Cumberland.*

[10] H. H. *domare.*

[11] H. H. *rex invictus,* and *feliciter* after *regnasset.*

[12] H. H. *diceretur.*

[13] This is altered from H. H., who says nothing about Edmund's burial, but mentions that he was murdered *die sancti Augustini,* which seems to have caused the error in the text. Edmund was buried at Glastonbury.

A.D. 946. 17. *De Edredo fratre ejus, anno gratiæ* DCCCCXLVI.

Edred. Edredus frater ejus . . . successit ei in regno. Et eodem anno Northumbrenses, jugum dominationis suæ ferre nolentes, cum valida armatorum manu sibi subjecit.[1] Inde in Scotia vexilla direxit. Scoti vero nimio terrore perculsi,[2] sine bello subdiderunt se regi, et juraverunt tam Northumbrenses quam Scoti debitam fidelitatem domino regi, quod tamen juramentum diu non duravit. Edredo vero rege reverso in Australes partes regni sui, Anlaf rex, qui a Northumbre fugatus[3] fuerat, rediit cum magna classe in Northumbre, et cum gaudio ab eis[4] susceptus est, et iterum regno restitutus, quod in fortitudine tenuit iiii. annis; et quarto anno solita infidelitate utentes, Northumbrenses fugaverunt regem eorum Anlaf, et susceperunt Hirch filium Haraldi in regem. Sed ille iterum in brevi tempore tenuit regnum. Anno regni sui octavo,[5] receptus est iterum rex Edredus in regno Northumbre, gensque patriæ illius nunquam diu [dominum] præferens[6] unum, tertio anno Hyrch filium Haraldi . . . abjecerat. . . . Edredus autem . . . cum super totam Angliam regnasset, eodem octavo anno mortuus est.[7]

Henry of Hunt. v. p. 746 D.

f. 166.

18. *De Edwy rege, anno gratiæ* DCCCCLIIII.

Edwy, 955. Edwy frater ejus[8] super universam Angliam post hunc regnavit. Eadmundus enim, prædictus frater istius, fuit quintus rex ab Egbrichto qui primus Angliam ex Saxonibus in monarchiam tenuit, quia Egbrichtus genuit Edelwlfum, qui Alfredum,[9] qui Eadwardum, qui Adelstanum, qui Eadmundum et Edwy; . . . qui Edwy cum regnasset v. annis, mortuus est.[10]

---

[1] H. H. *petiit, totamque sibi conquisivit.*

[2] H. H. *percussi.*

[3] H. H. *regno N. aufugatus.*

[4] H. H. *a suis.*

[5] H. H. *vii.*

[6] H. H. *non perferens* for *nunquam præferens*, and inserts *regni sui* after *anno.* In the next line, MS. *abjecerant* for *abjecerat.*

[7] Abridged.

[8] MS. repeats *ejus.* H. H. *filius regis Edmundi.*

[9] MS. *Aldredum.*

[10] The substance of this is in H. H., though the words and form of the sentence are entirely altered.

Florence of Worcester, Append. p. 635 A.

A.D. 455. A Digression. Genealogy of the Kings of Kent.

Nota etiam hic quendam brevem tractatum de regibus Cantiæ, quia historia prædicta multos de eis transit. Hengistus enim fuit primus qui ibi regnavit de Saxonibus tempore Wortingerni, regi[s] Britonum. Hengistu[s] genuit Octa et Eosa, qui Eorumrinch, qui Ethelbrith, qui Ethelbald, qui Erconberch, qui Eggebrith, qui Lotarium, de quo primum fit mentio in ista historia, ut patet supra, qui Eddricum, qui Wytherdum, cui successit Ethelbertus sanctus, cui Eadbertus, de quibus non fit mentio in ista historia,[1] cui Cudredus, . . . cui Baldredus, qui a rege Westsaxonum Egbricto expulsus est a regno anno Domini DCCCXX.[2] Et huc usque stetit regnum Cantiæ, scilicet usque ad tempus Egbricti, scilicet per ccclxviii. annos. Postea regibus[3] Westsexe cessit; fuerunt tamen ibi reges constituti per reges Westsexiæ, et ei subjecti duo vel tres postea, ut patet in historia. . . .

Incidentia.

Ibid. p. 636 A.

Kingdom of the East Angles.

Primo enim post ortum regni Cantiæ . . . habuit ortum[4] regnum Orientalium Anglorum, cui præfuerunt reges potentes, licet nominati sint in historia; sed Redwaldus omnibus fuit potentior, et primus super quosdam qui omnes reges usque ad Humbre subjectos habuit[5]: . . . cui . . . successit Fordwaldus, qui, Edwyno rege Northumbre suadente, fidem Christi cum sua provincia suscepit, et a paganis occisus occubuit,[6] cui frater suus . . . Sigebertus successit. Hic sanctum Furseium de Hibernia venientem suscepit, et ei locum ad ædificandum monasterium in loco qui dicitur Coberesburch,[7] dedit, et . . .

---

[1] This is taken from the genealogy given in Florence of Worcester, l. c., though it is altered in form.

[2] F. W. DCCCXXIII.

[3] F. W. *Westsaxonicæ ditioni.*

[4] F. W. *Regno posterius C. et prius regno Occidentalium Saxonum, exortum est.*

[5] Abridged.

[6] F. W. has for this: *quem non multo post Ricgbertus, vir gentilis, in bello occidit.*

[7] F. W. *Sancto F. . . . venienti, possessiones ac locum construendi m. in castro quodam quod lingua Anglorum C. vocatur.*

A.D. 955. ibidem[1] factus est monachus ipse rex, relicto regno . . . cognato suo Egrido; qui ambo postea a Penda, rege Merciorum, occisi sunt,[2] et successit[3] eis Anna filius Eni, fratris Regwaldi supradicti. Cujus filia, sancta Sexburga, Erconberto regi Cantiæ nupsit.[4] . . . Ethelburga in Gallia, in Brigensi Monasterio, Abbatissa facta est. Tertia, sancta Etheldreda, prius Northumbre regina, et post Elyensis extitit Abbatissa; quarta, sancta Withburga, ejusdem monasterii sanctimonialis erat.[5] Anna interfecto a Penda rege Merciorum, successit ei frater ejus Achilberus,[2] . . . cui frater[6] suus Ethelwoldus, cui Aldwlfus, cui frater Aldwoldus, cui successit Beorna in tempore Offa, regis Merciorum; cui successit Ethelredus, cui filius suus Ethelbertus, . . . qui ab Offa occisus est.[2] Deinde perpauci reges in Estanglia per lxi. annos regnaverunt potentes, et[7] ultimus eorum, sanctus Eadmundus, Martyr nactus[8] culmen regiminis, quem anno regni sui xvi. rex paganus Ingwar occidit,[9] ut supra patet; ex quo tempore Angli Saxones in Est-Anglia regnare desierunt annis fere l. . . . Deinde tempore Eadwardi conjunctum est regnum Estangle regno Westsexiæ.[2]

Florence of Worcester, Append. p. 636 B.

f. 166 b.

Kingdom of the East Saxons.

Post ortum regni Orientalium Anglorum incepit regnum Estsaxonum,[10] quorum reges fere semper aliis parebant regibus et maxime[11] Mercensibus, et ideo de regibus ejus parum vel nihil tangit historia. De cæteris regnis satis patet quando inceperunt. Ista breviter de regibus Estangle tetigi, quia in historia parum de eis dicitur; unde qua digressi sumus ad continuationem historiæ redeamus.

19. *De Edgaro, rege nobilissimo, anno gratiæ* DCCCCLIX.

Edgar, A.D. 959.

Edgarus pacificus, frater regis Edwy[12] xvi. annis regnavit in pace, cujus tempore terra multum[13] meliorata est, . . . et fides Christiana

Henry of Hunt. v. p. 747 B.

---

[1] F. W. *in monasterio quod sibi fecerat.*

[2] Abridged.

[3] F. W. *quorum regni successor factus est.*

[4] F. W. *in conjugio copulata est.*

[5] F. W. adds *fœmina.*

[6] F. W. *germanus.*

[7] F. W. *quoad.*

[8] F. W. adds *fuerit.*

[9] F. W. *martyrizavit.*

[10] F. W. *Ut regnum O. A. post regnum C., sic habuit exordium regnum Orientalium Saxonum.*

[11] F. W. *frequentius tamen ac diutius regibus M.*

[12] H. H. *prædicti.*

[13] H. H. *In diebus ejus hæc terra maxime.*

Henry of Hunt. v. p. 747 C.

A.D. 959.

dilatata.[1] . . . Gentem sibi subditam[2] semper pacificare studuit, . . . legem Dei libenter audiebat et discebat, et populum sibi subditum exemplo et verbo ad bonum invitabat[3]; quod Deus[4] non tantum in futuro, sed etiam in præsenti,[5] ei retribuit; quia regulos omnes, et consules, et patriæ totius gentem, cum tremore et amore ei[6] absque prælio et aliqua mentis[7] perturbatione subdidit. Fama ejus . . . ita crescebat, quod[8] extranei veniebant ut gloriam ejus viderent[9] et doctrinam audirent ab ore ejus. Sed in hoc deliquit,[10] quod . . . extraneos nimis fovebat[11]; . . . nihil enim in humanis rebus perfectissimum est. Anno ejus[12] v. Eadwoldus factus est episcopus Wyncestriæ, qui, secundo anno episcopatus sui, canonicos[13] in veteri monasterio Vintoniæ degentes, et ordinem suum pigre et negligenter observantes, ejecit, et monachos ibidem constituit[14]; quæ ecclesia postea[15] a loco avulsa est, quia nimis conjuncta erat matrici[16] ecclesiæ, in qua sedes est episcopi; et consensu episcopi et abbatis ejusdem monasterii extra urbem sita[17] est. Consilio autem Adelwoldi præsulis egregii,[3] Edgarus rex . . . abbatiam Glastoniæ construxit, et abbatiam . . . super Tamisim, et abbatiam apud Burch prope Stanfordiam stabilivit, et abbatiam Torneye prope illam, quæ est apud Burch, in mediis paludibus, loco tamen amœnissimo, fixit. . . . Est autem palus[18] illa, de qua loquimur, latissima et visu decora, multis fluviis decurrentibus irrigata, multis lacubus magnis et parvis depicta, multis etiam insulis et silvis florida: intra[19] quam sunt ecclesia Elyensis, abbatia Rameseye, abbatia de Chatrich repleta monialibus, abbatia de Torneya, abbatia de Crulande; sed juxta eam sunt abbatia de Burgo, et prioratus[20] de Spaldinge, prioratus[21] sancti Yvonis

Building of the Abbey of Glastonbury.

Abbeys in the Isle of Ely.

---

[1] H. H. *Ille namque Christi fidem in regno suo validissime dilatavit.*

[2] H. H. *gentes terræ suæ.*

[3] Abridged.

[4] H. H. *Domini autem omnipotentia servo suo Edgaro bene gesta.*

[5] H. H. adds *sæculo.*

[6] H. H. *pro velle suo.*

[7] H. H. *Martis.*

[8] H. H. *terris universis dilatabatur amplissime, et.*

[9] H. H. *videre*; and below, *audire doctrinam oris.*

[10] H. H. *peccabat.*

[11] H. H. *firmavit.*

[12] H. H. *Edgari pacifici* for *ejus*; and below, *feliciter episcopatum W. suscepit.*

[13] H. H. inserts *quosdam.*

[14] H. H. *imposuit.*

[15] H. H. *nostris temporibus.*

[16] H. H. *matri*; and below, *quæ* for *in qua.*

[17] H. H. *muros urbis fundata.*

[18] MS. *paludis.*

[19] MS. *infra.*

[20] H. H. *abbatia.*

[21] H. H. *ecclesia.*

A.D. 964. super Usam fluvium Huntedoniæ. Item ecclesia de Swaneseye, ecclesia sancti Egidii de Bernewelle super Grantam fluvium Cantebrigiæ, Prioratus de Angleseye, et ecclesia de Spineto, et ecclesia sancti Trinitatis de[1] Tefordia, et prioratus de Modmeney, et prioratus de Miremande, et cæteræ ecclesiæ in locis pluribus circa prædictam paludem. Henry of Hunt. v. p. 748 A. f. 167.

Punishment of the Isle of Thanet. Edgarus anno regni sui xi. jussit prædari Insulam Tenet, quia jura regalia spreverant, non ut hostis insaniens, sed ut rex malo mala puniens. Consilio autem dicti præsulis Elwynus, consul regis Edgari, fundavit abbatiam Ramescye in prædicta palude.[2] Anno ejus xiii. consecratus[3] est in regem apud Bahan. Deinde post Pentecosten duxit exercitum apud Leycestriam, ubi venerunt contra eum sex reges, qui[4] ditioni ejus subjecti sunt, et omnes illi debitam fidelitatem fecerunt.[5] . . . Edgarus rex pacificus et magnificus, Salomon secundus, cujus tempore nunquam exercitus advenarum venit in Angliam, cujus dominio reges et principes Angliæ sunt subjecti, cujus potentiæ etiam Scoti colla dederunt; cum autem regnasset xvi. annis et ii. mensibus mortuus est,[6] . . . de quo isti versus scribuntur:

Auctor opum, vindex scelerum, largitor honorum,
  Sceptriger Edgarus regna superna petit.
Hic alter Salomon, legum pater, orbita pacis;
  Quod claruit bellis claruit inde magis.
Templa Deo, templis monachos, monachis dedit agros,
  Nequitiæ lapsum, justitiæque locum.
Novit enim regno verum perquirere falso,
  Immensum modico, perpetuumque brevi.

20. *De Edwardò filio Edgari, qui fuit Martyr, anno gratiæ* DCCCCLXXV.

Edward II., 975. Edwardus filius Edgari regis, qui dicitur Sanctus Martyr, regnavit pro patre suo; cujus regni principio apparuit cometa, signum

[1] H. H. *in*.

[2] This sentence occurs in H. H. after l. 21 of the previous page. He has *Edelwoldi episcopi* for *dicti præsulis*, and at the end *abbatiam R. in insula pulcherrima inter easdem paludes fixit*.

[3] H. H. *sacratus in die Pentecostes*.

[4] H. H. inserts *omnes*.

[5] H. H. *domino dederunt fidem*.

[6] H. H. *feliciter vivens feliciter obiit*.

Henry of Hunt. v. p. 748 C — scilicet maximæ famis, quæ anno sequenti secuta est. Tunc vero A.D. 975. quidam consul nequissimus, Elfre nomine, abbatias plures, quas rex Edgarus et Edelwoldus[1] construxerant, quorundam potentium consensu[2] destruxit, quo[3] Dominus ad iram provocatus pristinam renovare cladem statuit. Anno ejus[4] iiii. optimates Anglorum ceciderunt a quodam solio apud Calne præter sanctum Dunstanum, qui trabe quadam apprehensa restitit, unde quidam eorum valde læsi sunt, quidam mortui, quod totum signum fuit . . . proditionis regis eorum, et interfectionis et contritionis eorum postea a diversis gentibus.[5] Anno v. regni sui[6] occisus est proditione gentis suæ perfidæ, die advesperascente apud Corvesgate; et inimicitias, quas viventi ingesserant, in mortuum ostendentes,[7] sepelierunt eum sine regio honore apud Warham; ut sicut regem[8] extinxerant, ita et nomen ejus extinguerent, . . . sed Deus cum gloriose miraculis manifestavit. Dicitur autem quod noverca ejus, mater scilicet regis Adelredi, ciphum ei porrigendo[9] cultello percussit.

21. *De Aldredo Edgari filio, anno gratiæ* DCCCCLXXX.

Aldredus, Edgari filius et frater Eadwardi prædicti, post Ethelred II. 978. fratrem . . . consecratus[10] est in regem apud Kingestune. . . . Iste malus fuit. Cum enim parvulus esset, sanctus Dunstanus prophetaverat de eo. Minxit namque cum baptizaretur in sacro fonte; unde vir Domini exterminium Anglorum in tempore ejus futurum prædixit. In tempore ejus[11] transtulit Alfre consul corpus sancti Eadwardi[12] apud Schaftesbiri cum debito honore, nutu Dei compellente. Anno tertio regni ejus applicuerunt[13] septem puppes Dacorum . . . et prædaverunt Hamtoniam. . . . Eodem tempore obiit[5] Edelwoldus, prædictus

---

[1] H. H. inserts *episcop s.*

[2] H. H. *assensu et factione.*

[3] H. H. *inde;* and below, *permotus* for *provocatus.*

[4] H. H. *Edwardi sancti regis* for *ejus,* and inserts *omnes* before *optimates.*

[5] Abridged.

[6] H. H. *E. rex sanctus cum v. annis regnasset.*

[7] H. H. *protelantes.*

[8] H. H. *vitam regis.* Below, MS. *extinguerant* and *extinguerunt.*

[9] H. H. *dum ciphum ei porrigeret;* and below, *percusserit.*

[10] H. H. *sacratus.*

[11] H. H. *Post parvum vero tempus, ex quo Edelred regnavit.*

[12] H. H. inserts *a Warham,* and *ad* for *apud.*

[13] H. H. *Venerunt autem tertio anno regis E.*

A.D. 984. episcopus Wincestre, pater monachorum et sidus Angliæ. Nec longe post Dunstanus archiepiscopus . . .; quibus[1] subtractis caruit Anglia lorica protectionis, et vindictæ Dei et vastationi[2] paganorum patuit. . . . Edelredus rex prædictus episcopatum Roucestriæ crudeliter destruxit, unde[3] Dominus ad iram provocatus, quod facere paraverat, non distulit; veneruntque Daci ex multis partibus, . . . quasi nubes cœli, scilicet apud Wetcheport et apud Wych, et duos consules occiderunt, et exercitum eorum vicerunt.[4] Anno xiii. Edelredi, Angli consilio Siricii archiepiscopi promiserunt Dacis x. m. libras, ut a rapinis et cæde cessarent.[4] Quod tributum usque ad tempus Normannorum duravit.[5] . . . Post hæc vero rex Dacis insidias molitus est. . . . Misit autem rex duos consules a Londoniis, scilicet Alfricum et Toroldum, ut Dacos perimerent; sed Daci præmuniti navali prælio multos Londoniensium occiderunt, et Alfricum consulem ceperunt.[4] Eodem anno obiit[6] sanctus Oswaldus archiepiscopus Eboracensis. . . . Eodem tempore commiserunt Angli cum Dacis apud Humbre, et duces Anglorum fugerunt, scilicet tres consules, Frena, Godwynus, et Fridegistus.[4] . . . Eodem anno, Ricardo,[7] duce Normanniæ, defuncto, successit Ricardus filius ejus. His transactis, Anlaf et Suwin apud[8] Londoniam cum xciiii. navibus applicuerunt ad nativitatem[9] Sanctæ Mariæ, cujus auxilio ea vice pagani repulsi sunt.[10] . . . Qui,[11] spe frustrati, Estsexe, et Suthsexe, et Cantiam, et Hamtoneschire . . . cæde et incendio destruere conati sunt.[12] At rex, missis nunciis, censum et cibum, ut cessarent, eis promisit; quod concedentes hyemaverunt[13] apud Hamtone. Eodem tempore misit Edelredus[14]

Margin notes: f. 167 *b.* — Invasion of the Danes. — Henry of Hunt. v. p. 749 A.

[1] H. H. *his autem duobus luminaribus Anglorum genti.*

[2] MS. *vastatione.* H. H. has *præmeditatæ desolata* instead of these words.

[3] H. H. *inde iterum*; and below, *promotus* for *provocatus.*

[4] Abridged.

[5] H. H. *Hoc autem malum usque in hodiernum diem duravit, et diu, nisi Dei pietas subveniat, durabit.*

[6] H. H. *transit ad gloriam cœli.*

[7] H. H. inserts *veteri,* and *in Normannia* at the end of the sentence instead of *duce N.*

[8] MS. repeats *apud.* H. H. omits it, and reads *impetierunt* for *applicuerunt.*

[9] H. H. *in nativitate.*

[10] H. H. *Cujus gloriosæ Virginis auxilio liberati sunt Christiani a Paganis.*

[11] H. H. *Quamobrem.*

[12] H. H. *replentes,* having previously *in E. et S.,* &c. . . . *perrexerunt.*

[13] H. H. inserts *in pace.*

[14] H. H. *Rex autem E. mittens.*

Henry of Hunt. v. p. 749 E. pro rege Anlaf, datis obsidibus, et honorifice suscepit eum apud Andovere, tenensque eum ad confirmationem episcopi, multis lætificavit muneribus. Ac Anlaf deinde ab Anglia cum pace recessit.[1] Eo tempore obiit Ciricius archiepiscopus Cantuariensis, cui successit Alfricus.[2] A.D. 994.

Anno xix. prædaverunt Daci apud Cornubiam, et Deveneschire, et Suthwales[1]: inde, egredientes multis aliis locis in Anglia multa mala fecerunt,[1] et ferro[3] et flammæ omnia commendantes, et monasterium[4] apud Essingdune destruxerunt. . . . Deinde Kentenses apud Roucestriam commiserunt cum Dacis in Cumberland,[1] ubi maxima habitatio eorum[5] erat, et vicit eos[6]; et fere totam terram de Cumberland destruxit.[7] . . .

Henry of Hunt. vi. p. 751 C. p. 752 A. Anno Domini M. misit rex Adelredus in Normanniam pro filia Ricardi ducis[8] Normannorum, nomine Emma, Normannorum gemma, ut eam in uxorem acciperet. . . . Anno MII. a rege in reginam sublimata est,[9] quo[10] rex in superbiam elatus, perfidiam cogitans, omnes Dacos qui cum pace erant in Anglia, clandestina proditione una eademque die fecit mactari, scilicet die[11] sancti Bricii . . . missis epistolis in omnibus civitatibus, ut[12] Angli Dacos eadem die et hora trucidarent impræmeditatos. . . . Marriage of Ethelred with Emma. Massacre of S. Brice's Day.

Anno MIII. ira Dacorum exarsit, . . . et quasi locustæ undique convenerunt, et eodem anno Excestriam destruxerunt, . . . et Wiltone prædantes combusserunt et Salesbiriam prædaverunt.[1] Deinde ad naves reversi sunt.[1] Fresh invasion of the Danes. Anno Domini MIIII. quidam Dacus vir fortissimus, nomine Suayn,[13] cui Dominus regnum Angliæ destinaverat, applicuit apud Norwycum,[14] et eam prædatus est, et combussit: cum quo Wlfketel, dux illius patriæ,[15] pacem fecit. . . . Sed infra pacem exercitus Suayn . . . Tefordiam præ- Sweyn.

---

[1] Abridged.

[2] H. H. *post quem A. pallio est potitus.*

[3] H. H. *facibus*; and below, *commendabant.*

[4] H. H. inserts *Ordulfi*, and *combusserunt* for *destruxerunt.*

[5] H. H. *mansio Dacorum.*

[6] H. H. *Dacos bello maximo.*

[7] H. H. *prædando vastavit.*

[8] H. H. *consulis*; but this is abridged, the opening paragraph of Lib. VI. being mixed up with the first on p. 752 A.

[9] H. H. *diadema nomenque reginæ suscepit.*

[10] H. H. inserts *proventu*, and has below *et perfidiam prolatus.* In the next line the MS. has *patre* for *pace.*

[11] H. H. *in festivitate* for *die.*

[12] H. H. *quod in unamquamque urbem rex præfatus occultas miserit epistolas, secundum quas.*

[13] H. H. *S. rex D. fortissimus.*

[14] H. H. *cum multis navibus venit ad N.*

[15] H. H. *quod W. dux illius provinciæ videns.*

A.D. 1005. davit et[1] combussit. . . . Anno Domini MV. reversi sunt[2] Daci in patriam suam. Eodem anno . . . tanta erat fames in Anglia, qualem[3] nullus hominum meminisse potuit. Anno Domini MVI. Suayn vir prædictus audacissimus cum magna classe rediit in Angliam, et applicuit apud Sanwych, totam patriam vastans, deprædando, comburendo, et occidendo.[4] . . . Rex autem commisit cum eis et non prævaluit.[5] . . . Anno Domini MVII. rex Edelredus consilio[6] Anglorum . . . dedit Dacis pro pacis observatione[7] xxx. milia libras. Eodem anno . . . Edricus factus est dux super Merce. . . . Anno MVIII. et regis Adelredi xxx., fecit rex parare per totam Angliam ex ccc. et x. hidis [navem unam, et ex viii. hidis] loricam et galeam. Hida autem Anglice vocatur terra unius aratri culturæ sufficiens per annum. . . .

Henry of Hunt. p. 752 C.

f. 168.

Anno MIX. exercitus Dacorum . . . apud Sandwych et inde ad Cantuariam aggressi,[8] statim eam cepissent, nisi tria milia libras dando, pacem cives impetrassent. Daci vero in Wetcham devenerunt, et inde Suthsexe, et Hamtoneschire, et Barchschire prædati sunt. Rex autem, collectis omnibus Anglorum turmis,[9] regredientibus Dacis obviavit, et finem sævitiæ eorum imposuisset, nisi dux Edricus, semper proditor, rumoribus fictis et terroribus falsis pugnam regi dissuasisset. Eodem anno Daci[10] hyemaverunt in Tamise; . . . post Natale perrexerunt[11] apud Oxoniam, et combusserunt eam.[12] Deinde reversi sunt ad naves in Cantiam.[5]

Anno Domini MX. venerunt apud Gybvicum, . . . et Wlketel, ducem Estangliæ, fugaverunt[5]; sed homines Cantebrigiæ viriliter obstiterunt; unde dum Angli regnaverunt, laus Kantebrigensis splendore[13] floruit. . . . In quo conflictu multi principes occisi sunt, et Daci victores extiterunt.[5] . . . Thefordiam destruxerunt et Cantebrigiam combusserunt, . . . et multis aliis locis multa mala fecerunt.

Anno Domini MXI. prædaverunt[14] Daci . . . ex australi[15] parte Tamensis fluminis, scilicet Kent et Sudereye, et Hastings, . . . et Hamtoneschire, et multum in Wiltheschire; et . . . Can-

---

[1] H. H. *et eam prædatam.*
[2] H. H. *redierunt.*
[3] H. H. *tanta desolatio famis Britanniam invasit, quantam.*
[4] H. H. *quem semper comitabantur tres sociæ, prædatio, combustio, occisio.*
[5] Abridged.
[6] H. H. *et senatus.*
[7] H. H. *ad pacis observationem.*
[8] H. H. *progressi.*
[9] H. H. *viribus.*
[10] H. H. *postea Daci redeuntes.*
[11] H. H. *Trans N. vero p. per Chiltern.*
[12] H. H. *qua combusta redeuntes.*
[13] H. H. *provinciæ splendide.*
[14] H. H. *cum jam prædassent.*
[15] MS. *alia.*

Henry of Hunt. vi. p. 754 A.

tuariam obsederunt, et proditione ceperunt . . . Alphei archiepiscopum et multos alios clericos et laicos, et ad naves reversi sunt, omnibus succensis et destructis quæ in civitate erant.[1] A.D. 1012.

Anno Domini MXII. archiepiscopus Alfegus a prædictis Dacis occisus est in ebdomada paschæ, cum ebrii essent a vino.[1] . . . Percussus est enim in capite cum securi, . . . et sepultus est[2] ad monasterium sancti Pauli, quo in loco Deus meritis[3] sancti martyris multa miracula ostendit. Successit autem ei Lefming archiepiscopus. Tunc autem Adelredus rex fecit pacem cum Dacis[4] licet nimis sero, dans eis octo m. libras, et recesserunt . . . .

Martyrdom of Archbishop Alfege.

Anno Domini MXIII. applicuit Swayn rex Dacorum, et peragrans totam terram, subjecit eam sibi, suscipiensque ab eis obsides, tradidit custodiam eorum Knuth filio suo.[1] . . . Tandem Londonea subjecta est ei.[1] . . . Quod videns rex Adelredus, misit Emmam reginam in Normanniam ad fratrem suum,[5] et postea duos filios suos Alfredum et Eadwardum. Deinde fugit per insulam With in Normanniam ad ducem Ricardum, . . . et Swayn tenebatur[6] pro rege ab omni populo.

Conquest of the country by Sweyn.

Edelred sends his wife and sons to Normandy.

Anno M°XIIII.

Anno Domini MXIIII. Swayn existens[7] rex Anglorum, in exordio regni sui subita morte periit. Et exercitus ejus elegit Knut filium ejus in regem. Angli vero in Normanniam Adelredo regi nuncios direxerunt, mandantes[8] quod si humanius solito vellet eos tractare, nullum eo libentius in regem susciperent[9]; quod concedens, et mandans per Eadmundum[10] filium suum, ab eis susceptus est.[1] . . . Deinde super Knut exercitum duxit[1]; at Knut . . . apud Sandwych obsidibus sibi a patre suo traditis[11] abscidit manus et nasum. . . . Eodem anno [mare] ascendit[12] solito superius, et villas cum populo submersit innumero. *f.* 168 *b.*

Sweyn king, 1014.

Anno Domini MXV. dux Edricus occidit proditione[13] Sigefert et

---

[1] Abridged.

[2] H. H. *sepelierunt.*

[3] H. H. *merita.*

[4] H. H. *Dacorum exercitu.*

[5] H. H. *Richardo fratri suo.*

[6] H. H. *habebatur.* The order of these last two sentences has been changed, and both abridged.

[7] H. H. *jam.*

[8] H. H. *intimantes ei.*

[9] H. H. *se — suscepturos.*

[10] H. H. *Edwardum.*

[11] H. H. *ibique emittens obsides nobilissimos, qui erant patri suo traditi.*

[12] H. H. *ascendens.*

[13] H. H. *prodidit; fecit occidi* being inserted after *in cameram suam.*

A.D. 1015. Morthere, proceres . . . in cameram suam. Eadmundus, filius regis Adelredi, terram eorum seysivit, et uxorem Sigferti duxit. Knut vero, rediens a Dacia, incepit prædare Westsexiam[1]; . . . et rege Adelredo tunc infirmitate detento,[2] filius ejus Eadmundus et dux Edricus, convocato[3] exercitu, obviaverunt contra Knut: sed cum Eadmundus cognovit quod dux Edricus prodere eum machinasset, divisi sunt, omisso prælio[4]; et tota Westsexia subdita est Knut regi Dacorum.

Edmund Ironside.

Henry of Hunt. vi. p. 755 A.

A.D. 1016. Anno Domini MXVI. dux Edricus cum xl. navibus subdens se regi Knut, rex vero Knut cum clx. navibus applicuit[5] in Tamensi flumine, . . . quo audito, rex Edelredus congregavit exercitum,[1] ut ei obviaret; sed timens proditionem gentis,[1] prope dimisso exercitu, rediit Londoniam. Eadmundus vero filius ejus, et dux Uthred Northhumbriæ[6] prædabant apud[7] Staffordeschire, et Scropschire, et Leycestriam; Knut vero ex alia parte totam terram usque ad Northumbre.[1] Quod Uthred [audiens], dimissa prædatione, obviavit Knut cum tota Northumbre dando obsides,[1] et tamen ibi occisus est. Eadmundus vero Londoniis adiit[8] ad patrem suum; Knut vero statuit Hirc ducem[9] super Northumbre, . . et reversus est ad naves.[10] Deinde post pascha cum navigio suo tendebant Londoniam. Adelred autem cum regnasset xxxvii. annis, post multos labores et anxietates vitæ suæ mortuus est[11] in Londonia, ante adventum Knut cum navigio[12]: post quem Admundus filius ejus electus est in regem.

22. *De Edmundo Ireneside, anno Domini* MLI°.

Edmund II. Ironside, 1016. Eadmundus autem cognomento[13] Hyreneside, id est, Latus Ferreum, quia erat maximi vigoris et mirabilis potentiæ in negotiis bellicis, postquam erectus est in regem, abiit[14] in Westsexe; et

[1] Abridged.

[2] H. H. *Rex vero A. jacebat infirmus apud Chosam.*

[3] H. H. *congregato.*

[4] H. H. *cum simul venissent, voluit dux prodere juvenem. Ideoque divisi sunt et prælium dimissum est.*

[5] H. H. *convenerunt.*

[6] H. H. *ivit ad U. ducem N.*

[7] H. H. *prædaveruntque simul in.*

[8] H. H. *rediit.*

[9] H. H. *statuens H. consulem.*

[10] H. H. *rediit ad puppes suas ante Pascha.*

[11] H. H. *decessit.*

[12] H. H. *antequam navigium hostile advenisset.*

[13] H. H. *qui cognominatus est.*

[14] H. H. *E. rex ivit.*

Henry of Hunt. vi. p. 755 C. — A.D. 1016.

tota patria[1] ei subdita est. Daci vero cum navibus suis applicuerunt, Londoniæ obsidentes civitatem.[2] Sed cives eis caute et fortiter obstiterunt.[3] De bello autem regis Edmundi et de fortitudine ejus secundum traditionem historiæ sub compendio tractabimus.[4] Primum ejus bellum[5] contra exercitum Dacorum fuit apud Peoniam, . . . in quo victoria[6] contigit Eadmundo. Secundum bellum contra Knut regem Dacorum . . . et ducem Edricum et Almarduling apud Seorstane, . . . ubi multi ex utraque parte ceciderunt, et exercitus per se divisi sunt. Tertio cum manu electa bellatorum venit Londoniam, et fugato exercitu ad puppes qui obsederant urbem, fortissime liberavit eam, et cum debito triumpho susceptus est.[7] Quartum bellum gessit contra eundem[8] post duos dies apud Brenteforde, ubi multi de suis . . . nimis festinantes[9] submersi sunt. Ipse tamen triumphum[10] obtinuit. . . . Videntes autem Knut et dux Edricus quod eum armis superare non possent, proditione eum vincere temptati sunt.[11] Consilio enim Knuti Edricus concordatus est cum Eadmundo,[12] ut facilius eum prodere posset. Consilio enim Edrici[13] Eadmundus reversus est[14] in Westsexe, ut maximum contra Knutum duceret exercitum; Knutus vero interim Londoniam obsedit,[15] . . . sed cives ei viriliter obstiterunt. Quintum bellum ejus contra exercitum Dacorum fuit in Cantia,[2] . . . ubi Daci in fugam versi sunt: Eadmundus vero persecutus est eos cum occisione magna usque ad Illaforde, ubi consilio Edrici persequi eos desistebat[16]; aliter[17] enim ultimus die[s] belli cum Dacis ei[18] fuisset. . . . Sextum bellum ejus contra Knut fuit in Estsexe apud Essingedune, congregatis maximis exercitibus ex utraque parte[2]; . . . in quo bello[19] apparuit virtus Eadmundi regis juvenis.

His war with the Danes.

Treachery of Edric.

f. 169.

---

[1] H. H. *omnis gens.*

[2] Abridged.

[3] H. H. *viriliter restiterunt.* MS. A. of H. H., however, has the words in the text.

[4] For this H. H. has *nonne hæc scripta sunt in historiis veterum cum laude summa?*

[5] H. H. *E. primum bellum gessit.*

[6] H. H. *successusque manifestior.*

[7] H. H. *ingressus est in eam.*

[8] H. H. inserts *exercitum.*

[9] H. H. *multi autem suorum in eo transitu n. f. flumine.*

[10] H. H. *belli festivum decus.*

[11] H. H. *Cogitaverunt etiam K. rex et d. E. ut quem armis vincere nequibant, proditione vincerent.*

[12] H. H. *ei*, and below *proderet.*

[13] MS. *Edricii.* H. H. *ejus.*

[14] H. H. *ivit.*

[15] H. H. *obsidens.*

[16] H. H. *Dux vero E. consilio nequissimo fecit eum resistere;* this sentence in H. H. comes after the following.

[17] H. H. *quod si eos persequi persisteret.*

[18] H. H. *ille dies bello Dacisque.*

[19] H. H. *ibi.*

A.D. 1016. Cum enim Dacos solito acrius pugnare videret, loco relicto regio, quo[d] erat ex more inter Draconem et . . . Standard, cucurrit terribilis in aciem primam, vibrans gladium, . . . modo fulminis findens[1] aciem; . . . seque sequentibus viam[2] dedit. Inde in aciem regalem se dedit[3] et maximam stragem fecit. . . . Quod videns dux Edricus, et timens ruinam Dacorum,[4] clamavit Anglice, "Flet, Angle, flet[5]; det is Eadmund;" quod interpretatur, "Fugite, Angli; fugite, Angli; mortuus est Eadmundus." Sic igitur clamans, fugam cum suis primus incepit, quem tota gens Anglorum in fugam subsecuta est. Illuc ergo miranda strages Anglorum facta est, et occisi sunt iiii. duces, scilicet Ednod, Alfricus, et Eadwynus, necnon et Wlfketellus[6] de Estangle, et Aylwardus, filius Alfsi ducis, et tota flos juventutis Anglorum.[7] Rex vero Knutus, tanta fretus victoria, Londoniam et sceptra cepit regalia. Septima tamen vice congregati sunt exercitus in Gloucestreschire, ubi proceres utriusque regis formidantes[8] dixerunt intra se, "Cur insensati necis periculum totiens incur-"rimus? Pugnent singulariter, qui regnare student singulariter." Quod cum relatum esset, regibus, placuiteis[9]; uterque enim maximæ probitatis et audaciæ erat.[10] Inceptoque duello apud Molaniam, fractis lanceis, gladiis horribiliter pugnaverunt.[11] Audiebat enim et videbat populus uterque horribiles tinnitus et igneas collisiones cum gemitu et clamore. Tandem vigor incomparabilis Eadmundi fulminare cœpit, cui magna vi[12] Knutus resistens, et tamen[13] timens, inquit: "Juvenum omnium fortissime, "quæ necessitas alterum nostrum, regnandi causa, ferro perire? "Simus fratres adoptivi, regnumque partiamur. Imperemus ergo, "ego[14] in tuis et tu in meis. Dacia[15] quoque tuo disponatur "imperio." His verbis juvenis mens gloriosa declinata[16] est, et osculum pacis invicem dederunt.[17] Conveniente ergo populo, et

Henry of Hunt. vi. p. 756 B.

Single combat of Cnut and Edmund Ironside.

---

1 H. H. *fidit.*

2 H. H. *obruendam.*

3 H. H. *advolat.*

4 H. H. adds *imminere*; below, *Anglorum genti* for *Anglice.*

5 H. H. repeats *Engle.*

6 H. H. inserts *dux* after each of these names.

7 H. H. *omnis flos nobilitatis Britanniæ.*

8 H. H. *Hinc autem formidantes fortitudinem regis E., illinc vero regis Knut.*

9 H. H. *Placuit sententia regibus.*

10 H. H. *nec enim mediocris erat rex Knut probitatis.*

11 Abridged.

12 H. H. *cum magno vigore.*

13 H. H. inserts *sibi.*

14 H. H. inserts *rebus.*

15 MS. *Dacio.*

16 H. H. *generosa delinita.*

17 H. H. *datum est.*

Henry of Hunt. vi. p. 756 D. præ gaudio lacrimante, Eadmundus regnum Westsexe suscepit A.D. 1016. in domin[i]o; Knutus vero regnum Merce suscipiens, reversus est in Londoniam. Eadmundus vero rex, . . . cum hostibus suis terribilis . . . in regno floreret, proditione occisus est apud Oxoniam, ubi in quadam domo ad secreta naturæ purganda sedebat,[1] quo filius Edrici ducis, in fovea[2] consilio patris latens, regem inter celanda cultello bis acuto percussit, et inter viscera ferrum[3] fugiens reliquit. Edricus vero ad Knutum regem veniens, salutavit eum, dicens: "Ave, rex solus." Cui cum rem gestam denudasset, respondit rex, "Ego te ob tanti obsequii meritum "cunctis Anglorum proceribus reddam celsiorem." Jussit ergo eum excapitari, et caput in stipite super celsiorem Londoniæ turrim figi. Sic periit Eadmundus, rex fortissimus,[4] cum uno anno regnaret; et sepultus est juxta Edgarum avum suum apud Glastoniam.

Murder of Edmund Ironside.

Explicit prima pars. Incipit secunda quantum ad Reges.

23. *De Knuto rege, anno gratiæ* M^cLII.

Knutus autem rex Dacorum,[5] successit ei in totum regnum; et accepit in uxorem Emmam, ducis Normanniæ filiam, quondam uxorem Adelredi regis. Postea vero rex dignam retributionem[6] Anglis reddidit. . . . Edricum, ut dictum est, meritis suis exigentibus, occidit; Turkillum, ducem Estangle, et Hirc, ducem Northumbre, exulavit.[7] Præterea summos procerum aggressus, Normannum ducem interfecit, Edwynum Etheling exterminavit, Atelwardum detruncavit, . . . Brithricum ferro vita privavit. Fecit quoque per Angliam mirabilem censum reddi, scilicet lxxii.[8] milia libras,[9] . . . quas Londonienses reddiderunt, unde dignum exactorem Dominus justus Anglis imposuit. Anno tertio regni sui reversus est[10] in Daciam, ducens exercitum Anglorum et Dacorum in Wandalos. Cum autem cum

Cnut sole king, 1016.

f. 169 b.

[1] H. H. *ivit nocte quadam in domum evacuationis ad requisita naturæ.*

[2] H. H. adds *secretaria*, and *delitescens* for *latens.*

[3] H. H. inserts *figens.*

[4] H. H. *fortis*; and below, *regnasset.*

[5] H. H. *Anglorum*; and below, *duxit* for *accepit in uxorem.*

[6] H. H. inserts *nequitiæ.*

[7] Abridged.

[8] So MS. A. of H. H. The old editions read *lxxxii.*

[9] The words omitted here, *præter undecies mille librarum*, completely alter the sense of the passage.

[10] H. H. *Knut . . . ivit.*

A.D. 1019. hostibus crastina die esset[1] conflicturus, Godwynus dux[2] Anglorum ducens exercitum, rege nescio, nocte profectus est in hostes, quos inprovidos invasit, et quosdam fugavit.[3] Rex vero summo mane, cum Anglos fugisse, vel ad hostes perfide transisse putaret, acies ordinatas in hostes dirigens, non invenit in castris nisi sanguinem et cadavera et prædam; quamobrem summo honore deinceps Anglos[4] habuit, nec minori quam Dacos. His actis in Angliam rediit. Circa hoc tempus, Leuwyn archiepiscopo defuncto, Adelwoldus successor ejus Romam petiit; cum quo Lewynus, abbas Eliensis,[5] abbatiam injuste sibi ablatam, papa Benedicto jubente, recuperavit.[6] Archiepiscopus vero cum a Roma rediit,[7] corpus Sancti Alphei a Lundonia transtulit ad Cantuariam. Knuti anno viii., dux Normannorum Ricardus secundus, pater Emmæ reginæ Anglorum, decessit ab hac luce.[8] Cui successit Ricardus filius ejus, qui ducatum fere per annum tenuit[9]; et post eum Robertus frater ejus viii. annis. Anno ix. Knutus rex duxit exercitum[10] in Daciam contra Ulf et Ellaf, qui gravissimam multitudinem contra eum terra et mari adduxerunt de gente Speon, commissoque prælio multitudo maxima[11] periit ex parte Knuti; et Speon vicerunt. Anno xii. Knutus cum l. puppibus adivit[12] Norwagiam, et bello fugavit Olawm regem Norwagiæ, et obtinuit[13] regnum ejus. Postea in reditu Knuti[14] ad Angliam, occisus est Olaws rex . . . a gente illius patriæ. . . . Circa hoc tempus Roberto regi Franciæ successit Henricus filius ejus. Anno Knuti xv. Robertus dux Normanniæ in peregrinatione Ierosolimitana[15] mortuus est; cui successit Willelmus Nothus, filius suus adhuc in puerili ætate.

Henry of Hunt. vi. p. 757 A.

William Duke of Normandy.

Cnut's visit to Rome.

Anno v. eodem rex Knutus Romam splendide perrexit, et elemosinam, quæ vocatur Romescot, quam antecessores sui dederant ecclesiæ Romanæ, perhenniter assignavit. . . . Nullus autem rex de occidentali parte mundi ita[16] splendide . . . Romæ loca sancta visitavit.[17] In reditu autem suo de Roma Scotiam

---

1 H. H. *appropinquasset.*

2 H. H. *consul;* and below, *inscio* for *nescio.*

3 H. H. *Igitur improvidos invasit, occidit, fugavit.*

4 MS. *Anglas.*

5 H. H. inserts *profectus.*

6 H. H. *rehabuit.*

7 H. H. *a R. rediens.*

8 H. H. *vivere non adjecit.*

9 H. H. *Post quem R. filius suus anno prope uno imperavit.*

10 H. H. *ivit cum exercitu Anglorum.*

11 H. H. *Ibi ergo populus multus Angl. et Dac.*

12 H. H. *ivit ab Anglia in N.*

13 H. H. *recepit in suam subditionem.*

14 H. H. *Cum vero inde redisset..*

15 MS. *Ierosolimitane.*

16 H. H. *non fuit rex sub O. limite qui tam.*

17 H. H. *petisset.*

Henry of Hunt. vi. p. 757 D. adivit,[1] et eam sibi subdidit, et regem Melcolin[2] et duos alios reges Melbeate et Jermarc. Knutus autem cum regnasset xx. annis, mortuus est[3] apud Schaftesbire, et sepultus apud Wincestriam. . . . Non autem ante eum erat rex in Anglia tantæ magnificentiæ[4]; erat namque dominus . . . totius Angliæ, Norwagiæ simul et Scotiæ, et bellis multum splenduit. Tria enim eleganter gessit[5]; primum, quia filiam suam Romano imperatori . . . maritavit; secundum, quia omnes malas exactiones in via, Romam pergens, quæ per Gallias tendens invenit,[6] scilicet ut thelonea, transversa, etc., data pecunia sua, deminui fecit usque ad medietatem; tertium, quod cum maximo vigore floreret,[7] sedile suum in littore maris, cum ascenderet mare, statui jussit; dixitque mari ascendenti, "Tu meæ ditioni[s] es, et terra in qua sedeo mea es[t], "nec est[8] qui inpune meo resisteret imperio. Impero ergo tibi ne "in terram meam ascendas, nec vestes vel membra dominatoris tui "madefacere præsumas." Mare vero de more conscendens, pedes regis et crura sine reverentia madefecit. Rex autem resiliens ait, "Sciant omnes habitantes orbem, vanam et frivolam rem[9] esse "potentiam, nec regis quempiam nomine dignum præter Eum, cujus "nutu[10] cœlum, terra, mare, legibus obediunt æternis." Rex igitur Knut nunquam postea coronam auream cervici suæ imposuit, sed super imaginem Domini, quæ crucifixa[11] erat, posuit eam in æternum, in laudem Dei regis magni, cujus misericordia Knuti regis anima quiete perfruatur æterna. Post ejus mortem regnavit Haraldus filius ejus.

A.D. 1036. Death and character of Cnut.

f. 170.

24. *De Haraldo filio Knuti, anno gratiæ* M°LXXII.

Haraldus, filius Knuti regis et Alsuinæ filiæ Alfelmi ducis, electus est in regem contra voluntatem quorundam, quem Lefricus consul et omnes principes boreales placitum habuerunt apud Oxoniam; Londonienses vero[12] elegerunt Haraldum, filium ducis Godwyni, ut conservaret regnum fratri suo Hardeknut,

Harold I., 1036.

---

[1] H. H. *Eodem vero anno R. rediens, perrexit in S.*

[2] H. H. *et M. . . . subditus est ei.*

[3] H. H. *vivere destitit.*

[4] H. H. *magnitudinis.*

[5] H.H. *Extra numerum bellorum, quibus maxime splenduit tria gessit, eleganter et magnifice.*

[6] H. H. *Romam tendit,* and *quæ vocantur* for *sc. ut.*

[7] H. H. *imperii* for *floreret.*

[8] H. H. *fuit.*

[9] H. H. *regum.*

[10] H. H. *nutui.*

[11] H. H. *cruci affixa.*

[12] H. H. *Fuit namque placitum magnum apud O., ubi L. . . . ex boreali parte Tamesis cum Londoniensibus.*

A.D. 1036. qui erat in Dacia. . . . Consilio vero inito, constituerunt Emmam reginam[1] . . . in Westsexe in loco filii sui Hardeknut apud Wincestre, usque veniret de Dacia. . . . Haraldus vero rex exulavit Emmam,[2] novercam suam, quæ divertens ad Baldewynum, ducem[3] Flandriæ, honorifice susceptus est. Qui tradidit ei castrum de Bruges, ut ibi perendinaret.[4] Willelmus enim Nothus . . . adhuc tener ætate manebat[5] cum rege Francorum; erat enim fiscus regalis. Eodem anno obiit Atewoldus archiepiscopus,[6] et successit ei Adsius. Haraldus vero[7] cum regnasset iiii. annis et mensibus iiii., mortem sensit apud Oxeford, et sepultus est apud Westmonasterium. In diebus autem illis redditæ fuerant xvi. puppibus ab unoquoque portu viii. marcæ argenti, sicut et patris sui tempore.

Henry of Hunt. vi. p. 758 B.

25. *De Hardeknuto rege, anno gratiæ* M°LXXVIII.

Hardecnut, 1041.

Hardeknutus, filius Knuti et Emmæ reginæ, veniens a Dacia apud Sandwich, illico susceptus est, et in regem electus simul ab Anglis et Dacis. . . . Eodem anno venit Eadwardus filius Ethelredi regi[s] et Emmæ prædictæ,[8] de Normannia ad regem Hardeknutum fratrem suum. Hardeknutus autem cum regnasset ii. annis, mortuus est[9] in flore juventutis suæ apud Lambehith. . . . Tantæ namque largitatis fuerat,[10] ut prandia[11] iiii. vicibus in die omni e curiæ suæ prandentibus faceret apponi. . . . Sepultus enim est . . . apud Wintoniam, juxta patrem suum Knut. Proceres igitur Anglorum jam a dominio Dacorum liberati, hilares facti sunt, pro Alfredo primogenito filio Etelredi mittentes,[12] ut regni diadematе coronaretur.[13] At ille cum esset patre Anglicus et matre Normannus, ex Normanniis consanguineis suis[14] . . . in Angliam secum adduxit; . . . proceres vero Angliæ indignati

Expedition of Alfred.

---

[1] H. H. *Consilium ergo inierunt, quod E. r. . . . conservaret W.*; and below, *opus* for *loco*.

[2] H. H. inserts *reginam*.

[3] H. H. *consulem*.

[4] H. H. *accepit ab eo castrum B., ut ibi et inde degeret.*

[5] H. H. puts this in the abl. abs., and inserts *Normannia* before *fiscus*.

[6] H. H. *Anno sequente A. . . . migrante.*

[7] H. H. *rex* for *vero*.

[8] Instead of these words H. H. inserts after *fratrem suum*, *ambo etenim erant filii E. f. R. consulis.*

[9] H. H. *morte præreptus est*, and inserts *medio* before *flore*.

[10] H. H. *fertur fuisse*.

[11] H. H. adds *regalia*.

[12] H. H. *nuncios mittunt*.

[13] H. H. *sublimetur*.

[14] H. H. *aliquos ex c. matris suæ*.

Henry of Hunt. vi. p. 759 A.

quod tantam copiam Normannorum secum adduxit, consilio Godwini comitis Cantiæ et proditione,[1] capti sunt Normanni qui venerant cum Alfredo; et cum in ordine sederent, novem semper decapitati sunt, et decimus remansit apud Gildeford. Cum autem non remansisset ex omnibus[2] nisi decima pars, adhuc nimium visum est Anglis tot superesse, feceruntque adhuc decimam decimæ,[3] et sic paucissimi remanserunt, qui et evaserunt; et hoc totum, ut dicitur, factum est consilio proditoris Godwyni ducis, qui timens probitatem Alfredi, præcogitavit, se Eadwardo fratri minori simpliciori posse filiam suam dare in reginam.[4] Deinde Alfredum captum post decollationem suorum duxerunt in insulam Elyensem, et oculos ejus eruerunt, et mortuus est. Miserunt ergo pro Eadwardo fratre suo[5] in Normanniam nuncios et obsides, mandantes quod cum paucissimis Normannorum veniret,[6] et eum in regem fidelissime sullimarent.[7] Qui veniens, ut mandaverunt,[1] consecratus est in regem . . . die Paschæ apud Wincestriam ab Wrsi[8] archiepiscopo. Eodem anno Eadsius dimisit episcopatum,[9] . . . et successit Sywardus loco ejus, et Stigandus factus est episcopus Estangle.

A.D. 1042. f. 170 b. Death of Alfred.

26. *De Sancto Eadwardo rege, anno gratiæ* M°LXXIX.

Eadwardus, filius Adelredi et Emmæ, rex nobilissimus in patrocinium regni sui, duxit filiam Godwyni consulis fortissimi, nomine Edinam, sororem Haraldi futuri regis. Circa hoc tempus maxima[10] fames invasit Angliam. . . . Eodem tempore rex exulavit Swayn consulem, filium Godwyni prædicti,[11] qui fugit ad Baldewynum consulem Flandriæ apud Bruges. Anno Eadwardi vi. commissum est prælium[12] . . . inter Henricum regem Francorum et proceres Normanniæ, quia nolebant recipere Willelmum Nothum in dominum. Quos cum dux Willelmus victos obtinuisset, quosdam exulavit, quosdam corpore mutilavit.[13] Eodem tempore venerunt duo principes Dacorum, scilicet Lothen et Hirling, apud

A.D. 1043. Edward III. Confessor.

---

[1] Abridged. In the margin the words *Decimacio Neustriæ* are written.

[2] H. H. *omnes interfecti essent.*

[3] H. H. *decimari.*

[4] This sentence, which is abridged and altered in form, occurs in H. H. above after the last line of the previous page.

[5] H. H. *juniore.*

[6] H. H. *p. N. secum adduceret.*

[7] H. H. *stabilirent.*

[8] H. H. *Eadsi.*

[9] H. H. *archiepisc.*; and below, *sacratus est* for *successit.*

[10] H. H. *tanta . . . quod*, &c.

[11] H. H. inserts *consulis*; and below, for *fugit* has *recedens*, inserting *ibidem hyemavit.*

[12] H. H. *bellum.*

[13] H. H. *minuit.*

A.D. 1048. Sandwych, et . . . prædati sunt Estsexam, capto auro et argento.[1] . . . Anno sequente rediens Sweyn ut pacificaretur cum rege, . . . occidit Boerd quemdam ducem,[2] . . . et reversus est in Flandriam. Sequenti vero anno . . . concordatus est cautela Godwyni patris sui. . . . Eadwardus x. anno . . . exulavit Godwynum et Swayn, qui fugerunt[3] in Flandriam, et Haraldus in Hiberniam, quia voluerunt prodere regem, unde rex ira commotus dimisit reginam[2]; thesaurum et terras ejus abstulit, et dedit Odoni consulatum de Deveneschire. . . . Anno ejus xi. mater ejus Emma mortua est.[2] Godwynus et Swayn simul ceperunt insulam Wych,[2] . . . ubi Haraldus veniens ab Hibernia conjunctus est eis,[2] perrexeruntque in Pevenese, et inde ad Nesse et in Rumeneye et Schiche et in Folchestane et in Dovere et in Sandwych, . . . ubique accipientes obsides et puppes, . . . tendentesque apud Londoniam. Rex cum l. navibus obviavit eis[4]; ubi per nuncios, consilio Stigandi episcopi, datis obsidibus, concordati sunt, . . . reddiditque rex Godwyno[5] et suis terras et omnia quæ prius habuerant, et iterum accepit reginam suam. . . . Eo tempore Siwardus, consul Northumbræ, pæne gigas statura, manu et mente[6] fortissimus, misit filium suum in Scotia ad conquirendum, qui ibi occisus est in bello,[2] . . . quem vindicandi causa pater suus Sywardus in Scotiam proficiscens, regem bello vicit, et regnum subjugavit. Anno xii. cum rex Eadwardus pranderet apud Wyndeleshore, . . . Godwynus prædictus . . . recumbens juxta regem[7] dixit: "Sæpe tibi . . . delatum est me proditioni tuæ "invigilasse; sed si Deus cœli verax et justus est, concedat ut "hoc panis frustulum nunquam[8] guttur meum pertranseat, si "umquam te prodere cogitaverim." Deus autem . . . audiens imprecationem[9] proditoris; mox eodem pane strangulatus, mortem prægustans[10] æternam. Haraldus vero filius ejus successit ei in consulatum,[11] et Algarus consul Cestriæ recepit consulatum, quod Haraldus prius habuit.[12] . . . Anno vero sequenti[13] pugnaverunt Normanni contra gentes Francorum apud castrum quod vocatur Mortuum Mare; . . . et contigit victoria Normannis. Rex enim

Henry of Hunt. vi. p. 759 C.

Exile of Godwin and his sons.

Conquest of Scotland by Siward.

Death of Godwyn.

f. 171.

---

[1] H. H. *ubi capta innumerabili præda, auri quoque et argenti copia . . . E. prædati sunt.*

[2] Abridged.

[3] H. H. *iverunt.*

[4] H. H. *classis . . . obviavit l. puppibus, quibus rex inerat.*

[5] H. H. *illi.*

[6] H. H. inserts *prædura.*

[7] H. H. *eum.*

[8] H. H. *ne* for *ut nunquam.*

[9] H. H. *audivit vocem.*

[10] H. H. *prægustavit.* The transcriber has changed the perfects into participles, and so destroyed the sense.

[11] H. H. *habuit c. patris sui.*

[12] H. H. *habuit c. Haraldi.*

[13] H. H. *E. regis anno xiii.*; and below, *proceres N.*

Henry of Hunt. vi. p. 760 C.

Franciæ[1] non fuit ad hoc bellum, nec dux Normanniæ Willelmus. A.D. 1054. Anno sequenti dux Siwardus prædictus . . . mortuus est ex fluxu ventris,[2] qui plangens quod non in bello ad modum fortis militis moreretur, fecit se indui lorica et percingi gladio, et galeam apponi, et s[c]utum in læva, securim auratam in dextera appendi jussit, ut modo militis fortissimi moreretur; quod cum factum fuerat, spiritum emisit.[3] Sed quia Waldeof filius ejus adhuc parvulus erat, datus[4] est consulatus ejus Tosti, filio Godwyni consulis. Multos enim consules et alios proditores rex exulavit, ut Algarum, consulem Cestriæ,[5] . . . qui postea duxit[6] Griffinum ducem et regem Norwalliæ, . . . combussit Hereford et ecclesias,[7] et alia mala fecit. Circa hoc tempus[8] venit Eadwardus filius Eadmundi Ireneside in Angliam; et cito[9] mortuus est, et sepultus apud Londoniam in ecclesia beati Pauli. Hic fuit pater beatæ Margaretæ, reginæ Scotorum, et Edgari Edeling. Hæc Margareta fuit mater Matildis reginæ Anglorum, et Davidis regis Scotorum, qui fuit urbanissimus.[10] Eo tempore Godiva, uxor Leurici consulis Cestriæ, jam defuncti, fundavit abbatiam apud Coventre, et eam ditavit.[11] Construxit etiam ecclesiam de Stowe sub promontorio Lincolniæ, et multas alias. . . . Circa hoc tempus[12] defuncto Henrico rege Franciæ, Philippus filius ejus regnavit pro eo et Willelmus dux Normanniæ subjugavit sibi Cenomanniam. Haraldus vero, filius Godwyni, transiens versus Flandriam,[13] pulsus est in Ponticam provinciam, quem consul illius provinciæ cepit, et[14] Willelmo duci Normanniæ reddidit. Haraldus autem juravit Willelmo super reliquias sanctorum, . . . quod filiam ejus duceret[15] in uxorem, et Angliam post mortem Eadwardi ad opus Willelmi servaret. . . . Sed reversus in Angliam fregit pactum,[16] et anno sequenti adjungens Tosti fratrem suum, perrexit in Walliam, et subdiderunt eam[11]; et postea occiderunt regem Walliæ Grifinum Walenses, capite ejus Haraldo oblato, et

Death of Edward, son of Edmund Ironside.

Oath of Harold to William of Normandy.

---

[1] H. H. inserts *Henricus*, and for *fuit* has *interérant* at the end of the sentence.

[2] H. H. *profluvio v. ductus mortem sensit imminere.*

[3] Abridged; H. H. giving Siward's speech in the first person. MS. *percingere* for *percingi.*

[4] MS. repeats *datus.*

[5] H. H. *Eodem anno A., consul C. exulatus est.*

[6] H. H. *Ille vero pergens ad G.*

[7] H. H. *ecclesiam S. Athelbricti.*

[8] H. H. *postea;* and below, *terram istam* for *Angliam.*

[9] H. H. *statim.*

[10] H. H. *urbanissimi* for *qui fuit u.*

[11] Abridged.

[12] H. H. *E. regis anno xxii. cum jam . . . regnaret.*

[13] H. H. *in F.*, and adds *tempestate.*

[14] H. H. *quem captum consul Ponticus.*

[15] H. H. *se . . . ducturum;* and below, *servaturum.*

[16] H. H. *perjurii crimen elegit.*

A.D. 1064. alio ibi rege statuto ab Haraldo.[1] Deinde facta est seditio inter Haraldum et fratrem suum Tosti coram rege, quia Haraldus plus a rege amabatur, cum Tosti primogenitus esset.[2] . . . Tosti vero furibundus, discedens a rege et a fratre, perrexit ad Herefordiam, ubi frater suus corodium regale paraverat maximum, ubi omnes ministros fratris detruncans, singulis vasis vini, medonis, cervisiæ, pigmenti, moreti, ciseræ, crus humanum vel caput vel brachium imposuit; mandavitque regi quod ad firmam suam properans cibos salsatos sufficienter inveniret. . . . Rex ergo eum ob scelus adeo infinitum . . . exulari præcepit, qui cum uxore sua ad Baldewynum, Flandriæ ducem, divertebat.[3] At Northumbrenses, hoc audito,[4] . . . interfecerunt omnem familiam Tosti,[5] . . . constituentes sibi ipsis[6] Margerium filium Algari[7] consulem, . . . quem rex consilio Haraldi ducem super eos confirmavit.[2] . . . Henry of Hunt. vi. p. 761 A.

Crime and banishment of Tosti.

A.D. 1066. Anno Domini MLXVI. perfecit[8] Dominus [de] gente Anglorum quod diu cogitaverat. . . . Etenim cum rex Eadwardus basilicam Sancti Petri apud Westmonasterium dedicari fecisset[9] in die Sanctorum Innocentium, ubi quidam peregrinus portavit sibi anulum a Sancto Johanne Ev[a]ngelista, quem dedit
f. 171 b. ante pro amore Sancti Johannis cuidam peregrino in dedicatione ecclesiæ de Haveringe, qui quidem peregrinus nunciavit ei mortem suam infra dimidium annum, quod factum est.[10] Nam postea proximo in vigilia Epiphaniæ rex Eadwardus[11] decessit, et sepultus est in eadem ecclesia quam ipse construxerat, . . . quam postea Henricus rex tertius renovavit, et translationem Sancti Eadwardi prædicti procuravit, ubi Dominus multa miracula meritis sancti sui indesinenter operatur.

Legend of the ring.

---

[1] H. H. *attulerunt H. caput ejus; H. vero statuit ibi alium regem.*

[2] Abridged.

[3] This sentence is placed by H. H. at the end of the following year. He gives *Tosti et uxor . . . divertentes hyemaverunt.*

[4] H. H. *hæc audientes.*

[5] MS. *Costi*, and so always.

[6] H. H. *Constituerunt igitur super eos.*

[7] H. H. inserts *consulis.*

[8] H. H. inserts *dominator.*

[9] H. H. *Enimvero cum basilica . . . dedicata esset.*

[10] This legend of the ring, which H. H. omits, is taken from Aelred of Rievaulx, who, however, does not mention the name of the church given above.

[11] H. H. inserts *mundo.*

A.D. 1066.

27. *De Haraldo.*

Henry of Hunt. vi. p. 761 D.

Cum autem quidam Anglorum Edgarum Edeling, filium Eadwardi filii Eadmundi Yreneside, promovere volebant in regem, quia erat de sanguine Sancti Eadwardi, Haraldus, comes Cantiæ, viribus et genere fretus, regni diadema invasit; quod et Sanctus Eadwardus, ut quidam dicunt, prædixit, et ideo Willelmum Bastardum nepotem suum ex parte matris sui successorem constituisse optavit; sed timore filiorum Godwyni destitit. Cumque Willelmus, dux Normannorum prædictus, audisset quod Haraldus regnaret, commotus est valde,[1] primo, quia ipse Haraldus et pater et fratres ejus proditione magna occiderunt Alfredum cognatum suum,[2] filium Edelredi regis, et decimabant homines qui cum eo venerunt: Secundo, quia Robertum episcopum et Odonem consulem et omnes Francos ab Anglia Godewynus et fratres sui[3] exulaverant. Tertio, quia Haraldus in perjurium lapsus est de filia sua ducenda et de regno servando post mortem Edwardi,[4] quod de jure cognationis suum esse debuerat, quod ipse Haraldus sine aliquo jure invaserat. Convocatisque principibus Normannorum, quæsivit consilium, utrum ad conquirendam Angliam pergere debuisset[2]; . . . quibus omnibus impetuose consilium et assensum præbentibus,[1] . . illico parata est classis, et in portu[5] Sancti Valerici coadunata. Quod audiens Haraldus rex, vir bellis acerrimus, cum exercitu navali contra Willelmum ducem in mare provectus[6] est. Interea venit Tosti consul, frater Haraldi, cum lx. puppi[bu]s in Humbre; sed Edwynus consul veniens cum exercitu suo fugavit eum. Ille vero fugiens in Scotiam, obviavit ibi Haraldo regi Norguagiæ cum ccc. puppibus, quo[7] Tosti valde gavisus, subditus est ei, ut eum contra fratrem juvaret. Deinde venerunt ambo in Humbre usque ad Eboracum, et juxta urbem pugnaverunt cum eis Godwynus[8] et Marcherus consules; cujus

Harold II., 1066.

Anger of William of Normandy.

His invasion of England.

Expedition of Tosti and Harold Harfager.

---

[1] Abridged.

[2] The sentence is lengthened from H. H.

[3] H. H. *filii sui arte sua.*

[4] For this H. H. has *prolapsus regnum.*

[5] H. H. *classis maxima ad portum.*

[6] H. H. *profectus.*

[7] H. H. *et.*

[8] An error for *Edwinus*, which H. H. has.

A.D. 1066. pugnæ locus in australi parte urbis adhuc ostenditur. Sed tandem Haraldus et Tosti Anglos vicerunt.[1] Quod Haraldus rex Anglorum audiens, cum manu valida eis obviavit apud Stemesfordebrige, et ibi congressus cum eis inaudita cædes facta est.[2] . . . Quidam vero Norwagensis, fama dignus æterna, super pontem restitit, et plusquam xl. viros[3] Anglorum securi cædens,[4] usque ad nonam diei horam omnem exercitum Anglorum detinuit solus. Tandem in celandis occisus est per foramen pontis a quodam in navi quadam.[1] Deinde Haraldus, rex eorum, et Tosti occisi sunt cum exercitu eorum, et Haraldus rex Anglorum victoria potitus, quos fugiendo comprehendere potuit, comburi fecit.[5] Deinde rediens Eboracum cum lætitia, dum pranderet, nunciatum est ei,[1] quod Willelmus dux Normanniæ australia littora occupavit, et castrum construxit apud Hastinges. Haraldus vero contra eum occurrens,[6] bellum[7] cum eo in planis de Hastinges commisit; dispositisque catervis Willelmi ducis in v., exhortationem suis memoria dignam fecit,[1] revocans eis qualiter pater suus regem Franciæ in medio regni sui devicit, qualiter etiam patres eorum regem Franciæ in Rotomago cæperunt et tenuerunt, qualiter in tempore suo Franci devicti sunt ab eis apud Mortuum Mare, Radulfo duce Francorum interfecto; qua exhortatione exhillarati, audacter congressi sunt.[8] Quidam vero Taylefer nomine, dum[9] coirent exercitus,[10] jactatis gladiis[11] ludens coram gente Anglorum, dum in eum omnes stuperent, quemdam vexilliferum Anglorum occidit, et alia vice alterum, et tertia tertium,[12] . . . et acies sibi offenderunt. . . . Cum autem Haraldus totam[13] gentem suam in una acie strictissime locasset, et quasi castellum inde construxisset, impenetrabiles erant Normannis. Docuit ergo dux Willelmus genti suæ fugam simulare, ut acies Anglorum eos persequentes dividerentur; ac Angli eos persequentes per quamdam foveam dolose protectam ex utraque parte multi

Henry of Hunt. vi. p. 762 A.

Battle of Stamford Bridge.

Battle of Hastings.

f. 172.

[1] Abridged.

[2] H. H. *Pugna igitur incepta est, qua gravior non fuerat.*

[3] H. H. *plus xl. viris.*

[4] H. H. adds *electa.*

[5] H. H. put this sentence under the form *Angli . . . H. et T. occiderunt, et totam N. aciem . . . combusserunt.*

[6] H. H. *Rex igitur non segnis advolans.*

[7] H. H. *aciem suam construxit.*

[8] This speech, which is very lengthy in H. H., here compressed into four lines, is given by him in the first person.

[9] H. H. *dudum antequam.*

[10] H. H. *bellatores.*

[11] H. H. *ensibus.*

[12] H. H. *Secundo similiter egit. Tertio idem agens.*

[13] MS. *tantam.*

Henry of Hunt., p. 763 C.

perierunt.[1] Docuit etiam dux Willelmus viros sagittarios, ut non in exercitum[2] directe, sed in aera sursum sagittas emitterent, ut cuneos hostiles sagittis cæcarent: quod et factum est. . . . Viginti autem equites strenuissimi fidem invicem dederunt, quod Anglorum catervam perrumpentes, signum regium, quod vocatur Standard, arriperent; quod dum fecerunt,[3] plures eorum occisi sunt, et quidam[4] eorum, gladiis via facta, Standard asportaverunt. Interea totus imber sagittarum[5] cecidit circa Haraldum, et ipse in oculo ictus[6] corruit. Irrumpens autem multitudo equitum regem vulneratum interfecit, et Girdh consulem, et Leuwynum consulem, fratrem[7] ejus cum eo; sicque cessavit dominatio Anglorum et Dacorum usque in hodiernum diem, et successerunt Normanni.[8]

A.D. 1066.

Defeat and death of Harold.

Conquest of England by the Normans.

Ab origine mundi usque ad annos gratiæ tantummodo, quicquid alii dicunt quorum redarguitur[9] contradictio et varietas, potest his versibus retineri.

f. 173.

A brief chronicle of various events from the Incarnation to the Norman Conquest.

Annis quingentis decies[10] iterumque ducent is,
Unus defuerat cum Deus ortus erat.

Aliter.

Bis decies deni centum quinquagies[11] anni
A Patre primævo sunt ad Christum minus uno.[12]

---

[1] Abridged.
[2] H. H. *hostem.*
[3] H. H. *facerent.*
[4] H. H. *pars autem.*
[5] H. H. *sagittariorum.*
[6] H. H. *percussus.*
[7] H. H. *fratres.*
[8] The remainder of f. 172 (about a page and a half) is blank.
[9] MS. *radarguitur.*
[10] MS. Oxon. Laud. B. 16. *denos.*
[11] Id. *quinquagesies.*
[12] Compare Matt. of West. p. 41. See also the verses in Capgrave's Chronicle, p. 59.

A.D. 1. [1]Anno gratiæ primo natus est Christus Beata Maria habuit xiiii. annos.

Anno gratiæ II. Innocentes occisi sunt ab Herode.

Anno gratiæ XII. Christus in Templo doctores audit et interrogat.

Anno gratiæ XXXI. Christus baptizatus est a Johanne in Jordane.

Anno gratiæ XXXIII. passus est Christus a [2] Pontio Pilato.

Anno gratiæ XXXV. passus est beatus Stephanus et Beata Maria assumpta est in cœlum.

Anno gratiæ LXXI. Petrus Apostolus est crucifixus et Paulus decollatus.

Anno gratiæ LXXXXIX. Johannes Apostolus obiit.

Anno gratiæ CXIIII. Alexander papa constituit aquam benedictam fieri, et in habitaculis Christianorum aspergi.

Anno gratiæ CXXIIII. Sixtus papa in officio missæ *Ter Sanctus* dicere constituit.

Anno gratiæ CXXXIIII. Thelesforus papa in officio missæ *Gloria in excelsis* constituit.

Anno gratiæ CLXXXIII.[3] Victor papa constituit ut Pascha die Dominico celebraretur.

Eodem anno [4] passio Sancti Albani prothomartyris Anglorum.

Anno gratiæ CCCXXXIII. Sanctus Martinus baptizatus est.

Anno gratiæ CCCLXX. Sanctus Martinus Turonis civitatis episcopus factus est.

Anno gratiæ CCCCX. inventio corporis [5] beati Stephani prothomartyris.

Anno gratiæ CCCCXII. transitus beati Martini episcopi et Ieronimi presbyteri.

Anno gratiæ DIX. transitus beati Benedicti abbatis.

Anno gratiæ DLXXVIII. transitus Sanctæ Etheldredæ virginis.

Anno gratiæ DCCCLXXI. passio Sancti Eadmundi regis et martyris.

Anno gratiæ DCCCCLXXXVIII. obiit Sanctus Dunstanus Cantuariensis archiepiscopus.

Anno gratiæ DCCCCLXXXX. dedicata est ecclesia Sanctæ Trinitatis Cantuariensis.

Anno gratiæ MLXV. transitus beati Edwardi regis et confessoris, cui successit Haraldus filius Godwyni comitis Cantiæ. Iste [6] Haraldus regnum invasit et seipsum apud Westmonasterium coronavit.

---

[1] The few facts here briefly given, down to the year 1065, are taken from various sources—Marianus Scotus, Martinus Polonus, &c.

[2] MS. Oxon. *sub.*

[3] Id. *CLXXXXIII.*

[4] Id. inserts *gratiæ.*

[5] Id. om. *corporis.*

[6] Id. *ipse;* and below, *ipsum* for *dictum Haraldum.*

Et Willelmus dux Normannorum Angliam ingrediens vi. idus Octobris commisit bellum contra Haraldum et dictum Haraldum interfecit. A.D. 1066.

Coronatio Willelmi Regis Conquestoris.

Radulphus de Diceto, col. 480. Coronation of William.

Anno gratiæ MLXVI. dux Normannorum Willelmus post occisionem Haraldi regis, urbem Londoniarum adiens, in die natalis Domini, feria secunda, apud Westmonasterium coronatus[1] est . . . ab Aldredo Eboracensi archiepiscopo, quia Stigandus Cantuariensis archiepiscopus tanquam scismaticus ab Alexandro papa suspensus erat: vacabat etiam tunc sedes Londoniensis.

Ib. 482.

Anno gratiæ MLXVII. Abbatia de Bello construitur a rege Willelmo. . . . Eodem anno rex Willelmus tributum importabile Angliæ imposuit, scilicet vi. idus Aprilis. f. 173 *b*.

Matthew Paris, p. 6.

Anno gratiæ MLXVIII. natus est regi Willelmo filius in Anglia, et vocatus est Henricus. Nam primogenitus Robertus et Willelmus Rufus in Normannia nati sunt, antequam pater eorum Angliam sibi subjugaret.

Matthew of West. p. 226.

Anno gratiæ MLXIX. venerunt inter duo festa Beatæ Mariæ in auctumno duo filii Salkani de Dacia . . . in Angliam.

Radulph. de Dicet. col. 482.

Anno gratiæ MLXX. pridie nonas Aprilis rex Willelmus monasteria totius Angliæ perscrutari fecit, et pecuniam quam ditiores Angliæ in eis deposuerant auferri, et in ærarium suum jussit deferri. Eo anno in octabis Paschæ concilium magnum apud Wintoniam celebratum est, . . . ubi Stigandus archiepiscopus degradatus,[2] . . . et plures episcopi [et] abbates injuste depositi. . . . Item eodem anno Lanfrancus electus est in archiepiscopum Cantuariensem.[3]

Matt. Par. p. 7.

Item solus inter omnes Angliæ prælatorum, Egelwinus Dunelmensis episcopus, zelum Domini habens, exul ab Anglia recessit, excommunicans[4] universos ecclesiæ invasores.

Matt. of West. p. 227.

Anno gratiæ MLXXI. Lanfrancus, Cadomensis abbas, in archiepiscopum Cantuariensem consecratur. . . .

---

[1] R. D. *consecratus.*

[2] R. D. *degradatur.* The next sentence is abridged. This will be found also in Florence of Worcester, vol. ii. p. 5.

[3] Abridged.

[4] M. P. *exul et proscriptus . . excommunicavit.* Matt. of West. has *exulavit spontaneus ab Anglia.* The *Pridie nonas Aprilis* at the beginning of the previous paragraph comes from him.

A.D. 1072. Anno gratiæ MLXXII. generale concilium regni Angliæ, de primatu Doroborensis ecclesiæ super Eboracum, celebratum est vi. idus Aprilis. . . . Rex Willelmus Scotiam adiit; . . . accepto regis Scotorum homagio, . . . remeavit. . . . Matt. of West. p. 227.

Hildebrand (Gregory VII.) Pope. Anno gratiæ MLXXIII. pridie kalendas Aprilis obiit Alexander papa, cui successit Hildebrandus, qui Gregorius vocatus est. Eodem anno, invaserunt monachi Sancti Albani[1] Johannem archiepiscopum Rotomagensem, missam celebrantem in festivitate ejusdem sancti, cum armata manu virorum; unde judicatum est in concilio in eadem civitate congregato, præsidente rege Anglorum Willelmo, monachos hujus criminis reos per abbatem[2] carceribus retrudi. Rex etiam Willelmus, Anglorum fretus auxilio, Normanniam sibi rebellem dominio suo potenter mancipavit. . . .

Anno gratiæ MLXXIIII. Gregorius qui et Hildebrandus,[3] celebrata synodo, Symoniacos anathematizavit, sacerdotes uxoratos a divino officio removit, novo exemplo, et, ut multis visum est, inconsiderato præjudicio, contra sanctorum patrum sententiam. Eodem anno beatus Wlstanus, per archiepiscopum injuste depositus, [4] restituitur. Cum baculum pastoralem sepulchro[5] beati Edwardi infixisset, nullus præter eum a lapide evellere poterat. . . .

Death of Queen Edith. Anno gratiæ MLXXV. obiit Editha regina, nonas Aprilis.[6]

Eodem anno rex Willelmus præcepit Weltheofum comitem in Wintoniam capite[7] privari. . . . Eodem anno idem Willelmus rex, die Paschæ, in ecclesia de Fescham, filiam suam Ceciliam obtulit, Deo consecrandam. . . . Rex vero Roberto filio suo rebelli maledixit, quod expertus est ante mortem[8] evidenter. Matt. Par. p. 9.

Anno gratiæ MLXXVI. . . . terræmotus factus est xi. kalendas Maii.[9] Gelu magnum et pruina[10] validissima a kalendis Novembris usque ad medium mensis Aprilis. . . . Matt. of West. p. 228.

Anno gratiæ MLXXVII. dominica Palmarum, xvi. kalendas Maii, circa horam sextam, sereno cœlo, stella apparuit.

Eodem anno Paulus monachus Cadamensis, iiii. kalendas Julii, ecclesiam beati Albani Anglorum prothomartyris regendam suscepit; Matt. Par. p. 10.

---

[1] M. W. *Audoeni*, and so Matt. Par.

[2] M. W. *abbatias*, and so Matt. Par. M. W. below reads *intrudi*. Matt. Par., however, *retrudi*.

[3] M. W. adds *dicebatur*.

[4] M. W. adds *miraculose*.

[5] MS. *sepulcrum*.

[6] Matt. Par. gives the date *xv. kal. Januar.*, as also Florence of Worcester.

[7] M. P. *pœna capitis*.

[8] M. P. *quam maledictionem, antequam obiret*.

[9] M. W. *vi. kal. Aprilis*.

[10] M. W. *glaciesque*, and so Radulph. de Dicet., col. 487.

qui eam in brevi, consilio Lamfranci Cantuariensis archiepiscopi et auxilio, multipliciter ampliavit, . . . et ordinem in ea monachorum . . . reformavit. A.D. 1078.

Matt. of West. p. 228. Anno gratiæ MLXXVIII. schisma magnum inter papam et imperatorem Henricum ortum est. Tandem imperator excommunicatur. In fine tamen Sueviam devastavit.[1] . . . f. 174.

Anno gratiæ MLXXIX. nono kalendas Aprilis, obiit Johannes, archiepiscopus Rothomagensis; cui successit Willelmus, qui fuit monachus et abbas Cadamensis. Eodem anno incipitur renovari ecclesia episcopatus Wintoniæ.

Matt. Par. p. 11. Eodem anno rex Anglorum Willelmus Walliam . . . sibi subjugavit, et ab ejusdem regulis[2] homagia et fidelitates accepit. . . . Eodem anno Antiochia, caput Syriæ, capitur a paganis cum adjacente provincia. Conquest of Wales.

Matt. of West. p. 228. Anno gratiæ MLXXX. Hildebrandus papa, qui et Gregorius dictus est, quasi sibi divinitus revelatum, prædixit falsum, regem hoc anno moriturum. Verum quidem prædixit, sed fefellit eum de falso rege opinio et conjectura, secundum velle suum interpretata, super imperatore Henrico. Imperator enim Henricus contra Saxones gravi prælio congreditur, ubi regem falsum, scilicet Radulfum, cum multis Saxonum principibus interfecit. Eidem Radulfo miserat idem papa coronam, cui erat scriptum, (Matt. Par. p. 10.)

"Petra dedit Petro, Petrus diadema Radulfo."

Ib. p. 11. Anno gratiæ MLXXXI. Willelmus Rothomagensis archiepiscopus, tenuit concilium apud Lissebonam, præsente rege Willelmo cum principibus et episcopis multis. Eodem anno factus est terræmotus magnus cum[3] terræ mugitu, prima noctis hora, vi. kalendas Aprilis.

Anno gratiæ MLXXXII.[4]

Matt. of West. p. 229. Anno gratiæ MLXXXIII. v. idus Aprilis[5] obiit Matildis regina, senior uxor Willelmi regis, filia Baldewyni comitis Flandriæ; et sepulta est Cadomi in monasterio Sanctæ Trinitatis.[6] . . . Eodem anno rex Willelmus misit justiciarios per totam Angliam singillatim per comitatus; et inquirere fecit et perscrutari, quot acræ vel jugera[7]

---

[1] M. W. *devastat*, and so Matt. Par. Roger of Wendover, however, has *devastavit*.

[2] M. P. *a regulis illius ditionis*. Matt. of West. as in the text. Roger of Wend. *a regulis illis*.

[3] M. P. inserts *gravi*.

[4] Here is a space of three lines left blank, as if the compiler had intended to put in the facts chronicled by his authorities under that year.

[5] M. W. *idibus Aprilis*. Florence of Worcester says *iv. nonas Novembris*.

[6] M. W. *Mariæ*. Matt. Par. *sanctimonialium*. But Wm. of Malmes. ii. p. 454, gives *Trinitatis*.

[7] M. W. *jugata et virgatæ*. Roger of Wend. has *acræ vel jugera*. Matt. Par. *agri*.

A.D. 1084. terræ, quot[1] uni militi sufficere posset, fecitque inquirere de urbibus et villis et vicis ad quid in solitum[2] ascenderent.[3] . . .

Anno gratiæ MLXXXIIII. rex Willelmus in Pentecosta apud Westmonasterium, Henricum filium suum juniorem cingulo militari cinxit.[4]

Anno gratiæ MLXXXV. rex Willelmus . . . Cenomanniam sibi subjugavit,[5] Britanniam Armoricanam sibi inclinavit,[6] . . . Scotiam et Walliam domabat.[7] . . . Rex Willelmus Remigio Fiscani monacho dedit episcopatum[8] Dorkecestriæ. . . . Roger of Wend. ii. p. 23.

Anno gratiæ MLXXXVI. rex Willelmus ex regina Matilde liberos[9] generavit, Robertum scilicet, Ricardum, Willelmum, et Henricum. Quorum primogenitus Robertus, adhuc patre vivente [Normanniam negari] moleste ferens, in Italiam abiit, ira succensus, ut filia Bonefacii marchionis sumpta adversaretur patri.[10] . . . Tradunt Ricardum, bonæ indolis adolescentem,[11] in Nova Foresta cervos insequentem, morbum letalem incurrisse. . . . Filiæ regis quinque erant, quarum Cecilia Cadomis abbatissa fuit, Constantia comitissa Britanniæ,[12] tertia nomine Adala, Stephani Blesensis comitis uxor; . . . viro tandem defuncto, apud Mercenniacam sanctimonialis habitum suscepit. Ibid. p. 26.

f. 174 b. Quartæ,[13] quæ Haraldo postea Anglorum regi promissa fuerat, et quintæ,[13] quæ Haldefonso Galliciæ regi jurata, nomina penitus non audivi.

Death of William I.

Anno gratiæ MLXXXVII. rex Willielmus[14] [xxi] regni sui, cum jam Domini voluntatem justam super gentem Anglorum Normanni complessent, nec jam vix aliquis princeps de progenie Anglorum esset in Anglia, sed omnes ad servitutem et ad mœrorem essent redacti, ita etiam ut Anglicus vocari esset obprobrii; hujus auctor vindictæ, Willelmus Bastardus vitam terminavit. Henry of Hunt. vi. p. 370.

Normanniam, licet invitus, . . . Roberto primogenito, Angliam Willelmo, possessiones et hæreditates maternas Henrico delegavit; vinctos suos omnes educi et solvi, thesauros suos omnes offerri et ecclesiis dispergi, [præcepit]. . . . Ordinatis bene Will. of Malmes. ii. p. 460.

---

1 M. W. *quidque.*

2 MS. *solidum.*

3 MS. *ascenderet.*

4 M. W. *insignivit nimis pompose.* Matt. Par. *donavit.*

5 R. W. *armis adquisierat.*

6 R. W. *acclivem sibi fecerat.*

7 R. W. *subjugabat.*

8 R. W. *paulo ante dederat præsulatum.*

9 R. W. adds *multos.*

10 MS. *patrem.*

11 These three words are introduced from the previous sentence in R. W.

12 R. W. *comiti B. Alano erat in conjugium data.* Below, Matt. Par. has *Beccensis* for *Blesensis.*

13 MS. *quarta* and *quinta.*

14 MS. *Henricus I.*

omnibus,[1] viii. idus Septembris, anno regni sui xxii. [decessit]. A.D. 1087.
. . . Cadami corpus ejus sepultum est.[2]

Radulph. de Diceto, col. 488.

Coronation of William II.

Eodem anno Willelmus Rufus, filius regis Willelmi, Angliam festinato adiit, . . . et v.[3] kalendas Octobris, die Dominico, apud Westmonasterium a Lanfranco Cantuariensi archiepiscopo coronatus[4] est in regem Anglorum.

Roger of Wend. ii. p. 27.

Eo tempore Berengerus, Turonensis archiepiscopus, in hæreticam pravitatem prolabitur; . . . sed Leo papa apud Vercellas, concilio convocato, tenebras hæreticas evangelii testimonio in lucem convertit.[2] . . .

Anno gratiæ MLXXXVIII. rex Willelmus II. cum ad Natale Domini curiam suam tenuit[5] Londoniæ, in initio veris bellum contra Odonem patruum suum movit, episcopum scilicet Baiocensem. . . . Acceperat autem ex dono regis Cantiæ comitatum. . . . Odo vero terras regis et maxime Lanfranci devastavit; quem denuo cepit; et interrogavit Lanfrancum quid fiet de eo.[2] Dixit Lanfrancus "Vi[n]ci eum" et rex "Clericus est." Et Lanfrancus "Non episcopum vi[n]ci, sed comitem Cantiæ."[2]

Matt. of West. p. 231.

Death of archbp. Lanfranc.

Anno gratiæ MLXXXIX. nono kalendas Aprilis obiit Lanfrancus Cantuariensis archiepiscopus; . . . et terræmotus factus est iii. idus Augusti.[6] Eodem anno monachi de Beremundeseie . . . venerunt in Angliam.

Roger of Wend. ii. p. 37.

Anno gratiæ MXC. rex Willelmus, contra Robertum fratrem suum Normannorum ducem arma movens, castra[7] Sancti Valerici et Arlbemarliæ cepit. Tandem illi . . . in concordiam convenerunt. . . . Eodem anno monachi Sancti Albani apud Tinemudem primo sunt introducti.[2]

Matt. of West. p. 232.

Anno gratiæ MXCI. dominus Herbertus episcopus[8] suscepit episcopatum Theofordensem. . . . Eodem anno ventus vehemens . . . percussit Londoniam xvi. kalendas Novembris.[9] . . . Eodem anno, Mechis corpus beati Clementis, primi episcopi ab apostolis ordinati, inventum est. . . .

Anselm archbp. of Cant.

Anno gratiæ MXCII.[10] rex Willelmus II. infirmatus Anselmum statuit archiepiscopum; sed eum pœnituit cum sanus est effectus, et ecclesiam plusquam prius persecutus est.[2]

---

[1] W. M. *rebus*. Roger of Wend. *rebus omnibus*.

[2] Abridged.

[3] R. D. *vi*.

[4] R. D. *consecratus*.

[5] R. W. *tenuisset*; and below, *accepit*.

[6] This date comes from Florence of Worcester, ii. p. 26; he gives *Junii* for *Aprilis* above.

[7] R. W. *castella*.

[8] M. W. *abbas de Ramissia*.

[9] This date is from Florence of Worcester, ii. p. 29. This and the following sentence are placed in M. W. before the previous one.

[10] M. W. places this under the previous year.

A.D. 1093. Anno gratiæ MXCIII. v. kalendas Maii rex Willelmus Dorobernensem archiepiscopatum Anselmo concessit, cujus ordinatio ii. nonas Decembris fuit.[1] Et cancellario suo Roberto Bloet Lincolniæ dedit præsulatum. Radulphus de Diceto, col. 491.

Establishment of the see of Norwich. Anno gratiæ MXCIIII. v. idus Aprilis, episcopatus Theofordensis translatus est Norwycum ab Herberto episcopo.[2] . . . Hic Herbertus ex abbate Ramesiensi, empto præsulatu, factus est episcopus Theofordensis; sed postmodum pœnitentia ductus, Romam profectus est, et symoniacum baculum et annulum papæ resignavit. Verumtamen apostolicæ sedis indulgentia propitiante, restitutus est. Matt. of West. p. 233.

Exile of Anselm. f. 175. Anno gratiæ MXCV. Anselmus Cantuariensis archiepiscopus, bonis omnibus spoliatus, . . . exilium subiit usque ad finem vitæ regis Willelmi II. Roger of Wend. ii. p. 48.

Eodem anno viii. idus[3] Aprilis, obiit Wlstanus, venerabilis Wygornensis episcopus, cujus transitus Roberto Herefordensi episcopo in visione apparuit, ille quod ad se tumulandum Wygorniæ properaret.[4] . . . Eodem anno motio magna gentium fit versus Ierusalem.[5] Matt. of West. p. 233.

Anno gratiæ MXCVI. Norwycensis ecclesia fundata est[6] a Domino Herberto episcopo. . . . Eodem anno idus Aprilis Urbanus papa concilium tenuit apud Clarum Montem, iter Ierusalem prædicans.[7] . . . Eodem anno perrexit comes[8] Robertus Ierusalem. Et eodem anno fuit interfectio Judæorum apud Rothomagum. Stellæ visæ sunt labi de cœlo. Eodem anno Willelmus rex Normanniam accepit.[9] . . .

Anno gratiæ MXCVII. nonas Aprilis, apud Finchanste in Bersira quoddam stagnum fluxit sanguine. . . . Eodem anno Nicea a Christianis capitur.[10]

Anno gratiæ MXCVIII. v. kalendas Aprilis[11] Antiochia a Christianis capta, nono obsidionis mense, iii. nonas Junii. . . . Eodem anno Cisterciense cœnobium inceptum est. . . .

---

[1] *cujus . . . fuit* is from Matt. of West. p. 233.

[2] M. W. *Losenga*.

[3] M. W. *kalendas*.

[4] M. W. *illeque . . . properavit*.

[5] Henry of Huntingdon has *facta est motio Ierosolimitana*, p. 374.

[6] M. W. who has *ecclesia S. Trinitatis N.*, puts this under the following year.

[7] Abridged, and the date wrongly given: the Council of Clermont was held in Nov. 1095. It is given by M. W. under that year.

[8] M. W. *dux*.

[9] M. W. *cepit sibi in tutelam*.

[10] Abridged.

[11] This date seems inserted by accident.

Anno gratiæ MXCIX. quarto idus Aprilis, Ierusalem capta est a Christianis. . . . Eodem anno idus Julii, feria sexta, Paschalis papa consecratus est. . . . Eodem anno mare erupit et tot mala fecit, quot nullus ante vidit nec audivit. . . . Eodem anno lancea Domini Antiochiæ invenitur juxta altare Sancti Petri sub terra.[1] . . . A.D. 1099. Capture of Jerusalem by the Crusaders.

Roger of Wend. ii. p. 157. Anno gratiæ MC. regni regis Willelmi Rufi xiiii. idem rex cum gloriose curiam suam ad Natale apud Gloverniam, ad Pascha apud Wintoniam, et apud Londoniam in Pentecosta tenuisset, in crastino Sancti Petri ad Vincula perrexit venatum in Nova Foresta; ubi Walterus Tyrel cum sagitta, cervo intendens, inscius regem percussit. Rex autem in corde percussus, corruit in terram, nec verbum edidit, sed vitam crudelem fine misero terminavit. Ejus quoque mortem signa plurima prævenerunt. . . . Jure autem in medio totius injustitiæ suæ præreptus occubuit, qui supra hominem erat, et consilio perversorum hominum, quicquid mali poterat, id semper agebat; et suis nequam, alienis nequior, sibi nequissimus. . . . Quid plura? Quicquid Deo Deumque diligentibus placebat, hoc regi regemque diligentibus displicebat. Sepultus est . . . apud Wintoniam, in cujus sepultura lacrimæ præ gaudio locum non habebant. Death of William II.

Defuncto igitur rege Willelmo, cum magnates regni ignorarent quid actum esset de Roberto fratre ejus, . . . timuerunt diu sine regimine vacillare. Henricus vero, fratrum ultimus et sapientissimus, . . . congregato Londoniæ clero et universo populo, promisit emendationem legum, quibus oppressa fuerat Anglia tempore patris sui et fratris nuper defuncti, . . . ita ut illum in regem susciperent et patronum. Ad hæc clero respondente et magnatibus cunctis, quod si animo volenti ipsis vellet concedere . . . omnes[2] libertates . . . quæ fuerunt[3] tempore regis Edwardi, . . . ipsum in regem coronarent;[4] . . . illo[5] se illud facturum affirmante, si eum in regem coronarent.[6]

De coronatione regis Henrici primi.

Radulph. de Diceto, col. 498. Henricus vero . . coronatus in regem Anglorum[7] apud Westmonasterium a Mauricio Londonensi episcopo, nonas Augusti, cum Coronation of Henry I.

[1] These sentences are in a different order from that in which they appear in M. W. The mention of the date of Pope Paschal's consecration is incorrect. It took place *xix. kal. Sept. fer. i.* 1099 v. Simeon of Durham, col. 224, and Flor. of Worc. ii. p. 44. The last sentence is given by M. W. under the previous year. He gives *ecclesia S. Petri.*

[2] R. W. *illas.*

[3] R. W. *floruerunt in regno.*

[4] R. W. *consecrarent.*

[5] MS. *ille.*

[6] R. W. *cum juramento affirmante, consecratus est in regem.*

[7] R. D. *consecratus est rex.*

A.D. 1100. quo Thomas, Eboracensis archiepiscopus, coronam capiti regis imposuit.

Cum vero rex Henricus diademate fuerat insignitus, statim libertates . . . in regno ad exaltationem ecclesiæ et pacem populi tenendas concessit, et carta sua confirmavit. . . . Eodem anno Robertus frater regis, expleta magnifice peregrinatione Ierosolimitana,[1] rediit in Normanniam, in qua jam per quinquennium fuerat demoratus, ubi cum lætitia et honore susceptus est. . . . Eodem anno, defuncto papa Urbano, Paschalis sedit in cathedra Romana annis x. et viii. Roger of Wend. ii. p. 161. f. 175 b.

Hoc anno multa adversa evenerunt in Anglia. Hoc quoque maxime horrendum, quod diabolus visibiliter apparuit, hominibus in saltibus et deviis transeuntibus[2] est allocutus. Præterea in pago de Berksire, in villa Hamstende, sanguis manavit e terra[3]; continuis xv. diebus fons sanguinem tam uberum[4] manavit, ut vadum vicinum inficeret. Will. of Malmes. ii. p. 506.

Return of Anselm. Temporibus istis reversus est Anselmus archiepiscopus de exilio.[5] Eodem anno rex Henricus duxit Matildam, filiam regis Scotiæ et Sanctæ Margaretæ,[6] in uxorem, ex qua genuit Willelmum et filiam unam, nomine et honestate[7] matrem representa[n]tem. Quam virginem quinquennem imperator Henricus petiit et accepit. . . . Eodem anno Willelmus Giffard, cancellarius domini regis, in episcopum Wintoniensem electus est.[8] . . . Eodem anno Rogerus cancellarius suscepit episcopatum Sarebiriensem.[9] Matt. of West. p. 236.

Anno gratiæ MCI. xi. kalendas Maii Robertus dux Normannorum venit in Angliam cum suo exercitu. . . .

Anno gratiæ MCII. viii. idus Aprilis rex Henricus obsedit castrum[10] de Arundel, quod erat juris Roberti de Beleasmo. Quo castro capto, Robertus exul ab Anglia recessit.[11] Eodem anno Anselmus, Cantuariensis archiepiscopus,[12] tenuit concilium in ecclesia

---

[1] MS. *Ierosolimitano.*

[2] W. M. *transeuntes.*

[3] *sanguis—terra* is from Matt. of West. p. 236.

[4] *uberum* seems to be a confusion between *ubertim* of Will. of Malmes. and *ubere* of Matt. of West.

[5] M. W. *Anselmus rediens de exilio, desponsavit M. . . . Henrico,* &c.

[6] *Et S. Margaretæ* is taken from Roger of Wend. ii. p. 169.

[7] M. W. *nomine Matildem, honeste.*

[8] M. W. *Rex H. . . . dedit episcopatum W. G. G.*

[9] M. W. puts this under the year 1102, and reads *R. ad episcopatum S. est electus.* The next sentence is abridged.

[10] M. W. *castellum.*

[11] Abridged.

[12] M. W. *antistes,* but Roger of Wend., who also has this passage, *archiepiscopus.*

Sancti Pauli Londoniæ, præsente rege et clero copioso.[1] Eodem anno visi sunt tres circuli in circuitu solis vi. idus Junii a sexta usque ad horam nonam. A.D. 1103.

Roger of Wend. ii. p. 172. Anno gratiæ MCIII. Anselmus, archiepiscopus Cantuariensis, Romam profectus, degradatos abbates secum duxit.[2] Eodem anno orta est discordia magna inter regem et barones suos.

Matt. of West. p. 236. Eodem anno iiii. kalendas Aprilis maxima mortalitas hominum et animalium.[3] Eodem anno Cæsarea civitas . . . opulentissima ditioni Christianæ dedita est.

Roger of Wend. ii. p. 173. Anno gratiæ MCIIII. multi nobiles profecti sunt Ierusalem, qui omnes imperatoris dolo perierunt.[2]

Matt. of West. p. 237. Eodem anno v.[4] kalendas Maii quatuor circuli circa solem visi sunt albi, et quatuor picti et mirabiliter implicati. . . . Eodem anno discordia magna [orta] est inter regem Henricum I. et Robertum fratrem suum Normanniæ ducem. Non modica subsecuta est cum exterminio rerum depopulatio. Rex vero Henricus I. Anselmi archiepiscopi . . . possessiones et substantiam infiscari præcepit. . . . Anselmus vero Lugduni exul commorabatur. Eodem anno Acon redditur regi Baldewyno.

Anno gratiæ MCV. v. idus Aprilis,[5] rex Henricus Baiocas incendit. . . . Eo anno fundata est ecclesia Sanctæ Fidis de Horsam a Roberto filio Walteri. Eodem anno translatio Sancti Cuthberti.[6]

Anno gratiæ MCVI. viii. kalendas Maii Henricus rex Anglorum obsedit Thenerchebray, et comes[7] Robertus contra regem venit cum exercitu suo, in vigilia Sancti Michaelis, . . . et ibi captus est comes Robertus. . . . Eo tempore duæ plenæ lunæ visæ sunt in cœlo. . . . Eodem anno constitutus ordo canonicorum apud Saresbire. Eodem anno constitutus ordo canonicorum in ecclesia Sanctæ Mariæ de Suthwerk.

Anno gratiæ MCVII. xviii. kalendas Maii, Normannus prior fundavit ecclesiam Christi Londoniæ, et sub ordine Sancti Augustini canonicos ibi constituit.[8] Eodem anno rex Henricus et Anselmus

---

[1] M. W. *suffraganeis episcopis.*

[2] This is the heading of the chapter in R. W.

[3] Abridged.

[4] M. W. *decimo quinto.*

[5] M. W. *idibus Aprilis.*

[6] Abridged from William of Malmes. ii. p. 679.

[7] M. W. *dux.* In the next line *Marci* for *Michaelis.* Flor. of Worc., however, has *Michaelis.*

[8] The sentence in the text is from Matt. Paris, p. 63; he reads *collocavit* for *constituit.* M. W. *in religione canonicorum regularium quæ Ecclesia Sanctæ Trinitatis vocatur.*

A.D. 1107. Cantuariensis archiepiscopus concordati sunt.[1] Eo anno Henricus imperator, Henrici filius, patri successit; qui duxit postea Matildam, vix quinquennem, Henrici regis Anglorum filiam, in uxorem.
f. 176. Eodem anno obiit Mauricius, inceptor[2] Londoniensis ecclesiæ.

Eodem anno generalis[3] conventus episcoporum, abbatum, et magnatum Angliæ Londoniæ in palatio regis, præsentibus rege et[4] archiepiscopo Anselmo. Cui[5] annuit rex; et statuit, ut ex tunc in reliqu[u]m nunquam pro donatione baculi pastoralis vel annuli quisquam de episcopatu vel abbatia per regem vel per aliquam laicam personam investiretur in Anglia; concedente archiepiscopo ut nullus ad prælationem electus pro homagio quod regi faceret, consecratione suscepti honoris privaretur. Roger of Wend. ii. p. 183.

Anno gratiæ MCVIII. nonas Aprilis, obiit Philippus rex Francorum; cui successit Lodowycus filius ejus. Matt. of West. p. 238.

Eo anno, defuncto archiepiscopo Girardo Eboracensi, Thomas, capellanus regis ad illius ecclesiæ eligitur præsulatum. . . . Eodem anno ecclesia Sanctæ Edburgæ Wintoniæ dedicata est. Roger of Wend. ii. p. 184.

Eo anno Ricardus de Beumes, Londoniensis electus, consecratur ab Anselmo archiepiscopo apud Pageham, multis suffraganeis episcopis[6] præsentibus. . . .

Death of Anselm. Anno gratiæ MCIX. vii. kalendas Aprilis[7] obiit venerabilis Anselmus Cantuariensis archiepiscopus.[8] Eodem anno rex Henricus I. abbatiam Elyensem ad episcopalem transtulit[9] sedem, et Herveum ibidem fecit ordinari episcopum. Tempore sub eodem v. kalendas Julii consecratur Thomas in archiepiscopatum Eboracensem, ubi fecit ecclesiæ Cantuariensi et ejus archiepiscopo canonicam obedientiam.[10] Matt. of West. p. 238.

Anno gratiæ MCX. Henricus I. multos inimicos suos proscripsit exhæredatos,[11] scilicet Philippum Brause, Willelmum Malet, et alios quam plures,[12] atque Elyam, Cenomanniæ comitem, qui comitatum illum de rege tenebat, vita jussit privari.[13] Roger of Wend. ii. p. 187.

---

[1] This sentence is from the heading of the chapter, Roger of Wend. ii. p. 183.

[2] M. W. *episcopus*.

[3] R. W. inserts *factus est*; and below, *pariter* after *abbatum*.

[4] R. W. *præsidente*.

[5] R. W. *ubi*. Matt. of West. gives *cui*. Matt. Par. *cui innuit*.

[6] R. W. omits *episcopis*, which, however, is given by Matt. of West.

[7] M. W. *vii. kal. Maii*. Florence of Worcester, *xi. kal. Maii*.

[8] M. W. *nobilis antistes*.

[9] M. W. *commutavit*. Roger of Wend. gives *transtulit*.

[10] Abridged.

[11] R. W. has *exulavit* in the heading, and *exhæredavit* in the text.

[12] R. W. *proditores suos*.

[13] R. W. *privavit*.

Matt. of West. p. 238. Eodem anno rex Henricus dedit filiam suam imperatori de Allemannia. . . . A.D. 1111.

Anno gratiæ MCXI. rex Henricus, pergens in Normanniam contra comitem Andegavensem,[1] totam terram ejus depopulatur. Eodem anno mortalitas hominum et animalium,[2] et fames maxima in Normannia. Eodem anno rex Teutonicus Paschalem papam in custodiam posuit.

Roger of Wend. ii. p. 188. Tempore sub eodem Rogerus, Saresbirensis episcopus, dedit locum in Oxonia, in quo corpus . . . Fredelwythe requiescit.

William of Malmes. v. p. 661-2. Anno gratiæ MCXII. celebratum est concilium Romæ a papa Paschali, . . . in quo cassatur privilegium, quod a papa Paschali per violentiam imperatoris[3] extortum est; . . . quia in illo privilegio continebatur, quod electus canonice a clero et populo a nemine consecraretur, nisi prius a rege investiretur; quod fuit contra Spiritum Sanctum et canonicam institutionem. Lateran Council concerning investitures, 1112.

Roger of Wend. ii. p. 191. Anno gratiæ MCXIII. rex Henricus I. procuravit[4] Radulfum, Londoniensem episcopum, in archiepiscopatum Cantuariensem. . . . Eodem anno obiit Thomas, archiepiscopus Eboracensis, et substituitur[5] Turstanus. . . . Eo tempore rex Henricus I. . . . pro arbitrio Walenses subdidit.[6]

Florence of Worcester, ii. p. 66. Eo anno Wygornensis ecclesia cum castello et villa et uno monacho et viginti hominibus combusta est.[7] Fire at Worcester.

Matt. Par. p. 66. Anno gratiæ MCXIIII. dedicatur ecclesia Christi Cantuariensis. Eodem anno rex Henricus I. fecit omnes suæ potestatis magnates, fidelitatem jurare filio suo Willelmo, quem pepererat ei Matildis regina. . . . Eodem anno Tamisia exsiccata est, et mare per xii. miliaria in alvo Tamisiæ se subtraxit.[8] Eodem anno Radulfus, Rofensis episcopus, in archiepiscopatum Cantuariensem eligitur.

Anno gratiæ MCXV. consecratur Radulfus archiepiscopus. . . . Eodem anno orta est dissentio[9] inter archiepiscopum Cantuari-

---

[1] MS. inserts *et*. The sentence following is abridged.

[2] The *mortalitas hominum* is introduced from the next year of M. W. The order of these sentences is inverted.

[3] W. M. *regis Henrici*.

[4] R. W. *dedit archiepiscopatum Cant. Radulfo.*

[5] R. W. *ei successit.*

[6] MS. *subiit.*

[7] Abridged. F. W. mentions the death of 17 persons only besides the *unus monachus*, and so also Simeon of Durham.

[8] For this M. P. has *per duos dies*. He places the dedication of the Church of Canterbury at the end instead of the beginning of the year.

[9] M. P. (in the margin) *dissidium.*

A.D. 1116. ensem et Eboracensem, quæ, procurante rege Henrico, ad honorem Cantuariensis ecclesiæ sopita est.[1]

f. 176 b. Anno gratiæ MCXVI. urbs Rotomagum pæne tota combusta est. Matt. of West. p. 239.

Eodem anno rex Henricus cum regina et multis episcopis[2] et regni magnatibus, die Innocentium, interfuit dedicationi [ecclesiæ] Sancti Albani, quam dedicavit archiepiscopus Rotomagensis Galfridus. . . . Matt. Par. p. 66.

Anno gratiæ MCXVII. tonitrua, grandines, et terræmotus, et elementorum perturbationes, . . . luna exeunte[3] sanguinea. Robertus cum paucis fratribus Mertoniam cœpit inhabitare. . . .

Schism. Anno gratiæ MCXVIII. defuncto papa Paschali, Gelasius antipapa sedem invasit, et ortum est schisma magnum; tandem successit orthodoxe Calixtus. Eodem anno Matildis regina . . . fundavit hospitale Sancti Ægidii[4] Londoniæ, quo anno viam universæ carnis ingressa est.[1] Eodem anno incepit ordo Templariorum, qui tantæ paupertatis erat primo, ut duo fratres unum equ[u]m equitarent, quod hodierna die ad humilitatem excitandam in sigillo sculpitur Templariorum. . . . Eodem anno obiit Baldewynus rex Ierosolimorum. . . . Rise of the Templars.

Death of Herbert, first bishop of Norwich. Anno gratiæ MCXIX. Herbertus episcopus Norwycensis (heu) diem clausit extremum.[5] . . . Eodem anno commissum est bellum nimis cruentum inter reges Francorum et Anglorum, in quo hostes regis Henrici, Willelmus consul Eboraci, comes Flandrensis Baldewinus, capti incarcerantur.[1] Rex Henricus gloriose triumphans, Rotomagum[6] reversus est; cum magno tripudio est receptus.[1] . . . Eodem tempore Calixtus papa venit in Normanniam ad regem Henricum. . . . War with France.

Anno gratiæ MCXX. Willelmus et Ricardus, filii regis Henrici, filia ejus, ac neptis, Ricardus comes[7] Cestrensis, . . . et multi de familia regis, in mari perierunt[8] vii. kalendas Decembris.

Eborard, bishop of Norwich. Anno gratiæ MCXXI. Eborardus episcopus Norwycensis consecratus est.[9] Eodem anno rex Henricus duxit Adeliciam, filiam ducis

---

[1] Abridged.

[2] *et multis episcopis* is introduced from Matt. of West. They are mentioned by name afterwards by M. P.

[3] M. P. *facta est quasi.*

[4] M. P. *domum ædificavit leprosorum.*

[5] M. P. *obiit N. antistes.* This is placed by M. P. after the account of the French war.

[6] MS. inserts *que.*

[7] M. P. *consul.*

[8] M. P. *naufragium pertulerunt.* The words *multi . . . regis* are from the heading of the chapter in Roger of Wendover, ii. p. 201.

[9] This sentence is introduced from Matt. of West. p. 240.

Lovanniæ, . . . quæ a Radulfo, archiepiscopo Cantuariensi, consecrata est. . . . Eodem anno Walenses subjugati sunt regi Henrico.[1] . . . Eodem anno apud Redinges monachi ordinem monasticum observare cœperunt in ecclesia sumptibus Regis consummata.[2] A.D. 1122.

Anno gratiæ MCXXII. orta est fames valida. Eodem anno Radulfus, Cantuariensis archiepiscopus, et Johannes Batoniensis obierunt. . . . Death of Ralph, archbp. of Cant.

Roger of Wend. ii. p. 202. Anno gratiæ MCXXIII. Roberto[3] Lincolniensi episcopo mortuo successit Alexander. Eodem anno in ecclesia Cantuariensi consecratus est Willelmus, et in ecclesia Batonensi Godefridus.[1] . . . Eodem anno rex Ierosolimitanus captus est a principe Turcorum Bala.[4] . . . William, archbp. of Cant.

Anno gratiæ MCXXIIII. quidam de inimicis regis Henrici in Normannia capiuntur.[4] . . . Eodem anno Tyrus . . . per terram et mare vallatur . . . et a Christianis capitur. Sub eodem tempore rex Ierusalem Baldewinus . . . a vinculis liberatur. Progress of the Crusade.

Matt. of West. p. 240. Eodem anno obiit Calixtus papa; cui successit Honorius. Tempore sub eodem sol novilunæ similis factus[5] est.

Anno gratiæ MCXXV. imperatrix filia regis Henrici reversa est in Angliam; cui Stephanus comes Bononiæ et omnes magnates Angliæ juraverunt fidelitatem.[6]

Anno gratiæ MCXXVI. apud Gesik sanguis fonte manavit per sex dies. Eodem anno imperator Henricus obiit, . . . et imperatrix Matildis ad patrem suum in Normanniam rediit.[1]

Matt. Par. p. 71. Anno gratiæ MCXXVII. Matildis imperatrix nupsit Galfrido comiti Andegaviensi.[4] . . . Eodem anno abbatia de Fontibus cœpit ædificari, et monachis Cisterciensis ordinis inhabitari.[1] . . . f. 177.

Anno gratiæ MCXXVIII. Ranulfus Dunelmensis, Willelmus Wintoniensis,[7] obierunt.

Matt. of West. p. 241. Eodem anno rex fecit omnes milites Angliæ ad justum modum crines suos recidi, quia[8] prius longitudinem capillorum cum feminis certabant.

Anno gratiæ MCXXIX. Honorius papa obiit; cui successit Innocentius.

---

[1] Abridged.

[2] M. P. *et ecclesia constructa est.*

[3] Matt. Par. *Richardus . . . obiit et.* R. W. has correctly *Robertus.*

[4] From the heading of the chapter.

[5] M. W. *visus.*

[6] Abridged. Matthew of West., Matt. Par., and Roger of Wend. all mention this under the next year.

[7] MS. *Wygornensis.*

[8] M. W. *abscindere, qui.* This he places under the year 1127.

A.D. 1130. Eodem anno Robertus in Herefordensem [episcopatum] et Robertus in Lincolniensem consecrantur. Eo anno Henricus, . . . frater Stephani postea regis, episcopus Wintoniensis factus est.[1] Tempore sub eodem Philippus, rex Francorum, in novitate regni sui equo præcipitatus obiit.[2] . . . Matthew Paris, p. 72.

Schism. Anno gratiæ MCXXX. defuncto papa Honorio, Romani in duo divisi, elegerunt duos, Gregorium et Petrum, filium Leonis Romanorum principis. . . . Gregorius vocatur Innocentius, Petrus vocabatur Anacletus,[4] unde dixit quidam Will. of Malmes. ii. p. 694.

"Romam Petrus habet, totum Gregorius orbem."[3]

Innocentius vero, quamvis ab Anglorum et Francorum regibus simul et ab imperatore valde juvaretur, nunquam tamen quiete rexit sedem ecclesiæ in vita Anacleti[4]; defuncto tandem Anacleto, . . . Innocentius papa . . . pace apostolica fruitur dignitate. Ibid. p. 698.

Anno gratiæ MCXXXI. Lodowycus, filius Lodowyci regis Francorum, ab Innocentio papa consecratus.[5] . . . Eodem anno Baldewinus rex Ierusalem obiit; cui successit Fulco; et Innocentius papa obiit. Matt. Par. p. 72.

Establishment of the see of Carlisle. Anno gratiæ MCXXXII. rex Henricus fecit novum episcopatum apud Karleole, . . . ponens[6] ibi primum episcopum Athelwlfum, . . . qui ibi canonicos constituit regulares. . . . Eodem anno natus est Galfrido, . . . comiti Andegavensi, ex filia regis Henrici, filius, et vocatus est Henricus. . . . Eodem anno obiit Robertus Cistrensis.

Et Willelmus Cantuariensis archiepiscopus . . . legationem impetravit in Angliam. Will. of Malmes. ii. 699.

Anno gratiæ MCXXXIII. rex Henricus postremo transfretavit in Normanniam, et manum Sancti Jacobi misit Radingum. . . . Eodem anno interfecti sunt omnes milites Templi. Eodem anno tenebræ factæ sunt in Anglia et terræmotus; sol similis factus est lunæ tertiæ.[7] Matt. Par. p. 72.

Anno gratiæ MCXXXIIII. Matildis imperatrix filium, quem vocavit Gaufridum, peperit. . . . Eodem anno Gilebertus Lon- Roger of Wend. ii. p. 214.

---

[1] The creation of the three bishops is expressed in one sentence by M. P.

[2] Abridged.

[3] This line is taken from Radulph. de Diceto, col. 505.

[4] W. M. *potiri potuit, quod A. Romanæ sedem teneret ecclesiæ.*

[5] M. P. places this under the year 1130. He has *frater Philippi* for *filius L.* The order of the two following sentences is changed, and they are abridged.

[6] M. P. *et posuit;* and below, *Hic . . . posuit* for *qui constituit.*

[7] This sentence comes at the beginning of the year in M. P.

donæ obiit. Et Robertus Curtehose . . . apud Gloverniam sepultus est.[1] A.D. 1135.

Anno gratiæ MCXXXV. rex Henricus moratus in Normannia, . . . et ibidem obiit Leonas, id est in silva Leonum, . . . cum gloriose regnasset annis xxxv. mensibus iiii. diebus quatuor, prima die Decembris; . . . tandem deportatum est corpus ejus[2] . . . ad Radingum, ubi ipse sibi sepulturam elegerat. Nam ipse illam ecclesiam a fundamentis construxerat et possessionibus ditaverat.

Death of Henry I.

Matt. of West. p. 242.

De coronatione regis Stephani.

Matt. Par. p. 74.

Usurpation of the crown by Stephen.

Eodem anno . . . Stephanus, nepos domini regis Henrici[3] ex sorore Athali, uxore scilicet Theobaldi comitis Bononiæ, et frater Theobaldi[4] comitis Blesensis, vir magnæ strenuitatis et audaciæ, quamvis sacramentum fidelitatis imperatrici de regno Angliæ jurasset, diadema tamen, Deum temptans, invasit. Congregatis igitur Londonæ regni magnatibus, meliorationem legum promisit, juxta singulorum voluntatem et arbitrium. Willelmus Cantuariensis archiepiscopus, qui primus sacramentum imperatrici [fecerat], . . . Stephanum in regem coronavit.[5] . . . Quid ergo? omnes, ut breviter dicatur, tam præsules quam comites et barones, f. 177 *b.* qui imperatrici[6] fidelitatem juraverant, consensum Stephano præbuerunt. . . . Coronatione itaque completa, . . . primo juravit[7] rex quod, defunctis episcopis, non retineret ecclesias in manu sua, sed . . . canonice electos continuo investiret. Secundo vovit, quod nullius clerici vel laici [silvas] in manu sua retineret, sicut fecerat prædecessor suus rex Henricus I. . . . Tertio vovit, quod Dunesgeld, id est, de qualibet hida terræ duos solidos,[8] quos antecessores sui accipiebant, in æternum condonaret.[9] Hæc . . . et alia se servaturum juravit; sed nil horum . . . observavit. Eodem anno combusta est ecclesia Sancti Pauli Londoniæ ab igne, qui accensus est ad pontem, qui perrexit ad ecclesiam Danorum. . . .

---

[1] R. W. *sepulturam accepit.*

[2] R. W. *cadaver regis allatum.*

[3] M. P. *ejusdem.*

[4] M. P. inserts *junioris.*

[5] M. P. *consecravit.*

[6] M. P. *filiæ regis et suis hæredibus.*

[7] M. P. *cum juramento vovit.*

[8] The words *Dunesgeld . . . solidos,* though omitted in Wats's text of M. P., are found in MS. C., and also in Roger of Wend.

[9] MS. *condonavit.*

A.D. 1136. Death of archbp. William. Anno gratiæ MCXXXVI. Willelmus Cantuariensis archiepiscopus obiit.[1] Henricus Wintoniensis manum Sancti Jacobi abstulit de Radinge. . . . Eodem anno rex apud Brantoniam venit venatum, . . . ubi de forestis procerum suorum et venationibus wastum fecit non modicum,[2] et votum, quod Deo voverat et populo, violavit. . . . Matildis imperatrix peperit . . . filium tertium, quem vocavit Willelmum. . . . Eodem anno Willelmus Exoniensis[3] et Johannes Rofensis episcopi obierunt. Matthew Paris, p. 75.

Anno gratiæ MCXXXVII. rex Stephanus transfretavit in Normanniam, fugiente a facie ejus comite Andegavensi. . . . Concordiam cum rege Francorum composuit, et filius ejus Eustachius homagium ei de Normannia fecit. . . . Eodem anno obiit rex Francorum Lodowycus, cognomento grossus, cui filius ejus Lodowycus successit. Hic duxit uxorem Alenoram, filiam ducis Aquitaniæ. . . .

Anno gratiæ MCXXXVIII. Conradus Romanum adeptus est imperium, et annis xv. imperavit; et hic successit Lotario.[4] . . . Eo anno rex Stephanus exercitum grandem promovit in Scotiam, . . . et australes partes Scotiæ igne cremavit. . . . Exarserat vero tanta rabies procerum contra eum, ut fere ab omnibus traderetur.[5] . . . Eodem anno Aldericus, Hostiensis episcopus, et ecclesiæ Romanæ legatus . . . celebravit concilium Londonæ in ecclesia Sancti Pauli; ubi, ipso jubente legato, Henricus, Wintoniensis[6] episcopus, Ricardum de Beumeis ordinavit in diaconum. Eodem anno . . . Thebaldus, Betrensis abbas, ordinatus est in Cantuariensem archiepiscopum, . . . et a papa Innocentio pallium suscepit. Ibid. p. 77. Theobald, archbp. of Cant.

Anno gratiæ MCXXXIX. rex Stephanus . . . Scotiam hostiliter ingressus,[7] . . . Henricum filium regis obsidem secum ducens in Angliam. . . . Eodem anno Matildis filia regis Henrici I., quæ fuerat imperatrix, . . . cum comite Roberto fratre suo venit in Angliam. . . . Comes vero Robertus cum x. mil[it]ibus totidemque sagittariis equestribus, per mediam terram regis Stephani transiens, Wybugefordiam pervenit, et inde Gloverniam, annuncians adventum imperatricis. . . . Qui lætati sunt valde adventu illius, et sese præparaverunt ad pugnandum. . . . Cessaverunt vero ab hoc tempore in Anglia curiæ regis festivitates sollempnes. Pax nulla erat; cædibus

Arrival of the empress Matilda in England.

Civil war.

[1] *obiit* has slipped out of the text of M. P. It is given in Matt. of West. p. 242. The archbishop's death is mentioned in M. P. again at the end of the year.

[2] For this M. P. has only *plantavit.*

[3] MS. *Oxoniensis.*

[4] *hic successit Lotario* is from Matt. of West. p. 243.

[5] M. P. *quateretur.*

[6] MS. *Wigornensis.*

[7] M. P. *perrexit in S.*

Matthew Paris, p. 78. et incendiis omnia exterminabantur; clamor, luctus, horror undique resonabant. Sub eodem tempore, defuncto Turstano, Eboracensi archiepiscopo, Willelmus, ejusdem ecclesiæ thesaurarius, successit. His diebus Rogerus Saresbirensis antistes, tam senio quam mœrore confectus obiit.[1] A.D. 1139.

Anno gratiæ MCXL. rex Anglorum Stephanus . . . castellum[2] Lincolniæ obsedit, cujus firmitates[3] Ranulfus comes Cestrensis receperat, . . . qui regem Stephanum arcuerat a civitatis ingressu. . . . Tunc comes præfatus cum Roberto filio regis Henrici, et comite Glovernensi, . . et militia magna nimis, venit Lincolniam, ut obsidionem[4] solveret; . . . et ipsa die adventus sui, . . . regi bellum indixit et iniit. . . . Pugnatum est utrobique feraliter, et actum est pro capite. Fugerunt itaque omnes equites regis, . . . et capti sunt et vinculis mancipati. Accidit res miranda: . . . dum rex Stephanus, ut leo rugiens, solus in campo persisteret, et nullus ad eum accedere auderet, stridens dentibus, ut aper silvestris ore[5] spumans, in se irruentes cum bipenni, quam tenebat, repellens, ac hostium præcipuos potenter consternens, laudem sibi perpetuam comparavit. . . . Capitur tandem rex Stephanus, in die Purificationis beatæ Mariæ, et ad imperatricem ducitur, atque in turri de Bristollo custodiæ mancipatur. . . . Matildis imperatrix a multis in dominam recipitur.[6] . . . Destructa est Wintonia viii. kalendas Octobris, et captus est comes Robertus Glovernise, die exaltationis Sanctæ Crucis; pro ejus liberatione rex Stephanus dimittitur.[7] Galfridus de Mandevilla firmavit Turrim Londoniarum. . . .

Battle of Lincoln. f. 178. Capture of Stephen.

Anno gratiæ MCXLI. comes Robertus . . . obsides quosdam in Normanniam duxit,[8] . . . ut comes Andegavensis eos custodiret. . . . Qui tradidit ei Henricum primogenitum suum, ut cum ipso in Angliam transfretaret. . . . Eodem anno, cum rex Anglorum Stephanus apud Wintoniam castellum quoddam firmaret, supervenit hostium suorum innumerabilis multitudo, . . . et illum in ugam coegerunt. In hac pugna captus est Willelmus Marescallus,

[1] This last sentence in M. P. precedes the three previous ones.

[2] M. P. *urbem*. *Castellum* occurs in the heading in Roger of Wend.

[3] MS. *firmitatis*.

[4] M. P. *obsidione*.

[5] M. P. *et apri silvestris more*, and inserts *turmas* after *spumans*. The MS. has *more*.

[6] This sentence is the heading of the chapter in Roger of Wend. ii p. 229.

[7] This sentence, though omitted in Wats's text, is in two MSS. of M. P., but after that which follows here: they read *xviii.* for *viii.*

[8] M. P. *transfretavit ducens*.

[9] M. P. *Martel*.

A.D. 1141. dapifer regis Stephani, et apud Wallingford est adductus, et sub custodia Brieni filii comitis fuit deputatus, qui sibi carcerem specialem fecit, et vocavit Cloere Brieni. Qui antequam exiret de carcere, reddidit imperatrici castellum de Sireburne. . . . Eodem anno Matildis imperatrix obsessa in castello Oxoniæ regem Stephanum delusit, et apud Wallingford salvata est[1]; et sic castellum Oxoniæ regi Stephano redditum est. Matthew Paris, p. 79.

Council of London, under the bishop of Winchester.

Anno gratiæ MCXLII. Willelmus Wintoniensis episcopus . . . in media quadragesimæ Londoniæ necessarium[2] celebravit concilium, rege præsente et episcopis et magnatibus regni. . . . Constitutum est, ne aliquis, qui ecclesiam cimiteriumque violaverit, vel in clericum aut virum religiosum manum injecerit violentam, ab alio aliquo quam ab ipso papa possit absolvi. Item statutum est, ut aratra in campis cum ipsis agricolis talem habeant pacem in agris, qualem haberent in cimiterio si extitissent. Et excommunicavit omnes, qui contra hoc decretum venirent, candelis accensis. . . . Eodem anno rex Stephanus cepit Willelmum de Mandevile; . . . unde reddidit ei[3] turrem Londoniæ cum castellis de Waldene et de Plesiz, antequam de vinculis solveretur. Qui carens possessionibus paternis, invasit abbatiam Ramesiensem, atque, monachis expulsis, raptores inmisit. . . . Eodem anno Innocentius papa obiit; cui[4] successit Celestinus, et sedit in cathedra mensibus quinque, et obiit[5]; cui succedens Lucius,[6] rexit Romanam ecclesiam mensibus xi. diebus xiii.; et obiit eodem anno Willelmus episcopus[7] Wintoniensis, cui successit Henricus. . . .

Anno gratiæ MCXLIII. rex Stephanus Lincolniam obsedit, ... sed frustra.[8] Eodem anno Lucius papa obiit; cui Eugenius successit. . . . Eodem anno Gaufridus de Mandevilla, qui castrum de ecclesia Ramesiæ fecerat,[9] . . . a quodam vilis[s]imo pedite solus sagitta percussus, occubuit ante ipsam ecclesiam. . . . Eodem anno Galfridus Andegavensis, a civibus Rotomagensibus sollempniter est susceptus, et exinde dux Normanniæ appellatus est.

---

[1] Abridged; part of the sentence being the heading of the chapter in Roger of Wend. ii. p. 231.

[2] *necessarium* is from the heading of the chapter in Roger of Wend.

[3] M. P. *regi.*

[4] M. P. *defuncto P. Innocentio.*

[5] M. P. *qui cum sedisset in C. Romana . . . diem clausit extremum.*

[6] MS. inserts *qui.*

[7] M. P. *præsul.*

[8] *frustra* is from the heading in Roger of Wend. The following sentence, which comes before this in M. P., is there *defuncto p. Lucio, E. sedit in cathedra Romana.*

[9] M. P. *qui idem scelus patraverat in monasterio R.*, the "scelus" being explained in the previous sentence, which is here omitted.

Radulf. de Diceto, col. 509.

Anno gratiæ MCXLIIII. rex Francorum ivit[1] Ierusalem. A.D. 1144. Eodem anno Celestinus papa obiit; cui successit Eugenius.[2]

Matthew Paris, p. 80.

Eodem anno, rex Anglorum Stephanus comitem Glovernise, cum multis aliis inimicorum suorum, a constructione castri Frarendenensis fugavit. . . . Eodem anno Sanctus Willelmus puer apud Norwycum martyrizatus est a Judæis.[3] f. 178 *b*.

Anno gratiæ MCXLV. rex Anglorum Stephanus comitem Ranulfum Cestriæ cepit, ad se venientem pacifice apud Norhamtone, et eum in carcere tenuit, quousque reddidit ei castellum Lincolniæ cum cæteris, quæ fuerant suæ ditionis, et sic rex apud Lincolniam coronam sollempniter portavit. Eo anno Eborardus episcopus Norwyci recessit a Norwyco. . . .

Roger of Wend. ii. p. 238.

Anno gratiæ MCXLVI. discordia magna orta est inter Eugenium papam et regem Francorum.[4] Tempore sub eodem Eugenius papa Remis concilium celebravit pro negotio Sanctæ Terræ.[4] Eodem anno Helias prior Norwycensis obiit. Death of Elias, prior of Norwich.

Ibid. p. 241.

Anno gratiæ MCXLVII. Sanctus Willelmus Eboracensis exilio relegatur. Eo anno imperator Conradus . . . Ierusalem proficiscitur. . . . Tempore sub eodem imperator Conradus regem Francorum et exercitum ejus circumvenit.[4]

Ibid. p. 244.

Anno gratiæ MCXLVIII. Reymundus princeps Antiochiæ armis[5] interfectus est.[4]

Matthew Paris, p. 83.

Eodem anno translatio Sancti Archenwaldi episcopi, xviii. kalendas Decembris. Eodem anno rex Scottorum David armis militaribus decoravit Henricum primogenitum suum.[6] . . .

Anno gratiæ MCXLIX. Galfridus, dux Normanniæ, reddidit Henrico filio suo Normanniam, hæreditatem suam ex parte matris suæ, contra prohibitionem regis Francorum, unde discordia magna inter ipsum regem et ducem orta est.

Matt. of West. p. 245.

Imperator Allemanniæ revertitur a Terra Sancta et rex Francorum similiter. . . . Eo anno Eborardus episcopus Norwycensis Fonteneio vitam finivit.[7] Death of Eborard, bishop of Norwich.

---

[1] R. D. *profectus est*.

[2] This seems merely a piece of carelessness of the scribe, as Celestine's death has just been mentioned under the year 1142, and the succession of Eugenius under 1143.

[3] This is mentioned by Matthew of Westminster under the next year, the boy being only mentioned as "quidam puer," p. 244.

[4] These sentences are from the headings in Roger of Wend.

[5] R. W. *a Turcis*.

[6] Another instance of carelessness. M. P. has *Gaufridi Plantaginest*.

[7] M. W. has *obiit*; and above, *Rex reversus est inglorius . . . similiter ut imperator A.*

A.D. 1150. Anno gratiæ MCL. Henricus filius Galfridi ducis Normanniæ suscepit ducatum Normanniæ,[1] et rex Lodowycus . . . cepit homagium suum.[2] . . . Gaufridus antedictus[3] apud castrum Leri graviter infirmatus, vii. idus Septembris ab hac vita migravit, et sic Henricus filius ejus factus est comes Andegavensis et dux Normanniæ. Eo anno . . . rex Stephanus Anglorum firmavit castrum[4] apud Radinges. . . . Eodem anno celebratum est divortium inter Lodowycum regem Francorum et Alienoram reginam suam: . . . erant enim consanguinei in quarto gradu. Eo anno apud Norwycum Sanctus Willelmus puer translatus est a cimiterio in capitulum. Tempore sub eodem Willelmus de Turbes consecratus est in episcopum Norwycensem.

Matthew Paris, p. 83.

Matt. of West. p. 245.

William of Turbes, bishop of Norwich.

Anno gratiæ MCLI. dux Normannorum Henricus duxit Alienoram illam quondam reginam Franciæ, . . . et sic factus est dux Aquitanniæ, et comes Pictaviæ, . . . et consul Andegaviæ. Quo audito, rex Francorum Lodowycus commotus est contra ducem Henricum, eo quod genuerat duas filias [ex] Alienora, quapropter noluit ut illa ab aliquo filios[5] susciperet, per quos exhæredarentur filiæ memoratæ. . . . Rex Francorum . . . Normanniam intravit, et partem Burgi Regulariensis cum vico quodam castri Vernolum vorantibus[6] flammis consumpsit. Sed viris religiosis intervenientibus, statutæ sunt treugæ inter regem et ducem. Eodem anno Matildis, uxor regis Stephani, . . . in abbatia de Favresham . . . traditur sepulturæ. Eodem anno Johannes Papiro, Cardinalis, legatione fungens[7] in Hibernia, quatuor ibi constituit archiepiscopos . . . Eodem anno Conradus imperator . . . diem clausit extremum; . . . cui successit Fredericus nepos ejus. . . .

Roger of Wend. ii. p. 248.

Anno gratiæ MCLII. Henricus dux Normanniæ venit in Angliam.[8] Eodem anno Eugenius papa obiit[9]; cui succedens Anastasius sedit[10] in cathedra Romana i. anno, mensibus quatuor, diebus xxiiii. . . . Eodem anno Bernardus, Clarevalensis abbas, migravit ad Dominum. . . . Eodem anno dux Normanniæ et Aquitanniæ, comes Pictavensis et Andegavensis, Henricus, cum xxxvii.[11] navibus et militia magna nimis ad Angliam transfretavit, . . . et cas-

f. 179 *a*.

Death of S. Bernard.

---

[1] A repetition of the scribe from the previous year.

[2] M. P. *ducis Henrici*.

[3] M. P. *pater ejus*.

[4] M. P. *castellum*, and so also Matt. of West.

[5] MS. *filium*.

[6] R. W. *voracibus*.

[7] MS. *fulgens*, and below inserts *et* before *quatuor*.

[8] This sentence is from Radulf. de Diceto, col. 510, the scribe forgetting that it is mentioned below.

[9] R. W. *diem clausit extremum mense Julio; obiit* however occurs in the heading.

[10] MS. *seditque*.

[11] R. W. *triginta sex*. Matt. Par. *triginta duabus*.

Roger of Wend. ii. p. 254. tellum de Malmesbirie obsedit et cepit. Inde castellum de Cramerse complanavit.[1] . . . Castella de Radinges et de Brutewelle dux Henricus in sua jura recepit. . . . Eodem anno natus est duci Henrico ex Alienora filius, et vocatus est Willelmus; quod proprium est nomen ducibus Aquitanniæ e comitibus Andegavensibus. A.D. 1152.

Anno gratiæ MCLIII. obiit Eugenius[2] papa. Justitia de cœlo respiciente, et diligentia Theobaldi archiepiscopi Cantuariensis, et cæterorum regni episcoporum intercedente, rex Anglorum Stephanus et dux Normannorum Henricus apud Wallingford concordati sunt[3]; . . . et werra quæ xvii. annis sævierat, hoc anno quievit. Concordia itaque . . . facta,[4] miles quidam Oenus nomine, qui sub rege Stephano multis annis militaverat, in purgatorio vivus intravit.[5] . . .

De hoc quoque purgatorio, et ejus origine, et vita . . . tradunt veteres historiæ Hibern[ens]es. . . .

Ibid. p. 271. Anno gratiæ MCLIIII. Anastasius papa, . . . Henrico Eboracensi archiepiscopo defuncto, restituit in sedem eandem Willelmum, quem prius papa Eugenius degradaverat, donans ei pallium Romæ, et in præsentia ipsius consecravit Hugonem de Pusaz, regis Stephani nepotem, episcopum Dunelmensem; sed paulo post, cum idem archiepiscopus in sua reversus divina celebraret mysteria, hausto in ipso calice . . . veneno, obiit; cui successit Rogerus. . . . Eodem anno dux Normannorum Henricus transfretavit in Normanniam, et revocavit paulatim in jus proprium dominia[6] sua, . . . et inde profectus in Acquitanniam[7] rebellionem quorundam baronum suorum potenter repressit. Eodem anno, defuncto papa Anastasio, successit Nicholaus, Albaniensis episcopus, et vocatus est Adrianus. . . . Eodem anno facta est concordia inter regem Francorum Lodowicum et ducem Normannorum Henricum. . . . Eodem anno rex Anglorum Stephanus, miles egregius et mente piissimus, viii. kalendas Novembris diem clausit extremum, et in monasterio de Faversham . . . traditur sepulturæ. . . . Death of Stephen. [illegible] 1154

---

[1] R. W. *obsidione vallavit.*

[2] MS. *Eugeniis.* The repetition of this fact seems to have arisen from the compiler's copying first the heading of the section from Roger of Wend. under the year 1152, and then the notice of the event as it appears in the text of Matthew of Westminster, p. 246, who places his death under this year.

[3] R. W. *in talem concordiam convenerunt.*

[4] R. W. *confirmata.*

[5] The last four words are from the heading in R. W.

[6] MS. *dominica.*

[7] MS. inserts *et.*

A.D. 1154. *De coronatione Henrici II. regis filii imperatricis.*

Coronation of Henry II. Dux Normannorum Henricus, audito de morte regis Stephani nuntio veridico, . . . in Angliam veniens cum magno cleri populique tripudio exceptus est; et xiiii. kalendas Januarii, die dominica, . . . apud Westmonasterium ab omnibus rex acclamatus, et a Theobaldo, Cantuariensi archiepiscopo, in regem consecratus. . . . Roger of Wend. ii. p. 273.

Genealogia regis Henrici.

Descent of Henry II. Rex Henricus magnificus, filius Matildis, quæ prius fuerat imperatrix Romanorum, et postea comitissa Andegavensis, cujus mater fuerat Matildis, regina Anglorum, uxor Henrici regis primi, et filia Sanctæ Margaretæ Scottorum reginæ. Sancta Margareta filia fuit Edwardi, quam genuit ex Agatha, sorore imperatoris Henrici. Edwardus fuit filius Edmundi Yreneside,[1] cujus pater rex Ethelredus,[2] cujus pater Edgarus pacificus, cujus pater Edmundus, cujus pater Edwardus senior, cujus pater nobilis pater[3] Aluredus Prothomonarcha Angliæ; et sic ascendendo usque ad Adam primum hominem.[4] Ibid. p. 279.

Anno gratiæ MCLV. Alienora peperit filium, quem vocavit Henricum. Radulph. de Diceto, col. 511.

Rex Henricus II. fecit jurare fidelitatem filiis suis de regno Angliæ, scilicet Willelmo et Henrico. Eodem anno Robertus, Exoniensis[5] episcopus, obiit; cui successit Robertus. . . . Eodem anno Lodowycus, rex Francorum, duxit filiam Aldefonsi, regis Roger of Wend. ii. p. 280.
f. 179 *b*. Hispaniæ. . . . Eodem anno Fredericus consecratus est in imperatorem ab Adriano papa. Eo anno manus Sancti Jacobi restituta est Radinges. Eodem anno Thomas Cantuariensis archidiaconus[6] . . . factus est regni[7] cancellarius. . . . Matthew, Paris, p. 95.

Thomas a Becket, chancellor.

The Saviour's seamless coat found. Anno gratiæ MCLVI. auditur vox sub Ethna, "Accendite focum ecclesiæ, scilicet cardinalis." In pago Parisiacensi, monasterio Argentoilo, . . . reperta est tunica inconsutilis Salvatoris. . . . Eodem anno Alienora regina peperit regi filiam, quam

---

[1] R. W. *regis E. qui Latus Ferreum dicebatur.*

[2] MS. *Ethelbertus.*

[3] R. W. *rex.*

[4] In place of this R. W. gives the genealogy up to Noah.

[5] MS. *Oxoniensis.* R. W. *defuncto R. Exoniensi e.* Matt. Par. has *Oxoniensi;* two lines above Matt. Par. omits *fidelitatem*, which R. W. has.

[6] MS. *archidiacoῑ.*

[7] M. P. *regis.*

Matthew Paris, p. 96.

Matildam nuncupavit. . . . Eodem anno Willelmus, primogenitus regis Henrici obiit, et sepultus est apud Radinges. A.D. 1156.

Anno gratiæ MCLVII. rex Anglorum Henricus II. transfretavit in Angliam, et rex Scottorum Mascolmus reddidit ei civitatem Karleonensem, et castrum Bamburgi, et Novum Castellum super Tinam, et totum comitatum Lodonensem; et rex Henricus reddidit ei comitatum Huntedoniæ; . . . et Hugo Bigod regi castella sua resignavit. Eodem anno rex Henricus paravit expeditionem, ita ut duo milites de feodo per totam Angliam[1] tertium invenirent, ad expugnandum Walenses per terram et per mare. . . . Tandem Wallensibus ad libitum subjectis, cum triumpho Angliam repetunt.[2] . . . Eodem anno natus est Henrico regi . . . filius apud Oxoniam, et vocatus est Ricardus. . . .

Anno gratiæ MCLVIII. rex Henricus, in die Nativitatis dominicæ, apud Wigorniam coronatus, ibi[3] post celebrationem divinorum sacramentorum, et coronam super altare posuit, nec ultra coronam portavit. Eo anno natus est regi filius, et vocatus est Galfridus.[4] Eodem anno nova moneta . . . fabricata est. Tempore sub eodem Thomas, cancellarius regni[5] Angliæ, venit . . . Parisius, Margaretam, regis Francorum filiam, Henrico, filio regis Angliæ, in uxorem[6] accepturus. . . . Eodem anno rex Anglorum Henricus II. a rege Francorum invitatus, venit Parisius, et receptus est in palatio regis, rege Francorum cum regina sua in claustro canonicorum Beatæ Mariæ Virginis hospitante. Eodem anno Ricardus prior Norwyci obiit.

New coinage.

Death of Richard, prior of Norwich.

Anno gratiæ MCLIX. rex Anglorum Henricus Tholosam obsedit[7] et cepit. . . . Eodem anno, papa Adriano defuncto, oritur scisma inter duos, Alexandrum scilicet, et Othoniarium. Nam imperator cum clero suo ceperunt[8] Othonianum, sed a regibus Francorum et Anglorum consensum est in Alexandrum, . . . qui et papatum obtinuit.

Radulph. de Diceto, col. 511.

Anno gratiæ MCLX. inter filiam regis Francorum[9] et filium regis Anglorum septenne[m], matrimonium celebratum est.

Matthew Paris, p. 97.

Rex Anglorum Henricus a Tholosa reversus, Margaretam, filiam regis Francorum, quam in sua custodia habebat, Henrico filio suo desponsari fecit, et castellum de Gisorz . . . recepit. . . .

---

[1] M. P. *de tota Anglia.*

[2] M. P. *repetivit.*

[3] M. P. *ubi.*

[4] M. P. *Alienor regina filium peperit, quem G. vocavit.*

[5] M. P. *regis.*

[6] M. P. *conjugem.*

[7] This is from the heading in Roger of Wend. ii. p. 288.

[8] M. P. *receperat.*

[9] R. D. inserts *triennem.*

A.D. 1160. Eo anno Maria abbatissa de Rumesia, filia regis Stephani, nupsit Mathæo comiti Bononiæ, ex qua sustulit duas filias; propter quod peccatum, Thomas regis cancellarius, qui contrarius fuit huic contractui illicito, . . . multas passus est comitis insidias. Eo anno Theobaldus Cantuariensis archiepiscopus in manus Domini spiritum exhalavit.[1] Matthew Paris, p. 97.

Anno gratiæ MCLXI. Bartholomæus . . . episcopus Exoniensis[2] consecratus est. . . . Eo anno Cantuaria fere combusta est.[3]

Anno gratiæ MCLXII. Lodowycus rex Francorum et Henricus rex Anglorum, armatorum copiis undique congregatis, cum jam campestre prælium inter eos imminere putaretur, . . subito amici f. 180 a. sunt effecti. Eodem anno Alienora regina . . . peperit filiam, et ei nomen suum imposuit. Et Ricardus Londoniensis episcopus obiit.[4] . . . Eodem anno . . . Thomas cancellarius regis in archiepiscopum Cantuariensem sollempniter electus est, et . . . sollempnius[5] consecratus. . . .

S. Thomas a Becket, archbishop of Canterbury.

Anno gratiæ MCLXIII. rex Anglorum Henricus, finibus transmarinis pro voluntate dispositis, in Angliam rediit. . . . Eodem anno corpus sanctissimi regis et confessoris Edwardi a beato Thoma archiepiscopo, præsente rege Henrico, . . . translatum est. Eodem anno, rege Anglorum ad hoc instante, et Alexandro papa id concedente, Gilebertus, Herefordensis episcopus, ad sedem ecclesiæ Londoniensis postulatus[6] est; . . . et a papa Alexandro Turonis concilium celebratum.[7] . . Ad cujus vocationem . . . venerunt archiepiscopi et alii[8] Angliæ prælati. . . . Eodem anno rex Scottorum Malcolmus et Resus princeps Demetiæ, id est Australium Walensium, cum aliis regibus et majoribus Cambriæ, fecerunt homagium regi Anglorum Henrico et filio ejus Henrico, kalendas Julii apud Wudestok. . . .

Constitutions of Clarendon.

Anno gratiæ MCLXIIII. in præsentia regis Henrici apud Clarendune, viii. kalendas Februarii, præsidente Johanne de Oxonia episcopo,[9] de mandato ipsius regis, præsentibus etiam archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus et proceribus regni, facta est recognitio, sive recordatio, . . . consuetudinum et libertatum antecessorum[10] regis, videlicet avi sui

---

[1] M. P. *diem clausit extremum.*

[2] M. P. *antistes Exoniensis.*

[3] M. P. *omnis comburitur.*

[4] M. P. *viam universæ carnis ingressus est.*

[5] M. P. *solemniter.*

[6] M. P. *translatus.*

[7] MS. *celebravit.* M. P. *Papa A. T. concilium congregavit.*

[8] MS. *aliæ.*

[9] Sic, introduced incorrectly by the copyist.

[10] M. P. inserts *suorum.*

Matthew Paris, p. 100.

Henrici et aliorum, quæ observari debent in regno, debent[1] ab omnibus teneri, propter dissensiones et discordias sæpe emergentes, inter clerum et justiciarios regis et magnatum[2] regni: . . . tam de recognitione sive recordatione, quam[3] de consuetudinibus iniquis . . . et Deo detestabilibus, archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, comites, et barones, clerus cum proceribus regni, juraverunt omnes, et firmiter in verbo veritatis, et voce viva promiserunt se[4] tenendas et observandas bona fide domino regi et hæredibus suis . . . in perpetuum. A.D. 1164.

His itaque gestis, . . . Thomas Cantuariensis archiepiscopus in se reversus, cum leges iniquas et omnibus Christi fidelibus detestandas concessisset, et eas observare cum juramento firmasset, . . . seipsum graviter afflixit, . . . suspendens se ab altaris officio, donec . . . a summo pontifice meruit devotus absolvi. . . . Eo anno, defuncto Octaviano, Fredericus imperator alium ei substituit. Tempore sub eodem dedicata est ecclesia de Radinges ab archiepiscopo Thoma, præsente rege et episcopis decem. . . . Eodem anno Thomas, archiepiscopus Cantuariensis, a Norhamtonia nimis injuriatus a rege recessit,[5] et exilium subiit[6]: et in Pontiniacensi monasterio a domino papa Alexandro commendatus. . . . Rex vero præcepit omnia bona archiepiscopi et suorum confiscari, . . . et totam ejus cognationem exilio ascribi[7] sine delectu conditionis, sexus, aut ætatis. . . .

Exile of Becket.

Radulph. de Diceto, col. 539.

Anno gratiæ MCLXV. regina Francorum regi genuit[8] filium, quem vocavit Philippum.

Eodem anno Matildis, filia regis, duci Saxoniæ maritatur.[9]

Matthew Paris, p. 104.

Eo anno Alienora regina peperit regi Henrico filiam, quam vocavit Johannam. . . . Eodem anno terræmotus factus est magnus vii.[10] kalendas Februarii, . . . ita quod stantes prostravit. . . . . . Tempore sub eodem, contra archiepiscopum beatum Thomam profecti sunt ad papam

---

[1] M. P. *debebant in regno et.*

[2] MS. *magnatibus*, and so the MS. of Wendover, ii. p. 299. One MS. of Matt. Par. has *magnates*.

[3] A large portion is omitted here. M. P. *hanc recognitionem sive recordationem.*

[4] *se* is given by Wendover, though omitted by M. P.

[5] This is from the heading in R. of Wend. ii. p. 305.

[6] M. P. *Actus ergo in exilium . . . a d. P. Alex. Senonis receptus est.*

[7] M. P. *ascriptam addixit.*

[8] R. D. *peperit.*

[9] This is from the heading in R. of Wend. ii. p. 312.

[10] M. P. *octavo.* Matt. of West. has *vii.*

A.D. 1166. archiepiscopus Eboracensis, Londoniensis, Cicestrensis, Wygorniensis, Saresbriensis episcopi, cum aliis multis.[1]

Progress of the quarrel between the king and the archbishop. f. 180 *b*.

Anno gratiæ MCLXVI. beatus Thomas, Cantuariensis archiepiscopus, observatores consuetudinum iniquarum Angliæ excommunicavit.[2] . . . Eodem anno Lodowycus rex Francorum . . . Thomam Cantuariensem archiepiscopum, cui jam per biennium Pontiniac[ens]es monachi omnem[3] exhibuerunt humanitatem, Senonas[4] secum duxit, et apud Sanctam Columbam ei per quatuor annos in expensis sufficientiam invenit. Eodem anno ad subventionem Terræ Sanctæ de unaquaque caruca terræ totius Angliæ, quatuordecim[5] denarii concessi sunt et collecti. Eodem anno quidam pravi dogmatis disseminatores apud Oxoniam in judicium, . . . præsente rege et episcopis,[6] quos a fide catholica devios in examine superatos, . . . expulsi sunt a regno.[7] Eodem anno Alienora regina peperit regi filium, quem vocavit Johannem.[8] . . .

Roger of Wend. ii. p. 313.

Et Robertus Lincolniensis obiit. . . .

Matthew Paris, p. 105.

Anno gratiæ MCLXVII. reges Francorum et Anglorum facti[9] sunt discordes; unde Calvus Mons . . . succensus est a Normannis, . . . et in illius rei ultionem rex Francorum villam Andelcaci combussit, et ipsa die reversus est in Franciam; plusquam mille de suis . . . amisit. . . .

Ibid. p. 107.

Anno gratiæ MCLXVIII. rex Anglorum motus est in iram contra papam Alexandrum, ex eo quod primatum regni Angliæ Thomæ Cantuariensi archiepiscopo concessit.[10] Eodem anno papa Alexander litteras misit ad regem Anglorum Henricum pro reconciliatione beati Thomæ archiepiscopi.[11] Eodem anno Thomas archiepiscopus Alanum de Nevilla excommunicavit, quia Willelmum capellanum suum in vinculis tenuit irretitum. Eodem anno Conanus, comes minoris Britanniæ, dum in fata discederet,[12]

Ibid. p. 109.

---

[1] The source of this paragraph seems to be Roger of Hoveden, p. 496, but the list of bishops who are said to have gone differs from his. See also Radulphus de Diceto, col. 537, margin.

[2] From the heading in Roger of Wend. ii. p. 313.

[3] So R. W. Matt. Par. has *omnes*.

[4] MS. *Senonis*.

[5] Sic MS. R. W., Matt. Par., and Matt. of West. *quatuor*.

[6] MS. *epos*.

[7] This sentence has been made nonsense by the omission of the verbs and part of the sentence, as it is in Roger of Wend. ii. p. 315, or Radulph. de Diceto, col. 539.

[8] R. W. *et vocatus est I*.

[9] M. P. *effecti*.

[10] M. P. *ex hoc . . . concessisset*.

[11] This sentence, which comes from the heading in Roger of Wend ii. p. 329, has got out of its place, as it belongs to the next year, 1169.

[12] M. P. *concederet*. MS. *descederet*.

Matthew Paris, p. 110. ex sorore regis Scottorum, nomine Constancia, filiam reliquit hæredem, quam rex Anglorum Galfrido filio suo nupsit, et sic . . . populum terræ illius sibi conciliavit.[1] A.D. 1168.

Anno gratiæ MCLXIX. Thomas Cantuariensis archiepiscopus Gilebertum, Londoniensem episcopum, excommunicavit.[2] . . . Eodem anno Alienora, filia regis Anglorum, Aldefonso regi Castellæ nupsit. . . . Eodem anno legati a latere papæ mittuntur ad reformandam pacem inter regem et beatum Thomam archiepiscopum[3]; . . . sed rex noluit aliqua ratione cum archiepiscopo concordiam componere, nisi salvis sibi consuetudinibus iniquis regni sui et dignitatibus, quod etiam ipsis legatis quasi nefas videbatur, unde infecto negotio revertebantur.[4]

Ibid. p. 117. Anno gratiæ MCLXX. rex Henricus in Natali tenuit curiam apud urbem Nanetensem,[5] præsentibus episcopis et baronibus minoris Britanniæ, ubi fidelitatem omnes juraverunt sibi et filio suo Galfrido. . . . Episcopus Londoniensis absolvitur a sententia qua ligabatur.[6]

Roger of Wend. ii. p. 354. Eodem anno, idus Julii, convenerunt ad mandatum regis apud Westmonasterium Rogerus, Eboracensis archiepiscopus, et omnes suffraganei Cantuariensis episcopi ad coronationem Henrici filii regis Henrici, qui . . . coronatus est sollempniter a Rogero, Eboracensi archiepiscopo, . . . contra prohibitionem domini papæ, qui litteras ipsi[7] archiepiscopo et aliis regni episcopis . . . direxit. . . . Eodem anno concordati sunt rex Henricus et beatus Thomas Cantuariensis archiepiscopus.[8] . . .

Ibid. p. 361. Anno gratiæ MCLXXI. passus est beatus Thomas Cantuariensis in ecclesia propria[6] ante altare beati Benedicti; . . . in cujus martyrio multa notabilia concurrerunt.[9] Primo, quod passus est pro assertione justitiæ et ecclesiæ libertate; secundo, quod in ecclesia non qualicumque, sed in illa, quæ mater est omnium ecclesiarum gentis Anglicanæ; tertio, quod non in quolibet tempore, sed in diebus Natalitiis, in quibus homicidæ rei læsæ Martyrdom of S. Thomas a Becket.

---

[1] M. P. *animo cleri terræ illius sibi conciliato et populi.* R. Wend. has *clerum . . . conciliavit et populum.*

[2] From the heading in R. Wend. ii. p. 331.

[3] Ibid. R. Wend. ii. p. 333. The words *a latere* are introduced from the text both of Matt. Par. and R. Wend.

[4] Instead of the last four words, Matt. Par. has before the previous sentence, *Sic duo legati, infecto negotio, a regis curia recesserunt.*

[5] MS. *Naverensem.*

[6] Abridged.

[7] MS. *ipso.*

[8] This is slightly altered from the heading in R. Wend. ii. p. 355.

[9] R. Wend. *concurrunt.*

A.D. 1171. majestatis habentur; quarto, [quod] non simplicem sacerdotem, sed talem, qui in regno erat summus . . . et pater omnium sacerdotum, peremerunt; quinto, quod non passus est in quolibet membro, sed in eo corporis loco, quo tonsuram acceperat, ut in sortem Dei admitteretur, et per quem sacri perfusio olei Domino consecravit. Roger of Wend. ii. p. 363.

Conduct of the king. f. 181. Rex vero ut factum audivit,[1] . . . ad omnia[2] lamentationum genera se convertens, regiam majestatem prorsus in cinere et cilicio commutavit; omnipotentem Deum testem invocans, quod hoc opus nefarium nec sua voluntate, nec conscientia commissum est, nec suo artificio perquisitum, ni forte ex hoc reus sit, quod archiepiscopum minus diligere videbatur. Super hoc se judicio ecclesiæ prorsus exposuit, et humiliter se suscepturum quicquid in eum fieret statuendum salubriter compromisit. Misit ergo nuntios ad dominum papam,[3] qui eum excusarent, et ejus innocentiam allegarent; quos nec dominus papa videre voluit, nec ad pedes vel ad osculum admittere dignabatur. . . . Sic nuntii regis in arto positi, quibusdam cardinalibus domino papæ suggerentibus, quod idem nuntii a rege Anglorum acceperant in mandatis, ut jurarent regem Anglorum ejus et cardinalium judicio staturum et per omnia pariturum; sicut nuntii regis petierunt, ita juraverunt, et interdicti sententiam declinarunt. Sic et nuntii archiepiscopi Eboracensis et aliorum episcoporum Angliæ fecerunt. Eodem die dominus papa excommunicavit sceleratissimos interfectores beati Thomæ, et omnes qui eos[4] auxilium, consilium, vel consensum, præbuerunt, et omnes eos qui in terra sua reciperent vel foverent. . . .

The murderers. Interfectores vero fuerunt milites quatuor, scilicet Willelmus de Traci, Reginaldus filius Ursi, Hugo de Morvilla, Ricardus de Brito. Ibid. p. 360.

Eo anno rex Anglorum Henricus II., octavo idus Augusti rediens in Angliam, visitavit Henricum Wintoniensem episcopum, jam in extremis agentem,[5] qui cum eum de morte sancti Thomæ . . . durissime[6] increpans, multa ipsum prædixit adversa passurum. Episcopus vero plenus dierum vi. kalendas[7] Augusti migravit ad Dominum. Eodem anno rex Anglorum Henricus Ibid. p. 365.

---

[1] Abridged.

[2] MS. *omnium*.

[3] R. W. *summum pontificem*. In the previous line *foret* for *fieret*.

[4] A solecism introduced by the copyist from the *eos* in the following line. Below, R. W. *qui eos* for *eos qui*.

[5] MS. *agens*.

[6] R. W. *dirissime*. Matt. Par. *durissime*, but *ipsum* for *eum*. Rad. de Diceto has *durissime*.

[7] R. W. *octavo idus*, and so Matt. Par. Rad. de Diceto has *vi. idus*.

. . . Hiberniam intravit hostiliter, ubi archiepiscopi, episcopi, reguli,[1] ipsum in dominum et regem receperunt, et ei fidelitatem juraverunt. . . . A.D. 1172.

Matt. of West. p. 250. Eodem anno ecclesia Norwyci combusta est. Burning of the cathedral of Norwich.

Anno Domini MCLXXII. in nocte Natalis Domini tonitrua audita sunt generalia, in Anglia, Hibernia, Wallia, et Gallia. . . . Eodem anno rex Henricus II. promisit ad mandatum legatorum, quod tantum de pecunia daret, unde ducentos milites ad defensionem Terræ Sanctæ ut possent sustentari per unum annum.[2] . . . Promisit etiam, quod clericis et laicis utriusque sexus, qui pro beato martyre de regno exierant, cum pace sua recipere omnia bona sua, et libere redire licebit. Promisit etiam alia multa . . . in remissionem omnium peccaminum.[3] . . . (Roger of Wend. ii. p. 367.)

Anno gratiæ MCLXXIII. rex Henricus II. Johanni filio suo . . . filiam Huberti de Moriana . . . in sponsam accepit. . . . Eodem anno Henricus juvenis, in consilio abiens impiorum, animum suum a patre divertit, et ad socerum suum, regem Francorum, secessit. Quo facto, Ricardus dux Acquitanniæ et Godefridus comes Britanniæ . . . fratrem potius elegerunt sequi, quam patrem. Fiunt undique conjurationes, rapinæ, et incendia; et sic, ut creditur in ultionem beati Thomæ suscitavit Deus viscera regis Henrici II. contra eum, id est, filios suos, qui ipsum usque ad mortem persecuti sunt. . . . (Rebellion of the young king.)

Ibid. p. 372. Eodem anno rex Francorum Normanniam hostiliter invasit.[4] . . . Eodem anno Leicestria subversa et combusta est jussu regis Henrici II.[5] . . . Idem rex Henricus II. multos hostium suorum cepit,[4] et carcerali custodiæ mancipavit.

Ibid. p. 375. Anno gratiæ MCLXXIIII. Rogerus de Molbrao a fidelitate regis Henrici II. recedens, castellum de Axiholm . . . construxit.[6] . . .

Ibid. p. 377. Eodem anno rex Henricus II. veniens in Angliam beatum Thomam gratia orationis petivit,[4] . . . orationibus, vigiliis, et jejuniis deditus, usque in diem tertium ab alimentis abstinuit; unde beatum martyrem sibi reddens placabilem, . . . [indulgentiam] dari sibi postulabat. Eodem anno tradidit Deus regem Scotiæ Willelmum in manus dicti regis Henrici II.[7] Ipso (Penance of Henry II. at Becket's tomb. f. 181 *b*.)

---

[1] This is introduced here, instead of the *reguli* being named one by one afterwards, as in R. Wend. The MS. gives as a marginal note to the next paragraph "Prima combustio Norwycensis ecclesiæ."

[2] The copyist has altered the construction of Wendover, and forgotten the necessary verb. R. W. has *ducenti* for *ducentos*.

[3] R. W. *peccatorum*.

[4] From the heading in Roger of Wend.

[5] Abridged.

[6] R. W. *reparavit*.

[7] R. W. *suas*.

A.D. 1174. die . . . rex Henricus juvenis filius suus navibus, quas congregaverat ad transfretandum in Angliam, ut eam sibi subjugaret, dissipatis penitus et fere submersis, coactus est ad Galliam redire. . . . Ut autem veraciter perstringamus beneficia, quæ regi Henrico II. Deus post satisfactionem, quam sibi exhibuit et beato martyri, per ejusdem sancti intercessionem in articulo temporis præstitit, . . . omnes inimicos suos pro voto superavit,[1] et rebus[2] omnibus Angliæ superatis[3] et pacificatis, . . . in Normanniam transfretavit, ducens secum regem Scottorum, et comitem Leicestrensem, [et] Hugonem de Castello, quos in vinculis retinebat. . . . Eodem anno archiepiscopus Cantuariensis Ricardus a Roma rediens, pallium et primatum Angliæ reportavit. . . . Eodem anno ab obsidione Rotomagi rex Henricus II. regem Francorum et filium ejus Henricum juniorem fugavit.[4] — Roger of Wend. ii. p. 379. — Richard archbishop of Canterbury.

Eodem anno Willelmus de Turbes episcopus Norwycensis obiit.[5] Anno gratiæ MCLXXV. omnes filii regis Anglorum Henrici II. ad pacem patris sunt reversi.[6] — Death of William de Turbes bishop of Norwich. — Matt. of West. p. 251.

Eodem anno Hugo Petraleonis, diaconus Cardinalis, venit legatus in Angliam, et præstitit auctoritatem trahendi[7] clericos ante judicem secularem, pro forinseco[8] forestæ et laico feodo in favorem regis. Eodem anno Johannes Oxoniæ . . . consecratus est in episcopum Norwycensem.[9] — Embassy of Hugo against the clergy. John of Oxford bishop of Norwich. — Matthew Paris, p. 131. Taxster, p. 154.

Anno gratiæ MCLXXVI. reges Anglorum, pater et filius, in Angliam venientes, per singulos dies in eadem mensa sunt refecti, et idem thalamus fomenta quietis eisdem de noctibus ministravit; et simul beatum Thomam cum humilitate petierunt.[4] . . . Eodem anno obiit Willelmus comes de Arundel, miles egregius. Sub eodem tempore Johanna filia regis Henrici II. nupsit regi Siciliæ.[10] Eodem anno universa castella Angliæ sunt ad imperium regis custodiæ deputata. . . . — Matthew Paris, p. 131.

---

[1] The sentence *omnes . . . superavit* is in place of nearly a page of R. of Wend.

[2] Altered into *regibus* by a later hand.

[3] R. W. *hostibus superatis et rebus A. pacificatis.*

[4] Abridged.

[5] M. W. mentions this under the year 1175.

[6] From the heading in R. W. ii. p. 381.

[7] M. P. *tradendi.*

[8] M. P. *forisfacto*, and so Rad. of Dicet.

[9] This is mentioned by Wendover, Paris, Matt. of West., and Radulph. de Diceto, but neither adds the *Oxoniæ* to the name *Johannes.* The first three give it under the next year.

[10] This, which is abridged, is given by M. P. before the previous sentence.

Matthew, Paris, p. 133.

Anno gratiæ MCLXXVII. amotis ab ecclesia de Waltham canonicis secularibus,[1] introducti sunt regulares. . . . Eodem anno concordia facta est et firmata inter reges Francorum et Anglorum.[2] A.D. 1177.

Anno gratiæ MCLXXVIII. Ricardus de Luci . . . fundamenta jecit ad construendam ecclesiam conventualem in honore beati Thomæ martyris, in loco qui vocatur Westwude. . . . Eodem anno rex Anglorum Henricus II., cum per omnes provincias suæ potestatis, quæ Francorum liminibus, vel montibus Pirenæis vel Britannico vicinantur [oceano, munitiones obtinuisset,] et omnia pro velle disposuisset, idus Junii, beati Thomæ sepulchrum visitavit. . . .

Ibid. p. 137.

Visit of Louis of France to Canterbury

Anno gratiæ MCLXXIX. rex Francorum beatum Thomam martyrem devotus orationis gratia visitavit[3]; cui rex Anglorum . . . cum omni honore festinanter occurrit, et quicquid honoris ab aliquo excogitari potuit vel impendi, tam ipsi quam suis comitibus est impensum. . . . Centum vini modios[4] rex Francorum annuatim in perpetuum Parisius solvendos, ob reverentiam gloriosi martyris, in usus collegii Cantuariensis convertit. Rex Anglorum Henricus II. gazas totius regni sui, quicquid ipse et antecessores ejus in divitiis congesserant, regi Francorum et suis exposuit. . . . Sed rex Francorum . . . quædam exenniola parva a rege Anglorum in signum dilectionis accepit,[5] . . . et ad Gallias transfretavit. Tempore sub eodem Romæ habitum est concilium generale sub Alexandro papa.[2] . . .

Ibid. p. 139.

Eodem anno Philippus, Lodowyci filius, in regem Francorum coronatur . . . in festivitate[6] Omnium Sanctorum. . . .

Anno gratiæ MCLXXX. confœderatio facta est inter regem Francorum Philippum et regem Anglorum Henricum II.[7] . . . Ricardus comes Pictavensis terram Gaufridi de Beluaco graviter afflixit.[7] . . . Nova moneta fabricata est. Johannes Cicestrensis obiit. . . . f. 182.

Anno gratiæ MCLXXXI. Philippus regnum suum sub dispositione regis Henrici II. commisit,[7] . . . et orationis gratia beatum Thomam martyrem devotus visitavit. Tempore sub eodem Rogerus Eboracensis obiit.[8] . . . Eodem anno Alexander papa,

---

[1] MS. inserts *et*.

[2] Abridged.

[3] M. P. *visitare decernens, Angliam . . . devotus intravit.*

[4] MS. has in the margin "*De vino Cant.*"

[5] M. P. *cum . . . accepisset.*

[6] M. P. *in solemnitate . . . consecratur.*

[7] From the heading in Roger of Wend. ii. p. 404.

[8] M. P. *diem clausit supremum.*

A.D. 1181. postquam cathedram Romanam duodecim[1] annis rexisset,[2] obiit; cui successit . . . Lucius papa, sedens in cathedra[3] annis quatuor. . . . Matthew Paris, p. 140.

Anno gratiæ MCLXXXII. . . . dux Saxoniæ Henricus et gener regis, ab imperatore in exilium pulsus, venit in Normanniam ad regem, ducens secum ducissam et duos filios ejus, scilicet Henricum et Ottonem; et per tres annos exhibitus est a regali munificentia in omnibus vitæ necessariis abundanter. . . .

Death of the young king Henry.

Anno gratiæ MCLXXXIII. Henricus rex juvenis . . . in flore juventutis suæ, cum annum ætatis vigesimum octavum complevisset, . . . e medio subtractus est. . . .

Death of Richard archbishop of Canterbury.

Anno gratiæ MCLXXXIIII. rex Henricus II. duxit in Angliam ducem Saxoniæ, . . . et ducissa . . . peperit filium, quem vocavit Willelmum. . . . Eodem anno Ricardus archiepiscopus Cantuariensis, Jocelinus Seresbirensis episcopus, obierunt.[4] Eo anno Sarraceni Hispaniam invadentes, confusi recesserunt.[5] . . .

Election of Henry II. to the crown of Jerusalem, which he refuses.

Anno gratiæ MCLXXXV. rex Henricus II. Anglorum eligitur in regem Ierosolimorum.[5] . . . Eraclius patriarcha, in Angliam veniens, regi electionem de se factam publicavit[5]; . . . sed rex per consilium magnatum suorum regnum Ierosolymitarum recusavit.[5] Patriarcha vero, cujus erat negotium in arto positum, spe frustratus ad propria remeavit. . . . Dux Saxoniæ cum licentia imperatoris ad propria rediit. . . . Eo anno Baldewinus consecratus est in archiepiscopum Cantuariensem.[6] Roger of Wend. ii. p. 415. Ibid. p. 418.

Baldwin archbishop of Canterbury.

Anno gratiæ MCLXXXVI. Gaufridus comes Britanniæ . . . obiit.[7] . . . Defuncto papa Lucio, Urbanus successit. Johannes præcentor Exoniæ,[8] ejusdem ecclesiæ consecratus est antistes. Eodem anno papa Urbanus concessit Baldewino, Cantuariensi archiepiscopo, ut construeret ecclesiam apud [9] Abintonam.[5]

Circa eadem tempora obiit maxima mulierum, venerabilis Matildis, filia regis Anglorum Henrici I., imperatrix et uxor Henrici imperatoris, et mater Henrici II., Anglorum regis. . . . Matthew Paris, p. 143

Capture of Jerusalem by Saladin.

Anno gratiæ MCLXXXVII. capta est sancta crux a Saladine cum rege Ierusalem Guidone[5]; . . . et sancta civitas cum tota terra Ierosolimitana ab eodem est subjugata.[5] . . .

---

[1] Roger of Wend. *annis viginti duobus;* but M. P. as above.

[2] M. P. *sedisset in cathedra R.*

[3] M. P. *ecclesia apostolica.*

[4] Abridged. The death of the archbishop is mentioned by M. P. at the beginning of the year.

[5] From the heading in Roger of Wend.

[6] Abridged.

[7] R. W. *diem clausit supremum.*

[8] R. W. *Exoniensis.* MS. *Oxoniæ.*

[9] R. W. *Akintonam.*

Roger of Wend. ii. p. 426.

Eodem anno, mortuo papa Urbano, Gregorius successit, qui cum sedisset in cathedra duobus mensibus, obiit,[1] et Clemens tertius . . . ei successit.[2] . . . Eodem anno Ricardus, comes Pictavensis, cum audisset calamitatem Terræ Sanctæ et de captione crucis sanctæ et regis Ierusalem, non expectata alicujus prædicatione vel patris sui consilio aut voluntate, primus inter proceres transmarinos signaculum crucis suscepit. . . . A.D. 1187. Preparations for a crusade.

Anno gratiæ MCLXXXVIII. Fredericus Romanorum imperator . . . crucem Christi suscepit. Rex Francorum Philippus et rex Anglorum Henricus II. . . . et comes Flandriensis Philippus, crucem Domini suscipientes, exemplum aliis potissimum præbuerunt; unde de imperio et de regnis[3] regum prædictorum archiepiscopi, episcopi, . . . comites et barones, et innumerabiles promiscui sexus[4] . . . crucem Christi animosius susceperunt. Provisum est ergo, quod[5] omnes de regno Franciæ cruces rubeas, de regno Angliæ cruces albas, de terra comitis Flandrensis cruces virides haberent. . . . f. 182 *b.*

Ibid. p. 432.

Eo anno Guido rex Ierusalem a carcere liberatur.[6] . . . Tempore sub eodem Acon a Christianis obsidetur et capitur[7]; . . . et Soldanus confusus ab Acon[8] fugatur.[6] . . . His diebus accessit Terræ Sanctæ magnum impedimentum discordia,[9] quæ nuper post susceptam crucem, inter regem Francorum et comitem Ricardum Pictavensem ex una parte, et Henricum II. regem Anglorum [surrexit] ex altera; . . . tandem pro bono pacis in Normanniam convenerunt; ad colloquium convenientes, . . . discordes ab invicem recesserunt. . . .

Ibid. p. 438.

Anno gratiæ MCLXXXIX. comes Ricardus . . . palam[10] fecit homagium regi Francorum de toto tenemento patris sui, quod ad regnum Francorum pertinebat, salvo patri tenemento, quamdiu viveret, et salva fide quam patri debebat. . . . Rex autem Francorum quatuor castella regis Angliæ cepit, ipsumque a Cenomannia urbe fugavit.[6] . . . In ista fuga multi Wallensium interfecti, equi fatigati et enervati cum suis ascensoribus miserabiliter perierunt. . . . Imperator Fredericus iter peregrinationis Ierosolymitanæ arripuit.[11]

---

[1] R. W. *defunctus est.*

[2] R. W. *surrogatur.*

[3] R. W. *tam in imperio, quam de utroque regno.*

[4] Matt of West. has *populus, cujus non erat numerus.*

[5] R. W. *etiam inter eos, ut.* Below, MS. *viridas* for *virides.*

[6] From the heading in R. W.

[7] Abridged.

[8] R. W. *recessit.*

[9] MS. *discordiam.*

[10] R. W. *videntibus cunctis.*

[11] From the heading in R. W. ii. p. 443.

A.D. 1189. Conditions of peace between Henry II. and Richard.

Rex Anglorum Henricus, in arto constitutus, pacem sibi turpissimam cum rege Francorum et Ricardo filio suo facere compulsus est in hunc modum; rex Henricus II. se posuit ex toto in consilio regis Francorum, ita scilicet, quod quicquid idem rex provideret [vel] fieri judicaret, rex Angliæ sine contradictione[1] compleret. Tunc rex Anglorum fecit homagium regi Francorum. . . . Provisum est etiam, quod comes Ricardus acciperet homagia hominum de omnibus terris patris sui citra mare et ultra. . . . Dabit præterea rex Anglorum regi Francorum . . . viginti milia marcas argenti. . . . (Roger of Wend. ii. p. 442.)

Death of Henry II. July 6, 1189.

Rex itaque Anglorum Henricus de tali mœstus colloquio ad Thuronem veniens, gravi tactus incommodo, maledixit diei in quo natus fuerat; et sic in amaritudine spiritus et vitæ tædio[2] infra triduum . . . diem clausit extremum. Obiit autem postquam regnaverat annis triginta quatuor, mensibus septem, diebus quinque, in octavis Petri et Pauli. . . . Quod cum Ricardo comiti filio suo ejus nunciatum fuisset, sanguinis motus pietate, ab ima pectoris traxit suspiria; festinanter venit obviam feretro in quo corpus regis deportabatur, quo superveniente, confestim ebulliens manavit sanguis ex naribus regis defuncti, ac si indignaretur spiritus regis in adventu ejus, qui auctor mortis esse videbatur[3] ipsius; quod comes Ricardus videns amarissime flere cœpit, et inæstimabili perturbatus angustia usque ad Fontem Ebraudi feretrum secutus est,[4] . . . ubi eum magnifice[5] fecit tumulari. (Ibid. p. 444.)

Richard I.

Defuncto igitur Henrico II., Ricardus filius ejus statim misit manum[6] in Stephanum de Turham, senescallum Andegavensem, et mittens eum in custodia exegit ab eo castella et thesauros patris sui, quos habebat. Deinde omnes servientes patris sui, quos fideles noverat, secum honorifice retinuit. . . . Johanni fratri suo omnes terras, quas pater suus ei dederat, . . . liberaliter[7] confirmavit. . . . (Ibid. iii. p. 1. Matthew Paris, p. 152.)

Mater ejus regina Alienora, quæ per annos xvii.[8] a thoro patris separata sub . . . custodia tenebatur, statuendi[9] in regno quæ vellet a filio potestatem accepit; . . . quæ, accepta potestate, omnes captivos per Angliam a carceribus liberavit. . . . (Roger of Wend. iii. p. 2.)

---

[1] MS. *conᵃdicione.*
[2] R. W. *in angaria positus.*
[3] R. W. *causa . . . credebatur.*
[4] R. W. *sequens.*
[5] R. W. *honorifice.*
[6] R. W. *injecit manus.*
[7] Here Matt. Par. gives *liberaliter*, and R. W. *dapsiliter*. In the previous sentence M. P. has *patri suo*, and R. W. *patris sui.*
[8] R. W. and M. P. *sedecim.*
[9] MS. *statuendum.*

De coronatione regis Ricardi.

A.D. 1189.

Matthew Paris, p. 153.

Dux igitur Ricardus in Angliam[1] venit, et omnibus ad coronationem suam præparatis, venerunt[2] archiepiscopus Cantuariensis, Rotomagensis, Elyensis[3] . . . cum omnibus episcopis, comitibus, baronibus, et magnatibus regni; . . . et ducem duxerunt in ecclesiam Westmonasterii . . . cum processione sollemni. . . . Ad ultimum venit dux Ricardus habens episcopum unum[4] a dextris, et alium a sinistris; . . . coram Deo et populo, propositis sacrosanctis evangeliis cum plurimorum sanctorum reliquiis, juravit, quod pacem et honorem et reverentiam, omnibus diebus vitæ suæ, portaret[5] Deo et sanctæ ecclesiæ, et ejus ordinariis.[6] Hæc et alia plura juravit.[7] Deinde coronatus, . . . et missa et omnibus rite et sollemniter peractis, dicti episcopi reduxerunt eum coronatum, sceptrum in dextra, virgam regalem in sinistra, bajulantem. . . . Coronatus est magnifice iii. nonas Septembris. . . . Huic coronationi multi Judæorum [inter]fuerunt contra prohibitionem regis, . . . unde magnam persecutionem passi sunt per totum annum.[7] . . . Omnia commercia rerum venalium per totum regnum constituta sunt . . . unius ponderis et mensuræ. . . .

Coronation and oath of Richard I. f. 183.

Persecution of the Jews.

Roger of Wend. iii. p. 14.

Eodem anno dedit Ricardus rex Johanni fratri suo comitatum de Sumersete et de Dorsete; et dedit Alienoræ matri suæ dotarium consuetum, et, in augmentum, terras multas et honores.[8] . . . Eodem anno rex Ricardus dimisit[9] custodes regni Angliæ, scilicet Hugonem Dunelniensem et Willelmum Eliensem, cancellarium suum, et plures alios[7]; . . . sed inter ceteros prominebant Dunelmensis et Willelmus Elyensis. Episcopus Dunelmensis habuit justitiariam a flumine de Humbre[10] usque ad Mare Scotticum; episcopus Elyensis obtinuit justitiariam a flumine prædicto . . . usque ad mare Gallicum, . . . unde episcopus Dunelmensis et Willelmus cancellarius in paucis erant unanimes. . . . Eo anno decima pars rerum ad subventionem Terræ Sanctæ in Anglia largitur.[11] . . .

---

[1] M. P. *Londonias.*

[2] M. P. *ubi congregatis archiepiscopis,* &c.

[3] M. P. *Treverensi.*

[4] M. P. omits *unum;* it is, however, in Rog. of Wend.

[5] M. P. *portabit.*

[6] M. P. *ordinatis.*

[7] Abridged.

[8] Matt. Par. *dotem suam;* but R. W. has *dotarium.*

[9] M. P. *divisit;* but R. W. *dimisit.*

[10] M. P. *a magno flumine.* R. W. *a magno flumine Humbre.*

[11] From the heading in R. W. where *datur* is read instead of *largitur.*

A.D. 1190. Anno gratiæ MCXC.[1] . . . habitum est concilium[2] inter reges Francorum et Anglorum ad vadum Sancti Remigii, ubi inter eos convenit, ut iter Ierosolimitanum simul, ducente Domino, expedirent. . . . Roger of Wend. iii. p. 16.

Multi Judæi per Angliam interfecti sunt.[3]

Nec multo post duo reges Francorum et Anglorum convenerunt apud Vizeleacum, ubi corpus beatæ Mariæ Magdalenæ requiescit, . . . et ibi moram per duos dies fecerunt; et rex Angliæ Ricardus ibi peram et baculum Sancti Jacobi . . . recepit. Deinde reges . . . propter multitudinem hominum, ab invicem sunt divisi; non enim poterat locus unus eos[4] continere; Philippus rex Francorum versus Remensem[5] civitatem iter arripuit, et rex Anglorum versus Messanam. . . . Ibid. p. 25.

Legend of S. Thomas a Becket. Cum igitur navigium regis Angliæ, per mare multis fatigatum periculis, et cum versus Ulixetonam velificarent, . . . invasit navigium tempestas valida; . . . et dum omnes ad Dominum clamarent, beatus Thomas, Cantuariensis archiepiscopus, per tres vices apparuit, . . . eis dicens, "Nolite timere[6]; ego enim, "et beatus martyr Edmundus, et sanctus confessor Nicho- "laus constituti sumus a Domino hujus navigii regis Angliæ "defensores." . . . Ibid. p. 28.

Reception and conduct of Richard at Messina. Non multo post rex Francorum Philippus . . . apud Messanum applicuit; . . . Ricardus vero rex Angliæ superveniens . . . ingressum civitatis habere non potuit; . . . nam Franci non permiserunt, sed armati muros ascendentes portas defendere laborabant. Quo facto, rex Ricardus exercitui suo jussit ad arma convolare, sibi et suis ingressum, hostibus invitis, præparare; qui illico jussis regiis obtemperantes valvas invaserunt; multis ex Francigenis interfectis, violenter intraverunt. . . . Quod[7] cum ad aures regis Francorum factum pervenisset, maximam adversus regem Angliæ in animo concipiens indignationem, eam[8] nunquam deposuit quamdiu supervixit. Verumtamen eo die colloquium simul habentes pacificum, nullam omnino de rebus gestis mentionem fecerunt. Ibid. p. 30.

Council at London. Eodem anno Willelmus Elyensis episcopus legationem adeptus est, et Londoniæ[9] concilium celebravit. . . . Matthew of West. p. 257.

f. 183 b. Anno gratiæ MCXCI. reges Francorum et Anglorum in Sicilia moram fecerunt in hyeme.[10] . . . Eodem anno rex Francorum, iiii. Roger of Wend. iii. p. 36.

---

[1] MS. *MCLXC.*

[2] R. W. *colloquium.* MS. *consilium.*

[3] Abridged.

[4] R. W. *ambos.*

[5] R. W. *Januensem.*

[6] R. W. *terreri.*

[7] R. W. *hoc.*

[8] MS. *quam.*

[9] M. W. *apud Westmonasterium.*

[10] R. W. *donec veniret tempus vernale.*

Roger of Wend. iii. p. 37. — A.D. 1191.

kalendas Aprilis, apud Messanum naves ascendit, usque Ierosolimam via recta vela[1] direxit. Rex vero Ricardus, iiii. idus Aprilis in magna gloria illum secutus est; habuit in comitatu suo tresdecim buccas triplici velorum expansione velificatas, et centum naves onerarias et l. galeas triremes: qui circa diem vicesimum Rodos insulam subintrans, deinde post[2] diebus decem apud Cypres applicuit. Cursac dominus Cypri[3] . . . cum manu forti . . . regi portum prohibiturus occurrit; . . . unde rex Ricardus,[4] ira succensus, iniit cum hoste jam dicto congressum, a quo festinus[5] adeptus est victoriam, ipsumque . . . vinctum retinuit, et filiam ejus unicam, totamque Cipri insulam cum universis munitionibus suæ subdidit ditioni. . . . Tandem cum totius insulæ thesauros obtinuit et omnia pro voto ibidem disposuisset, desponsavit ibi filiam regis de Narvaria, nomine Berengariam.

Conquest of Cyprus.

Circa dies istos rex Francorum . . . apud Acon applicuit, quem Ricardus insecutus cum magna victualium copia apud Cyprum naves ascendit. Audiens autem exercitum domini[6] apud Acon maxima fame et inedia[7] laborare,[8] . . . qui dum prospero ventorum flatu versus Acon . . . vela dirigeret, . . . apparuit navis quædam permaxima, quam Dromundam appellavit, missa a Saphadino, fratre Saladini Soldani Babiloniæ, de civitate Barith, immensis referta divitiis, quæ obsessis infra urbem Acon paganis opem erat allatura. . . . Instructis igitur in momento temporis regis Ricardi[9] ad bellum agminibus, galearum concursu undique [fit] assultus[10] acerrimus. . . . Tandem quidam remigum,[11] mergendi sub aquis arte eruditus, natans sub latice accessit ad navem et eam quamtocius terebro perforavit; qua perforata, . . . regi quod fecerat declaravit. Deinde . . . aqua subintrans omnia tabulata navis transcendit, et hominibus, qui prius in pugnaculum[12] confidebant, spem evadendi prorsus ademit, quorum rex Ricardus mille trescentos in mare mergere[13] præcepit, et ducentos vivos[14] reservavit. Cum igitur spolia navis omnia colle-

Capture of a Turkish vessel.

---

1 MS. *veli.*

2 R. W. *decursis.*

3 R. W. *insulæ.*

4 R. W. *rex Anglorum magnificus.*

5 R. W. *festinam.*

6 i.e. *domini regis Francorum*, as Roger of Wend. gives it. Matthew Paris, p. 163, however, has *domini* alone.

7 MS. *famis inedie.*

8 The transcriber has here omitted so much as to make the whole unintelligible as it stands in the text.

9 MS. *rex Ricardus.*

10 R. W. *insultus.*

11 MS. *remigii.*

12 R. W. *propugnaculis.*

13 R. W. *submergi.*

14 R. W. inserts *ad cautelam.*

A.D. 1191. Capture of Acre: gisset, et . . . portum Acon appropinquavit. Vi. idus Junii, rege Ricardo portum intrante, lituorum stridor ductilium, clangor tubarum, strepitus cornicium horribilis litora repleverunt, terra per circuitum resonabat; quod factum Christianos ad pugnam animavit et Sarracenis timorem[1] incussit. . . . Tunc rex Ricardus animi sui generositatem exponens, famelico exercitui victualia largiter ministravit. . . . Subjugata tandem civitate, rex Francorum ad propria redire disposuit. . . . Anxiebatur namque supra modum, eo quod universa, quæ in exercitu Christianorum fiebant, regi Ricardo ascribebantur. Prætendens igitur rex Francorum æris[2] inopiam et paupertatem, dixit se ibi diutius immorari non posse; quod cum rex magnificus Ricardus . . . cognovisset, promisit regi Francorum se communicaturum quicquid[3] in auro et argento victualiumque congregatione, quicquid[4] in equis, armis possedit,[5] medietatem, ita videlicet ut inimicos Christi simul de Terra Sancta disperdere laborarent. Sed rex Francorum reditum[6] suum . . . immutabiliter ordinavit. . . . Juratoria cautione præstita, ne terram regis Angliæ vel principum, qui cum rege Ricardo ibidem remanebant, violenter invaderet, recessit. . . . Roger of Wend. iii. p. 41.

His itaque gestis, rex Ricardus . . . ad obsidendum et expugnandum maritimas civitates de portis Acon . . . figi tentoria jussit, spectante e vicino exercitu Saladini, ubi duo milia sescentos Sarracenorum damnaverat capitali sententia. . . . Sicque, Deo volente, actum est, ut omnis illa regio maritima . . . capta, et Christicolis inhabitaretur. . . . Regno igitur Acon reverso, . . . dedit Henrico cognato suo regnum Ierusalem, et Guidoni quondam regi[7] Cipri insulam.[8] . . . Hoc anno Clemens papa obiit; cui successit Celestinus. Eo anno Baldewynus, archiepiscopus Cantuariensis, obiit.[9] . . .

f. 184.

Henry earl of Champagne, king of Jerusalem.

Death of Baldwin, archbishop of Canterbury.

Matthew Paris, p. 166.

Anno gratiæ MCXCII. . . . rex Darum, . . . castellum Christianitatis ultimum versus Babiloniam . . . manu armata cepit, . . . et septem milia camelos opibus onustos[10] . . . cum opibus universis[11] diripiens, exercitui suo in maxima prodigalitate[12] distribuit.

Richard takes Darum.

Roger of Wend. iii. p. 54.

---

[1] R. W. *obsessis terrorem.*

[2] MS. *heris.*

[3] R. W. *omnium, quæ.*

[4] R. W. *atque,* and inserts *navibus* after *armis.*

[5] R. W. *possideret.*

[6] MS. *tedium.*

[7] MS. *regis.*

[8] Abridged.

[9] This is mentioned under the previous year by R. W., M. Paris, Taxster, and Matt. of West. Taxster, however, p. 158, puts the Pope's death in the same year.

[10] From the heading in R. W.

[11] R. W. *cum suis oneribus.* The copyist has confused the sentence.

[12] R. W. *cum magna liberalitate.*

Roger of Wend. iii. p. 56. . . . Dux Burgundiæ, denariis[1] Saladini corruptus, a Terra Sancta recessit[2]; . . . sed non multo post divino percussus judicio, menteque alienatus, morte miserabili vitam finivit.[3] Rex vero Ricardus Saladinum ab obsidione Jopen viriliter effugavit,[2] . . . et cum paucis, scilicet lxxx. militibus et balistariis quadrin- A.D. 1192.
Ibid. p. 63. gentis, quadraginta[4] duo milia vicit et occidit de paganis. . . . Post hanc victoriam inauditam, . . . quidam morbus pestifer ex aeris corruptione proveniens ipsum regem et omnes fere suos pernicione invasit; . . . unde consilium repatriandi habuit.[2] . . . Treugæ inter Christianos et paganos, utriusque exercitus petitione, sunt constitutæ, a Pascha subsequenti usque ad terminum trium annorum.

Richard leaves Palestine.

Tempore itaque autumnali navibus præparatis, omnibusque rite dispositis, rex Ricardus et regina sua, cum regina Siciliæ[5] Johanna, cæterisque proceribus suis, mare Mediterraneum transierunt; . . . et sequenti quadragesima . . . Saladinus vitam finivit. . . .

Hubert, archbishop of Canterbury.

Ibid. p. 68. Taxster, p. 160. Eodem anno Ricardus rex captus est a duce Austriæ, et custodiæ mancipatus.[6] Eodem anno Hubertus electus est in archiepiscopum Cantuariensem.

Richard is taken prisoner by the duke of Austria, and sold to the emperor.

Roger of Wend. iii. p. 70. Anno gratiæ MCXCIII. rex Ricardus remansit in custodia ducis Austriæ, donec ipsum vendidit imperatori Romanorum Henrico pro lx. milibus librarum argenti, . . . et tunc feria tertia post Ramos Palmarum ipsum adducens diligentissime custodiri fecit,[7] et ut regem ad immoderatam redemptionis pecuniæ imp[el]leret quantitatem, retrudi eum præcepit in Trivallis, a quo carcere nullus ante dies istos exivit, qui ibidem intravit. . . . Imperator vero iratum animum ac ferocem contra regem Ricardum diutius perferens, nullatenus eum in præsentia sua convocare vel alloqui dignabatur, quia ipsum in pluribus contra eum[8] et suos conquestus est graviter [deliquisse], calumnias multas regi prætendens. Tandem mediantibus amicis . . . regem Ricardum in

---

[1] R. W. *donariis.*

[2] From the heading in R. W.

[3] R. W. *terminavit.*

[4] So in the heading to the paragraph in R. W. iii. p. 61, though the text gives *sexaginta.* The copyist has mixed up the heading and the account in the text.

[5] MS. *Ciciliæ.* R. W. adds *sorore sua.*

[6] From the heading in R. W., who, however, has *in custodia positus.*

[7] It would appear from this passage that the copyist had the two MSS. of Wendover and Paris open before him, as he inserts *Henrico* after *Romanorum* with M. P., reads *et tunc feria* with R. W., and *diligentissime* with M. P. In the last two instances M. P. reads *quem feria*, and R. W. *diligenter.*

[8] R. W. *se.* Above, *præferens* for *perferens.*

A.D. 1193. præsentia sua accersiri fecit.[1] Cumque[2] in pluribus articulis coram omnibus accusavit, . . . rex Ricardus sic ab imperatore conventus, protinus in medio stans, contra singulas objectiones ita luculenter et argumentose respondens peroravit, ut omnibus in admirationem et venerationem haberetur; ita ut nulla suspicio de his, in quibus accusabatur, in cordibus audientium ulterius remaneret. . . . Imperator vero admirans regis sapientiam et facundiam,[3] surrexit, et, accersito ad se rege,[4] in ejus oscula ruit, ac si deinceps blande leniterque cum eo agebat. . . . Tandem[5] hinc et inde amicis mediantibus, . . . perventum est ut imperatori pro redemptione sua[6] darentur centum quadraginta milia marcarum argenti, . . . antequam inter eos conveniret. . . . Nulla ecclesia, nullus ordo, . . . vel sexus prætermissus, qui non cogeretur ad liberationem regis. . . . Roger of Wend. iii. p. 71.

His ransom.

Attempts of John in England and the king of France in Normandy.

Rege Ricardo,[7] ut dictum est, ab imperatore detento, Johannes . . . de regressu ejus diffidens, . . . sinistro usus consilio in Anglia pro fratre coronari disposuit. . . . Rex Francorum totam Normanniam occupare attemptavit.[8] . . . Hic duxit sororem regis Daciæ in uxorem, quam statim repudiavit.[8] Eodem anno Hubertus consecratus est in archiepiscopum Cantuariensem.[9] Ibid. p. 78.

f. 184 *b*.

Return of Richard to England.

Anno gratiæ MCXCIIII. rex Ricardus, maxima jam parte suæ redemptionis persoluta, obsidibusque datis pro parte quæ restabat persolvenda,[10] die purificationis Beatæ Virginis Mariæ ab omni custodia imperatoris liber effectus, permissus est ad proprium redire regnum; qui . . . veniens in Angliam, cum ingenti gaudio omnium, tam nobilium quam ignobilium, exceptus est.[9] Ibid. p. 80. . . . Hoc anno captus est Robertus comes Leycestriæ a rege Francorum. Matthew of West. p. 260.

Excommunication and death of the duke of Austria.

Anno gratiæ MCXCV. dominus papa . . . ducem Austriæ nominatim excommunicavit, et omnes in genere, qui in regem Ricardum et suos manus injecerant violentas, terram ducis totam ecclesiastico supponens interdicto. . . . His præfato duci ab episcopi Vernonensi denunciatis, dum idem dux mandati apostolici aspernator existeret, percussa est terra illius sterilitate inaudita. . . . Sed cum in his et aliis[11] non sit aversus furor ducis, . . . ipse divino judicio terribiliter est percussus, . . . cum intolerabili cruciatu spiritum exhalavit. . . . Imperator Henricus subjugavit sibi regnum Apuliæ et Siciliæ. . . . Roger of Wend. iii. p. 87.

---

[1] R. W. *jussit.*

[2] R. W. *cumque.*

[3] R. W. *tantam in rege facundiam.* M. P. *tantam regis f.*

[4] This is from M. P. R. W. having *ipso* for *rege.*

[5] R. W. *his itagestis.*

[6] R. W. *ejus.*

[7] MS. *Rex Ricardus.*

[8] From the heading in R. W.

[9] Abridged.

[10] MS. *persolvendo.*

[11] R. W. *omnibus.*

Matthew Paris, p. 181. Anno gratiæ MCXCVI. Johannes Rotomagensis in episcopum Wigorniensem sullimatur. . . . Hoc anno imperator legavit capitulo Cisterciensium tria milia marcarum argenti, de redemptione regis Ricardi, ad turribula per totum orbem in ordine illo facienda[1]; sed abbates tam ipsum imperatorem quam donum ejus detestantes, renuerunt de turpi quæstu adquisitum ejus donum recipere. . . . Eodem anno capti sunt in quodam gravi conflictu a Marchadeo episcopus Beluacensis et ejus archidiaconus armatos,[2] . . . et jussit rex Ricardus eos sic incarcerari. Dominus vero papa, cui reposita[3] super hoc . . . gravis querimonia, amicabiliter scripsit regi Ricardo pro ejus liberatione, quem in epistola sua carissimum fratrem ac filium suum et Ecclesiæ appellavit[4]; . . . præcepit ergo rex ob reverentiam papæ, ut lorica episcopi tunc deponeretur, et[5] ipsi papæ præsentaretur, et diceretur eidem, "Vide si tunica filii tui sit an non." Cui papa "Non est filius meus; . . . et ideo ad regis volun-" tatem redimatur." . . . A.D. 1196. Bishop of Beauvais taken prisoner.

Ibid. p. 191. Anno gratiæ MCXCVII. surrexit quidam prædicator egregius in Francia, . . . qui usuram in Francia maxime conabatur extirpare; . . . nomen ejus Fulco fuit. Hic destinavit in Angliam . . . abbatem de Flai ad deponenda tempora commercii diebus dominicis. Fulco.

Roger of Wend. iii. p. 121. Anno gratiæ MCXCVIII. rex Ricardus comitem Flandriæ et alios potentes sibi subjugavit.[6] . . .

Ibid. p. 124. Eodem anno, papa Celestino defuncto, Innocentius III. successit; . . . cujus favore exortum est in Italia novum genus prædicatorum, qui Jacobitæ voluerunt appellari. . . . Isti in victu et vestitu satis tenues,[7] aurum vel argentum vel aliud quid proprium non possidentes, ibant per civitates . . . et castella, verbum evangelii prædicantes. Multiplicati sunt autem in brevi per orbem universum, . . . habitantes in urbibus . . . et civitatibus, nihil de crastino cogitantes. . . . Rise of the Preaching Friars.

Ibid. p. 129. Eodem anno dominus papa regi Anglorum mandavit,[8] quatinus, visis litteris, sub pœna interdicti archiepiscopum Cantuariensem Hubertum[9] ab officio justitiarii removeret. . . . Amoto igitur

[1] M. P. *per totum ordinem facienda argentea.*

[2] Sic. The copyist cutting out all the sentence excepting this word, and forgetting that it is in the wrong case. Above, M. P. *illo conflictu.*

[3] M. P. *proposita.*

[4] M. P. *vocavit.*

[5] M. P. *exuta.*

[6] Abridged, and partly from the heading in R. W. Immediately above the margin has "De Flai," and below "De Jacobitis."

[7] So Matt. Par. R. W. has *tenui.*

[8] R. W. *dedit in mandatis.*

[9] R. W. *præfatum.*

A.D. 1199. Huberto archiepiscopo, rex loco ipsius Gaufridum filium Petri subrogavit. . . .

f. 185 *a*. Anno gratiæ MCXCIX. statutis . . . treugis inter regem Francorum et Anglorum regem, rex Ricardus in quosdam barones Pictaviæ sibi rebelles vexilla direxit et arma; in [civitates] eorum vero et oppida ignem accumulavit, vineas et pomeria succidit; nonnullos ex adversariis suis sine misericordia trucidavit. Tandem in Acquitanniam veniens ducatum, in territorio Lemovico Chalu castellum obsidione vallavit, ubi vii. kalendas Aprilis a Petro Basilii telo . . . venenato percussus est; . . . sed diebus xii. supervixit, castellum acriter invasit et cepit, militesque et servientes sub artiori custodia mancipavit. . . . Rex igitur sapientissimus, cum sibi periculum cerneret imminere, exitum suum, cordis contritione, oris confessione, Corporis Christi et Sanguinis perceptione,[1] munivit; . . . mortem suam illi, qui eum percusserat, condonavit. . . . Corpus vero suum ad Fontem Ebraudi secus pedes patris sui, cujus proditorem se confitebatur, sepeliri jubens, ecclesiæ[2] Rotomagensi cor suum inexpugnabile legavit; apud castrum præfatum viscera sua in ecclesia recondi præcipiens, hoc pro munere Pictavensibus concessit, . . . propter rationem prædictam[3] assignavit; Rotomagensibus propter eorum fidelitatem . . . cor suum pro exennio transmisit. Pictavensibus vero notam traditionem,[4] stercora sua, reliquit. . . . His itaque dictis, tumore ad cor ejus subito penetrante,[5] viii. idus Aprilis, die Martis, vir martio operi deditus apud castrum prædictum spiritum exhalavit. . . . Et sepultus est apud Fontem Ebraudi, sicut ipse adhuc vivens ordinaverat. . . .

Roger of Wend. iii. p. 135.

Death of Richard I.

Accession of John, 1199. Victoriosissimo rege Anglorum Ricardo viam universæ carnis ingresso, ut dictum est, Johannes comes Moretonii, frater ejus, omnes[6] servientes fratris et milites stipendiarios cum honore secum retinuit. . . . Et continuo[7] Hubertum, Cantuariensem archiepiscopum, et Willelmum marescallum direxit in Angliam, ad pacem suam ibidem denunciandam et custodiendam una cum Gaufrido, filio Petri, justitiario, et aliis optimatibus regis.[8] Qui fecerunt omnes[9] jurare fidelitatem comiti Johanni. . . . Deinde comes Johannes veniens in octabis Paschæ Rotomagum, gladio

Ibid. p. 137.

---

[1] R. W. *communione.*

[2] MS. *ecclesia*; and below, *in expugnabili.*

[3] R. W. *ratione prædicta.* The copyist has cut out so much as to destroy the sense.

[4] R. W. *propter notam proditionis.*

[5] R. W. *perveniente.*

[6] R. W. *universos.*

[7] R. W. *protinus.*

[8] R. W. *regni.*

[9] R. W. *Quo cum pervenissent, fecerunt homines.*

Roger of Wend. iii. p. 138. ducatus Normanniæ accinctus est in matrice ecclesia per ministerium Walteri, Rotomagensis archiepiscopi. . . . Dux Johannes . . . in Angliam . . . veniens, deinde Londoniæ,[1] congregatis itaque in adventu ejus archiepiscopis, episcopis, comitibus et baronibus regni atque omnibus aliis, qui coronationi ejus interesse debuerant,[2] archiepiscopus Cantuariensis imponens capiti ejus coronam, ungens[3] eum in regem apud Westmonasterium . . . vi. kalendas Junii. . . . Deinde[4] triplici involutus est sacramento, quod sanctam ecclesiam et ejus ordinarios[5] diligeret et honoraret, atque eam ab incursionibus malignantium defenderet,[6] et quod leges iniquas, si quæ essent, destrueret,[7] et bonas substitueret, et rectam justitiam in regno exerceret. . . . Expletis omnibus et homagiis . . . receptis, beatum Albanum . . . orationis gratia devotus petivit; et sic brevissimam in Angliam moram faciens, . . . in Normanniam transfretavit.[8] A.D. 1199. Coronation of John.

Ibid. p. 141. Eo tempore rex Francorum Arturum, comitem Britanniæ, cingulo militari decoravit in crastino Assumptionis Sanctæ Mariæ. Idem Arturus incontinenti[9] fecit homagium regi Francorum de Andegavia, Pictavia, Turonica, Cenomannia, Britannia, et Normannia, et rex Francorum promisit Arturo fidele auxilium suum ad hæc omnia perquirenda. . . . Arthur does homage to the king of France.

Ibid. p. 146. Anno gratiæ MCC. rex Francorum Philippus et rex Anglorum Johannes . . . ad colloquium convenerunt, ubi convenit inter eosdem reges cum consilio magnatum[10] utriusque regni, quod Lodowycus, filius regis Francorum et hæres, duceret uxorem filiam Aldefonsi regis Castellæ, neptem regis Johannis Angliæ; et rex Johannes[11] . . . daret Lodowyco cum nepte sua, nomine Blanca, in maritagio civitatem Ebroicarum cum toto comitatu et insuper triginta milia marcas argenti. . . . Et non multo post Blanca antedicta Lodowyco maritata est.[12] Eodem tempore . . . desponsavit rex Johannes[13] . . . Ysabellam, filiam comitis Engolismi. . . . f. 185 b. Marriage of John with Isabella of Angoulême.

Taxster, p. 164. Eo anno Johannes Oxoniæ, episcopus Norwycensis, obiit, cui Johannes de Grei successit.[14] . . .

---

[1] R. W. *Londonias venit ibidem coronandus.*

[2] R. W. inserts *Hubertus.*

[3] Sic for *unxit*, the copyist becoming confused in altering this and the previous sentence.

[4] R. W. *In hac coronatione rex J.*

[5] R. W. *ordinatos.*

[6] R. W. *indemnem conservaret.*

[7] R. W. *perversis legibus destructis.*

[8] The last three words are from the heading of the following chapter in R. W.

[9] R. W. *continuo.* Above, R. W. *donavit* for *decoravit.*

[10] R. W. *principum.*

[11] R. W. *Anglorum.*

[12] Abridged.

[13] Partly from the heading in R. W.

[14] This sentence is repeated in the margin.

A.D. 1201. Anno gratiæ MCCI. terræmotus factus est magnus per loca. Taxster, p. 164.

Rex Angliæ Johannes celebravit Natale apud Gildeford, ubi multa festiva . . . distribuit indumenta. . . . Deinde in Northanhumbriam profectus maximam pecuniæ summam a comprovincialibus extorsit. . . . Reversusque . . . cum regina sua . . . in Normanniam applicuerunt, et reges Francorum et Anglorum ad colloquium convenerunt; . . . et ita pacifice convenit inter eos . . . et per scripta confirmatum, quod, si rex Francorum pacem in aliquo prælocutam violaverit, barones de regno Franciæ, quos rex fidejussores invenerat, soluti essent a fidelitate ejus, et venirent ad regem Anglorum ad impugnandum regem Francorum. . . . Et eodem modo factum est ex parte regis Anglorum. . . . Circa dies istos ad instantiam domini Innocentii papæ, data est quadragesima pars omnium reddituum ecclesiarum ad subventionem Terræ Sanctæ[1]; et tam magnates quam plebeii, qui crucis signaculum deposuerant, districtione apostolica resumere sunt compulsi. Eodem anno Girardus Prior Norwyci obiit; cui successit Willelmus de Walsham.[2] Roger of Wend. iii. p. 165. Ibid. p. 166.

Rupture with France. Anno gratiæ MCCII. . . . habitum est colloquium inter reges Francorum et Anglorum, . . . ubi rex Francorum contra regem Anglorum mortali armatus est odio. Præcepit igitur indignanter, quatinus incontinent redderet Arturo . . . universas terras, quas tenebat in partibus transmarinis: . . . sed rex Anglorum se minime facturum respondit. . . . Die sequenti rex Francorum irruit in castellum de Butanaunt, . . . et illud solo tenus subvertit. Deinde in manu forti cepit castella de Liuns, de Radepund, et alia plura.[3] . . . Deinde[4] . . . rex Francorum . . . tradens Arturo milites ducentos de regno Francorum, qui cum illo hostiliter irent in Pictaviam, ut bellicis incursionibus regiones illas Arturo subjugarent.[5] Illis autem pomposo tumultu progredientibus, nuntiatum est eis, reginam Alienoram in castello, quod Mirabellum dicitur, paucorum stipatam præsidio commorari; qui communi deliberatione omnium furoris sui impetum illuc vertentes, castrum obsidione vallaverunt. . . . Obsidione igitur in orbem turris deposita, venerunt ibi in auxilium Arturi omnes primates Pictaviæ et milites nobiliores, et præcipue Hugo de

---

[1] R. W. *subveniendum terræ promissionis.*

[2] This sentence is repeated in the margin.

[3] In abridging this the copyist has altered the sense. R. W. mentions the attack on Radepunt, but adds *rege Anglorum superveniente, confusus recessit.*

[4] R. W. *Post dies paucos.*

[5] Here the copyist has omitted the verb. R. W. has *Arthurum sub tutoribus deputavit, tradens ei,* etc.

Roger of Wend. iii. p. 168.

Brunus, comes Marchiæ, qui regi Anglorum publicus erat inimicus. . . . Quo audito, rex Anglorum Johannes cum festinatione in manu potenti . . . ad castrum præfatum[1] pervenit. Quod cum Francigenæ cum Pictavensibus cognovissent, exierunt obviam regi; . . . sed cum dispositis aciebus hinc inde concurrissent, rex superbis conatibus eorum viriliter insistens,[2] omnes in fugam coegit, atque tam pernici equorum cursu fugientibus institit inimicis,[3] ut una cum illis castellum intraret; factus est . . . concursus dirissimus, sed virtute Anglorum laudabili in brevi finitus. Nam in illo conflictu capti sunt ducenti milites de regno Francorum, et cum ipso Arturo omnes Pictavensium et Andegavensium nobiliores[4]; ita quod nec unus pes ex omnibus evasit, qui posset redire casum aliis indicare. . . . Arturus vero apud Falesiam sub vigilanti custodia remansit, . . . qui cito post . . . evanuit. . . .

A.D. 1202. Victory of John at Mirabeau. Death of Arthur.

De assisis panis et ponderis.

Matthew Paris, p. 208.

Eodem anno Johannes rex generaliter fecit acclamari per totum regnum Angliæ,[5] ut legalis assisa panis inviolabiliter sub pœna collistrigiali observaretur; quæ probata fuerit per pistorem Gaufridi filii Petri justiciarii Angliæ, et per pistorem R. de Turnai, ita quod pistor poterit sic vendere, et in quolibet quarterio lucrari tres denarios, scilicet quaterio Londoniæ, exceptis brennio et duobus panibus ad furnarium, et quatuor servientibus quatuor obolos, et duobus garcionibus unum quadrantem, et in sale obolum, et in gesta obolum, et in candela quadrantem, et in busco tres denarios, et in bultello obolum.

f. 186. Assise of bread.

Quando frumentum venditur pro vi. solidis, ponderabit panis de quadrante, albus et bene coctus, xvi. solidos; . . . et panis de toto blado debet esse bene coctus et bonus, ita quod nihil subtrahatur, et ponderabit xxiiii. solidos.

Quando frumentum venditur pro v. solidis et vi. denariis, panis de quadrante albus et bene coctus et bonus, ponderabit xx. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit xxviii. solidos.

Quando frumentum venditur pro v. solidis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xxiiii. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit xxxii. solidos. . . .

---

[1] R. W. *Mirebellum.*

[2] R. W. *resistens.*

[3] MS. *inimicus.* In the next line, R. W. *durissimus* for *dirissimus.*

[4] R. W. *nobiles P. et A.*

[5] This is inserted by M. P. at the end of the chapter; *Et hoc per totum regnum est proclamatum.*

A.D. 1202. Quando frumentum venditur pro iiii. solidis et vi. denariis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xxxii. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit xlii. solidos. Matthew Paris, p. 208.

Quando frumentum venditur pro iiii. solidis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xx[x]vi. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit xlvi. solidos.

Quando frumentum venditur pro iii. solidis et vi. denariis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xlii. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus ponderabit liiii. solidos.

Quando frumentum venditur pro iii. solidis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit xlviii. solidos, et panis de toto blado bonus et bene coctus lxiiii. solidos.

Quando frumentum venditur pro ii. solidis et vi. denariis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit liiii. solidos, et panis quadrans de toto blado bonus et bene coctus lxxii. solidos.

Quando frumentum venditur pro ii. solidis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit lx. solidos, et panis quadrans de toto blado bonus et bene coctus ponderabit iiii. libras.

Quando frumentum venditur pro xviii. denariis, panis quadrans albus et bene coctus ponderabit lx. et xvii. solidos, et panis quadrans de toto blado bonus et bene coctus ponderabit iiii. libras et viii. solidos.

Losses of John in Normandy. Anno gratiæ MCCIII. Johannes rex celebravit Natale Domini apud Cadimum in Normannia, ubi, postpositis incursionibus bellicis, cum regina epulabatur cotidie splendide, somnosque matutinales usque ad prandendi horam protraxit. . . . Rex vero Francorum, magno congregato exercitu, cepit plurima castella super regem Anglorum, quorum quædam solo tenus complanavit, fortiora integra reservavit. Venientibus nuntiis ad regem Anglorum et dicentibus, "Rex "Francorum terram vestram hostiliter ingressus, cepit jam illa[1] "castella, et castellanos vestros caudis equorum turpiter alligatos[2] "abducit;" . . . rex Johannes tale dedit responsum; "Sinite "illum facere; quicquid modo capit,[3] ego uno die recuperabo." Sic nec isti nec alii sibi similia denunciantes, aliud[4] potuerunt habere responsum. Comites et barones Angliæ . . . qui ei eatenus

[1] M. P. inserts *et illa*.
[2] MS. *alligatis*.
[3] M. P. *rapit*.
[4] MS. inserts *non*.

Matthew Paris, p. 209. adhæserant, talia audientes, ejusque desidiam[1] intelligentes, impetrata licentia, . . . ad propria remearunt. . . . Deficiente igitur in Normannia et in omnibus[2] terris ejus transmarinis omnimoda defensione, rex Francorum per diversas regiones libere et sine contradictione discurrens, castella[3] sub sua potestate recepit. . . . A.D. 1203. f. 186 *b.*

Roger of Wend. iii. p. 173. Videns ergo rex Johannes defectum suum, seseque omni militari subsidio destitutum, . . . in Angliam veniens maximam pecuniam a viris religiosis et magnatibus regni extorsit.[4] . . . Cepit etiam ab omnibus[5] septimam partem omnium mobilium suorum. . . . Habuitque hujus rapinæ executores in ecclesiasticis rebus Hubertum, Cantuariensem archiepiscopum, in laicis vero Galfridum filium Petri, justitiarium, qui in executione jam dicta nemini[6] pepercerunt. Rex vero Francorum cum regem Anglorum a partibus transmarinis recessisse cognovisset, venit in fortitudine gravi ad singulas civitates et castella; . . . ostendens civibus et castellanis se a domino suo fore derelictos; . . . unde amicabiliter supplicavit, ut ipsum in dominum reciperent, dum alium non haberent. Quod si hoc gratanter facere noluissent, affirmavit cum juramento, quod . . . omnes patibulo suspenderet, aut vivos excoriaret. Tandem post multas hinc inde deceptiones,[7] consenserunt unanimiter, ut darent obsides regi Francorum pro unius anni induciis, quibus evolutis, si a rege Anglorum succursum non haberent, ipsum deinceps ut dominum recognoscerent . . . et haberent. His itaque gestis, rex Francorum ad propria remeavit. . . . John comes to England for money.

Ibid. p. 180. Anno gratiæ MCCIIII. exercitus regis Francorum, qui jam fere per annum castellum de Rupe Andebari obsiderat,[8] . . . Rogerus, Cistrensis constabularius, vir magnificus et bellicosus, Francigenis in castrum intrare volentibus ingressum fortiter denegabat. Sed tamen victu[9] deficiente, . . . maluit armis quam fame mori. Ipse et commilitones sui armati ad equos volantes de castro exierunt, et multis ex obstantibus interfectis, cum difficultate magna capti sunt. . . . Quo facto, omnes castellani de regionibus transmarinis cum civibus, . . . nuntios regi Angliæ[10] direxerunt, denunciantes sub qua essent angustia[11] constituti, et quod tempus instabat induciarum, quo oportebat eos civitates et castella regi Francorum Affairs in Normandy.

---

[1] M. P. inserts *incorrigibilem.*

[2] M. P. *aliis.*

[3] M. P. inserts *plurima.*

[4] From the heading in R. W.

[5] R. W. *eis.*

[6] R. W. *nulli.*

[7] R. W. *disceptationes.*

[8] The copyist has left the sentence unfinished. R. W. has *per subfossores magnam murorum straverat portionem.*

[9] R. W. *tandem victu sibi.*

[10] R. W. *in Angliam regi.*

[11] R. W. *calamitate.* Matt. Par. has *angaria.*

A.D. 1204. reddere, vel obsides quos sibi[1] dederunt ad perdendum tradere; quibus Johannes rex respondit et per nuntios significans[2] omnibus, ut nullum omnino ab ipso expectarent auxilium, sed facerent singuli quod sibi melius videbatur. Sic omnimoda consolatione cum succursu deficiente, tota Normannia, Turonica, Andegavia, Pictavia, cum civitatibus et castellis . . . præter Rupellam, Toarz, et Niorz, castella, quæ postea, sunt in regis Francorum dominium devoluta. . . . Eodem anno Godefridus Wintoniensis episcopus[3] . . . et regina Alienor obierunt. (Matthew Paris, p. 212.)

Anno gratiæ MCCV. Johannes rex celebravit Natale apud Tekesbire. . . . Eodem anno mense Januario terra vehementissime congelata est a xix. kalendas Februarii usque ad kalendas[4] Aprilis, . . . unde in æstate summa frumenti xiiii. solidis vendebatur. . . . Eodem anno Hubertus, Cantuariensis archiepiscopus, . . . obiit vi.[5] idus Julii, . . . et Johannes episcopus Norwycensis in archiepiscopatum Cantuariensem ad petitionem Johannis regis postulatus est.[6] . . . (Taxster, p. 166. Roger of Wend. iii. p. 182.) (Death of Hubert, archbishop of Canterbury.)

Anno gratiæ MCCVI. Petrus episcopus Wintoniensis a Roma reversus, dominica in ramis palmarum intronizatus est. Eodem anno rex Johannes in Pictaviam transiens, castrum Montis Albani virtute ac potentia Anglieligenarum cepit.[6] . . . Eodem anno Johannes Ferentinus, apostolicæ sedis legatus, veniens in Angliam, eamque perlustrans, magnam pecuniæ summam congessit; postea[7] apud Radinges . . . concilium celebravit. . . . Eodem anno viri religiosi . . . inter reges Francorum et Anglorum pro pace reformanda sollicite discurrentes,[8] in festivitate Omnium Sanctorum hyemales[9] inducias impetraverunt. . . . (Ibid. p. 186.) (Council at Reading.) (f. 187.)

Anno gratiæ MCCVII. Johannes rex . . . cepit per totam Angliam[10] decimam partem omnium bonorum tam de bonis ecclesiasticis quam de secularibus,[11] cunctis murmurantibus, sed contradicere non audentibus. Solus autem Galfridus, archiepiscopus Eboracensis, non consentiens . . . clanculo recessit ab Anglia, . . . et in genere omnes[12] ecclesiæ sive rerum ecclesiasticarum invasores, anathematis sententia innodavit. . . . Sub istis diebus fratres,[13] qui appellati sunt Minores, . . . subito emergentes, terram repleverunt. . . . Eodem anno cassatæ sunt electiones episcopi Norwycensis et supprioris Cantuariensis in archiepiscopatum Cantua- (Ibid. p. 209.) (A tax.) (Order of the Minorites.)

---

[1] R. W. *illi.*

[2] R. W. *significavit.*

[3] M. P. *diem clausit extremum.*

[4] R. W. *ad undecimum kal.*

[5] R. W. *tertio.* So also Taxster, p. 166.

[6] Chiefly from the heading.

[7] R. W. *et tandem.*

[8] MS. inserts *et.*

[9] R.W. *biennales.* And so Taxster.

[10] R. W. inserts *tertiam.* And so Taxster.

[11] Abridged.

[12] R. W. *universos.*

[13] R. W. *prædicatores.*

Roger of Wend. iii. p. 212.

riensem, . . . et promotus est et consecratus in archiepiscopum Cantuariensem Stephanus de Langedune.[1] . . . Papa vero Innocentius litteras misit Johanni regi Angliæ, humiliter exorans[2] ut Stephanum reciperet in archiepiscopum consecratum[1]; . . . sed rex Johannes ad papam nuntios direxit cum litteris comminatoriis, in quibus expresse[3] arguebat eum, quod, electione Norwycensi turpiter repulsa,[4] Stephanum quemdam . . . sibi ignotum et in regno Francorum inter hostes suos diu[5] conversatum, fecerat in archiepiscopum Cantuariensem consecrari. . . . Eodem anno . . . Isabella regina peperit regi Johanni filium suum primogenitum, et vocatus est . . . Henricus. . . . His diebus rex Johannes omnia bona Cantuariensis ecclesiæ fecit confiscari, et de monasterio suo omnes monachos præter xiiii.,[6] qui in infirmaria jacebant, subierunt exilium.[7] . . .

A.D. 1207.

Stephen Langton, archbishop of Canterbury.

Ibid. p. 219.

Seizure of the property of the monastery of Canterbury.

Anno gratiæ MCCVIII. Isabella regina peperit regi Johanni filium, quem[8] vocavit Ricardum. . . .

Eo anno Londoniensis, Elyensis, et Wygornensis episcopi, ex injuncto sibi delegationis officio regem Johannem adeuntes, mandatumque sibi apostolicum per ordinem exponentes, humiliter lacrymisque profusis [supplicabant], quatenus, Deum præ oculis habens, archiepiscopum et monachos ad ecclesiam suam revocaret, honoraret, et . . . diligeret, et scandalum interdicti evitaret.[9] . . . Rex vero quasi in furiam versus, . . . jurans per dentes Dei, quod, si ipsi vel alii quicunque ausu temerario terras suas interdicto supponerent, ipse incontinenti omnes Angliæ prælatos, clericos, et ordinatos, ad papam mitteret, et omnia eorum bona confiscaret. . . . Recedentes igitur episcopi memorati, cum fructum pœnitentiæ in regem non invenerunt, in quadragesima sequente excommunicationem[10] sibi a summo pontifice demandatam exequi non verentes, prima die Lunæ in Passione Domini, quæ tunc contigit x° kalendas Aprilis, sub generali interdicto totam Angliam incluserunt. . . . Cessaverunt itaque in Anglia omnia ecclesiastica sacramenta, præter solummodo confessionem et viaticum in ultima necessitate, et baptisma parvulorum; corpora vero defunctorum de civitatibus et villis efferebantur, et more canum

England laid under an interdict.

---

1 Chiefly from the heading.

2 R. W. *exhortans*.

3 R. W. *in quibus expresse et quasi comminando.*

4 MS. inserts *et*.

5 R. W. *publicos diutissime*

6 R. W. *tredecim.* Taxster, however, has *xiv.*

7 This, which is abridged, appears in R. W. before the two previous sentences.

8 R. W. *legitimum quæ.*

9 R. W. *evitare curaret.*

10 R. W. *exsecutionem.*

A.D. 1208. in biviis . . . sepeliebantur. Quid plura? Recesserunt latenter ab Anglia Willelmus Londonensis, Eustachius Eliensis, Malgerus Wygornensis, Jocelinus Bathonensis, Egidius Herfordensis episcopi; facinus[1] arbitrantes sævitiam regis commoti, melius eligebant ad tempus declinare, quam in terra interdicta sine fructu residere. Roger of Wend. iii. p. 222.

Confiscation of the property of the clergy.

Rex itaque ob causam interdicti mente confusus omnia bona clericorum et virorum religiosorum fecit confiscari.[2] . . . Tempore sub eodem albi monachi . . . celebrare divina præsumpserunt. . . .

Anno gratiæ MCCIX. indultum est ecclesiis conventualibus . . . semel in ebdomada celebrare divina; albi vero monachi hac privabantur indulgentia, quia in principio interdicti, . . . papa inconsulto, celebrare præsumpserunt. Ad festum Sancti Michaelis amotum est scaccarium a Westmonasterio usque ad Norhamtuniam per regem in odium Londoniensium. . . . Hic[3] apud Bristollum capturam avium per totam Angliam interdixit. . . . Eodem anno Lodowycus, . . . primogenitus Philippi regis Franciæ, . . . a patre cingulo militari decoratus[4] est. Rex Anglorum cum rege Scottorum fœdus amicitiæ iniit.[5] . . . Deinde rex Johannes . . . præcepit per forestas totius Angliæ sepes comburere, et fossata complanare, datis frugibus circumquaque bestiis ad devorandum. Deinde cepit homagia de omnibus hominibus libere tenentibus, et etiam xii. annorum pueris totius regni. . . . Eo tempore Walenses . . . apud Wudestok ad regem eidem homagia fecerunt ibidem. . . . Eodem anno Hugo Walensis, rege procurante, ad episcopatum Lincolniensem electus est; qui continuo post electionem factam totius episcopatus liberam a rege dispositionem accepit; . . . qui, impetrata a rege licentia, . . . ut ab archiepiscopo Rothomagensi consecrationem acciperet,[6] . . . contulit se ad Stephanum, Cantuariensem archiepiscopum, et, facta ei canonica obedientia, . . . ab eo munus consecrationis accepit: sed cum id a rege compertum fuisset, suscepit in manu sua totum episcopatum, . . . et omnia illius emolumenta in usus suos convertit. . . . Eodem anno Gaufridus, archidiaconus Norwycensis, ad scaccarium, regis intendens negotiis, cœpit secretius cum sociis suis[7] sermocinari, de

Ibid. p. 226. — Matthew Paris, p. 227. — f. 187 b. — Roger of Wend. iii. p. 226. — Ibid. p. 231. — Ibid. p. 229. — Geoffrey, archdeacon of Nor-

---

[1] R. W. *satius*.

[2] Abridged. Chiefly from the heading.

[3] The order of these sentences is here altered.

[4] M. P. *donatus*.

[5] From the heading in R. W.

[6] MS. inserts *et*.

[7] R. W. inserts *adsidentibus*. In the line above, *regiis* for *regis*.

sententia in rege[m] illata, dicens, non esse tutum viris beneficiatis in obsequio regis excommunicati ulterius immorari; et, his dictis, ad propria non licentiatus recessit. . . . Quo postea per ministros regis capto, . . . capa indutus ferrea,[1] tam victualium penuria, quam ipsius capæ ponderositate compressus, migravit ad Dominum. . . .

A.D. 1209. wich, tortured to death.

Roger of Wend. iii. p. 231. Anno gratiæ MCCX. rex Johannes fuit ad Natale Domini apud Widesoures. . . . Eo tempore capti sunt Judæi per totam Angliam utriusque sexus, et incarcerati et pœnis gravissimis afflicti, ut de pecunia sua regis facerent voluntatem. . . .

Cruelties to the Jews.

Rex Johannes gravissimum talliagium imposuit super omnes abbatias domorum religiosorum, et maxime Cistercienses immisericorditer oppressit. De quibus Cistercienses, exceptis aliis, xl. milia marcas argenti vellent nollent regi persolverunt.[2]

Taxing and oppression of the Cistercians.

Ibid. p. 235. Anno gratiæ MCCXI. Johannes rex fuit ad Natale Domini apud Eboracum. . . . Quo tempore, . . . magno congregato exercitu, profectus est in Walliam, . . . ubi in fortitudine gravi Walliæ interiora perlustrans, ad Snaudunam usque obvia sibi quæque conterendo penetravit, principem et omnes nobiles[3] sine contradictione subjugavit, et de subjectione in posterum obsides xxviii. suscepit. . . .

Subjection of Wales.

Ibid. p. 238. Anno gratiæ MCCXII. rex Johannes fuit ad Natale apud Windesoures, et in quadragesima sequenti, . . . Alexandrum filium regis Scotiæ, . . . cingulo militari decoravit.[4] . . . Rex Johannes a regno est a domino papa abjudicatus.[5] . . .

Ibid. p. 241.

John deposed by the Pope.

Anno gratiæ MCCXIII. rex Johannes fuit[6] ad Natale Domini apud Westmonasterium. . . . Eo tempore . . . redierunt a curia Romana Stephanus Cantuariensis archiepiscopus, et L.[7] Londoniensis et Eustachius Elyensis episcopi; . . . regi Francorum et episcopis Gallicanis cum clero et populo sententiam, quæ in regem Anglorum Romæ pro contumacia lata fuerat, sollemniter promulgarunt; deinde ex parte domini papæ, tam regi Francorum quam cæteris regibus universis, in remissionem omnium peccaminum injunxerunt, ut omnes pariter Angliam hostiliter accedentes, Johannem regem Angliæ a regni solio

---

[1] R. W. *plumbea*. Taxster has *ferro onustus*, p. 170.

[2] The first of these two sentences, though not in Wats's text of Matt. Par., is in MS. C. of that chronicler. See the var. lect. and Coxe's Appendix to Wendover, p. 161. The second is, however, not to be found there. The MS. gives *De quibus Cisterciensibus*.

[3] R. W. *reges omnes et nobiles.*

[4] R. W. *donavit.*

[5] From the heading in R. W.

[6] R. W. *tenuit curiam suam.*

[7] So for *W.*, i.e. *Willelmus.*

A.D. 1213. deponerent, et alium, qui dignus esset, . . . subrogarent. Tunc rex Francorum rem [1] diu desideratam intelligens, accinxit se ad pugnam. . . . Rex vero Johannes de omnibus, quæ in partibus transmarinis agebantur, edoctus per exploratores, . . . fecit congregari ad pugnam exercitum magnum [2] Briandonam; æstimati [3] sunt in exercitu inter milites electos et servientes strenuos et bene armatos quadraginta [4] milia bellatorum. . . . Dum rex Johannes cum innumera armatorum copia circa maritima regis Francorum præstolaretur adventum, applicuerunt duo fratres . . . Templi, et . . . dixerunt regi, "Missi sumus ad te, O rex, ex parte Pandulfi "subdiaconi domini papæ,[5] qui pro utilitate vestra et regni "vobiscum cupit [6] habere colloquium; proponit tibi quandam [7] "formam, qua possis Deo et ecclesiæ reconciliari, licet . . . a "regno fueris abjudicatus, et sententialiter condemnatus." . . . Venit tandem Pandulfus ad regem . . . et locutus est cum eo, inter cætera dicens, . . . "Revertere ad cor tuum, ne supergaudeant de te inimici tui, cavens ne te in talem difficultatem "ponant,[8] de qua volens expedire non valeas." . . .

Preparations of John against the French. f. 188.

Roger of Wend. iii. p. 244. Ibid. p. 246.

Arrival of the legate, Pandulph.

Tandem persuasionibus Pandulfi adquievit, et [9] pacis formam non sine dolore concessit. Juravit etiam in [10] sacrosanctis evangeliis in præsentia Pandulfi, se judicio ecclesiæ pariturum, et cum eo xvi. comites et barones . . . in animam ipsius regis. . . . Sicque rex Johannes regnum et coronam regni in manus Innocentii papæ resignavit,[11] . . . et carta sua [12] confirmavit, et homagium domino papæ omnibus videntibus fecit.[13] . . . His ita gestis, Pandulfus cum cartis regis [14] transfretavit ad Gallias, viii. milia libras argenti [15] secum gerens, ut archiepiscopo et episcopis, monachisque Cantuariensibus, ac cæteris causa interdicti exulantibus, in parte restitutionis faceret ablatorum. Cum autem tenor cartarum [et] præfatæ pacis forma illis omnibus placuisset, persuasit diligenter Pandulfus, ut pacifice redirent in Angliam episcopi supradicti, residuum restitutionis illico percepturi. Deinde regem Francorum admonere cœpit, qui jam paratus erat in manu violenta ad Angliam [16] transfretare, ut desisteret a proposito et ad

Ibid. p. 248.

John resigns his crown into the Pope's hands.

Ibid. p. 252. Ibid. p. 256.

---

[1] MS. *et cum*.
[2] R. W. *omnibus igitur congregatis ad pugnam*.
[3] MS. *exstimati*.
[4] R. W. *sexaginta*.
[5] R. W. *ac d. p. familiaris*.
[6] R. W. *petit*.
[7] R. W. inserts *pacis*.
[8] R. W. *inducas*.
[9] R. W. inserts *subscriptam*.
[10] R. W. *ergo rex, tactis*.
[11] From the heading in R. W.
[12] R. W. *subscripta*.
[13] Abridged.
[14] R. W. *memoratis*.
[15] R. W. *esterlingorum*.
[16] R. W. inserts *hostiliter*, and *pacifice* in the next line after *propria*.

propria remearet. . . . Cum autem audisset[1] hæc rex Francorum, iratus valde dixit, se jam apparatu navium, victualium, et armorum plusquam quadraginta[2] milia libras expendisse, et ex præcepto domini papæ in remissionem omnium peccatorum laborem præfatum suscepisse. . . . Sic itaque Pandulfo mediante, . . . ascenderunt naves Stephanus Cantuariensis, Willelmue Londoniensis, Eustachius Elyensis, Hubertus Lincolniensis, et Egidius Herefordensis episcopi, [cum] clericis et laicis causa interdicti exulantibus, et apud Doveriam . . . applicantes,[3] . . . ad regem venerunt. Cum autem rex adventum eorum cognovisset, venit obviam ipsis, et viso archiepiscopo et episcopis, cecidit pronus in terram, . . . obsecrans ut de se ac regno Angliæ misericordiam haberent. Videntes archiepiscopus et episcopi tantam regis humilitatem, . . . de terra levaverunt eum, ducentes . . . ad ostium ecclesiæ cathedralis, . . . et, sicut mos est, eum absolverunt. In hac absolutione juravit, . . . quod sanctam ecclesiam et ejus ordinarios[4] diligeret, . . . et leges Sancti Edwardi revocaret, et iniquas destrueret, et bonas in regno faceret ab omnibus observari. . . . Pœnituit tandem regem graviter quod ad prædictæ pacis consensum inclinaretur. Et tunc rex Johannes cogitavit regnum Angliæ et dominationem Hiberniæ domino papæ subicere, unde in ecclesia Sancti Pauli Londoniæ coronam cum regnis Angliæ et Hiberniæ in manus papæ resignavit[5]; et carta . . . quæ prius de cera signata fuerat et Pandulfo tradita, tunc auro bullata est, et Nicholao legato ad opus domini papæ tradita est.[6] . . .

A.D. 1213.

Roger of Wend. iii. p. 260.

Humiliation of John, and his absolution by the bishops.

Ibid. p. 275.

Anno gratiæ MCCXIIII. rex Johannes transfretavit in Pictaviam,[7] . . . ubi plurima castella inimicorum suorum potenter sibi subjugavit.

Ibid. p. 279.

Nicholaus, Tuscalis episcopus et apostolicæ sedis legatus, in die apostolorum Petri et Pauli in ecclesia cathedrali Londoniæ sollemniter sententiam interdicti relaxavit, postquam [duraverat] annis vi. mensibus tribus, diebus xiiii.; qua relaxatione facta gaudium totam terram exhilaravit.[8]

Ibid. p. 284.

Matthew Paris, p. 249.

The interdict taken off. June 29.

f. 188 *b*.

Sub eodem tempore venerunt ad colloquium apud Sanctum Eadmundum comites et barones quasi orationis gratia, . . . ubi cum diu et secretius colloquerentur de regis promissis

Roger of Wend. iii. p. 293.

---

[1] R. W. *audiens.*

[2] R. W. *sexaginta.*

[3] MS. inserts *et.*

[4] R. W. *ordinatos.*

[5] Abridged.

[6] R. W. *et Romanæ ecclesiæ resignata.*

[7] From the heading in R. W.

[8] M. P. *per totam terram . . . exortum est.*

A.D. 1214. et sacramentis, de quibus fiduciam nullam habebant,[1] producta est in medium carta quædam Henrici Primi, . . . quæ etiam carta [continebat] quasdam libertates et leges regis Edwardi, sanctæ ecclesiæ Anglicanæ pariter et magnatibus concessas. . . . Juraverunt etiam magnates super altare Sancti Edmundi,[2] quod, si rex leges et libertates jam dictas concedere nollet,[3] ipsi ei werram tam diu moverent, . . . donec fidelis comprobaretur.[2] His ita gestis, ad propria remearunt.[4] Eo anno Johannes de Grey episcopus Norwycensis obiit.

Death of John de Grey, bishop of Norwich.

Taxster, p. 171.

Anno gratiæ MCCXV. . . . rex Johannes tenuit curiam suam ad Natale apud Wygorniam, . . . deinde veniens Londoniam apud Novum Templum. . . . Ibidemque venerunt ad eum barones memorati, qui constanter exigebant ab eo libertates et leges, prout ipse sibi juravit confirmari.[2] Rex vero . . . impetum eorum metuebat; . . . humiliter inducias petebat[5] usque ad clausum Pascha. . . . Rex volens interim sibi præcavere, . . . fecit sibi soli contra omnes homines per totam Angliam fidelitatem jurare et homagia revocare.[6] . . .

Roger of Wend. iii. p. 295.

Demands of the barons.

Ebdomada Paschæ convenerunt barones[7] apud Brakele.[8] . . . Erat autem numerus exercitus eorum ad[9] duo milia militum præter equites, servientes et pedites, armis munitos.[10] . . . Miserunt itaque ad regem [s]cedulam, in qua leges regis Edwardi continebantur.[11] . . . Rex vero, inspectis articulis, iratus respondit dicens,[2] "Et "quare cum istis iniquis exactionibus regnum non exigunt[12]?" Juravitque quasi furibundus horribiliter, se nunquam illas concessurum.[2] . . . Quod cum magnates cognovissent, constituerunt Robertum filium Walteri principem militiæ suæ, appellantes eum "marescallum exercitus Dei et ecclesiæ sanctæ;" et sic ad arma convolantes versus Norhamtune acies ordinatas direxerunt, . . . et illico castrum obsidione vallaverunt, . . . sed nihil profecerunt.[13] . . . Demum clam et festinanter versus Londoniam properantes, per portam de Alegate intraverunt.[2] . . . Portas

Ibid. p. 298.

Entry of the barons into London.

Matt. Paris, p. 254.

---

[1] For this R. W. has *nam, cum diu simul et secretius tractare cœpissent.*

[2] Abridged.

[3] R. W. *diffugeret.*

[4] R. W. *unusquisque remeavit.*

[5] R. W. *unde postulabat inducias.*

[6] R. W. *renovare.*

[7] R. W. *magnates sæpe dicti.*

[8] So Matthew Paris in one MS. apud Coxe, Append. p. 177. Roger of Wend. gives *Stamford.*

[9] R. W. *æstimati sunt namque in exercitu illo.*

[10] R. W. *qui armis erant variis præmuniti.*

[11] Abridged. R. W. has *leges antiquas et regni consuetudines* for *leges regis Edwardi.*

[12] R. W. *barones non postulant.*

[13] These three words are in the margin.

Roger of Wend. iii. p. 301. autem ex tunc assignatis custodibus suis vigilanter observabant.[1] . . . Suspensum est scaccarium et placita[2]; nullus vicecomitum inventus est, qui regi responderet aut[3] obediret. Rex vero se cernens[4] jam fere ab omnibus derelictum, . . . mandavit magnatibus quod pro bono pacis et regni exaltatione concederet eis . . . libertates quas petebant. . . . Statuerunt diem, contra eos ut veniret[5] ad colloquium in prato inter Stanes et Windesoures, xv. die Junii. . . . Quo cum pervenissent, rex baronibus postulata concessit, et carta sua conscripsit; . . . similiter et de libertatibus forestæ.[6] Rex autem omnibus et singulis serenum vultum et jocundum exhibens, asserens se sapienter et feliciter omnia consummasse; cum tamen his contraria cognovisset, prout sequentia declarabunt. Et sic soluto colloquio barones cum cartis suis,[7] spe vana refocillati, ad urbem Londoniæ remearunt.[8] . . . Rex vero . . . nocte illa sine quiete quiescens, ante lucem consurgens, . . . ad Vectam insulam latenter confugit. . . . Misit ad curiam Romanam Pandulfum . . . cum aliis nunciis, multiplici promisso corruptis, ut baronum propositum . . . irritarent. Misitque . . . ad omnia finitima regni ultramarina cum sigillo suo propter militare præsidium, ut homines naturales suos confunderet. . . . Misit etiam[9] ad omnes castellanos suos, . . . præcipiens singulis, ut castella sua omni victualium et armorum genere cum præsidio militari communirent. . . . Simili modo multos de Quinque Portibus sibi incurvavit enervatos.[10] f. 189.

. . . Eo anno celebratum est concilium generale Lantranense a papa Innocentio, in quo concilio cassata est per dominum papam carta de libertatibus regni Angliæ concessa.[6] . . . Eodem anno papa de regno, cujus dominus de novo effectus erat, sollicitus, . . . barones excommunicavit ad petitionem regis. Novus enim papalis vassallus in omnibus meruit favorabiliter exaudiri. Diebus sub eisdem Stephanus Cantuariensis

A.D. 1215.

Magna Charta signed, June 15.

Ibid. p. 319.

Ibid. p. 322.

Ibid. p. 336.

The barons excommunicated.

---

[1] R. W. has for this, *Janitores suos ad singulas urbis portas statuerunt.*

[2] R. W. *Cessaverunt placita scaccarii et vicecomitatuum per Angliam.*

[3] R. W. *censum daret vel in aliquo.*

[4] R. W. *cum se . . . cerneret.*

[5] MS. *venirent.*

[6] Abridged. Partly from the heading in R. W.

[7] R. W. *præfatis.*

[8] R. W. *reversi sunt.*

[9] R. W. inserts *literas.*

[10] Expressed in different language in R. W.

A.D. 1215. archiepiscopus suspensus est ab ingressu ecclesiæ et divinorum celebratione, eo quod barones Angliæ per diocesim suam denunciare noluit publice excommunicatos.[1] . . . Roger of Wend. iii. p. 340.

Louis, son of the king of France, elected king by the barons, and arrives in England.

Anno gratiæ MCCXVI. barones excommunicati sunt[2] . . . nominatim et in specie, . . . unde in arto positi Lodowycum primogenitum regis Franciæ in regem elegerunt.[1] . . . Lodowycus itaque in Angliam veniens cum ingenti gaudio Londoniæ receptus est[1]; cepitque homagia et fidelitatem ab omnibus comitibus, baronibus, ac civibus. . . . Cesserunt igitur in potestatem [Lodowyci] omnes provinciæ australes præter sola castra[3] de Dovera, et Windesoures, . . . et orientales partes Angliæ.[4] . . . Eo anno, Alexander, rex Scotiæ . . . fecit homagium Lodowyco, sed ficte, ut dictum est; . . . et tristis ad propria remeavit. Proditio ergo et superbia Francorum per quendam nobilem virum de regno Franciæ detecta est.[5] . . . Ibid. p. 353. Ibid. p. 359. Ibid. p. 368. Ibid. p. 371. Ibid. p. 382.

Rex Johannes in fortitudine gravi provincias Suthfolche et Norfolche misera contrivit afflictione. . . . Deinde per mariscum divertens, possessiones abbatum de Burgo et de Croilandia ædificia et blada combussit, ipsemet ignem supponens; nec prius inde recessit, donec omnia consumasset.[6] Deinde versus Aquilonem iter arripiens, . . . aquam marinam sine duce transire præsumpsit, qui locus Wellestrem dicitur; sed vix evadens . . . bigas, sumarios, . . . prædas et rapinas portantes, et omnem thesaurum et supellectile irrecuperabiliter . . . amisit. Rex autem cum exercitu suo vix elapsus, . . . tristis valde et mœrore confectus apud abbatiam de Swinesheued pernoctavit. Ibi, ut [putabatur], de rebus a fluctibus devoratis tantam mentis incurrit tristitiam, quod acutis[7] febribus graviter cœpit infirmari. Deinde usque ad castrum de Lanfordmanno, palefrido leniter portante, pervenit.[8] . . . Deinde in castro memorato decubans, graviter infirmatus est[9]; ab abbate canonicorum de Crokestonia consilium confessionis et eucharistiam suscepit. Deinde Henricum, primogenitum suum, regni sui Ibid. p. 384.

Death of John, 1216.

---

[1] Abridged.

[2] R. W. *summus pontifex barones . . . excommunicavit.*

[3] R. W. *castella.*

[4] The last three words are from the heading in R. W. p. 378.

[5] Partly from the heading in R. W. p. 383.

[6] This is similar in sense to the passage in Matt. Par. p. 287, but the words are entirely different.

[7] R. W. inserts *correptus.*

[8] R. W. *ad castellum de Lafort hospitaturus perrexit.*

[9] R. W. *quo in loco invalescente morbo.*

Matthew Paris, p. 288.

hæredem constituit. . . . His itaque gestis sciscitabatur ab eo abbas, si ipsum mori contingeret, ubinam vellet eligere sepulturam; cui rex . . . "Deo et Sancto Wlstano corpus et animam "meam commendo." . . . Cum igitur regnasset Johannes annis x. et viii. . . . ab hac vita, post multas hujus sæculi perturbationes et labores inutiles, in multa mentis amaritudine distractus, migravit,[1] nihil terræ, immo nec seipsum in pace possidens. . . . A.D. 1216.

De terris amissis per desidiam Johannis regis.

Matt. of West. p. 276.

Istæ [sunt] terræ, quas rex Johannes amiserat, scilicet pro angariis, et oppressionibus, et multitudine fornicationum,[2] et variis injuriis, quas facere[3] non cessavit. Prima fuit Normannia, comitatus Bolosmi, comitatus Cenomanniæ, Andegavia, Pictavia, Lemonica, Alvernia, Angolisma, scilicet archiepiscopatus. Hæc autem omnia quandoque erant regis Johannis. Demum Angliam et Hiberniam tributo supposuit, qui nihil horum revocavit usque ad diem mortis suæ.

Territory lost by John.

De coronatione prima regis Henrici III.

Matthew Paris, p. 289.

Defuncto, ut dicitur, rege Johanne, convenerunt apud Gloverniam, in vigilia apostolorum Symonis et Judæ, in præsentia Walonis apostolicæ sedis legati, Petrus Wintoniensis, Joscelinus Bathonensis, et Silvester Wygornensis episcopi, . . . comes Leycestriæ de Penbrok, . . . cum aliis pluribus abbatibus, prioribus, et turba multa nimis, ut Henricum, primogenitum regis Johannis, in regem Angliæ feliciter exaltarent. In crastino, præparatis omnibus ad coronationem spectantibus,[4] legatus supradictus, associatis sibi episcopis et comitibus memoratis, duxit eum ad ecclesiam conventualem cum processione sollemni, regem acclamans. . . . Deinde juravit, . . . quod honorem et pacem et reverentiam portaret Deo et ecclesiæ sanctæ et ejus ordinariis,[5] atque eam ab incursionibus malignantium defenderet, et leges iniquas quæ essent destrueret et bonas suscitaret, et rectam justitiam in regno exerceret omnibus diebus vitæ suæ, et alia multa, quæ in coronationibus

First coronation and oath of Henry III.

f. 189 b.

---

[1] M. P. *subtractus, transmigravit.*
[2] M. W. *multimodis fornicationibus.*
[3] M. W. *quæ communiter.*
[4] M. P. *necessariis.*
[5] M. P. *ordinatis.*

A.D. 1216. solebant reges jurare, et maxime leges quæ continentur in cartis patris sui Johannis, scilicet in cartis de communibus libertatibus et carta de foresta inviolabiliter custodiret, pro quibus in werra regnum fuerat perturbatum, quas pater suus Johannes præjuraverat, et papa Innocentius scripto confirmaverat. . . . Coronatus est Henricus anno ætatis suæ decimo, in die apostolorum Oct. 28. Symonis et Judæ. A qua coronatione anni regni sui computantur.

Anno gratiæ MCCXVII. Henricus III. rex fuit ad Natale . . . cum[1] Wallone legato, Willelmo marescallo rectore ejusdem regis et regni. . . . Willelmus marescallus, regis et regni custos, de consilio episcoporum et magnatum,[2] fecit convocari omnes castellanos ad regem spectantes, . . . præcipiens ut feria secunda in ebdomada Pentecostæ apud Newewerk ad edictum regis convenirent, ut pariter cum ipsis obsidionem castri Lincolniæ potenter dissolverent.[3] At illi, quibus erat ardens desiderium bellum cum excommunicatis conferre[4] Francigenis, et pro patria dimicare, venerunt gaudenter ad diem præfixum et locum. . . . Cum omnes in unum forent[5] congregati, recensiti sunt[6] milites cccc^ti hastiliter, ccl^a balistarii; servientes quoque equites . . . innumerabiles. . . . Hi omnes . . . cum confessionibus[7] et Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi perceptione, sese[8] contra hostilium incursionum periculum[9] muniebant. . . . Legatus vero . . . ipsum Lodowycum nominatim, et omnes complices suos et fautores[10] excommunicavit, . . . et omnes regi adhærentes absolvit et benedixit.[2] . . . Barones et Francigenæ in civitate existentes[11] tantam ex eorum multitudine conceperant fiduciam et securitatem, . . . ut desuper adventu regalium[12] sannas redderent et cachinnos, non cessantes castrum spiculis impetere et petrariis flagellare.[13] . . . Obseratis igitur portis et custodiis adhibitis, omnes ad defensionem se præparabant. . . .

Roger of Wend. iv. p. 9.

Ibid. p. 18.

Relief of Lincoln.

---

[1] R. W. *præsente.*

[2] Abridged.

[3] R. W. *dissolvere laborarent.* Above, MS. inserts *ad* before *obsidionem.*

[4] R. W. *conserere;* and below, *pugnare* for *dimicare.*

[5] R. W. *fuissent.*

[6] R. W. inserts *in exercitu,* and *ferme* before *balistarii.*

[7] R. W. *confessioni interim vacabant.*

[8] R. W. *sua corpora.*

[9] R. W. *hostium incursiones.*

[10] R. W. *cum complicibus et fautoribus suis.*

[11] R. W. *qui erant in civitate et F.*

[12] R. W. *referentibus sibi nuntiis de adventu adversariorum.*

[13] R. W. *ex mangonellis lapides damnosos projicere, ut castelli muros dissolverent.*

Matthew Paris, p. 296. A.D. 1217. The fair of Lincoln.

At regales [miserunt] Falcasium cum agmine suo toto, cui præerat, et cum balistariis omnibus, qui portam civitatis, saltem unam, exercitui patefacerent; . . . tandem moles totius exercitus regis, januis civitatis, licet cum difficultate, confractis, civitatem[1] ingrediens, audacter prorupit in hostes. Videres igitur ex ictibus gladiorum igneas prosilire scintillas, et ad modum tonitrui vel terræmotus totam terram resonare[2] ex congressu confligentium. . . . Irruit ergo . . . pars regalium[3] . . . in comitem Perticensem, circumdans[4] eum, et versum est in ipsum pondus belli. Sed demum . . . hortabantur Anglici, ut se redderet ut[5] vivus evadere posset. At ille per cerebrum Dei juravit, quod alicui[6] Anglico se nunquam redderet; . . . cujus quidam Anglicus ocularium galeæ perfodit, et cerebrum effudit[7]; et corruens nec vocem edidit, nec Deum nominavit.[7] . . . Quid plura? capti sunt comites et barones [ex] capitaneis[8] xvi. . . . et milites cccc[ti], præter servientes . . . innumeros. Comes Perticensis et duo alii nobiles ex regno Francorum sepulti sunt ignobiliter in quodam pomerio hospitalis.[9] . . . Facta est autem hujus[10] belli congressio . . . xiiii. kalendas Junii, die Sabbati in ebdomada Pentecostæ.

Death of Pope Innocent III.

Eodem anno papa Innocentius, qui vere stupor mundi erat et immutator sæculi, qui priusquam immutabiliter stetit cum baronibus, et postquam regem Angliæ subpeditavit et regnum sibi subegerat, et regem Francorum, f. 190. quem contra ipsum exacuerat, et Barones, quos erexerat, deseruit, viam universæ carnis ingressus est.[11]

Lodowycus ad patrem suum misit pro subsidio militari.[12] . . . Rex autem . . nunciis tristis respondit, "Quid sibi vult "istud? vivit adhuc Willelmus Marescallus magnus, et "bellator optimus?" Et responsum[13] est ei, "Immo." Et rex "Non est timendum igitur[14] de filio;" unde dictus Willelmus notam proditionis contraxit.[15] . . .

---

[1] M. P. *villam.*

[2] M. P. *reboare.*

[3] M. P. *regis militia.*

[4] M. P. *circumvallando undique.*

[5] MS. *et.*

[6] MS. *aliquo,* and in the next line *ocularium.*

[7] Abridged.

[8] MS. *Capuaneos.* M. P. *ex baronibus Capitaneis,* omitting *xvi.,* and then mentioning the names of fifteen persons.

[9] This is abridged; and M. P. states the third person slain to be *serviens quidam ex parte baronum.* Taxster, Trivet, and Hemingburgh, however, mention a considerable loss on the French side.

[10] M. P. *ista.*

[11] M. P. merely mentions the death of Innocent and the length of his reign.

[12] From the heading.

[13] M. P. *dictum.*

[14] M. P. *ergo timeo.*

[15] M. P. *semper notatus fuit de proditione.*

A.D. 1217. Die Sancti Bartholomæi, classis Francorum Eustachio monacho, viro flagitiosissimo, commissa est. . . . Habuerunt igitur[1] naves magnas quater viginti et plures de minoribus cum galeis. . . . Angli vero de hoc præmuniti habuerunt vix naves xl., sed bene communitas.[2] . . . Cum autem Hubertus de Burgo, qui in castro de Dovere summus custos [fuit], ab alto speculans, de adventu tam formidabili certificaretur, . . . advocavit Lucam[3] capellanum suum, confessus est, et acceptis disciplinis sese viatico salutari præmunivit, deinde leoninam induens audaciam. . . . Erant enim omnes naves nutui ejus attendentes[4] . . . et vexilla. Episcopi vero absolvebant eos et benedicebant. Ascendentes vero naves et velificantes, perrexerunt itaque audacter obliquando dracenam, quæ vulgariter dicitur "lof," ac si vellent adire Calesiam: . . . sed Angli maris periti, subito cum se scivissent[5] ventum exhausisse, versa dracena ex transverso, vento[6] sibi jam secundo, insecuti sunt[7] hostes alacriter. Et cum attigissent puppes adversariorum, injectis uncis et ancoris, attraxerunt eas ad se violenter. Hubertus de Burgo unam maximam navem, in qua vidit multa vexilla, attigit et attracta[m] agili saltu intravit; et cum ipso erant[8] [qui]securibus præacutis illico præsciderunt rudentes et antennas velum sustinentes[9]; et cecidit velum expansum[10] super Francos ad instar retis super aviculas irretitas. . . . Habuerunt præterea Angli nautæ et galeas ferro rostratas, quibus naves adversantium perforantes, multos in momento submerserunt; calcem vero vivam, in pulverem redactam, in altum proicientes,[11] . . . oculos Francorum excæcaverunt. Fit in[ter] partes gravissimus conflictus; sed tandem pars Francorum . . . erat penitus[12] infirmata. . . . Angli, Domino auctore ad votum triumphantes, naves hostium funibus colligatis post se ad terram trahebant[13]; . . . Deum in suis operibus collaudabant. Videntes igitur magnates,[14] ibidem expectantes inopinatam Dei virtutem et victoriam miraculosam, cum de sentina cujusdam

Defeat of the French fleet under the monk Eustace.

Matthew Paris. MS. C. ap. Coxe, Append. p. 217. and Wats' var. lect.

Matthew Paris, p. 298.

---

[1] Abridged.

[2] M. P. only mentions that the English ships *numerum quadragenarium non excesserunt.*

[3] M. P. *vocato clam L.*

[4] M. P. *deditæ.*

[5] M. P. *comperissent.* Above, M. P. *id est* before "*lof.*"

[6] MS. *ventum.*

[7] M. P. *irruerunt in.*

[8] M. P. *intrantes quantocius.*

[9] M. P. *malum supportantes.*

[10] MS. *expansus.*

[11] MS. *prohicientes.*

[12] M. P. *funditus.*

[13] M. P. *victores A. naves . . . funibus colligabant.*

[14] M. P. *milites castelli.*

Matthew Paris, p. 298. — A.D. 1217.

navis extractus est diu quæsitus . . . Eustachius monachus, proditor regis Angliæ et pirata nequissimus; et sic prædo præda factus[1] pro vita et membris suis inæstimabilem obtulit pecuniæ quantitatem. . . . Quem quidam Anglus[2] arripiens truculenter, ait; "Nunquam de cætero . . . aliquem amplius decipies[3];" et educto gladio, caput suum[4] amputavit. . . . Cum autem hujus rei eventus ad notitiam Lodowyci pervenisset, multo plus præcordialius[5] doluit, quam de infortunio apud Lincolniam irrogato.

Marescallus igitur, regis et regni gubernator,[6] congregavit exercitum grandem nimis . . . obseditque Londoniam per gyrum, tam per aquam quam per terram[7]; omneque inclusis victualium genus subtrahens, ad deditionem omnes compulit.[8] At Lodowycus in arto positus, significavit humiliter et secrete legato et marescallo, quod voluit consiliis eorum in omnibus obedire. . . . Qui . . . quandam pacis formam in scripto redactam remiserunt. . . . Lodowycus vero et ejus consiliarii cum pacis formam conspexissent, placuit eis valde . . . recedere.

Compare Matthew Paris, p. 287. — Absolution and departure of Louis. — f. 190 b. — His treachery.

Absolutus Lodowycus tam a regno Angliæ quam excommunicationis sententia, liber ab Anglia recessit. Cum autem in navi sederet, dixit commilitonibus suis, "Quis revelavit Anglicis sacramentum nostrum—quod "si triumpharemus in Anglia, omnes Anglicos confun"deremus, et exhæredatos expelleremus?" Et responsum fuit ei Vicecomes de Melun moriturus, "unde non est "admirandum, si omnes postea barones a nobis reces"serunt? Merito hæc patimur, tantum facinus in "cordibus nostris pro bonis eorum factis nequiter reser"vantes." Eodem anno Willelmus de Walsham, prior Norwycensis, obiit, cui successit Ranulfus.[9]

Death of W. de Walsham, prior of Norwich.

Roger of Wend. iv. p. 34.

Anno gratiæ MCCXVIII. Henricus III. rex anno regni sui tertio ad Natale fuit apud Norhamtone. . . . Eodem anno motio magna facta fuit ab peregrinis ab Acon usque ad Damietam, . . . et miraculose capta est turris Damietæ.[10]

---

[1] For this M. P. has *qui cum se deprehensum cognovisset.*

[2] M. P. *Ricardus, filius regis Johannis nothus.*

[3] M. P. *seduces.*

[4] M. P. *ejus.*

[5] M. P. *fortius.*

[6] M. P. *rector.*

[7] M. P. *per terram simul et aquam.*

[8] M. P. *eos compellere satagebat.*

[9] This sentence is twice repeated in rubrick in the margin of the MS.

[10] From the headings in R. W.

A.D. 1218. Eodem anno Walo legatus, refertis sarcinis inæstimabili pecunia, recessit ab Anglia. Eodem anno Ranulfus, prior Norwycensis, factus est[1] episcopus Cicestrensis; et Pandulfus . . . venit legatus[2] in Angliam.

Ranulf, prior of Norwich, made bishop of Chichester.

Taxster, p. 172.

Rex Henricus III. proprium sigillum obtinuit.

Anno gratiæ MCCXIX. rex Henricus . . . fuit ad Natale apud Wintoniam; . . . Willelmus Marescallus . . . in fata decessit[3] Londoniæ, apud Novum Templum in medio ecclesiæ honorifice tumulatus. . . . Eo anno, Domino auctore,[4] capta est Damieta[5] a Christianis nonis Novembris . . . . Eodem anno Symon comes de Monteforti, miles strenuissimus,[6] ante portam civitatis, lapide de petraria emisso, in capite percussus, . . . subito in multorum dolore exspiravit. Eodem anno Willelmus Ode de Norwyco factus est prior Norwycensis, cui successit Symon de Elmham installatus. . . .

Matthew Paris, MS. C. Coxe, Append. p. 222.

Capture of Damietta.

Matthew Paris, p. 304.

Ibid. p. 308.

Anno gratiæ MCCXX. rex Henricus fuit ad Natale apud Merleberge, adhuc sub custodia Petri Wintoniensis episcopi constitutus. Quo anno coronatus est idem rex apud Westmonasterium, die Pentecostæ, a Stephano Cantuariensi archiepiscopo, præsente clero et populo totius regni, xvi. kalendas Junii, anno regni sui v. In cujus rei testimonium exiit edictum et præceptum jocunditatis, ut quilibet præter ordinatos sertis florum uteretur. Eo anno corpus beati Thomæ archiepiscopi levatum est, et de sarcophago marmoreo de cripta eorone[7] ab gloriosæ memoriæ Stephano archiepiscopo Cantuariensi; facta est autem hæc translatio octavis apostolorum Petri et Pauli, die scilicet anniversarii regis Henrici II., sub quo passus est idem martyr, præsentibus rege Henrico III. cum archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, et magnatibus, tam transmarinis quam cismarinis, innumerabilibus. Nec est visa in terra ista tam celebris vel tam gloriosa translatio, ubi tot diversarum nationum venerabiles personæ interfuissent.[8]

Second coronation of Henry III.

Translation of S. Thomas a Becket.

---

[1] T. *consecratus est in e. C.*

[2] T. *fit domini Papæ l.*

[3] M. P. *diem clausit extremum.*

[4] M. P. *Salvatore mundi procurante.*

[5] MS. *Demieta.*

[6] M. P. *qui princeps militiæ erat.*

[7] Sic MS. The first *o* being expuncted; possibly it is a blunder for *ecclesiæ*, as the Waverley Annals read.

[8] This seems an independent account, though a few words are common to it and Wendover. The Waverley Annals mention that the event took place on the anniversary of Henry the Second's death.

Matthew Paris, p. 313.

Anno gratiæ MCCXXI. cessavit legatio Pandulfi, ipso Romam revertente.[1] Eodem anno rumores lugubres de Terra Sancta ad notitiam principum occidentalium pervenerunt, talia continentes[2]: . . . "Quia nec de spe succursus in proxima æstate frueremur,[3] "utraque terra Syriæ et Egypti, tam illa quæ nuper est adquisita, "quam illa quæ diu est possessa, patet discrimini.[4]" . . . A.D. 1221. Affairs of Palestine.

Eo anno rex Henricus dedit Alexandro regi Scotiæ Johannam sororem suam[5] in uxorem, quæ desponsata est . . . apud Eboracum. Rex cepit de qualibet caruca per totam Angliam ii. solidos.[6]

Taxster, p. 173. Matthew Paris, p. 316.

Anno gratiæ MCCXXII. reddita est Damieta Saracenis. Pandulfus, Norwycensis electus, ordinem suscepit sacerdotii, et in episcopum consecratus est a papa Honorio. Eodem anno variæ tempestates evenerunt, . . . et ventus vehemens et repentinus . . . ædificia et ecclesias . . . prostravit, arbores . . . avulsit, naves in profundo demersit . . . . Eodem anno Ranulfus Cicestrensis obiit. Loss of Damietta. Pandulph consecrated bishop of Norwich.

Taxster, p. 173. Matthew Paris, p. 316.

Anno gratiæ MCCXXIII. Stephanus archiepiscopus Cantuariensis celebravit concilium Oxoniæ.[7] . . . Rex Henricus fuit[8] ad Natale apud Oxoniam. . . . Tempore sub eodem requisitus est rex Henricus a Stephano Cantuariensi archiepiscopo et aliis episcopis et magnatibus regni, ut libertates et liberas consuetudines, pro quibus guerra fuerat[9] contra patrem suum, confirmaret; et scripto suo communiret. Qui benigne concessit, si quinta-decima pars omnium rerum mobilium, . . . tam a clericis quam a laicis, ei concederetur.[10] . . . Qua concessa, rex [annuit, et] . . . cartis suis scriptis et regis sigillo munitis, ad singulos Angliæ comitatus duæ[11] cartæ diriguntur; . . . scilicet una de communibus libertatibus et alia de foresta.[12] . . . Sed et archiepiscopi et episcopi horribiliter sententiam fulminantes in omnes illarum cartarum violatores. In f. 191. Council of Oxford.

Ibid. p. 323.

---

[1] M. P. places this after the letter from the Holy Land.

[2] M. P. *Hos de T. S. aure patula rumores a fide dignis occidentales didicerunt.*

[3] M. P. *Si vero . . . frustraremur.*

[4] M. P. *in casu dubio sunt constitutæ.*

[5] M. P. adds *seniorem.*

[6] This seems carelessly introduced here from below. See under the year 1224.

[7] This Council was held in the previous year, according to Paris, Taxster, Matt. of West., &c.

[8] M. P. *tenuit curiam suam.*

[9] M. P. *mota fuit.*

[10] M. P. *donaretur;* above, *personis ecclesiasticis* for *clericis.*

[11] M.P. *singulæ,* who states that "duæ cartæ" were sent "ad provincias illas quæ in forestis sunt constitutæ."

[12] M. P. *libertatibus forestæ.*

A.D. 1223. quibus cartis nihil cartis regis Johannis inveniebatur dissimile.[1] Excommunicationem vero hujus sententiæ require post cartam de foresta immediate.[2] (Matthew Paris, p. 317.)

(Pilgrimage of Bromholm.) Eodem anno Philippus rex Franciæ diem clausit extremum. Eo tempore peregrinatio de Bromholm incepit, . . . et Lodowycus coronatus est in regem Francorum.[3] (Taxster, p. 173.)

Anno gratiæ MCCXXIIII. rex Henricus fuit[4] ad Natale apud Norhamtone. . . . (Matthew Paris, p. 319.)

Eo anno concessum est regi Henrico carucagium, scilicet de caruca ii. solidos. Magnatibus rex concessit scutagium, scilicet de scuto ii. marcas; et sic omnes ad propria sunt reversi. . . . (Ibid. p. 322.)

(Capture of Bedford castle.) Eodem anno castellum de Bedeford captum est.[5]

Anno gratiæ MCCXXV. rex Henricus III. fuit[4] ad Natale apud Westmonasterium. . . . Eo anno in die Purificationis Beatæ Mariæ, Ricardus frater regis Angliæ, . . . decoratus est cingulo militari, et x. nobiles cum eo, qui ad ejus fuerunt obsequium deputati; qui postea vernali tempore, a rege cum Willelmo comite Saresbiriensi et Philippo de Albinaco militibusque xl[a][6] in Wasconia . . . missus, . . . apud Burdegalim est appulsus.[7] . . . Qui omnes ipsum gaudenter suscipientes regi Angliæ per ipsum subjectionem fecerunt. . . . Dederat itaque eidem rex ante recessum suum[8] comitatum Cornubiæ cum tota Pictavia, unde ab omnibus comes Pictaviæ vocabatur. . . . Militia magna quam rex Francorum misit contra Ricardum in succursum Pictavensium, confusi vincuntur, capiuntur, interficiuntur.[5] Eo anno Johannes, Elyensis episcopus, diem clausit extremum: cui successit Gaufridus de Burgo. . . . Eodem anno Hugo Bigod, comes Norfolche et Suthfolche,[9] obiit.[5] . . . Eo tempore Otto domini papæ nuncius in Angliam venit; . . . Falcasium cum rege pacificare studuit,[10] sed nihil profecit.[5] . . . Otto cepit ab omnibus ecclesiis Angliæ . . . procurationes[11] gravissimas, unde versus: (Roger of Wend. iv. p. 99.) (Ibid. p. 104.)

> Perdidit in mense Falco tam fervidus ense,
> Domino[12] sub sævo quicquid quæsivit ab ævo. (Ibid. p. 98.)

---

[1] M. P. *chartæ utrorumque regum in nullo inveniuntur dissimiles.* This is under the year 1225 in M. P. The MS. has in the margin *nihil dissimile.*

[2] MS. adds *in ultimo quaterno,* but this is expuncted. The excommunication will be found in Hemingburgh, i. p. 285.

[3] T. *successit L.*

[4] M. P. *tenuit curiam suam.*

[5] Abridged.

[6] So R. W. Matt. Par. has *sexaginta.*

[7] R. W. *omnes appulerunt.*

[8] R. W. *antequam illum miserat ad partes transmarinas.*

[9] R. W. *Orientalium Anglorum.*

[10] From the heading in R. W. p. 107.

[11] R. W. *nomine procurationis, duas marcas argenti.*

[12] Sic MS. R. W. *omine,* who has given these verses under the previous year, as relating to a different transaction.

Roger of Wend. iv. p. 114.

Taxster, p. 174.

A.D. 1226.

Death of Pandulf.

Thomas de Blunvile, bishop of Norwich.

The Minorites at Norwich.

Anno gratiæ MCCXXVI. rex Henricus fuit[1] ad Natale apud Wintoniam; . . . sollemnitate finita,[2] profectus est apud Merlebergam, ubi, gravi infirmitate correptus, per multos dies desperatus jacebat. . . . Eodem anno Pandulfus, Norwycensis episcopus, obiit; . . . cui successit Thomas de Blunvile consecratus. Et prædicatores et minores cœperunt habitare in Norwyco.[3] Eodem anno Lodowycus rex Franciæ obiit.

Roger of Wend. iv. p. 138.

Refusal of the king to ratify Magna Charta.

f. 191 *b*.

Anno gratiæ MCCXXVII. rex Henricus fuit[4] ad Natale apud Radinges. . . . Eodem anno, mense Februario, rex, apud Oxoniam congregato concilio, denunciavit omnibus se legitimæ esse ætatis, ut de cætero solus[5] a custodia, regia negotia ipse principaliter ordinaret. . . . Tandem in eodem concilio idem rex fecit cancellare . . . omnes cartas de omnibus provinciis regni Angliæ, tam de libertatibus forestæ, quam de communibus libertatibus, postquam . . . cartæ illæ concessæ fuerant, et libertates scriptæ et signatæ, dum ipse erat, ut dixit, sub custodia; nec sui corporis aut sigilli aliquam habuit potestatem; unde viribus carere debuit, quod sine ratione fuerat usurpatum. Facta est autem super his . . . ingens murmuratio, et omnes in justiciarium hujus perturbationis causam refundunt, et auctorem ipsum affirmant;[6] unde nomen Huberti exosum factum est omnibus, et imprecabantur ejus confusionem et mortem. . . . Tunc denuntiatum est viris religiosis et aliis, qui suis volebant gaudere privilegiis et libertatibus, ut innovarent cartas suas de novo regis sigillo, scientes quod rex cartas antiquas nullius esse momenti reputabat; post[7] quarum innovationem, non juxta singulorum facultatem æstimatio[8] facta est, sed quicquid justiciarius Hubertus æstimabat, solvere sunt coacti. Et sic diatim odium omnium et maledictiones in caput suum coacervavit.

Eodem anno defuncto papa Honorio, Gregorius . . . successit. . . . Tempore sub eodem mense Maio, Ricardus frater regis rediit in Angliam; qui ab ipso rege et magnatibus regni cum honore et gaudio receptus[9] est. . . . Eodem anno . . . Hubertus justitiarius gladio comitatus Cantiæ a rege est accinctus. . . .

Ibid. p. 144.

Eodem anno . . . facta est motio magna in opus Crucis per

[1] R. W. *celebravit festum suum.*

[2] R. W. *peracta.*

[3] Taxster under the previous year mentions the arrival of the Minorites in England, but says nothing about Norwich.

[4] R. W. *festum celebravit.*

[5] R. W. *solutus.* Below, MS. has in margin *nota malum.*

[6] R. W. *judicabant.*

[7] R. W. *pro.*

[8] R. W. *taxatio.*

[9] R. W. *susceptus.*

A.D. 1227. universam Christianitatem[1] crucesignatorum, . . . et de Anglia[2] fuerunt proborum hominum præter senes et mulieres plusquam xl. milia numerati,[3] . . . unde Wintoniensis et Exoniensis[4] episcopi iter arripiunt Ierosolimitanum. . . . Sed negotium crucis per imperatorem Fredericum fuit impeditum,[5] unde Deo irato multiplicata sunt ei mala et angustiæ ab illa hora, sicut sequens sermo declarabit.

Death of Stephen Langton.

Anno gratiæ MCCXXVIII. rex Henricus tenuit curiam suam[6] apud Eboracum. . . . Eo anno Stephanus archiepiscopus prælatorum inter omnes occidentales merito celeberrimus, vii. idus Julii, diem clausit extremum. . . . Et Gaufridus episcopus Eliensis obiit, . . . cui Hugo, abbas Sancti Eadmundi, successit.[7] Qui licet in episcopum sit translatus, monachalem habitum nunquam transmutavit. (Roger of Wend. vi. p. 155. Ibid. p. 170. Ibid. p. 179.)

Anno gratiæ MCCXXIX. rex Henricus tenuit curiam suam in Natale apud Oxoniam, . . . ubi venit ad eum archiepiscopus Burdegalensis, missus a magnatibus Wasconiæ, Aquitanniæ et Pictaviæ. . . . Venerunt etiam et alii nuncii sollemnes . . . de Normannia, quorum omnium unum . . . erat negotium, ut videlicet ex parte magnatum regionum prædictarum regem sollicitarent studiose, quod[8] ad partes illas in propria persona venire dignaretur, denunciantes ei, quod universi cum equis et armis venirent, et populus totius regionis cum illo[9] starent usque ad capitum expositionem,[10] ut revocare posset jura sua amissa, et hæreditates dissipatas. Rex adhuc nimia erat cerei simplicitate[11] a justitiario suo Huberto, quem unicum habuit consiliarium, consilium quærens, et nihil aliud accepit nisi ut negotium differret, donec firmius certificaretur, et hora felicior accideret. Nuntii vero, aliud non habentes responsum,[12] dolentes ad propria remearunt.[13] . . .

Richard, archbishop of Canterbury.

Eodem anno cassata electione Walteri monachi Cantuariensis, . . . Ricardus, Lincolniensis ecclesiæ cancellarius, . . . in archiepiscopum Cantuariensem constituitur.[7] . . . Tempore sub eodem . . . consecratus est magister Ricardus, Cantuariensis electus, per (Ibid. p. 185. Ibid. p. 204.)

---

[1] R. W. *orbem universum.*

[2] R. W. *ut ex solo A. regno.*

[3] R. W. *profecti referantur.* He gives the number as in the text, but Matt. Par. has *sexaginta milia.*

[4] MS. *Oxoniensis.*

[5] From the heading in R. W. iv. p. 148.

[6] R. W. *festum Domini Nativ. solenniter celebravit.*

[7] Abridged.

[8] R. W. *quatenus.*

[9] R. W. *populo regionis atque cum illo immutabiliter.*

[10] MS. *exponis.* In the next line R. W. *amissas* for *dissipatas.*

[11] R. W. *qui erat . . . perplexus.*

[12] R. W. *in responsis.* In the previous line *arrideret* for *accideret.*

[13] R. W. *sunt reversi.*

manum Henrici, Rofensis episcopi, sine pallio. . . . Consecrati sunt cum eo . . . Rogerus Londoniensis et Hugo Elyensis. . . . A.D. 1229.

Roger of Wend. iv. p. 207. Anno gratiæ MCCXXX. rex Henricus ad Natale fuit . . . apud Eboracum, . . . Ibidem die Conversionis Sancti Pauli, . . . dum episcopus civitatis Rogerus[1] ante altare infulatus ad celebrandum divina staret, præsentibus canonicis et populo universo valde, . . . tanta subito in aere facta est nubium densitas et opaca[2] solis obumbratio,[3] ita ut vix socium suum quis[4] in ecclesia videre aut cognoscere valeret.[5] . . . Ex illa autem nubium collusione f. 192. exivit tanta[6] choruscatio, ut tota[7] ecclesia ignea videretur; nec defuit fœtor . . . intollerabilis, adeo ut . . . omnes extingui pertimescerent.[8] . . .

Rex transfretaturus in Britanniam maximam a viris religiosis extorsit pecuniæ quantitatem.[9] Cives etiam Londonienses . . . ad redemptionem gravissimam sunt compulsi, . . . scilicet ad tertiam partem omnium catallorum suorum.[10] . . . Rex igitur . . . transfretavit[11] in Britanniam; . . . et comes Britanniæ, . . . cum omnibus nobilibus suis eum reverenter suscipientes,[12] homagia fecerunt eidem, et fidelitatem juraverunt.

Ibid. p. 215. Rex inde . . . progrediens[13] in Pictaviam, . . . obsedit castellum Marebellum, et laudabili Anglorum virtute potenter occupavit.[14] Pacificatus est ei rex Francorum, procurante regina, cum suis magnatibus,[15] unde pars regis Anglorum non mediocriter est enumerata. Deinde rex rediit in Angliam pauper et inglorius.[16] . . . Post recessum regis ex partibus transmarinis, comes Cestriæ et alii milites[17] Angliæ cum eorum exercitu, ne desides viderentur, fecerunt equitationem per Andegaviam; . . . ceperunt autem castellum Gumer, . . . et novum castrum super Sartam; . . . et Normanniam hostiliter

Peace between the king of France and his barons.

[1] R. W. does not mention the Bishop's name. Matt. Par. has *scilicet Rogerus, dictus Niger.*

[2] MS. *oppaca.*

[3] R. W. *solaris obnubilatio claritatis.*

[4] R. W. *socius.*

[5] R. W. *posset.*

[6] R. W. adds *fulminis.*

[7] MS. *totus.*

[8] R. W. *timerent.*

[9] This is mentioned by R. W., but in different language.

[10] This is an error of the transcriber. In the texts of Roger of Wendover and Matthew Paris a semicolon is placed at *compulsi;* and the sentence ends *Judæi etiam tertiam partem rerum suarum omnium vellent nollent persolverunt.*

[11] R. W. *applicuit.*

[12] Abridged.

[13] R. W. *ex Britannia per Andegaviam transiens.*

[14] R. W. *cepit.*

[15] This peace is mentioned, but in a somewhat different way, by R. W.

[16] Matt. Par. mentions this in different language.

[17] R. W. *principes militiæ regis.*

A.D. 1230. sunt ingressi, et ceperunt castrum Punturaum, et . . . villam combusserunt, . . . ita quod viderentur plus fecisse rege absente quam præsente.

Anno gratiæ MCCXXXI. rex Henricus tenuit curiam suam [apud] Lamehidam. . . . Deinde rex cepit[1] scutagium, scilicet de scuto xl. solidos.[2] . . . Discordia magna orta est inter regem et archiepiscopum Ricardum Cantuariensem.[3] . . . Ricardus, comes Cornubiæ, desponsavit Ysabellam comitissam Gloverniæ, . . . et nuptiis vix expletis, frater ejusdem comitissæ, scilicet comes de Penbrok, Willelmus Marescallus, . . . obiit[4]; et apud Novum Templum Londoniæ juxta patrem suum est sepultus. . . . Ricardus archiepiscopus a Roma rediens, obiit.[3] Eodem anno distracta sunt blada clericorum Italiorum[5] . . . per quemdam militem nomine Robertum de Twenge, . . . qui se Willelmum Wider fecit nominari per consensum justitiarii Stephani de Segrave.[6]

Death of archbishop Richard. — Roger of Wend. iv. p. 225.

William Wider. — Ibid. pp. 240, 242.

Anno gratiæ MCCXXXII. rex Henricus tenuit curiam suam[7] ad Natale apud Wintoniam. . . . In illis diebus rex petiit auxilium per totam Angliam sibi dari,[8] . . . tam a laicis quam a clericis: tandem quadragesima pars omnium bonorum concessa est[8] regi ad solutionem debitorum suorum.[9] . . . Per idem tempus Hubertus de Burgo amovetur de justitiaria sua, cui successit Stephanus de Segrave miles et litteratus.[9] Rex vero, valde perturbatus contra dictum Hubertum, . . . exegit ab eo instanter rationem de thesauris suis . . . de tempore patris sui et tempore suo; . . . de quintadecima et sexagesima et aliis redditibus, et de multis et variis ratiociniis. . . . Tandem Hubertus multiformiter accusatus, ita quod de vita periclitaretur, et thesaurus suus distrahitur.[9] . . . Sed denique rex ad misericordiam flectitur[9]; . . . concessit Huberto omnes terras, quas ex dono patris sui vel ex emptione[10] possidebat. . . . Eodem anno visitatio facta est per dominum papam super viros religiosos per universum orbem.[11]

Ibid. p. 232.

A tax of a fortieth. — Ibid. p. 249.

Ibid. p. 245.

Accusation of Hubert de Burgh.

Ibid. p. 257.

Anno gratiæ MCCXXXIII. rex Henricus . . . tenuit curiam suam ad Natale apud Wygorniam, ubi . . . de consilio Petri, episcopi Wintoniensis, omnes fere naturales curiæ suæ ministros a suis removit officiis, et Pictavenses extraneos in eorum ministeriis

Ibid. p. 263.

---

[1] R. W. *exegit.*

[2] R. W. *tres marcas.*

[3] From the heading.

[4] R. W. *diem clausit supremum.*

[5] Sic MS. R. W. *horrea Romanorum.*

[6] This seems to be a mistake for the previous justiciary, Hubert de Burgo. R. W. gives this under the following year.

[7] R. W. *fuit.*

[8] MS. *quæ concessa sunt.* In the margin is "auxilium regis."

[9] Abridged.

[10] MS. *tempore suo.*

[11] From the heading in R. W. iv. p. 258.

Taxster, p. 175. subrogavit. . . . Eodem anno magister Edmundus de Abendune in archiepiscopum Cantuariensem eligitur. . . . A.D. 1233. Eo tempore Roger of Wend. iv. p. 272. Rogerus, Londoniensis episcopus, . . . excommunicavit omnes, qui manus in episcopum Karleolensem injecerant violentas. . . . Eodem anno rex . . . diffidavit Marescallum, . . . et sic jussit Ibid. p. 279. contra eum arma movere, et ejus castella obsidere. . . . Eodem anno . . . tonitrua horribilia audita sunt in medio hyemis in triste præsagium.[1] . . . Eodem anno visitatio facta est per Thomam episcopum Norwycensem in episcopatu suo per mandatum domini papæ et per alios alibi. Visitation of Norwich diocese by the bishop.

Anno gratiæ MCCXXXIIII. nota, hic ordinem annorum regni regis Henrici III. mutatum esse, scilicet ut non computetur pro anno tempus regni sui primitivi a festo Apostolorum Symonis et Judæ usque ad Natale. Manner in which the years of the reign of Henry III. are reckoned. Ibid. p. 295. Eodem anno salubre consilium datum fuit regi per dominum Edmundum, electum Cantuariensem, et alios episcopos, unde rex f. 192 b. dimisit omnes iniquos consiliarios suos, scilicet Petrum Wintoniensem, Petrum de Rivalle,[2] . . . et Pictavenses omnes, tam de Ibid. p. 299. curia sua quam de castrorum præsidiis, expellens remisit in patriam suam, præcipiens ne ultra faciem suam viderent, . . . et revocavit Ibid. p. 298. ad obsequium suum naturales homines de regno suo. . . . Consecratus est Edmundus, Deo dilectus, a Rogero, Londoniensi episcopo, sanctus a sancto, in archiepiscopatum Cantuariensem, dominica qua cantatur *Lætare Ierusalem,* quæ tunc fuit iiii. nonas Aprilis.[3] S. Edmund, archbishop of Canterbury.

Eodem anno Comes Marescallus, antequam nuntii pacifice memorati ad ipsum pervenissent, ignorans cor regis in melius fuisse commutatum, in Hiberniam werram contra regem moturus, transfretaverat. Machinante igitur Galfrido de Marisco, qui primus fugit de prælio, et Marescallum Dominum suum tanquam proditor dereliquit. Et cum conversum[4] fuisset pondus prælii in ipsum Marescallum, percussus est in secretiori parte corporis sui de quodam anelaz equo enervato. Irish war, and death of the Earl Marshal. Ibid. p. 306. Actum est prælium illud prima die mensis Aprilis; . . . xvi. kalendas Maii obiit.[5] . . . Omnes proscripti[6] propter Mares-

---

[1] Abridged. R. W. says *in principio mensis Novembris.*

[2] Abridged.

[3] This appears before the previous sentence in R. W.

[4] MS. *conversus.* This account, though taken partly from Matthew Paris, and the Waverley Annals, differs from them in some respects.

[5] R. W. *in Domino obdormivit.*

[6] MS. *prescripti.* R. W. *exulati.*

A.D. 1234. callum ad pacem regis sunt reversi,[1] . . . et Hubertus de Burgo et omnes exules alii, procurante Sancto Edmundo archiepiscopo.[2] . . . Rex reddidit Gileberto Marescallo hæreditatem suam. . . .

Anno gratiæ MCCXXXV. Hugo de Welles, Lincolniensis episcopus, . . . omnium religiosorum malleus obiit, . . . cui successit magister Robertus Grosseteste. . . . Eodem anno imperator Fredericus duxit in uxorem Ysabellam, sororem regis Angliæ.[1] . . . Matthew Paris, p. 409.

Marriage of the Emperor with Isabella, sister of Henry III.

His diebus Gregorius Papa Nonus videns decretalium tædiosam prolixitatem, sub quodam compendio eas eleganter abbreviatas et collectas, sollemniter et attente[3] per totius mundi latitudinem legi præcepit et divulgari. Eo tempore Remundus frater de ordine Prædicatorum summam quamdam fecit perutilem. Eodem anno Willelmus filius Ode, prior Norwyci, obiit; cui Symon de Elmham successit installatus. Ibid. p. 417.

The Jews obtain a privilege of protection from the Pope.

Anno gratiæ MCCXXXVI. Judæi privilegium a papa protectionis impetraverunt, ne . . . pro exactione pecuniæ male[4] tractarentur. . . . Ibid. p. 410.

Marriage of Henry III.

Rex Henricus desponsavit Alienoram filiam comitis Provinciæ[1] xix. kalendas Februarii.[5] . . . Ibid. p. 420. Tempore sub eodem venit rex Henricus apud Mertoniam, . . . et ibidem in crastino Sancti Vincentii pro salute animæ suæ et emendatione regni sui, spiritu ductus justitiæ et pietatis, novas leges constituit, et institutas per regnum suum[6] jussit observari. Ibid. p. 421.

De quibusdam legibus a domino Henrico rege institutis apud Mertoniam.

Laws of Merton.

Primo de viduis, quæ post mortem maritorum[7] suorum expelluntur de dote sua, vel dotem suam habere non possunt, et querimoniam[8] suam sine placito, videlicet, quod quicumque deforciaverit eis dotem suam de tenementis, de quibus mariti[9] earum obierunt seisiti, et ipsæ viduæ postea per placitum dotem suam recuperaverint, et ipsi de injusto forciamento convicti fuerint; reddent

---

[1] From the heading.

[2] Abridged.

[3] M. P. *authentice.*

[4] M. P. *turpiter.* This belongs to the previous year.

[5] i. e. Jan. 14, and so the Waverley Annals, "in crastino S. Hilarii." Matt. Par., Matt. of West., Wikes, and Capgrave say that the marriage took place "die SS. Fabiani et Sebastiani," i. e. Jan. 20. Taxster gives id. Jan. (i. e. Jan. 13) for the date of the betrothal, and xiii. kal. Feb. (i. e. Jan. 20) for their coronation.

[6] M. P. inserts *inviolabiliter.*

[7] M. P. *virorum.*

[8] M. P. *quarentenam.*

[9] M. P. *viri.*

Matthew Paris, p. 422.

eisdem viduis damna sua, scilicet ad valorem totius [dotis] illas A.D. 1236.
contingentis[1] a tempore mortis maritorum[2] suorum, usque ad diem quo ipsæ per judicium seisinam recuperaverint, et nihilominus ipsi deforciatores sint in misericordia regis. Item, omnes viduæ de cætero legare possunt omnia blada sua in terra, tam de dotibus suis, quam de aliis terris et tenementis suis; salvis servitiis dominorum, quæ debentur [de] dotibus et aliis tenementis. Item, si quis fuerit disseysitus de libero tenemento suo, et coram justitiariis seisinam recuperaverit per assisam novæ disseisinæ vel recognitionem eorum, qui disseisinam fecerunt, et disseisitus seisinam suam per vicecomitem habuerit, et si idem disseisitores post iter justitia- f. 193.
riorum vel infra iter[3] disseisaverint et inde convicti fuerint, capiantur, et prisona domini regis detineantur, quousque ad[4] dominum regem vel per redemptionem vel alio modo deliberentur. Et hæc est forma, qualiter tales convinci debeant; videlicet, cum conquerentes ad curiam venerint, habeant breve domini regis vicecomiti directum, in quo contineatur eorum narratio de disseisina facta super disseisinam; et ideo mandetur vicecomiti, quod, assumptis custodibus placitorum coronæ et aliis legalibus militibus, in propria persona sua accedat[5] ad tenementum illud vel pasturam, de quibus facta fuit querela, et coram eis per primos juratores, et per alios vicinos, et alios legales homines, diligentem faciant inde inquisitionem; et si ipsum disseisitum invenerint, ut dictum est, tunc fiet secundum prædictam provisionem; sin autem, tunc sint conquerentes in misericordia domini regis, et alius quietus recedat. Eodem modo fiat de illis qui seisinam recuperaverint per assisam mortis antecessoris. Eodem modo fiat de omnibus tenementis recuperatis per juratas in curia domini regis. Item[6] multi magnates Angliæ feofaverunt milites et liberos tenentes suos de parvis tenementis in maneriis suis. Conquesti sunt quod commodum suum facere non possunt de residuo maneriorum suorum, sicut de vastis boscis et pasturis, sicut episcopi feofati[7] sufficientem possent habere pasturam, prout pertinetur[8] ad tenementa sua. Ita provisum est, et concessum, quod hujusmodi feofati a quibuscumque de cætero asseisinam novæ disseisinæ deferant, si coram justitiariis recognoverunt, quod sufficientem pasturam habeant, quantum pertinet ad tenementum suum et liberum ingressum et egressum de tenementis suis, usque

[1] MS. *contingentibus.*
[2] M. P. *virorum.*
[3] M. P. *iterum eos.* In the previous line, MS. *eidem.*
[4] M. P. *per.*
[5] MS. *accedant.*
[6] M. P. inserts *quia.*
[7] M. P. *ipsi feofefati.*
[8] M. P. *pertineret.*

A.D. 1236. ad pasturam illam, inde sint contenti; et illi de quibus tales conquesti fuerant, quieti sint de eo quod commodum suum de terris vastis et boscis et pasturis suis fecerint. Si autem dixerint quod sufficientem non habuerint pasturam, vel sufficientem ingressum vel egressum, tunc inquiratur veritas per assisam. Et si per assisam recognitum fuerit, quod in aliquo impedimento ingressum vel egressum, vel quod non habeant sufficientem pasturam, sicut prædictum est; tunc recipiet seisinam suam per visum juratorum, ita quod per discretionem et sacramentum ipsorum, conquerentes habeant sufficientem pasturam, et ingressum et egressum sufficientem in forma prædicta; et disseisatores sint in misericordia,[1] et damna reddant, sicut ante istam provisionem reddi solebat. Si autem recognitum fuerit per assisam, quod conquerentes habeant sufficientem pasturam cum libero ingressu et egressu, sicut prædictum est; tunc licite faciant alii commodum suum de residuo et recedant quieti. Item concessit dominus rex ex consensu magnatum, quod de cætero non currant usuræ contra minorem a tempore mortis antecessoris sui, cujus hæres ipse fuerit, usque ad legitimam ætatem suam; et propter hoc non remaneat solutio debiti principalis.

Matthew Paris, p. 422.

Death of Thomas de Blumvile, bishop of Norwich.

Eodem anno Thomas de Blumvile, episcopus Norwycensis, obiit. Tempore sub eodem Symon prior Norwyci electus est in episcopum ejusdem ecclesiæ.

Taxster, p. 176.

The king promises to confirm Magna Charta, a subsidy of a thirtieth being granted.

f. 193 *b*.

Anno gratiæ MCCXXXVII. . . . rex Henricus tenuit curiam suam ad Natale apud Wigorniam.[2] . . . Tempore sub eodem rex tenuit concilium apud Londoniam, ubi exigebat ab universis clericis et laicis tricesimam partem omnium rerum mobilium, quæ concessa est ei[3]; ea conditione tamen ut concederet et confirmaret libertates magnæ cartæ, quas sereno vultu et animo libenti concessit.[3] . . . Et quia videbatur ei non penitus immunis esse a sententia, quam tulerat Stephanus archiepiscopus et omnes episcopi Angliæ, in omnes dictæ cartæ violatores: . . . fecit etiam tunc in publico innovare sententiam[4] per beatum Eadmundum Cantuariensem archiepiscopum, et alios episcopos in omnes dictæ[5] cartæ contradictores et violatores; . . . unde factum est, ut omnium corda . . . ex hoc facto inclinaret plenius.[6] Sed heu! heu! hæc frustratorie fiebat, quæ cum totiens essent concessæ et redemptæ, nunquam ut debuerunt, (proth dolor) observabantur.

Matthew Paris, p. 435.

---

[1] M. P. adds *regis*.

[2] M. P. *Wintoniam*.

[3] Abridged. MS. has "auxilium" in the margin, and opposite the nex sentence "sententia."

[4] M. P. adds *prætaxatam*.

[5] M. P. *ejusdem*.

[6] M. P. *sibi mirabiliter in verbo illo conciliavit*.

Matthew Paris, p. 440. Ibid. p. 446. Ibid. p. 452. Ibid. p. 465.

A.D. 1237. Arrival of the legate Otho. Council at London. Archbishop Edmund goes to Rome.

Eodem anno . . . magister Otto , . . venit legatus in Angliam ad petitionem[1] regis Henrici, . . . convocavitque omnes prælatos Angliæ,[2] scilicet archiepiscopos, episcopos, abbates, priores, tam sub conventus sui vel capituli, quam suo nomine, litteras procuratorias deferentes, ut quicquid in concilio statueret legatus, utrobique ratum haberetur. . . . In hoc concilio privavit omnes illos beneficiis suis ecclesiasticis, qui successerunt patribus suis immediate.[3] . . . Eo anno Græci a subjectione Romanæ ecclesiæ . . . recesserunt. Tempore sub eodem archiepiscopus Beatus Edmundus, multis lacessatus injuriis, transfretavit, . . . volens a summo pontifice recipere consolationem, et de quibusdam dubiis casibus certificationem.

Marriage of Symon de Montfort.

Anno gratiæ MCCXXXVIII. . . . Symon de Monteforti desponsavit . . . sororem regis Angliæ. . . . Eodem anno Isabella imperatrix genuit filium imperatori, quem vocavit Henricum.[4] Tempore sub eodem magna discordia orta est inter legatum et scolares Oxoniæ apud Oxoniam.[5] . . . Per idem tempus Symon de Monteforti rediit de curia Romana, obtento desiderio suo, de uxore sua retinenda. Eo anno revertitur sanctus Edmundus a curia Romana; venit in Angliam depauperatus, tristis, et inglorius. . . . Tempore sub eodem Otto legatus omnes abbates Nigri ordinis de Anglia auctoritate papali citavit, ut coram eo apparerent in octavis[6] Sancti Martini Londoniæ, de statutis, quæ dominus papa . . . ordinavit studiose de ordine monastico reformando. . . . Eodem anno . . . natus est Symoni de Monteforti filius . . . ex uxore sua Alienora, et vocatus est Henricus.

Ibid. p. 469. Ibid. p. 475. Ibid. p. 481.

Return of the archbishop.

Ibid. p. 483. Ibid. p. 488.

William de Ragele, bishop of Norwich. Birth of Edward I.

Anno gratiæ MCCXXXIX. . . . rex Henricus fuit[7] ad Natale apud Wintoniam. . . . Sub eisdem diebus cassatus est Symon[8] prior Norwycensis ejusdem domus electus. . . . Eo anno electus est Willelmus de Ragele ad episcopatum Norwycensem.[3] . . . Eo anno natus est regi filius suus primogenitus, . . . et vocatus Edwardus.[3] . . .

Ibid. p. 526.

Anno gratiæ MCCXL. legatus . . . exigebat instantissime[9] ex parte domini papæ quintam partem omnium bonorum ab omnibus

---

[1] M. P. *per mandatum.*

[2] M. P. *misit igitur literas suas ut vocati omnes Angliæ prælati scilicet*, &c. In the next line, MS. *quam* for *vel.*

[3] Abridged.

[4] This fact is stated by M. P., p. 466, but in very different words; he gives the letter written by the Emperor on the occasion, but does not mention the son's name.

[5] From the heading in M. P., p. 469.

[6] M. P. *ecclesia.*

[7] M. P. *tenuit idem dominus . . . curiam suam.*

[8] This name is given by Matt. of West. p. 300.

[9] M. P. *instanter.*

A.D. 1240. prælatis Angliæ; . . . sed episcopi responderunt, quod nullo modo tam importabile onus, quod universalem tangebat ecclesiam, sine prolixioris consilii deliberatione[1] subirent. Et datus est eis dies[2] et locus super hoc mandato deliberandi.[3] . . . Eodem anno exulatur Beatus Edmundus archiepiscopus Cantuariensis.[4] . . . Eodem anno Petrus Rufus clanculo intrans religiosorum capitula, exegit ex parte domini papæ pecuniam cum silentio sub tali modo, ne quis revelaret mysterium illud sub pœna excommunicationis per medium annum.[5] . . . Eodem anno comes Ricardus et alii multi crucesignati profecti sunt in Terram Sanctam, et prospere ibidem applicantur.[6] . . . Eodem anno Beatus Edmundus Cantuariensis archiepiscopus xvi. kalendas Decembris migravit ad Dominum.[6] . . . Eodem anno delata est corona Christi spinea in Franciam.[6] . . .

Matthew Paris, p. 532.

Papal exactions from the monasteries.

Ibid. p. 545.

Death of S. Edmund, archbishop of Canterbury.

Anno gratiæ MCCXLI. legatus a domino [Papa] irrefragabiliter revocatus de legatione, . . . iter arripit transalpinum, . . . cum jam moram in Anglia pertransisset triennalem. . . . Eodem anno monachi Cantuariensis ecclesiæ, obtento a domino papa absolutionis beneficio ex sententia, qua ligaverat eundem conventum archiepiscopus Beatus Edmundus, Bonefacium, natione Provincialem, ortu generosum, in patrem et pastorem sibi elegerunt.[6] . . . Eodem anno monachi Wintonienses in multis oppressionibus constituti, Willelmum de Ragele, Norwycensem episcopum, in episcopum Wintoniensem postularunt.[6] . . . Eodem anno capti sunt ex præcepto Friderici imperatoris in mari multi prælati versus concilium venientes, inter quos erat Otto qui aliquando legatus fuerat in Anglia.[7] Eodem anno orta discordia inter episcopum Lincolniensem, Robertum, et capitulum suum.[8] Tandem post multas hinc inde deceptiones, post paucos annos obtinuit episcopus quod optavit. Eodem anno orta est discordia magna et ira inter regem Henricum et Willelmum de Ragele quondam episcopum Norwycensem,[9] eo quod postulationi de se factæ non[10] consensit in episcopatum, scilicet Wintoniensem. . . . Gregorius papa IX. obiit.[6] . . . Eodem anno Fulco Basset eligitur in episcopum Londoniensem.[6] . . .

Ibid. p. 549.

Ibid. p. 555.

Election of Boniface.

f. 194.

The monks of Winchester request to have William de Ragele for their bishop.

Ibid. p. 562.

Ibid. p. 571.

Ibid. p. 573.

Ibid. p. 576.

---

[1] M. P. *prolixi consilii diligenti.*

[2] M. P. adds *remotior.*

[3] M. P. *magno mandato deliberationis.*

[4] From the heading in M. P.

[5] Matt. Par., p. 533, gives a much fuller account of this, and in different words for the most part.

[6] Abridged.

[7] From the headings in M. P. and Taxster, p. 178.

[8] From the heading.

[9] M. P. *rex continuans conceptam iracundiam aggravavit adversus e. N.*

[10] A careless error of the copyist, as he contradicts himself immediately below.

Matthew Paris, p. 579. Anno gratiæ MCCXLII. comiti Ricardo applicanti kalendas Februarii occurrit rex gaudenter.[1] . . . Et rex Henricus transfretavit in Pictaviam.[1] . . . Eodem anno in vigilia Sancti Edmundi tonitruus hyemalis factus est magnus, . . . et inundationes maximæ fuerunt, adeo ut Thamensis fluvius solitos fines . . . transgrediens,[2] . . . ita ut in magna aula Westmonasterii cymbæ natare poterant.[3] . . . Eodem anno Robertus, Lincolniensis episcopus, . . . transtulit *Testamenta xii. prophetarum* de Græco . . . in Latinum. . . . A.D. 1242. (Ibid. p. 596.)

Ibid. p. 604. Anno gratiæ MCCXLIII. rex Henricus rediit a Wasconia in Angliam.[3] . . . Eodem anno confirmantur a papa Bonefacius in archiepiscopum Cantuariensem, et Willelmus de Ragele quondam Norwycensis episcopus in episcopum Wintoniensem, invito rege.[4] . . . Eodem anno comes Ricardus desponsavit . . . Senchiam sororem reginæ Angliæ, in die Sancti Clementis, apud Westmonasterium cum honore maximo. . . . Confirmation of the archbishop of Canterbury, and bishop of Winchester.

Ibid. p. 613. Anno gratiæ MCCXLIIII. dominus papa Innocentius misit in Angliam magistrum Martinum . . . ad colligendam pecuniam in auxilium domini papæ, quod dominus rex benigne concessit.[5]

Ibid. p. 638. Eo tempore rex, saniori usus consilio, episcopum Wintoniensem Willelmum a partibus transmarinis revocavit, gratiam suam et ablatorum restitutionem . . . pollicendo. . . . Eodem anno convenerant apud Londoniam, regia summonitione convocati, omnes magnates Angliæ,[6] archiepiscopi, episcopi, comites, barones, abbates, et priores. In quo concilio petiit dominus rex ore proprio, . . . auxilium sibi fieri pecuniare. . . . Et responsum fuit, quod . . . quia carta libertatum, quam dominus rex olim concesserat, pro cujus conservatione edictum[7] juraverat, . . . nondum extitit observata, et auxilia totiens concessa et soluta domino regi, ad nullum profectum . . . pervenera[n]t. [8] Postulabant instanter sibi fieri certum regni justiciarium, per quem status regni solidaretur ut solebat; quia per defectum cancellarii brevia contra justitiam fuerunt concessa. . . . Promisit autem rex humiliter, hæc et alia se per eorum considerationem benigne[9] emendaturum. Datus Discussion relative to a subsidy.

[1] From the heading.

[2] MS. has *Nota mirum* in the margin.

[3] Abridged.

[4] Abridged; M.P. mentioning the confirmation of the Bishop of Winchester before that of the Archbishop.

[5] M. P. gives a full account of this, and calls Martin "novum pecuniæ extortorem."

[6] M. P. *magnates totius regni*. In the margin MS. has *auxilium*.

[7] M. P. has for this word *Arch. Cant. Ædmundus*. In the next line, MS. *auxilio* for *auxilia*.

[8] M. P. *Petitum fuit . . . justitiarius et cancellarius fierent*, preceded by the sentence *per defectum cancellarii*, &c. MS. *certus . . . justitiarius*.

[9] For this M. P. has *quæ ex eorum parte audierat*.

A.D. 1244. gitur dies[1] fuit in tres septimanas, . . . ut interim rex excessus suos corrigeret, et magnates ejus voluntati obtemperare[n]t. . . . Interim misit dominus Fridericus imperator nuncium suum regi Angliæ et barnagio, magistrum Walterum de Oca, litteras imperiales deferentem, quarum summa talis est; "Supplicamus, admonemus, "prohibemus, ne in damnum nostrum et vestrum "aliquid papæ contribuatis.[2]" . . . Sub eisdem diebus applicuit[3] comes Flandriæ Thomas cum centum militibus et cc. servientibus in succursum[4] regis Angliæ, Scotiam expugnare proponens.[5] . . . Rex vero cum exercitu suo copioso versus Scotiam[6] proficiscitur. . . . Eodem anno magister Walterus de Suthfeld eligitur ad episcopum Norwycensem.[7] . . . Et Bonefacius electus Cantuariensis consecratur.[8] . . .

Matthew Paris, p. 645.

W. de Suthfeld, bishop of Norwich.

Anno gratiæ MCCXLV. die Sancti Marcelli, peperit Alienora regina filium, . . . quem vocavit Edmundum. . . . Tempore sub eodem dominus papa fecit excommunicari Fredericum imperatorem per totam Franciam et Angliam. . . . Eodem anno . . . mandatum[9] domini papæ venit in Angliam, de convocando concilium generale apud Lugdunum. . . . Fulco, filius Warini, ex parte totius regni cito consentiente, sed tacite, mittitur ad magistrum Martinum . . . apud Novum Templum Londoniæ, qui torvo oculo[10] eum respiciens, sic ipsum est affatus "Fuge[11] statim, exi "ab Anglia." Cui Martinus "Quis mihi hoc mandat? an "tu ex te ipso hoc habes?" Cui Fulco; "Hoc tibi mandant "per me multitudo armatorum, quæ nuper apud Londoniam "apparuit universitati[12]; et si sano credis consilio, ne moreris "usque in diem tertium, ne tu et omnes tui in frusta[13] con-"cidaris." . . . Fugit namque Martinus ad regem[14]; . . . humili ac tremula voce dixit, "Peto, domine, . . . ob amorem Dei et "domini papæ reverentiam, liberum exitum . . . ab hac terra et ". . . conductum." Assignatum est ei, rege miserante,

Ibid. p. 654.

Ibid. p. 656.

Ibid. p. 659.

f. 194 b.

Birth of Prince Edmund, Jan. 16.

Flight of Martin the Papal legate.

---

[1] M. P. *terminus*.

[2] This is mentioned by M. P., p. 642, but in different words.

[3] M. P. adds *apud Doveram*.

[4] M. P. *adjutorium*.

[5] M. P. *proponentis*.

[6] M. P. *Novum Castrum*.

[7] This, which is abridged, comes before the previous sentence in M. P., who mentions his joining the Earl of Flanders at St. Alban's.

[8] This is referred by M. P., p. 661, and Taxster, to the following year. This and the last sentence are repeated in rubrick in the margin.

[9] M. P. *venerunt nuncii*.

[10] M. P. *vultu*.

[11] M. P. *recedens*.

[12] M. P. *armatorum, qui nuper apud Luitonem et Dunestapliam apparuerunt, universitas*.

[13] MS. *frustra*.

[14] Abridged.

conductum usque ad Doveram, dominus Robertus Moriscus et marescallus hospicii regis, de sub cujus protectione magister Martinus protectus usque ad Doveram indemnis pervenit.[1] . . . In concilio generali Lugdunensi imperator Fredericus ignominiose depositus est.[1] . . . In eodem concilio contradictum est domino papæ de tributo Angliæ, quo involvit eam rex Johannes tempore belli et odii inter ipsum et nobiles regni Angliæ, cui obligationi non consensit universitas regni; immo Stephanus Cantuariensis archiepiscopus contradixit.[2] Eodem anno dominus rex firmavit Castellum de Gannoc, quod Wallensibus est quasi spina in oculis. Eodem anno consecratus est Walterus de Suthfeld in episcopum Norwycensem.

A.D. 1245.

The Papal tribute granted by John.

Taxster, p. 180.

Anno gratiæ MCCXLVI. . . . rex Henricus fuit ad Natale apud Londoniam. . . . Cives Londoniæ . . . compelluntur . . . dare domino regi mille marcas argenti.[1] . . . Per idem tempus Bonefacius Cantuariensis archiepiscopus impetravit a domino papa Innocentio litteras sub tali forma:[3] "Innocentius, etc. venerabilibus fratribus "episcopis, dilectis filiis abbatibus, prioribus, archidiaconis, de- "canis, presbyteris,[4] et aliis ecclesiarum prælatis, etc. . . . infra.[5] "Damus venerabili fratri nostro Herefordensi episcopo . . . "in mandatis, ut ipse per septennium et non ultra, omnium "beneficiorum ecclesiasticorum, quæ deinceps in cuncta[6] dio- "cesi et provincia Cantuariensi vacabunt, primi anni proventus "[habeat], usque ad x. milia marcarum summam." In hujus mandati principio, quia novum fuit et grave, omnes Angliæ prælati et clerici obstupuerunt supra quod dici potest. Eodem anno medio quadragesimæ, . . . dicto regio convocata, convenit ad parliamentum regni totalis nobilitas, tam prælatorum . . . quam militum. . . . Angebat enim eos gravamen intollerabile, a curia Romana incessanter illis irrogatum.[7] . . . Provisum est ergo in eodem parliamento, ut adhuc scriberetur domino papæ efficaciter, ut ab oppressionibus cessaret consuetis. Scripsit etiam ipse rex, scripserunt

Matthew Paris, p. 691.

Ibid. p. 693.

Ibid. p. 692.

Ibid. p. 696.

The citizens of London taxed.

Exactions of the Pope.

---

[1] Abridged.

[2] This seems to be taken from M. P., p. 681, but the language is entirely different; so also the next clause.

[3] This, which in M. P. comes before the previous clause, is partly from the heading.

[4] M. P. *capellanis.*

[5] A short extract of this only is given by the compiler.

[6] M. P. *civitate.*

[7] M. P. *illatum.*

A.D. 1246. archiepiscopi, scripserunt per se episcopi, scripserunt abbates et priores, scripserunt comites et barones, . . . ita ut omnium scripta corda ferina poterant emollire. . . . Scriptum est simili modo cardinalibus, sed omnes litus arabant.[1] . . . Sub ipsorum dierum curriculo, dominus rex litteras suas misit prohibitorias prælatis Angliæ, ne domino papæ talliagium contribuerent. . . . Dominus vero papa hæc omnia contemnens, scripsit in contrarium ut sibi scilicet contributio indistanter solveretur, unde angustiæ undique prælatos circumdederunt, et impositum regi silentium, in quo confidebant ne mutiret. Dominus papa ex præteritis sumens audaciam, . . . solito imperiosius prælatis Angliæ demandavit, ut in Anglia omnes beneficiati in suis beneficiis residentiam facientes, tertiam partem omnium bonorum suorum domino papæ per triennium[2] conferrent; non facientes residentiam, dimidiam partem; multis adjectis dirissimis ac durissimis conditionibus, prædictum mandatum coartantibus.[3] . . . Beatus Edmundus Cantuariensis archiepiscopus canonizatur.[4] . . . Eodem anno . . . concessa est marescalcia comiti Rogero Bigod. . . .

Resistance of the English clergy to the Pope. — Matt. of West. p. 328. — Matthew Paris, p. 707. — Ibid. p. 716.

f. 195. — Canonization of archbishop Edmund. — Ibid. p. 718. — Ibid. p. 705.

Anno gratiæ MCCXLVII. . . . factus est per diversa loca in Anglia . . . terræmotus. — Ibid. p. 723.

Venerunt in Angliam tres fratres regis uterini,[4] . . . scilicet Wido de Liseni, . . . Willelmus de Walencia, . . . et Athelmarus clericus. . . . Eodem anno multi nobiles de Anglia cruce signantur,[4] scilicet episcopus Wygorniæ, Willelmus de Longa Spada, Galfridus de Luci . . . cum aliis multis. . . . Eo anno . . . translatus est beatus Eadmundus Cantuariensis archiepiscopus et confessor . . . vii. idus Julii, quo die translatum est corpus Beati Wlstani episcopi et confessoris. . . . Eodem anno nova moneta fabricata est.[5] . . . Tempore sub eodem sanguis Christi allatus est, et datus ecclesiæ Westmonasterii in die Sancti Edwardi ab Henrico III. rege.[5] . . . Eo anno, die apostolorum Symonis et Judæ, rediit comes Ricardus de partibus transmarinis. . . .

Ibid. p. 731. — Translation of S. Edmund. — Ibid. p. 735. — Ibid. p. 739.

Anno gratiæ MCCXLVIII. . . . rex Henricus fuit ad Natale apud Wintoniam. . . . Eo tempore multi nobiles cruce signantur.[4] . . . Eodem anno, in festo[6] Sancti Johannis Baptistæ, convenit Lon-

The king demands a subsidy. — Ibid. p. 742. — Ibid. p. 743.

[1] The letters are all given in M. P.

[2] *per triennium* is taken from Matt. of West., p. 329; M. P. omitting it.

[3] M. P. *restringentibus;* and so Matt. of West.

[4] From the heading.

[5] Abridged.

[6] M. P. *in octavis videlicet Purificationis.*

Matthew Paris, p. 748. donisæ totius Angliæ cum multis incommodis edicto regio[1] nobilitas. . . . Tandem dominus rex postulavit[2] auxilium pecuniare ad jura regni sui . . . requirenda; . . . sed omnes quasi uno spiritu contradicebant.[2] . . . Soluto igitur . . . concilio, unusquisque . . . ad propria tristis remeavit. Et tunc præcepit rex vendi thesaurum suum, vasa scilicet concupiscibilia, opere pretiosa et deaurata, tantummodo pro pondere materiæ.[2] . . . Eodem anno passa est . . . luna eclipsim.[3] . . . Rex Francorum cruce signatus, . . . profectus est versus Terram Sanctam.[4] . . . A.D. 1248. Progress of the Crusades.

Ibid. p. 757. Anno gratiæ MCCXLIX. . . . Symon comes Leycestriæ venit de[5] partibus Wasconiæ, narrans regi de Wasconia et de aliis domini regis proditoribus.[2] . . . Dominus rex a civibus Londoniæ, non obstantibus libertatibus, duo milia librarum persolvenda exegit.[2] . . . Eo anno orta est discordia magna inter scolares et burgenses Cantebrigiæ. . . . Eodem anno rex Francorum in Cypro hyemans magnam penuriam[6] patiebatur; . . . sed cum Fredericus quondam imperator hoc audisset, eidem uberiora in frumento, vino, carne, ficubus, amigdalis, et aliis victualium generibus transmisit.[7] . . . Comes Leycestriæ Symon inimicos domini regis in Wasconia viriliter expugnavit,[8] multos ex eis capiens, multos eorum cogens ad regis dicti redire fidelitatem. . . . Eodem anno capitur Ensius filius Frederici imperatoris . . . a Bononiensibus. . . . Circa idem tempus Bonefacius archiepiscopus Cantuariensis rediit a curia Romana, magna siquidem armatus potestate visitandi, scilicet ordinem monasticum et præcipuo monasteria exempta. Eodem anno abbates Nigri ordinis, malentes visitari per se quam per alium visitatorem, . . . convenerunt apud Beremundeseie, die Sancti Kalixti; super reformatione ordinis Sancti Benedicti diligenter tractatum habuerunt. . . .

Ibid. p. 764. — Riots at Cambridge. — Ibid. p. 767. — Capture of Ensius by the Bolognese. — Visitation of the monasteries by archbishop Boniface. — Ibid. p. 768.

Ibid. p. 772. Anno gratiæ MCCL. . . . rex Henricus fuit apud Wintoniam ad Natale. . . . Tempore sub eodem dominus rex Anglorum cruce

[1] M. P. adds *convocata*.

[2] Abridged.

[3] This in M. P. comes before the previous sentence.

[4] M. P. *iter arripuit Hierosolymitanum*.

[5] M. P. *rediit a*.

[6] M. P. *magnam cibariorum inopiam;* but this is abridged.

[7] M. P. has *similiter et Fredericus . . . maximum eidem victualium diversorum transmisit adminiculum*.

[8] M. P. *expugnaturus*.

A.D. 1250. signatur, et multi nobiles cum eo.[1] . . . Eodem anno Guasto de Bardo, proditor regis, convictus et captus est per Symonem comitem Leicestriæ, et domino regi præsentatus.[2] Sed cito post precibus amicorum in pace est dimissus, . . . honoratus et ditatus. Eodem anno monachi Pontiniacenses . . . ausu temerario brachium corporis beati Edmundi archiepiscopi et confessoris absciderunt. . . . Archiepiscopus Bonefacius Cantuariensis venit Londoniam visitationem facturus.[3] Cum autem ad ecclesiam Sancti Pauli visitaturus non admitteretur, excommunicavit decanum cum quibusdam personis dignioribus.[4] . . . Similiter ad ecclesiam canonicorum Sanctæ Trinitatis. Inde Sanctum Bartholomæum; nec hic nec ibi admissus ipsos excommunicavit.[5] . . . Eodem anno commissum est sigillum regni magistro Willelmo de Kirkenni.[6] . . . Eodem anno, die Sancti Kenelmi, . . . comite Ricardo existente Londoniæ, . . . venit ad eum nuncius quidam tristis et festinus, rumorum et litterarum bajulus teterrimarum, hujus sententiæ tenorem continentium; . . . videlicet totus exercitus Templariorum, Hospitaliorum Theutonicorum, et fratrum Sancti Lazari confusus, crucis hostibus triumphantibus devictus occubuit. Dominus Willelmus de Longa Spada in bello peremptus est. Sed et Dominus rex Francorum, quod nunquam antea advenerat, a Sarracenis captus est; unde tota Francia, immo etiam tota Christianitas, induit dolorem, et cum diffidentia confusionem. Cujus infortunii causa, comes Atrahensis Robertus, superbus et infelix frater dicti regis, fuisse perhibetur, qui de prœlio fugiens in fluvio vili submersus periit.[7] . . .

[Margin: Matthew Paris, p. 778. — Ibid. p. 780. — Ibid. p. 789. — f. 195 b. — Defeat of the Crusaders. — Capture of S. Louis.]

Eo anno . . . Willelmus de Ragele episcopus Wintoniensis apud Turonem obiit. . . . Eo tempore monachi Wintonienses coacti sunt postulare Athelmarum, fratrem regis, in episcopum et pastorem, licet ætate tenerum et scientia erudiendum.[8] . . . Rex illico nuncios sollemnes ad curiam Romanam destinavit, ut idem Ethelmarus frater suus confirmaretur.[8] . . . Eo anno Fredericus

[Margin: Ibid. p. 800.]

---

[1] Abridged; chiefly from the heading, p. 774.

[2] Abridged.

[3] M. P. *visitaturus episcopum* . . .

[4] M. P. has only *et alios*. The previous portion of the sentence is abridged.

[5] Abridged, and the order changed.

[6] From the heading.

[7] This is a brief summary of M. P.'s very full account.

[8] Abridged; partly from the heading.

imperator obiit in Apulia. Rex Angliæ Henricus III. crucesignatus prohibuit passagium. A.D. 1250.

Matthew Paris, p. 811. Anno gratiæ MCCLI. Henricus de Batonia, . . . justitiarius et specialis domini regis consiliarius, diffamatus, . . . graviter accusatur erga regem,[1] ita ut de vita periclitaretur. . . . Eodem anno Isabella, comitissa de Arundel, . . . fundavit unam domum de sanctimonialibus . . . apud Marham, et post ibi constituit sanctimoniales ultramarinas. Ibid. p. 836. Eo anno . . . archiepiscopus Burdegalensis et alii magnates Wasconiæ veniunt Londoniam, accusantes constanter comitem Leicestriæ Symonem,[1] quibus omnibus comes eleganter seipsum purgans, et alios de proditione manifesta increpans, Wasconienses ditat muneribus impretiabilibus, et ipsi fidelitatem infideles faciunt Edwardo regis primogenito, ut et ipsi munera valeant reportare. Accusation of Symon de Montfort.

Ibid. p. 833. Anno gratiæ MCCLII. ad pascha fecit dominus rex convocari Londoniæ omnes magnates Angliæ crucesignatorum, ut infra quindenam paschæ ibidem convenirent; [et] super negotio Sanctæ Terræ, cujus honor enormiter vacillare videbatur, diligenter contrectarent. . . . Tandem rex passagium suum juravit a die Sancti Johannis Baptistæ in sequens triennium, nisi morte vel gravi infirmitate, vel alia causa rationabili impediretur. . . . Adhuc parliamento non terminato, . . . rex inexorabilis factus est omni petenti; breves inducias debitoribus suis [non] concessit, sed et suos naturales homines immisericorditer coartans, sine alicujus discretionis consideratione, . . . factus est hinc avidus et alienigenarum amator, et Anglorum depauperator.[2] . . . The king determines to go to the Holy Land.

Ibid. p. 844. Illis diebus comes Leycestriæ Symon per præceptum domini regis rediit Wasconiam.[1] . . . Ardens enim . . . et totus accensus erat ad suæ ultionem diffamationis. . . . Eodem anno confertur Wasconia Edwardo primogenito regis.[3] . . . Quod cum comes Ricardus cognovisset, iratus valde . . . incontinenti tam mente quam corpore, a curia recessit. . . .

Ibid. p. 848. Eodem anno in die Sancti Lamberti . . . dedicata est magnifice ac nimis sollemniter ecclesia cathedralis Elyensis. . . . Dedication of Ely cathedral, Sept. 17.

Ibid. p. 852. Eo tempore dominus rex extorsit viginti marcas auri . . . a Londoniensibus. . . . Eodem anno rex ad festum Sancti Edwardi, . . . ne viderentur magnates, qui illuc venerant, inaniter fuisse convocati, districte tractatum suscitavit, quid agendum

---

[1] Abridged.

[2] M. P. *insatiabilis, inde prodigus regni dilapidator.*

[3] From the heading.

A.D. 1252. de terra sua Wasconiæ, quam comes Leicestriæ videbatur non mediocriter in magnum ipsius damnum perturbasse. . . . Et dum super his inter omnes anceps penderet sententia, rex in calce sermonis, auxilium pecuniare ac militare redivivo spiritu instantissime flagitavit sibi peregr[in]aturo impendi, ac pro salute[1] Christo militaturo. Ad hæc communiter responderunt, quod eorum responsio a prælatorum responsione pendebat, nec voluerunt ab assertione discrepantes sequestrari. . . . Et sic magna objurgantes indignatione, . . . ad propria remearunt. . . . Convocatis denuo dominus rex optimatibus suis, qui prout tactum[2] est, suo impetui primo restiterunt, convenit eos de negotio Wasconiæ, quid agendum. Cui magnates responderunt "Si comes Leicestriæ Symon regi rebelles edomare studuerit, "non mirandum nec dolendum; maxime cum ipsi Wasconienses "infames sunt, ideo quod dominum suum ad ipsos confidenter "confugientem prodiderunt,[3] et multiformiter depauperarunt; unde "inglorius et pauper, non sine Anglorum damno et obprobrio, "remeasti. . . . Restant etiam tres anni et dimidium, quod "ipse comes secundum tuam cartam, terræ ipsius custodiam "obtineat." . . . Verum non placuit domino regi, quod ipsi sic comitem excusantes,[4] ipsum sic justificaverunt; proposuit enim durius egisse cum eo, ut proditor judicaretur exhæredatus. . . . Solutum est igitur concilium, rege hinc inde, tam contra magnates, quam contra prælatos, ira succensus vehementi. . . .

The king demands a subsidy. — Matthew Paris, p. 852.

f. 196.

Affairs of Gascony.

Anno gratiæ MCCLIII. . . . rex fuit ad Natale Domini apud Wintoniam. . . . Regi itaque pransuro festo Natalis memorati, cives Wintonienses miserunt nobilissimum exennium in esculentis et poculentis domino regi, quod potuit intuentes in admirationem commovere. Rex autem pro gratiarum actionibus, ipsos ad ducentas marcas in brevi persolvendas obligavit. . . . Et Natalis sollemnitatem in lugubrem eis convertit lamentationem. . . . Rex . . . a civibus Londoniæ ad mille marcarum contributionem vellent nollent coegit,[5] computatis tamen, sed vix, xx^ti^ marcis[6] auri, quas ad Natale proxima præterita sibi compulit numerare. Diebus illis perlocutum est matrimonium inter Edwardum filium regis Angliæ et sororem regis Castellæ.[7]

The citizens of Winchester heavily taxed. — Ibid. p. 860.

Matthew of West. p. 355.

Tempore sub eodem convenerunt Londoniæ ex præcepto regis omnes archiepiscopi, episcopi, prælati, comites, et barones, et

---

[1] M. P. adds *communi.*
[2] M. P. *prætactum.*
[3] M. P. *perdiderunt.*
[4] MS. *accusantes.*
[5] M. P. *sunt compulsi.*
[6] MS. *marcas.*
[7] M. W. *de matrimonio inter ipsum et regem Hispaniæ contrahendo.*

Matthew Paris, p. 865. alii magnates Angliæ; ubi dominus rex concedi sibi postulavit decimam per triennium, quæ concessa est in Terræ Sanctæ subsidium ei peregrinanti, si concederentur eis libertates petitæ et sæpe concessæ, sed non adhuc bene usitatæ.[1] Qui libenti animo et vultu sereno concessit, et sententiam super omnibus violatoribus innovare fecit.[2] Istam sententiam formidabilem et excommunicationem require immediate post cartam de foresta.[3] . . . A.D. 1253.

Ibid. p. 868. Eodem anno rex paratus est transfretare in Wasconiam[4]; . . . commisit custodiam regni comiti Ricardo fratri suo,[4] tradita sibi virga in signum regiminis, ut si quid oriretur in regno sinistræ perturbationis, ipse subortam potenter compesceret. In crastino assumptionis[5] applicuit dominus rex apud Budegalim. . . . Eodem anno viii. idus Octobris, venerabilis Robertus episcopus Lincolniensis obiit, in cujus casu tota ecclesia Anglicana incurrit jacturam et detrimentum.[6] . . . Ibid. p. 879. In festo Sanctæ Katerinæ Alienora regina Angliæ peperit filiam, et vocata est Katerina.[4] . . . Eodem anno orta est discordia magna inter universitatem cleri Parisius[7] et fratres prædicatores. . . .

Death of Robert Grostete, bishop of Lincoln.

Ibid. p. 890. Anno gratiæ MCCLIIII. . . . rex Henricus fuit ad Natale in Wasconia. . . . Eo tempore rex concessit[8] Edwardo primogenito Wasconiam, Hiberniam, Walliam, . . . et honorem Cestriæ et Bristoud. Eodem anno comes Ricardus fecit comburere primo retia sua, quæ kidellos vulgariter appellamus, de quibus mentio fit in magna carta de communis libertatibus,[9] ut sic et aliorum retia liberius concremaret. Ibid. p. 897. Eodem anno circa festum[10] Sancti Nicholai, obiit papa Innocentius, . . . cui successit Alexander. . . .

Ireland, Wales, &c. given to Prince Edward.

Richard earl of Cornwall destroys his weres.

Death of Pope Innocent IV.

Ibid. p. 901. Anno gratiæ MCCLV. rex Henricus tenuit curiam suam ad Natale[11] apud Bononiam, expectans ventum prosperum.

---

[1] MS. *petitas—concessas—usitatas.*

[2] A brief summary of M. P.'s account.

[3] After this follow the words *in ultimo quaterno*, but they are expuncted.

[4] Abridged.

[5] Aug. 16. M. P. *Circa assumptionem B. V.*

[6] M. P. mentions the bishop's death, but in different language from the above.

[7] M. P. *universitatem Parisiacam scholarium.*

[8] M. P. *contulit . . . filio suo et ejus uxori.*

[9] Vide Magn. Chart. ap. Matt. Par. p. 258, l. 26.

[10] M. P. *in crastino.*

[11] M. P. *fuit, cum rederit de Gasconia.*

A.D. 1255. . . . Die dominica proxima sequente, vento et mari faventibus, dominus rex navem ascendens . . . applicuit [apud] Doveram, cui cum summa alacritate occurrens comes Ricardus frater ejus

f. 196 *b.* et alii nobiles . . . exceperunt eum cum gaudio, et munera pretiosa eidem obtulerunt. . . . Eodem anno incœperunt miracula ad tumbam Sancti Roberti, episcopi Lincolniensis proximo defuncti, manifeste choruscare.[1] Per idem tempus electus Wintoniensis, frater regis, monachos ecclesiæ cathedralis Sancti Swithuni adeo vexavit, damnificavit, dispersit, et diffamando excommunicavit, quod eorum labores et dolores tractatus exigunt speciales. Tempore sub eodem dominus papa Alexander petiit orationes a viris ecclesiasticis, ut vacillantis ecclesiæ statum feliciter inter tot pressuras Deo favente reformaret. Eodem anno adveniente autumno, cum inimicitiæ et iræ multiplicarentur inter dominum regem Angliæ et magnates Scotiæ, cepit rex in manu sua terras Roberti de Ros, qui custodiam regis Scotiæ habuerat, et accusatus est Johannes de Baillol de proditione regis.[2] . . .

Matthew Paris, p. 903.

Troubles of the monks at Winchester.

Crime and punishment of the Jews.

Eodem anno . . . Judæi Lincolnienses unum puerum viii. annorum, elegantissimum forma, clam et furtive rapuerunt[3]; . . . in obprobrium Jesu Christi crucifixi diu flagellaverunt, postea crucifixerunt[4]; . . . sed postea pro iniquitate sua, matre [contra] ipsos de morte pueri appellationem suam coram rege prosequente, Deus, ultionum Dominus, dignam pro meritis reddidit retributionem. Nam in die Sancti Clementis[5] ipsis iratus non clemens, permisit quod xviii. de ditioribus et majoribus Judæis civitatis Lincolniæ vilissime per civitatem Londoniæ fuerunt ad caudas equorum detracti, et postea suspensi[6]: et in turri Londoniæ fuerunt detenti usque ad lx. et viii.,[7] simile judicium pro causa simili expectantes.[8] Unus autem, qui malefactorum extiterat principalis, et per quem omnes alii fuerunt accusati in civitate Lincolniæ, ad caudam equinam est detractus, cujus membra in quatuor partes sunt divisa, et ad quatuor portas ejusdem

Ibid. p. 912.

Ibid. p. 913.

[1] This is partly from the heading. The words are changed throughout the sentence from M. P.

[2] A brief summary of M. P.'s account, p. 908.

[3] M. P. *furati sunt.*

[4] Abridged.

[5] Nov. 23.

[6] M. P. *ad furcas novas . . . vento præsentati.*

[7] M. P. *plusquam viginti tres.* (Errata ed. Wats.)

[8] M. P. *ad simile judicium in carcere sunt reservati.*

civitatis sunt appensa, ut tam ejusdem quam cæterorum enormitatem ad memoriam sempiternam enarrare possit omnis ecclesia sanctorum. A.D. 1255.

Matthew Paris, p. 909. Ibid. p. 904.

Fresh demand of money by the king.

Eodem anno consecratus est magister Willelmus de Kirkenni in episcopum Eliensem. . . . Eodem anno in quindena Paschæ, . . . convenerunt Londoniæ omnes nobiles Angliæ; . . . ubi ut plura paucis perstringamus, dominus rex se multis debitis fuisse implicatum conquestus est, . . . unde . . . postulavit instanter auxilium pecuniare sibi exhiberi[1]; scilicet ut de baroniis, quas prius exceperat in auxilio decimæ sibi concessæ, tertius denarius sibi concederetur,[2] . . . quod esset manifestum regni exterminium. . . . Erant igitur aliqui in concilio assidentes et fluctuantes, quid agendum ignorantes. Prælati enim pro decima, quam . . . similiter solvere cogebantur vacillante[3] ecclesia, doloribus cruciabantur.[4] Nobiles vero pro imminente exactione mortibus[5] sauciabantur. Tandem in hoc convenerunt communiter, ut regi nunciaretur ex parte universitatis, quod negotium dilationem caperet usque ad festum Sancti Michaelis; ut et ipsi fidelitatem regis . . . experirentur, si forte sic se versus eos in cartæ observatione totiens promissæ, et[6] . . . corda eorum ad ipsum converteret, . . . et ipsi in quantum possibilitas se extenderet, necessitati ejus obtemperantes subvenirent. . . .

Ibid. p. 907.

Per eosdem dies in quolibet comitatu Angliæ et synodo, et ubique, ubi multi[7] hominum convenerant, acclamatum est in propatulo, ut magna carta regis Johannis de communis libertatibus, quam iste rex Henricus III.,[8] filius ejus, totiens tenere juraverat, inviolabiliter sub pœna excommunicationis, per omnes penitus suos articulos observetur; et delata est sententia, publice pulsatis campanis et candelis accensis,[9] in omnes violatores ejusdem. . . . Et ut

Ibid. p. 908.

status corporum supra cœlestium statui ecclesiæ concordare videretur,[10] passa est luna eclipsim prodigialiter. . . .

---

[1] M. P. *fieri;* immediately afterwards, MS. *boroniis* for *baroniis*.

[2] M. P. *plenam reciperet portionem.* MS. has "auxilium" in the margin.

[3] M. P. *serviliter ancillante.*

[4] M. P. *cruentabantur.*

[5] M. P. *in erroribus.*

[6] MS. *ut.*

[7] M. P. *acclamatum est in comitatibus, et annunciatum est in synodis, in ecclesiis, et ubique locorum homines.*

[8] M. P. *ut m. c. inviolabiliter teneretur, quam rex I. concessit, et iste rex præsens multoties concessit.* Matt. of West. gives a much fuller account.

[9] M. P. *solemniter.*

[10] For this M. P. has *infimis non discordet.*

A.D. 1255.

Rustand of Gascony sent by the Pope to collect a tenth for his use.

f. 197.

Eodem anno dominus papa Alexander destinavit ad partes Anglicanas, magistrum Rustandum . . . de Wasconia, subdiaconum suum et capellanum, dans domino Bonifacio Cantuariensi archiepiscopo, Petro Herefordensi, et eidem Rustando, [potestatem] colligendi decimam de Anglia, de Scotia, Hibernia et Wallia, ad opus domini papæ, . . . non obstantibus aliquibus litteris vel aliquibus indulgentiis, sub quacumque forma verborum prius directis. . . . Dedit etiam eisdem idem papa potestatem absolvendi dominum regem crucesignatum a voto suo, ne iret ad terram Ierosolimitanam, ita tamen, quod recepto ab eo sacramento per episcopum Bononiensem, specialiter ad hoc destinatum, quod voto transmutato dominus rex iret in Apuliam contra Manfredum,[1] et alios adversarios ecclesiæ expugnandos. Et dictus episcopus detulit annulum regni Apuliæ, per quem filium regis Edmundum de Apulia per dominum papam investivit.

Matthew Paris, p. 913.

Ibid. p. 911.

Ad festum Sancti Edwardi convenerunt[2] fere omnes magnates Angliæ Londoniæ. Inter quos dominus rex primo alloquebatur fratrem suum . . . Ricardum, petens ab eo instantissime auxilium pecuniare ad iter suum faciendum in Apuliam; cui comiti dominus papa similiter litteras deprecatorias direxit continentes,[3] ut in xl^a milibus marcarum, salvo fratri suo regi mutuo subveniret. . . . Comes vero domini papæ precibus nullatenus consensit, nec preces regis exaudiens[4]; et eo maxime, quod negotium illud[5] assumpsit sine suo et barnagii sui consilio.[6] Quod vero ab aliis fuit interpellatum, . . . responsum fuit, quod omnes tunc temporis juxta tenorem magnæ cartæ non fuerunt vocati, et ideo sine partibus tunc absentibus, nullum voluerunt tunc . . . auxilium concedere seu donare.[7]

Ibid. p. 913.

Arrival of Prince Edward's wife.

[8]Eo tempore, scilicet dominica proxima post festum Sancti Edwardi, recepta fuit comitissa Cestriæ, soror regis Castellæ, uxor Edwardi primogeniti regis Hen-

[1] The order of the sentences in M. P. is changed. The following sentence is somewhat abridged from M. P., and its place changed. He refers here to the passage in p. 911, "ad investiendum Edmundum de "regno Siciliæ, *ut prædictum est*."

[2] M. P. *fuerunt apud Westmonasterium.*

[3] M. P. *supplicans.*

[4] M. P. *nec preces regis nec papæ voluit exaudire.*

[5] M. P. *eundi in Apuliam.*

[6] M. P. *consilio suo et assensu b.*

[7] M. P. *præstare.*

[8] The arrival of Edward's wife has been mentioned before by M. P. p. 911, but in different language to the above.

rici, cum maximo apparatu in civitate Londoniæ. A.D. 1255.
Eodem anno episcopus Herefordensis et Robertus Walram miles, sine consensu et voluntate barnagii Angliæ, ad curiam Romanam destinantur, et consentiente papa Alexandro et quibusdam cardinalibus et quibusdam non, obligatæ sunt fere omnes domus[1] religiosorum per Angliam constitutæ ad summam ccc. marcarum sine mandato conventuum et procuratione, unde prælati et ecclesiarum rectores super tam facto proditorio et injurioso usque ad mortem doluerunt. Archiepiscopus vero Cantuariensis, velut nauta navi periclitante relicta, vel pastore grege retibus lupinis exposito, in partibus transmarinis latitabat.

The monasteries taxed.

Matthew Paris, p. 919.

Anno gratiæ MCCLVI., regni regis Henrici xl., fuit rex ad Natale Domini apud Wintoniam, ubi frater ejus[2] invenit ei cum magnis[3] donativis omnia ... abundanter necessaria. ... Et dum gaudia Natalitia agerentur, ... iii° kalendas Januarii, ... sol passus est eclipsim. ... Tempore sub eodem[4] congregati sunt Londoniæ episcopi Angliæ, et archidiaconi, ... et alii prælati multi, ut responsum darent magistro Rustando; ... cui cum magister Leonardus ... verbum pro universitate faceret,[5] et inter cætera diceret,[6] ... omnes ecclesias[7] esse domini papæ, ... juxta quod dicitur,[8] omnia sunt principis; ... et addidit idem Leonardus, tuitione non fruitione, ac si diceret defensione non dispersione[9]; cui cum respondisset Rustandus, dixit "Dicisne hæc pro te solo, aut ut "synodicus procurator universitatis hæc dicis?" Et cum respiceret Leonardus, expectans qui pro ecclesia loqueretur, omnes tacuerunt. Magister vero Rustandus, ex eorum silentio procacior, cancellario suo dixit "Scribe nomen talia audentis dicere; quicumque

Opposition of the prelates to the payment of the tax demanded by the Pope.

Rustand the Papal legate.

---

[1] MS. *domos*. The substance of this paragraph is given by M. P. pp. 914, 915, but in different language, and much fuller. In the margin the MS. adds, "contra archi-"episcopum Bonefacium."

[2] M. P. adds *electus*.

[3] M. P. *pretiosis*.

[4] M. P. *in festo autem S. Hilarii*.

[5] M. P. *quasi ... proloquutor universitatis, verba faceret pro episcopis*.

[6] M. P. *responderet*.

[7] MS. *ecc̄e*. M. P. *quod omnes ecclesiæ sint*.

[8] M. P. *secundum quod dicimus*.

[9] The order of the sentences has been changed.

A.D. 1256. "insuper contradicere præsumit, papa singulariter "prosequatur, et scribatur quid quis loquatur."

Eodem tempore exiit edictum . . . per totum regnum, ut quilibet qui haberet xv. libratas terræ et supra, cingulo militiæ[1] donaretur, vel per annum unam marcam auri regi numeraret.[2] Eodem anno eligitur comes Cornubiæ in regem Alemanniæ, et rex cum gaudio consentit.[3] . . . Eodem anno in civitate Londoniæ, dum quidam fossores in vigilia Sancti Thomæ Apostoli eruderarent calamos aquæductus, aperientes terram quæ cursum aquæ impedivit, et ipso in profundo foderent, exiit, quod est inauditum, fulgur rapacissimum de terra et quosdam eorum interfecit, quosdam insanabiliter contrivit.[4] Denigrati etiam et usti dicti fossores, ut viderentur quasi ex inferno prorupisse, et ita civitatem perterruit quia hoc in Westchep evenit, ut omnes præ horrore contremuerunt.

(Matthew Paris, p. 926. — Ibid. p. 939. — f. 197 b. — Some workmen in London injured by subterranean fire.)

The provisions of Oxford. Eo anno quædam statuta de consensu regis et baronum apud Oxoniam edita, quæ in Gallico dicuntur "le purveiances de Oxenford," carta regis simul et baronum et comitum, necnon juramentis eorum, roborata; et promulgata est sententia excommunicationis a Bonefacio archiepiscopo Cantuariensi et suis suffraganeis in omnes violatores dictorum statutorum. Postea procurantibus quibusdam seditiosis, dominus papa absolvit regem a tali juramento, et statim cœpit rex palam venire contra dicta statuta, comite Leicestriæ Symone et baronibus in contrarium nitentibus, usque ad mortem dictis certantibus, ut infra dicetur.

(Compare Nicholas Trivet, p. 247.)

Anno gratiæ MCCLVII. . . . rex Natale suum tenuit[5] Londoniæ. Eodem anno apud Catteby ad tumbam Margaretæ, sororis sancti Edmundi archiepiscopi, cœperunt miracula choruscare.

(Matthew Paris, p. 939.)

Death of Walter, Eodem anno Walterus de Suthfeud, episcopus Norwycensis, obiit,

(Taxster, p. 187.)

---

[1] M. P. *armis redimitus tyrocinio.*

[2] For this M. P. has only *qui nollent, . . . pecunia se redimerent.*

[3] Abridged.

[4] This is the same in substance, but entirely different in language, from M. P.'s account. He places it before the previous sentence.

[5] M. P. *fuit ad N.*

Matthew Paris, p. 953. et electus est[1] Symon de Waltone et confirmatus. Eodem anno Symon prior Norwycensis, vir eximiæ sanctitatis, vi. idus Junii obiit, cui Rogerus de Skerninge successit. A.D. 1257. bishop of Norwich.

Ibid. p. 959. Anno gratiæ MCCLVIII. . . . fuit rex ad Natale Domini apud Londoniam. . . . Ibid. p. 960. Eodem anno dominica in passione Domini consecratus est magister Symon de Waltone in episcopum Norwycensem vi. idus Martii.

Taxster, p. 187. Eo anno penuria omnium bonorum sequitur præcedentis anni fertilitatem[2]; nam quartarium frumenti, quod raro inveniebatur, ad xv. solidos et etiam usque xx. solidos vendebatur; unde tanta fames orta est, ut pauperes carnem equinam, cortices arborum, vel quod deterius est, comederent[3]; innumerabiles fame defecerunt. Eodem anno, omnia farris genera copiose terris data, per pluviam autumnalem pæne sunt perdita, et ultra festum Omnium Sanctorum, blada in pluribus locis in campis jacebant, unde plurimi[4] diebus dominicis et aliis[5] festis, quæ sereniores habebantur, blada sua in horrea ducebant. His diebus regina Angliæ, et etiam fratres regis Pictavenses, et parentes reginæ Saverenses,[6] unusquisque ubi dominabantur tyrannides regias intollerabiliter exercentes, proceres regni contra eos exacuerunt; unde post Pascha convenientibus cunctis proceribus Angliæ apud Oxeneford, promulgata [sunt] statuta quædam . . . ad exaltationem ecclesiasticæ libertatis et regiæ coronæ, . . . ad utilitatem totius regni Angliæ; præsente domino rege, et ejus filio primogenito Edwardo, qui dictis statutis . . . assensum præbuerunt, licet inviti. Proceres etiam regni sacramento et obligatione inter se condixerunt, quod[7] pro dictorum statutorum observatione, si necesse foret, morti se exponerent, et in omnes[8] qui ea nollent observare cursuros; unde ad dictum parliamentum Audomarus, electus Wintoniensis, Willelmus de Valence, et cæteri fratres regis Pictavenses et Saverenses, a regno Angliæ expulsi sunt. Quibus expulsis paulatim prædictæ tortuosæ exactiones regis et reginæ cessare cœperunt. . . . A famine. Expulsion of some of the king's foreign relations.

Anno gratiæ MCCLIX. rex Ricardus Alemanniæ rediit in Angliam circa Purificationem. Eodem anno Fulco Londoniensis episcopus obiit. . . . Eodem anno Henricus rex Angliæ transfretavit circa festum Sancti Martini, et Natale[9] Domini Pari-

---

[1] T. *successit.* T. gives only the name *Walterus.* Matt. Par., p. 951, adds *cognomento de Sufeld.*

[2] T. *inundationem.*

[3] MS. *comederent.*

[4] T. *plurimi etiam.*

[5] T. adds *diebus:* (all the MSS. excepting Ar. 6.)

[6] The order of this is different in MSS. Jul. A. 1. and Ar. 6. Ar. 30. agrees with the text; all read *Sauverenses.*

[7] Ar. 6. *dixerunt;* om. *quod.*

[8] T. *eos.*

[9] Ar. 6. *Natali;* and om. *celebravit,* below.

A.D. 1259. The king resigns Normandy, Poitou, &c. to the French king. f. 198.

sius celebravit; quo tempore regi Francorum Normanniam, Pictaviam, Andegaviam, et fere omnes terras suas transmarinas præter Acquitanniam carta sua confirmavit.[1] Eodem etiam tempore rex Angliæ mutavit sigillum suum, pro gladio sceptrum; unde quidam sic: Taxster, p. 189.

Est MCCLIX. utinam concordia felix;
Andegavis, Pictavis, Neustria gente relicta;
Anglorum, cedunt tibi, France,[2] sigilla mutantur,
Nomina tolluntur, fugit ensis, sceptra geruntur.

Simon de Montfort takes the lead among the discontented barons.

Anno gratiæ MCCLX. Lodowycus primogenitus regis Francorum, obiit. Et Henricus rex Angliæ rediit in Angliam. Eodem anno discordia orta est inter regem et magnates Angliæ propter statuta Oxoniæ minime observata. Eo anno Symon de Monteforti dux baronum Angliæ factus est.[3] . . .

Death of Pope Alexander IV.

Anno gratiæ MCCLXI. eclipsis solis facta est kal. Aprilis . . . feria vi., hora diei tertia. Eodem anno Alexander papa obiit viii. kal. Junii, vacavitque sedes mensibus tribus propter discordiam[4] cardinalium. Tandem elegerunt magistrum Jacobum de Treicis, patriarcham Ierusalem, iiii. kal. Septembris, et Urbanus quartus vocatus[5] est. Eo anno Senchia, regina Allemanniæ, obiit. Eodem anno Urbanus papa canonizavit beatum Ricardum, Cicestrensem quondam episcopum, et constituit sollemnizari diem depositionis ejus, iii. nonas Aprilis.[6]

Anno gratiæ MCCLXII. Henricus rex Angliæ transfretavit in Galliam xiiii. kalendas Augusti, et veniens Parisius,[7] post non multum tempus infirmabatur cum tota fere familia sua, ubi etiam plures magnates mortui sunt; reliqui vero vix mortem evaserunt. Inde rediens per Campaniam in Flandriam, transfretavit in Angliam, vigilia[8] Sancti Thomæ Apostoli, et apud

---

[1] In place of *carta sua confirmavit*, MS. Jul. A. 1. reads *reddidit* after *quo tempore*; Ar. 6. *reddit*. They also give *et* before *Andegaviam*, and *alias* before *terras*. Nero D. 2. reads *resignavit*. MS. C.C.C. has *concessit* in the margin in a later hand, and this the editor has put into the printed text.

[2] The printed text of Taxster reads incorrectly *Francia*.

[3] T. *extitit*. After this a blank space of three lines follows in the MS.

[4] T. *dissidium*.

[5] MSS. Jul. A. 1. and Ar. 6. have *dictusque*; C.C.C. and Ar. 30. *et dictus*, which the printed text gives.

[6] A blank space of four lines follows in the MS. *Eodem anno* at the beginning of this sentence is in MSS. Jul. A. 1. and Ar. 6.

[7] MS. inserts *et*.

[8] MSS. Jul. A. 1. Ar. 6. *in Flandriam, transfretavit in vigilia*. MSS. Ar. 32. and Nero D. 2. *in Flandriam, transfretavit in Angliam vigilia*. MS. C.C.C. *transfretavit in Angliam, vigilia*, and so the printed text.

Taxster, p. 190. Cantuariam Natale[1] Domini celebravit. Eodem anno Ricardus de Clare, comes Glovernia, obiit xi. kalendas Augusti. Henricus, episcopus Londoniensis, obiit xi. kalendas Augusti, post quem Ricardus Talebot eligitur, qui statim post confirmationem suam obiit. Cui successit Henricus de Sanwich. . . .[2] A.D. 1262.

Fire at Westminster. Quarrels between the king and the barons. Anno gratiæ M°CC°LXIII. ignis immoderatus[3] cameram regis,[4] aulam minorem, capellam, et alias domos consumpsit apud Westmonasterium, vii. idus Februarii. Eo anno orta est dissensio inter regem et barones, ideo[5] quod rex, consilio reginæ et quorundam aliorum, et maxime alienigenarum, absolvi impetravit a domino papa ab observatione statutorum Oxoniæ et sacramento. Unde missis prædonibus a baronibus per universam Angliam, omnia bona reginæ et consiliariorum regis, quorum instinctu dictam absolutionem impetravit, nullo habito respectu ordinis aut dignitatis depræ[dabant].[6] Nam episcopum Herefordensem ab ecclesia extractum[7] incarcerabant; episcopus Norwycensis, nisi ad ecclesiam[8] Sancti Edmundi citius confugisset, nusquam tutum sibi invenisset asilum.[9] . . . Romanorum etiam[10] bona ubicumque inventa, ipsis ab Anglia expulsis, diripiebant; et ecclesias eorum vel conferebant, vel cui volebant tradebant, et similiter de alienigenis faciebant. Eodem anno, vigilia Sancti Edmundi,[11] fratres minores, locum quem infra villam ejusdem sancti per potentiam regis in se intruserant,[12] et contra libertatem dictæ ecclesiæ, per v. annos, mensibus vi., diebus xxiiii. occupabant, relinquentes dispositioni abbatis et conventus ejusdem loci, absolute se subdiderunt. Sed ad hoc faciendum inducti erant quadam litera papali, a conventu Sancti Edmundi impetrata, quæ eos, in virtute obedientiæ, a dicto loco recedere f. 198 b.

[1] The printed text of Taxster gives *Nativitatem*; but all the MSS. read *Nat'*. i.e. *Natale*.

[2] The sentence which follows in the printed text, p. 190, is given in C.C.C. and Ar. 30, in the latter *a manu secunda*, but omitted in Ar. 6, Jul. A. 1. Nero D. 2.

[3] T. *succensus in furore*.

[4] The printed text of Taxster *regiam*. The MSS. *regis* or *reḡ*.

[5] T. *eo*. In the next line Ar. 6. om. *quorundam*; and below, T. inserts *a* before *sacramento*.

[6] The printed text of Taxster gives incorrectly *deperdebant*; all the MSS. have *deprædabant*. In the previous line Ar. 6. *malo* for *nullo*.

[7] T. *abstractum*.

[8] T. *libertatis præsidium*. The MSS. and printed text of Taxster read *episcopum Norwicensem* immeately above.

[9] MS. *auxilium*, and so the printed text of Taxster, with MSS. Ar. 30. C.C.C. Nero D. 2.; but MSS. Jul. A. 1. and Ar. 6. give *asilum*, which is clearly the true reading.

[10] The printed text of Taxster incorrectly omits *etiam*. It is in all the MSS.

[11] Apr. 28.

[12] T. *per intrusionem domini regis*.

A.D. 1262. præcepit.[1] Unde, ne vi expellerentur, sponte discesserunt,[2] palam omni populo contestantes, se injuste locum prædictum possedisse. Ex mutuo assensu regis Henrici Angliæ et baronum dictorum, [causa][3] provisionum Oxoniæ posita est super arbitrium regis Franciæ. Taxster, p. 191.

The king of France chosen to decide on the provision of Oxford.

Battle of Lewes.

Capture of the king.

Anno gratiæ MCCLXIIII. iiii. idus Maii, Symon de Monteforti, comes Leycestriæ, paucis baronibus sibi auxilium præbentibus, cepit in bello apud Lewes Henricum, regem Angliæ, et Ricardum, regem Alemanniæ,[4] et duos prædictorum filios, scilicet Edwardum et Henricum, et multos alios nobiles et potentes; et multi interfecti sunt, cæterisque fugam ineuntibus. Eodem anno obiit Urbanus papa. Ibid. p. 193.

Battle of Evesham.

Death of Symon de Montfort.

Anno gratiæ MCCLXV. in bello apud Evesham (heu) interfecti sunt, scilicet Symon de Monteforti, comes Leycestriæ, et Henricus filius ejus, et Hugo Dispensarius, et multi alii, et plures capti sunt, scilicet per proditionem Gilberti, comitis Gloverniæ, et omnes qui portabant arma contra regem exhæredati sunt. Et ut status corporum supra cœlestium statui ecclesiæ concordare videretur, in nece comitis, scilicet Leycestriæ, et suorum commilitonum, dies obscuratus est, sol claritatis suæ radios abscondit, terræ motus magnus factus est per loca, tonitrua mugierunt, choruscationes illuxerunt prodigialiter.

Death of Pope Urban IV.

Council at Westminster under the legate Ottobonus.

Eodem anno Urbanus papa obiit; cui successit Clemens. Eodem anno cardinalis Ottobonus venit legatus in Angliam, et celebravit concilium suum apud Westmona[s]terium, præsidentibus rege et omnibus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, et nobilibus plurimis de Anglia. Et statim exegit procurationem immoderatam et inconsuetam, scilicet de singulis abbatiis et prioratibus vi. marcas, et de singulis cellis eorum similiter vi. marcas, et de

[1] T. *præcipiebat.*

[2] T. *decesserunt.* Ar. 6. has *recesserunt.*

[3] *causa* is inserted by the editor of Taxster. It is absent from all the MSS.

[4] MS. *Alamanniæ.*

Everisden, p. 198.

A.D. 1265.

monialibus similiter. Tempore sub eodem Henricus rex Angliæ misit nuncios suos ad dominum papam, supplicans humiliter ut decimas de personis ecclesiasticis per triennium eidem concederet, tam de temporalibus quam de spiritualibus, secundum verum valorem. Et dominus papa regiis petitionibus assensum præbuit, et quia paupertatem allegavit, benigne præconem ejus eidem concessit, unde ecclesia Anglicana valde est apporiata et multipliciter exinanita. Tempore sub eodem concessa est ad relevationem exhæredatorum, vicesima pars omnium bonorum de viris ecclesiasticis, tam de temporalibus quam de spiritualibus, tamen secundum taxationem domini Walteri de Suthfeud, quondam episcopi Norwycensis. Eodem anno Karolus,[1] comes Andegaviæ, et frater regis Francorum, potenter sibi subjugavit regnum Siciliæ et Kalabriæ et Apuliæ. Eodem anno in crastino Circumcisionis, obiit Symon de Waltone, episcopus Norwycensis, cui successit Rogerus de Skerninge, consecratus. Eodem anno Clemens papa consecratus est.

Grant of the Pope of a tenth of ecclesiastical property to the king.

Conquest of Sicily by Charles, count of Anjou.

Roger de Skerninge, bishop of Norwich.

Anno gratiæ MCCLXVI. electus est Nicholaus de Bramertone in priorem Norwycensem, et xiiii. kalendas Maii confirmatus, et a Ricardo Gernun, camerario Norwyci, installatus per mandatum Rogeri episcopi. Eodem anno rex Henricus obsedit castrum de Kenilieworde, in quo multi exhæredatorum receperant se. Tempore sub eodem exhæredati ceperunt insulam de Ely, et vastaverunt provinciam circumjacentem. Eodem tempore, xvii. kalendas Januarii post vesperas, barones præfati venerunt de insula apud Norwycum, ut civitatem comprehenderent. Cives vero præparaverunt se ad resistendum, sed barones corde audaciores, viribus prudentiores, virtute nobiliores, civitatem viriliter aggressi sunt et eam sibi in brevi hora potenter

Siege of Kenilworth.

The barons take possession of the Isle of Ely, and lay waste the surrounding country.

---

[1] MS. *Korolus.*

A.D. 1266. f. 199. subjugarunt. Dominus Joannes de Euile[1] [fuit] dux eorum. Et intrantibus illis in civitatem quamplurimos occiderunt, alios ceperunt et sub vigilanti custodia posuerunt. Et tota nocte et mane, usque ad horam quasi undecimam, civitatem deprædarunt. Et omnibus congregatis cum captivis suis, ad insulam præfatam cum gloria et victoria triumphaliter remearunt. Tempore sub eodem rex Henricus recessit de obsidione castri de Kenilewrde, venit Cantebrigiam, et sedit ibi multis diebus, ut insulam sibi subjugaret, sed nihil profecit. Reversus igitur de Cantebrigia, infecto negotio ad obsidionem castri, et redditum est ei castrum pro defectu victualium. Et concessit exhæredatis terras suas non sine gravi redemptione.

The king at Cambridge, in order to reduce the barons.

Anno gratiæ MCCLXVII. rex Henricus, audito quod comes Glovernise Londoniam occupaverat, et turrim expugnasset in qua legatus se receperat, collecto magno exercitu venit Londoniam, et duxit legatum de turri in manu forti. Tandem comes Glovernise cum suis regi concordatus est. Sub eodem tempore Edwardus, filius regis primogenitus, venit Cantebrigiam, ut insulam de Ely sibi subjugaret. Et cum respexisset baronum audaciam, et suam minime prævalere industriam, amicabiliter et verbis pacificis, dictis baronibus in insulam commorantibus, per nuncios sollemnes curialiter mandavit, quod si ei insulam præfatam sponte et mera libertate redderent, terras suas benigne concederet, et patri suo quantocius concordaret. Adiciens quod si pater ejus assentire noluisset, eisdem baronibus præfatam insulam fideliter redderet, et in statu quo eam dimiserant. Quibus auditis, concesserunt ei petitionem suam, et ingrediente eo in insulam, exierunt ei obviam cum magna reverentia; lætitia, exultatione et honore eum receperunt, et sic eis confœderatus est; sed in

Prince Edward makes terms with the barons.

[1] Walter of Heminburgh, *Dayvylle*. N. Trivet, *de Eyvilla*.

nullo eis fidem servavit. Eodem anno rex concessit statuta Oxoniæ observari, exceptis paucis. A.D. 1267.

Everisden, p. 204. Anno gratiæ MCCLXVIII. x° kalendas Maii, venerunt justiciarii itinerantes apud Norwycum, scilicet Nicholaus de Turri et Henricus de Monteforti cum sociis suis, et ibi sederunt. (The judges at Norwich.) Eodem anno Otto legatus celebravit magnum concilium apud Sanctum Paulum Londoniæ, ubi multa statuta præcepit observari. (Council at S. Paul's.) A quibus quidam clericus nomine totius cleri appellavit, sed postea totus clerus renunciavit appellationi. Eodem anno Otto legatus recessit ab Anglia infra octavas translationis Sancti Benedicti. (Departure of the legate.) Eodem anno xi. kalendas Martii, (heu) obiit Nicholaus de Bramertone, prior Norwycensis, et vii. kalendas Martii cum magna sollemnitate et honore ab episcopo Rogero sepultus est. (Death of N. de Bramertone, prior of Norwich.) Cui successit Willielmus de Brunham installatus. Eodem anno Karolus, comes Andegaviæ, et frater regis Francorum, obsedit civitatem Romæ, et eam armata manu triumphaliter adeptus est, interfecto senatore cum populo innumerabili, et novum senatorem, scilicet dominum Gydonem de Monteforti, et custodes per totam civitatem, prout decuit, constituit, et omnibus rite peractis, ipse cum militia sua quantum sibi placuit in civitate remansit. (Siege of Rome by Charles, count of Anjou.) Eodem anno Clemens papa obiit, in vigilia Sancti Andreæ, et vacabat sedes.[1] (Death of Pope Clement IV.)

Anno gratiæ MCCLXIX. apud Londoniam translatus est beatus Edwardus in novo opere Westmonasterii a rege Henrico III., ubi interfuit idem rex Henricus et Ricardus, rex Alemanniæ, et omnes majores Angliæ. (Translation of S. Edward the Confessor.) Eodem anno petiit rex vicesimam omnium bonorum mobilium a laicis personis totius Angliæ. Sed petitio regis nondum concessa, sed sic in pendulo remansit. (Demand of a twentieth by the king.)

---

[1] Sic. The author having probably left the time of the vacancy blank, to be filled in afterwards.

A.D. 1269. Eodem anno dominus Ricardus de Middeltune regni cancellarius factus est.

f. 199 b. Anno gratiæ MCCLXX. vicesima a laicis personis anno præterito proximo petita et non concessa, domino regi concessa est. Eodem anno Rogerus Bigod comes Norfolchiæ, et marescallus totius Angliæ, obiit. Cui successit Rogerus nepos ejus, scilicet filius Hugonis Bigod, fratris sui, tam in marescallia quam in comitatu. Eodem anno Lodowycus, rex Francorum, versus Terram Sanctam iter arripuit cum militia copiosa, et cum ad mare Græcorum pervenisset, et eis omnia ad votum Deus concessisset, ascenderunt puppes, et velis expansis prospere navigabant, quousque ad quamdam insulam, quæ Tonica[1] vocatur, feliciter pervenerunt, quæ antea Christianos nunquam receperat, sed semper sub tutela Saracenorum extiterat. Cum vero talia ad notitiam regis pervenissent, sine mora eam obsedit, et viriliter cum sua militia expugnavit. Et cum per duos dies et totidem noctes eam debellaret, virtute divina succurrente lxiii. milia Saracenorum armata manu peremit, et castrum cum maxima parte insulæ sibi subjugavit, ubi non parvum thesaurum, sicuti in auro et argento et gemmis pretiosis, mercimoniis variis et impretiabilibus sibi vindicavit, et ibidem cito postea diem clausit extremum. Quo defuncto Karolus, frater dicti regis, et imperator Romanorum, supervenit, et regem mortuum sepulturæ tradidit, et Philippum, filium ejus primogenitum, ibidem in regem Francorum coronavit; et sic reversi sunt in regionem suam. Tempore sub eodem Edwardus, primogenitus Henrici regis Angliæ, versus Terram Sanctam iter arripuit, et in Wasconia cum suis aliquantulam traxit moram. Eodem tempore Bonefacius, archiepiscopus Cantuariæ, diem clausit extremum. Et cum de morte archipræsulis

Last crusade of S. Louis.

Capture of Tunis.

Death of S. Louis.

Philip III. king of France.

Prince Edward goes to Gascony on his way towards the Holy Land.

Death of Boniface, archbishop of Canterbury.

[1] i. e. *Tunis*.

A.D. 1270.

dicto Edwardo intimatum fuisset, in Angliam reversus est, et conventui[1] Sanctæ Trinitatis Cantuariæ armatis precibus scripsit, rogans attentius, ut omnibus modis magistrum Robertum Burnel, cancellarium suum, sibi eligerent in archiepiscopum et pastorem; sed responsio conventus eidem Edwardo omnino non placuit. In crastino quidem nativitatis Sanctæ Mariæ, hora qua monachi circa electionem futuri archipræsulis tractatum diligentem habebant, clausis hostiis et serratis omnibus, sicut mos est, ut secretius et liberius inter se tractarent, supervenit filius regis Angliæ Edwardus, iracundia plenus; et quasi extra se positus, fractis hostiis et serruris, impetuose cum suis capitulum ingressus est, volens propositum suum omnibus modis perducere ad effectum. Sed responsum accepit a fratribus tali affamine, quod nec amore nec timore aliam personam eligerent, quam Spiritus Sanctus eisdem inspiraret. Cum vero Edwardus cognovit se in petitione sua esse repulsum, iratus est valde, et cum magna indignatione recedens, et versus mare viam suam divertit et in Franciam transfretavit, ubi multitudo militum et aliorum pugnatorum cum suis familiis simul congregavit. Et votum quod Deo voverat pro modulo suo adimpleret, et sic versus Sanctam Terram iter suum arripuit. Monachi vero in electione sua procedebant, et Adam, priorem domus suæ, in archipræsulem et pastorem sollemniter elegerunt. Cum vero ad aures regis perveniret, quod monachi priorem domus suæ in archiepiscopum et pastorem sibi sollemniter elegerunt, et petitionem filii sui pro nihilo habuerunt, iratus est valde; et cum indignatione magna et furore misit suos ad maneria monachorum Cantuariæ, et omnia bona eorum fecit confiscari. Cantuarienses vero de injuria sibi illata quasi pro nihilo habentes et furorem regis, nihil hæsi-

Wikes, p. 92.

Prince Edward returns in order to secure the election of his chancellor, Robert Burnel.

His failure.

He arrives in the Holy Land.

Everisden, p. 205.

The monks elect Adam, their prior, archbishop.

Anger of the king.

£ 200.

---

[1] MS. *conventū*.

A.D. 1270. tantes, electum suum domino regi honorifice præsentarunt. Rex vero electum torvo oculo respiciens, minis et verbis contumeliosis atque perversis illi respondens, jurans per pietatem Dei quod nunquam in gratiam suam eum reciperet. Electus vero, accepto responso a rege, ad propria remeavit, et statim versus curiam Romanam iter arripuit, ut consilio cardinalium potiretur.

Adam de Chillenden goes to Rome on his election.

Arrival of the younger Simon de Montfort in England.

Anno gratiæ MCCLXXI. Symon juvenis de Monteforti venit in Angliam, ut sepulcrum venerabilis Symonis patris sui, quondam comitis Leicestriæ, et Henrici fratris sui visitaret. Eodem anno ventus vehemens super ecclesiam Sanctæ Mariæ Londoniæ de Arcubus irruit, et campanarium violenter ad terram prostravit, et de vicinis proximioribus quamplurimos necavit. Eodem anno Ricardus dictus rex Allemanniæ, et dominus Philippus Basset diem clauserunt extremum.

Fall of the tower of St. Mary-le-Bow.

Everisden, p. 206.

Ibid. p. 207.

Thunder-storm at Norwich.

Anno gratiæ MCCLXXII. in die apostolorum Petri et Pauli, hora qua conventus Norwyci primam psallebat, facta sunt tonitrua magna et choruscationes et fulgura. Sed et ictus tonitrui in tanta fortitudine super turrim ecclesiæ Sanctæ Trinitatis Norwyci descendit, quod lapides quamplurimos de præfata turri horribiliter evulsit, et in terram violenter prostravit, et eam non mediocriter deturpavit. Sed et omnes fratres præ timore de choro fugerunt, exceptis tribus, quorum unus cecidit in terram quasi mortuus, et cæteri duo psalmodiam pro modulo suo sustentabant, quousque cæteri reversi sunt; unde creditur a pluribus quod ista acciderant in præsagium futuri et majoris infortunii.

The monastery of Norwich burnt by the citizens.

Eodem anno, in crastino Sancti Laurentii, cives Norwyci[1] obsederunt curiam monachorum per girum; qui cum per insultum non potuerunt habere ingressum, apposuerunt ignem,[2] videlicet ad magnas portas monas-

Ibid. p. 208.

[1] These two words are omitted in the MS. They are given in MS. Oxon. Laud. B. 16.

[2] In the margin are the words "Secunda combustio ecclesiæ Norwycensis."

terii, ultra quas erat quædam ecclesia parochialis; et eas cum prædicta ecclesia et cum omnibus ornamentis, libris, et imaginibus, et cum singulis in eadem contentis, combusserunt. Item apposuerunt ignem in eodem instanti ad magnam domum elemosinariam, et ad portas ecclesiæ, et ad magnum campanile, quæ omnia cum campanis statim combusta sunt. Quidam vero ex ipsis extra turrim Sancti Georgii ignem in magnum campanile, quod fuit ultra chorum, per balistas traxerunt, ex quibus ignibus tota ecclesia præter capellam beatæ Mariæ miraculose salvata est. Combusserunt dormitorium, refectorium, aulam hospitum, infirmariam cum capella; et quasi omnia ædificia curiæ consumpserunt igne. Quamplures de familia, aliquos subdiaconos, aliquos clericos, aliquos laicos in claustro et infra septa monasterii interfecerunt, aliquos extraxerunt, et in civitate morti tradiderunt, aliquos incarceraverunt.[1] Post quæ ingressi, omnia sacra vasa, libros, aurum et argentum, vestes, et omnia alia quæ non fuerunt igne consumpta, deprædati fuerunt, monachos omnes, præter duos vel tres, a monasterio fugantes. His non contenti, malitiam suam usque ad tertium diem continuaverunt, comburendo, interficiendo, deprædando. Quæ cum patefacta fuerunt domino Henrico III. regi, multum condoluit, et destinavit literas suas ad omnes portus Angliæ, et ad omnia maritima, quod si qui de Norwyco fuissent inventi, quod fuissent capti et detenti, quousque aliud ab ipso reciperent in mandatis. Insuper mandavit omnibus episcopis et magnatibus regni Angliæ, quod die Sancti Egidii comparerent coram ipso ad[2] Sanctum Edmundum, consilium daturi, qualiter contra prædictos malefactores fuisset[3] procedendum. Eo anno dominus Rogerus

A.D. 1272.

f. 200 b.

---

[1] MS. Oxon. *incarcerant.*

[2] MS. Oxon. *apud.*

[3] MS. *fuissent;* but the *n* is expuncted in MS. Oxon. The next word is *precedendum* in the MS.

A.D. 1272. episcopus tunc temporis convocavit totum clerum suæ[1] diocesis apud Eyam, in crastino decollationis Sancti Johannis Baptistæ, pro præmissis; et de eorum consilio omnes prædictos malefactores in genere, aliquos etiam nominatim, excommunicavit, et denunciavit excommunicatos, monitione in forma juris præcedente. Civitatemque Norwycensem ecclesiastico subposuit interdicto, et in prolatione ejusdem sententiæ dies clarissima versa est quasi in noctem, et quoddam tintinnabulum in campanili eodem tempore fractum cecidit. Eodem anno die Sancti Egidii tenuit dominus rex parliamentum suum apud Sanctum Edmundum, et de consilio magnatum Angliæ accessit personaliter ad Norwycum ad vindicandum facinus prædictum, et ibidem venit ad festum Exaltationis Sanctæ Crucis, et ad petitionem domini regis episcopus[2] relaxavit interdictum, dum rex fuisset in civitate. Postea justitiarii domini regis fecerunt quosdam [ex] delinquentibus equis trahi ad furcas, postea suspendi, demum corpora eorum comburi; quod divites perpendentes, muneribus corruperunt justitiarios, liberos homines patriæ, consilium domini regis, et etiam xlviii. milites cinctos[3] gladio juratos, ita quod tunc cessavit punitio; et per falsitatem et malitiam imposuerunt multa falsa Willelmo de Brunham tunc temporis priori; propter quæ liberatus fuerat carceri domini episcopi, et omnia maneria spectantia ad prioratum seysita fuerunt in manum[4] regis, scilicet ea quæ inventa fuerunt in custodia sua. Tota etiam civitas et omnes libertates eidem civitati concessæ, captæ fuerunt in manu domini regis, et rex assignavit custodes ad custodiendam civi-

Punishment of the rioters.

Everisden, p. 209.

[1] MS. Oxon. *sui.*
[2] So MS. Oxon., and so Wharton who has extracted this passage. MS. Cotton has *Rogeri episcopi.*
[3] MS. Oxon. *cunctos.*
[4] MS. Oxon. *manu.*

tatem nomine suo; quamplures etiam de civitate, timentes adventum regis, fugerunt extra civitatem; qui fere postquam rex recesserat, omnes reversi sunt. Et est dolendum, quod in prædicto facinore quamplures sacerdotes et alii clerici infra sacros et extra existentes, quamplures etiam forinseci de patria, fuerunt consentientes et agentes. Dolendum est insuper, quod xlviii. milites decepti [per] aliquos de ipsis majores muneribus corruptos, dixerunt falso et malitiose, quod ecclesia fuit combusta per ignem intus existentem male custoditum. Dicebant tamen, et hoc verum, quod cives fecerunt insultum, et apposuerunt ad portas et ad alia loca. A.D. 1272. Reports respecting the cause of the fire.

Eodem tempore tradidit dominus rex maneria conventus Norwycensis residua[1] in custodia prioris de Binham sub hac forma, quod inveniret omnia necessaria conventui Norwycensi, residuum salvo custodiret sine wasto, quousque aliud haberet in mandatis; sed ea quæ fuerunt in manibus obedientiarum, non fuerunt seysita nec tradita in alicujus extranei custodia. Sub eodem tempore vi. kalendas Octobris, recessit rex a Norwyco, et in crastino frater Willelmus de Brunham renunciavit prioratui Norwycensi, sponte, pure, et absolute, in manibus episcopi apud Thorp tunc infirmi. Statim post kalendas Octobris electus est Willelmus de Kirkeby in priorem Norwycensem, et eodem die confirmatus apud Thorp, et in crastino installatus per Willielmum de Ho[2] præcentorem, ad mandatum episcopi, qui impetravit maneria extra manus regis sine aliqua retentione. In die Sancti Lucæ evangelistæ proximo sequente[3] renovatum est interdictum in civitate Norwyci per prædictum episcopum. Eodem anno Adam, prior ecclesiæ Christi Other affairs at Norwich. Adam, the prior,

[1] MS. *residuum*. om. MS. Oxon.
[2] MS. Oxon. *Hoo*.
[3] MS. Oxon. omits *proximo sequente*.

A.D. 1272. Cantuariæ in archiepiscopum electus, in præsentia papæ renunciavit juri suo. Postea papa contulit archiepiscopatum fratri Roberto de Kilwarbi de ordine prædicatorum. Eodem anno die Sancti Edmundi Confessoris, obiit Henricus III. rex. Eodem anno Rogerus episcopus interdictum in civitate Norwyci a vigilia Natalis Domini usque in crastinum Epiphaniæ relaxavit, et eodem die iterato illud innovavit. Eodem anno ad petitionem fratris[1] Roberti de Kilwarby nondum in archiepiscopum consecrati, fuit interdictum in civitate Norwyci relaxatum usque in octavas Paschæ, et eodem die sequenti fuit tertio innovatum.[2] Eodem anno iiii. kalendas Martii, prædictus frater Robertus consecratus est in archiepiscopum. Eodem anno, circa festum Omnium Sanctorum, missi sunt procuratores Norwyci ad curiam Romanam contra cives Norwyci, cum serie totius facti, sub sigillis quatuor suffraganeorum ecclesiæ Cantuariæ. Sub eodem dato Incarnationis, idus Februarii, obiit Willelmus de Brunham quondam prior Norwyci.

Resigns his right to the archbishoprick of Canterbury.

Robert Kilwarby, archbishop of Canterbury.

Death of Henry III., Nov. 16.

f. 201.

Death of W. de Brunham, prior of Norwich.

Anno gratiæ MCCLXXIII. dominus Edwardus reversus est de Terra Sancta, et stetit in partibus transmarinis. Eodem anno fuerat discordia inter prædictum dominum Edwardum et Gastonem de Byerne. Eodem anno fuit negotium monachorum Norwyci[3] propositum coram papa apud Urbem Veterem et coram omnibus fratribus, et[4] impetraverunt procuratores quamdam literam papæ contra cives et communitatem Norwyci domino episcopo Londoniæ et domino Elyensi sub alternatione, cui nulla similis visa fuit ante in regno Angliæ.[5] Eodem anno dominus

Return of Edward from the Holy Land.

Wikes, p. 99.

A papal letter against the citizens of Norwich.

[1] MS. omits *fratris*, which the Oxon. MS. gives.

[2] MS. Oxon. *invocatum*.

[3] MS. omits *Norwyci*, which is given in MS. Oxon.

[4] MS. omits *et*, which is given in MS. Oxon.

[5] See this in the Appendix.

episcopus Londoniæ secundum mandatum apostolicum incepit exequi contra cives prædictos, sed antequam perduxit aliquid ad effectum, mortuus est. Eodem anno vocati fuerunt de civitate nominatim plures communitatis[1] per procuratorem coram episcopo Elyensi, apud Ely, qui comperientes proposuerunt quasdam exceptiones ad retardandam executionem literæ apostolicæ; et de consensu partium fuit totum negotium transmissum ad curiam papæ, et relatio plene instructa sub sigillo domini Elyensis facta. A.D. 1273.

Anno gratiæ MCCLXXIIII. iiii. kalendas Aprilis, circa mediam noctem audita sunt tonitrua magna. Eodem anno circa festum Sancti Johannis Baptistæ Gregorius X.[2] papa tenuit concilium apud Lugdunum. In quo concilio habuit sex sessiones, et ibidem statuit, quod omnes decimæ virorum ecclesiasticorum quocumque nomine censerentur, solverentur,[3] et secundum verum valorem, per vi. annos in subsidium Terræ Sanctæ; et omnes fraudem vel dolum contra statutum suum facientes excommunicavit eodem concilio. Græci per magnum tempus ante [s]cissi a fide, reversi sunt ad fidem. Eodem anno circa festum apostolorum Petri et Pauli, cives Norwyci existentes in curia Romana rogaverunt diem amoris a procuratoribus monachorum Norwyci ibidem existentium[4] sub hac forma, quod comparerent procuratores partium coram domino Edwardo rege Angliæ in Angliam, et si dominus rex posset reformare pacem, bene quidem; sin autem, procuratores partium comparerent in curia Romana ad suscipiendum judicium.

Everisden, p. 213. — Council of Lyons. — Wikes, p. 100.

Eodem anno dominus Edwardus rex coronatus est apud Westmonasterium, et frater Robertus de Kilwarby, tunc archiepiscopus Cantuariæ, eundem coronavit, præ-

Everisden, p. 213. — Coronation of Edward I.

[1] MS. Oxon. *de communitate* a manu secunda.

[2] MS. *V.*, but MS. Oxon. *X.*

[3] MS. Oxon. *solventur*, and inserts *omnes* after *et*.

[4] MS. Oxon. *vel -tibus* a manu secunda.

A.D. 1274. sentibus prælatis et magnatibus Angliæ. Eodem anno prior et conventus Norwyci supposuerunt se ordinationi domini Edwardi regis Angliæ, super damnis datis eisdem a civibus Norwyci, et cives eodem modo se supposuerunt.

The monks and citizens of Norwich submit their differences to the king.

Anno gratiæ MCCLXXV. cum iiii. m. marcarum fuissent petita ex parte prioris et conventus Norwyci, mediantibus decano Sarum et domino Thoma de Clare, et a civibus ii. m. marcarum oblata, dominus rex ordinavit in hunc modum.[1]

Royal edict respecting the fines to be imposed on the citizens of Norwich.

Everisden, p. 215.

"Nos, Edwardus Dei gratia etc., habito super præmissis prudentium virorum consilio, in nomine Patris "et Filii et Spiritus Sancti, dictum nostrum dicimus "et pronunciamus in hunc modum. In primis dicimus "et ordinamus quod omnes actiones et querelæ, quas "habebant vel habere poterant ad invicem usque ad "hanc diem vel[2] ratione vel occasione, remittant hinc "inde; et quod dicta communitas reddat priori et "conventui ad reparandum seu reædificandum ecclesiam "et prioratum prædictas iii. m. marcas ad terminos "infra scriptos, videlicet quolibet anno quinque c. "marcas, medietatem scilicet ad quindenam Pentecostæ "et aliam medietatem ad quindenam Sancti Martini, "quousque dicta summa fuerit persoluta. Dicimus "etiam et ordinamus, quod dicta communitas fieri "faciat unum vas aureum ponderis x. librarum auri, "pretii centum librarum argenti, ad tenendum Corpus "Christi super altare dictæ ecclesiæ, in honore Corporis Christi in eadem ecclesia perpetuo remanendum. Dicimus insuper et ordinamus, quod dicti "prior et conventus faciant ex quacumque parte voluerint introitum dicti prioratus absque damno vel "præjudicio alieno. Adhuc dicimus et ordinamus,

f. 201 b.

[1] The chief heads of this are given in Everisden, p. 215. It is printed from this MS. in Wharton, i. p. 400, and thence in Dugdale's *Monasticon*, ed. nov., iv. p. 18.

[2] MS. Oxon. omits *vel*.

"quod prædicti episcopus, prior, et conventus, bona "fide in curia Romana et alibi sumptibus communi- "tatis, exceptis expensis quas faciet nuncius prædic- "torum episcopi, prioris, et conventus, qui ibit ad "curiam Romanam ad impetrandam relaxationem sen- "tentiarum latarum in dictam communitatem Norwyci, "procurent quod dicta communitas et eorum civitas a "sententia excommunicationis et interdicti et aliis "latis in ipsas rationibus et occasionibus supradictis "absolvantur, et dictæ sententiæ totaliter relaxentur.[1] "Et si forte super præmissis vel eorum aliquo dubi- "tationem oriri contigerit, nos ad[2] declarandum et "interpretandum dubitationem hujusmodi retinemus "nobis plenariam potestatem. Datum apud West- "monasterium, v. die Octobris, anno regni nostri "tertio." A.D. 1275.

Eodem anno, xviii. kalendas Novembris, Rogerus episcopus Norwyci relaxavit interdictum in civitate Norwyci. Eodem anno pagani sub tributo regis Hispaniæ insurrexerunt contra eum cum magno exercitu. Sed rex obvians eisdem, ipsos evicit.[3] Eodem anno Lewelinus, princeps Kambriæ, id est Walliæ, destinavit nuncios in Franciam, ut duceret Alienoram filiam Symonis de Monteforti in uxorem, quæ consilio amicorum suorum consensit, quæ postea[4] fuit capta in mari versus Walliam de præcepto domini Edwardi regis Angliæ, et dominus Almaricus de Monteforti, frater ejusdem, captus est cum ea, et ipsa[5] fuit incarcerata apud Windesoures de præcepto regis, et dominus[6] Almaricus fuit incarceratus in castello[7] de Corft. Eo anno obiit Gregorius X. papa, cui successit Innocentius, qui fuit de ordine prædicatorum.

Relaxation of the interdict at Norwich.

Wikes, p. 104. Annal. Waverl. p. 231. Everisden, p. 216.

Capture of Eleanor de Montfort and her brother Aimery by order of Edward.

Death of Gregory X.

---

[1] MS. Oxon. *relaxantur*.

[2] MS. omits *ad*, which MS. Oxon. inserts.

[3] MS. Oxon. *vicit*.

[4] MS. Oxon. omits *postea*.

[5] MS. Oxon. *illa*.

[6] MS. Oxon. *Almaricus frater ejus dictus*.

[7] MS. Oxon. *apud castellum*.

A.D. 1276.

The citizens of Norwich absolved.

[1] Anno gratiæ MCCLXXVI. post diem Palmarum, frater Robertus, archiepiscopus Cantuariensis, misit literas suas prioribus de ordine prædicatorum et minorum de Norwyco, ut absolverent excommunicatos de civitate Norwyci, auctoritate sua et episcopi Norwycensis, qui vices suas sibi commiserat, ut dixit.

Llewelyn, Prince of Wales, summoned to a parliament to pay his homage.

Eodem anno dominus Edwardus rex tenuit parliamentum suum generale in quindena Paschæ, et cum vocatus fuisset ante Lewelinus princeps Walliæ, ut[2] veniret et faceret homagium domino regi et responderet de pluribus transgressionibus, quia non venit, fuit provisum, quod rex cum exercitu suo iret super eum. Annal. Waverl. p. 231. Eodem anno misit dominus rex comitem Lincolniæ et quamplures magnates Angliæ in Marchiam, qui diviserunt exercitum suum in tres exercitus, et custodierunt patriam usque adventum regis, ne Lewelinus posset facere aliquod damnum. Wikes, p. 105.

A subsidy granted of a fifteenth.

Eodem anno fuit quindecima omnium[3] temporalium regni Angliæ concessa Edwardo regi, et fuit soluta secundum verum valorem omnium bonorum existentium ad festum Sancti Michaelis in grangiis et extra et etiam in animalibus.

Death of Innocent V. and Adrian V.

Eodem anno post festum Sancti Johannis Baptistæ, obiit[4] Innocentius papa; cui successit Adrianus anno eodem. Eodem anno in autumno obiit[5] Adrianus; cui successit Johannes anno eodem. Everisden, p. 216.

f. 202.

Invasion of Wales.

Anno gratiæ MCCLXXVII.[6] dominus Edwardus rex Angliæ, circa festum Sancti Johannis Baptistæ, profectus est versus Walliam cum exercitu magno, tam per mare quam per terram. Omnes enim qui debebant ei servitium, eodem tempore illud fecerunt, vel finem pro eo fecerunt. Sub eodem tempore fecit dominus Ibid. p. 217.

---

[1] This is placed in MS. Oxon. after the events mentioned in the year 1277.

[2] MS. Oxon. *quod.*

[3] MS. Oxon. inserts *bonorum.*

[4] MS. Oxon. *secundus* for *obiit.*

[5] MS. Oxon. om. *in autumno,* and reads *s'* for *obiit.*

[6] MS. Oxon. *MCCLXXXVII.*

rex firmari quoddam novum castrum apud Rotelanum A.D. 1277. in Wallia. Fugit enim Lewelinus apud Snoudone. Flight of Rex et sui ceperunt quasi fere totam Walliam præter Llewelyn. Snoudone. Ceperunt homines regis insulam de Angleseye, et post xl. dies licentiavit communiter illos qui fecerunt servitium suum, et recesserunt ad propria. Dominus rex et sui, quos voluit eligere et retinere, remanserunt et obsederunt Snoudone.

See this document in full in Rymer, Fœdera, t. i. p. 545.

Articles of peace between Llewelyn and Edward.

Demum Lewelinus saniori ductus consilio, voluntati domini regis se submisit totaliter sub hac forma: quod prædictus Lewelinus supponens se omnino voluntati et misericordiæ domini regis, pro inobedientia, damnis et injuriis domino regi[1] illatis, dabit pro pace habenda l[a] mille librarum sterlingorum. Item concedit et quietum clamat pro se et hæredibus suis, domino regi et hæredibus suis, iiii. cantredos cum omnibus terris, quas rex seysiri fecit in manibus suis in finibus Walliæ, præter terram de Angleseie, de qua dominus rex fecit ei talem gratiam, quod ipse et hæredes sui de ipso procreati tenebunt terram de Angleseya, reddendo domino regi annuatim ad scaccarium suum, ad festum Sancti Michaelis, m. marcas. Deliberavit etiam dictus Lewelinus Owenum[2] fratrem suum seniorem, quem multo tempore ante detinuit in carcere, et etiam omnes alios qui capti fuerint[3] occasione domini regis. Item dominus rex concedit dicto[4] Lewelino principi ad vitam suam, totam terram quæ David fratri suo jure hæreditario debetur, et dominus rex faciet eidem David recompensationem competentem ad vitam dicti Lewelini; altero illorum Lewelino vel David defuncto, terra in compensatione data revertetur[5] domino regi. Item prædictus princeps venit Rotelanum, et ibidem fecit domino regi sacra-

---

[1] MS. Oxon. inserts *et suis*. [a] Rymer has *sibi et suis*.

[2] MS. Oxon. *Olwenum*.

[3] MS. Oxon. *fuerunt*.

[4] MS. Oxon. *domino*.

[5] MS. Oxon. *reverteretur*.

A.D. 1277. mentum fidelitatis, et habuit securum conductum de eundo et redeundo; et omnes contentiones hinc inde modo præfato fuerunt remissæ, et omnes tenentes de Wallia tenerent terras suas modo quo antea tenuerunt. Item dictus princeps promisit ibidem, quod veniret Londoniam ad proximum parliamentum, homagium suum ibidem domino regi facturum, et ad securitatem præmissorum liberaret domino regi x. obsides de nobilioribus[1] terræ suæ. Et idem[2] princeps concessit, quod xx. homines de quolibet cantredo in manu sua remanente, per fideles regis ibidem singulis annis mittendos et eligendos, in præsentia ballivorum dicti[3] principis jurabunt de anno in annum, quod præmissa in[4] quantum in ipsis est, fideliter observabunt, et per dictum principem observari procurabunt. Et si idem[2] princeps in aliquo contravenerit, et hoc non emendaverit tempore competenti, ex tunc ipsi a fidelitate et dominio dicti principis recedent et transferant[5] se ad regem, et dicto principi pro posse suo adversabuntur.

Et ad omnia præmissa fideliter observanda, dominus Robertus Tipetot, habens potestatem a rege, juravit in anima regis, et princeps juravit in propria persona.

Submission of Llewelyn.

In proximo vero parliamento princeps venit Londoniam, et ibidem fecit homagium domino regi, et hinc habuit salvum conductum de eundo et redeundo.

Death of Roger, bishop of Norwich, and of John XIX.

Eodem anno die Sancti Vincentii, obiit Rogerus episcopus Norwycensis. Eodem anno circa festum Sancti Johannis Baptistæ obiit Johannes papa[6]; cui successit Nicholaus. Eodem anno, die[7] Sancti Mathiæ Apostoli, Willelmus de Middeltone electus est in episcopum Norwycensem, et quinto decimo die sequenti fuit confirmatus.

Everisden, p. 218.
Ibid. p. 219.

[1] MS. Oxon. *nobilibus*.
[2] So MS. Oxon. MS. Cott. *hud'*.
[3] MS. Oxon. *domini*.
[4] MS. Oxon. omits *in*, and so Rymer.
[5] MS. Oxon. *transirent*.
[6] MS. Oxon. *dominus papa scilicet Johannes*.
[7] MS. omits *die*, which MS. Oxon. gives.

Anno gratiæ MCCLXXVIII., die Dominica proxima ante ascensionem Domini, Willelmus de Middeltone in episcopum Norwycensem est consecratus. Eo anno, Dominica prima adventus Domini, fuit dictus Willelmus episcopus intronizatus. Eodem die dedicavit magnam ecclesiam Sanctæ Trinitatis Norwyci. In qua dedicatione fuerunt præsentes et condedicantes Johannes de Chisil episcopus Londoniensis, Thomas de Cantulupe Herefordensis, et Stephanus Waterfordensis episcopi, et archiepiscopus Ragn'.[1] Erant etiam præsentes dominus Edwardus rex, regina, et plures comites et barones, et cæteri magnates. Eodem die Johannes Londoniensis dedicavit altare, ubi corpus Willelmi jacet humatum, in honore Sancti Salvatoris et Omnium Sanctorum. Thomas Herefordensis dedicavit altare ad hostium chori in honore beatæ Mariæ Virginis, et beatorum Johannis Baptistæ, et Egidii abbatis, et omnium sanctarum virginum. Stephanus Waterfordensis dedicavit[2] altare ad hostium cameræ sacristæ in honore apostolorum Petri et Pauli et omnium sanctorum.

A.D. 1278. f. 202 b. Consecration of William de Middelton, bishop of Norwich. Dedication of Norwich cathedral.

Everisden, p. 220. Annal. Dunst. p. 451.

Eodem anno ante Natale,[3] fuerunt omnes Judæi regni Angliæ[4] capti una nocte propter retonsionem monetæ et incarcerati, et plerique ex eis suspensi. Eodem anno, alia nocte, fuerunt omnes aurifabri capti propter eandem causam et propter consensum, et incarcerati. Eodem anno fuerunt quamplures Judæi suspensi pro tonsione monetæ. Eo anno fuit Robertus de Kilwarby factus cardinalis Portuensis, et Robertus Burnel, episcopus Bathonensis,[5] postulatus fuit in archiepiscopum.

Punishment of the Jews and goldsmiths for clipping the coin. The archbishop of Canterbury made a cardinal.

Ibid. p. 219. Annal. Waverl. p. 233.

R. Burnel a second time elected archbishop.

[1] Sic MS. Wharton, who has printed this paragraph, gives *Sagiensis*.

[2] MS. omits *dedicavit*, which MS. Oxon. gives.

[3] MS. Oxon. inserts *Domini*.

[4] MS. Oxon. omits *regni Angliæ*.

[5] After *Bathonensis* is a blank space in MS. Cott.; none in MS. Oxon.

A.D. 1279. Anno gratiæ MCCLXXIX. contulit Nicholaus papa archiepiscopatum Cantuariæ fratri Johanni de Peccham de ordine minorum. Eodem anno dominus Edwardus rex fecit inquiri de quantitate omnium tenementorum regni[1] Angliæ in terra arabili, in pratis, boscis, pascuis, homagiis.[2] Everisden, p. 221.

John Peccham, archbishop of Canterbury.

Council at Reading to enforce the statutes of the legate Ottobonus.

Eodem anno circa festum beati[3] Petri ad Vincula, Johannes archiepiscopus Cantuariæ tenuit concilium apud Redinges, et ibi fecit statuta, et incepit exequi statuta promulgata in concilio Lugdunensi per Gregorium X. et per Ottobonum quondam legatum[4] in regno Angliæ. Wikes, p. 108.

Differences between the archbishops of Canterbury and York.

Eodem anno fuit discordia inter Cantuariensem archiepiscopum et Eboracensem, pro eo quod Eboracensis fecit deferri crucem ante se in provincia Cantuariæ, et fuit crux Eboracensis fracta per homines Cantuariæ, et inhibitum fuit per Cantuariensem ne quis venderet vel contraheret cum Eboracensibus.

Statute of Mortmain against the increase of ecclesiastical property.

Eo anno circa festum Omnium Sanctorum dominus Edwardus rex Angliæ fecit quoddam statutum, ne aliquis religiosus posset ab illo tempore aliquod tenementum adquirere quoquo titulo, et si adquireret[5] infra annum, proximus dominus feodi ingrederetur, et si ipse fuerit[6] negligens, infra dimidium annum alius proximus dominus, et si ipse fuisset negligens, tunc rex. Ibid. p. 109.

The statutes of Reading enforced.

Eodem anno dominus Johannes archiepiscopus excommunicavit omnes illos qui impedirent statuta sua de Reddinges, exceptis rege et regina et eorum[7] liberis, a qua fuit sententia appellatum per dominum regem.

---

[1] MS. Oxon. inserts *sui*.

[2] After *homagiis* is a blank space in MS. Cott.; none in MS. Oxon.

[3] MS. Oxon. *Sancti*.

[4] MS. *legati*. MS. Oxon. *legat'*.

[5] MS. Oxon. *adquirerent*.

[6] MS. Oxon. *fuisset*.

[7] MS. Oxon. *illorum*.

Eodem anno frater Robertus de Kilwarby Portuensis mortuus est. Eodem anno fuit excambium monetæ, et annus ita sterilis, quod a magno tempore tanta sterilitas non fuerat, et annus durissimus propter sterilitatem et escambium simul concurrentia. Eodem anno circa Natale Domini, dominus Ricardus de Gravisende Lincolniæ episcopus, et postea cito Johannes de Chishille Londoniæ episcopus, et quasi sub eodem tempore Nicholaus de Ely Wintoniæ episcopus, mortui sunt. Eo anno Willelmus de Middeltone Norwyci episcopus totam diocesim visitavit, tam in parochialibus ecclesiis quam in domibus religiosis, et super delictis singulorum tam laicorum quam clericorum rigidam fecit fieri correctionem. Eodem anno circa festum Cathedræ Sancti Petri, magister Oliverus de Suttone electus est in episcopum Lincolniæ. Eodem anno fuit imago ad hostium cum omnibus pertinentiis omnino perfecta.[1]

A.D. 1279.

Visitation of the diocese of Norwich.

Oliver of Sutton, bishop of Lincoln.

Everisden, p. 221. [MS. Ar. 30. f. 166 b.]

Death of the queen's mother. f. 203.

Eodem anno regina Hispaniæ, domina Pontivi, mater Alienoræ, reginæ Angliæ, vitæ terminum fecit. Rex igitur Angliæ, circa principium Maii, facturus homagium regi Francorum pro comitatu Pontivi, matris Alienoræ reginæ Angliæ,[2] qui eum ratione reginæ uxoris suæ, filiæ et hæredis reginæ supradictæ jam defunctæ, contingebat, transfretavit. Habito igitur Ambianensi parliamento Franciæ, convenientibusque ibidem Franciæ et Angliæ regibus, necnon regionis utriusque[3] magnatibus, rex Angliæ quietum clamavit Normanniam regi Franciæ in perpetuum, recepturus tamen annuatim de scaccario Rothomagensi in sempiternum xxx. libras Parisiacenses. Recepit etiam pro quieta clamantia supradicta Agenoys, Limozin, P[er]igoz, atque Sentoyne, et his factis Angliam reversus est . . . Apud Norhamtoniam, die Sanctæ Crucis adoratæ, puer quidam a Judæis crucifixus est, ipso tamen puero non tunc penitus interfecto; cujus quidem rei prætextu, multi de Judæis statim post Pascha Londoniæ equis distracti et suspensi sunt. Facta est mutatio monetæ in Angliam, quadrante trigono in rotundum permutato; nec tamen adhuc pristina rationabilis moneta inter novam discurrere prohibetur. Ultra consuetum vero, obolis penitus suspensis, factus est unus denarius magnus æquipollens iiii. denariis

The king gives up his claim to Normandy.

A boy crucified by the Jews, and consequent persecution of them.

Change of the coin.

[1] Here ends the Oxon. MS. Laud. B. 16.

[2] These four words seem to have been introduced incorrectly from the previous sentence.

[3] E. inserts *plerisque*.

A.D. 1279. communibus. . . . Dominus rex Natale Domini apud Wintoniam celebravit.[1] Everisden, p. 223.

Robert Burnel elected bishop of Winchester, but rejected by the Pope.

Anno gratiæ MCCLXXX. Nicholaus Wintoniæ episcopus . . . obiit. Quo mortuo, postulatus est in episcopum[2] Robertus, Bathonensis et Wellensis episcopus; cujus postulatione in curia Romana cassata, dominus papa liberam contra spem conventui Wintoniæ eligendi[3] concessit facultatem. Elegerunt igitur[4] magistrum Ricardum de Mora, ejusdem loci archidiaconum. . . . Facta est eclipsis lunæ universalis, nocte Sancti Eadwardi regis et martyris, luna per duarum fere horarum spatium infecta sanguineo colore.

Richard, abbat of West., made treasurer.

Violent rains, Aug. 2.

Ricardus abbas Westmonasterii regis Angliæ factus est thesaurarius. Sanctus Hugo Lincolniæ episcopus, die Sanctæ Fidis Virginis, a Johanne Cantuariensi archiepiscopo, in præsentia regis Angliæ aliorumque magnatum, sollemniter est translatus. In crastino Sancti Petri ad Vincula et die nocteque sequentibus, facta est tanta pluviæ inundatio, tantaque secuta est aquarum vehementia, quod homines et mulieres, senes cum junioribus et pecora campi, molendina et pontes, domos et arbores, summersit, fœna et blada per loca pleraque asportavit.[5] Wikes, p. 110.

Embassy from the Tartars.

Round money.

Subsidy of a fifteenth of ecclesiastical property.

Death of Nicholas III.

Regi Angliæ a magno Tart[ar]orum rege nuncii amicabiliter sunt directi. Inhibitum est, ne quis ultra diem Assumptionis de veteri moneta negotiaretur. Facti sunt novi oboli rotundi. . . . Tot fulgura tantaque tonitrua audita sunt per plura loca Angliæ, vigilia Sancti Martini, quod domos et arbores[6] prostraverunt, [et] multiplici admiratione videntes terruerunt. A clero Angliæ concessa est regi Angliæ quintadecima bonorum spiritualium, secundum taxationem Walteri quondam Norwycensis episcopi, per tres annos. Magnus, rex Norwagiæ, vitæ terminum fecit. Undecimo kalendas Septembris, castro Suuano[7] in fata decessit Nicholaus[8] papa, vaca- Everisden, p. 224.

---

[1] In Everisden, MS. Ar. 30., here follows a passage mentioning the resignation of Robert, prior of St. Edmund's; it is also given in Nero D. 2. The text is as it is in C.C.C. (which the printed edition follows).

[2] E. adds *Wintoniensem.*

[3] MS. *eligenda.*

[4] E. *elegeruntque sibi.*

[5] This passage, though not in the printed text (MS. C.C.C.), is fro Everisden, MS. Ar. 30. He introduces some additional details about St. Edmund's, and adds "die SS. Johannis et Pauli incepimus novam monetam fabricare." The passage in the text is exactly as it stands in Nero D. 2. (John de Oxenedes).

[6] E. *arboresque.*

[7] E. *Sariano.* Ar. 30. *Suriano.*

[8] MS. *Joannes,* and so all the MSS. of Everisden.

Everisden, p. 224. vitque sedes mensibus vi. diebus xiiii. Johannes, archiepiscopus Cantuariensis, visitavit episcopatum Norwycensem, videlicet Norfolchiam in fine istius anni, et Suffolchiam in principio subsequentis. A.D. 1280.

Visitation of Norwich diocese, and of the monastery of S. Benet Holme.

Dominus rex celebravit Natale Domini apud Burgum in [1] Norfolchia. Eodem anno Johannes archiepiscopus Cantuariensis prædictus visitavit domum Sancti Benedicti de Hulmo, die Sancti Nicholai, et die Conceptionis Sanctæ Mariæ publice in capitulo coram omnibus tam clericis quam monachis correxit quæ corrigenda erant.

The king in Norfolk.

Martin III. pope.

f. 203 *b*.

Henry, bishop of Liege, deprived for immorality.

Anno gratiæ MCCLXXXI. dominus rex moram fecit in Norfolchia usque post festum Purificationis. Facta est eclipsis lunæ universalis nonis Martii. Symon de Turonia, Sanctæ Ceciliæ presbyter cardinalis, in summum pontificem est electus, dictusque est Martinus tertius. Facta est eclipsis lunæ, pridie kalendas Septembris, luna per tempus non modicum in colore cinereo permanente. Henricus, Leodiensis [2] episcopus in Alemannia, dignitate episcopali, eo quod proletarius extiterat, in ultimo concilio Lugdunensi, spoliatus est. Sexaginta enim et unum, ut dicebatur, filios et filias genuerat. Viii. idus Septembris noctanter superveniens, successorem suum, Johannem, manu propria interfecit. Magister Hugo de Evesham tunc [3] Sancti Laurentii factus est presbyter cardinalis. . . . Dominus rex celebravit Natale Domini apud Wigorniam.[4] Impetrata est a domino rege de novo separatio inter bona abbatis et conventus Sancti Edmundi, ita quod de cætero nullo casu confundantur, appensis domino regi m. libris, excepto auro reginæ ad tantam [5] summam pertinente. . . .

Affairs of S. Edmundsbury.

Mass celebrated at Jerusalem.

Rebellion of Llewelyn.

Anno gratiæ. MCCLXXXII. die Purificationis Beatæ Mariæ, celebravit missam episcopus Sydoniæ in civitate Ierusalem, ubi per multa acta [6] tempora propter Saracenorum dominium, a divinis penitus fuerat cessatum. Lewelinus, princeps Walliæ, immemor pacis et fœderis inter dominum regem Angliæ et ipsum dudum initi,[7] prævaricator, una cum David, germano suo, eidem domino regi fit rebellis. Castrorum igitur domini regis in Wallia et in Marchia, vigilia Palmarum, quædam subvertens, quædam suc-

---

[1] MS. Cott. omits *in*. This passage, which is not in Everisden, will also be found in MS. Cott. Nero, D. 2. (John de Oxenedes.)

[2] MS. Cott. *Londoñ*. Norw. *Lodiens'*.

[3] E. *tituli*. MS. Norw. omits all from here to the year 1285.

[4] This comes in E. after the following sentence.

[5] E. inserts *pecuniæ*.

[6] E. *retro-acta*.

[7] E. *inibi*, incorrectly, as MS. C.C.C. has *initi*.

A.D. 1282. cendens, aliisque enormibus intendens, fidelium domini regis multitudinem copiosam interfecit;[1] domino Rogero de Cliffordé, utpote diluculo in lecto suo reperto, secum in Walliam abducto, cum præda non modica ad propria repedavit. Unde dominus rex, in ultionem injuriarum sibi illatarum, exercitum dirigens in Walliam, in subsidium guerræ suæ sub mutui specie[2] a singulis civitatibus suis et burgis, necnon a civitatibus et burgis virorum religiosorum seu ecclesiasticorum, in suæ guerræ cepit subsidium; ad cujus quidem rei executionem, missus est per totam Angliam dominus Johannes de Kirkeby, archidiaconus Coventriæ, qui a Londonia[3] viii. [m.] marcas prædicto modo cepit contributionem. Visitatis igitur primo de Gernemuta et Norwyco burgis et burgensibus, acceptis a Gernemuta m. marcis et a Norwyco libris quingentis, tandem apud sanctum declinavit Eadmundum, ubi burgensibus ad quingentas marcas taxatis, servient[i]um ipsius curiæ monachorum taxationem, ut a burgensibus, quod nunquam hactenus contigerat, minime taxarentur, ejusdem loci priori commisit; quorum taxatio ad summam xxvi. marcarum accrevit[4]; . . . ab abbate vero et conventu Sancti Edmundi c. marcas sub eodem colore extorsit.

Everisden, p. 225.

The king demands a loan for the Welsh war.

Death of Eleanor, wife of Llewelyn, June 19. Buried at Llanvaes.

Interim Alienora, filia domini Symonis de Monteforti, quondam comitis Leycestriæ, nupta Liwelino principi Walliæ, filiam pariendo superstitem, Wencianam nomine, die sanctorum Gervasii et Prothasii, diem clausit extremum, sepultaque est apud Landinaus,[5] in domo fratrum Minorum. In expeditione[6] supradicta, dominus rex recipit[7] pro singulis servitiis militaribus l. marcas; mitius tamen pro[8] abbate Sancti Edmundi ccc. libras pro servitio suo cepit ab eodem. In ista etiam expeditione, Willelmus, filius et hæres domini Willelmi de Valencia, et quidam alii cum eo in West Wallia, dominus Lucas de Tany, Rogerus de Clifford junior, Willelmus de Lindeseye, Willelmus de Audeshee, et plures alii cum illis in Norwallia, absque aliquo Walensium detrimento, quidam fugiendo aquis intercepti et submersi, quidam gladio ceciderunt. Rebus igitur sic se habentibus, Liwellinus, princeps Walliæ, iiii. idus Decembris, feria sexta, ab exercitu regis Angliæ in SuthWallia interceptus, vita capiteque privatus est. Cujus caput in crastino ad regem in Norwallia est allatum,[9] qui statim illud exercitui suo in Angleseye commoranti destinavit; cujus

Death of Llewelyn, Dec. 10.

f. 204.

---

[1] E. inserts *atque*.

[2] E. *spem*, incorrectly, the MSS. reading *spē*.

[3] E. *qui Londoniæ*, although C.C.C. as above.

[4] MS. *ac excrevit*.

[5] E. *Landmairs*.

[6] MS. *expiditione*. E. adds *igitur*, which is omitted also in Nero, D. 2.

[7] E. *cepit*.

[8] E. *cum . . . agendo*.

[9] E. *illatum*, although C.C.C. as above.

Everisden, p. 227.

A.D. 1282. Dec. 22.

conspectui[1] satiatis Anglesiensibus, statim Londoniam jussum est[2] deportari. In cujus occursum, in crastino Sancti Thomæ apostoli, exeuntes Londonienses cum tubis et cornibus, illud per omnes vicos Londoniæ cum clangore mirabili conduxerunt. Quo facto, collistrigio suo toto illius diei residuo illud defixerunt; advesperascente vero die, ad turrim Londoniæ est deportatum, et in excelsa trabe transfixum. Corpus vero principis, truncatum et laceratum[3] in abbatia de Cunnir de ordine Cisterciensi, est sepultum.

Pirates off Yarmouth and Dunwich.

Piratæ quidam de Sellandia et Holland, circa Gernemutam et Donewycum tyrannidem exercentes piraticam, quemque[4] sibi obvianter deprædabantur, homines trucidabant, navesque nonnullas cum contentis secum abduxerunt. . . . Ricardus, archidiaconus Wintoniensis, dudum loci ejusdem electus, in manum summi pontificis resignavit electionem de ipso factam ad episcopatum ecclesiæ memoratæ; quem statim dominus papa contulit magistro Johanni de Fanteise, archidiacono Exoniensi.[5] Rex Tartarorum, una cum hospitalariis, cum Soldano dimicavit; in quo conflictu cæsis paganis, raptus[6] est ipse Soldanus, et apud Babiloniam artiori custodiæ commendatus. Alienora, regina Angliæ, apud Rotelan filiam peperit, quam vocavit Walkinianam.[7] Isabella, comitissa Arundeliæ, diem clausit[8] extremum; apud Marham, in ecclesia sanctimonialium feminarum quam a fundamentis construxerat, sepelitur. Magister Thomas de Cantulupo, episcopus Herefordensis, in curia Romana defungitur, qui, eo quod archiepiscopus Cantuariæ eum excommunicaverat, ad curiam Romanam appellavit. . . . . Hertmannus, filius regis Alemanniæ, qui filiam regis Angliæ fuerat desponsaturus, incaute super glaciem gradiens, gelu dissoluto glacieque interrupta, aquis interceptus[9] suffocatus est. . . .

John de Pontissara made bishop of Winchester.

Birth of the princess Elizabeth at Rhuddlan.

Deaths of Isabella, countess of Arundel, S. Thomas, bishop of Hereford, and of prince Hartman, the betrothed of the princess Joan.

Anno gratiæ MCCLXXXIII. totius Angliæ communitas tricesimum denarium omnium mobilium suorum, in subsidium guerræ suæ, equitatura, armatura, thesauro in[10] garderoba dumtaxat exceptis,[11] domino regi concesserunt. In cujus pecuniæ contributione allocare[12] fecit rex totam pecuniam anno præcedente sub

---

[1] E. *conspectu*.

[2] So MSS. Cotton. C.C.C. and Ar. 30. The editor has printed *jussit*.

[3] E. *truncum et lacerum*.

[4] E. *quæcunque*.

[5] MS. *Oxoniensi*. E. *J. de Punteyse*. Above, Ar. 30. has *electioni . . . factæ*.

[6] E. *captus*.

[7] E. *Elizabetham*.

[8] E. *claudens*.

[9] E. inserts *atque*. MS. *interceptis;* as also Nero, D. 2., which MS. contains both the above passages not in Everisden.

[10] E. *et*.

[11] E. *exceptatis*.

[12] E. *allocari*.

A.D. 1283.

A subsidy granted.

The king seizes the money raised for the Crusade.

Everisden, p. 229.

mutui specie[1] vel colore ubicumque receptam. Idem rex Dominica in media quadragesima, . . . totum thesaurum domini papæ de decimis in subsidium Terræ Sanctæ concessum, per diversa loca Angliæ depositum, serruris[2] diruptis, cepit, abduxit, et juxta suæ voluntatis arbitrium de eodem disposuit. . . . Post mortem Liwelini, principis Walliæ, ejusdem fratre David fuga lapso, cæterisque Wallensibus omnibus, tam nobilibus quam ignobilibus,[3] domini regis voluntati ultro se committentibus,[4] idem

Subjection of Wales.

rex totam Walliam usque ad mare Hibernicum, universis castellis et munitionibus sibi contraditis, subjugavit, leges Anglicanas imposuit, atque justitiarios aliosque ministros . . . apud Ces-

Capture of David.

triam collocavit. Interea David,[5] omni exercitu suo destitutus, per incertas sedes vagabundus et errans, tandem ad quandam casulam repausandi[6] gratia ad sui confusionem divertens, per aliquos de exercitu regio circumventus, cum uno de filiis suis

June 21.

et aliis decem captus, atque coram rege vigilia Sancti Albani est adductus; cujus præcepto in castello Cestriæ artiori custodiæ est commendatus. Igitur in parliamento generali, die Sabbati,

Nov. 7.

Execution of David.

in crastino Sancti Leonardi,[7] apud Salopiam habito, David, frater Liwelini, quondam principis Walliæ, qui se pro principe post mortem fratris sui gesserat, in ipsa domini regis curia, præsidente in judicio auctoritate regia, domino[8] Johanne de Vallibus, de proditione, regiæ majestatis læsione, ac sacrilegio convictus,

f. 204 b.

corporis detractioni atque suspensioni, capitis detruncationi, combustioni, atque membrorum adjudicatus est desectioni. Cujus caput Londoniæ, corpus vero per quatuor partes desectum, Wincestriam, Norhamtoniam, Cestriam, atque Eboracum est transmissum; viscera vero ejusdem, propter frequentem ecclesiarum combustionem, ad sacrilegii facinus puniendum, combustioni ibidem sunt adjudicata. Cum quo[9] senescallus ejusdem . . . insuper[10] proditione convictus, equis distractus et suspendio demum est interemptus. . . .

Peter, king of Arragon, gains possession of Sicily.

Petrus, rex Aragoniæ, in terris Siciliæ, Calabriæ, et Apuliæ, ratione uxoris suæ, utpote filiæ Manfredi,[11] filii Frederici, quondam Romanorum imperatoris, qui ipsius[12] terris . . . seisitus obiit, et vestitus,

---

[1] E. *spem*, incorrectly. See note[2] p. 162.

[2] MS. *secur^{9}e*, the final *e* being expuncted.

[3] E. *nobilium quam ignobilium*, incorrectly. MSS. C.C.C. Ar. 30. and Nero, D. 2, agree with the text.

[4] MS. *commiscentibus*.

[5] E. inserts *supradictus*. MS. inserts *cum*.

[6] E. *delitescendi*.

[7] E. *Leodegarii*.

[8] *Domino* is in MSS. Ar. 30. and Nero, D. 2.

[9] E. inserts *etiam*.

[10] E. *super*.

[11] E. *ipsis*.

[12] MS. *salie Mamredi*.

Everisden, p. 230. — A.D. 1283.

[jus] sibi vindicans hæreditarium, ipsarum terrarum proceres tum promissis, tum donis sibi alliciens, cunctarum[1] terrarum magnatum memoratarum assensu et favore, omnia castella et munitiones Karoli regis Siciliæ, arte sive dolo, die una occupavit, viros inventos trucidavit, thesauros sibi appropriavit, navigium suum, hominibus cæsis, penitus destruxit, terrasque illas, Karolo rege expulso,[2] præoccupans, filium suum manu[3] imperatoris Constantinopolitani, cujus consilio et auxilio omnia prædicta præsumpserat, corona regni Siciliæ fecit coronari. Hoc anno et duobus præcedentibus fructus omnium gardinorum per Angliam fere defecerunt. A clero provinciæ Cantuariæ concessa est domino regi, in subsidium guerræ suæ, vicesima omnium provenientium[4] ecclesiasticorum per duos annos, secundum taxationem Walteri, quondam Norwycensis episcopi. . . . Æstas tota cum magna[5] autumni sequentis parte, vehementer et continue pluviosa, omnem fere spem satorum in viridi delusit in arido. . . . Dominus rex Natale Domini apud Rotelan in Wallia celebravit.[6] . . .

Subsidy from the clergy of Canterbury. *Failure of the crops.*

Anno gratiæ MCCLXXXIIII. die Sancti Marci Evangelistæ, apud Karnervan in Wallia, natus est domino regi Angliæ filius, dictusque est Edwardus. . . . In Alemannia quidam truphator se subito palam manifestans, Fredericumque, quondam Romanorum imperatorem, qui superius, anno gratiæ MCCL. vitæ terminum fecerat, se esse simulans, multam et frequentem familiam, necnon etiam totius pæne regionis habens[7] favorem, exercitum coadunavit copiosum, regeque Radulpho non contradicente, immo potius rem dissimulante, se ut dominum et[8] imperatorem ab omnibus fecit venerari. Dominus Aldefonsus, domini regis Angliæ filius, apud Windesoures, die Sancti Magni martyris, diem clausit extremum, qui, vigilia decollationis Sancti Johannis Baptistæ, apud Westmonasterium[9] traditus est sepulturæ. . . . Dominus papa, ob culpam rebellionis, contumaciæ, et inobedientiæ Petri, dudum regis Arragoniæ, regnum suum Philippo, regis Franciæ [filio], contulit, et hæredi, reddendo sedi apostolicæ . . c. libras annuas. Idem Philippus duxit in uxorem hæredem regni Navariæ. . . . Illa pars ecclesiæ Sancti Petri Romæ, ubi fuit altare Apostolorum, cum

Birth of Edward II. at Carnarvon, April 25. *A pseudo-emperor in Germany.* *Death of prince Alfonso, Aug. 19.* *Arragon given to Philip of France by the Pope.* *Part of S. Peter's at Rome falls.*

---

[1] E. *cunctorum magnatum terrarum.*

[2] MS. *appulso.*

[3] MS. *manū.*

[4] E. *proventuum.*

[5] E. *maxima.*

[6] This sentence comes before the previous one in E.

[7] E. *habitus*, although C.C.C. as above.

[8] MS. C.C.C. *rem.* Ar. 30, *et.*

[9] E. inserts *solemniter.* Ar. 30, *solemni.* Nero, D. 2, as text.

A.D. 1284. præcipuis et principalibus iconibus[1] subito corruit. . . . In ecclesia . . . de Arcubus Londoniæ, quidam de Londonia, Laurentius dictus, per quosdam malignæ mentis homines de civitate supradicta vulneratus, demumque in trabe ecclesiæ laqueo est suspensus; super quo rex Angliæ non modicum conturbatus, quosdam tamen minus nocentes, sed minime locupletes, equis distractos,[2] tandem laqueo jussit suspendi; nocentiores vero et[3] locupletiores pœna multari censuit pecuniaria. Dominus rex fuit ad[4] Natale Domini Bristollis.

Murder of a citizen of London in the church of S. Mary at Bow.

The king returns to London after the conquest of Wales.

Anno gratiæ MCCLXXXV. post Pascha regrediebatur Edwardus rex Angliæ a subjugatione Walliæ usque Londoniam, vigilia Ascensionis Dominicæ, et die Veneris sequenti fecit sollemnem processionem, a turri Londoniæ pedibus incedens usque Westmonasterium, cum regina Alienora et omnibus magnatibus terræ, et xiiii. episcopis, archiepiscopo Cantuariensi[5] Johanne de Pecham deferente crucem, scilicet, quam rex conquisierat in Wallia, in processione. Eo die incepit dominus rex parliamentum suum apud Westmonasterium, quod duravit per vii. ebdomadas, in quo plurimas novas leges statuit, plurimosque magnatum filios insigniis militaribus decoravit, multasque cartas antecessorum suorum regum Angliæ confirmavit. Eo anno iterum nova statuta edidit apud Wintoniam contra fures, viarum depopulatores, receptatores et occultatores malefactorum, de custodia per patrias et villas et civitates faciendа, et de boscis amputandis juxta vias regias, inhibens placita ex tunc teneri per dies Dominicos et nundinas, seu mercata in cimiteriis ecclesiarum. Eodem anno incepit Salomon de[6] Roucestre, justitiarius domini regis, iter suum apud Norwycum, in crastino Sancti Hillarii, cum sociis suis. Eo anno fecit inquiri rex qui clerici implacitaverant quoscumque de feodo seu

Annal. Waverl. p. 239.

f. 205.

A parliament at Westminster.

The second statutes of Westminster.

Statutes at Winchester against thieves, &c.

Solomon de Rochester, justice itinerant, at Norwich, Jan. 14.

[1] MS. *yconomiis.* E. inserts *eorum.* Ar. 30, *eorundem.*

[2] MS. *distracti.* E. *distrahi.*

[3] E. *sed.*

[4] E. *celebravit.*

[5] Om. MS. Cott.

A.D. 1285.

laicis catallis in curia Christianitatis, et de prælatis, qui graviter punierant excessus laicorum pecuniariter; et clericos, prælatos, et eorum ministros de hujusmodi [culpa] convictos graviter vinxit[1] et incarceravit.[2]

Inquiry into the Ecclesiastical Courts.

Everisden, p. 237, under the following year.

Violent tempest.

Anno Domini MCCLXXXVI. in vigilia Circumcisionis Domini, circa mediam noctem vehemens ventus subito auditus est, ex cujus flatu horribili facta est inundatio maris magna,[3] ita quod per inundationem clxxx.[4] naves numero apud Kirkele una cum nautis periclitabantur; sed pauci, Dei misericordia opitulante, miraculose ad portum salutis venerunt. Eo anno inceptus est murus lapideus apud Gernemutam ex præcepto et voluntate domini regis, ad cujus fabricam dominus rex concessit vi. denarios percipiendos de qualibet navi portum Gernemutæ ingrediente. Eodem anno fratres de Monte Carmeli, qui primo deferebant mantella radiata, mutaverunt habitum suum in capis albis ad festum Nativitatis Beatæ Mariæ. Eodem anno bonæ memoriæ dominus Hugo de Balesham, episcopus Elyensis, viam universæ carnis ingressus est; cui successit Dominus[3] Joannes de Kirkeby, cancellarius regni Angliæ, qui in diebus suis nimis singularis existebat, de quo dicebatur:

A stone wall to the cemetery erected at Yarmouth.

Wikes, p. 116.

The Carmelites change their habit, Sept. 8.

Ibid. p. 114.

John de Kirkeby, bishop of Ely.

Non est inventus similis tibi, Kirkebyensis.
Nemine contentus, labris ad jurgia tensis,
Si dare te mitem velles et spernere litem,
Me lætum faceres et te dulcore repleres.
Cor plenum felle non permittit bene velle,
Sit plenum melle, colinum sicque repelle.

---

[1] MS. Norw. *emunxit.*

[2] MS. Norw. here inserts the following paragraph: "Eodem anno "rex E. transfretavit in Wasconia, "et tradidit custodiam regni sui "domino Edmundo comiti Cornubiæ, consanguineo suo, quamdiu "ibi fuerat." This is followed by the mention of the burning of the pseudo-emperor, and of the king's being at Exeter at Christmas, exactly as in Everisden, p. 236.

[3] Om. MS. Cott.

[4] MS. reads *xx.* above *ix.*, thus—*ix*.

A.D. 1286. Eodem anno quarto nonas Aprilis dedicata est ecclesia magnæ Gernemutæ a Willelmo de Middeltune episcopo Norwycensi, in honore Sancti Nicholai episcopi; et translatum est festum dedicationis usque in diem translationis Sancti Nicholai sequentem, ab eodem episcopo, qui etiam dedicavit cimiterium ipso[1] die.

Dedication of the church of Great Yarmouth, April 2.

Anno gratiæ MCCLXXXVII. die Dominica proxima ante festum Sancti Thomæ apostoli in Novembri, circa mediam noctem audita sunt tonitrua, et die Mercurii proximo sequente facta est inundatio maris magna. In cujus inundatione seu immensa tempestate, in villis de Horseye, Waxtonesham, Marcham, Hikelinge, et in villis adjacentibus cc. homines submersi sunt. In villa vero de Gernemuta centum[2] homines sunt submersi. In magna vero Gernemuta prostratus est murus lapideus cimiterii per inundationem maris spatio lx. pedum. Et prostratus est murus prioris pronus in terram, et ita flumen accrevit quod ultra magnum altare in dicta ecclesia transcendebat. Eodem anno luna in plenilunio visa est crocei rubei ac varii coloris. Et tempore sub eodem duo soles visi sunt. Eodem anno dominus Willelmus de Munchensi obsidebat quoddam castrum[3] in Wallia, et dum ipse et familia sua quemdam murum effodebant, ut eis in dicto castro pateretur ingressus, cecidit murus super eum[4] et familiam suam, et ita in amaritudine cordis et vultu incomposito tributum mortis persolvebat. In cujus casu tota gens Anglicana condoluit, quia miles strenuus et in bello circumspectus ab omnibus habebatur. Eodem anno inceptus est murus lapideus in curia prioris Gernemutæ versus

Tempests and inundations.

The stone wall of the cemetery at Yarmouth thrown down.

f. 205 b.

Death of William de Mutchanesy before a fort in Wales.

Everisden, p. 238. Wikes, p. 116. Matt. of West. p. 413.

Wikes, p. 115.

---

[1] MS. Norw. *dicto*. In the line above, *sequentis* for *sequentem*.

[2] MSS. c^{as}. This sentence is omitted by MS. Oxon. (Laud. B. 16, which contains this year); it, however, inserts below, *Similia vero de Westgernemuta v^{ta} homines submersi sunt.* MS. Norw. has *Westgernemuta*.

[3] MS. Oxon. *castellum*.

[4] MS. Oxon. *ipsum*.

orientem, a domino R. de Elingham[1] tunc priore, et laudabiliter per eum consummatus[2] est. A.D. 1287.

Anno gratiæ MCCLXXXVIII. Edwardus rex tenuit curiam suam ad Natale Domini apud Bonam Guardam in Wasconia. Anno eodem bonæ memoriæ Willelmus de Middeltone episcopus Norwycensis, reversus de Wasconia; qui dum ibi fuerat, senescallus domini regis in civitate Burdegalensi effectus est, qui in esculentis et poculentis aliis præ cæteris magnatibus Angliæ ibi moram trahentibus se exhibuit recommendatum; et mox post ejus reversionem in Angliam, viam universæ carnis ingressus est. Cujus corpus sepultum est in capella domini Norwycensis episcopi, scilicet die Dominica post festum Nativitatis Beatæ Mariæ. Eodem die accesserunt ad regem duo monachi Norwycenses, ab eo licentiam petituri, ut moris est in Anglia, eligendi; ipsumque regem invenerunt in regno Aragoniæ. Petita ab eo licentia et obtenta, die sabbati proxima ante festum Sancti Martini, domum reversi sunt; statueruntque monachi diem Jovis, scilicet Sancti Martini, ad electionem perficiendam, et processerunt in electionem per modum compromissi, et compromiserunt in vii. viris fidedignis, qui omnes elegerunt magistrum Radulphum de Walpol, archidiaconum Elyensem, in episcopum et pastorem ecclesiæ Norwycensis. Quæ quidem electio tunc displicuit omnibus et singulis de tota diocesi Norwycensi, et omnes unanimiter maledicebant totum conventum et maxime eligentes. Facta electione, destinarunt ad ipsum quemdam nuncium cum totius conventus consensu. Postmodum accesserunt ad ipsum electum tres monachi, humiliter et devote interpellantes, ut electioni de se factæ benignum præstaret assensum. Quo præstito, dictus electus una cum duobus monachis accesserunt ad dominum regem in partibus transmarinis, ipsumque in-

Death of Will. de Middelton, bishop of Norwich.

Ralph de Walpole elected bishop of Norwich, Nov. 11.

---

[1] MS. Oxon. *Elmsham.*

[2] MS. Oxon. *confirmatus.*

A.D. 1288. veniebant apud Bonam Guardam in ingressu Aragoniæ; quo invento, petierunt ab eo ut electioni de prædicto electo factæ regium præstaret assensum, qui pro voto eis[1] jocoso animo annuebat. Reversique sunt in Angliam Jan. 25. die Conversionis Sancti Pauli, et in die Dominica sequente venerunt ad curiam archiepiscopi Cantuariæ, qui cum multiplici gaudio fuerant ibi recepti; et die Martis sequente dictum electum sollemniter apud Suthmallinge confirmavit; et statum monachorum, vitam pariter et honestatem Norwycensium, occasione suæ electionis publice et sollemniter recommendavit; et dicto electo ad consecrationem suam celebrandam apud Cantuariam in medio quadragesimæ terminum præfixit. W. de la Cornere, bishop of Salisbury. Eodem anno electus est magister Willelmus de la Cornere in episcopum Sarum, et apud Cantuariam consecratur. Wikes, p. 116. Eodem anno, videlicet vii. idus Martii, f. 206. in crastino Sancti Felicis episcopi, obiit Willelmus de Kirkeby, prior Norwycensis; cui successit Henricus de Lakenham. Death of W. de Kirkeby, prior of Norwich, March 9. Eodem anno combusta est ecclesia fratrum prædicatorum apud Sanctum Botulfum, una cum refectorio et aliis domibus, et plures seldæ cum diversis generibus mercium ibidem combustæ sunt.

Statute against bad money. Anno Domini MCCLXXXIX. dominus rex tenuit parliamentum suum apud Leyburne in Vasconia, qui inhibuit per totam Angliam ne quis monetam tonsoratam seu reprobatam,[2] et in mercimonia omnium mercatorum apud Angliam remeantium scrutarentur, ut si quid malæ monetæ in sarcinulis suis inveniretur,[3] fisco applicaretur. Tempore sub eodem rex Edwardus tradidit obsides suos regi Arragoniæ pro principe Ransom of Charles, prince of the Morea. de la Moree; et postmodum pro ejus redemptione dictus rex præstitit xxx. milia librarum sterlingorum dicto regi Arragoniæ. Reversusque est in Angliam dictus rex Edwardus die Veneris proxima post festum

[1] Om. MS. Cott.
[2] MS. Cott. *reprobam.*
[3] Id. *invenirentur.*

Sancti Laurentii. Eodem anno nautæ de Quinque Portubus fecerunt insultum nautis de[1] Gernemuta, et hinc inde homines interfecti sunt. Et unus de villa Gernemutæ, extractus violenter extra ecclesiam apud Sanctum Mathæum, capite detruncatus est, quorum occasione xl. de nobilioribus et potentioribus Gernemutæ accesserunt ad dominum regem, seriem facti insinuantes, et se vultu doloroso conquerentes; et dominus rex direxit literas suas de pace ad barones Quinque Portuum et ad burgenses Gernemutæ, et præfixit eis diem in parliamento suo apud Londoniam.

A.D. 1289. Quarrels between the sailors of the Cinque Ports and of Yarmouth.

Wikes, p. 118. Everisden, p. 240. Annal. Dunst. p. 574.

Tempore sub eodem dominus Thomas de Wayland, capitalis justitiarius domini regis de banco, propter enormia facinora et homicidia per suos perpetrata, captus est per præceptum regis. Sed a custodia sua evasit, et in fugam conversus est usque Babewelle ad loca fratrum Minorum apud Sanctum Edmundum, et ibi assumpto habitu fratrum, confitebatur se subdiaconum fuisse diu antequam uxorem suam primam duxit; et rex jussit dictum locum custodiri; et Robertus Mallet miles fuit custos ejus deputatus per regem, qui non permisit aliquem habere secum colloquium, et vetuit omnibus aliquid victualium sibi conferri. Vixit enim de oleribus et aliis herbis ad modum bestiæ. Custodes vero permittebant fratres exire, et intus redire non poterant. Quatuor vero fratres qui ipsum recipiebant in socium et fratrem, abjurarunt terram, et in signum abjurationis assumpserunt habitum laicorum fratrum, videlicet scapelorias, et ita exules effecti sunt et in Yrland transfretarunt. Et statim post, Adam de Strattone, clericus scaccarii, qui super homicidio, seditione ac super aliis variis excessibus coram rege accusatus extiterat, deputatus est custodiæ domini regis in turri Londoniæ, et omnia bona sua confiscata sunt. Inventæ[2] sunt de bonis suis x. milia libræ veteris

Apprehension of Thomas de Weyland, Chief Justice of the Common Pleas.

He escapes and assumes the habit of a friar minor at S. Edmundsbury.

Apprehension and punishment of Adam de Stratton, clerk in the Exchequer.

---

[1] Om. MS. Norw. [2] MSS. *inventi.*

A.D. 1289. monetæ, et xx. milia libræ novæ monetæ, et pondus auri lx. librarum; et duæ coronæ aureæ inventæ[1] sunt; et plura alia jocularia inventa sunt. Inventum est quoddam armarium de serico in bonis suis, in quo fuerant paruræ unguium hominum, pili mulierum in parte inferiori, et pedes buforum et talparum et alia diabolica; fuerat enim dictum armarium per justitiarium regis sigillatum, et quia sigillum amovit et dictum armarium in quadam latrina projecit, proditor regis habebatur ab omnibus, et de numero sortilegorum nominatus est. Eodem anno dominus Radulphus de Walpol, episcopus Norwycensis, visitavit diocesim suam. Eodem anno in vigilia Omnium Sanctorum mare solitos fines ac cursus transcendebat, et multa mala per loca perpetravit. Eodem anno die Sancti Bartholomæi capta est civitas Triple a Sarracenis et interfecti sunt xl. milia Christianorum et xxiiii. milia Sarracenorum. Eo anno Willelmus Bardolf obiit.

Visitation of the bishop of Norwich.

Tripoli, in Syria, captured by the Saracens, Aug. 24.

Everisden, p. 241. Annal. Waverl. p. 241.

f. 206 b.

Anno Domini MCC. nonagesimo, rex Edwardus tenuit curiam suam ad Natale Domini Londoniæ, et steterant cum eo comites, barones, et fere omnes magnates Angliæ, et tenuit parliamentum suum ibidem, quod incepit in crastino Sancti Hillarii. Eodem anno, die Mercurii post festum Epiphaniæ, flumen aquæ dulcis multa mala fecit in villa Norwyci; transcendebat enim pontem Sancti Martini, et currebat usque ad portas hospitalis Sancti Egidii, domos integras in quibusdam locis in dicta villa evulsit, et in cursum aquæ projecit. Et die Veneris sequente dominus Thomas de Waylond in habitu seculari, habitu fratrum derelicto, accessit ad parliamentum, et die Dominica sequenti, positus est in turri Londoniæ sub artiori custodia, et Joannes de Luvetot, et Willelmus de Bruntone, et Rogerus de Leycestria, et Robertus de

Floods at Norwich.

Conviction and punishment of the judges for bribery and corruption.

Wikes, p. 119. Everisden, p. 242.

[1] MS. Cott. *inventa*.

Litelebyri, clericus, fuerunt incarcerati cum eo, pro eo quod falsarunt judicium suum et rotulos regis, super quibus fuerant convicti, per recognitionem suam coram rege factam, et per rasuram rotulorum. Et Adam de Strattone ultimum passus fuisset supplicium; sed quia clericus erat, terris, possessionibus, et aliis bonis suis ad valentiam l. milia librarum fisco applicatis, cum omni verecundia recessit a curia regia. Sed redditus ecclesiasticos ad valentiam mille librarum retinuit. Et dominus Robertus de Clara et prior Sanctæ Trinitatis Londoniæ [incarcerati sunt[1]] pro ipso, quod ipsi citarunt dominum Edmundum, comitem Cornubiæ, in palatio regis apud Westmonasterium, quod compareret coram archiepiscopo. Commotus est rex valde, et jussit eos custodiri in turri Londoniæ. Et dicebat palatium suum privilegiatum esse a sede Romana, ut nullus ibi debeat citari; et dominus Robertus de [2] Clara fuit manucaptus per xxiiii. comites, barones, et milites quod certo die responderet domino regi super sibi obiciendis ab eo. Demum comes Gloverniæ dedit domino regi pro fratre suo domino Roberto ii. milia marcarum. Justi[ti]arii prædicti omnes finem fecerunt domino regi; Salomon vero Roucestriæ dedit iiii. m. librarum, Radulphus de Hengham viii. milia librarum, Ricardus de Boylond ii. milia librarum, Johannes de Lovetot ii. milia librarum; et ita interveniente mammona iniquitatis, pax inter ipsos et regem reformata est, sed a servitio suo ipsos amovit. Et dominus rex concessit domino Thomæ de Waylond tres vias, una ut in ergastulo suo ac custodia perpetuo remaneret, altera ut staret legi communi, tertia ut abjuraret terram. Unde saniori via electa, die Lunæ proxima ante festum cathedræ Sancti Petri abjuravit terram.

A.D. 1290.

The judges fined and dismissed.

Annal. Dunst. p. 575.

Banishment of Thomas de Weyland.

[1] These words are taken from Wharton, i. p. 402, who has given this passage, most probably from another MS. MS. Norw. reads *eo* for *ipso*.

[2] Om. MS. Cott.

A.D. 1290. Et statim dominus Joannes de Kirkeby episcopus Elyensis, qui tum in episcopatu suo ingressum habuit, petiit barbatorem suum seu fleobotomatorem ut ipsum sanguine minueret, et tantus sanguis ab eo exivit, ut corporis vigore deficiente, gravi ægritudine vexatus est, et in rabiem conversus; sed fine[1] vitæ suæ appropinquante a rabie convaluit, sanumque et incolumem precibus Beatæ Etheldredæ se asserebat. Sed lætitia in[2] luctu conversa, cito post tributum carnis persolvit,[3] unde impletum fuit illud propheticum, *facti sunt dies ejus pauci et episcopatum ejus accipiat alter.*[4] Maledictus enim *vir qui abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum stetit, et in cathedra pestilentiæ sedit.*[5] Sicut autem beatus Johannes, præcursor Domini, præparavit viam Domino in eremo, sic iste Johannes præparavit regi viam ad lumbum inferni.[6] Tempore sub eodem rex Edwardus fecit præparari navem pulcherrimam de villa Gernemutæ, et misit Norwagiæ pro filia regis, quæ fuit hæres Norwagiæ et Scotiæ; et statim post, comes Gloverniæ duxit dominam Johannam filiam regis in uxorem, et nuptiæ celebratæ fuerunt Londoniæ in parliamento suo cito post Pascha. Et statim post, nautæ Flandrenses fecerunt insultum nautis Bayoniæ, et homines suos interfecerunt; et Bayonici petierunt a nautis Gernemutæ et Quinque Portuum, ut cum eis starent in adjutorium, qui cum dicebant se unius regis homines esse, conflictum fecerunt communem, et insultum Flandrensibus fecerunt, et numero vicesies xx. interfecerunt, et naves suas submerserunt in mari profundo, et quasdam concremarunt; et ita Dei misericordia opitulante, hostes suosde vicerunt. Et cito post conflictum capti fuerant in civitate de Bruges

Illness and death of J. de Kirkeby, bishop of Ely.

The king sends to the king of Norway for his daughter.

f. 207.

The princess Joan married to the earl of Gloucester.

Sea fight between the sailors of Bayonne, Yarmouth, and the Cinque Ports, and those of Flanders.

Wikes, p. 120.

Everisden, p. 242.

[1] MS. Norw. *finis.*

[2] Om. MS. Cott.

[3] MS. Norw. *persolvebat.*

[4] Ps. cviii. 8. = cix. 7. MS. Norw. reads *tam accepit alter.*

[5] Ps. i. 1.

[6] This paragraph is omitted in MS. Cott.

octoginta[1] mercatores Bayoniæ, et ballivi dictæ civitatis bona sua ac mercimonia pretiosa et ditissima confiscarunt, et ipsos in carcerem detruserunt. Tempore sub eodem mota est guerra mortalis inter comitem Flandriæ et comitem Selandiæ. Tempore sub eodem burgenses Gernemutæ accesserunt ad parliamentum, qui cum ibi venerant, dati fuerant eis auditores, scilicet dominus Robertus Typetot et dominus S. Peverel. Burgenses Gernemutæ proposuerunt querelas suas ac gravamina in scriptis coram auditoribus. Barones Quinque Portuum dicebant se nolle conqueri super quoquam nisi in curia sua de Schepeya, unde burgenses Gernemutæ petierunt recordum fieri super hoc per prædictos auditores et assidentes, cum necesse fuerit. Demum comes Gloverniæ, comes Warenne, et comes Marescallus, una cum auditoribus assidentibus tractarunt de pace reformanda inter eosdem, et ita provisum fuit per ipsos, quod barones Quinque Portuum eligerent vi. homines bonos et legales de villa Gernemutæ, et burgenses Gernemutæ vi. homines bonos et legales de Quinque Portubus. Et sic factum est, et præfixerunt eis diem in xv. dies post Pascha apud Londoniam, ad loca fratrum Minorum, et quod ipsi xii. fideliter tractarent de pace, et reducerent partes ad concordiam, et si ad concordiam reducere partes possent, formam pacis inter eos factam coram domino rege recitarent, et si non possent, starent arbitrio regis. Reformata concordia et coram rege recitata, confirmavit eam rex, et juravit, quod si de cætero contingeret discordiam inter ipsos oriri et sibi constare posset de malefactoribus, ita eos castigaret,[2] ut pœna eorum metus erit multorum.

A.D. 1290.

War between the counts of Flanders and Zealand.

Complaint of the townsmen of Yarmouth before parliament.

Eodem anno cito post festum Sanctæ Trinitatis, magister Henricus de Bray, capitalis eschaetarius do-

Punishment of Henry de Bray, the escheator.

---

[1] MSS. *iiii.* (*xx.*)

[2] MS. Norw. *castigares.*

A.D. 1290. mini regis, propter raptum virginum et alia facinora, a xxxiii. virgatis terræ una cum aliis bonis suis per regem abjudicatus est, et perpetuo carceri mancipatus. Dum vero custodes regis ipsum duxerunt in scapha per aquam ad turrim Londoniæ, præ nimio animi dolore sursum in scapha resiluit, et se in aqua submergere[1] voluit; sed custodes hoc fieri non permittebant, sed ipsum firmiter custodiebant et ad turrim duxerunt, ubi seipsum cursu veloci contra quendam murum interfecisse voluit capite præposito, ut saltem cerebro læso præcipitem se fecisset; et sic ipse et alii prænominati, dum pulvere terrenæ possessionis se macularent, alii facti sunt exules, et alii bonis omnibus denudari ac proscripti, de divitibus facti sunt pauperes, alii facti sunt obprobrium vicinis suis valde et timor notis suis. Et qui videbant eos, foras fugerunt; oblivioni dati sunt, nec est qui consoletur eos ex omnibus caris suis.

He attempts suicide.

Et statim post, inter dominum Philippum regem Franciæ et dominum Petrum Arragoniæ regem, super variis et inopinatis excessibus inter eosdem motis pax reformata est. Tempore sub eodem Nicholaus papa quintus scripsit regi Franciæ ut ultimam voluntatem patris sui Philippi adimpleret, sub pœna suspensionis capellæ suæ, et sub pœna excommunicationis in personam suam promulgandæ, suspensione per dimidium annum excommunicationem præcedente. Reliquit enim dictus rex Philippus sumptibus suis v. centum milites cum secta sua ad terminum v. annorum, ut in terram sanctam personaliter accederent, hostes populi Romani ac Christianitatis devicturi.

Peace between France and Arragon. Everisden. p. 244.

f. 207 b.

The Pope calls on the king of France to fulfil his father's wishes with respect to the Holy Land.

Eodem anno magister Willelmus de Luthe, thesaurarius cameræ regis, electus est in episcopum Elyensem, et in ecclesia sua Elyensi consecratur. Tempore sub eodem, die Dominica proxima post festum

William of Louth, bishop of Ely. Wikes, p. 121. Everisden, p. 243.

Marriage of the

[1] MSS. *submersi*.

Translationis Sancti Thomæ, dominus Joannes, filius et hæres ducis Braban[t]iæ, duxit dominam Margaretam filiam regis Angliæ in uxorem apud Londoniam, ubi dominus rex festum tenuit nobilissimum cum suis magnatibus Angliæ, qui ibidem fuerant ditissime ornati vestibus pretiosis. Fuit enim Edwardus, filius regis, cum octoginta militibus de secta sua ter prudentatus in die. Comes vero Gloverniæ cum c. et iii. equitibus et lx. dominabus ter prudentatus in die. Dominus Edmundus, frater regis, cum c. militibus et lx. dominabus ter prudentatus in die. Comes marescallus cum xl. et viii. militibus ter prudentatus in die. Comes Warenne cum xlviii. militibus ter prudentatus in die. Comes Lincolniæ cum xxxvi. militibus ter prudentatus in die. Comes Oxoniæ cum xii. militibus ter prudentatus in die, sed prudentia sua ab omnibus habebatur ditissima. Dux vero Braban[t]iæ cum octoginta militibus et lx. dominabus ter prudentatus in die cum supertunicis pendentibus et clausis, et tentoriis ad cubitus se extendentibus, cum penulis de grisio et stranlingo. Cives vero Londoniæ numero ix. c. et xv. fuerant ibi ornati prudentiis suis. Et milites et dominæ vii. c. et ix. numero duxerunt choreas et tripudia in palatio domini regis, et pariter per vicos et plateas civitatis. Multa enim alia vana ibi facta sunt propter festi excellentiam, quæ omnia recitare magis tædiosum esset quam intelligentibus fructuosum.

A.D. 1290. princess Margaret to John of Brabant, July 10.

Et statim post, dominus Joannes de Peccham, archiepiscopus Cantuariæ, prædicavit de cruce Christi, et plures magnates Angliæ sumpserunt crucem, videlicet, dominus Thomas de Bek, episcopus de Sancto David, comes Gloverniæ et domina Johanna uxor sua, dominus Robertus de Thateshale, et dominus Robertus filius suus et hæres, et dominus Oto de Grantoun receperunt crucem sine spe remeandi; et statim festo prædicto, ut dictum est, cum omni sollemnitate finito,

The archbishop of Canterbury preaches a crusade.

A.D. 1290. iter suum arripuerunt[1] in Terram Sanctam. Eodem anno autumnus ita sero incipiebat propter fructuum immaturitatem, quod in festo Sancti Laurentii vix aliquis aliquod genus seminis resecare potuit.

A late autumn. Aug. 10.

Banishment of the Jews.

Tempore sub eodem exiit edictum a rege per totam Angliam sub pœna capitali, ne aliquis Judæus ultra festum Omnium Sanctorum in terra sua remaneret, et si in posterum aliquis inventus fuerit in eadem, capite minueretur; et ita omnes exules effecti sunt. Et quamplures transfretantes dolo et machinatione nautarum submersi sunt una cum libris suis; sed nautæ piraticam artem exercentes, aurum et argentum, et quicquid aliud carum in thesauro habuerunt penes se detinuerunt; quorum occisione plures capti sunt et incarcerati per regem, et ultimum supplicium meritis suis exigentibus passi sunt. Eodem anno concessa est domino regi quintadecima omnium bonorum tam prælatorum religiosorum et clericorum de[2] laico feodo exeuntium, quam de bonis laicorum, exceptis thesauro, armatura et equitatura, joculari, auro et argento, vasis auri et argenti et de ære, et hoc in villis campestribus. In civitatibus vero et burgis nihil de prædictis exceptum est; sed omnia bona eorum taxata sunt, et naves suæ et scaphæ cum armamentis suis, exceptis duabus robis, una ad opus domini et alia ad opus uxoris, et una zona de serico, et uno cipho argenteo et alio de murra, et uno lecto ad opus eorundem termino exceptis. Tempore sub eodem comes Flandrensis proclamari fecit in villa de Bruges, die sabbati proxima ante festum Omnium Sanctorum, quod nullus de suis malum aut molestiam mercatoribus de Anglia, Baionia, nec aliis de potestate domini regis Angliæ inferret, sed quod omnes possent mercimonia sua exercere bene et in pace, secundum quod prius.

Everisden, p. 243. Hemingburgh, ii. p. 20. Wikes, p. 122.

A subsidy of a fifteenth granted.

f. 208.

Proclamation of the count of Flanders respecting English and Bayonne merchants.

[1] MSS. *arripuit.*

[2] MS. Cott. *clerico et.*

Et statim post, die Martis sequente, in furvo noctis ipse ballivus prædictæ villæ equitavit per totam villam, et magnas candelas cereas et torcheas coram se deferri fecit, et proclamari nomine comitis fecit, quod omnes mercatores Angliæ, Baioniæ, et alii de potestate domini regis Angliæ, evacuarent terram suam cum omnibus bonis suis infra diem Dominicam proximo sequentem; et præcepit omnibus suis sibi conquerentibus de damnis per mare receptis per homines regis Angliæ, quod ipsi veniant et pœnam apponant, recuperare damna sua super homines regis Angliæ. Cujus prætextu præparari fecit xliii. naves et l. galeas ad malefaciendum deprædandumque homines regis Angliæ. Et statim post, xv. naves Flandrenses, una cum nautis et omnibus bonis suis, arrestati[1] sunt apud Gernemutam ex præcepto regis, qui inhiberi fecit per omnes portus Angliæ, ut omnes Flandrenses in terram suam applicantes non exirent, sed ut caperentur. Et statim post, reformata concordia inter regem et comitem Flandrensem, rex pacem suam proclamari fecit, et quod omnes Flandrenses salvo redirent ad patriam suam, et iterum remearent ad libitum.

A.D. 1290.

Fifteen Flemish ships seized at Yarmouth.

The quarrel made up.

Everisden, p. 244.

Eodem anno domina Alienora, regina Angliæ filiaque regis Hispaniæ, viam universæ carnis ingressa est. Concessa est regi decima omnium bonorum ecclesiasticorum in isto anno, secundum taxationem Walteri, quondam Norwycensis episcopi. Cujus medietas soluta est ad Pascha, et alia ad festum Sancti Michaelis proximo sequens. Octava pars quintæ decimæ soluta est ad festum Purificationis Beatæ Mariæ, et quarta pars in feria Paschæ proximo sequenti.[2]

Death of the queen Eleanor.

A tenth granted.

[1] MS. Cott. *arrectati.*

[2] Here MS. Norw. inserts a legend of the apparition of a demon in Hereford cathedral. The word *vacat* is, however, written in the margin, and the beginning and the end are run through with a pen. It will be found in the Appendix B.

A.D. 1290. Wikes, p. 119. Crime and punishment of Adam de Strattone.

Tempore sub eodem[1] Adam de Strattone convictus est super falsitate cartarum; recepit enim quoddam manerium a priore de Bermundeseye ad terminum vitæ, et mutavit cartam in qua continebatur, quod dictus prior dictum manerium dimisit sibi et hæredibus suis, et a prima carta, falsata cauda et in medio scissa, sigillum attraxit, et secundæ cartæ fraudulenter et ingeniose apposuit, super quo convictus erat. Cujus prætextu perpetuo carceri adjudicatus est, ad voluntatem regis redimendus; et dominus rex destinavit omnibus episcopis in quorum diocesibus ecclesiasticos redditus obtinebat, ut omnes fructus sibi pertinentes sequestrarent et salvo custodirent, quousque aliud ab eo[2] haberent in mandatis. Visa est luna in plenilunio, nigri, crocei Indei, variique coloris existens.

The king goes to Scotland, where he is joined by the counts of Holland and Cleves.

Anno gratiæ MCC. nonagesimo primo, dominus Edwardus rex Angliæ tenuit curiam suam[3] apud Sanctum Albanum. Et sub eodem tempore iter arripuit in Scotiam; et comes Selandiæ et comes del Cliwe transfretarunt mare et apud Gernemutam applicuerunt, una cum equis suis, et incontinenti iter suum arripuerunt ad regem versus Scotiam. Ubi rex cœpit impugnare homines de Scotia, qui illico terram Scotiæ in manu regis subjugarunt,[4] et ad castellum Dulmenensis episcopi, videlicet Norham, fuit pax reformata inter regem et homines Scotiæ sub hac forma.

"Edwardus,[5] Dei gratia rex Angliæ, dominus Hiber-

---

[1] MS. Norw. *et statim post.*

[2] Om. MS. Cott.

[3] MS. Norw. *rex celebravit natale Domini.*

[4] After *subjugarunt* MS. Norw. is different from MS. Cott. See Append. D.

[5] This document was sent to the different monasteries to be preserved among their archives. See the Waverley Annals, p. 243; Dunstable Annals, p. 595; Everisden, p. 247; Wharton, *Anglia Sacra*, i. p. 513. It is also given by Hemingburgh, ii. p. 34. Nero, D. 2, gives the document in Latin, as also N. Trivet, p. 319, and Walsingham, p. 18. Matt. of West. in both languages. MS. Cott. omits the first paragraph. For a translation see Appendix C.

" niæ et dux Aquitaniæ, dilectis sibi in Christo priori A.D. 1291.
" et conventui Sanctæ Trinitatis Norwyci salutem.
Rymer, Fœdera, t. i. p. 755. " Mittimus vobis sub sigillo scaccarii nostri præsentibus appenso, " transcripta quarundam literarum, quæ in thesauraria nostra " resident, tenorem qui sequitur continentes.

f. 208 b.

Submission of the claimants of the kingdom of Scotland to Edward.

" A tuz ke ceste lettre verrunt ou orrunt; Florenz, counte de " Heylaunde; Roberd de Brus, seynur de Val Danaunt; Johan " Bailoil, seynur de Gaueye; Johan de Hastinges, seynur de " Beregevens; Johan Comin, seynur de Badenouthe; Patrik de " Dunbar, counte de la Marche; Johan de Vesci por son pere; " Nichol des Soules; et Willame de Ros, saluz en Deu.

" Come[1] nus entendums aver dreyt en le reaume de Escoce, et " cel dreyt mustrer, chalanger, et averrer devant cely, ke plus " est de poer, jurisdiction, et resun eut de trier nostre dreyt; et " le noble prince, sire Edward, par la grace de Deu rey de " Engletere, nus eyt enformez par bones et suffisauntes resouns, " ke a luy pent, et aver deyt la sovereyne seynurie du dit reaume " de Escoce, et la conisance de oir, trier, e terminer nostre dreyt. " Nous de nostre propre volunte, saunz nule manere de force ou " de estresce, volums, otriums, et grauntums de receyvre dreyt " davant ly, cum suvereyn seynur de la terre. E volums, ia le " meins, et promettums, ke nus averums et tendrums ferm et " estable son fet, et ke celuy enportera le reaume a ky dreyt le[2] " durra devaun ly. En testimonie de ceste chose nus avums mis " nos seaus a cet escrit. Fet e done a Norham le Mardy pro- " cheyn apres le Ascensioun, le an de grace M°CC° nonaunte " primereyn.[1]

" A tuz iceus ke ceste presente[1] lettre verrunt ou orrunt; " Florenz, counte de Hoylaunde; Roberd de Brus, seynur de " Val Danaunt; Johan Bailoil, seygnur de Gaweye; Johan de " Hastinges, seygnur de Beregevens; Johan Cumin, seygnur de " Badenouthe, Patrik de Dumbar, conte de la Marche; Johan de " Vesci pur son pere; Nichol de Soules; et William de Ros, saluz " en Deu. Con nus eums otrie e grante et de nostre bone " volunte et commun assent, saunz nulle destresce, a noble prince " sire Edward, par la grace de Deu rey de Engletere, ke il cum " sovereyn seygnur de la terre de Escoce pusse oir, trier, et " terminer nos chalaunges et nos demaundes, ke nus entendums " mustrer et averrer pur nostre dreyt en le reaume de Escoce, et " dreyt receyver devaunt ly, com sovereyn seygnur[1] de la tere, " promettaunt ia le meyns ke son fet averom ferm et estable, et " ke cely emportera le rea[u]me a ky dreyt le durra devaunt

---

[1] Om. MS. Cott.   [2] MS. Cott. se.

A.D. 1291. "ly. Mes pur ceo ke levant dit rey de Engletere ne pout teu "manere de[1] conisaunce fere ne acomplir saunz jugement, ne "jugement ne[1] deit estre saunz execucion, ne execucion ne[1] poit "il fere duement, saunz la possession e seysine de meme la terre "[e] de chasteus: Nous volums, et otriums, et grauntums ke il "com suvereyn seygnur, a parfere les choses avaun dites,[2] eit la "seysine de tute la terre e[1] des[1] chasteus[1] de Escoce, tant ke "dreit seit fet et parfurme a demaundaunz; en teu manere, ka "avaunt ceo ke il eit la seysine avaunt dite, face bone sourte et "suffisaunte a demaundaunz, et a gardeyns, et a la commune "du reaume de Escoce, a fere la reversion de memes le reaume, "et de chasteus, ou tute la reaute, dignete, seygnurie, fraunchises, "custumes, dreytures, leys, usages, et possessions, et tote manere "de apurtenaunces, en meyme le estat ke il esteiunt kant la "seysine ly feut balie et[3] livre, a celli ke le dreyt enportera "par jugement de la reaute; sauve a rey de Engletere le homage "de celuy ke serra rey. Issi ke la reversion seyt fete dedenz les "deus moys,[4] apres le jur ke le dreyt serra trie et aferme. E "ke les issues de memes la terre en le meen tens rescues, seent "sauvement mis en depos et ben gardez, par la mein de chaum- "berleyn de Escosce ke ore est, et de cely ke serra assigne a "ly de par le rey de Engletere, et de souz lur seaus; sauve "renable sustenaunce de la terre et de chasteus, et du ministres "du reaume. En testimonie de cete choses avant dites, nous "avoms mys nos seus a cest escrit. Fet et done a Norham, le "Mescredi apres la Ascension, le an de grace M°CC° nonaunte "primereyn.

Rymer, t. i. p. 755.

f. 209.

"Unde[1] vobis mandamus quod eadem faciatis in chronicis "vestris ad perpetuam rei gestæ memoriam annotari. Teste "magistro W. de Marchia, thesaurario nostro, apud Westmonas- "terium, nono die Julii, anno regni nostri xix°. Per breve de "privato sigillo.[5]"

Bishops of Rochester and Salisbury.

Eodem anno obiit Thomas de Ingolstorp episcopus Rofensis, et electus fuit Thomas, prior ejusdem domus, in episcopum. Qui tandem eodem anno fuit confirmatus, et Dominica proxima post Epiphaniam consecratus. Eodem anno Willelmus de la Cornere episcopus

[1] Om. MS. Cott.
[2] MSS. insert *et*.
[3] R. *a*.
[4] MS. Cott. *meins*.
[5] Here ends the chronicle in MS. Norw. Two leaves, however, are inserted giving the events of the years 1291 and 1292, which differ entirely from those in MS. Cotton. They are given in the Appendix D.

Sarum obiit, et electus est Nicholaus de Lungespeye, et confirmatus. Eodem anno capta fuit civitas Acon per Soldanum Babiloniæ et Sarracenos, qui obsederant eam quasi innumera multitudine Sarracenorum, et interfecti fuerunt ibidem Christiani masculi et fœminæ, necnon parvuli quotquot fuerunt inventi, et si qui remanserunt non interfecti, in captivitate fuerunt adducti. Eodem anno collecta fuit quindecima ad opus domini regis de omnibus catallis laicorum, et etiam de temporalibus bonis virorum religiosorum, et fuit illa quinta decima durissime gistata. Eodem anno fuit decima bonorum ecclesiasticorum, secundum taxationem Walteri quondam Norwycensis episcopi, concessa eidem domino Edwardo regi.[1] Eodem anno fuit magna caristia bladi, ita quod summa frumenti vendebatur pro xii. solidis, summa ordei pro vi.; et ubi dominus rex fuit cum exercitu, aliquando vendebatur summa frumenti pro xvi. solidis, aliquando pro xiii. Eodem anno cucurrerunt pro pacatione in regno Angliæ bene quatuordecim[2] monetæ de partibus transmarinis factæ similes quasi monetæ Angliæ, quæ omnes per dominum regem fuerunt prohibitæ.

[Margin: A.D. 1291. | Loss of Acre. | Wikes, p. 123. | Tax of a fifteenth. | Annal. Dunst. p. 593. Everisden, p. 264. | A tax of a tenth on ecclesiastical property granted. | Scarcity of corn. | Bad money.]

Eodem anno Nicholaus papa scripsit venerabilibus patribus Wintoniæ et Lincolniæ episcopis sub hac forma.

"[3] Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus "fratribus Wintoniæ et Lincolniæ episcopis salutem et apos-"tolicam benedictionem. Non absque lætitiæ multæ materia, non "absque causa grandis exultationis in Domino, intra mentis "secreta revolvimus, et aliis publicamus, quod ille Rex, in cujus "manu regum corda consistunt, carissimi filii nostri in Christo,

[Margin: Rymer, i. p. 751-2. | Bull of Nicholas IV. authorizing the payment of a tenth of ecclesiastical pro-]

[1] A full account of this taxation, as far as relates to S. Edmundsbury, is given in Everisden MS. Ar. 30. It is omitted in C. C. C.

[2] MS. *bn̄ xiiii*ci.

[3] This is one of the four nearly identical bulls issued to different persons, of which one only is given at length in Rymer, which is addressed "Episcopo Midensi et dilecto "filio decano ecclesiæ Dublinensi." A small portion also of this is given by Hemingburgh, i. p. 26.

A.D. 1291. perty to the king in aid of the affairs of the Holy Land.

" Edwardi regis Angliæ illustris, benigne cor tetigit, et sic ad " subveniendum personaliter innumeris necessitatibus terræ sanctæ, " ipsius accendit affectum, quod et antequam regiæ dignitatis, " sibi successionis jure debitæ, culmen ascenderet, in persona " propria, dictæ terræ gravi tunc subjectæ periculo, non absque " magnis sumptibus et laboribus gravibus in temporis oppor- " tunitate subvenit, et ex tunc conceptum ad idem tam pium " sui Redemptoris obsequium, continuando propositum, velut im- " memor gravium periculorum quæ per insidiosas manus Asciscini " cujusdam in ipsa terra subierat, et eadem[1] laudanda magna- " nimitate contemnens, de novo ejusdem terræ negotium in per- " sona propria, et regali potentia prosequendum, tanquam princeps " catholicus, tanquam princeps strenuus resumpsit,[2] transfretaturus, " Deo a[u]spice, in festo[3] beati Johannis Baptistæ, anno Domini " M°CC° nonagesimo tertio, quod tam sibi, quam aliis crucesignatis " et crucesignandis ad generale passagium, de fratrum nostrorum " consilio, terminum duximus præfigendum.

Rymer, i. p. 751-2.

" Licet autem eidem regi ad prosecutionem tam ardui, tam " onerosi negotii, omnium ecclesiasticorum proventuum et red- " dituum decimam in Angliæ Scotiæque regnis, et Walliæ ac " Hiberniæ terris, juxta ordinationem concilii Lugdunensis, ad " subventionem præfatæ terræ collectam, et alia quædam duximus " concedenda, et ipsam decimam sibi per alias nostras literas, " statutis ad hoc terminis, assignari mandemus; quia tamen " non est dubium, idem negotium longe majoris subventionis " auxilio indigere, decimam omnium ecclesiasticorum reddituum, " proventuum, et obventi[on]um dicti regni Angliæ,[4] juxta veram " æstimationem eorum, præfato regi de consilio ipsorum fratrum, " concessimus per sex annos,[5] a festo Nativitatis beati Johannis " Baptistæ venturo proximo, numerandos.

f. 209 b.

" A præstatione vero decimæ hujusmodi eximimus, et exemptos " esse volumus Templarios et Hospitalarios, qui contra hostes " fidei Christianæ, se ac sua in ultramarinis exponere partibus non " formidant; quique propter dissensiones seculi, quas frequenter " in eo suscitari contingit, in diversis mundi partibus damna " gravia pertulerunt; necnon et omnia loca, personas, et res, quæ " per declarationes[6] olim per sedem apostolicam editas, quas " vobis mittimus, excipi dinoscuntur.

[1] MS. *eandem.*

[2] R. *reassumpsit.*

[3] R. adds *Nativitatis.*

[4] R. has for these three words *eorundem regnorum et terrarum.*

[5] MS. inserts *et.*

[6] MS. *declarationem.*

Rymer, i. p. 751-2. A.D. 1291.

"Ut autem eadem nostra concessio promtiorem consequatur "effectum, venerabiles fratres nostros archiepiscopos Cantuariæ et "Eboraci, eorumque suffraganeos, et dilectos filios,[1] abbates, "priores, decanos, archidiaconos, præpositos, archipresbyteros et "alios ecclesiarum prælatos; necnon capitula, conventus, et "collegia Cisterciencia, Cluniacensia, Præmonstratensia, Sancti "Benedicti, Sancti Augustini, Cartusiensia, Grandimontensia, et "aliorum ordinum, ac cæteras alias personas ecclesiasticas, secu-"lares et regulares, exemptas et non exemptas, per Cantuari-"ensem et Eboracensem provincias constitutas,[2] per alias nostras "literas monemus, rogamus, et hortamur per viscera misericordiæ "Dei nostri, eis in remissionem peccaminum suadentes, et "nihilominus per apostolica scripta mandantes, ut eidem regi "decimam omnium suorum ecclesiasticorum reddituum, proven-"tuum et obventionum, juxta præmissæ concessionis nostræ "formam, ad vindicanda tanta Christi et Christianitatis obpro-"bria, tamque gravia ejusdem terræ discrimina propulsanda, "divinæ pietatis intuitu, et ob reverentiam apostolicæ sedis "ac nostram, ipsiusque regis favorem uberius obtinen-"dum sic[3] liberaliter exhibere procurent, quod liberalis exhibitionis "eorum voluntaria promptitudo; necessitatem cujuslibet coactionis "excludens, se apud Deum et eundem regem meritoriam, et a "nobis prosequendam gratiarum actionem,[4] cum opportuni favoris "augmento exhibet[5] commendandam.

"Quocirca fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus, "quatenus per vos seu alios dictos archiepiscopos, eorum[6] suffra-"ganeos et per alios omnes et singulos supradictos, a præstatione "dictæ decimæ non exemptos, ut dictam decimam per eosdem "sex annos, sicut præmittitur, eidem regi Angliæ liberaliter, "absque alia[7] difficultate persolvant, juxta datam vobis pru-"dentiam a Deo, sedulo moneatis, et efficaciter inducatis.

"Quod si vestris in hac parte monitis parere neglexerint, vel "qualitercumque distulerint, vos eo[s] universos, et singulos ad "ipsam decimam dicto regi, ut prædicitur, exhibendam, in ter-"minis quos ad hoc duxeritis præfigendos, auctoritate nostra, "quavis eorum, vel alicujus ex eis appellatione remota, cogatis. "Quia vero in partibus illis iidem redditus, proventus, et ob-"ventiones, diversimode,[8] sicut intelleximus, æstimantur,[9] et "variæ habentur existimationes eorum[10]; nos, in hoc vestras

---

[1] R. inserts *electos.*
[2] MS. *constitutos.*
[3] R. inserts *dicto regi.*
[4] R. *actionibus.*
[5] R. *exhibeat.*
[6] R. *eorumque.*
[7] R. *aliqua.*
[8] R. *diversimodi.*
[9] R. *extimantur.*
[10] R. *extimationes ipsorum.*

A.D. 1291. "conscientias onerantes, volumus, vobisque districte præcipimus, Rymer, i. p. 751-2.
"ut Deum habentes præ oculis, de consilio[1] discretorum illarum "civitatum et diocesum, in quibus erit taxatio facienda, sic "eorundem reddituum, proventuum, et obventionum dictorum "sex annorum, verum, prout solent provenire communiter, "studeatis taxare valorem, quod dictarum partium ecclesiæ, "ipsarumque rectores taxationem eandem absque gravi possint "incommodo tolerare, quodque per ipsam scandali, prout com-"mode fieri poterit, præscidatur materia,[2] præcludatur via peri-
f. 210. "culis animarum, et indemnitati regiæ consulatur; non obstan-"tibus quibuslibet privilegiis, indulgentiis, vel gratiis, prædictis "archiepiscopis eorumque suffraganeis, seu aliis, vel ipsorum "alicui, aut dignitatibus seu ordinibus eorundem, et specialiter "Cisterciensi, Præmonstratensi, Cluniacensi, Cartusiensi, Gran-"dimo[n]tensi, vel eorum universitatibus, aut personis singu-"laribus, sub quacumque verborum forma seu expressione, ab "apostolica sede concessis; etiam si contineatur in eis, quod "de ipsorum totis tenoribus seriatim, vel de verbo ad verbum, "seu de impetrantium, aut ea obtinentium nominibus propriis "plenam et expressam, seu explicatam,[3] quantumcunque opor-"teat in nostris[4] literis fieri mentionem: et qualibet[5] ipsius sedis "indulgentia, cujuscumque tenoris, formæ, vel expressionis existat; "per quam, de verbo ad verbum præsentibus non insertam aut "nominatim et singulariter non expressam,[6] effectu[s] earum im-"pediri[7] quovis modo valeat vel differri. Cæterum volumus, quod "neuter vestrum in exemptos suæ civitatis seu diocesis, præ-"missam exerceat potestatem; sed vestrum quilibet in exemptos "civitatis et diocesis alterius, eam per se vel per alium valeat "libere exercere.

"Porro volumus, ut quicquid de ipsa decima fuerit collectum, "antequam idem[8] rex ad transfretandum mare egressus[9] fuerit, "suis certis ad hoc nunciis, postquam cum exercitu suo mare "transfretandi causa [intraverit], assignetis, et quod de dicta "decima deinde colligetur, sicut collectum fuerit, studeatis suis "ad hoc deputandis nunciis assignare.

"Ut autem vobis ex assumendis laboribus et sollicitudinibus[10] "in præmissis, uberius præmium æternæ retributionis accrescat, "vos et ecclesias vestras a præstatione hujusmodi decimæ non

[1] R. *concilio.*
[2] MS. *materiam.*
[3] R. *explicitam.*
[4] R. *posteris.*
[5] R. inserts *alia.*
[6] MS. *oppressam.*
[7] R. inserts *vel.*
[8] MS. *iidem.*
[9] R. *ingressus.*
[10] MS. *felicitudinibus.*

Rymer, i. p. 752. "duximus eximendos, sed teneri volumus ad eandem. Pro ex- A.D. 1291. "pensis etiam vestris nihil de ipsis decimis[1] exigetis. In aliis[2] "prædictam decimam contingentibus prosequendis, moderatas de "dicta decima facietis expensas.

"Ad exsequendum vero prædicta tam grandia, tam[3] ardua, "magnæque requirentia circumspectionis industriam, ut tutius, "efficacius, atque consultius, exsecutio ipsa procedat; vos ambos "in prædictis monitione, coactione, taxatione, dictorum termi- "norum præfixione, necnon et assignatione illorum, quæ sive "antequam præfatus rex mare ingressus fuerit, sive post, colligi ex "decima prædicta contingit,[4] si possibilitas suppetat, adesse præ- "cipimus. Si autem vel morte vel alio impedimento, non captato, "non ficto, vestrum alterum impediri contigerit, reliquus, hujus- "modi impe[dimento] durante, præmissa nihilominus exsequatur; "hujusmodi vero impedimento cessante, ambo simul, sicut præ- "dicitur, præmissis exsequendis efficaciter intendatis.

"Ad hæc, ut animarum saluti uberius consulatur, absolvendi "per vos vel per alios juxta formam ecclesiæ, post satisfactionem "debitam, omnes illos qui propter defectum solutionis decimæ "memoratæ, seu impedimentum aliquod solutioni hujusmodi quo- "modolibet præstitum, sententiam excommunicationis incurrerint, "et dispensandi cum eis, super irregularitate, si quam sic "ligati se divinis immiscendo contraxerunt,[5] plenam et liberam "vobis et cuilibet vestrum, concedimus tenore præsentium potes- "tatem. Datum apud Urbem Veterem, xv^mo^ kalendas Aprilis, "pontificatus nostri anno iiii^to^."

Ibid. "Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratri- "bus Wintoniensi et Lincolniensi episcopis, salutem et apostolicam "benedictionem.

Another bull of Nicholas IV. on the same subject, granting the obventions to the king.

"Inter cætera de quibus carissimo in Christo filio nostro, Ed- "wardo regi Angliæ illustri, ad prosecutionem utiliorem negotii "Terræ Sanctæ, quod tanquam princeps catholicus assumpsit, "personaliter prosequendum, deliberavimus subvenire; decimam "omnium ecclesiasticorum proventuum et redditaum in Angliæ "Scotiæque regnis, et Walliæ ac Hiberniæ terris, per vi. annos a "festo Nativitatis beati Johannis Baptistæ venturo[6] proximo nume- f. 210 b. "randos, eidem regi de fratrum nostrorum consilio duximus con- "cedendam; et insuper omnes obventiones in eisdem regnis [et]

---

[1] R. *ipsa decima.*
[2] R. inserts *autem.*
[3] R. *et.*
[4] R. *continget.*
[5] R. *contraxerint.*
[6] MS. *venturi.*

A.D. 1291. "terris, per eosdem vi. annos terræ præfatæ subsidio proventuras, Rymer, i.
"et quæ a tempore quo felicis recordationis Honorius papa quar- p. 752.
"tus, prædecessor noster, eas sibi concessit, dum viveret, [prove-
"nerunt,] sicut in aliis nostris literis, quæ ipsi regi diriguntur,
"plenius continetur.

"Quia vero idem negotium longe majoris subventionis auxilio "noscitur indigere, ad exhibitæ nobis per nuncios ejusdem regis "petitionis instantiam, de fratrum consilio prædictorum, dicto "regi omnes obventiones concessimus, quas dicto subsidio in "præfatis regnis et terris, a tempore novissimi concilii Lugdu-"nensis, usque ad tempus concessionis prædecessoris ejusdem, "compertum fuerit obvenisse. Si tamen de illis, vel quavis earum "parte, inveniretur aliquod per sedem apostolicam post idem [1] "concilium forsitan ordinatum, ordinationem eandem vel [2] con-"cessionem hujusmodi non intendimus in aliquo immutare, nec "ei volumus aliquatenus derogari.

"Ut autem prædictæ concessionis nostræ prædictus rex com-"modum efficaciter consequatur, fraternitati vestræ per apostolica "scripta mandamus, quatinus omnes prædictas obventiones, quæ "in Cantuariæ [et] Eboraci provinciis, a tempore memorati con-"cilii, usque ad tempus præfatæ concessionis dicti prædecessoris "Honorii, ut prædicitur, obvenerunt, de quibus post ipsum "concilium non est per [3] dictam sedem aliud ordinatum; et quæ "a tempore concessionis ejusdem prædicti prædecessoris obvenisse "noscuntur; necnon eas, quas per dictos vi. annos contigerit "provenire a quibuslibet, apud quos in eisdem provinciis eas "reperiri continget, cujuscumque sint dignitatis, eminentiæ,[4] con-"ditionis aut status, auctoritate [5] per vos vel per alios exigatis. "Et quod de ipsis usque ad festum Nativitatis beati Johannis "Baptistæ, anni Domini milesimi ducentesimi nonagesimi secundi, "fuerit in provinciis memoratis exactum, in eodem festo dicto [6] "regi vel suis ad hoc certis nunciis assignetis. Quæcumque "vero postea, usque ad finem dictorum vi. annorum, obvenerint,[7] "ex eisdem similiter exigatis,[8] illaque ipsi regi vel similibus "suis nunciis, prout obvenerint, assignare curetis, contradic-"tores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, com-"pescendo.[9] Non obstante si aliquibus a sede apostolica, sub "quacumque forma verborum, indultum [10] existat, quod interdici

[1] MS. *iidem.*
[2] R. *per.*
[3] MS. *pre.*
[4] R. *præminentiæ.*
[5] R. inserts *nostra.*
[6] R. erroneously *dicti.*
[7] R. *obvenient.*
[8] MS. *exigatur.*
[9] MS. *composcendo.*
[10] MS. *indultus.*

"suspendi, vel excommunicari non possint per literas aposto- A.D. 1291.
"licas, non facientes etiam plenam [et] expressam de indulto "hujusmodi mentionem, et qualibet ipsius sedis alia indulgentia "generali vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam[1] "effectus præsentium impediri valeat quomodolibet, vel differri. "Ceterum si aliqui vel inter vivos vel in sui[s] ultimis volun- "tatibus, aliquas hujusmodi obventiones convertendas, certo[2] "modo in ejusdem terræ subsidium deputarunt hactenus, vel in "futurum forsitan deputabunt, nolumus quod per dictam nostram "concessionem piis illorum voluntatibus derogetur.

"Si quæ vero dubitatio inciderit in præmissis, interpretationem "et declarationem ipsius, ejusdemque sedis arbitrio reservamus.

"Datum apud Urbem Veterem, quarto kalendas Aprilis, pon- "tificatus nostri anno quarto."

A bull of Nicholas IV. respecting the appointment and duties of the collectors of the tax.

"Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, vene- "rabilibus fratribus Wintoniæ et Lincolniæ episcopis "salutem et apostolicam benedictionem.

"Collectionem decimæ omnium ecclesiasticorum red- "dituum, proventuum, et obventionum Cantuariæ [et] "Eboraci provinciis, quam carissimo in Christo filio "nostro, Edwardo regi Angliæ illustri, ad prosecu- "tionem commodiorem et efficaciorem negotii Terræ "Sanctæ, quod ipse tanquam princeps catholicus per- "sonaliter prosequendum assumpsit, per vi. annos a "festo Nativitatis Sancti Johannis Baptistæ venturo f. 211.
"proximo numerandos, de fratrum nostrorum consilio[3] "nuper concessimus; vobis per alias nostras sub certa "forma literas duximus committendam, per eas vobis "nihilominus injungentes, vestras in hoc conscientias "onerando, ut Deum habentes præ oculis, de con- "silio discretorum illarum civitatum [et] diocesum, in "quibus erit taxatio facienda, sic eorundem reddituum, "proventuum, et obventionum dictorum vi. annorum, "verum, prout solet communiter provenire, studeatis "taxare valorem, quod dictarum partium ecclesiæ,

[1] MS. *quem*.
[2] R. *certa*, erroneously.
[3] MS. *concilio*.

A.D. 1291. "ipsarumque rectores taxationem eandem absque gravi "possint incommodo tolerare, quodque per ipsam scan- "dali, prout commode fieri poterint, præscidatur ma- "teria, præcludatur via periculis animarum, et indem- "nitati regiæ consulatur. Volumus itaque per vos vel "per alios viros discretos et Deum timentes concorditer "eligendos a vobis, taxationem hujusmodi facientes, ad "colligendam ipsam decimam in singulis civitatibus et "diocesibus, cum ordinariorum consilio aliorumque dis- "cretorum, collectores idoneos deputetis,[1] eos a collec- "tionis officio amoturi, et alios substituri eisdem quando "et prout videritis expedire. Corporale autem jura- "mentum ab hujusmodi taxatoribus et collectoribus "exigetis, quod diligenter et fideliter commissum sibi "taxationis et collectionis officium exercebunt, nulli "personæ vel loco, cujuscumque status vel conditionis "existat, prece, pretio, timore, vel gratia, seu alia qua- "cumque de causa in decimæ ipsius detrimentum "aliquod differendo; exacturi etiam ab eisdem collec- "toribus annis singulis, saltem semel de collectis, cum "exacta diligentia rationem; quos quidem collectores, "ut collectioni per vos eis committendæ studeant va- "care ferventius præter gratiam quam spiritualiter a "Deo sperare poterunt, tam grato eis servitio devote "ac solicite intendendo,—intendendo illud etiam, tem- "porale commodum consequi volumus, ut a præstanda "reddituum suorum decima,[2] quousque vacaverint, "eidem obsequio sint exempti, dummodo dicti eorum "redditus centum marcas annuas non excedant. Per "vestram insuper volumus industriam provideri, apud "quos pecunia colligenda ex dicta decima deponatur "et secure servetur, donec dicto regi vel suis nunciis "fuerit, sicut per memoratas nostras literas vobis "directas exprimitur, assignata; quodque per vos vel

[1] MS. *deputatis*.

[2] MS. *decimam*.

"collectores deputandos a vobis, ecclesiæ seu rectores A.D. 1291.
"earum, vel alia loca religiosa seu personæ ipsarum
"ultra præstationem ipsius decimæ in aliquo non
"graventur. De assignatione vero qualibet ipsi regi
"vel suis nunciis, sive de pecunia dictæ decimæ,
"sive de quibuslibet ei concessis obventionibus, faci-
"enda, sufficientem et plenam apocham recipere stu-
"deatis. Cæterum si alterum vestrum morte vel alio
"impedimento non captato, non ficto,[1] impediri con-
"tigerit, alter, hujusmodi impedimento durante, præ-
"missa nihilominus exequatur. Ipso vero impedi-
"mento cessante, ambo simul præmissis exequendis
"efficaciter intendatis, contradictores per censuram
"ecclesiasticam appellatione postposita compescendo.
"Datum apud Urbem Veterem, kalendas Aprilis,
"pontificatus nostri anno quarto."

Hoc est exemplum quarundam literarum apostolicarum cum bulla plumbea et filo canipis[2] immissa, in nulla sui parte vitiatarum seu abolitarum, quarum tenor talis est.

Wilkins Concil. ii. p. 180.

Bull of Nicholas IV. giving the taxation of ecclesiastical benefices for the Holy Land.

f. 211 *b*.

"Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fra-
"tribus Wintoniæ et Lincolniæ episcopis, salutem et apostolicam
"benedictionem. In commissa vobis collectione decimæ, quam
"carissimo in Christo filio nostro, Edwardo regi Angliæ illustri
"ad prosecutionem commodiorem et efficaciorem negotii Terræ
"Sanctæ, quod ipse tanquam princeps catholicus assumpsit, per-
"sonaliter prosequendam, duximus concedendam, sicut alias ei
"prædenunciasse meminimus per bonæ memoriæ Bartholomæum
"episcopum Grossatensem,[3] declarationes dubitationum, quæ olim
"emerserunt in negotio decimæ ipsius terræ deputatæ subsidio
"per ordinationem concilii Lugdunensis, et possent forsan in
"prædicta decima præfato regi concessa per innovationem
"recidivi dubii suboriri dudum a sede apostolica editas a vobis,

[1] MS. *fiat*.

[2] Sic MS. Perhaps we should read *Bulla plumbea filo canapeo* (or *canabeo*) *immissa*, "the leaden bulla "hung on by a hempen thread."

[3] W. *Troffatanium*. As to the name of this bishop of Grosseto, see Ughelli, *Italia Sacra*, t. iii. col. 664, note. The MS. has only B.

A.D. 1291. "quatenus ipsam decimam per vos colligendam contingunt, "volumus observari. Et ideo eas vobis mittimus præsentibus "annotatas, quæ tales sunt; de redditu[1] et proventibus lepro- "siarum domorum Dei et hospitalium pauperum, quæ[2] in usus "leprosorum infirmorum et pauperum convertuntur, decimam "non solvent.[3] Moniales etiam, aliæque regulares personæ, "quarum redditus et proventus ecclesiastici adeo sunt tenues "et exiles, quod de illis sustentari non possunt, sed pro habenda "vitæ suæ sustentatione necesse habent publice mendicare, et "elemosinas publice petere, dictam decimam non persolvent. "Seculares quoque clerici, quorum ecclesiastici redditus [et] "proventus annui summam vi. marcarum argenti non excedunt, "eandem decimam non præstabunt. Si vero una persona "plurima[4] habeat beneficia, quorum nullum per se acceptum "dictam summam sex marcarum annuatim attingat, simul tamen "collecta in ann[u]is proventibus summam memoratam excedat, "quotquot vel quantumcunque modica fuerint, de omnibus et "singulis decima persolvetur. Sed non solvetur de pitanciis "monachorum. Similiter de ipsis,[5] quæ a Christi fidelibus relin- "quuntur ecclesiis, ut ex eis perpetui emantur redditus. Item "de exenniis prælatis, et aliis personis ecclesiasticis liberaliter "factis, decima non solvetur. Declaramus etiam, quod si "hi qui vendunt proventus beneficiorum suorum, quæ personalem "residentiam non requirunt, solvent decimam pro solo pretio, "quod recipient[6] de eisdem, dum tamen circa hoc in fraudem "decimæ nihil omnino agatur; sed ecclesiastica persona, quæ in "ecclesia sua vel beneficio, quod residentiam personalem requirit, "non resederit, sed faciat in eodem per firmarium vel vicarium "deserviri, deputato ipsi firmario vel vicario [solvens] certam "suorum proventuum portionem, non deducet partem vicarii seu "firmarii, sed de universis ipsius ecclesiæ vel beneficii proven- "tibus decimam exhibebit. Declaramus etiam, quod de silvis seu "nemoribus, quæ non consueverunt vendi, nihil solvent,[7] nisi "forte aliquid de illis venditum fuerit, durante decima, et tunc "æstimabitur, quantum valere debeat annui redditus pars vendita, "secundum assisiam, quæ consuevit fieri de nemoribus in par- "tibus illis, in quibus nemus venditum situm fuerit, et de sola "æstimatione decima persolvetur, et nisi[8] de eo, quod percipietur

Wilkins Concil. ii. p. 181.

---

[1] W. *reditibus.*

[2] W. *qui.*

[3] W. *decima non solvetur.*

[4] W. *plura.*

[5] W. *scilicet de his.* MS. *q.* for *quæ.*

[6] W. *recipietur.*

[7] W. *solvetur.*

[8] W. *nonnisi.*

Wilkins Concil. ii. p. 181.

"de dictis[1] silvis seu nemoribus, quæ vendi non consueverunt, A.D. 1291.
"nec forte vendentur, durante decima, ex venditione pascuagii[2] "seu herbagii, aut alterius consimilis proventus eorundem nemo- "rum et silvarum; et si non vendantur hujusmodi pascuagia,[3] "herbagia, et similia, non solvetur decima de his: ita tamen quod "circa[4] fraudem decimæ nihil circa hoc attemptetur. Idemque "de pascuis,[5] herbagiis, et consimilibus obventionibus silvarum "cæduarum volumus observari. De stagnis et piscariis, si ven- "dantur, de pretio[6] decima sic solvetur; videlicet quod fiet "collatio de numero annorum, quibus ante venditionem ulti- "mam vendita non fuerunt ad quantitatem pretii ex ipsa ultima "venditione recepti, ut pretio[7] diviso in partes secundum annorum "numerum, durante decima, solvetur decima ipsa de tot partibus f. 212.
"pretii ex ipsa venditione recepti, quot fuerunt anni prædicti; ut "si forte sint quinque anni elapsi, ex quo fuerat stagnum ven- "ditum, et nunc vendatur pro centum marcis, fie[n]t de pretio[7] "quinque partes; et pro tribus annis, quibus durabit decima, "solvetur ipsa decima de tribus partibus pretii tantum, videlicet "de sexaginta marcis; et sic multiplicabuntur et minuentur "partes pretii, prout plures vel[8] pauciores fuerant dicti anni. De "venationibus autem,[9] et piscariis fluminum vel[8] lacuum, si "vendantur, et silvis cæduis, idem quod de stagnis fiet. De "piscibus stagnorum, vel bestiis garennarum, quæ[10] pro usu vel "esu suo capi et sic consumi,[11] vel sine fraude donari contigerit, "decima non solvetur. Et quia nonnulli obtinent a monasteriis 'et ecclesiis prioratus, grangias, domos, redditus, pensiones et "census, in solvenda de his decima credimus distinguendum, 'videlicet, an talia in beneficia habeantur, an ex contractu, an ex "mera gratia, et an pro mercede laboris vel obsequii. Et quidem "obtinentes talia in beneficium, et etiam ex mera gratia, sive 'hoc sit concessum per sedem apostolicam, sive per ipsorum "monasteriorum vel ecclesiarum personas, de illorum proventibus "solvent decimam. Cum autem obtinentur alia ex contractu, "puta[12] ad pensionem vel firmam annuam,[13] in qua facta non est "gratia obtinenti, sed in hoc uterque contrahentium studuit con- "ditionem suam facere meliorem, percipientes pensiones vel "firma[s][14] de ipsa pensione vel firma decimam exhibebunt. Si

---

1 W. *decimis.*

2 W. *pasturagii.*

3 W. *hujus pasturagia.*

4 W. *in.*

5 W. *Idem quoque de pasturagiis.*

6 W. *prædicta.*

7 W. *prædicto.*

8 W. *et.*

9 MS. *aucis;* and in the same line *fluvium* for *fluminum.*

10 MS. *quos.*

11 W. *consimiliter.*

12 W. *prævio.*

13 W. *annuatim.*

14 W. *perceptores pensionis vel firmæ.*

A.D. 1291. "autem quis ante vel post concessionem hujusmodi decimæ ad vitam propriam emit prioratus proventus, vel aliorum prædictorum pro aliqua pecuniæ quantitate, ita quod in hoc ei scienter gratia non est facta, considerabitur, quantum æstimatione communi valeant annui proventus prioratuum, grangiæ, domus, terrarum seu reddituum hujusmodi, et secundum hoc ab illis quorum est horum[1] proprietas, quæ inde[2] pretium pro futuro tempore receperunt, per tres annos decima exigetur. Si autem facta in his gratia sit obtinentibus, quia scienter pro minori pretio quam valeant, sunt talia vendita vel locata, ipsi obtinentes et non monasterium vel ecclesia de illo in quo gratia facta est ipsis, et de reliquo illi quorum est proprietas, decimam exhibebunt. Si autem in aliquibus personis pro justa mercede[3] seu remuneratione laboris vel obsequii præstiti vel præstandi, talia concessa sunt, hi, quorum est illorum proprietas in decimatione proventuum suorum, etiam horum proventus merito numerabunt, et de illis sicut de aliis quos pro certis suis utilitatibus expendunt, decimam exhibebunt. Quod si hæc per illos, qui[4] ea obtinent, rite in alios sunt translata, quia res transit cum onere suo, etiam circa illos, quæ prædiximus, servabuntur, nec deducentur expensæ, quæ pro monachis, qui in talibus prioratibus, grangiis, seu domibus in beneficium, seu ex mera gratia concessis, ex pacto teneri debent, fieri dinoscuntur. Expensæ autem illorum monachorum vel personarum, quæ teneri[5] debent ex pacto in prioratibus, grangiis, seu domibus ad justam firmam seu pensionem concessis, sive determinatæ fuerint, sive non, æstimatione communi æstimabuntur, et[6] talem æstimationem monasterium vel ecclesia, cujus illorum est proprietas, cum suis proventibus, decimabit. Prælati de procurationibus, quas in victualibus percipiunt, decimam non persolvent; sed qui eas præstant, hujusmodi victualia in decimatione suorum proventuum et reddituum numerabunt, et solvent decimam de eisdem. De illis procurationibus, quas prælati in pecunia numerata rite percipiunt ab antiquo, et quas percipient, etiam si non visitarent, decimam præstare tenentur. Prælatus autem, qui procurationem, quam sine visitatione potuit de jure percipere in pecunia numerata, præmittit aliter[7] ecclesiæque remittit quod[8] sibi debetur, et de quo solvisset decimam, si recepisset illud, tenetur ex tali procuratione decimam exhibere.

Wilkins Concil. ii. p. 181.

f. 212 *b*.

---

[1] W. *illorum*.
[2] W. *qui idem*.
[3] W. inserts *sua*, and has *et* for *seu*.
[4] MS. *q*ꝫ.
[5] W. *qui tenere*.
[6] W. inserts *juxta*.
[7] W. *remittit alicui*.
[8] W. *quando*.

Wilkins Concil. ii. p. 181. A.D. 1291.

"Si vero procurationem, quam tantum in victualibus licet percipi, "fortasse remittat, persona ecclesiastica, cui remissio facta est "hujusmodi, victualia cum aliis suis proventibus, cum solvet "decimam, æstimabit; cum, etiamsi non esset remissa,[1] hoc facere "teneretur in solvendo decimam supradictam, solæ expensæ "necessariæ, quæ fuerint[2] in re, et ex qua fructus percipi-"untur, arando et colendo et colligendo fructus, sine quibus non "possunt illi fructus percipi, deducentur. Expensæ autem quæ "fuerint[2] in castrorum custodibus,[3] sicut[4] extra rem, vel etiam "in ædificiis construendis vel conservandis nullatenus deducentur; "sic[5] nec illæ, quæ pro villis tuendis fuerint[6] in g[u]erris seu "quæ caulvatis.[7] De his, quæ[8] consistunt in jurisdictione mero "imperio regalibus atque similibus, solvetur decima,[9] deductis "moderatis salariis, quæ ante concessionem decimæ consueverunt "persolvi judicibus, officialibus, consimilibusque personis, sine[10] "quibus jurisdictio et cetera similia nequeunt exerceri. Ita tamen "quod in fraudem decimæ nihil circa hoc aliquatenus attemptetur, "sed[11] expensæ officialium judicum,[12] consiliumque personarum "factæ in vestibus sive victualibus minime deducentur, sicut nec "aliæ expensæ similes factæ circa aliam familiam prælatorum; "ratione autem æris alieni, quo persona solvens decimam obligata "consistit, nihil de decima minuetur, etiam si certæ res ecclesi-"asticæ propter hoc a quocumque[13] fuerint specialiter obligatæ. "Item de furnis et molendinis decima præstabitur. Solvetur "etiam[14] decima de oblationibus, sive fiant pro benedictione "nubentium, sive pro exequiis mortuorum; necnon de proven-"tibus sigillorum prælatorum, et de emendis quæ ab excommu-"nicatis recipiuntur. De legatis sibi et aliis personis ecclesiasticis "quoque non personarum, sed ecclesiarum vel officiorum ratione "relictis, decima persolvetur. Pro decima prædicta[15] non exi-"getur pecunia, nisi illa, quæ communiter curret de mandato "domini terræ,[16] cujus est moneta, in locis, in quibus consistent "fructus et redditus, unde decima persolvetur; nec aliqui[17] pecu-

[1] MS. *premissa.*

[2] W. *fiunt.*

[3] W. *custodiis.*

[4] W. *cum sint.*

[5] W. *sicut.*

[6] W. *fierent.*

[7] W. *in civitatibus.* His MS. gives *in covelitatis*, which he confesses himself unable to understand. There is probably some corruption.

[8] MS. *quorum.*

[9] W. *solvent decimam.*

[10] MS. *cum.*

[11] MS. *dȝ.*

[12] MS. *judicium*, and adds *et.*

[13] W. *quoquam.*

[14] W. *autem.*

[15] W. *supradicta.*

[16] W. inserts *illius.*

[17] W. *aliquam.*

A.D. 1291. " niam cambire eandem coguntur, si[1] ex probabilibus seu veri[2] simi- Wilkins
" libus præsumptionibus aperuerint[3] alique[m] pensatis ejus pro- Concil. ii.
" ventibus minus debito notabiliter de decima persolvisse, ita quod p. 182.
" super hoc merito suspectus[4] debeat reputari, ex officio vestro
" per viros idoneos deputandos[5] a vobis faciemus inquisitionem[6]
" ab illis, qui super hoc scire valeant veritatem; videlicet de consilio
" diocesani episcopi, vel aliquo deputando ab ipso, si sit ejus sub-
" ditus et non aliter. Si episcopus ipse vel alius deputatus ab
" eo[7] commode potest haberi, et tunc deinde,[8] et non prius, ille
" cujus proventus fuerint taliter æstimati, pro eo quod minus sol-
" verat, etiam[9] nominatim excommunicabitur, si ejus contumacia
" exegerit, et visum fuerit expedire. Episcopi autem et abbates
" cæteræque personæ ecclesiasticæ honorabiles nec[10] suspectæ, pro-
" priæ conscientiæ relinquentur, ita quod sufficiat quoad talis excom-
" municationis sententiam,[11] quæ [contra] nullo modo solventes, vel
" scienter minus solventes, et adhibentes fraudem vel[12] malitiam,
" contra[13] ipsius decimæ solutionem, generaliter proferetur; super
" his autem fiet compulsio per censuram ecclesiasticam, prout vobis,
f. 212. " et illis, quibus hoc duxerimus[14] committendum, visum fuerit
" expedire. Proferetur autem, si expediens fuerit visum, excom-
" municatio generaliter vel specialiter in eos, qui contra solu-
" tionem[15] decimæ, vel suorum æstimationem[16] proventuum, cum
" fuerit facienda, fraudem vel malitiam scienter duxeri[n]t adhi-
" bendam. Nullus autem non solventium compelletur per secu-
" laris violentiam potestatis, nisi ipsius non solventis contumacia
" vel[12] rebellio talis[17] vel tanta fuerit, quod merito contra ipsum,
" sicut[18] fieret in aliis casibus seu negotiis, propter ecclesiasticæ
" censuræ conte[m]ptum invocari debeat auxilium brachii secu-
" laris; fiat autem solutio decimæ non in ipsis rebus, quæ perci-
" piuntur de proventibus, sed in pecunia numerata: solvetur autem
" decima illis personis, quas ob[19] hoc contigerit deputari. Rector
" parochialis ecclesiæ, qui urgente necessitate curæ[20] ecclesiæ

[1] MS. *sed qui.*
[2] MS. *vim.*
[3] W. *apparuerit.*
[4] MS. *suspecto.*
[5] MS. *reputandos.*
[6] W. *inquiri.*
[7] W. *ipso.*
[8] W. *demum.*
[9] MS. inserts *ex.*
[10] W. *non.* Below, MS. *tales* for *talis.*
[11] W. *quod . . . sententia.*
[12] W. *et.*
[13] W. *circa.*
[14] W. *duxeritis.*
[15] W. inserts *ipsius.*
[16] MS. *æstimationum.*
[17] MS. *clericis.*
[18] MS. *q̃ ipsum sciend̃.*
[19] W. *ad.*
[20] W. *necessaria cura.*

Wilkins Concil. ii. p. 182.

A.D. 1291.

" suæ, puta quia ipse residendo personaliter in eadem per se non " sufficit[1] ipsi curæ propter multitudinem parochianorum, vel " diffusionem parochiæ suæ, sed necesse habet unum, vel duos, " vel plures capellanos adducere,[2] ut eis propter victum, sallarium " constituere, sallarium hujusmodi poterit in decimæ solutione " deducere; sed ratione victus capellanorum ipsorum aliquid " non deduci.[3] Quod si in diversis civitatibus seu diocesibus " diversa beneficia obtineat quis, de unoquoque beneficio in civi- " tate vel diocesi in qua illud fuerit, decima persolvetur. De " redditibus autem ecclesiæ[4] deputatis ad fabricam ecclesiarum, " decima persolvetur. De elemosinis vero, seu oblationibus datis " ad opus fabricæ, maxime[5] de his oblationibus [quæ] in civita- " tibus et aliquibus castris, et locis prædictorum regnorum et " terrarum in certis festivitatibus, in candelis et cereis et aliis " consueverunt dari et offerri ad opus fabricæ deputatis, decima " non solvetur. Similiter[6] nec de illis oblationibus, quæ colli- " guntur interdum per laicos, quæ collationes[7] consortiales dicuntur, " interdum per clericos,[8] et quæ ad[9] opus consortii offeruntur, " ut inde luminaria in ecclesia, cruces et calices fiant, et repa- " rantur, et etiam ut ex illis pauperibus subveniatur, et sepe- " liantur corpora pauperum defunctorum. Prælati autem et clerici " exules, cujuscumque conditionis aut dignitatis existant, de suis " proventibus[10] sic decimam exhibebunt. Illæ autem[11] expensæ, " quæ fient pro fossatis, et alias etiam pro terris bonificandis, ut " uberiores fructus producant,[12] et illæ quæ fiunt in conservandis " et reparandis ædificiis molendinorum, domorum, seu apotecarum, " et[13] similium, ex quibus fructus et pensiones[14] percipiuntur, et " nisi reparentur, fructus ex eis percipi non valerent, de hujus- " modi decima minime deducetur. Nec[15] etiam illæ, quæ fiunt " pro custodia castrorum, quamvis[16] fiant in hoc majores solitis.[17] " Insuper de oblationibus minutissimis, quas percipiunt ecclesi- " asticæ personæ ratione ecclesiarum suarum pro sepulturis et " dandis præmiis,[18] decima persolvetur. Et quia non occurrit " nobis, quæ[19] cotidianæ distributiones proventus ecclesiastici

[1] MS. *sufficienter.*
[2] W. *conducere.*
[3] W. *deducet.*
[4] W. *ecclesiasticis.*
[5] W. *maximæ.*
[6] W. *scilicet.*
[7] W. *qui collectores.* MS. *qui.*
[8] W. *laicos.*
[9] W. *ad aliquod.*
[10] W. inserts *ecclesiasticis.*
[11] W. *quoque.*
[12] W. *producantur.*
[13] W. *vel.*
[14] W. *proventus.*
[15] W. *ac.*
[16] W. *quatenus.*
[17] MS. *scli;* and above inserts *ut* after *fiant.*
[18] W. *pœnitentiis.*
[19] MS. *qui.*

A.D. 1291. "sint[1] censendæ; nos cum felicis recordationis Clemente papa "prædecessore nostro, qui de illis decimam per eum simili sub-"sidio deputatam debere solvi declaravit et voluit, sentientes de "distributionibus, quæ dantur in horis canonicis, præsentibus "debere solvi [decimam] declaramus. Illi quoque, qui deputati "fuerint ad collectionem decimæ cum eis, qui debent solvere "decimam de aliqua summa certa solvenda pro decima nequeunt "conveniri. De fructibus[2] arborum et hortorum, qui vendentur, "solvetur decima. De his autem quæ consumuntur usu aut esu, "decima non solvetur. Similiter de fructibus gregum vel anima-"lium, si sint ecclesiarum, persolvetur decima, deductis expensis "necessariis, quæ fient pro custodia; si vero sint personarum, "decima non solvetur. Datum apud Urbem Veterem, xv. "kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto."

Wilkins Concil. ii. p. 183.

f. 213 b.

The collectors of the tax sent throughout the country.

Eodem anno fuerunt missi taxatores ad taxandum ecclesias, per dominos Wintoniæ et Lincolniæ episcopos, quali[bet] diocesi, et electi fuerunt auctoritate eorum per diocesanos, qui taxaverunt per sacramentum virorum ecclesiasticorum, videlicet rectorum, vicariorum, et capellanorum parochialium, secundum verum valorem sine commixtione alicujus laici.

Eodem anno fuerunt missi alii taxatores, auctoritate dictorum episcoporum Wintoniæ et Lincolniæ, ad taxandum omnia bona temporalia episcoporum et omnium virorum religiosorum exemptorum et non exemptorum, Hospitalariis et Templariis tantum exceptis. Qui fecerunt citari coram se in quolibet decanatu omnes abbates, et priores, et alios religiosos qui bona habuerunt in eodem decanatu, et ballivos, præpositos maneriorum episcoporum et virorum religiosorum, necnon de qualibet villa ubi dicta maneria fuerunt sita, sex vel quatuor ejusdem villæ, rectorem etiam seu vicarium et capellanum parochialem ejusdem villæ; et per sacramenta eorum inquisiverunt de vero valore bonorum temporalium. Et licet ipsi per sacramentum suorum taxaverunt, nihilominus dicti episcopi et dicti

Severity with which the tax was exacted.

[1] MS. *sicut*.

[2] W. *fructu*.

taxatores taxaverunt aliqua bona ultra juratores ad duplum, aliqua duplum et dimidium duplum, aliqua triplum, aliqua quadruplum. Et sic fuit illa taxatio durissima et medietas spiritualis soluta eo anno. A.D. 1291.

Birth of a son of the princess Joan.

Eodem anno Johanna de Acra, filia Edwardi regis Angliæ, uxor Gilberti comitis Gloverniæ, peperit filium, qui vocatus est Gilbertus.

Eodem anno Nicholaus papa scripsit literas domino archiepiscopo Cantuariensi et aliis, contentis in bulla sub hac forma :

Letter from the bishop of Norwich, enclosing one from the bishop of London, enclosing one from the archbishop of Canterbury, enclosing a

" Radulphus, permissione divina Norwycensis episcopus, dilecto in Christo filio officiali suo salutem, gratiam et benedictionem. Litteras domini Richardi, Dei gratia Londoniensis episcopi, recepimus in hæc verba: Venerabili in Christo patri, domino Dei gratia Norwycensi episcopo, Richardus ejusdem miseratione Londoniensis episcopus, salutem et fraternæ dilectionis continuum incrementum. Litteras domini Johannis, Dei gratia Cantuariensis archiepiscopi, totius Angliæ primatis, [recepimus in hæc verba :] Venerabili in Christo fratri, domino Dei gratia Londoniensi episcopo, salutem et sinceram in Domino caritatem. Litteras sancti patris domini Nicholai papæ iiii^ti^ xii^mo^ kalendas Januarii post horam nonam apud Mo[r]telake recepimus in hæc verba:

Bull of Nicholas IV. on the loss of the Holy Land.

" [1] Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, archiepiscopo Cantuariensi et ejus suffraganeis, ac dilectis filiis electis, abbatibus, prioribus et decanis, præpositis, archidiaconis, et aliis ecclesiarum prælatis, capellanis et conventibus universis cujuscumque ordinis Cantuariensis provinciæ, salutem et apostolicam benedictionem.

---

[1] In Baronius the heading of this is, *Dilectis filiis, potestati, capitaneis, consilio, et communi Gianuensibus.* Part of this bull is also given by Hemingburgh, ii. p. 27.

A.D. 1291. " Diræ amaritudinis calicem nuper nobis de Syriæ partibus pro- Baronius,
" pinatum, non sine lacrimarum profluvio degustantes,[1] in amara t. xxiii.
" nimis et tristia valde prorumpere cogimur, vocesque depromere p. 102.
" lugubres, ac vehementem, quem sentimus intrinsecus, quo durius
" perturbamur[2] in intimis, revelare ac insinuare dolorem; quamvis
" forsitan præsentis paginæ cursum gressus celerior præcurrentis
" famæ prævenerit,[3] et jam rumoris præloquentis affatibus ad
" notitiam vestram pervenerit, quod nostrarum lingua litterarum
" proloquitur. Sæpe quidem illa orientalis plaga profundas ec-
" clesiæ plagas imposuit, sæpe illam poculis amaricavit absinthii,
" sæpe felleo cibo pavit, et sauciavit vulneribus, et turbationis[4]
" valde[5] acerrima punctura confodit; at nunc ei amarissimæ poti-
" onis haustus uberrimos intulit, nunc illam mœroris immensi
f. 214. " ferculo copioso replevit, eamque furoris feralibus gladiis crude-
" lissime pupugit; quin potius ad ejus usque interiora pervenit.
" Superfundimus itaque illato calici acrem fletum, et tam amaro
" potui, tam acerbo, inundatione[6] lacrimarum pluviam immisce-
" mus. Audivimus etenim, mæstisque relatibus aperitur, quod
" diebus proximo jam exactis,[7] aucta quamplurimum Babilonici
" persecutoris immanitas, Christianum sanguinem sitientis, et in
" Christianitatis[8] exterminium aspirantis extremum, suæ nefandæ
" potentiæ viribus, innumera videlicet multitudine armatorum,
" machinis plurimis, et aliis instrumentis bellicis congregatis
" contra civitatem Antoneum,[9] pro cujus tuitione continua, sicut Ibid.
" vestram credimus non latere notitiam, prædicta ecclesia labores p. 103.
" plurimos, curas innumeras et gravia onera pertulit expensarum,
" sibi[10] ut expectare sufficeret passagii generalis adventum in galeis
" aliisque vasis maritimis, copia bellatorum, et etiam pecuniarum
" summis subveniendo sollicite, prout suggessit exinde nunciata
" necessitas, et series super hoc oblatæ pluries petitionis exegit,—
" in ira spirituque furoris procedens hostiliter, civitatem ipsam[11]
" multo revera populo præditam, multæ nobilitatis titulis[12] insig-

---

[1] MS. *digustantes;* and in the next line, *deprimere.*

[2] MS. *perturbamus.*

[3] MS. *pervenerit.*

[4] MS. *turbationes.*

[5] B. *validæ.* In the next line, MS. *tunc* for *nunc.*

[6] B. *inundantem.*

[7] B. *transactis.*

[8] MS. *Christianitates;* and below, *aspirantes.*

[9] B. *Acconensem.* The order is different here from the copy in Baronius. That inserts here the passage from p. 200, l. 31, to p. 201, l. 26. The order here is the same as that in Hemingburgh.

[10] Sic MS. B. reads *sic. Saltem* is given in Hemingburgh.

[11] MS. *quam.*

[12] MS. *titulus.*

Baronius, t. xxiii. p. 102. "nitam, et bonorum affluentia opulentam, quæ[1] universis Christi- A.D. 1291. "colis transitum ad partes illas habentibus potissimum et prin- "cipale refugium existebat, obsedit, ipsam angustans artius, ac "eam et non modicam fidelium copiam tunc inibi moram tra- "hentium, sic infestis et validis impugnationibus[2] machinarum, "ictibusque missilium, modisque aliis bellicis per non modici "temporis spatium die noctuque insultibus violentis impetiit, "cunctisque conatibus indesinenter oppressit, quod eam tandem, "incolarum ipsius et cæterorum tunc ibidem præsentium viribus "superatis in arcu et pharetra, furentibus gladiis comprehendit. "In cujus tam sinistri, tam flebilis, tamque dolorosi eventus arti- "culo, cum religionum Christo militantium fratres aliique armis "accincti quamplurimi,[3] quippe strenui, robusti athletæ Domini "et propugnatores electi, pro defensione civitatis ejusdem interius "vigilantes, tolerare diutius irruentium undique ac insilientium "Agarenorum terribiles impetus et aggressiones nefarias non "valerent; demum post infandum fidelium multorum excidium, "post captionem miserabilem plurimorum, ut cæteros, quos in "terra marique sæviens trucidabat gladius, furor devorabat "hostilis, manusque inimica necabat, quosque[4] præ magnitudine "timoris attonitos, et in desperationis angustia constitutos, incertis "et ambiguis passibus, ut a necis eruerentur exitio, fugientes "fluctus obduxit æquoreus, silentio relinquamus, civitatem præ- "dictam, quod[5] non absque amaritudine copiosa referimus, et "profundis sedulisve suspiriis recensemus, ausu damnabili occu- Heming. ii. p. 29. "parunt, illam flammis voracibus exponentes. . . . [6] Cum igitur "ad recuperationem celerem dictæ terræ, prout ejus urgentissima "necessitas exigit, ferventibus studiis intendamus, vias et modos "diversos et varios per nos et alios solicitius exquirentes, ut "juxta desiderii nostri fervorem terra ipsa recuperari valeat et re- "cuperata in posterum conservari, universitatem vestram monemus; "rogamus et hortamur attente,[7] vobis per apostolica scripta "in virtute obedientiæ districte præcipiendo, man- "dantes, quatinus convocatis per te, frater archiepis- "cope, ac per eos quibus illud commiseris, et, si opus "fuerit, ecclesiastica censura coactis ad provinciale

---

[1] MS. q̔.

[2] MS. *impugnatoribus.*

[3] B. inserts *viri.*

[4] B. *quousque.*

[5] MS. *cum.*

[6] There is a considerable portion now following in Baronius which is not here, while what follows here is not in his copy.

[7] This is the extent of what is given in Hemingburgh.

A.D. 1291. " concilium provinciæ tuæ prælatis, tam regularibus
" quam secularibus, tam exemptis,—quibus ex convo-
" catione tua nullum volumus quoad libertates et im-
" munitates eorum in posterum præjudicium generari,
f. 214 b. " nullumque ipsis contra convocationem et coactionem
" hujusmodi, quantum ad hunc spectat articulum, ex
" privilegiis vel aminiculis libertatum exemptionumve
" suarum, excusationis seu exemptionis provenire præ-
" sidium,—quam etiam non exemptis,—celeriter con-
" venientes in unum et diligenter considerantes, et
" sollertius attendentes, quod et si hujusmodi negotium
" universis fidelibus debeat propensius esse cordi, præ-
" lati tamen ecclesiæ Dei tenentur et debent artius et
" ab[1] intimis affici circa illud opem et operam impen-
" dendo solicitam, ut optatum exitum sortiatur, deli-
" berando sollicite, provide, et attente super toto
" negotio supradicto, et præcipue qualiter et quomodo
" circa recuperationem ejusdem celeriter auctore Domino
" proventurum, et continuationem subsidii dictæ terræ,
" ac impugnationem suorum hostium faciendam, et
" etiam circa alia negotium ipsum tangentia possit
" quantocius et utiliter, sicut expedit, provideri; et
" quod super præmissis deliberatum fuerit in concilio
" memorato nobis per viros idoneos, providos, et dis-
" cretos, ac sufficienter instructos et a vobis plenum
" mandatum habentes, super præmissis etiam faciendis
" quæ vos præsentes facere valeretis, ad sedem aposto-
" licam usque ad festum Purificationis Beatæ Virginis
" primo venturum,[2]—studeatis quantocius intimare, per
" quos nobis super omnibus supradictis breve circum-
" spectionis voluntas et consilium innotescant quorum-
" que communicato consilio, sedes ipsa provida deli-
" beratione statuat, discutiat, et ordinet quod in tam
" arduo Christianitatis negotio publicæ salutis utilitas

---

[1] MS. *ob.* [2] MS. *venturo.*

" postulabit, nostræ præterea voluntatis existit, ut vos " juxta datam vobis ex alto prudentiam, vestros sub- " ditos ad pacem et concordiam sollicite reducentes, " ipsos ad devotionem ac reverentiam Salvatoris nostri " continuam et ad ejus injuriam ulciscendam, ac etiam " ad ipsius subventionem negotii in tantæ necessitatis " articulo excitare, inducere, et exhortari sollicite pro- " curetis, illam in his diligentiam et efficaciam impen- " suri, ut a Domino, cujus negotium agitur, æternæ " beatitudinis consequi præmia non immerito valeatis, " nosque proinde vestræ devotionis promptitudinem " condignis laudibus attollamus. Si vero te, frater archi- " episcope, abesse, vel, quod absit, deesse contingat, vos " filii, Cantuariense capitulum, auctoritate freti apos- " tolica, hæc omnia exequi procuretis. Datum apud " Urbem Veterem, xv. kalendas Septembris, pontificatus " nostri anno iiii°." A.D. 1291.

Bull of Nicholas IV. proposing the union of the Templars and Hospitallers.

" Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, vene- " rabili fratri archiepiscopo Cantuariensi salutem et " apostolicam benedictionem.

" Dira nimis et amara valde discrimina Terræ " Sanctæ, quæ sibi, prout dolentes referimus, nuper " intulit vis hostilis, præsentibus tibi non duximus " exprimenda relatibus, cum illa tuæ prudentiæ per " alias nostras literas seriosius referamus. Sane ad " recuperandam de manibus impii terram ipsam fer- " ventibus studiis, prout ejus urgentissima necessitas " exigit, intendentes et cupientes, ut illa recuperata " stabiliter conservetur ad laudem divini nominis et " honorem, viam et modos varios et diversos exqui- " rimus, per quos nostrum in hac parte valeat deside- " rium adimpleri, unde cum fidedignorum pandat assertio, " quin potius communis vox habeat, quod dilectos filios fratres " Hospitalis Sancti Johannis et militiæ Templi Ierosolimitani ad " unius ordinis unitatem, seu religionis unitatem[1] auctoritate apos-

Baronius, t. xxiii. p. 103.

---

[1] B. *unionem*.

A.D. 1291. "tolica reducamus, ut sincerius et uniformius in vinculo caritatis "et pacis tendentes ad unum, efficacius possint prosequi negotium "memoratum, super quorum unione hactenus e[ti]am tempore "Lugdunensis Concilii specialis mentio et collatio facta fuit. Volu-"mus et per apostolica scripta tibi mandamus, quatinus cum
f. 215. "suffraganeis episcopis tuis in provinciali concilio, quod a te "fieri volumus, prout tibi per alias literas nostras injungimus, "habito super hoc consilio diligenti, et exacta cum illis delibera-"tione secuta, nobis quod per te, ac[1] eosdem[2] suffraganeos delibe-"ratum fuerit[3] in hac parte plene, fideliter, seriatim, et expresse "per tuas literas, harum seriem continentes tuoque sigillo munitas, "procures quantocius intimare. Datum apud Urbem Veterem, xv. "kalendas Septembris, pontificatus nostri anno iiii^to^.

The archbishop's summons for a synod to be held in London in obedience to the above Bull.

"Hujus igitur auctoritate mandati, de quo vobis et "omnibus, quorum interest, parati sumus et erimus "facere plenam fidem, fraternitati vestræ committi-"mus, et in virtute obedientiæ, qua sedi apostolicæ et "nobis tenemini, firmiter injungendo, quatinus omnes "et singulos fratres et coepiscopos provinciæ nostræ[4] "Cantuariæ, et per ipsos decanos ecclesiarum cathe-"dralium, archidiaconos, præpositos, abbates, priores, "et alios ecclesiarum prælatos, tam seculares quam "regulares, exemptos et non exemptos, in ipsorum sin-"gulis diocesibus et per vos in vestra ecclesia exis-"tentes, super quorum nominibus et locis seriatim "et distincte per vos volumus fieri certiores, citetis "et citari faciatis peremptorie, quod tertio decimo die "mensis Februarii proximo futuro apud Novum Tem-"plum Londoniæ conveniant, et legitime compareant "in concilio provinciali, tractaturi et deliberaturi sol-"licite, provide, et attente una nobiscum; vel si nos "abesse contigerit vel deesse, cum aliis juxta vim, "virtutem, et effectum mandati apostolici, facturi ulte-"rius quod in se continet et requirit mandatum hujus-"[modi] supradictum. Qualiter autem hoc mandatum

---

[1] MS. *hac*.
[2] B. inserts *ac*.
[3] MS. *fuerint*.
[4] MS. *vestræ*.

" nostrum, immo potius apostolicum, fueritis et per vos " alii in suis diocesibus fuerint exsecuti, nobis dictis " die et loco, ad quos tenore præsentium vos citemus " peremptorie et per vos omnes prælatos vestræ civi- " tatis et diocesis, ut præmittitur, constare faciatis fide- " liter, distincte et aperte per litteras vestras patentes " harum seriem continentes. Datum apud Mortelake, " xi. kalendas Januarii, anno Domini M°CC° nonagesimo " primo." A.D. 1291.

The bishop of London's letter.

" Quocirca[1] utriusque superioris auctoritate mandati, " vobis, qua decet reverentia, injungimus et mandamus, " quatinus omnes et singulos in vestra existentes dio- " cesi, qui secundum dictarum litterarum exigentiam " sunt vocandi ad diem et locum in eisdem statutos, " citantes peremptorie [ut] vosmetipsi legitime com- " pareatis, ibidem facturi et recepturi quod conveniat " apostolicæ voluntati; quid autem in hac parte fece- " ritis una cum citatorum locorum et dignitatum suf- " ficienter designatis nominibus, ante comparitionis " prædictæ diem literis vestris patentibus continentibus " harum seriem, nobis saltem per octo dierum spa- " tium rescribentes. Valete. Datum apud Clacketone,[2] " vii. kalendas Januarii, anno Domini supradicto."

The bishop of Norwich's letter.

" Quod quidem mandatum in omni sui parte dili- " genter et sollicite vobis vice nostra committimus " exsequendum. Et quid in hac parte feceritis una " cum citatorum dignitatum et locorum sufficienter et " specialiter designatis nominibus, citra festum Purifi- " cationis Beatæ Mariæ per literas vestras patentes " harum seriem continentes, nos certificetis. Valete. " Datum apud Lambure,[3] primo die kal. Januarii, " anno Domini supradicto."

---

[1] MS. *Que circa.*

[2] The manor of Clacton in Essex belonged to the bishops of London till 1545.

[3] i. e. Lammas or Lamers, on the Bure, near Norwich.

A.D. 1291. Synod of the clergy of the province of Canterbury on the affairs of the Holy Land.

Eodem anno fecit archiepiscopus Cantuariensis citari omnes episcopos et abbates et alios prælatos suæ provinciæ, exemptos et non exemptos, quod comparerent Londoniæ, xiiimo die Februarii, apud Novum Templum, quo die prælatis comparentibus, lecta littera apostolica, fuerunt traditi articuli subscripti, qui deliberaverunt usque ad [ ][1] diem sabbati proximo sequentis. Annal. Wigorn. p. 513.

Isti sunt articuli illis liberati.

f. 215 b. Articles discussed.

In deliberatione cujuslibet episcopi cum prælatis suæ diocesis tractetur et deliberetur de certis remediis, qualiter circa recuperationem Terræ Sanctæ citius et melius poterit provideri. Item fiat de subsidii continuatione, et qualiter impugnare poterunt inimicos fidei Christianæ. Item quod provideatur habitus omnium prælatorum de liberationibus, et extracta una de omnibus juxta discretionem omnium prælatorum vel aliquorum ad hoc specialiter deputandorum, per duos vel tres providos et discretos, hujus deliberatio sedi[2] apostolicæ debeat quam citius intimari, secundum formam mandati apostolici prædicti. Item provideatur de forma et potestate, qua constituendi sunt procuratores illi, qui sunt mittendi ad curiam illam circa prosecutionem et expeditionem præmissorum. Item qualiter illis mittendis de sumptibus et expensis celerius poterit provideri. Item si in aliquibus diocesibus sunt aliqui potentes et magnates discordes inter se, per quos retardari posset subsidium Terræ Sanctæ prædictæ, qualiter ad concordiam poterunt melius revocari. Item qualiter quilibet diocesanus in sua diocesi parochianos suos et subditos ad devotionem pro subsidio dictæ terræ possunt melius inducere et excitare.

Responsio quibusdam articulis.

Answers to the articles as regards the diocese of Norwich.

In principio injungat dominus episcopus omnibus religiosis rectoribus et capellanis parochialibus cum summa devotione et diligentia, singulis diebus Do-

[1] The number is omitted.

[2] MS. *sedis*.

minicis intendere orationum suffragiis pro recuperatione Terræ Sanctæ, videlicet quod intra missarum sollemnia singulis diebus dicant [p]salmum, *Deus venerunt gentes*, cum oratione Dominica et aliis orationibus, more solito in orationibus, vigiliis, jejuniis memoriam recuperationis Terræ Sanctæ prædictæ continuam habentes, singulis diebus Dominicis et festivis ad hoc parochianos suos inducant. Item ad secundum articulum respondent sic: Quod sine gladio materiali et exercitu militiæ non creditur Terra Sancta posse recuperari; sed exercitus armatus militiæ sine duce [1] et præstito potenti recte non possit geri; verum imperialis majestas inter seculares potestates major, cui sècurius gladius recuperandæ Terræ Sanctæ posset committi; unde sine judicio meliori sententiæ, videtur nobis quod in principio eligatur Imperator, et sic efficacius inimici Christianæ fidei per eum possi[n]t impugnari, et Terra Sancta statu debito conservari. Item ad tertium articulum et ad quartum respondent et dicunt, quod expediantur per archiepiscopum et suos suffraganeos, quia non decere nec posse[2] per eos expediri. Item ad quintum articulum de nunciis mittendis,[3] cum ratio juris non sit quærenda priusquam persona eligatur, videtur eis quod prius eligantur personæ, et tunc secundum conditiones eorum ordinentur expensæ. Ita tamen quod habeatur ratio Norfolchiensium, qui contributione decimarum per vi. annos onerose gravantur. Item ad sextum articulum, gratiam agimus Deo quia non sunt potentes discordes in diocesi Norwycensi. Item ad septimum articulum responsum est in primo. A.D. 1291.

Adhuc responsum quibusdam articulis.

Ad primum articulum, videlicet qualiter circa recuperationem Terræ Sanctæ tutius et melius valeat provideri, Additional answers to the articles.

[1] MS. *dice.*
[2] MS. *posset.*
[3] MS. *nunciorum mittendorum.*

A.D. 1291. sic videtur aliquibus respondendum, quod quam citius poterit, omnes principes et magnates discordantes ad concordiam revocentur, et hoc facto, ad unitatem Romanæ ecclesiæ si qui eidem rebelles inveniantur, modis quibus decet reducantur, quibus legitime peractis inducantur dicti principes precibus et præmiis allectivis ad crucem sumendam. Et si reges et alii principes hoc facere voluerint, concedatur eis decima per vi. annos in regnis suis, sicut concessit dominus papa regi Angliæ in regno suo. Et similiter illa quæ in diversis regnis
f. 216. et concilio Lugdunensi fuit concessa et integraliter collecta. Si autem reges et alii principes terrarum in regnis et terris suis hoc facere noluerint, eligatur aliquis potens et strenuus in partibus illis qui præfatum onus subire voluerit, et eidem decimæ illarum partium tam antiquæ quam novæ concedantur. Edwardo si in partibus illis talis inventus non fuerit, decimæ illarum partium regi Angliæ assignentur, qui ad partes transmarinas, divina favente clementia, personaliter est iturus.

Item indu[c]antur principes Alemaniæ,[1] ut aliquem potentem in regem suum eligant, ad[2] Imperatorem postmodum promovendum.

Item si qui sint laici, qui non personaliter ibunt, nec pro se mittent strenuos bellatores, secundum vires facultatum suarum una vice vel pluribus aliquid moderatum[3] subsidium per illos, qui eis præsunt, præbere moneantur, et si necesse fuerit, compellantur.

Item taxentur[4] bona Hospitellorum et Templariorum, sive venire debeant sive non, et diligenter videatur quot milites de bonis eorum valeant sustentare, et tot milites in adquisitione Terræ Sanctæ et ejusdem con-

---

[1] MS. *Alamanie.*
[2] MS. *ut.*
[3] MS. *moderantem.*
[4] MS. *taxantur.*

servatione tenere cogantur. Nulli milites ultra marcas concedantur videat.[1] c. A.D. 1291.

Item etiam circa recuperationem Terræ Sanctæ multum proficere potest pecunia, quæ a clero et populo Angliæ per diversos nuncios sedis apostolicæ in Anglia commoratos jam levata existit, videlicet de legatis indistincte relictis.

Item pecunia de bonis intestatorum, videlicet per dictos nuncios collecta. Item pecunia de legatis relictis in subsidium Terræ Sanctæ prædictæ a crucesignatis. His autem feliciter peractis et inspectis, videtur ut[2] Terra Sancta per prædictos principes et magnates ac per eorum adhærentes,[3] suffragantibus fidelium orationibus et elemosinis, poterit recuperari, et recuperata perpetuo conservari.

Item secundus articulus de procuratoribus eligendis et ad curiam mittendis per communem electionem expediatur, nec eligatur aliquis qui diversis negotiis propriis suis imbrigatur; electi jurent quod istis negotiis, pro quibus ibunt, propria negotia non proponent.

Item tertius articulus, sub qua forma concipi debeat procurator ad curiam transmittendus, aliquo modo non videtur expedire posse, nisi secundum formam mandati domino archiepiscopo a sede apostolica destinati, cum expositione status regni Angliæ.

Item pro sumptibus eorum qui ad sedem apostolicam sunt mittendi, videtur sufficere quod secundum taxationem Norwyci, de tota provincia Cantuariæ, obolus de marca concedatur.

Item supplicatur domino regi, quod si aliqui magnates in regno Angliæ discordes sint, ipsos ad concordiam et firmam pacem inducere dignetur, et prælati partes suas circa hoc, prout melius poterunt, interponant.

---

[1] Sic.
[2] MS. *pro.*
[3] MS. *eos adhærebunt.*

A.D. 1291. Item indu[c]antur omnes tam religiosi quam seculares in ordine sacerdotali constituti, quod in singulis missis per ipsos celebrandis memoriam pro statu Christianorum faciant specialem, et singulis septimanis unam missam hac de causa specialiter celebrare non omittant.[1] Alii vero clerici et laici per prælatos suos excitentur et inducantur ad speciales orationes, secundum prælatorum providentiam diebus singulis faciendas.

Littera clericorum[2] *Francorum.*

Letter from the French clergy on the same subject.

"Sanctissimo patri etc. Si noscendi potestate ad "gentem Sarracenam et excæcatam diffusa *virga super* "*sortem justorum* impinguant *peccatorum*,[3] dolor nobis "est cordi, quia[4] in passionibus fidelium Christum "pati minime dubitemus. Et si Christus patitur, "non debent prælati esse *canes muti non valentes* "[*latrare*],[5] sed tanto ferventius ad gentem perfidam "confundendam, et fidelem in posterum conservan-"dam assurgere, quanto damna[6] majoribus in rebus "multiplicibus dira et amara nos affligunt, et fidem "catholicam sua cæcitate violare et redditus extir-"pare nituntur; in Eum solum oculos pro tam[7] gravi "negotio dirigentes, et in Illo confirmationis remedium "assumentes, qui humiles sublimat[8] et mentes erigit "sospitate, qui post tempestatem tranquillum facit "et post nubilum dat serenum, qui etiam tanquam "potens, peccatis nostris exigentibus, afflixit nos in "uno, tanquam pius et misericors remedia poterit con-"ferre in duobus. Sane cum nudis certius apostolica "celsitudo ad Dei honorem et status prosperi Terræ "Sanctæ nos invitaverit tanquam relatrix fidei et "salutis, videlicet ut in rescribendo sacro[9]-sanctæ Ro-

f. 216 b.

[1] MS. *amittant.*
[2] MS. *clerici.*
[3] Ps. cxxiv. 3. = cxxv. 3. The passage appears corrupt.
[4] MS. *cujus.*
[5] Is. lvi. 10.
[6] MS. *dampnum;* and below, *dire.*
[7] MS. *quā.*
[8] MS. *sublimi.*
[9] MS. *sacro;* but the whole passage appears corrupt.

" manæ [ecclesiæ] concilio, qualiter recuperari valeat " deperditum et vastatum patrimonium crucifixi et " recuperatum in statu conservari prospero, et cujus- " modi subsidium, pro recuperando et manu tenendo, " prædictis fieri poterit et haberi,—ea quæ nobis visa " sunt, juxta mandatum apostolicum provinciæ Lug- " dunensis concilio, per quæ poterit, ut videtur, licet " sero post casum eidem terræ succurri et Christi tam " atroces injuriæ vindicari, per quæ etiam alicujus " turbationis gens Arragonum obstaculum sanctire " poterit et in antiqu[u]m reincidere recidivum, vestræ " referimus sanctitati. A.D. 1291.

" In primis etiam nobis visum est, salva senum " et etiam auctoritate dictæ sedis, ante omnia in " Dei ecclesia spiritualibus orationibus ad victoriam " obtinendam injunctis, reges, principes, barones et " etiam quoscumque alios in diversis mundi partibus " constitutos, prout cautius fieri poterit, in caritate " jungendos, eosque facere [vinculis] pacis et sin- " ceræ caritatis ad invicem uniendos. Cum ex hoc " et communiter omnibus et singulis honor possit " et utilitas[1] in tanto negotio provenire, ne la- " bores fidelium frustrari, quod absit, contingat, et " ventis[2] contrariis durante inter tales discordia hac- " tenus suscitata, et si corda eorum de levi ordinari " nequeant, et in unum reduci, longam expedit, ut " videtur, inter tales treugam procurari, quæ si qui- " dam treugam[3] in his non modicum proficere po- " terit, et juvare quæ promovenda fuerint et pro " tempore imminebunt, eo quod tales et tantos in " tam grandi articulo habere propitios, multum pro- " ficeret ad consequendum præconceptum optatum. " Deinde in regno Franciæ de consilio et assensu " principis nostri serenissimi domini regis Franciæ,

[1] MS. *valitas*.

[2] MS. *ventibus*.

[3] The passage is corrupt. Perhaps we should read *quæ quidem treuga*.

A.D. 1291. "[si] sibi onus hujusmodi non placuerit propriis hu-
" meris supportare, quærendus esset verbi potens et
" strenuus, qui dominaretur et præficeretur omnium
" Gallicorum[1] exercitui congregando, cui obedirent
" majores, mediocres, et minores, ad summi regis ob-
" sequium exercendum, et talis per quem terra, quæ
" *funiculus hæreditatis*[2] nuncupatur, fructuosum sen-
" tiat, quæ tam diu expectavit et speravit adventum,
" per quem etiam purgaretur antiqua mora et dis-
" pendiosa, major et minor solicitudo multorum, et in
" cujus dextera su[m]ptum in tanto periculo perfice-
" ret[ur] negotium, multorum hactenus manibus in-
" choatum, et tunc firmius et securius elevaretur in
" dicto regno Franciæ vox bajuli verbi Dei, quasi
" tuba præconis ad Ejus ignominiam nunciandam et
" publice prædicandam, qui nostræ servitutis ciro-
" grafum proprio sanguine co[n]fellavit et temporali
" morte legem mortis abolevit æternæ, qui non decli-
" navit obprobria nec Se subtraxit injuriis, sed cruci
" Se obtulit, et Se cruciantibus ultro dedit, ut sicut
" ad Christi mensam[3] et martyrium Christicolæ invi-
f. 217. " tati, similia Christo conferant, et proferant se ipsos
" ad Christi obsequium, non tantum jam crucesig-
" nati, sed crucesignandi, etiam assurgendo ita quod
" faciem qua[m] usque nunc tam majores quam minores
" negligenter verterunt, in Terræ Sanctæ subsidium
" dirigant et convertant, præfixo cuilibet termino com-
" petenti, infra quem persecutionis voti emissi, una
" cum duce seu rectore eorum, exhibeant apparatum,
" et reddere incipiant Altissimo votum suum. Et
" quia de levi non fuerunt subventione, contributione
" aliqua impendentis,[4] satis rationabile videtur, quod
" clerus Gallicanus usque ad hæc tempora pro talibus

[1] MS. inserts *et*; before, *proficeretur* for *præficeretur*.
[2] Deut. xxxii. 9.
[3] MS. *mensem*.
[4] Sic MS. Perhaps we should read *subventiones et contributiones aliqua impendentes*.

"subventionibus et exactionibus multiplicibus fuerint A.D. 1291.
"non modicum onerati,[1] quod seculares cujuscumque
"status et conditionis extiterant in regno Franciæ
"constituti, qui transfretarent vel pro se mitterent;
"secundum quod melius et rationabilius posset fieri,
"contribuerent ad[2] onus ejus supportandum; et ad
"id monerentur si opus esset, et etiam cogerentur
"per illos qui præessent eisdem. Et hæc omnia et
"singula expedire, fieri in aliis regnis, regionibus, et
"provinciis, ut videtur. Nec modicum proficeret ad
"Terræ Sanctæ subsidium et succursum, si accelera-
"rent regis Alemanniæ electionem et imperatoris pro-
"motionem. His diebus videtur etiam expediens,
"quod præfigeretur annus brevis et competens prin-
"cipibus et prælatis, ad quos spectat electio dicti
"regis, infra quem eligerent sibi regem. Verum cum
"indecens et damnosum existat, quod inter illos dis-
"cordia seu divisio, qui debent esse unanimes volun-
"tatum, præsertim inter illos, de quibus posset, si
"concorditer convenirent in tanta confusione tantoque
"discrimine, honor et utilitas fidei Christianæ pro-
"venire, quorum dissensio multum nocuit hactenus,
"ut dicitur, Terræ Sanctæ,—videtur etiam Deo et
"hominibus complacere, si Templarii et Hospite[l]larii
"et alii, qui cum ense et gladio temporali solent et
"debent patrimonium crucifixi [defendere], dum tamen
"sine scandalo et bono modo possit fieri, ut similiter
"un[i]entur, qui de bonis a Deo sibi collatis, certum
"pro dictæ terræ subsidio ministrent numerum bella-
"torum, et ipsi etiam, quorum plures probi viri et
"magni, non modicum non exercitati in armis, circa
"Terræ Sanctæ recuperationem et conservationem in
"posterum ministrent et vacarent, paucis citra mare
"relictis. Et ne ab aliquibus diceretur, quod nos

---

[1] MS. *oneratis.* [2] MS. *et.*

A.D. 1291. "aut alios prælatos aut personas ecclesiasticas dicti "regni exoneremus in istis alios onerando, quamvis "scripturæ testimonio ad inimicos crucis Christi vin- "cendos, et ad opponendum contra tales triumphum, "orationes ecclesiæ pro victoria obtinenda in tota pro- "vincia fieri mandavimus et indici, et etiam justorum "obedientiæ multum prosint;—ne tamen a nobis videa- "mur jugum excutere oneris hujus, ac verbo suadere "prædicta, non opere confovere, licet multis inspectis "Gallicana ecclesia, prout dictum est superius, vestra "sanctitas non ignorat, non modicum sit gravata, et "ministri dictæ ecclesiæ adeo conterentur quod vix "poterunt restaurari, propter quod inconveniens minime "videtur, si quies lassæ ecclesiæ præberetur;—ne tamen "tam sanctæ ejusdem Romanæ ecclesiæ desiderio pioque "proposito videatur ecclesia Gallicana deesse,—nos ad "illud offerimus subsidium faciendum, quod vestræ "sanctitatis prudentia et clementia circumspecta, cala- "mitatibus et miseriæ dictæ ecclesiæ Gallicanæ in- "spectis, duxerit imponendum. De vestra sanctitate "proviso, quod seculares, prout dictum est superius, "et ecclesiæ etiam tam in regno Franciæ, sed etiam "ubicunque constitutæ, subsidium faciant in hac parte, "ut sic quod omnes tangit, ab omnibus supportetur; f. 217 b. "et pro istis ad curiam deferendis et vestris depor- "tandis beneplacitis in prædictis, tales ad vestræ sanc- "titatis præsentia[m] destinamus procuratores nostros "præcipuos et nuncios speciales, eidem sanctitati humi- "liter supplicantes, quatinus nos dignetur habere si "placet excusatos, si minus sufficienter respondimus et "consulimus ad prædicta, cum propter insufficientiam "nostram evenerit et temporis brevitatem."

Responsio Arelatensis Concilii ad summum pontificem pro subsidio Terræ Sanctæ talis est.

Answer of the Council of Arles to

"Quod omnis religiosorum umbra pugnantium, cujus- "cumque ordinis sint, unum ordinem habeant, uni

"magistro obediant, et secundum suarum possibilitatem "tam rerum mobilium quam immobilium, certum numerum statua[n]t ad bellandum pro subsidio Terræ "Sanctæ, tum ad inquirendam Terram Sanctam, tum "ad perpetue conservandam. Item quod omnes religiosi et clerici contribuant secundum verum judicium "rationis. Item quod Deum habentes præ oculis, "benigniter et misericorditer faciant quod postea facere "tene[a]ntur. Et sic de largitione omnium clericorum "fiat accentus universis bellatorum. Item[1] quod omnes "religiosi, reges, principes, duces, barones, comites, et "omnes subditi eorum Christianitatis illud idem facere "tene[a]ntur. Item quod omnia regna, et maxime "regnum Franciæ, sint ad invicem pacificata; et tunc "omnibus istis rite factis, ecclesia Gallicana libentissime secundum possibilitatem suam aperiet manus "suas pro recuperatione dictæ terræ. Item[1] quod "omnes Templarii et Hospitellarii ad unum ordinem, "ut dictum est, reducantur et etiam uniantur."

A.D. 1291. the Pope respecting the affairs of the Holy Land.

Eodem anno misit Soldanus quandam literam regi Armeniæ sub hac forma:

"Nos Soldanus Mellec et Asseraph, magnus dominus, "sapiens, rectus, fortis, potens, solicitus, bonus seculo "et fidei, Soldanus Sarracenorum et perfectorum salvandorum, vivificator juris seculo, faciens justitiam "oppressis et opprimentibus, ædificator dominationis, "Soldanus Arabum, Turcorum, et Persarum, conquisitor terrarum et provinciarum, debellator et victor "exercituum Francorum, Armenorum, et Tartarorum, "rex et dominator in gemmo[2] et gemmis maris, dominus "duarum adorationum, orientis scilicet et meridiei, "servus duarum grandium domorum, scilicet Mechæ "et Ierusalem, dominus regum et Soldanorum, parti-

Letter of the Sultan to Hayton II., King of Armenia, mentioning the capture of Acre.

[1] MS. *Ita*.

[2] Sic.

A.D. 1291. "cipator ammiralium fidelium, filius Soldani Melec "Monossorii, ensis fidei, Calaon Salathi, in nomine Dei "misericordis misericordiam. Istæ nostræ literæ nobili "et honorabili sapienti, simili leoni, Haytono, de stirpe "Christi; (gloria[m] nationis crucis, lumen sequentium "Jesum, amicum regum et Soldanorum, faciat eum "Deus;) de his quæ providerit in futurum super his "quæ superventura sunt sibi, et [ut] uniat eum cum "obedientibus private et manifeste, et recipiat in "propria persona sua cum patientia tribulationem "emergentem supra suam nationem, ex quo viam non "invenit contra standi.

"Facimus tibi notum, quod civitatem Acon, quæ "erat sedes fidei crucis, conquisimus eam, et in tam "paucis diebus obsedimus eam, quod milites cum "omni potentia sua non potuerunt eam defendere "et portare multitudinem exercitus obsidentis, et tan- "tum eos distrinximus et coartavimus, quod susti- "nere nequiverunt multitudinem occisorum, et quan- "tumcumque nominati essent et privilegiati milites, "una transacta[1] hora diei, omnes a nobis fuerunt "ferrati et compediti. Et milites Hospitalarios omnes "noster vibrans ensis consumpsit. Et Templarii pro- "ditionem fecerunt super civitatem Achon et super "suos Francos, ex eo quod dubitabant de sua terra; f. 218. "sed nec sic evaserunt ruinæ eventum, et similiter "Hospitalarii Almanorum. Ex eis nolumus cambium; "ecclesias omnes coæquavimus terræ; et super alta- "ribus fuerunt trucidati, qui ad obedientiam populum "detinebant et inducebant. Et patriarcha ipse traditus "est in tribulationem. Et si multitudinem videretis "thesaurorum qui pervenerunt ad manus hominum, "nam adcantarii ponderabantur nomine, indeclinabile "pondus. Et tanta dominarum fuit multitudo, quod

[1] MS. *transacto.*

"una vendebatur pro dragma. Et si videretis turres A.D. 1291.
"Achon, devenerunt enim ad vastitatem et in agri-
"culturam; et hujus civitatis conquestus certus est.
"Et ex præsentiarum nostrarum literarum exhibitione
"scire poteris, corpora mortuorum coæquantur balistariis,
"et ignem supponentes[1] mortuorum corporibus, in pul-
"verem redacta sunt. Et ex armamentis fieri fecimus
"compedes pro pedibus eorum qui vivi supersteterunt.
"Et comites et barones qui super eorum capita portare
"consueverant, ligati et compediti ad carcerem ducti
"sunt. Et tu, o rex, si teipsum castigaveris super
"hujus rei eventum, qui super civitatem Achon evenit,
"salvus eris; quod si non feceris, sanguinem plorabis
"cum eis, et super te dicetur quod super eis dicitur,
"ibis tu et terra tua sicut ipsi iverunt, per ensem.
"Et si cognoveris eventum eorum quæ acciderunt, ad
"profectum melius tibi erit, et venias personaliter cum
"dominis tuis et tributo duorum annorum, quod est
"super te, ad altitudinem portarum nostrarum, sicut
"homo qui vult salutem propriæ personæ et terræ
"suæ, et qui nolit subterfugere robur potentiæ nostræ;
"et dicere poteris quod post Achon desolationem,
"nullus remansit præter me. Idcirco labora cito et
"cogita de te, antequam in muscipulam cadas."

Alia litera Soldani ad regem Armeniæ.

Another letter of the Sultan to the King of Armenia mentioning the capture of Tyre.

"Nos Soldanus Mellec Asseraph, magnus dominus,
"sapiens rectitudine, potens, laboriosus, bonus seculo
"et legi, Soldanus Sarracenorum et salvandorum,
"vivificator juris seculo, faciens justitiam oppressis et
"opprimentibus, hæreditator regnorum, Soldanus Arra-
"bum, Persarum, Sarracenorum, et Turcorum, con-
"quisitor terrarum et mundi convictor, triumphator
"et debellator exercituum Francorum, Armenorum, et
"Tartarorum, Alexander temporis præsentis, tributor

---

[1] Sic MS. Quære, *igne supposito?*

A.D. 1291. "bonorum, rex in gemmis maris, dominus duarum "adorationum, minister duarum grandium domorum, "dominus regum et Soldanorum, participator ami-"ralium fidelium, filius Soldani Mellec Monossorii, "ensis fidei, Calaon Salathi, in nomine Dei miseri-"cordiosi. Istæ literæ nostræ magno forti regi "Haytono, bautaura. Idem laus nationis Christi, "liberum a regibus et Soldanis faciat eum Deus. "De illis qui se castigant super his quæ acciderunt, "et eorum non inquirens causam, sustineat cum "patientia quæ acciderunt super suam nationem, et "hæc omnia super suos refundet, et donet ea quæ "petuntur de regno suo, ut possit adquirere nostræ "altitudinem benivolentiæ et voluntatis, et hodie "compleat quod heri complendum distulit, et sic "effugiat altitudinem ensis nostri, nulliusque alterius "ensem præcavens. Facimus tibi notum quod qua "hora capta fuit civitas Achon, Tyrus eam associavit "et se ipsam tradidit cum habitatoribus suis in manus "fortissimi ensis nostri, et quod erat alienatum extitit "congregatum. Et culpabiles uniti et congregati "insimul erant appodiati super fortitudinem genera-"tionis ipsorum. Ita quod in destructione ipsorum "cum ipsis pariter ruerant ad superficiem terræ. Ipsa
f. 218 b. "etiam eadem hora qua habitatores Acon educti sunt "extra, pro amputandis eorum capitibus, supervene-"runt nova, quomodo nostri potentes exercitus ceperant "civitatem Tyri et eorum compleverant voluntatem, "omnes quos obsederant, trucidantur[1] occidentes. Et "nihil valuit Francis fortitudo ipsorum, omnis fortitudo "murorum, nec mare eisdem ullum præbuit præsidium, "nec eis valuit custodia Salechadyn, quando civitatem "cepit Achon, et non cognoverunt quomodo debeamus "eos destruere et desolare, et eorum conquestus certus

[1] Sic MS. Quære, *truculenter*?

"et verus est. Ex hac serie literarum noveris, quod "neque in civitate Achon neque in civitate Tyri murus "remanserat, neque turris, quin eos a fundamentis "emiserimus omnes. Et nulla remansit fera in terra "nec avis in cœlo, quin omnes venerunt ad convivium "corporum occisorum Francorum. Et tantus fuit fletus "captivorum quod eorum lacrimæ a facie per pectus "defluxerunt sicut flumen, et alios multos nobiles et "magnos occidimus nostro vorante ense, et plures "alibi compedivimus. Unde si tu vis, aspice nostrum "ensem fortissimum in his quæ acciderunt, et nisi in "persona tua experiri volueris nostrum ensem fortis-"simum super te rorem effunde[n]t[em], sicut super "contrarios nostros effudit. Et post desolationem "civitatis Achon et civitatis Tyri, nulla remansit terra "cujus montes non humiliaverit in potentia, excepta "tua terra; sed cum civitas Assisi capta fuit, vinculis "ferreis te constrinxit. Et nihil ab hujusmodi malo "te potuit liberare, nisi personaliter venias cum "tributo duorum annorum, quod Tartaris mittebas "qui te gravarunt et errare fecerunt. Labora igitur "et facias quod tibi præcipimus antequam super te "ira nostra solvatur. Et cito venire satage, ut non "pœniteas, quia tibi post tempus pœnitentia non "valebit." A.D. 1291.

Littera regis Armeniæ ad regem Angliæ, eodem anno.

"[1] Excellentissimo domino, domino Edwardo, Dei "gratia illustri regi Angliæ, Haytonus eadem gratia "rex Armeniæ, salutem et prosperos ad vota suc-"cessus. Letter of the King of Armenia to Edward I.

[1] This has been printed from another MS. by Mr. Stevenson among the "Illustrative Documents" to the Chronicle of Lanercost, printed for the Bannatyne Club in 1839, p. 487.

A.D. 1291. "Dudum considerantes cismarinæ Christianitatis debilitatem, et inimicorum potentiam attendentes, nos "et alii[1] Christianitatis habitatores, literis diversis ac "specialibus[2] nunciis curavimus excitare tam summum "pontificem quam alios dominos et principes transmarinos, ut futuris occurrendo periculis Terræ Sanctæ "de tali subsidio providerent, per quod posset ab "inimicorum potentia defensari; sed quantis quamve[3] "diris persecutionum flagellis inter expectationes hujus[modi] olim angustiata fuerit dicta terra, non "oportet literis explicari, cum fama jam insonuerit "fere per universas provincias orbis terræ. Et licet "Christi pretioso sanguine dicta terra rubricata "dudum prostrata jacuerit,[4] cotidie et[5] canibus lacerata, quasi nulla mala præterita judicantur, respectu "eorum quæ Christianis in ea degentibus noviter "evenerunt. Ecce[6] persecutor nequissimus, videlicet "juvenis iste Soldanus,[7] quanto callidior, tanto patre "deterior, sanguinem sitiens Christianum, de Egypto "eduxit nefandi generis exercitum copiosum, et patrissare conatus, ut posteris de se memoriale relinqueret, quod fuerit[8] Christianorum infestissimus persecutor, opulentam civitatem Achon diris insultibus "coartatam post brevem obsidionem[9] suo dominio "subjugavit. Ut si[10] pater Tripolyn, iste Achon immaniter devastaret; sed non est[11] (pro dolor) æqua "amissionis conditio utriusque. Nam Tripolitana "captivitas in detrimentum aliquorum accessit, Achon "vero universorum Christianorum habitantium in

---

[1] S. inserts *cismarinæ*.

[2] MS. *spiritualibus*.

[3] S. *et quam*. In the previous line S. omits *ab*, and in the following, *olim*.

[4] S. *per universas orbes quod terra Christi pretioso sanguine dudum prostrata jacuerit*.

[5] S. *a* for *et*.

[6] S. inserts *enim*.

[7] S. inserts *qui*.

[8] S. *fuit*.

[9] S. inserts *aliquorum*.

[10] S. *sicut . . . devastavit*.

[11] S. omits *est*.

" partibus cismarinis.[1] Nam habitatores Tyri, Sydonis, A.D. 1291.
" Berinthii, Ancheradii, et omnium aliorum locorum
" Siriæ, illis infelicissimis rumoribus intellectis, ad
" naves, tanquam ad ultimum refugium recurrentes, f. 219.
" continuo fugierunt, et dicta loca mox fuerunt abs-
" que ulla contradictione[2] ab hostibus occupata. O
" quam lacrimabile detrimentum! O quam dira
" et horrenda calamitas! in omnibus partibus Sirri-
" anis, viris gladio interemptis, mulieribus et par-
" vulis captivatis, civitatibus funditus conquassatis,
" in uno momento temporis divini[3] nominis cultus per
" inimicorum potentiam est deletus. Et quod pejus
" est his, licet pauci numero qui per fugæ reme-
" dium evaserunt, et qui etiam in partibus cisma-
" rinis invocant nomen Christi, nulla spes promit-
" titur de salute, cum sint viribus propriis inæquati,[4]
" et semper creverit[5] potentia inimici; unde nisi
" recordetur Dominus quid acciderit[6] nobis, et ob-
" probrium populi sui respiciat de solio sancto suo,
" hæreditas ejus ad alienos est versa, et domus ad
" extraneos totaliter devolvetur. Nam prædictus[7]
" sceleratissimus hostis, velut alter Antiochus, in
" tanto furore superbiæ est elatus, quod ut publice
" prædicatur, juravit se non passurum vivere super
" terram aliquem Christi caractere insignitum. Unde
" si præterita calamitas est deflenda, futura potius
" est tremenda. Ecce enim nihil aliud superest[8]
" Christiano populo in partibus cismarinis nisi regnum
" Armeniæ, in quo fere omnes reliquiæ Christianorum
" convenerunt per fugæ remedium evadentes. Sed
" quid potest[9] brevitas ipsius[10] regni contra potentiam

---

[1] S. *Sirianis.*
[2] S. *conditione.*
[3] S. *dominici.*
[4] S. *enervati.*
[5] S. *creverint.*
[6] S. *quæ acciderunt;* om. *nobis.*
[7] S. om. *prædictus.*
[8] S. *superesse.*
[9] S. *possit.*
[10] S. om. *ipsius.* Quære, *unius?*

A.D. 1291. " tantorum inimicorum, a quibus undique circuitur.[1] " Certe in uno est hiatu gutturis absorbendum,[2] " cum sit viribus diminutum et omni subsidio desti- " tutum, nisi Deus celeriter suam ei porrigat dexteram " adjutricem.

" Cum igitur,[3] serenissime Domine, vos noscamus " imbutum zelo fidei præ cæteris principibus Christi- " anis pro liberatione terræ consecratæ cruore pretio- " sissimo[4] Jesu Christi, qui quandoque[5] non peper- " cistis laboribus personæ propriæ nec expensis, ad " excellentiam vestram, quæ post Deum est speci- " alis anchora spei nostræ,[6] fiducialiter recurrimus " in tanto discrimine constituti, regalem majestatem " vestram capite submisso lacrimabiliter, subjectivis " precibus, prout possimus, exorantes, quatinus divini[7] " contemplatione nominis ac religionis Christianæ[8] " zelo salutis, ad terræ nostræ status miseriam mise- " rationis oculos extendatis.[9] Super his quæ viri " religiosi[10] fratres Angelus et Marcus de ordine Mino- " rum, ac dilecti et fideles milites Vasaac de cog- " natione nostra et Gifredus Countisse,[11] nostri nuncii " speciales, vivæ vocis oraculo vestræ excellentiæ ex- " plicabunt, tale consilium majestas vestra dignetur " apponere et juvamen, quod, vestra mediante sere- " nitate salubri, ad ipsius[12] honorem et laudem, necnon " divini nominis amplitudinem conservandam, præno- " minata terra nostra ac reliquiæ dispersionis[13] Chris- " tianæ degentis in ea populi, qui de Siria a[14] Sarra- " cenorum manibus evaserunt, valeant defensari, ut

[1] S. *circuitum.*

[2] S. *absorbenda,* and so *diminuta* and *destituta.*

[3] S. *ergo.*

[4] S. *pretioso.*

[5] S. *quidem.*

[6] S. omits *spei nostræ.*

[7] S. *prout possumus, exhortantes Domini.* MS. *divine.*

[8] S. omits *Christianæ.*

[9] MS. *extendenť.*

[10] S. adds *ac discreti.*

[11] S. has *delecti et fideles nostri A. et B. comites.*

[12] S. *vestram.*

[13] S. omits *dispersionis.*

[14] S. *et.*

" proinde grata retributionum[1] obsequia mereamini A.D. 1291.
" in futuro, et in[2] præsenti excellentiæ vestræ præ-
" conium latius devulgetur. Conservet excellentiam
" vestram Dominus per tempora longiora. Datum
" xv. Junii."

Bernard, bishop of Tripoli, comes to England.

Eodem anno venit in Angliam episcopus Tripolitanus, nomine Bernardus, deferens secum literam apostolicam sub hac forma:

The letter of Nicholas IV. respecting him.

" Nicholaus episcopus, servus servorum Dei, vene-
" rabilibus fratribus archiepiscopis et episcopis, ac
" dilectis filiis electis, abbatibus, prioribus, decanis,
" archidecanis, præpositis, officialibus, rectoribus, et
" archipresbyteris, plebanis, et aliis ecclesiarum præ-
" latis et clericis, ac ecclesiasticis personis religiosis, et
" aliis, eorumque capitulis et conventibus, exemptis
" et non exemptis, Cisterciensis, Præmonstratensis, Clu-
" niacensis, Cartusiensis, Camaldulensis, Sancti Bene-
" dicti, Sancti Augustini, Sancti Willelmi, et aliorum
" ordinum, necnon magistris, præceptoribus, et fra-
" tribus domorum militiæ Templi, Hospitalis Sancti
" Johannis Ierosolimitani, et Sanctæ Mariæ Theotoni-
" corum, per regnum Angliæ constitutis, ad quos istæ f. 219 b.
" literæ pervenerint, salutem et apostolicam benedic-
" tionem.

" Cum venerabilem fratrem nostrum Bernardum,
" episcopum Tripolitanum, virum utique morum ho-
" nestate conspicuum, scientia præditum et provi-
" dentia circumspectum, ac nobis ac fratribus nos-
" tris meritis suæ probitatis acceptum, confidentes de
" ipsius circumspectione laudabili et providentia cir-
" cumspecta, pro quibusdam Terræ Sanctæ negotiis ac
" ecclesiæ Romanæ, in regnum Angliæ destinemus;
" universitatem vestram rogamus, monemus, et hor-
" tamur attente, per apostolica nobis scripta firmiter
" præcipiendo mandantes, quatinus eundem episcopum,

---

[1] S. *gratia retributioni.* [2] S. *et in futuro et etiam.*

A.D. 1291. "cum per vos vel per loca vestra transitum fecerit, "pro vestra et apostolicæ sedis reverentia benigne "recipientes, et condigna honorificentia pertractantes, "sibi in duabus marcis starlingorum pro suis ac "familiæ suæ et evectionum[1] suarum necessariis qua- "libet die, et de securo conductu nisi non in evectio- "nibus opportunis, si suæ in via decesserint aut defe- "cerint seu alias impeditæ fuerint in eundo, morando, "et redeundo, cum per eum vel ejus nuncium fueritis "requisiti, liberaliter providere curetis. Et si eundem "episcopum in aliquibus [ ][2] vel loco inter- "dum moram trahere contigerit, volumus quod non "solum eorundem locorum, verum etiam eis vicinarum "vel adjacentium partium, sicut idem episcopus pro "hujusmodi oneribus dividendis et facilius suppor- "tandis viderit expedire, archiepiscopi, episcopi, electi, "abbates, priores, decani, archidecani, præpositi, offi- "ciales, rectores, archipresbyteri, et alii ecclesiarum "prælati et clerici, ac ecclesiasticæ personæ religiosi "et alii, eorumque capitula et conventus, exempti et "non exempti, Cisterciensis, Præmonstratensis, Clunia- "censis, Cartusiensis, Camaldulensis, Sancti Benedicti, "Sancti Augustini, Sancti Willelmi et aliorum ordi- "num, necnon magistri, præceptores et fratres domo- "rum militiæ Templi, Hospitalis Sancti Johannis "Ierosolimitani, et Sanctæ Mariæ Theotonicorum in "prædictis contribuere teneantur; præceptum nos- "trum taliter implennire, quod idem[3] episcopus cum "ad nos redierit, de vobis grata nobis referre valeat "et accepta; et nos devotionem vestram exinde pos- "simus merito commendare. Alioquin sententiam quam "episcopus, cui super hoc auctoritate præsentium "plenam concedimus facultatem, per se vel per alium "seu alios rite taliter in rebelles [promulgaverit,]

[1] MS. *evectionem.*
[2] A word is apparently omitted.
[3] MS. *iidem.*

"ratam habemus, et faciemus auctoritate Domini[1] usque A.D. 1291.
"ad satisfactionem condignam appellatione remota in-"violabiliter observari; non obstante si est aliquibus "ab apostolica sede indultum, quod legatis seu nunciis "ipsius sedis aliquam procurationem seu provisionem "aut subventionem exhibere vel in ipsa contribuere, "seu quod interdici, suspendi, vel excommunicari non "possint per literas apostolicas, quæ de indulto hujus-"[modi] et tanto tempore ipsius plenam et expressam "ac de verbo ad verbum non fecerint mentionem, seu "aliquibus privilegiis vel indulgentiis quibuscumque "personis vel locis aut ordinibus, sub quavis forma "verborum ab apostolica sede concessis, de quibus et "quorum totis tenoribus plenam et expressam oporteat "in nostris literis mentionem fieri, et per quæ præ-"dictorum effectus impediri valeat quomodo[cum]que "vel differri. Datum apud Urbem Veterem, iiii^to^ idus "Septembris, pontificatus nostri anno iiii^to^."

"Has quidem literas nos, frater Bernardus de "ordine Sancti Benedicti, miseratione divina Tripoli-"tanus episcopus, de originalibus explanari fecimus "et transcribi, quas ad cautelam fecimus nostri sigilli "munimine roborari."

"Frater Bernardus de ordine Sancti Benedicti, "miseratione divina Tripolitanus episcopus, discreto "viro officiali reverendo in Christo patris domini, Dei "gratia Norwycensis episcopi, salutem et sinceram in "Domino caritatem.

Bernard's letter to the bishop of Norwich.

"Pro parte domini nostri summi Pontificis in f. 220.
"regnum Angliæ destinati, ubi ultra quam spera-"remus, non oportet moram trahere longiorem, habui-"mus et recepimus ab eodem domino episcopo viginti "marcas starlingorum pro taxata nobis ab apostolica "sede procuratione, duarum videlicet marcarum per

[1] MS. *domino*.

A.D. 1291. "diem, sicut in litteris papalibus quarum tenorem "dicto domino episcopo sub nostro sigillo duximus "destinandum, plenius continetur. Verum ut onus "ipsius procurationis eo levius feratur quo fuerit inter "plures divisum, discretioni aut fidelitati vestræ impo-"nendas et proportionaliter dividendas[1] prædictas xx. "marcas [committimus] cum justis et moderatis expensis "hac de causa faciendis, inter prælatos, clericos, religiosos "et alios quos prædictæ papales literæ comprehendunt in "civitate Norwyci et ejus diocesi constitutos, exemptos "et non exemptos, necnon contradictores et rebelles per "censuram ecclesiasticam compellendos. Ac si qui for-"sitan occasione prædicta vestras incurrerint sententias, "eas relaxandas auctoritate apostolica qua in hac parte "fungimur, plenam concedimus facultatem. Porro ab "onere solutionis dictarum xx. marcarum Templarios "[et] Hospitalarios, qui nobis pro omnibus eorum "domibus in Anglia procurationem nostram solverunt, "exemptos esse volumus et immunes, decernentes eos "ad prædicta aliquatenus non teneri. Ceterum scire "vos volumus, quod nostræ intentionis non est, ut "idem dominus episcopus ab hujusmodi onere totaliter "excludatur, sed prout juste ac rationabiliter ejus "facultates exigunt, suam teneatur solvere portionem. "Datum apud Londoniam, xii^mo^ die Januarii, ponti-"ficatus domini Nicholai papæ iiii^ti^ anno iiii^to^."

A.D. 1292. Death of Pope Nicholas IV. Affairs of Scotland. Death of Robert Burnel.

Anno gratiæ MCC nonagesimo secundo, et regni regis Edwardi filii Henrici vicesimo primo, obiit papa Nicholaus. Eodem anno post festum Sanctæ Trinitatis rex intravit Scotiam. Eodem anno circa festum Sancti Edmundi, reddidit judicium super regnum Scotiæ pro Johanne Balyole. Eodem anno dictus Johannes fecit homagium domino regi infra Natale pro regno Scotiæ. Eodem anno obiit Robertus Burnel Bathonensis episcopus. Eodem anno fuit magister Willelmus de

---

[1] MS. *dividendi.*

Marchia electus in episcopum Bathoniæ. Eodem anno obiit Johannes de Pecham de ordine fratrum Minorum, archiepiscopus Cantuariensis. Eodem anno fuit magister Robertus de Wynchelse electus in archiepiscopum Cantuariensem. Eodem anno fuit magna discordia inter aliquos cardinales, papali[1] sede vacante. Eodem anno marinarii de Normannia congregati fuerunt in magna multitudine navium, et deprædati fuerunt marinarios Angliæ, et multos interfecerunt, et plures naves merserunt.

A.D. 1292. Death of John Pecham, archbishop of Canterbury. Election of Robert of Winchelsea.

Everisden, p. 267. Hemingburgh, ii. p. 40.

Anno gratiæ MCC. nonagesimo tertio, marinarii de regno Angliæ congregati sunt in magna multitudine ut oppugnarent marinarios Normanniæ, et ut se ab ipsis defenderent, ut audacter ad negociandum, ad mercandizandum navigarent. Et licet quamplures essent de regno Angliæ, propter quandam tempestatem omnes ingressi sunt loca ad salvandum se, nisi lxx^ta iiii. naves quæ remanserunt in mari; et tunc Normanni, idus Junii,[2] cum magna superbia et multitudine armatorum, et clxxx.[3] navibus, ventum ad voluntatem habentibus, marinariis Angliæ et Baunis appropinquaverunt. Vento vero in contrarium se movente, prædicti marinarii de Anglia et Bauna contra Normannos conflixerunt, et licet tam pauci contra tantam multitudinem dimicarent, eos tamen strenue et quasi miraculose evicerunt, quasdam naves ibidem comburentes, quasdam submergentes, quasdam secum perducentes. Si qui vero fugientes ad terram devenirent, ab Anglicis et Baunis ibidem existentibus occisi fuerunt. Eodem anno fuerunt multi marinarii de hominibus comitis Holandiæ et Selandiæ immaniter et crudeliter apud Sniterle interfecti, quibusdam navibus igne concrematis, et aliquibus mersis, aliquibus retentis; bonaque

A.D. 1293. Naval battle between the English with the seamen of Bayonne, and the seamen of Normandy. June 13. f. 220 b. Some Dutch sailors murdered at Sniterleye.

[1] MS. *papale*.

[2] So Everisden. Hemingburgh gives Ap. 14. Compare Pauli. Geschichte von England, iv. p. 80, note 2.

[3] MS. *ix*.

xx

A.D. 1293. eorum marinariorum fuerunt deprædata, aliqua rapta, aliqua furtive subtracta. Eodem anno fecit rex inquiri super dictis malefactoribus per Willelmum de Redham vicecomitem Norfolchiæ. Eodem anno misit rex pro prædicto delicto justitiarios dominos Petrum de Campanea et Johannem Butecurte, qui rigide procedentes quamplures de partibus Sniterleye suspendi fecerunt, videlicet xiii.; et unum ballivum hundredi, quia noluit se supponere inquisitioni, carceri adjudicaverunt sub hac forma, videlicet, quod die quo commederet non biberet, et panem quem haberet de vilissimo pane, et potum quem haberet aqua putrida, et nudus sederet nisi solummodo in linea roba, et super nudam terram, et quod oneratus esset ferro de manibus usque ad cutes, et de pedibus usque ad genua, quousque vellet se supponere.

Investigation and punishment of the murderers.

Eodem anno dominus rex Franciæ mandavit literam domino regi Angliæ in hæc verba:

Letter from Philip king of France summoning Edward, as duke of Aquitaine, to appear before him to answer for the attack on the seamen of Normandy.

Rymer, i. p. 793. Matt. of West. p. 419.

"Philippus, Dei gratia, Franciæ rex, Edwardo, eadem gratia, regi "Angliæ, consanguineo suo, tenenti ducatum Acquitaniæ,[1] sa- "lutem.

"Cum notorium sit et manifestum per rei evidentiam, adeo "quod nulla tergiversatione potest celari, quod homines de "Bayona regni nostri, coadunatis sibi[2] pluribus aliis, qui de "regno vestro Angliæ assumptis navibus et armis, ac hominibus "armatis in magna multitudine, ibidem palam et publice collectis, "vobis non insciis, vel saltem ignorare probabiliter non valen- "tibus; exierunt animo nefando[3] homines et subjectos[4] nostros "in[5] Normannia, et de quibusdam aliis partibus regni nostri, tam "in terra, quam in mari, in locis etiam nostræ jurisdictioni sub- "jectis, nequiter invaserunt; innumeros ex eis inhumaniter occi- "dendo, stragemque ex eis horribilem faciendo, multos ex eis "capiendo,[3] adhuc captos detinendo, ac eosdem navibus et mercibus, "quasi inæstimabilibus, ex diu ante concepta nequitia depræ- "dando; confectis quam pluribus[6] ex dictis navibus et submersis, "spretis etiam contemptibiliter[7] multis prohibitionibus nostris et

[1] R. om. these three words.
[2] R. and M. W. insert *quam*.
[3] R. inserts *et*.
[4] R. and M. W. *subditos*.
[5] R. and M. W. *de*.
[6] R. *confractis quam plurimis*. M. W. *confractis quam pluribus*.
[7] R. and M. W. *et contemptis*.

Rymer, i. p. 793. Matt. of West. p. 419.

"mandatis, factis [et] propositis sollemniter et publice, ac palam "edictis Burgensibus et Bayonensibus,[1] et in aliis multis locis, ne "aliquis prædictis, vel aliis quibuscumque, specialiter per terram "vel mare vehentibus merces suas, præsumeret forisfacere, seu "alias offendere quoquo modo. Naves autem[2] superstites, et "dictas[3] merces ad regnum vestrum Angliæ transvehendo, quas "in vestra ditione[4] receptastis . . . scienter; et per nuncios nos-"tros super eorundem existentium et apparentium restitutione "requisitus,[5] sufficienter restitutionem facere non curastis; sed "potius contempsistis, licet vobis ex parte nostra oblatum fuerit, "quod si qua existentia et[6] apparentia, per homines regni nostri "capta, detinerentur de bonis subjectorum vestrorum, de his "restitutionem vobis fieri faceremus. Cumque notorium sit et "manifestum similiter, quod quamplures dictorum hominum de "Bayona, adjunctis sibi nonnullis malefactoribus aliis, villam "nostram de Rupella proditionaliter invaserunt, insultus quam-"plures facientes in eam, et habitatores ipsius, quosdam etiam "occidentes ex eis, et alios multipliciter damnificantes. Nos "autem,[7] cum excessus et facinora prædicta non possemus[8] "conniventibus oculis pertransire, vobis et[6] locum vestrum in "Vasconia et Bayona tenentibus, quod certum numerum dicto-"rum hominum de Bayona, per vos vel per dictos[9] locum "vestrum tenentes, in prisona[10] nostra Petragensi mitteretis, infra "terminum jam elapsum, pro faciendo quod ratio suaderet[11] et "justitia postularet, [præcepimus]: et alia quædam mandata super "prædictis, tam per patentes literas nostras, sufficienter fieri "fecimus et injungi, quibus injunctionibus et mandatis parere "contumaciter et contemptibiliter est neglectum.[12] Cumque, ex "certis et legitimis causis, saysiri mandaverimus civitatem Burde-"genensem, et terram Agenensem, et totam aliam terram, quam "infra senescalliæ nostræ Petragensis metas, in Petragorcinio, "Caturomio, Lemocinio, gentes vestræ nomine vestro tenebant; "et locum vestrum tenentes in locis prædictis, gentibus nostris "dictum mandatum nostrum, sine armis, executioni demandan-"tibus, inobedientes fuerunt contumaciter, et rebelles; et adhuc in

A.D. 1293.

f. 221.

---

[1] R. and M. W. *editis Burdigali et Baioniæ.*

[2] R. and M. W. *etiam.*

[3] R. and M. W. *omnes.*

[4] R. and M. W. *jurisdictione.*

[5] R. *requisiti.* M. W. *requisitis.*

[6] R. and M. W. *vel.*

[7] R. and M. W. *eosdem.*

[8] R. and M. W. *possumus.*

[9] R. and M. W. *prædictos.* MS. *dictum.*

[10] M. W. *persona.*

[11] R. and M. W. *persuaderet.*

[12] R. *neglectum extitit et etiam recusatum.*

A.D. 1293. "rebellione persistunt, mandatis nostris et gentibus[1] non parentes[2]; "sed, quod gravius est ferendum, civitates, castra, villas, et loca "dictæ terræ contra nos munierunt,[3] inforciaverunt, muniunt "et inforciant tota die, volentes, modo quasi hostili, justicia- "tioni nostro feodo[4] resistere, nec quædam castra et fortalicias,[5] "quæ ab eis, ex certis et legitimis causis, per gentes nostras "requiri fecimus, reddere voluerunt, sive ea [reddere noluerunt, "sive ea reddere][6] contemptibiliter recusarunt, et gentes terræ "illius ad resistendum nobis et nostris, minis et muneribus "concitaverunt, concitant et invitant,[7] contra nos gentes nostras "juramentis propriis astringentes,[8] ac in assisis et alias ex parte "vestra posuerunt publice et eduxerunt,[9] quod nobis et gentibus "nostris in nullo pareatur.[10] Immo si gentes nostræ justificando, "sicut ad nos pertinet, aliquid seysiant, capiant,[11] [vel explectent] "vel saysire vellent, capere, vel explectare; quod fierent, aut fiant[12] "violenter rescussæ, quæ[13] jam in multis locis[14] facinorosis operibus, "prout publica referente fama didicimus, expleverunt; "seysinas nostras in multis locis[15] vituperabiliter infringendo, "et gentes nostras cum armis per violentiam turpiter expel- "lendo,[16] verberando, et de terra illa violenter eiciendo, et alias[17] "viliter protractando; et in prædictis et pluribus aliis sedi- "tionem publicam, contra nos et jus nostrum regium facientes, in "præjudicium superioritatis nostræ, et læsionem regiæ majestatis, "quæ tam diu, et tam notorie perpetrata sunt, et adhuc tota "[die] perpetrantur, quod horum ignorantia vel[18] habere causari "verisimiliter non potestis. Cumque, publica fama deferente,[19]

Rymer, i. p. 793. Matt. of West. p. 420.

---

[1] R. and M. W. insert *nostris*.

[2] MS. *parentibus*.

[3] R. inserts *et*; om. *tota die* in the next line.

[4] R. *nostri feodi*. M. W. *justificationi nostræ feodi*.

[5] R. *fortalicia*.

[6] The words in brackets are from M. W. R. has *set*, i. e. *sed*. In the next line MS. inserts *de* before *nobis*.

[7] R. *terroribus commoverunt contra nos, et etiam concitarunt*. M. W. has *in viis et itineribus*.

[8] R. omits *contra—astringentes*. Below, M. W. *literas* for *et alias*. R. *aliis*.

[9] R. *proposuerunt et publice edixerunt*. M. W. *dixerunt*.

[10] R. *pareretur*; om. *nobis et*. M. W. *nec* for *et*, and *ullo*.

[11] R. *saisierent, caperent vel explectarent*.

[12] R. and M. W. add *gentibus nostris*.

[13] R. *quod*; om. *jam*.

[14] R. adds *et casibus*.

[15] R. *terris*. M. W. om. all from *locis* two lines before, and reads *intemporabiliter* for *vituperabiliter*.

[16] R. adds *comminando*.

[17] R. and M. W. *alios*; M. W. *violenter*.

[18] R. and M. W. *ignorantiam vos*.

[19] R. and M. W. *referente*.

Rymer, i. p. 793. Matt. of West. p. 420.

" ad nos pervenerit, quod, post appellationes multas et a multis, A.D. 1293.
" locum vestrum tenentibus, ad curiam nostram interpositas, " occasione appellationum,[1] in magnum et grave præjudicium " superioritatis et jurisdictionis nostræ contemptum, appellantes[2] " ipsos a jurisdictione nostra[3] propter easdem appellationes " exemptos,[4] irrationabiliter,[5] crudeliter, nulla humanitate ser- " vata, sed spreta reverentia nobis debita, tractaverunt, capiendo " et strictis[6] carceribus mancipando, videlicet, Gumbandum de " Tyranno, Bernardum de Remuano, Andream de Boysac, Bar- " nafusum Coceti dictum Ros, et quamplures alios, bonis suis " omnibus spoliando, et de suis domiciliis, locis, et hæreditatibus " expellendo, mutilando[7] dictum Gersiam et quam plurimos alios; " suspendendo Arnaldum de Bordys, Bernardum Pelliterii, et " quemdam vocatum Furmage; et in gulas eorum furces aperte " post communi cordis ligando,[8] ne loqui possent seu appellare, " aut appellationes suas renovare; inhibendoque, sub pœna sus- " pendi[i] a quibusdam notoriis requisitis[9] appellantibus ut[10] super " dictis appellationibus publica conficerent instrumenta, ne hujus- " modi instrumenta facerent, videlicet, magistro Martino Mer- " cerii et pluribus aliis; aliasque[11] incarcerando et eos[12] detinendo, f. 221 b.
" pro eo quod dicebant quod a senescallo vestro Vasconiæ, et de " tota terra Agenensi ad nos licitum erat appellare; videlicet, " magistrum Reymundum de Locussano advocatum de Agenesio, et " quamplures alios; aliosque diversorum tormentorum[13] [generibus] " cruciando.

" Hinc est, quod vobis præcipimus et mandamus, sub pœnis quas " potuistis incurrere et potestis, quatinus, vicesima die Nativitatis " Domini instantis, quam vobis peremptorie Parisius assignamus, " compareatis coram nobis, sicut debebitis[14] et debetis, et sicut " tantorum facinorum et excessuum [qualitas] exigit et requirit, " super prædictis omnibus,[15] quorum cognitio ad nos pertinet, " et prædicta tangentibus, et quæ possunt[16] sequi ex eis, et

---

[1] R. adds *ipsarum*. M. W. above, *interposita*.

[2] R. and M. W. *appellatos*.

[3] R. *vestra*.

[4] R. adds *gentes vestræ*.

[5] R. inserts *et*.

[6] R. and M. W. *districtis*.

[7] R. *multando*.

[8] R. and M. W. *in gulis eorum furcas imponendo; et aperte post omnes chordis ligando*. *Communi* in the text cannot be right.

[9] R. and M. W. *notariis requisitis ab ipsis*.

[10] MS. *et*. M. W. *supradictis*.

[11] R. and M. W. *aliosque*.

[12] R. *incarceratos*.

[13] MS. *tenementorum*. Before, M. W. omits *aliosque*.

[14] R. *debebatis*.

[15] R. *eisdem*.

[16] R. *possent*.

A.D. 1293. "omnibus aliis, quæ contra vos proponenda dux[er]imus, responsuri, juri parituri, et quod justum fuerit audituri et recepturi; significantes vobis, tenore præsentium, quod, sive dictis die et loco comparueritis[1] sive non, nos nihilominus in eis procedemus, prout debemus, vestra præsentia[2] non obstante. Actum[3] Parisius, anno Domini MCC. nonagesimo tertio."

Edward resigns his territories in France to the French king.

Eodem anno rex Angliæ fecit reddi omnes terras suas Vasconiæ et in partibus illis in manibus regis Franciæ; sed ante redditionem rex Franciæ fideliter et, ut dicitur, per juramentum coram multis nobilibus Franciæ, et maxime coram duce Burgundiæ et archiepiscopo Remensi et pluribus aliis, promisit, quod post quadragesimum diem omnes dictas terras in manibus regis Angliæ sine aliqua retentione restitueret. Fuit etiam quædam prælocutio facta, quod dominus rex Angliæ duceret sororem regis Franciæ, Blanchiam nomine, et cum illa redderet dictas terras in maritagium. Et fuit dies præfixus in quindena Paschæ proximo sequenti, quod uterque rex tam Franciæ quam Angliæ convenirent apud Amyas,[4] et fœdus pacis inirent super omnibus discordiis, et quod rex Angliæ et dicta Blanchia matrimonium contraherent, et quod dictus rex Angliæ salvum haberet conductum veniendi ibidem. Omnia præscripta fuerunt facta mediantibus reginis Franciæ, videlicet matre regis et uxore, et regina Naverræ, uxore domini Edmundi fratris regis Angliæ, et prædicto domino Edmundo. Internuncii fuerunt Hugo de Ver miles et magister Johannes de Lacy; literam redditionis terrarum consignavit Walterus de Langetone, thesaurarius garderobe regis Angliæ, quia rex pro eadem re cepit sigillum de Johanne de Langedone tunc cancellario, qui præmissis non consensit. Fuerunt omnia præscripta facta irrequisito consensu vel consilio prælatorum, comitum, baronum, et aliorum magnatum regni Angliæ. Eodem anno comes Barensis

Proposal for the marriage of Edward to Blanche, sister of Philip IV.

Everisden, p. 269.

Trivet, p. 329.

Marriage of the

[1] R. and M. W. *compareatis.*
[2] R. and M. W. *absentia.*
[3] R. and M. W. *Dat'.*
[4] *i. e.* Amiens.

duxit Alienoram, filiam regis Angliæ primogenitam, in uxorem apud Bristollum. Eodem anno dominus Johannes de Baliol, rex Scotiæ, vocatus venit ad parliamentum regis Angliæ post festum Sancti Michaelis, et consideratum est ipsum regem Scotiæ ad parliamenta domini regis Angliæ venire debere, sicut alios magnates regni. Angliæ. Eodem anno rex Angliæ et comes de Bars per magnam partem quadragesimæ fuerunt in Norfolchia, ubi vix aliquis magnatum Angliæ ad eum accessit.

A.D. 1293. princess Eleanor to Henry, duke of Bar-le-Duc, at Bristol. John of Baliol summoned to the English parliament. Few nobles attend the King in Norfolk.

Anno gratiæ MCC. nonagesimo quarto, Edwardus rex Angliæ iter arripuit versus mare, ut comitivam faceret comiti de Bars et Alienoræ filiæ suæ, qui transfretaverunt ad partes suas ante Pascha, qui salvum conductum habuerunt de rege Franciæ ad transeundum per regnum suum. Eodem anno nunciatum est ante Pascha regi Angliæ, quod Blanchia, soror regis Franciæ, noluit ipsum habere in virum, et quod dolo seduceretur si accederet apud Amyas ad parliamentum, quod per evidentiam rei ex post facto satis manifestum fuit, quare dictus rex ad parliamentum apud Amyas non accessit.

A.D. 1294. Edward accompanies his daughter and her husband to the sea. f. 222. Blanche refuses Edward's hand. Plan for entrapping him at Amiens.

Everisden, p. 270.

Eodem anno Philippus rex Franciæ, iratus quia rex Angliæ non venit ad parliamentum apud Amyas, et quia seditio sua provisa effectum non potuit habere, reversus est Parisius. Eodem anno congregato Parisius parliamento, videns quod terras regis haberet in manibus, et quod tota potestas regni Angliæ fuit extra Vasconiam et alias terras prædicti regis Angliæ, spreta sua fidelitate et promissione de terris reddendis domino regi Angliæ post xl. dies, fecit abjudicare dominum regem Angliæ de Vasconia et de omnibus terris suis in potestate sua, et etiam fecit ipsum præconizari capiendum ubicumque potuisset inveniri, tanquam inimicum regis Franciæ et totius Franciæ reipublicæ.

Edward is deprived of all his territories in France.

Eodem anno dominus Edwardus rex Angliæ, post festum Ascensionis, tenuit parliamentum Londoniæ per

A parliament in London

A.D. 1294. continuationem plurium dierum, in quo parliamento fuit concessum et provisum quod dominus rex cum exercitu suo transfretaret ad recuperationem et defensionem terrarum suarum existentium sub potestate regis Franciæ, et data fuit illis de portibus et aliis marinariis potestas custodiendi mare et capiendi adversarios suos per mare transeuntes, et omnes naves del Swyne[1] et Flandrenses, et del Swyne usque ad Vasconiam.

decides on war with France.

William de Leyburne made admiral.

John de Butecurte admiral.

Eodem anno dominus Willelmus de Leyburne factus est capitaneus omnium portensium et omnium aliorum marinariorum et marinellorum, sub potestate regis Angliæ constitutorum, et Johannes de Butecurte sub ipso custos omnium marinariorum et marinellorum a Tamisia usque ad Scotiam.

The fleet collected at Portsmouth.

Eodem anno per preceptum regis, die Lunæ proxima post festum Sancti Johannis Baptistæ, fuit magna multitudo navium apud Portesmuwe congregata et exercitus multus, et dominus rex in propria persona fuit ibidem ad supervidendum exercitum suum qui debuit transfretare.

Ships for the coast guard.

The Ambassadors to the Emperor Adolf.

Eodem anno fuerunt plures naves assignatæ ad custodienda costeria regni Angliæ, et dominus Johannes Butecurte congregavit multas naves de Gernemuta et alibi de potestate sua apud Erreswelle, ad transvehendum dominum Johannem ducem Brabantiæ et archiepiscopum Diblinize de Hibernia, et dominum Antonium de Beke episcopum Dilmenensem, et alios nobiles.

Flemish ships captured.

Eodem anno fuerunt multæ naves Flandrenses captæ, et multa bona in eisdem, aliquibus eorum Flandrensibus submersis, aliquibus decapitatis, aliquibus dimissis ire in terram Angliæ, bonis tamen eorundem et navibus a capientibus retentis. Eodem anno dominus

[1] *i.e.* Sluys.

rex Angliæ misit litteras vicecomitibus regni sui in haec verba: A.D. 1294.

"Edwardus Dei gratia etc. vicecomitibus Norffolchiæ " et Suffolchiæ salutem. Quia pietate moti super eo " quod tot et tam diversi homines de regno nostro " totiens inciderunt in amissione vitæ et membro- " rum, de quibus quidam sunt rettati, et aliqui indic- " tati, et alii per probatores appellati de homicidiis, " roberiis, et aliis criminibus, et transgressionibus " diversis contra pacem nostram factis, et quidam " pro transgressionibus de foresta, qui per patrias sunt " vagantes, multa mala diversimode facientes et per- " petrantes et procuratores, per quod quidam[1] ex ipsis " imprisonati et quidam utlagati aut subtracti exis- " tunt; nos pro hujusmodi malis evitandis et sub " spe meliorationis hujusmodi malefactorum ac pro " quiete populi regni nostri, necnon ad requisitionem " prælatorum, comitum, baronum, et aliorum de con- " silio nostro, concessimus de gratia nostra speciali, " quod omnes hujusmodi homines qui ad pacem nos- " tram venire voluerint, salvo et secure veniant " coram dilectis et fidelibus nostris Rogero Brabazun " et Willelmo de Bereford, quos ad hoc assignavimus, " vel eorum altero per se vel per amicos suos; et " coram eisdem Rogero et Willelmo vel eorum altero, " per se vel per amicos suos, ut prædictum est, inve- " niant sufficientem manucaptionem de proficiscendo " statim in obsequium nostrum ad partes Vasconiæ " et ibidem morando, ad vadia nostra quamdiu nobis " placuerit, et postquam inde redierint de stando " recto in curia nostra, si qui versus eos loqui " voluerint de homicidiis, roberiis, et aliis criminibus " et transgressionibus, de quibus rettati seu appellati, " seu pro quibus imprisonati, utlagati, seu subtracti

Royal letter granting pardon to outlaws, &c. who will serve in the wars in Gascony.

f. 222 *b*.

[1] MS. *quidem*.

A.D. 1294. "existunt, et per hujusmodi captionem per eosdem "Rogerum et Willelmum seu eorum alterum testificatam coram cancellario nostro, habeant hujusmodi "manucapti literas nostras patentes de perdonatione "sectæ pacis nostræ super homicidiis, roberiis, et aliis "criminibus et transgressionibus prædictis, quantum "ad nos pertinet, per quod mandavimus præfatis "Rogero et Willelmo per literas nostras patentes, "quod omnia præmissa faciant ut superius plenius "est expressum. Et ideo tibi præcipimus, firmiter "injungentes, quod statim visis literis istis, in singulis "civitatibus, burgis, et villis mercatoriis, et locis aliis "notoriis infra ballivam tuam publice clamari facias, "quod omnes hujusmodi homines de balliva tua, qui "in forma prædicta ad pacem nostram venire voluerint, salvo et secure veniant coram præfatis Rogero "et Willelmo vel eorum altero quem prius invenire "contigerit, et dictam securitatem per se vel per "amicos suos inveniant, et literas nostras patentes "de perdonatione sectæ pacis nostræ recipiant et "habeant in forma prædicta. Proviso quod in dicta "proclamatione plenius contineatur, quod transgressiones si quas homines illi qui sic ad pacem nostram "venire vel amicos suos pro securitate, ut dictum "est, pro eis præstanda mittere voluerint, post proclamationem illam fecerint vel perpetraverint contra "pacem nostram, ratione dictæ concessionis nostræ, "nullatenus remittantur, sed inde respondeant secundum legem et consuetudinem regni nostri. Teste "meipso apud Westmonasterium, x. die Junii, anno "regni nostri xxii°."

Royal letter respecting the victualling of the fleet.

"Edwardus Dei gratia rex Angliæ etc. vicecomitibus Norffolchiæ et Suffolchiæ, salutem. Cum "constituerimus dilectum et fidelem nostrum Willelmum de Leyburne capitaneum nautarum et marinellorum nostrorum Quinque Portuum et mem-

" brorum eorundem, et similiter Gernemutæ, Baroniæ, A.D. 1294.
" Hiberniæ, Walliæ, et omnium aliorum portuum et requiring obedience
" locorum in quibus naves seu batelli applicant to the ad-
" infra regnum et potestatem nostram, et etiam mili- miral, William de
" tum et aliorum fidelium nostrorum, qui cum ipso Leyburne.
" per præceptum nostrum in flota navium ipsorum
" nautarum et marinellorum per partes maritimas et
" costeras maris contra inimicos nostros sunt pro-
" fecturi; ita quod idem capitaneus per se et alios
" quos per literas suas patentes sigillo suo signatas
" assignare, deputare, et destinare voluerit, capere
" possint et secum ducere homines idoneos et potentes
" ad arma, naves, bargias, et batellos, victualia et alia
" capere, quæ ad expeditionem eorundem necessaria
" fuerint, et etiam quod capere possint armaturas pro-
" visas dicti capitanei ab illis a quibus idem capi-
" taneus eas viderit capiendas, dum tamen pro hujus-
" modi victualibus et aliis necessariis quæ ad eorum
" capitanei nautarum et marinellorum sustentationem
" sic capta fuerint, satisfaciant illis a quibus ea ceperint f. 223.
" juxta rationabile pretium eorundem, et de arma-
" turis similiter vel sufficienter securitatem inveniant
" de ipsis armaturis restituendis,—tibi præci[pi]mus
" quod dicto Willelmo tanquam capitaneo prædictorum
" nautarum et marinellorum, militum et aliorum præ-
" dictorum, et aliis quos idem Willelmus per literas
" suas patentes assignaverit et destinaverit, sicut præ-
" dictum est, in prædictis omnibus et singulis sis in-
" tendens, respondens, auxilians, et obediens, prout tibi
" scire faciet ex parte nostra. Teste me ipso apud
" Westmonasterium, viii° die Junii, anno regni nostri
" xxii°."

Everisden, p. 271. Hemingburgh, ii. p. 53. Eodem anno fuerunt plures missi per literas patentes domini regis Edwardi ad omnes comitatus Angliæ, ut scrutarentur thesauros omnium et singulorum depositos in domibus religiosorum, hospitalibus, et collegiis, cujuscumque religionis fuissent; qui accedentes ad comitatus General inquisition into property.

A.D. 1294. sibi assignatos, fecerunt multos milites de prædictis comitatibus, quilibet in comitatu sibi assignato, et de duobus hundredis duos liberos homines jurare, tactis sacrosanctis, quod nullus secreta sibi dicenda panderet. Et sic miserunt ad singulas domos certas personas vel certam personam, qui omnes uno die eademque hora singulos thesauros sub sigillis suis nomine regis consignaverunt. Fuit autem sic factum per totum regnum Angliæ uno die eademque hora; quo facto, principaliter assignati circuierunt omnes domos, et ubi claves cistarum consignatarum fuerunt inventæ, aperuerunt cistas et numeraverunt pecuniam, si non fuerunt biliæ inventæ de quantitate; si veræ fuissent biliæ appositæ, crediderunt biliis. Si vero claves cistarum non potuissent invenire, cistas fregerunt vel frangi fecerunt, et post numerationem vel biliæ inspectionem, totam pecuniam inventam in cistis reposuerunt, et sigillis suis et vicecomitis loci consignaverunt; et fecerunt super hoc duo inventaria indentata, quorum una pars residebat penes abbatem vel priorem vel superiorem loci, signata sigillis assignati domini regis et vicecomitis loci, et altera pars penes dictos assignatum regis et vicecomitem, assignata sigillis abbatis vel prioris vel superioris loci; totam pecuniam inventam dimiserunt in custodia superioris loci, quoad usque dominus rex super hoc mandaret voluntatem. Feceruntque in primis prælatos et superiores locorum et alios officiales seu obedientiarios, qui melius scire possent veritatem, jurare de pandendis seu indicandis thesauris, tam suis quam alienis, in domibus suis existentibus. Et si jurare noluerunt, dixerunt quod levarent super ipsos hutesium et clamorem, tanquam super felones regis. Fuit autem istud scrutinium factum die Dominica proxima ante festum Translationis Beati Thomæ martyris, quod tunc evenit iiii. kalendas Julii. June 28.

Prophecies said to have been found

Ante illud tempus dicebatur, quod fuerunt versus subscripti reperti in quodam sarcophago cujusdam

A.D. 1294.

nobilis clerici, qui lucem subumbravit secularem, elapsis ducentis annis et amplius, in civitate Romana, et per quosdam amicos ibidem quibusdam amicis Anglicanis destinabantur, anno Domini M°CC° nonagesimo tertio. in a tomb in Rome.

[1]Gallorum levitas Germanos justificabit,
Et tribus adjunctis consurget aquila grandis;
Italiæ gravitas Gallos confusa necabit.
Constantine, cades, et equi de marmore facti.
Gallus succumbet aquilæ victricia signa,
Et lapis erectus et multa palatia Romæ.
Mundus aborrebit, erit urbs vix præsule digna,
Papa cito moritur, Cæsar regnabit ubique.
Terræ motus erunt quos non prius auguror esse,
Sub quo tunc vana cessabit gloria cleri.
Millenis ducentenis nonaginta sub annis. f. 223 b.

Eisdem temporibus quidam dixerunt subscripta[m] esse prophetiam[2] Merlini: "Sub Gallo Hispaniæ debilitabitur Hispania, caput Liguriæ contremescet, ad tantam ruinam Francia deveniet, ut Anglicus eam invalescet, alienis suffultus præsidiis et fautionibus proditorum." Prophecy of Merlin.

Eisdem temporibus quidam dixerunt subscripta[m] esse prophetia[m] Joachim. "Egredietur unicornis de plaga occidentali cum vexillo leopardorum, cujus ferocitas in Galliis stragem faciet humanam et ruinam maximam civitatum, et ipsius tanta erit vesania, quod dentes suos corrodet usque ad muros Parisienses. Dextrum cornu Teutoniæ eidem præbebit auxilium, capietur in gremio virginali, et post tunc aquila volabit et ascendet super solem et lunam et eorum radios terribiliter denigrabit, utrosque humilians et reducens ad statum primarium crucifixi. Istis enim Prophecy of Joachim.

[1] In the margin is written v[s] i.e. *versus*. These will also be found in the *Annales Wigornenses* printed by Wharton, i. p. 515.

[2] MS. *prophetie*.

A.D. 1294. "temporibus sol et luna eclipsim patientur propter "nequitiam et superbiam radiorum. Jam ergo istis "inchoatis, multi angeli humani retrocedent, stabunt "tamen præordinati. Corvi omnino deficient, et multa "mala inferent Christianis populis."

Treaty between Edward and Adolf of Nassau.

Eodem anno facta est confœderatio inter regem Alemanniæ et regem Angliæ et eorum hæredes per literas eorundem, sub hac forma: Hemingburgh, ii. p. 53.

"Adolfus, Dei gratia Romanorum rex, semper Au"gustus, præsentium inspectoribus universis gratiam "suam et omne bonum.

"[1] Noveritis quod nos plenam et liberam potestatem, ac man"datum speciale ordinandi, firmandi, et terminandi inter nos[2] et "inclitum principem dominum Edwardum Angliæ[3] regem "illustrem, indissolubile confœderationis vinculum, et unionem "amicitiæ specialis dedimus, transtulimus, et transfundimus in "venerabilem patrem Sifridum, Coloniensis sanctæ "ecclesiæ archiepiscopum, principem nostrum, et cla"rissimum virum Florentium, Holandiæ et Selandiæ "comitem, consanguineum nostrum, carissimos,[4] per "nostras patentes litteras, quas his tradimus,[5] super eo. Rymer, i. p. 812.

"Sane iidem archiepiscopus et comes,[6] in primis ex vi auctori"tatis eis concessæ a nobis dixerunt, pronunciaverunt, et ordina"verunt, quod nos eidem regi Angliæ et hæredibus suis,[7] "specialiter contra Philippum regem Francorum, et hæredes suos, "et alios quoscumque principes et magnates, sacrosancta Romana "ecclesia dumtaxat excepta, quia per regem Franciæ, et suos "progenitores, bona imperii[8] extiterunt, et sunt jam multo "tempore occupata potenter et patenter, toto posse nostro, quoad

---

[1] This is the corresponding document to that in Rymer, the names only being changed.

[2] R. has inserted *et hæredes nostros.*

[3] R. *Adolphum Romanorum*, adding *et semper Augustum.*

[4] In the document in R. there are English names corresponding to these, viz., John, archbishop of Dublin, Antony, bishop of Durham, and Hugo le Despencer. Florentius is common to both.

[5] R. *ipsis tradidimus.*

[6] R. inserts *et Hugo.*

[7] R. *nos et hæredes nostri eidem regi Romanorum.*

[8] R. *terræ et feoda nostra et prædecessorum nostrorum.*

Rymer, t. i. p. 812. " viximus,[1] assistemus,[2] et auxilium præstabimus[3] nostris sumptibus, periculis, et expensis, in prosecutione jurium suorum, et " injuriarum suarum, et similiter in recuperatione bonorum, pos- " sessionum, et terrarum ipsius regis Angliæ sui dominii et " districtus[4] per reges Franciæ occupatarum. A.D. 1294.

" Item dixerunt et ordinaverunt, quod nos[5] treugas vel pacem " cum rege Franciæ, ipsius hæredibus, vel adjutoribus, seu aliis " quibuscumque adversariis dicti regis Angliæ vel hæredum " suorum[6] in præmissis non faciemus[7] vel inibimus[8] sine requi- " sitione regis Angliæ aut hæredum suorum[6] et ipsius " vel ipsorum voluntate et consensu expresso.

" Item dixerunt et ordinaverunt, quod si nos[9] contra regem " Franciæ, aut hæredes suos, seu hostes alios ipsius regis Angliæ " vel hæredum suorum,[10] munitiones, terras, et castra in con- " flictu, vel extra, conjunctim vel divisim conquirere[11] contigerit, " lucrum de prædictis, et ex captivis, et aliunde proveniens, nos " et rex vel hæredes sui[12] æqualiter condividemus et par- £ 224. " tiemur, nisi forte castra et munitiones hujusmodi, et tractus " terrarum, ab altero nostrum jure dominii vel quasi, aut titulo " feodi descenderent, et haberi deberent; quæ non dividemus,[13] sed " quilibet, quod suum est, vel esse deberet, per se solus retinebit, " et ad suum regnum et dominium revocabit.

" Item dixerunt et ordinaverunt, quod si aliqui præsumptuosi, " quicumque sunt illi, in Romanorum[14] regno constituti, qui " occasione stipendiorum, favorum, amicitiæ aut gratis, regi Fran- " corum vel hæredibus suis, aut aliis inimicis regis Angliæ vel " hæredum suorum[15] in recuperatione præmissorum, auxilium " præstiterint et juvamen, nos[16] personas eorundem, cum publica- " tione omnium bonorum suorum, sine spe revocationis et gratiæ, " perpetuo relegabimus[17]; quam pœnam ad illos etiam exten- " dendam dicimus, qui, occasione et ex causa discordiæ litisque, " motæ inter Angliæ[6] et Franciæ reges, amicos et auxiliatores,

---

[1] R. *vixerimus et hæredes nostri post nos.*

[2] R. inserts *et assistent.*

[3] R. inserts *et præstabunt nostris et eorum.*

[4] For this R. has *imperii.*

[5] R. inserts *vel hæredes nostri.*

[6] R. *Romanorum.*

[7] R. inserts *vel facient.*

[8] R. inserts *vel inibunt.*

[9] R. inserts *vel hæredes nostros.*

[10] R. *Romanorum inimicos.*

[11] R. *adconquirere.*

[12] R. *et hæredes nostri et idem rex Romanorum.*

[13] R. *condividemus.*

[14] R. *regno nostro Angliæ.*

[15] R. *prædicti Romanorum.*

[16] R. inserts *et hæredes nostri.*

[17] R. inserts *vel relegabunt.*

A.D. 1294. "tam nostros,[1] quam regis Angliæ,[2] invaserint, et directe vel Rymer, t. I. p. 812.
"indirecte turbaverint, quominus in auxilium nostrum[1] et ipsius
"regis Angliæ,[3] valeant se transferre.

"Ad majorem etiam securitatem et observationem ordinationis "prædictæ, dixerunt et ordinaverunt, quod nos[4] fidem præstare "deberemus corporalem, et quod nihilominus dicti archiepiscopus "et comes[5] juramentum in anima nostra super firma observa-"tione confœderationis et amicitiæ hujusmodi, jam præstitum in "præsentia nostra, dum opportunitas fuerit, innovabunt, quod "nos[6] omnia et singula prædicta, quamdiu vixerimus,[7] fideliter "observabimus; . . . . et nihilominus[4] nostrum voluntarium "adhibebimus consensum, quod principes regni nostri, quorum "copia et consensus [haberi poterunt,] cum protestatione sua "servitia nobis[8] subtrahent, quamdiu conventiones cum dicto "rege Angliæ[3] initas, non servaverimus, quod absit; obliga-"tione nihilominus prædicta in suo robore duratura. Dicti[9] "etiam principes suis patentibus literis protestabuntur, quod, de "voluntate et mandato nostro speciali, hujusmodi subtractiones "servitiorum inviolabiliter observabunt, si quod absit, conven-"tiones easdem[10] minime servaremus: super quibus etiam literas "nostras patentes[4] dabimus regi Angliæ[3] antedicto.

"Item dixerunt et ordinaverunt, quod nos[4] sub sigillo nostro "expresse per nostras literas duplicatas ratificemus omnia prælibata.

"Item dixerunt et ordinaverunt quod nos,[6] omni mora affectata "postposita, ad citius quam[11] poterimus, bona fide castra nostra "movebimus,[12] et cum exercitu nostro, ad certos diem et locum, "per præfatos archiepiscopum et comitem[13] et nuncios præfati "regis Angliæ,[3] condicendos, ad ipsum regem Angliæ,[3] cum nos-"tris hominibus iter arripiemus, et declinabimus[14]; nec separabimus "nos et dictus[15] rex Angliæ[3] ab invicem, nisi nostris negotiis, "contra regem Franciæ vel hæredes suos, feliciter expeditis.

"Emendationem etiam dictæ confœderationis, tam nobis quam[16] "regi Angliæ,[3] dum convenerimus, quod[17] utriusque nostrum "honore et commodo reservarunt. . . .

---

[1] R. inserts *et hæredum nostrorum.*

[2] R. *ipsius regis Romanorum.* MS. *reges.*

[3] R. *Romanorum.*

[4] R. inserts *pro nobis et hæredibus nostris.*

[5] R. inserts *et Hugo, vel alii.*

[6] R. inserts *et hæredes nostri.*

[7] R. *dictus rex Romanorum vixerit.*

[8] R. inserts *et hæredibus nostris.*

[9] R. *Dum.*

[10] R. inserts *nos vel hæredes nostri.*

[11] R. *quod.*

[12] R. adds *vel movebunt.*

[13] R. *a., episcopum, comitem et Hugonem.*

[14] R. inserts *vel declinabunt.*

[15] R. *præfatus.*

[16] R. inserts *eidem.*

[17] R. *pro.*

Rymer, t. i. p. 812. "Ad quorum omnium et singulorum inviolabilem observationem, nos,[1] præstito super his sollemniter in animam nostram juramento, per eorum patentes literas, sigillorum suorum munimine roboratas, ex vi potestatis sibi a nobis traditæ, firmiter obligarunt. A.D. 1294.

"Nos itaque omnia et singula, quæ in præmissis antedicti[2] archiepiscopus et comes[3] dixerunt, pronunciaverunt et ordinaverunt, prout superius sunt expressa, rata habemus et grata; et ea præsentibus[4] innovamus, ratificamus, et confirmamus[5] f. 224 b. observantiam eorum inviolabilem manuali fide præstita super eis, et nihilominus super[6] spectabilem virum Everardum comitem de Katzenelbogon avunculum nostrum, et honorabilem virum magistrum Everardum aulæ nostræ prothonotarium, ac virum strenuum Ludewycum vicedominum Rynkowyge[7] in majestatis nostræ præsentia corporali in animam nostram præstito juramento, nos[1] tenore præsentium firmiter obligantes.

"In cujus rei testimonium et robur ac evidentiam pleniorem, præsentes literas fieri fecimus et sigilli majestatis nostræ munimine roborari. Datum apud Murenbrithg, xii. kalendas Septembris, anno Domini M°CC° nonogesimo quarto, regni vero nostri anno tertio."[8] Nuremberg, Aug. 20.

Ibid. "Nos Adolphus, Dei gratia Romanorum rex, semper Augustus,[9] profitemur publice et in nos præsentibus arbitramur, super eo nostrum adhibentes consensum voluntarium et expressum; quod principes et barones nostri imperii,[10] quorum personarum copia et consensus haberi potuerunt, cum protestatione, quamdiu conventiones cum inclito principe domino Edwardo Angliæ rege[11] initas non servaverimus, quod absit, obsequium eorum nobis subtrahent, et licite subtrahere possint[12] et debeant; obligatione confœderationis, inter nos et eundem regem Angliæ[13] initæ et contractæ, A document of Adolf of Nassau releasing his subjects from their obedience if he does not observe the treaty.

---

[1] R. inserts *et hæredes nostros.*

[2] R. *antefati.*

[3] R. *a., episcopus, comes, et Hugo.*

[4] R. inserts *pro nobis et hæredibus nostris.*

[5] R. inserts *ab* (in error).

[6] R. *per.*

[7] The names in R. are, Edmund Earl of Cornwall, Roger le Bygot, Earl of Norfolk and Marshal of England, Hugo le Despencer, and John of Langeton, Chancellor.

[8] The corresponding document in R. is dated *Westm.* 11 *kal. Nov.* 1294.

[9] The corresponding document to this is given in Rymer. It begins *Nos, Edwardus,* &c.

[10] R. *regni nostri et dominii.*

[11] R. *Adolpho, Romanorum rege, semper Augusto.*

[12] MS. *possunt.*

[13] R. *Romanorum.*

A.D. 1294. " nihilominus in suo robore duratura. Dicti etiam principes et " barones suis patentibus literis protestabuntur,[1] quod, de volun- " tate et mandato nostro speciali, hujusmodi subtractionem ser- " vitiorum inviolabiliter observabunt, si, quod absit,[2] conventiones " easdem minime servaremus. Rymer, t. i. p. 812.

" In cujus rei testimonium, etc."

Assent to the treaty of the archbishops of Cologne and Salzburg, the bishops of Bamberg and Brixen, and Rudolf of Bavaria.

Item singulas literas quorundam principum imperii, videlicet Coloniensis et Salzeburgensis archiepiscoporum, Babenbeigerim et Brixinensis episcoporum, ac illustris ducis Banware, comitis Palenstreni, sub veris eorum sigillis vidimus, sub tenore qui talis est:

" Nos Radulfus, Dei gratia dux Banware, Palatinus " Reni, de mandato et voluntate serenissimi domini " nostri, domini Adolfi Romanorum regis, soceri nostri " carissimi, protestamur, nos præsentibus literis obli- " gantes, quod quamdiu contractus non servaverit juxta " quod in literis inde confectis plenius sunt expressæ, " eidem domino nostro subtrahemus, dantes has literas " nostras in testimonium super eo sigilli nostri muni- " mine roboratas. Datum etc.

Witnesses, the count of Flanders, Wycbold, dean of Cologne, and Herstrad of Meremberg.

" In cujus rei testimonium nos comes Holandiæ, " decanus Coloniensis, et dominus de Morenberghe " prædicti sigilla nostra apponi fecimus, huic scripto. " Datum apud Dordeacum,[3] feria vi[ta] ante festum " Sancti Michaelis, anno etc. Compare the letters in Rymer, t. i. p. 813.

" Item nos comes, decanus, et dominus de Meren- " berghe protestamur et recognoscimus, nos cum vene- " rabili in Christo patre, domino Antonio Dunelmensi " episcopo, et nobili viro domino Hugone De Spenser; " sic concordasse et finaliter convenisse, quod quam " primum literæ illustris domini Edwardi regis Angliæ " et suorum principum, consimiles prioribus literis in " omni sui forma, sub sigillo suo regio nobis, comiti " Holandiæ, fuerint præsentatæ, nos, idem comes, literas " et infra originalia domini nostri Romanorum regis et

---

[1] R. *præstabunt.*

[2] R. inserts *nos vel hæredes nostri.*

[3] *i.e.* Dortrecht.

" principum suorum penes nos deposita, assignabimus A.D. 1294.
" et trademus statim nuncio dicti regis habenti ad hoc
" mandatum speciale. Et nos, dictus comes, et hæredes
" nostros ad hoc tenore præsentium obligamus. Sunt
" autem hujusmodi literæ Romanorum regis penes nos
" comitem deposita quatuor paria, videlicet duo ejusdem
" tenoris de priori forma contenta in isto rotulo, et dua
" alia de secunda; et quinque sunt principum, ut est
" dictum, restituenda nuncio regis Angliæ cum similes
" attulerit, ut superius est expressum. Actum etc."[1]

Four copies of the treaty kept.

f. 225.

Hemingburgh, ii. p. 54.

Eodem anno misit rex omnibus vicecomitibus Angliæ, pro lanis et pro pellibus lanutis breve, sub hac forma:

Writ to the sheriffs to release the wool and tanned hides which had been seized, on payment of a fine for each sack while the war lasts.

" Edwardus, Dei gratia etc. vicecomitibus Norfol-
" chiæ et Suffolchiæ salutem. Cum nuper ob certam
" et necessitatem urgentem tibi præcipimus quod as-
" sumptis tecum duobus de legalioribus et discretio-
" ribus militibus ballivæ tuæ, in propria persona tua
" accederes ad civitates, burgos, et villas mercatorias
" et alias, ac ad singula alia loca in balliva tua infra
" libertatem et extra, ubi faciendum videres, et per
" visum et testimonium dictorum duorum militum
" arrestari faceres omnes lanas, pelles lanutas, et
" coria quæ invenire posses, in quibuscumque navibus
" existerent et cujuscumque essent, et ea salvo cus-
" todiri faceres, ita quod nihil inde amoveretur donec
" aliud inde tibi præciperemus, et nobis scire faceres
" cum omni celeritate quam posses per literas tuas,
" sigillo tuo et sigillis dictorum duorum militum
" sigillatas, et arrestum quod de rebus prædictis fe-
" cisses, et quantum de rebus singulis arrestasses, ac
" etiam quorum res essent, prout in brevi nostro, tibi
" inde directo, plenius continetur,—et postea excres-

[1] Some other letters from Adolf to Edward I. will be found in the Appendix E.

A.D. 1294. "cente malitia Gallicorum per nos et magnates regni "nostri, prælatos, comites, et barones, et per consilium "nostrum pro defensione regni et totius populi nostri "ordinatum esset, ac insimul concordatum, quod omnes "lanas, pelles lanutas, et coria ultra dimidium saccum "lanæ haberemus, pro habendis celeriter inde denariis "ad resistendum malitiæ et potentiæ inimicorum nos-"trorum, ita tamen quod mercatoribus et aliis quorum "res illæ essent, securitatem idoneam faceremus,—nos "perpendentes mercatores et alios nimis per hoc "debere gravari, ad instantiam et requisitionem mer-"catorum de regno nostro pro exoneratione eorum "ac etiam omnium aliorum mercatorum, de consilio "nostro concessimus, quod singuli mercatores tam "alienigenæ quam indigenæ, exceptis mercatoribus de "potestate et dominio regis Franciæ, lanas suas, pelles "lanutas, et coria ducere possint ad partes transma-"rinas, dando nobis per biennium vel triennium, si "tantum duraverit guerra nostra, de quolibet sacco "melioris lanæ fractæ quinque marcas, et de quolibet "sacco alterius lanæ tres marcas, et de quolibet "lasto coriorum quinque marcas. Et ideo tibi præ-"cipimus, quod omnes lanas, pelles lanutas, quæ "occasione mandati nostri prædicti alicubi fuerint "arrestatæ,[1] exceptis bonis illorum qui sunt de potes-"tate et dominio regis Franciæ, sine dilatione dearres-"tari facias. Et similiter in pleno comitatu tuo et "singulis civitatibus et burgis et villis mercatoriis "ballivæ tuæ publice proclamari facias, quod omnes "mercatores tam alienigenæ quam indigenæ, exceptis "mercatoribus de potestate et dominio regis Franciæ, "absque impedimento aliquo emere possint et vendere "lanas, pelles lanutas, et coria per totum regnum "nostrum, sicut facere consueverunt ante arrestum "prædictum. Et similiter publice proclamari facias

---

[1] MS. *arrestata.*

" in singulis locis prædictis, quod singuli mercatores A.D. 1294.
" undecumque fuerint, exceptis mercatoribus de potes-
" tate et dominio regis Franciæ, qui lanas, pelles
" lanutas, et coria emerunt vel emere voluerint,
" adducenda ad partes transmarinas, ea ad aliquem
" portuum subscriptorum et non alibi sine dilatione f. 225 b.
" cariari faciant, videlicet usque Novum Castrum
" super Tynam, Hulle, Sanctum Botulfum, Gypewycum,
" Londoniam, Sandwycum, vel Suthamtoniam, ita quod
" sint ad aliquem portuum prædictorum citra festum
" Nativitatis beatæ Mariæ proximo futurum, ad trans-
" ducendum mercandisas illas, faciendo nobis custumas
" prædictas. Et nos mercatoribus ipsis de navibus
" et salvo et securo conductu per mare, et de certo et
" securo loco quo possint cum mercandisis suis recipi
" in partibus transmarinis, interim provideri faciemus,
" ut sic mercandisas suas manutenere et deliberare
" valeant expedite. Publice etiam proclamari facias
" in singulis locis prædictis, quod singuli mercatores
" alienigenæ, exceptis mercatoribus de potestate et
" dominio regis Franciæ, habeant lanas suas, pelles
" lanutas, et coria ad aliquem portuum prædictorum
" citra terminum prædictum super forisfactura eorun-
" dem bonorum. Et nihilominus scire facias nobis
" cum omni celeritate qua poteris per literas tuas,
" sigillo tuo et sigillis dictorum duorum militum
" sigillatas, arrestum quod occasione prioris mandati
" nostri de rebus prædictis fecisti, et quantum de rebus
" singulis arrestati, juxta tenorem prioris brevis nostri
" super hoc recepisti. Teste Willelmo Bathonensi et
" Wellensi episcopo, thesaurario nostro, apud Westmo-
" nasterium, xxvi. die Julii, anno regni nostri xxii."

Eodem anno misit rex literam prælatis Angliæ sub hac forma: Royal letter summoning the clergy to meet at Westminster to discuss

Rymer, t. i. p. 808. " Edwardus Dei gratia etc. Qualiter rex Franciæ nos de terra
" nostra Vasconiæ malitiose decepit, et inde fraudulenter ejecit, eam
" nequiter detinendo, paternitatem vestram credimus non latere.
" Cum igitur ad terram illam recuperandam a manibus dicti regis,

A.D. 1294. the French seizure of Gascony.

"vestrum consilium et auxilium, sicut et cæterorum prælatorum ac cleri de regno nostro, quos communiter negotium istud tangit,[1] quamplurimum prospexerimus profutura, ob quod apud Westmonasterium, in festo Sancti Mathæi apostoli et evangelistæ, proximo futuro, personaliter esse disposuimus, Deo dante; ad tractandum una vobiscum, et cæteris prælatis, ac clero ejusdem regni, et ad ordinandum tunc ibidem super statu dictæ terræ[2] Vasconiæ et remedio in hoc contra hujusmodi malitiam adhibendo;—vobis mandamus in fide et dilectione,[3] quibus nobis tenemini, firmiter injungentes, quod dictis die et loco personaliter intersitis; vocantes prius[4] archidiaconos totumque clerum vestræ diocesis; facientesque, quod iidem[5] archidiaconi in propriis personis suis, et[6] clerus per duos procuratores idoneos, plenam et sufficientem potestatem ab ipso clero[7] habentes, una vobiscum intersint modis omnibus tunc ibidem; ad tractandum, ordinandum et faciendum, pro ipso[7] clero ac ejusdem[8] nomine, quod de vestro, et aliorum prælatorum,[9] archidiaconorum, procuratorumque prædictorum, communi consilio providebitur in præmissis. Teste meipso[10] apud Porthesmuthe, xix. kalendas[11] Augusti, anno regni nostri xxii."

Rymer, t. i. p. 808.

The king demands from the clergy half their revenue for one year.

Quibus dictis die et loco convenientibus, exegit ab eis rex medietatem omnium bonorum suorum tam temporalium quam spiritualium, et a toto clero totius regni de uno anno, quod tandem sibi concesserunt. Ad quod colligendum deputati sunt in comitatum Norfolchiæ prior de Wymundham, et in comitatum Suffolchiæ prior de Sancto Edmundo, per breve sibi directum sub hac forma:

"Edwardus Dei gratia rex Angliæ, etc. Cum prælati et totus clerus de regno nostro medietatem beneficiorum et bonorum suorum, de quibus decima ultima,[12] in subsidium Terræ Sanctæ concessa, fuit data nobis in subsidium nostrum de anno præsenti, juxta taxationem ultimo inde factam, liberaliter concesserint et gratanter, beneficiis ecclesiasticis personarum plura

Prynne, p. 587.

f. 226.

[1] R. inserts *nobis*.
[2] R. inserts *nostræ*.
[3] R. inserts *in*.
[4] R. inserts *decanum et capitulum ecclesiæ vestræ*.
[5] R. inserts *diaconus et*.
[6] R. inserts *dictum capitulum per unum idemque*.
[7] R. *ipsis capitulo et clero*.
[8] R. *eorumdem*.
[9] R. inserts *decani*.
[10] R. *rege*.
[11] R. *die*.
[12] MS. *ultimo*.

Prynne, p. 587. "beneficia ecclesiastica non habentium per eandem taxationem, A.D. 1294.
"valorem decem marcarum annuarum non excedentibus, dumtaxat "exceptis; ita quod prima tertia pars ejusdem medietatis in festo "Omnium Sanctorum proximo futuro, et secunda tertia pars "ejusdem medietatis in quindena [Paschæ] proximo sequenti, et "ultima tertia pars ejusdem medietatis in quindena Nativitatis "Sancti Johannis Baptistæ proximo sequenti nobis persolvatur;— "nos de vestra fidelitate et diligentia confidentes, assignavimus "vos ad dictam medietatem secundum taxationem illam in epis- "copatu Norwycensi, in locis quibus nuper decimam in "subsidium Terræ Sanctæ concessam collegistis, ad "opus nostrum colligendam, adunandam, et in tuto loco re- "ponendam et salvo custodiendam, donec aliud a nobis inde "habueritis in mandatis. Et ideo vobis mandamus, rogantes "quatinus eandem medietatem in forma prædicta colligatis,[1] et "eam in tuto loco reponatis et custodiatis, ita quod eam promp- "tam et paratam habeatis juxta æquales portiones, dictis terminis[2] "solvendam et liberandam, cum super hoc a nobis fueritis requi- "siti; et hoc, sicut honorem nostrum et vestrum diligitis, nulla- "tenus omittatis. Concesserunt enim nobis dicti prælati, quod "clerum suarum diocesum auctoritate sua, quam vobis per literas "suas patentes præstabunt, ad solutionem dictæ medietatis, ut "præmittitur, faciendam, compellere valeatis. In cujus rei testi- "monium has literas nostras fieri fecimus patentes. Teste meipso "apud Westmonasterium, xxx^{mo} die Septembris, anno regni "nostri xxii."

Some of the clergy resist the tax. Et sciendum, quod licet episcopi pro se medietatem bonorum suorum, ut præmittitur, domino regi concessissent, quidam tamen de clero vehementer restiterunt. The king's threats. Quod audiens dominus rex, misit milites ad locum ubi fuerant congregati procuratores pro clero, qui ex parte regis dixerunt sibi, quod "quicumque fuerit inter vos "qui resistat, quo minime rex voluntatem suam conse- "quatur in hac parte, dominus rex ab hac hora in "antea ponit eum extra pacem suam, fidem, et pro- Hemingburgh, ii. p. 56. "tectionem;" et adjecerunt, "quicumque sit inter vos "qui vult contradicere, surgat et stet, ut sic notitia "personæ suæ plenius habeatur." Quo audito, nullus

[1] P. adds *adunatis*.

[2] P. adds *nobis*.

A.D. 1294. fuit ausus contradicere, et sic licet inviti, domino regi voluntatem suam concesserunt in præmissis.

The clergy unwillingly submit.

Eodem tempore propter prædictam concessionem concessit dominus rex protectionem suam prælatis et toto clero sub hac forma:

Form of protection granted by the king to the clergy in return for the payment of the tax.

"Edwardus Dei gratia etc. capitaneis marinariorum et eisdem "marinariis, vicecomitibus, et omnibus ballivis et fidelibus suis, "ad quos præsentes litteræ pervenerint, salutem.

Rymer, t. i. p. 810. Wilkins Concil. ii. p. 200. Prynne, p. 588.

"Cum prælati et totus clerus de regno nostro medietatem "beneficiorum et bonorum suorum, de quibus decima ultimo in "subsidium Terræ Sanctæ concessa fuit, data nobis in subsidium "nostrum de anno præsenti, juxta taxationem ultimo inde factam, "liberaliter concesserint[1] et gratanter:

"Nos eorundem prælatorum et cleri quieti et tranquillitati ex "hac causa libentius providere volentes, suscepimus in protec- "tionem et defensionem nostram specialem præfatos prælatos, et "singulos de clero prædicto, homines, terras, res, redditus, [et] "omnes possessiones eorundem.

"Et ideo vobis mandamus quod ipsos prælatos, et singulos de "eodem[2] clero in ballivis vestris, homines, terras, res, redditus et "omnes possessiones eorundem[3] manuteneatis, protegatis, et defen-

f. 226 b.

"datis; non inferentes eis vel inferri permittentes injuriam, moles- "tiam, damnum, aut gravamen. Et si quid eis forisfactum fuerit, "id eis sine dilatione faciatis emendari. In cujus rei testimonium "has literas nostras fieri fecimus patentes, per prædictum annum "duraturas.

"Nolumus autem, sed firmiter inhibemus, ne de bladis seu aliis "bonis et catallis prædictorum prælatorum et cleri, vel alicujus "ex ipsis, ubicumque consistant, ad opus nostrum aut aliorum "quorumcunque, sine licentia aut[4] voluntate eorundem prælatorum "et cleri, vel alicujus ex ipsis, cujus bona fuerint, aliquid interim "capiatis vel[5] capi faciatis, quominus de eisdem bladis, bonis, et "catallis suis libere disponere et ordinare, aut[6] commodum suum "inde facere possint,[7] prout sibi melius viderint expedire. Teste "meipso[8] apud Westmonasterium, xxviii^mo[9] die Septembris, anno "regni nostri xxii°."[10]

---

[1] MS. *concesserunt.*
[2] R. *prædicto.*
[3] R. *ipsorum.*
[4] R. and W. *et.*
[5] R. *seu.*
[6] R. and W. *ac.*
[7] R. *poterint.*
[8] R. *rege.*
[9] R. *xxvii.*, and so Prynne.
[10] R. omits the last four words.

Eodem tempore concessa fuit protectio cuilibet de prælatis et de clero specialiter impetrare pro se volenti, sub forma prædicta. A.D. 1294.

Causa electionis papæ seu creationis ejusdem sequitur, prout communiter dicitur.

A digression, describing the events at Rome ending in the election of pope Celestine V.

Urbevetani ceperunt Bulsenum, et obsidionem fecerunt circa muniscipium Aquæ Pendentis, de patrimonio beati Petri, quod nondum expugnatur. Ex hoc facto comites et aliæ civitates audaciam sumentes talia attemptandi, impugnarunt undique ecclesiam Romanam, bona mobilia diripiendo, homines interficiendo, castra, civitates, et burgos, et possessiones violenter invadendo et occupando. Cardinales vero hoc videntes, deliberarunt facere magnum exercitum; sed paucos invenerunt qui sibi assistere voluerunt, etiam de proprio districtu et dominio beati Petri, quia omnes respondebant communiter, quod, quam cito papam haberent, ipsum et ecclesiam defenderent. Sed cardinales, qui potius dici poterant carnales, non voverunt nec eis aliquo modo parere voluerunt, propter quod cardinales confusi mandarunt Romæ pro exercitu congregando, volentes similiter habere ibidem tres duces sive capitaneos exercitus, scilicet Agapitum de Columpna, dominum Lucam de Sabello, et dominum Bertholdum Ursinum; sed finaliter contradixit dominus Neapolio cardinalis, qui est de Ursinis, dicens quod prædicti Agapitus et Lucas fuerunt de parte Columpnensium, et dominus Bertholdus solus ex parte Ursinorum; unde voluit quod esset quartus dux ex parte Ursinorum, ita quod pars utraque duos haberet duces. Pendente discussione hujusmodi, auditis omnibus supradictis, et Romanis perpendentibus quod si talia effectum haberent, de papa minime curaretur, per viam subtilissimam cardinalibus obviarunt. Nam cum antiquitus civitas Romana per populum Romanum et non per nobiliores, qui pauci sunt respective, rege-

A.D. 1294. retur, fuisset jam in contrarium regnum hujusmodi obtentum, a tempore cujus memoria non existit, per quod nobiles dominabantur ibidem, populus ille de novo concessit a nobili, sicut dicitur in jure, quod plebs secessit a populo ibidem transferendo in montem Adventinum, et resumendo vires antiquas convenerunt usque ad lxx. milia et amplius equitum et peditum armatorum. Ita quod nobiles contra eos nutum facere non audebant, nec audent, immo in Campitolio, ubi redduntur judicia, et alibi, incipit omnino populus dominari. Et nunc elegerunt sibi senatorem dominum Henricum de Hispania, qui fuit, ut credo, frater reginæ Angliæ, et qui nuper evadens a carcere regis Ciciliæ et Apuliæ, fugit in Ciciliam; et pro ipso f. 227. sollemnes nuncios destinarunt. Cardinales autem videntes quod ecclesia amisit omnia, et quod populus Romanus erexit verticem, et quod vicina fuit eis confusio et nobilioribus Romanis, de quibus sunt Ursini et Columpnenses, cum desperatus esset papa, ceperunt de papa tractare in palatio Perusino, iii. nonas Julii, tota curia de guerra ipsos tractaturos verisimiliter arbitrante, et cum de se seipsis neminem possent eligere, direxerunt ad exteros vota sua, scilicet ad fratrem Petrum de Morana, heremitam in Albrucia, natione Apulum, parum literarum expertem, temporalium et omnino inexpertum. Ordinem de quo ipse est primitus adinvenit; nam ordo vocatur beati Benedicti, et est habitus albus, et bene cohabitant fratres; sed ipse solitarius homo, miræ ut dicitur sanctitatis, distat a Perusio per sex dietas, pro quo ibant sex cardinales.

Peter de Morone elected pope.

The new pope confirms the election of Robert de Winchelsea to the archbishoprick of Canterbury.

Eodem anno dictus papa, qui vocatus fuit Celestinus, confirmavit magistrum Robertum de Wynchelse in archiepiscopum Cantuariæ, scilicet die Lunæ proxima ante Nativitatem beatæ Mariæ, qui ante festum Sancti Michaelis proximo sequens in archiepiscopum in curia Romana fuit consecratus, scilicet die Dominica proxima

sequenti, et die Veneris proxima sequenti recepit pallium. A.D. 1294.

Trivet, p. 335. Hemingburgh, ii. p. 59. Matt. of West. p. 423.

Eodem anno Wallenses, versi in seditionem, elegerunt sibi quendam in principem, et plura castra Walliæ ceperunt et ad terram prostraverunt, et Anglicos quamplures, quos capere potuerunt, immaniter in ore gladii interfecerunt. Quæ cum ad aures domini regis Edwardi pervenissent, fecit convocari comites, barones, et milites, et alios qui debebant sibi servitium, ut essent parati in crastino Sancti Martini apud Wilecestriam Et statim medio tempore, apud Walliam suos milites familiares et quamplures alios cum illis transmisit, et postea dominus rex cum exercitu ingressus est Walliam, et illi de exercitu cum copiam bladi invenissent, igne supposito, totum consumpserunt. Plures vero de exercitu non parcentes ecclesiis, omnia bona Wallensium quæ in eisdem invenerunt deprædati sunt, sacrilegia quamplura committendo. Postea Snoudunam ingressi, maximum defectum victualium patiebantur, in tanto quod, ut dicebatur, dominus rex et quamplures magnates aliquantulum defectum patiebantur, et hoc fuit ad Natale Domini vel circa. Defectus enim fuit tantus, quod maxima multitudo, exercitus etiam virorum fortium interierunt; nonnulli patientes fluxum mortui sunt. Postea vero exercitus regis fugavit Wallenses, et plures interfecit; Wallenses vero inter se ita coadunati sunt et unanimes facti, quod vix ita unquam adunati fuerunt; et in tantum quod terræ comitis Glovernise recesserunt a dominio suo, et insurrexerunt contra ipsum, et plura castra sua prostraverunt, et vix ipsemet et comitissa uxor sua e manibus eorum evaserunt. Qui postea congregans exercitum, in Walliam regressus, non parcens cuiquam, multos Wallenses et etiam viros religiosos quosdam interfici fecit; nec tamen eosdem potuit omnino subjugare, sed quodam modo confusus in Angliam reversus est.

Rebellion of the Welsh.

Nov. 12.

Edward's invasion of Wales.

Distress for want of provisions.

The Welsh defeated.

The territories of the earl of Gloucester rebel.

A.D. 1294. Eodem anno vocati sunt quatuor milites de quolibet comitatu Angliæ, qui haberent potestatem obligandi comitatum et faciendi, quod per consilium domini regis ordinaretur, et quod comparerent coram consilio prædicto in crastino Sancti Martini in Novembri, ubi ordinatum fuit quod decima daretur domino regi in forma quæ sequitur.

Nov. 12. A subsidy of a tenth.

Everisden, p. 275.

f. 227 b.

Form of the taxation.

Ceo est la furme ke les asseurs e taxurs de la dyme deivent en meyme la dyme asser et lever. Ceo est assaver, ke les chivalers, chefs, asseurs facent venir devaunt eus, de checun hundrede del counte taunz et teus del plus prodes hommes del hundrede, des queus il pussent elyre une duzeyne des meuz vaylaunz del hundrede, ke meuz et plus leaument sachent et voilent asser et taxer tuz les beens de checun, quel part ke il fussent, aussi ben en champ com en meson, le jur Seyn Michel prochein passe, et a cel fere facent les duzeynes jurer sur seyntes ewangelie. E il ces duze prendrunt a eus de checune vile de leur hundrede quatre leaus hommes et le provost, ke meuz conuissent et sachent le bens de tute la vile, et ceus quatre et le provost facent jurer devaunt eus, ke leaument les aeyderunt, e la dyme de ceus bens al ous nostre segnur le Rey asser et taxer. E iceus duze ensement, ou les quatre e le provost de checune vile, irrunt de vile en vile, de mesun en mesun en checune vile, a ver eusmemes les bens de checoun, et ceus bens leaument asserunt et taxerunt en la furma avaunt dite. E enquerrunt si ren des bens ke il aveyent a la Seynt Michel procheyn passe eyent vendu u autrement en nule manere alyene. E iceus bens seyent aussi ben taxez sulung la verreye value come les autres. E les chivalers, chefs, asseurs, et lur clerk, appres le serment resceu de duze, aylent ausi de hundrede en hundrede, de vile en vile, aussi avaunt com il fere poent aver et enquerrer ke les bens ben et leaument seyent taxez al ous nostre seygnur le Rey par les duzeynes avant dites. E si il trovent ke ceus de la

duzeyne u nul de eus eyen ren concele u par doun ou A.D. 1294.
par favur meyns ben taxe, eus les accressent et perfacent solung lur descreciun en la plus bele manere ke il poent al ous le Rey. E facent assaver al tresorer et a baruns les nouns de iceus ke issi averunt trespasse encountre lur serment. E la taxaciun de bens a quatre et le provost de checone vile seyt fete par les duze. E la taxacioun de bens a xii. seit fete par les chivalers, chefs, asseurs, et par autres prodes hommes et leus, et ke il enquerrent ke il ne seyent de le affinite de nul de xii. et la taxacioun de bens de chivalers e del clerck seyent reservez al tresorer e au baruns de le echekere. E si tot come la taxacioun de bens seit fete en la forme avantdite, les chivalers levent la dime en la forme ke lur est balye de part le roys. E cete taxacioun seyt fete ausi ben a clers cum a lays, queus bens ne sunt pas anex a lur eglyses, et de queus il ne dunent mie al Rey la meyte. E de vileyns a prelaz, genz de religiun, ne autre clers ke sunt de lur eglises, ren ne seyen taxez ne levee. E fet a saver ke en cete taxacioun serrunt, forpris tresor, armure, mounture, jueus, robes a chivalers et a gentizhommes et a lur femmes, et lur vessel de or et de argent et de arrem, et en citez, burgs et viles, marchaundes serrunt, forpris une robe al homme e un lyt pur ammedeus, e i. anel et i. fermayl de or ou de argent, et une ceynte de saye ke il usent checon jur, ensement un f. 228.
hanap de argent u de mazere, dount il beyvent, e les de mesouns la, u il sunt guvernez par sovereyn mesel, ne seient taxez ne preysez. E si il seient meseus governez par sovereyn seyn, seyent lur bens taxez come de autre genz. E les bens de nulli seynt taxez, si il ne amuntent a x. souz u a plus. E facent les taxurs tauntot comencer deus roules de la taxacioun ke il frunt, en les queus seyent contenuz les nouns de checon ke serra taxe et la summe dount il serra charge de dyme, e lun roule tut jurs sue lautre en escripture.

A.D. 1294. E ke de ceus roules kaunt la taxacioun sera fete, le un demurge vers le chivalers taxurs, e lautre seyt envee tauntost de suz lur seaus al tresorer e barouns. E ke le taxurs ne lur clers prengent ryen pur chapitres liverer ne pur talye fere.

A tempest, Jan. 19.

Eodem anno xiiii° kalendas Februarii tantus ventus extitit, quod a magno tempore tantus non erat auditus, unde a pluribus dicebatur terræmotum factum esse; et duravit ille ventus per noctem præcedentem et diem.

Eodem anno impetratum fuit breve collectoribus et taxatoribus decimæ domino regi concessæ, ut supersederent taxationi de bonis nostris et villanorum nostrorum, sub hac forma:

Royal letter excusing the monks of Norwich from the payment of the tenth.

" Edwardus Dei gratia etc. taxatoribus et collectoribus decimæ nobis concessæ in comitatu Norffolchiæ salutem. Quia prior Norwycensis concessit nobis in subsidium nostrum medietatem omnium bonorum suorum, sicut et prælati religiosi et alii clerici de regno nostro, per quod volumus quod bona ipsius prioris vel villanorum suorum ad decimam bonorum temporalium nobis nunc concessam in eodem regno taxentur hac vice, vobis mandamus quod taxationi et collectioni decimæ de propriis bonis prædicti prioris et villanorum suorum in comitatu prædicto faciendæ supersedeatis omnino, prout in forma taxationis prædictæ decimæ vobis per consilium nostrum tradita, plenius est contentum. Teste Willelmo Bathonensi et Wellensi episcopo, thesaurario nostro, apud Westmonasterium."

Resignation of

Eodem anno,[1] die Sanctæ Luciæ, cardinalibus omnibus congregatis in consistorio, præter dominum Neapoleonem,

[1] This account will be found in the same words, with some omissions, in the Dunstable Annals, p. 617.

et præter dominum Petrum de Mediolano, et præter A.D. 1294.
decanum Parisiensem, abbatem Cicesterciensem, et pri- pope Celestine V.,
Annal. Dunstab. p. 617. orem de Caritate, qui nondum venerunt ad curiam, papa Dec. 13.
venit in consistorio, paratus sicut fuit quando fuit consecratus, et sedit in cathedra et dixit lingua materna in hæc verba vel similia: "Fratres mei, vos me elegistis "in papam, et scio bene quod multa feci, aliqua bene, "aliqua minus bene, quæ volo revocare, quia nescio "discernere quæ bene facta sunt et quæ non; sed successori meo relinquo, ut super hoc faciat suæ bene-"placitum voluntatis." Postea extrahit de sub manto quamdam [s]cedulam quam legit, inter alia continentem: "Ego, Celestinus papa, considerans me insufficientem "ad onus istud, tum ratione inscientiæ, tum quia "senex et impotens corpore, tum quia vitæ contem-"plativæ, sicut consuevi, volo vacare, quod in officio "isto facere non possum, relinquo papatui et oneri et "honori." Et statim ipsemet descendit de cathedra, et accepit coronam de capite suo, et posuit super terram; et postea mantum et annulum et omnia alia usque ad cotam albam, cardinalibus omnibus mire existentibus stupefactis. Et tunc ipse solus ivit in cameram et induit se habitu ordinis sui, et rediit solus in consistorium, et f. 228 b.
sedit super scabellum infimum cathedræ et dixit eis cum lacrimis, "Fratres, vos videtis quod ego resignavi "isti honori; rogo et adjuro vos per sanguinem Jesu "et per Matrem Suam, ut cito provideatis ecclesiæ[1] "de bono homine, qui sit utilis ecclesiæ et Chris-"tianitati et Terræ Sanctæ." Et statim surrexit ut iret in cameram suam. Cardinales vero ipsum secuti cum lacrimis rogaverunt, ut non recederet quousque ecclesiæ providissent, quod et facere promisit; et omnes cardinales videntes ista, alta voce plorabant, et die Jovis ante Natale Domini cardinales fuerunt reclusi, et die

[1] MS. inserts *et*.

A.D. 1294. Benedict Cajetan (Boniface VIII.) elected pope.

Annal. Dunstab. p. 618.

Veneris in vigilia cardinales concorditer et per viam scrutinii elegerunt dominum Benedictum, qui vocatur Bonefacius VIII[us]. Die vero Sancti Johannis dominus papa revocavit omnes provisiones vacaturas, factas tempore Celestini et Nicholai prædecessorum suorum, et etiam per ipsum et per dominum Gerardum[1] in Francia. Suspendit etiam omnes archiepiscopos, episcopos, et alios, qui habuerunt dignitatem per Celestinum sine consilio cardinalium, sive non factos ut consuevit in consistorio. Suspendit etiam totam familiam et capellanos [papæ;] et vult ordinare de ea, et camerarium et vicecancellarium fecit, sed nescitur quos, usque venerit Romam. Amovit etiam mercatores a camera papæ, et restituit solummodo tres societates, Moros, Sp[u]mas, et Clarentos. Revocavit insuper commissiones, et causas factas quibuscumque per Celestinum, et omnes scriptores papæ, et sargentes, et correrios, factos per Celestinum et Nicholaum prædecessores suos, et etiam notarios papæ, ut dicitur; sed pro certo non scribitur, nisi de domino Bartholomæo de Capua. Et ordinavit quod curia vadat Romam. Et xxiii. die Januarii fuit coronatus ibidem, ante quod tempus nulla bulla per ipsum a curia exivit, quia ordinavit quod nulla dimidia bulla exiret a curia. Scripsit etiam regibus Franciæ, Angliæ, Almanniæ, Hispaniæ, et aliis magnatibus transmarinis, quod nullus eorum contra alium[2] faciat vel attemptet, et quod compareat per procuratores sufficientes et plenum habentes mandatum. Et nimis sollicitat festinare passagium Terræ Sanctæ; et dicitur quod in propria persona vult transfretare. Causa autem quare Celestinus resignavit, ut dicitur, est quia ipse comperiit, quod quidam de fratribus suis, non habentes conscientiam, decipie-

Proceedings of Boniface VIII. on his election.

See the Bulls given below, pp. 265, 271.

[1] Annal. Dunstab. have *Geronimum de Parmania*.

[2] Annal. Dunst. insert *gwerrando*.

bant ipsum cotidie, et inventæ fuerunt plures literæ bullatæ albæ sine scriptura. A.D. 1294.

Mittuntur etiam per dominum papam tres cardinales regi Franciæ, Angliæ, et Alamanniæ, videlicet, archiepiscopum quondam Lugduni, qui venit in Angliam, et archiepiscopum quondam Anturiencensem, qui moratur in Francia, et præpositum Marsiliæ, qui vadit Alamanniam, et fuerunt apud Florentiam v. die Martii, per quod creditur ipsos esse modo in Franciam. Three cardinals sent to the kings of France, England, and Germany.

" Celestinus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, ac dilectis filiis electis abbatibus, prioribus, decanis, archidecanis, præpositis, officialibus, archipresbyteris, plebanis, rectoribus et aliis ecclesiarum prælatis, ac clericis et ecclesiasticis personis, religiosis et aliis, eorumque capellanis et conventibus, exemptis et non exemptis, Cisterciensis, Præmonstratensis, Cluniacensis, Carturiensis, Camaldulensis, Wileshumbrotere, Sancti Benedicti, Sancti Augustini, Sancti Willelmi, et aliorum ordinum, ad quos literæ istæ pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem. Letter of pope Celestine V. to the English clergy introducing Bertrand Delgot.

" Cum dilectum filium, magistrum Bertrandum dictum Delgot, canonicum Lugduni, capellanum nostrum, nobis et nostris fratribus meritis suæ probitatis acceptum, confidentes de ipsius circumspectione laudabili et providentia circumspecta, ad carissimum in Christo f. 229. filium nostrum Edwardum, regem Angliæ illustrem, pro quibusdam arduis et ecclesiæ Romanæ præcordialibus negotiis destinemus; universitatem vestram monemus et hortamur attente, per apostolica scripta vobis firmiter præcipiendo mandantes, quatinus eundem capellanum, cum per vos vel loca vestra transitum fecerit pro nostra et apostolicæ sedis reverentia, benigne recipiatis, et condigna honorificentia pertractantes, sibi citra mare Anglicanum in quatuor libris

A.D. 1294. " Turonensium parvorum, ultra vero in viginti solidis " sterlingorum pro suis ac familiæ ac eventionum " suarum necessariis quolibet die, et de securo con- " ductu, necnon in eventionibus opportunis, si suæ " decesserint in via, aut defecerint seu alias impeditæ " fuerint, in eundo, morando, et redeundo, cum per " eum vel ejus nuncium fuerint requisiti, liberaliter " providere curetis. Et si eundem capellanum in ali- " quibus locis vel loco interdum moram trahere conti- " gerit, volumus quod non solum eorundem locorum, " verum etiam eis vicinorum vel adjacentium partium, " sicut idem capellanus pro hujusmodi oneribus divi- " dendis et facilius supportandis viderit expedire, " archiepiscopi, episcopi, electi, abbates, priores, decani, " archidiaconi, præpositi, officiales, archipresbyteri, ple- " bani, rectores et alii ecclesiarum prælati et clerici ac " ecclesiasticæ personæ religiosæ, et alii, eorumque " capitula et conventus, exempti et non exempti, Cister- " ciensis, Præmonstratensis, Cluniacensis, Carturiensis, " Camald[ul]ensis, Walisumbrotere, Sancti Benedicti, " Sancti Augustini, Sancti Willelmi, et aliorum ordi- " num, in prædictis contribuere teneantur; præceptum " nostrum taliter impleturi, quod idem capellanus, cum " ad nos redierit, de vobis grata nobis referre valeat " et accepta, et nos devotionem vestram exinde possimus " merito recommendare. Alioquin sententiam, quam " ipse cui super hoc auctoritate præsentium plenam " concedimus facultatem, per se vel per alium seu " alios rite tulerit in rebelles, ratam habebimus et " faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem con- " dignam, appellatione remota, inviolabiliter observari, " non obstante si est aliquibus ab apostolica sede " indultum, quod legatis seu nunciis sedis ipsius aliquam " procurationem seu subventionem aut provisionem " exhibere, vel in ipsa contribuere minime teneantur, " seu quod interdici, suspendi, vel excommunicari non " possint per literas apostolicas, quæ de indulto hujus-

"modi et toto tenore ipsius plenam et expressam ac "de verbo ad verbum non fecerint mentionem, seu "aliquibus privilegiis vel indulgentiis quibuscumque "personis vel locis aut ordinibus, sub quavis forma "verborum ab apostolica sede concessis, de quibus et "quorum totis tenoribus plenam et expressam oporteat "in nostris literis mentionem fieri, et prædictorum "effectus impediri valeat quomodolibet, vel differri. "Datum Aquilæ v. nonas Octobris, pontificatus nostri "anno primo." A.D. 1294.

Eodem anno dominus Benedictus de Annania cardinalis fuit electus in papam, et vocatus Bonefacius, qui fecit constitutiones quæ sequuntur. Election of Boniface VIII.

"Celestinus episcopus, servus servorum Dei, carissimo "in Christo filio Edwardo regi Angliæ illustri, et di- "lecto filio Jacobo, Sanctæ Mariæ in Via Lata diacono "cardinali, salutem et apostolicam benedictionem. Letter of Celestine V. to Edward and to the cardinal of S. Maria in Via Lata (Jacobus Colonna) granting to them the first fruits of ecclesiastical benefices in the province of Canterbury for three years.[4]

"Plenus[1] fervoris zelus, quem, carissime fili Edwarde, "ad recuperationem Terræ Sanctæ habere dinosceris, "et moles debitorum quæ, tu, dilecte fili cardinalis, in "cardinalatus dignitate, sinceritatem et puritatem in "tuis servando vestigiis contraxisti, nostrum excitant "animum, et mentem inducunt, ut sint utriusque "nostri commendabilibus correspondentes[2] affectibus, "quod in te, fili rex, idem zelus suos ramos longius "latiusque diffundat, et in te, fili cardinalis, innata "custodiatur puritas illibata. Sane cum te, fili rex, "de dicta recuperatione solicitum,[3] propterea grandia "sustinere oporteat onera expensarum, tuque, fili "cardinalis, post cardinalatus locum a te in ecclesia "Romana sortitum, tam gravia subieris onera debi- "torum; quia de fructibus, redditibus, et proventibus "tuis, illa nequiveris solvere, super illis, a tuis credi- "toribus infestaris, uterque vestrum super his providere f. 229 b.

---

[1] MS. *Pleni.*
[2] MS. *corespondeam*?.
[3] MS. *solitant.*

[4] A letter from the king to this cardinal on the same subject will be found in Prynne, p. 627.

A.D. 1294. " volentes; vobis committere videbitur, fili Edwarde, " in dictæ Terræ Sanctæ negotia, et, tibi, fili cardi- " nalis, quod in exonerationem dictorum debitorum, et " alias in tuas necessitates, et commoda quod inde " perceperitis, convertatis omnes fructus, redditus, et " proventus ecclesiarum, personatuum, et dignitatuum, " et quorumcunque ecclesiasticorum beneficiorum seu " officiariorum cum cura, vel sine cura, quæ usque " ad triennium in civitate et diocesi et tota provincia " Cantuariæ vacaverunt, in curia Romana vel ubi- " cumque primi anni tantum quo vacabunt, in quibus " ac eorum perceptione, vos etiamsi ex statuto, " consuetudine, privilegio, aut largitione, concessione, " ordinatione, dispositione, seu provisione apostolicæ " sedis, vel quorumcunque aliorum seu cujuscumque " alterius aut quibuscumque aliis modis, causis, seu " positionibus aliis debeantur, volumus auferri, ita " quod, in quibus juste debentur, auctoritate præsen- " tium recuperare valeant, in redditibus et proventibus " sequentibus annis quod per hujusmodi concessionem " nostram recipere impediuntur. In primo de gratia " concedimus speciali, vobis plenam et liberam tenore " præsentium tribuentes potestatem, ut per vos vel " per alium seu alios apprehendere, colligere, exigere, " accipere, et percipere, postposita cujuslibet condi- " tione, possitis, nostra[1] vel alterius super hoc licentia " ulterius non petita. Si vero hujusmodi ecclesiæ " personatus, dignitates, et beneficia, seu officia, vel " aliqua earundem in ea parte dicti triennii vacave- " rint, quod annus integer dicto triennio non super- " esset a die vacationis eorum, vel ex quacumque alia " causa seu occasione vos impediri contigerit, in per- " ceptione unius anni integri de infra dictum triennium " fructuum, reddituum, proventuum hujusmodi eccle-

---

[1] MS. *nostram.*

" siarum, personatuum, dignitatuum, et beneficiorum, A.D. 1294.
" seu officiorum, vel aliquorum, seu alicujus alia
" quorumcumque seu cujuscumque ex eis hujusmodi
" triennium quod ad ea vel ad id in tantum proro-
" gari volumus et extendi, donec fructus, redditus, et
" proventus qui provenerint seu provenire per annum
" integrum ex eis poterint, perceperitis ex eisdem; tu
" autem, fili cardinalis, contradictores et rebelles et
" impedientes quoslibet, cujuscumque fuerint præemi-
" nentiæ, conditionis, aut status, per te vel alium seu
" alios per censuram ecclesiasticam appellatione remota,
" compescas. Contra alios etiam qui coram te, fili
" cardinalis, vel alio seu aliis, cui seu quibus particu-
" lariter seu totaliter aut qualitercumque cui videbitur,
" commiseris non hujusmodi negotio vices suas perso-
" naliter, vel procuratorem, compareant in præmissis ad
" citationem seu vacationem ac alias spiritualiter et
" temporaliter, prout tibi et delegandis vel subdele-
" gandis a te in hujusmodi negotio videbitur proce-
" dendum, plenam tibi et delegandis seu subdelegandis
" ipsius concedimus tenore præsentium potestatem,—
" non obstantibus aliis quibuscumque contrariis consue-
" tudinibus seu statutis ecclesiarum vel locorum, in
" quibus ecclesiæ,[1] personatus, dignitates, et beneficia
" seu officia ipsa vacaverint, vel nisi hujusmodi fructus
" percipiendi fuerint juramentis, confirmatione apos-
" tolica seu quacumque alia firmitate vallatis, aut si
" aliqui super provisione sibi facienda de ecclesiis,
" personalibus dignitatibus, et quibuscumque ecclesias-
" ticis dignitatibus seu beneficiis seu officiis, cum cura
" vel sine cura in partibus illis, apostolicæ sedis literas
" impetraverint, vel eos in posterum contigerit impe-
" trare, aut si venerabilibus patribus archiepiscopo
" Cantuariæ et suffraganeis suis vel quibuscumque

[1] MS. *ecclesia.*

A.D. 1294. " aliis, conjunctim vel divisim, a sede apostolica sit " indultum vel in posterum contigerit indulgere. Idem " de ecclesiis, personalibus dignitatibus, et aliis bene- " ficiis seu officiis ecclesiasticis, cum cura vel sine cura, f. 230. " ad eorum collationem præsentem vel electionem spec- " tantibus, vel eorum fructibus, vel eorum redditibus, " vel proventibus in illis valeat concessio fieri seu " aliquatenus provideri, aut cujuscumque privilegii et " literis ipsius sedis generalibus vel specialibus quibus- " vis dignitatibus, locis, ordinibus, vel personis, gene- " raliter vel specialiter, sub quacumque forma vel " concessione verborum ab eadem sede concessis vel " in posterum concedendis, per quæ præsentia non " expressa vel totaliter non incerta effectus præsentium " impediri valeat vel differri, et de quibus eorumve " totis tenoribus de verbo ad verbum aut eorum locis, " ordinibus aut propriis personarum hominibus certa[1] " specialiter seu expressa mentio nostris literis sit " habenda. Et per quæ tibi si contineretur in illis, " quod per quasvis apostolicas literas quælibet ob- " stantia removentes eis non possit in aliquo derogare, " nullo in hujusmodi nostra concessione vobis volumus " obstaculo interponi, nec cuique contra eam præsidium " quomodolibet adhibere, seu si aliquibus ab eadem " sit sede indultum vel in futurum contigerit indulgeri, " quod interdici, suspendi, vel excommunicari non pos- " sunt per literas dictæ sedis, quæ de indulto hujus- " modi plenam et expressam ac de verbo ad verbum " non fecerint mentionem, aut constitutionem de " duabus dietis edita[m] in concilio generali, sive quod " illis de regno Angliæ ab apostolica sede dicitur " esse concessum, quod citra mare Angliæ vel extra, " seu ultra certa loca in causam trahi vel ad judicium

---

[1] MS. *certas*.

"evocari non possunt per literas dictæ sedis, non "facientes plenam et expressam ac de verbo ad "verbum de indulto hujusmodi mentionem, invocato "ad hoc, si necesse fuerit, per te, fili cardinalis, "delegandos[1] vel subdelegandos præfatos auxilium "subtrahit seculare, quod ad assistendum, intendendum "et per eorundem cui ac delegandis vel subdelegandis "ipsis efficaciter in præmissis et circa præmissa, per te "vel per proprios delegandos vel subdelegandos per "censuram ecclesiasticam appellatione remota com"pellas. Ceterum volumus, apostolica auctoritate de"cernimus, ut præsentes literæ et jurisdictio tibi "attributa per eas ac omnia et singula quæ con"tinentur in eis a data ipsarum perpetuationem "accipiant et roboris firmitatem. Datum Neapoli, xiii. "kalendas Decembris, pontificatus nostri anno primo." A.D. 1294.

Constitutio Bonefacii papæ viii.

"Bonefacius servus servorum Dei, ad perpetuam "rei memoriam.

Bull of Boniface VIII. annulling the dispensations, provisions, &c. of Celestine V.

"Olim Celestinus papa quintus, antecessor noster, "devictus instantia et ambitione nimia præliorum, "ignarus eorum quæ et juris debitum et gravitas pas"toralis, cui præsidebat, officii[2] requirebant: seductus "insuper atque deceptus per captiosam astutiam decep"tibilem aliquorum; fecit diversa, et concessit varia "minus digne, inordinata, et insolita, quorum aliqua "subticemus ex causa, sub cujus bulla nonnulla, ut "fertur, præter ipsius conscientiam, transierunt, quæ "non indigne, quin immo necessario limam apostolicæ "correctionis exposcunt.[3]

"Quapropter antecessor ipse, suam insufficientiam ad

---

[1] MS. *subdelegand.*; but this whole sentence is corrupt. Below, the MS. also reads *subdelegand.* twice in both cases.

[2] MS. *officiis.*

[3] This first sentence is nearly that of the Bull given in Rymer, i. p. 833.

A.D. 1294. " portandum summi pontificis onera diligenter attendens et defectum, quin immo periculum ex hoc pati universalem ecclesiam recognoscens, urgente conscientia, coram collegio fratrum suorum sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalium, de quorum numero tunc eramus, papatui pure et absolute renunciavit, ejusque oneri et honori in ipsis sibi nihil omnino retinens vel reservans; et humiliter postulavit et voluit, ut quæ per ipsum improvide facta fuerunt, futurus ejus successor provide revocaret; ac postquam fuimus ad apicem summi apostolatus assumpti, nobis, dum adhuc essemus Neapoli, preces fudit, ut revocare quæ ipse male fecerat curaremus,—unde nos attendentes pericula, scandala, et jacturas, quæ ex talibus antecessoris nostri prædicti actibus provenerunt vel possent in antea provenire, ac animarum
f. 230 b. saluti providere volentes, omnes dispensationes super quavis pluralitate dignitatum, personatuum, officiorum, præbendarum, seu beneficiorum ecclesiasticorum cum cura vel sine cura obtentorum vel obtinendorum,[1]— provisiones quoque et concessiones et commendas de quibuscumque monasteriis, abbatiis, prioratibus, hospitalibus, ecclesiis regularibus vel secularibus, vel ordinibus, seu redditibus et proventibus ecclesiasticis quibuscumque, aut pecuniarum summis percipiendi beneficii, seu pensionis, subventionis, protectionis, oneris debitorum, vel cujuscumque alterius relevandi, seu quovis alio titulo, causa, vel nomine, sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, postquam fuerunt ad cardinalatum assumpti, vel aliis, ac omnes pensiones et subventiones de pecuniis qualitercumque cardinalibus ipsis vel aliis, necnon exemptiones, incorporationes, uniones, subjectiones, suppositiones, concessiones quorumcumque ordinum, monachorum, hospitalium, eccle-

[1] MS. *optentarum vel optinendarum.*

" siarum regularium vel secularium, cum cura vel sine A.D. 1294.
" cura, personarum, jurium seu bonorum ad ipsa vel
" ipsorum aliquod pertinentium, liberationes a sub-
" missionibus vel subjectionibus, seu censibus quibus-
" cumque, et auctoritates, potestates, seu facultates
" conferendi quoscumque personatus, dignitates, officia,
" præbendas, beneficia ecclesiastica cum cura vel sine
" cura ceterarum provinciarum seu regnorum et eccle-
" siarum, ac revocandi nonnullas literas gratiosas ab
" antecessore ipso concessas, vel inquirendi utrum
" literæ ab eodem concessæ forent de falsitate vel
" tacite veritate suspectæ;—disponendi præterea super
" pluralitate personatuum, dignitatum, officiorum, præ-
" bendarum, beneficiorum ecclesiasticorum, super de-
" fectu natalium et ætatis, et super sponsalibus et
" matrimoniis in casibus prohibitis contrahendis, et
" conferendi personatus, dignitates, officia, præbendas,
" seu quævis ecclesiastica beneficia familiarium vel
" clericorum, cum ipsa quomodolibet vacare continge-
" rent, aut percipiendi proventus dignitatum, persona-
" tuum, officiorum, præbendarum, seu quorumcumque
" beneficiorum ecclesiasticorum per non modicum tem-
" pus post obitum obtinentium ipsa, percipiendi præ-
" terea distributiones cotidianas ecclesiarum in quibus
" aliqui sunt sub expectatione canonici antequam in
" eis portiones adepti fuerint vel præbendas, infeuda-
" tiones quorumcumque bonorum, feudorum vel bono-
" rum stabilium ad Romanam ecclesiam spectantium;—
" concessiones quoque juris et jurisdictionis bonorum
" immobilium quorumcumque, quæ dicta Romana ec-
" clesia in quibuscumque terris vel castris eorumque
" territoriis vel destrictibus obtinebat; et concessiones
" jurium aliorum in eisdem castris seu terris; amo-
" tiones abbatum, electorum, priorum, seu prælatorum
" regularium seu secularium personarum;—concessionem
" insuper auctoritatis audiendi confessiones, absolvendi
" a sententiis excommunicationum, suspensionum, et

A.D. 1294. "interdicti, ac dispensandi in diversis casibus; apos-
"tatas ceterosque ordines recipiendi et retinendi in
"eis, ac utendi pontificalibus, et indulgentias conce-
"dendi, ac ædificandi oratoria, ecclesias, seu loca infra
"limites apostolica auctoritate prohibitos, seu contra
"privilegia ab apostolica sede concessa, compescendi
"molestatores privilegiorum vel jurium seu personarum
"ceterorum ordinum seu locorum, et eadem protegendi
"et defendendi,—insuper quorumcumque contractuum,
"conventionum, pactorum, provisionum, obligationum,
"constitutionum, canonum, vel jurium, et contentorum
"in eis vel ipsa contingentium, remissiones, quieta-
"tiones, absolutiones, immutationes, relaxationes, et
"licentias, ac liberationes a præfato antecessore verbo
"vel literis sub quibuscumque tenoribus, formis, et
"modis factas, indultas, commissas, concessas, vel
"datas,—in fratrum nostrorum præsentia vi° kalendas
"Januarii, dum adhuc essemus Neapoli, auctoritate
"apostolica et de potestatis plenitudine revocavimus,
f. 231. "cassavimus, irritavimus, et evacuavimus;—omnino
"cassas, irritas, et vacuatas nunciavimus et nullius fore
"decrevimus firmitatis. Et quicquid ex eis vel ob
"eas post decretum hujusmodi sequeretur, et quod
"secus a quoquam scienter vel ignoranter contingeret
"attemptari, etiam si super præmissis vel eorum ali-
"quibus seu aliquo judices fuerint vel executores con-
"cessi, etiam si per ipsum antecessorem, judices, vel
"executores, ipsorum aliquem vel aliquos, diversi habiti
"sunt processus,[1] vel sententiæ promulgatæ, si tamen
"aliqui[2] vel aliquis prætextu dispensationum concessa-
"rum eisdem per eundem antecessorem aut ejus aucto-
"ritate jam legitime vel matrimonialiter sint conjuncti,
"districte præcipimus et mandamus, ut hæc infra
"tempus congruum ad dictæ sedis notitiam deducantur.

---

[1] MS. *processi.*

[2] MS. *aliqi*

"Verum quia prædicta per nos, ut præmittitur, facta A.D. 1294.
"Neapoli ante consecrationis nostræ sollemnia sub "bulla nostra posita non fuerunt, consecratione ipsa, "postmodum apud basilicam principis apostolorum de "Urbe solito more recepta, ea præsentibus fecimus "annotari, quibus plenam fidem in judicio et extra "judicium volumus adhiberi, ipsoque de prædictorum "fratrum consilio ratificamus, confirmamus, facimus, "approbamus, et etiam innovamus, et ea omnia a "prædicto die, scilicet vito kalendas Januarii plenum "effectum volumus obtinere. Et quicquid extunc "per quemcumque seu quoscumque quavis auctoritate "secus fuerit attemptatum vel factum, scienter vel "ignoranter, prorsus viribus vacuamus. Concedimus "quoque ut religiosæ personæ, quæ monasticum nigrum "vel canonicorum regularium habitum in suis monas-"teriis regularibus, canonicis, seu prioratibus defere-"bant, antequam ipsa incorporata, unita, supposita, vel "submissa essent ordini monastico, sive locis regulæ "vel observantiæ præfati antecessoris, ante ejus as-"sumptionem ad apicem apostolicæ dignitatis priorem "habitum reassumant libere, et in eo domino famu-"lentur. Ceterum ut sedes ipsa sæpedicti antecessoris "actus reliquos lucidius possit discutere et in melius "reformare, ejusque errata corrigere, omissa supplere, "at in irritum revocanda deducere omnia privilegia, "literas concessas super quibuscumque gratiis vel gra-"tiosis concessionibus de quibuscumque juribus, rebus, "vel bonis quomodolibet processerunt, seu quæ obtenta "fuerunt ab eo, necnon ab antecessore ipso verbo seu "litteris facta, concessa, data, vel indulta fuerunt, qui-"buscumque ordinibus, collegiis, universitatibus, conven-"tibus, locis, vel personis regularibus, secularibus, ec-"clesiasticis, vel mundanis, cujuscumque fuerint ordinis, "conditionis, eminentiæ, dignitatis, aut status, quæ "tenore præsentium vel per alias nostras literas revo-"cata non sunt et penitus annullata, quantum ad

A.D. 1294. "omnem effectum eorundem, de ipsorum fratrum con-
"silio et assensu a data præsentium suspendentes—
"volumus ac districte præcipimus, ut sequentes curiam
"Romanam infra viii°, Italici vero infra quatuor
"mensium, et extra Italiam constituti infra unius
"anni spatium, a data computandum eadem, quod
"quidem tempus pro peremptorio termino assignavi-
"mus, nostro et præfatæ sedis conspectui representent,
"et ad nostram et ipsius sedis notitiam deducant
"apostolicæ discussionis examen, justo judicio faciente
"Domino, subituraque ipsa quantum ad omnem effec-
"tum manere suspensa, quousque per sedem aposto-
"licam ex certa scientia fuerint approbata. Alioquin
"ex nunc de eorundem fratrum nostrorum consilio et
"assensu, privilegia, literas, gratias, et alia supradicta,
"quæ nostro et præfatæ sedis conspectui præsentari,
"et ad nostram et sæpedictæ sedis notitiam, ut præ-
"mittitur, deduci, mandamus, et quicquid ex eis vel
"ab ea secutum extiterit vel sequetur,—apostolica auc-
f. 231 b. "toritate et de potestatis plenitudine cassamus, irrita-
"mus, vacuamus, cassas, irritas, et vacuas nunciamus,
"ipsa carere omnino viribus decernentes, non obstante
"si ab eodem antecessore vel aliis Romanis pontifi-
"cibus, quibuscumque ordinibus, collegiis, ecclesiis, seu
"personis cujuscumque conditionis, præeminentiæ, sive
"status, aliquibus vel alicui eorum, sub quacumque ver-
"borum forma vel expressione verborum, sit indultum
"quomodolibet vel concessum, quod prædicta facta,
"concessa, et commissa per antecessorem ipsum vel
"alios Romanos pontifices, aut ejus vel eorum aucto-
"ritate, nequeant revocari per literas apostolicas, quæ
"de indulto seu concessione hujusmodi, aut de ipsorum
"toto tenore seu de verbo ad verbum de ordinum
"seu personarum nominibus plenam, determinatam, et
"expressam non fecerint mentionem, seu quacumque
"indulgentia vel concessione dictæ sedis generali vel
"speciali cujuscumque tenoris existat, per quam effec-

" tus præsentium posset quomodolibet impediri. Si " quid autem in præmissis vel circa præmissa dubii " vel ambiguitatis emerserit, declarationi et interpre- " tationi dictæ sedis plenarie reservamus, semel et " pluries quotiens opus fuerit, et prout expediens " viderit faciendum. Nulli igitur, etc., nostræ ratifi- " cationis, confirmationis, factionis, approbationis, inno- " vationis, vacuationis, concessionis, suspensionis, præ- " cepti, assignationis, mandati, cassationis, irritationis, " nunciationis, constitutionis, et reservationis infringere, " etc. Datum Laterani, vi. idus Aprilis, pontificatus " nostri anno primo." A.D. 1294.

Bull of Boniface VIII. annulling the provisions, &c. of Nicholas IV.

" Bonefacius episcopus, servus servorum Dei, ad per- " petuam rei memoriam.

" Pridem ad apicem apostolicæ dignitatis assumpti, " dum adhuc Neapoli moraremur, diligentius atten- " dentes, quod, ex infra scriptis collationibus, pro- " visionibus, commendationibus, gubernalibus, protec- " tionibus, concessionibus, vel actibus, felicis recorda- " tionis Nicolai papæ IIII. prædicti nostri auctoritate " habitis sive factis, vel per alios auctoritate sua, " nonnulla jam ex his scandala seu damna pervene- " rant et in antea poterunt provenire,—et tam prælati " quam ecclesiæ per orbem diffusi se reputabant in " hoc multipliciter aggravatos,—ac propterea dictorum " prælatorum et ecclesiarum relevare onera, et super " scandalis et damnis hujusmodi, prout ad nostrum " spectat officium, salubriter providere volentes,—omnes " collationes, provisiones, reservationes, et concessiones " super canonitatibus, dignitatibus, personatibus, præ- " bendis, officiis, portionibus, præstimoniis, ecclesiis " parochialibus, ruralibus, vel aliis, necnon super qui- " buscumque beneficiis ecclesiasticis vacaturis, cum " cura vel sine cura, quocumque nomine concedantur, " ac etiam super canonitatibus in cathedrali seu col- " legiatis ecclesiis sub expectatione dignitatum, per-

A.D. 1294. "sonatuum, officiorum, præbendarum, portionum præ-
"dictorum ecclesiarum parochialium seu ruralium, cum
"cura vel sine cura, in quibus non sit jus quæsitum
"licite ad rem, ac insuper commendationes quorum-
"cumque ordinum monachorum, hospitalium, ecclesia-
"rum, seu locorum religiosorum vel secularium, mediate
"vel immediate dictæ Romanæ ecclesiæ subjectorum,
"observationem, protectionem, sollicitudinem, seu curam
"eorum, nonnullis ipsius ecclesiæ cardinalibus seu qui-
"buscumque personis aliis cujuscumque conditionis,
"præeminentiæ, ordinis, sive status, sub quibuscumque
"tenore, forma, et modo vel conceptione verborum per
"literas vel vivæ vocis oraculo per dictum anteces-
"sorem nostrum seu ejus auctoritate factas, commissas,
"vel concessas,—ac ea quæ ab ipso super his vel circa
"ea quomodolibet processerunt,—auctoritate apostolica
"in fratrum nostrorum præsentia vi° kalendas Januarii,
"cum adhuc, sicut præmittitur, essemus Neapoli, om-
"nino cassavimus, irritavimus, cassas, irritas, et vacuas
"nunciavimus, et nullius fore decrevimus firmitatis, eo
"quod ex tunc secus a quoquam scienter vel igno-
"ranter contigerit attemptari, etiam si super præmissis
f. 232. "vel eorum aliquibus seu aliquo judices fuerint vel
"executores concessi, et per ipsum prædecessorem,
"judices, vel executores, eorum aliquos seu aliquem,
"diversi habiti sunt processus, vel sententiæ promul-
"gatæ, non obstante si ab eodem prædecessore seu
"quibusvis aliis Romanis pontificibus, quibuscumque
"ordinibus, collegiis, vel personis cujuscumque ordinis,
"præeminentiæ, sive status, aliquibus vel alicui eorum,
"sub quacumque forma vel expressione verborum, sit in-
"dultum quomodolibet vel concessum,[1] [quod] prædicta
"facta, concessa, et commissa per prædecessorem ipsum
"seu per alios Romanos pontifices, aut ipsorum vel

[1] MS. *concessimus*.

"alicujus eorum auctoritate, nequeant revocari, per A.D. 1294.
"literas apostolicas quæ de indulto seu concessione "hujusmodi, aut de ipsorum[1] toto tenore [aut] de "verbo ad verbum, de ordine aut personarum nomi-"nibus plenam declaratam et expressam non fecerint "mentionem, seu quacumque indulgentia[2] seu con-"cessione alia dictæ sedis generali vel speciali, cujus-"cumque [tenoris] existat, per quam effectus præsentium "posset quomodolibet impediri. Ceterum præmissas "cassationem, nunciationem, decretum extendi volumus "ad commendam seu commissionem factam de ordine "fratrum nostrorum monasterii Sanctæ Claræ de As-"sisio, et aliis monasteriis ordinis ejusdem sanctæ, "hospitalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, ecclesiis, "hospitalibus, membris et aliis locis immediate sub-"jectis eidem, et personis degentibus in eisdem, quibus "ordinibus, monasteriis, et hospitali ab ipsorum insti-"tutione seu regula vel eorum speciali gratia seu "privilegio, per apostolicæ sedis providentiam, conser-"vator, protector, gubernator, seu corrector solet vivis "ex ipsis Romanæ ecclesiæ cardinalibus gratiose con-"cedi. Verum quia prædicta per nos, ut præmittitur, "facta Neapoli ante consecrationis nostræ sollemnia "sub bulla nostra posita non fuerunt, consecratione "ipsa postmodum apud basilicam principis apostolorum "de Urbe[3] sollemniter solito more recepta, præmissa "præsentibus fecimus annotari, quibus plenam fidem in "judicio et extra judicium volumus adhibere. Ipsaque "de prædictorum fratrum consilio ratificamus, confir-"mamus, facimus, approbamus, et etiam innovamus, "et ea omnia a prædicto die, scilicet vi° kalendas "Januarii, plenum effectum volumus obtinere. Et "quicquid extunc per quemcumque seu quoscumque

[1] MS. inserts *et*.
[2] MS. *indulgentie*.
[3] MS. *verbo*.

A.D. 1294. "auctoritate quavis secus fuerit attemptatum vel fac-
"tum, scienter vel ignoranter, prorsus viribus vacuamus.
"Nulli igitur etc. nostræ ratificationis, confirmationis,
"factionis, approbationis, innovationis, et vacuationis,
"etc. Datum Laterani vi. idus Aprilis, pontificatus
"nostri anno primo."

Bull of Boniface VIII. respecting the administrators in cases of persons who have been injured by clerical bodies or clericks.

"Bonefacius, etc., ad perpetuam rei memoriam. Statuimus, ut conservatores qui a sede apostolica conceduntur interdum, ut aliquos a manifestis injuriis et molestiis tueantur, sive in alicujus civitatis ecclesia cathedrali canonicum vel dignitatem, seu personatum in civitate vel ejus diocesi, obtinentes, extra quam siquidem civitatem aliquem vel aliquos [evocare] ad judicium non valeant, nec[1] procedere contra ipsos, qui de ipsa civitate vel diocesi non fuerint supradictis, sive infra civitatem eandem dumtaxat de commissis sibi negotiis sive causis possint cognoscere, alii tamen vel aliis non possint[2] committere vices suas, nisi eis expresse hoc ex litterarum conservatoriarum beneficio competere dinoscatur;—citationes tamen et denunciationes sententiarum quas iidem prælati tulerunt, possint tantummodo infra civitatem vel diocesim prædictam facere per se vel per alium seu alios, qui de civitate [vel diocesi] fuerint memoratis, quodque conservatorum ipsorum, quoad non cœpta negotia, ipso jure spiret officium post obitum concedentis. Ubi vero hujusmodi civitas minime habetur, seu distincta forsitan existeret, et in ejus diocesi locus reperitur insignis, in loco ipso de hujusmodi
f. 232 b. negotio cognoscatur, et totus processus habeatur in ipso. Cum autem per capitulum cathedralis ecclesiæ alicujus civitatis vel singularem personam ipsius,

[1] MS. inserts *esse*.

[2] MS. *p*.

" aut per immoderatum superiorem, utpote patriarcham, A.D. 1294.
" archiepiscopum, vel episcopum, quisquam se diceret
" molestari, tunc illi tale proponenti ipsoque velamine
" poterunt conservatores concedi, hi qui in ipsa ecclesia
" cathedrali canonicatum habeant vel personatum, seu
" dignitatem in civitate vel diocesi prælibatis, vel si
" maluerit impetrator, sibi concedantur conservatores
" qui canonicatum habeant in cathedrali ecclesia civi-
" tatis, vel personatum, seu dignitatem in eadem civitate
" vel ejus diocesi, vicinis vel conjunctis civitati vel
" diocesi illorum, contra quos, ut præmittitur, tales
" contingeret conservatores concedi, seu nihilominus
" etiam in hoc casu nullatenus extra dictas civitates
" et diocesim conterminas et vicinas, ad judicium
" evocetur, nec contra quoslibet, qui de civitate seu
" diocesi prædictis non fuerint, procedatur, nec extra
" civitatem in cujus cathedrali ecclesia canonicatus
" vel in qua [civitate] vel diocesi dignitatem seu per-
" sonatum obtineret, possunt de negotiis sibi commissis
" cognoscere, ferre sententiam contra eos.

" Adicimus insuper statuto hujusmodi, ut judices qui
" literis, quæ de simplici justitia conceduntur, sunt in
" alicujus civitate vel ejus diocesi obtinentis, extra
" quam civitatem vel diocesim aliquos evocare non
" valeant ad judicium, nec procedere contra illos, qui
" de civitate vel diocesi non fuerint supradictis, infra
" quam etiam civitatem dumtaxat de commissis sibi
" negotiis sive causis personaliter possint cognoscere,—
" aut vices suas quoad cognitionem causarum taliter
" commissarum eidem vel prolationes interloquitoriarum
" vel diffinitivarum sententiarum aut ipsarum execu-
" tionem committere nequeant, nisi his, qui in ejusdem
" civitatis cathedrali ecclesia canonicatum, vel in ipsius
" civitate aut diocesi canonicatum vel dignitatem ob-
" tineant, aut seu etiam personatum, sed nec alia
" media causæ articulos vel ministeria cetera minora
" committere liceat, nisi personis civitatis vel diocesis

A.D. 1294. "earundem. Cum autem capitulum cathedralis ecclesiæ "alicujus ecclesiæ vel singulares personas ipsius aut "contra medietatem superiorem ipsarum impetu patri- "archam, principem, archiepiscopum vel episcopum "hujusmodi literæ de simplici ecclesia impetrantur "expressæ, tunc impetratore volente, concedi poterunt "judices talium literarum qui in ipsa cathedrali ec- "clesia canonicatum habeant vel personatum seu dig- "nitatem in eisdem civitate vel diocesi, seu si maluerit "impetrator, concedentur judices qui canonicatum ha- "beant in cathedrali ecclesia civitatis vel personatum, "seu dignitatem in eadem civitate vel diocesi vicinis, "continuis seu conterminis, civitatis vel diocesis illorum "contra quos, ut præmittitur, tales judices impetran- "tur. In hoc etiam casu nullus extra dictas civitates "vel dioceses ad judicium evocetur, nec procedatur "contra eos qui non sunt de civitate et diocesi me- "moratis. De causis etiam et negotiis sibi commissis "in civitate, cujus ecclesia cathedrali canonicatum, vel "in qua[1] seu diocesi personatum seu dignitatem ob- "tineant, dumtaxat cognoscant, nec quoad cogni- "tionem de negotiis et causis prolatione locutoriarum "vel diffinitivarum sententiarum vel executione ipsa- "rum possunt alii vel aliis committere vices suas, et "qui in ejusdem civitate cathedrali ecclesia canonica- "tum, dignitatem aut personatum in civitate et diocesi "non obtinent supradictis, sed nec alia media causæ "articulos seu ministeria cetera minora committant, "nisi personis et civitatibus diocesum earundem, de- "crevimus quoque ipso jure sit irritum et inane, si "quid contra præmissa contigerit attemptari. Nulli "igitur etc. Datum Laterani, vi° idus Aprilis, pontifi- "catus nostri anno primo."

---

[1] MS. *q*.

"Bonefacius episcopus servus servorum etc. Dudum " circa promotionis nostræ principium ad apicem apos- " tolicæ dignitatis, dum essemus Neapoli, diligentius " attendentes, quod ex infra scriptis collationibus multis " provisionibus, reservationibus, commendationibus, gu- " bernationibus, protectionibus, concessionibus, vel acti- " bus quondam Celestini papæ quinti, antecessoris " nostri, auctoritate, sive Honorii, sanctæ Romanæ " ecclesiæ derogabatur non modicum, quodque nonnulla " jam ex his scandala, pericula seu damna pervenerint, " et in posterum poterunt provenire, ac tam prælati " quam ecclesiæ per orbem diffusi se reputabant ex " hoc multipliciter aggravatos, ac propterea dictorum " prælatorum et ecclesiarum relevare onera et super " periculis, scandalis, et damnis hujusmodi prout ad " nostrum spectat officium, salubriter providere vo- " lentes, omnes collationes, provisiones, actiones et " concessiones super canonitatibus, dignitatibus, perso- " natibus, præbendis, officiis, portionibus, præstimoniis, " ecclesiis parochialibus, ruralibus, vel aliis, necnon " super quibuscumque beneficiis vacaturis, cum cura " vel sine cura, quocumque nomine censeantur, ac " etiam super canonatibus in ecclesiis cathedralibus " seu collegiatis, vel expectatione dignitatum, persona- " tuum, officiorum, præbendarum, portionum, præsti- " moniorum, ecclesiarum parochialium seu ruralium, " cum cura vel sine cura, in quibus non sit jus " quæsitum in re, licet ad rem, ac insuper commen- " dationes quorumcumque ordinum hospitalium, eccle- " siarum, seu locorum religiosorum vel scolarium, " mediate vel immediate ecclesiæ cardinalibus, seu qui- " buscumque personis cujuscumque conditionis, præ- " eminentiæ, ordinis, seu status, sub quibuscumque " tenore, forma, modo, vel conceptione verborum, vel " per literas vel vivæ vocis oraculo, per dictum ante- " cessorem nostrum seu ejus auctoritate factas, com- " missas, vel concessas, et ea quæ ab ipso super his

A.D. 1294.

f. 233.

Another bull of Boniface VIII. annulling the collations, provisions, &c. of his predecessors.

A.D. 1294. "vel circa ea quomodolibet processerunt, apostolica
"auctoritate in fratrum nostrorum præsentia vi. kalendas Januarii, cum adhuc, sicut præmittitur, essemus Neapoli, cassavimus, irritavimus, et vacuavimus, cassas, irritas, et vacuas nunciavimus, et nullius fore decrevimus firmitatis, et quod extunc secus a quoquam scienter vel ignoranter contingeret attemptari, etiam si super præmissis vel eorum aliquibus seu aliquo judices fuerint vel executores concessi, et si per ipsum antecessorem, judices, vel executores, eorum aliquos vel aliquem, diversi habiti sint processus, vel sententiæ promulgatæ, non obstante si ab eodem antecessore seu quibusvis aliis Romanis pontificibus, quibuscumque ordinibus, collegiis, ecclesiis vel personis cujuscumque conditionis, præminentiæ, sive status, aliquibus sive alicui eorum, sub quacumque forma vel expressione verborum sit indultum quomodolibet vel concessum, quod prædicta facta, concessa, et commissa per antecessorem ipsum seu per alios Romanos pontifices, aut ipsorum vel alicujus eorum auctoritate, nequeant revocari, per literas apostolicas quæ de indulto hujusmodi seu concessione hujusmodi, aut de ipsorum toto tenore, seu de verbo ad verbum de ordinum aut personarum nominibus plenam, determinatam, et expressam non fecerint mentionem, sed quacumque indulgentia seu concessione hujusmodi aut de ipsorum toto tenore, seu de verbo ad verbum de ordinum aut personarum nominibus plenam, determinatam, et expressam non fecerint mentionem, sed quacumque indulgentia seu concessione alia dictæ sedis generali vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam effectus præsentium posset quomodolibet impediri. Cæterum præmissas cassationem, nunciationem, et decretum extendi volumus ad commendam seu commissionem factam de ordine fratrum Minorum monasterii Sanctæ Claræ de Assise, et aliis monasteriis ordinis ejusdem, hospitalis Sancti Spiritus in

" Saxia de Urbe, ecclesiis, hospitalibus, et membris, A.D. 1294.
" et aliis locis immediate subjectis eidem, et personis
" degentibus in eisdem; [quibus] omnibus ordinibus,
" monasteriis, et hospitalibus ab ipsorum institutione f. 233 b.
" seu regula, vel speciali gratia seu privilegio per
" apostolicæ sedis providentiam, conservator, protector,
" gubernator, seu corrector solet unus ex ipsis Romanæ
" ecclesiæ cardinalibus gratiose concedi. Verum quia
" prædicta per nos, ut præmittitur, Neapoli ante con-
" secrationis nostræ sollemnia, sub bulla nostra posita
" non fuerunt, consecratione ipsa postmodum apud ba-
" silicam principis apostolorum de Urbe sollemniter
" solito more recepta, præmissa præsentibus fecimus
" annotari, quibus plenam fidem in judicio et extra
" judicium volumus adhiberi, ipsaque de prædictorum
" fratrum consilio ratificamus, confirmamus, facimus,
" approbamus, et etiam innovamus, et ea omnia a
" prædicto die, scilicet vi. kalendas Januarii, plenum
" effectum volumus obtinere. Et quicquid extunc per
" quemcumque sive quoscumque quavis auctoritate secus
" fuerit attemptatum vel factum, scienter vel igno-
" ranter, prorsus viribus evacuamus. Nulli igitur etc.
" nostræ ratificationis, confirmationis, factionis, appro-
" bationis, nunciationis, et vacuationis, etc. Datum
" Laterani, vi. idus Aprilis, pontificatus nostri anno
" primo."

Bull of Boniface VIII. respecting the employment of women as witnesses in trials.

" Bonefacius, etc. Mulieres quas vagari non convenit,
" nec virorum cœtibus immisceri, auctoritate literarum
" apostolicæ sedis vel legatorum ipsius, aut alia qua-
" cumque ordinaria, seu etiam delegata vel subdelegata,
" ad judicium evocari personaliter vel trahi invitas,
" causa ferendi testimonium, aut alia qualibet quæ in
" jure non exprimitur, prohibemus; sed cum necessa-
" rium fuerit testimonium earundem, judex in expensis
" partis producentis easdem tabellionem aut aliam per-
" sonam idoneam ad eas transmittat, vel si forte talis

A.D. 1294. "casus occurrit, quo jure prohibente, receptio testium "alteri committi non possit, præfatus judex personaliter "ad eas accedat; nisi talis sit personæ judicantis con- "ditio, per quam id non deceat fieri vel non possit. "Ita tamen quod casus, seu causa, seu conditio non "fingatur hujusmodi, nec fraus interveniat in hac "parte; alioquin fictor hujusmodi vel fraudator ipso "facto sententiam excommunicationis incurrat. Cæte- "rum fœminæ religiosæ, præsertim cum debeant sub "claustra morari, extra suum monasterium vel claus- "tram ad judicium non vocentur ex quavis causa "personaliter, etiam si ad hoc voluntas accedat earun- "dem. Decrevimus quoque ipso jure sit irritum et "inane si quid contra præmissa contigerit attemptari. "Datum etc. ut supra."

Bull of Boniface VIII. respecting peace between England and France, and sending the cardinals of Albano and Palestrina as messengers for that purpose.

"[1] Bonefacius episcopus, servus servorum Dei, carissimo in "Christo filio, Edwardo, regi Angliæ illustri, salutem et aposto- "licam benedictionem. Rymer, i. p. 817.

"Movet animum mentemque sollicitat, fili carissime, sincera "et affectuosa dilectio, quam ab olim, dum cura nobis officii "minoris incumberet, ad personam regiam, tuumque regnum "inclitum gessimus, et continuatis benevolis studiis gerere non "cessamus; ut celsitudinem regiam, cujus exaltationem et gloriam "summis desideriis affectamus, ad ea inducamur[2] solicite, per "quæ, in conspectu Regis Altissimi, per quem reges regnant "et principes dominantur, de bono semper in melius reddaris "acceptior, occurras gratior, carior habearis, ac in regno mundi "claris nominis regii titulis copiosum proveniat incrementum.

"Sane ab ipsis nostræ promotionis auspiciis, ad generalem "statum fidelium mentis aciem extendentes, et considerantes "attentius gravem, immo gravissimam et omnino contrariam "votis nostris inter te, et carissimum in Christo filium nostrum, "Philippum regem Franciæ illustrem, proximum[3] tibi consangui- "nitate conjunctum, procurante pacis æmulo, incentore malorum, "discordiam suscitatam, firma et stabili dispositione decrevimus, "ut super hujusmodi negotio, cordi nostro potissime insidente, f. 234. "sollemnes ad præsentiam regiam nuncios et literas mitteremus.

---

[1] This is also given by Hemingburgh, ii. p. 63, by Knyghton, col. 2504, and by Prynne, p. 617.

[2] R. *inducamus.*

[3] R. *proxima.*

"Sed propter nostrum de civitate Neapolitana discessum, ubi A.D. 1294.
"tunc Romana curia residebat, nostrumque accessum ad Urbem, "quem viarum periculosa discrimina non modicum retardarunt, "ac etiam ob nostræ inibi celebrata consecrationis sollemnia im-"pediti, nequivimus citius nuncios prædictos et literas destinare.

"Revera, fili carissime, nequaquam sumus immemores, quin "potius tenaci memoria retinemus, quod nos hactenus, dum "essemus in minori officio constituti, sinceris affectibus dilexisti, "plenisque[1] favoribus prosecutus. Ideoque dum sollerter atten-"dimus quantis, et quam gravibus prædicta discordia noscitur "onusta dispendiis, quanta et quot pericula secum trahit, quam "damnosa fidelibus redditur, quam graviter turbat et impedit "negotium Terræ Sanctæ, quantumve propterea Deo displicere "dinoscitur, anxiamur ut pater, sa[u]ciamur ut mater, in intimis "turbamur amarius ut amator, nec possumus quietis refoveri dul-"cedine, donec prælibatum negotium optatum et celerem exitum, "juxta cordis nostri desiderium, sortiatur.

"Cum itaque venerabiles fratres nostros, Beraldum Albanensem "et Simonem Penestrinum episcopos, sedis apostolicæ nuncios, "exhibitores præsentium, viros utique profundi consilii, viros "literarum scientia præditos, ac diversarum virtutum titulis in-"signitos, necnon pacis et concordiæ amatores, ad te dictumque "regem Franciæ,[2] tanquam pacis angelos, licet eorum inviti care-"amus præsentia, destinemus. Excellentiam regiam rogamus, et "hortamur attentius, ac etiam obsecramus in Domino Jesu "Christo, quatinus ob divinam et apostolicæ sedis reverentiam, "memoratos episcopos, magnas utique columnas ecclesiæ, tui[3] "honoris et famæ fervidos zelatores, tanquam filios benedictionis "et gratiæ benigne recipiens, honeste prosequens, et honorificentia "condigna pertractans, attente audias, diligenter intelligas, et "efficaciter studeas adimplere quæ ipsi, et eorum quilibet, coram "te super eodem negotio duxerint vel duxerit proponenda.

"Sic te in his devote ac prompte, prout speramus et cupimus, "habiturus, ut difficultatis ac propulsæ[4] cujuslibet procul obice "profugato,[5] regiæ devotionis sinceritas exinde clarius elucescat, "tuæque famæ præconium, quamvis amplum et diffusum, in "seculo propensius augeatur, ac sedis apostolicæ gratiam, quæ "circa filios devotos exuberat, abundantius merearis. Datum "Laterani, xi. kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo."

---

[1] R. inserts *fuisti*.
[2] R. (by mistake) *Angliæ*.
[3] R. *tuique*.
[4] R. *repulsæ*.
[5] R. *profligato*.

A.D. 1294. French fleet. Merchant ships detained at Sluys.

Eodem anno rex Franciæ fecit vocari carpentarios navium et gallearum, et fecit fieri plures naves et gallias, ut oppugnaret regnum Angliæ et nautas ejus; fecitque apud le Swyne retineri omnes naves de Almania, de Hispania, et de aliis partibus quæ venerunt ibi cum mercibus suis vendendis, et congregavit multum exercitum ad ponendum in navibus de diversis locis et terris.

A.D. 1295. Attack on Anglesey. Flight of Madoc. f. 234 b.

Anno Domini MCC. nonagesimo quinto, Edwardus rex in Wallia existens venit cum exercitu suo ut caperet insulam de Angliseya. Walenses in insula perterriti permiserunt ipsum cum exercitu suo sine aliquo obstaculo insulam ingredi; et postea venerunt omnes ad pacem suam, qui ipsos benigne suscepit. Sed Madoke Thlwellyn, qui nominavit se principem Northwalliæ, fugit ab exercitu regis, et latitavit cum aliquibus de suis, faciens damna quæ potuit.

Morgan makes peace. — Matt. West. p. 423.

Eodem anno Morganus, qui eodem modo nominavit se principem de quibusdam partibus Walliæ, videlicet de Suthwales, venit cum multis de suis ad pacem domini regis, et dominus rex ipsum ad pacem suscepit.

Two sons of Madoc taken. — Hemingburgh, ii. p. 59.

Eodem anno rex reversus est in Angliam, sed ante reversionem suam fuerunt duo filii Madocii Thlwellyn capti, et ad dominum regem adducti.

Surrender of Madoc. — Trivet, p. 338.

Eodem anno postquam rex fuerat extra Walliam, dictus Madocus Thlwellyn reddidit se domino Johanni de Haveringe tali pacto, quod conservaret sibi vitam et membra, qui postea ductus fuit Londoniam, in turrem.

The cardinals of Albano and Palestrina come to England to make peace with France. — Everisden, p. 276. Trivet, p. 337.

Eodem anno Beraldus Albanensis et Simon Penestrinus episcopi cardinales venerunt in Angliam pro pace reformanda inter regem Franciæ et regem Angliæ, habentes auctoritate papali potestates plurimas; sed dominus Albanensis episcopus specialiter habuit subscriptas in regno Anglorum. In primis potest absolvere universos et singulos, undecumque ad eum venientes, ab omnibus excommunicationum sententiis a canone promulgatis. Item potest absolvere clericos qui

synodalia, et monachos qui, abbatum suorum statuta non observantes, excommunicationis crimen incurrunt. Item potest generaliter dispensare super omni irregularitate. Item cum quibuscumque religiosis cujuscumque sunt ordinis, qui dato aliquo[1] pro adquirendis vel recepto pro exhibendis locis in monasteriis, commiserunt symoniacam pravitatem. Item potest commutare vota quæ propter infirmitatem, debilitatem aut aliquam justam causam nequeunt adimpleri, votis religionis, continentiæ, et Ierosolimitanæ dumtaxat exceptis. Item potest absolvere excommunicatos a judicibus, delegatis vel subdelegatis, qui judices mortui sunt vel eorum jurisdictio expiravit. Item potest dispensare cum illis qui ab archiepiscopis et episcopis vinculo excommunicationis astrictis, ordines receperunt. Item potest dispensare cum illis qui contra Constitutionem Innocentii tulerunt in alios excommunicationis sententiam sine scriptis. Item potest facere ministrariorum clericis suis fructus beneficiorum suorum in absentia. Item potest conferre beneficia clericorum suorum cedentium vel decedentium. Item plures alias potestates quæ pacis tractatum tangere dinoscuntur. Item possunt dispensare cum illegitime natis, dummodo de presbyteris, regularibus, adulterio, vel incestu geniti non existant.

A.D. 1295.

Powers given to the cardinal of Albano.

Eodem anno emanavit litera sub forma subscripta:

Letter of the two cardinals to the officials of Norwich on the method of collecting money for their expenses.

" Miseratione divina Beraldus Albanensis et Simon
" Penestrinus episcopi, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ
" cardinales, discretis viris officialibus Norwyci et
" sacristæ Norwycensis ecclesiæ salutem in Domino.
" Quia sumus pro arduis et urgentibus negotiis ad
" partes citramontanas et Anglicanas per dominum
" nostrum dominum Bonefacium summum pontificem
" destinati, et hujusmodi prosequendo negotia, subi-

[1] MS. *aliquid*.

A.D. 1295. "vimus et subire habemus necessario gravia onera [et] "expensas, ideo de vestra prudentia confidentes, pecu- "niariarum procurationum nostrarum a vobis imposi- "tarum, ut continetur inferius, exactionem et collec- "tionem in civitate et tota diocesi Norwycensi, in dic- "torum nostrorum relevatione onerum [et] expensarum, "vobis duximus committendam. Modum autem et "formam, sub quibus exigere et colligere pecuniarias "procurationes easdem nos volumus, ut cum mansue- "tudine procedentes, quam libenter nostris actibus "amplectimur, nihil novi videamur inducere, noveritis "esse talem, videlicet quod cum fidedignorum testi- "monio, quos ad hoc specialiter vocavimus et qui
f. 235. "super hoc sciunt plenius veritatem, fuerimus infor- "mati, quod venerabilis pater bonæ memoriæ dominus "Ottobonus, Sancti Adriani diaconus cardinalis, dum "in his partibus quondam legationis officio fungeretur, "hunc modum et formam in imponendo et colligendo "pecuniarias procurationes suas in prædictis civitate et "diocesi observavit, quod a venerabili patre Norwy- "censi episcopo ac discretis viris electis, abbatibus, "prioribus, decanis, præpositis, archidiaconis, archi- "presbyteris, et aliis ecclesiarum prælatis ac ecclesi- "asticis personis religiosis et aliis earum capitulis "ac conventibus, exemptis et non exemptis, Clunia- "censis, Cisterciensis, Præmonstratensis, Sancti Bene- "dicti et aliorum ordinum, necnon magistris, præcep- "toribus domorum milit[i]æ Templi[1] et Hospitalis "Sancti Johannis Ierosolimitani, et singulorum eorum "a quibus procurationes suas levavit, procurationis[2] "suæ nomine sex marcas exegit. Nos ejusdem legati "vestigiis inhærentes discretioni vestræ præsentium "tenore, qua fungimur auctoritate districte præcipiendo, "mandamus sub pœna excommunicationis quam in vos

---

[1] MS. *Templie.* [2] MS. *procurationes.*

"ferimus in his scriptis, si in executione mandati A.D. 1295.
"nostri negligentes fueritis vel remissi, quod infra "mensem a tempore receptionis præsentium, procurationes ipsas secundum modum in formam superius "annotatam, sublato cujuslibet difficultatis obstaculo, "exigatis cum effectu, per vos autem, alium seu alios "bonorum testimonio idoneos vobis notos, ac etiam "colligatas pro nobis ambobus, nil amplius neque "minus exigentes a collectoribus, si quos ad hoc deputandos duxeritis, juramentum quod reddent nobis "seu ad hæc deputatis a nobis de suæ administrationis officio fideliter rationem, recollectas hujusmodi "procurationes quo et quibus personis mandaverimus "fideliter transmissuri; contradictores auctoritate apostolica nobis in hac parte commissa, per censuram "ecclesiasticam compescendo et denunciando et denunciari faciendo, eos suspensos, interdictos, et excommunicatos publice, et faciendo artius evitari, aggravando etiam nihilominus sententias hujusmodi prout "videritis expedire, quousque satisfactionem condignam "duxerint impendendam; invocandi contra omnes, si "opus fuerit, brachium seculare dantes vobis et vestrum "cuilibet in solidam, plenam, et liberam potestatem, "faciendi et exequendi præmissa, quodlibet eorum, "necnon potestatem substituendi unum vel plures et "quemlibet insolidum in præmissis, et quolibet præmissorum similem habeant potestatem, proviso, ne "prætextu beneficii absolutionis seu dispensationis, "hujus occasione negotii, pecuniam seu aliud commodum temporale vos vel alii collectores a vobis "deputati seu etiam deputandi recipiant vel recipi "faciant sub pœna excommunicationis, quam in vos "et alios a vobis deputatos vel deputandos ferimus in "his scriptis, et in quoscumque alios qui contra hanc "prohibitionem nostram fecerint in hac parte, excepto "salario scripturæ, quod juste ad arbitrium vestrum "sub eadem pœna excommunicationis per vos præci-

A.D. 1295. "pimus moderari. Tenores autem apostolicarum literarum per quas possumus procurationes easdem percipere inferius fecimus annotari, qui tales sunt."

Letter of Boniface VIII. giving the two cardinals permission to receive procurations.

"Bonefacius episcopus, servus servorum [Dei], venerabilibus fratribus Beraldo Albanensi et Simoni Penestrino episcopis, apostolicæ sedis nunciis, salutem et apostolicam benedictionem.

"Laudanda vestræ circumspectionis industria, in magnis et arduis probata multotiens, instanter inducit et excitat mentem nostram, utpote diversarum virtutum claritate conspicuis, quæ cordi gerimus, secura fiducia committamus. Cum itaque vos pro urgentibus gravibusque negotiis communiter vobis commissis ad ultramontanas partes fiducialiter destinemus; nos volentes ut eo facilius præmissa negotia prosequi valeatis utiliter, quod minus fueritis subductis obstaculis impediti, recipiendi hujusmodi negotiorum vestra prosecutione durante, tam in præsentia quam in absentia vestra procurationes a venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis et episcopis ac dilectis filiis electis, abbatibus, prioribus, decanis, præpositis, archidiaconis, archipresbyteris, et aliis ecclesiarum prælatis ac ecclesiasticis personis religiosis et aliis earumque capitulis et conventibus, exemptis et non exemptis, Cisterciensis, Cluniacensis, Præmonstratensis, Sancti Benedicti, et aliorum ordinum, necnon magistris et præceptoribus domorum militiæ Templi et Hospitalis Sancti Johannis Ierosolimitani, illarum partium ad quas et per quas eundo pro negotiis ipsis, stando, et redeundo, vos vel vestrum quemlibet ire contigerit, et contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendi, non obstantibus Constitutione quam felicis recordationis Gregorius papa X^{us} prædecessor noster edidit in Concilio Lugdunensi, et qualibet alia sedis apostolicæ constitutione, seu quibuslibet privilegiis vel indulgentiis quibuscumque personis,

f. 235 b.

"locis vel ordinibus sub quavis forma verborum ab "apostolica sede concessis, de quibus quorumve totis "tenoribus plenam et expressam oporteat in præsentibus "fieri mentionem, et per quæ id quomodolibet valeat "impediri, liberam vobis et cuilibet vestrum concedimus, "auctoritate præsentium, facultatem. Datum Laterani, "x. kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo." [1] A.D. 1295.

"Item aliarum literarum papalium tenor dinoscitur "esse talis."

Letter of Boniface VIII. demanding pecuniary and other assistance to be given to the two cardinals.

"Bonefacius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, ac dilectis filiis electis, abbatibus, prioribus, "decanis, præpositis, archidiaconis, archipresbyteris, "plebanis, et aliis ecclesiarum prælatis et eorum vices "gerentibus, ac ecclesiasticis personis religiosis et aliis "ecclesiarum et monasteriorum capitulis et conven- "tibus, exemptis et non exemptis, Cisterciensis, Clunia- "censis, Cartusiensis, Præmonstratensis, Sancti Bene- "dicti, Sancti Augustini, Camaldunensis, Sancti Willelmi, "ac aliorum ordinum, necnon magistris et præceptoribus "militiæ Templi et Hospitalis Sancti Johannis Ieroso- "limitani et Beatæ Mariæ Theotonicorum, salutem et "apostolicam benedictionem.

"Cum venerabiles fratres nostros, Beraldum Albanen- "sem et Simonem Penestrinum [2] episcopos, apostolicæ "sedis nuncios, viros utique virtutum claritate per- "spicuos, consilio providos et prudentia circumspectos, "latores præsentium ad ultramontanas et Angliæ partes "certis sibi commissis negotiis fiducialiter destinemus, "universitatem vestram rogamus et hortamur attente, "per apostolica vobis scripta districte præcipiendo "mandantes, quatinus nuncios ipsos cum ad partes

[1] See the letter of Edward I. on this subject, printed in Prynne, pp. 619, 620, who gives several other documents concerning these cardinals.

[2] MS. *Penestrinus.*

A.D. 1295. " vestras transitum fecerint, ob reverentiam apostolicæ " sedis et nostram benigne recipientes et honeste " tractantes eosdem sibi pro suis et familiarum suarum " necessariis de securo conductu, necnon in evectionibus " opportunis si suæ in via defecerint vel decesserint, " cum super his per ipsos vel eorum aliquem, aut ex " parte eorum fueritis requisiti, in eundo, morando, " et redeundo liberaliter providere curetis, et si eosdem " nuncios vel eorum aliquem in aliquibus locis vel loco " interdum moram contrahere contigerit, volumus quod " non solum eorumdem eisque vicinarum vel adjacen- " tium partium, sed aliarum etiam sicut eisdem[1] nunciis " pro omnibus hujusmodi dividendis et facilius sup- " portandis expedire videbitur, remotarum patriarchæ, " archiepiscopi, episcopi, electi, abbates, priores, decani, " præpositi, archipresbyteri, plebani, et alii ecclesiarum " prelati, eorumque vices gerentes, ac personæ ecclesi- " asticæ et religiosæ et seculares ecclesiarum et monas- " teriorum capitula et conventus, exempti et non ex-
f. 236. " empti, Cisterciensis, Cluniacensis, Cartusiensis, Præ- " monstratensis, Sancti Benedicti, Sancti Augustini, " Camuldunensis, Sancti Willelmi, et aliorum ordinum, " necnon magistri et præceptores militiæ Templi et " Hospitalis Sancti Johannis Ierosolimitani, Sanctæ " Mariæ Theotonicorum et quorumlibet aliorum loco- " rum, ecclesiarum contribuere in subventionibus hujus- " modi teneantur. Sic itaque mandatum nostrum " efficaciter adimplere curetis, quod possitis exinde non " immerito commendari, alioquin sententiam quam " iidem nuncii vel eorum quilibet per se vel alium " aut alios propter hoc rite tulerit in rebelles, ratam " habebimus et faciemus auctore Domino, usque ad " satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Non " obstante, si est aliquibus ab eadem sede indultum,

[1] MS. *eiisdem*.

"quod nunciis seu legatis sedis ipsius aliquam procu- A.D. 1295.
"rationem exhibere, vel in ipsa contribuere, nisi ad "eos declinaverint, minime teneantur, seu quod inter-"dicti, suspendi, vel excommunicari non possint, per "literas apostolicas quæ de indulto hujusmodi toto-"que tenore ipsius plenam et expressam non fecerint "mentionem, seu quibuslibet privilegiis quibuscumque "personis, locis vel ordinibus sub quavis forma ver-"borum ab eadem sede concessis, de quibus quorumque "totis tenoribus in nostris literis specialis mentio sit "habenda, et per quæ præsens mandatum nostrum "quomodolibet valeat impediri. Datum Laterani, x. "kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo."

"In quorum omnium testimonium præsentes literas "fieri fecimus et sigillorum nostrorum munimine ro-"borari. Datum Londoniæ, viii. idus Julii sub anno "Domini M°CC° nonagesimo quinto, indictione octava, "et pontificatus Bonefacii papæ octavi anno primo."

Declaratio prioris mandati.

Declaration of the above mandate by the two cardinals, demanding six marks from each dignitary, cathedral, &c.

"Miseratione divina Beraldus Albanensis et Symon "Penestrinus episcopi, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ "cardinales, venerabilibus patribus, archiepiscopis] et "episcopis in regno Angliæ constitutis, ad quos præ-"sentes literæ pervenerint, et discretis viris universis "pecuniariarum procurationum[1] nostrarum collectori-"bus, a nobis in eodem regno deputatis, salutem in "Domino. Informati per homines fidedignos, quod "bonæ memoriæ dominus Octobonus, tunc Sancti "Adriani diaconus cardinalis, dum in his partibus "legationis officio fungeretur, a venerabilibus patribus "archiepiscopis et episcopis, necnon et electis, abba-"tibus, prioribus, decanis, præpositis, archidiaconis, "archipresbyteris, et alii[s] ecclesiarum prælatis ac "ecclesiasticis personis religiosis et aliis, earumque "capitulis et conventibus, exemptis et non exemptis,

[1] MS. *procurationem.*

A.D. 1295. "Cisterciensis, Cluniacensis, Præmonstratensis, Sancti "Benedicti, et aliorum ordinum, necnon magistris et "præceptoribus domorum militiæ Templi et Hospitalis "Sancti Johannis Ierosolimitani ac singulis eorum a "quibus procurationes levavit, suæ procurationis no-"mine, sex marcas exegit,—vobis collectoribus nuper "omnem[1] exactionem et collectionem pecuniariarum "procurationum nostrarum, discretioni vestræ duximus "commit[t]endam.

"Inter cetera nos dedisse meminimus nostris in "mandatis, ut in civitate et diocesi in quibus vos "deputavimus collectores secundum modum et formam "hujusmodi, procurationes nostras pecuniarias exigatis "pro nobis ambobus nil amplius neque minus; verum "quia, prout intelleximus a quibusdam, dominus Oc-"tobonus procurationes suas levavit, omnino dicitis "vos, asserentes instructionem certam vos non posse "super hoc invenire, et sic nostram intentionem super "exigendis et colligendis præmissis nostris procura-"tionibus vos asseritis ignorare. Iccirco discretioni "vestræ tenore præsentium intimamus, quod nostræ "intentionis existit ut pro nobis ambobus simul sex "marcas starlingorum, et nihil amplius neque minus, "a venerabilibus patribus archiepiscopis et episcopis, (f. 236 b.) "et totidem a singulis prioribus et aliis prælatis "ecclesiarum collegiatarum, ac totidem a singulis "cathedralium et aliarum collegiatarum ecclesiarum "et monasteriorum capitulis et conventibus, in qui-"bus ecclesia, prælati, et capituli, seu conventus sunt "discreta,[2] necnon totidem a singulis magistris et "præceptoribus seu rectoribus singularum domorum "militiæ Templi, Hospitalis Sancti Johannis Ieroso-"limitani, et aliarum quarumcumque domorum reli-"giosarum, cujuscumque sint ordinis, exemptarum et "non exemptarum in civitatibus et diocesibus, in

[1] MS. *cum*.

[2] Sic MS.

" quibus vos collectores deputavimus constitutos, pro- A.D. 1295.
" curationum nostrarum nomine exigatis. Cæterum
" cum omnes ecclesiæ nobis procurationem impendere
" teneantur, et nos a nullis præterquam a præmissis
" personis procurationes ipsas exigi mandemus ad
" præsens, quia cum volumus aliquos in procurationum
" hujusmodi præstatione gravare, volumus et manda-
" mus quod si ex dictis abbatibus, prioribus, et aliis
" prælatis, capitulis, conventibus, magistris, præceptori-
" bus, seu rectoribus sint aliqui qui in præstatione
" procurationum ipsarum essent nimium aggravati,
" vos archiepiscopi et episcopi a vobis dictis collec-
" toribus super hoc sollicite requirendi per vos vel
" officiales vestros in vestris civitatibus et diocesibus,
" aliquas parochiales ecclesias, vel personas, seu rec-
" tores earundem sine difficultate quacumque prædictis
" personis præmissas nostras procurationes solvere, ne
" conventibus adjungatis, et per vos seu per vestros
" officiales, quos ad hoc auctoritate præsentium depu-
" tamus, ad contribuendum in dictis procurationibus
" pro rata suorum reddituum vel ad solvendum omnino
" pro ipsis solvere non valentibus, prout vobis archi-
" episcopis et episcopis vel vestris officialibus expedire
" videbitur, censura ecclesiastica auctoritate nostra,
" immo verius apostolica, compellatis. Et hanc nostram
" declarationem sub pœna suspensionis quam in vos
" archiepiscopos [et] episcopos, et excommunicationis
" quam [in] vos collectores, in[1] his mandatis nostris
" per veritatem ferimus, in his scriptis præcipimus
" observari, vobis collectoribus nihilominus qua fun-
" gimur auctoritate mandantes,[2] quatinus juxta hanc
" præsentem declarationem nostram, ea quæ in præ-
" dictis nostris literis alias vobis directis continentur,
" studeatis et curetis diligenter exequi, juxta con-

[1] MS. *n* with *i* above.   [2] MS. *mādat*.

A.D. 1295. "tinentiam earundem. Datum, etc. Londoniæ, viii. "kalendas Augusti, anno Domini M°CC° nonagesimo "quinto, et pontificatus Bonefacii papæ viii. primo."

Prædicti vero legati præter vi. marcas sibi solutas pro procuratione sua, miserunt literas suas priori Norwycensi pro x. marcis ad emendum unum salmarium ad opus eorundem, sub hac forma.

Letter from the cardinals to the prior and convent of Norwich making an additional demand of ten marks for the purchase of a sumpter-horse.

"Miseratione divina Baraldus Albanensis et Symon "Penestrinus episcopi, sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ "cardinales, religiosis viris, priori et conventui cathe- "dralis ecclesiæ Norwyci, salutem in Domino.

"Cum pro urgentibus gravibusque negotiis commu- "niter nobis ambobus commissis a sanctissimo patre ac "domino, domino Bonefacio divina providentia summo "pontifice, ad has partes Anglicanas non sine gravibus "laboribus et expensis de Romana curia, ad prosecu- "tionem eorundem negotiorum accesserimus, occurrit "quod propter laborem itineris aliosque casus diversos "nobis ambobus salmarii cæteræque evectiones oppor- "tune defecerunt quamplures in via, ita quod impe- "dimento nobis cedit ad ipsa negotia prosequenda, "pro quibus occurrendo futuris periculis apparentibus "verisimiliter absentare nos oportet ad loca alia prout "requirit necessitas discurrendo. Quare discretioni "vestræ auctoritate, nobis a domino summo pontifice "dicto in hac parte specialiter commissa, districte "præcipiendo mandamus, quatinus infra quindecim dies "numerandos a tempore receptionis præsentium lite- "rarum, x. marcas starlingorum pro uno emendo "salmario nostrum duorum usibus opportuno, Lon- "doniæ dilectis nostris Laponi cæterisque sociis suis "de societate Anianatorum de Pistore vel alteri "eorundem, quos et quemlibet ipsorum insolidum ad "receptionem hujusmodi pecuniæ pro nobis ambobus "et nostro nomine deputavimus, sublato omnis diffi- "cultatis obstaculo, transmittatis, sub pœna excommu- "nicationis quam in vos ferimus in his scriptis nisi

f. 237.

" infra tempus feceritis quod mandamus: attendentes " quod discreto viro magistro Johanni de Luco, cano-" nico Sancti Pauli Londoniæ, dedimus in mandatis ut " auctoritate nostra, immo verius apostolica sibi in " hac parte specialiter commissa a nobis ambobus, ad " aggravationem prædictæ excommunicationis senten-" tiæ, et ad pœnas alias contra vos procedet, si rebelles " fueritis in præmissis,—admonendo nihilominus vobis " participantes, ut ab ipsa participatione desistant, et " ad procedendum contra vos ulterius prout justitia " suadebit. Transcriptum autem apostolicarum litera-" rum per quas exigere possumus evectiones nobis " opportunas sub sigillis nostris penes dictum magis-" trum Johannem dimisimus, ut de eisdem copiam " faciat, prout sibi videbitur, omnibus quorum inter-" erit, si super hoc fuerit requisitus. In præmissorum " omnium testimonium sigillis nostris præsentes literas " fecimus roborari. Datum Londoniæ xiii. die mensis " Augusti, anno Domini M°CC° nonagesimo quinto, pon-" tificatus dicti domini Bonefacii papæ viii. primo." A.D. 1295.

Eodem anno Robertus archiepiscopus fecit citari omnes suffraganeos Cantuariensis provinciæ, ut comparerent apud Novum Templum Londoniæ, pro quibusdam negotiis ecclesiæ Anglicanæ per literam, formam quæ sequitur continentem.

" Venerabili in Christo patri, domino, Dei gratia, " Norwycensi episcopo, Ricardus ejusdem permissione " Londoniæ episcopus, salutem et sinceram in Domino " caritatem. Mandatum reverendi patris domini Ro-" berti, Dei gratia Cantuariæ archiepiscopi, totius " Angliæ primatis, recepimus sub hac forma:

Wilkins, ii. p. 215.

Summons of the bishops of the province of Canterbury to meet in London.

" Robertus, permissione divina Cantuariensis archiepiscopus, totius " Angliæ primas, venerabili fratri domino Ricardo, Dei gratia " Londoniensi episcopo, salutem et fraternam in Domino cari-" tatem. Emergentium nuper necessitas nos inducit confratres " et coepiscopos nostros celerius, quam in mente concepimus, " aut juxta qualitatem temporis opportunum existeret, convo-" care. Tanta igitur necessitate compulsi, fraternitati vestræ com-" mittimus et mandamus, quatinus cum celeritate, qua fieri

A.D. 1295. "poterit, opportune,[1] omnes et singulos coepiscopos et suffra- Wilkins,
"ganeos nostræ provinciæ convocari ac citari peremptorie faciatis, ii. p. 215.
"ut omni[2] evitabili qualicumque excusatione postposita, quæ, si "prætensa extiterit, nullatenus admittetur, idus Julii, apud Novum "Templum Londoniæ, ad tractandum dicto die et sequentibus "diebus proximis, quamdiu opportunum extiterit, nobiscum super "articulis arduis statum totius ecclesiæ provinciæ antedictæ, et "omnium personarum ecclesiasticarum ejusdem tangentibus, in "virtute sanctæ obedientiæ quam nobis et ecclesiæ nostræ Can- "tuariæ exhibere, juramento præstito, personaliter sunt professi, "et sub pœna districtionis canonicæ suam exhibeant præsentiam "personalem; vos etiam eisdem die et loco personaliter ad id "idem, postpositis aliis, intersitis. De die vero receptionis præ- "sentium, et quid inde feceritis, nos dictis die et loco vestris "patentibus literis, harum tenorem habentibus, curetis reddere "certiores. Datum apud Otteford,[3] iiii. nonas Junii, anno Do- "mini M°CC° nonagesimo quinto, consecrationis nostræ anno "primo."

"Ut igitur juxta vim et effectum mandati præsentis "die et loco prænotatis personaliter conveniatis, aucto- "ritate præsentium peremptorie vos citamus. Datum "apud Loddeswrche,[4] iii. nonas Junii anno Domini "supradicto."

Eodem anno citatus est prior Norwycensis ad parliamentum regis per tale breve:

f. 237 b. "Edwardus Dei gratia &c. dilecto sibi in Christo "priori Norwycensi, salutem.

The prior of Norwich, Henry de Lakenham, summoned to Parliament.

"Quia super quibusdam[5] negotiis, nos et regnum nostrum ac Rymer, i.
"vos, cæterosque prælatos de eodem regno tangentibus, quæ sine p. 822.
"vestra et eorum præsentia nolumus expediri; parliamentum "nostrum tenere, et vobiscum super his colloquium habere "volumus et tractatum, vobis mandamus, in fide et dilectione, "quibus nobis tenemini, firmiter injungentes, quod[6] sitis ad "nos apud Westmonasterium primo die mensis Augusti proximo "futuro, vel saltem infra tertium diem subsequentem ad ulti- "mum, nobiscum super dictis negotiis tractaturi, et vestrum "consilium impensuri. Et hoc nullo modo omittatis. Teste

---

[1] W. *oppórtuna.*
[2] MS. *cum.*
[3] Otford in Kent.
[4] Lodsworth in Sussex, a manor formerly belonging to the bishops of London.
[5] R. adds *arduis.*
[6] R. *quatinus.*

"meipso apud Album Monasterium[1] xxiiii. die Junii, anno regni "nostri xxiii." A.D. 1295.

Eodem anno circa festum beati Petri ad Vincula, ut dicebatur, lxxx.[2] naves et v. galeæ de Gernemuta et costeris adjacentibus applicuerunt apud Normanniam, et ibidem juxta mare in longitudine circa viii. leucas et in latitudine[3] circa tres leucas plures villas combusserunt, homines plures interfecerunt, deprædationes maximas auri et argenti et animalium rerumque cæterarum facientes, cum magno gaudio in Angliam redierunt.

Aug. 1. Plunder of Normandy by some ships of Yarmouth.

Eodem anno circa idem festum, ut dicebatur, circa vi. c. naves et xxx. galeæ de partibus Franciæ apud Doveriam applicuerunt, et deprædationes plures facientes, circa x. homines in eadem villa interfecerunt. Accedentesque ad ejusdem villæ prioratum, ornamenta ecclesiæ et bona plura ejusdem monasterii asportaverunt; quendam etiam monachum decrepitæ ætatis in infirmitorio jacentem interfecerunt. Quos ad naves fugere volentes, quidam de patria et de eadem villa insequentes, plures ex eis occiderunt, inter quos, ut dicebatur, occisus est quidam magnus et præpotens, qui fuit dominus de Wabbay. Cæteri autem deprædationes quas fecerunt relinquentes, cum magna confusione ad naves suas sunt reversi.

Some French land at Dover, but are beaten back.

Eodem anno circa festum Decollationis Sancti Johannis Baptistæ, homines de partibus Franciæ cum vii. c. navibus et quinquaginta galeis, ut dicebatur, venerunt coram Wynchelse, et voluerunt intrasse portum. Contigit autem quod tunc temporis erant ibi circa lxxx.[2] naves de Gernemuta et partibus adjacentibus, quas ut viderunt, illi de Francia timore concussi non audebant portum intrare. Illi autem de Gernemuta

Some French ships attempting to enter the port of Winchelsea are beaten back by vessels from Yarmouth, but not pursued.

---

[1] Whitchurch.

[2] MS. $\overset{xx}{iiii}$.

[3] MS. *longitudine*.

A.D. 1295. cum sociis suis, assumptis navibus suis et galeis, viriliter in eos insultum fecerunt, et eos retro navigare coegerunt. Cum autem eos per mare insequerentur, videntes Franci paucitatem navium ex parte Angliæ, anchoras fixerunt eos expectantes. Quod illi de Anglia videntes, propius accedere non audentes, sed nocte superveniente, portum de Sandwyz intraverunt.

A French galley taken at Hythe.

Circa idem tempus apud la Hyde juxta Doveriam applicuit quædam galea de Francia cum ducentis hominibus, casu fortuito et ipsis invitis. Quod illi de patria videntes, statim cum armis suis advenerunt, et hominibus gladio interemptis, galeam servaverunt.

Eodem anno circa festum Nativitatis beatæ Mariæ, misit dominus rex breve pro custodia maris priori de Norwyco sub hac forma:

Rymer, i. p. 826.

f. 238.

Directions for the protection of the coasts of Norfolk and Suffolk.

"Edwardus Dei gratia &c. dilecto sibi in Christo priori Sanctæ "Trinitatis Norwyci salutem. Quia volumus quod partes maritimæ "infra comitatus Norffolchiæ et Suffolchiæ contra alienigenas, ini-"micos nostros, si forsitan illos[1] ad partes illas, causa mali per-"petrandi, contigerit declinare, per fideles nostros partium illarum "viriliter et diligenter custodiantur; vobis mandamus in fide et "dilectione, quibus nobis tenemini, firmiter injungentes, quatinus "omnibus hominibus et tenentibus vestris infra comitatus prædictos "firmiter injungatis, quod constabulariis nostris, ad custodiam cos-"teræ maris in partibus illis deputatis, sint intendentes et respon-"dentes in omnibus, quæ ad custodiam illam pertinent, prout ipsi "constabularii eis injungent ex parte nostra. Et quia istud nego-"tium dilecto clerico nostro Petro de Donewyco, plenius et clarius "ore tenus injunximus, vobis ex parte nostra vivæ vocis oraculo "referendum, vobis mandamus, quatinus sibi adhibeatis fidem cre-"dulam in præmissis. Teste meipso[2] apud Westmonasterium "xxviii. die Augusti."

W. de Langetone made treasurer in place of W. de March.

Eodem anno amotus est magister Willelmus de Marchia, episcopus Bathonensis et Wellensis, ab officio thesaurarii, et subrogatus est loco ipsius Walterus de Langetone, tunc thesaurarius de warderoba domini

[1] R. *ipsos*. [2] R. *rege*.

regis. Eodem anno, Dominica proxima post festum Sancti Michaelis intronizatus est magister Robertus de Wynchelse in ecclesia sua Cantuariæ, ubi interfuit dominus rex et plures magnati Angliæ. A.D. 1295.

Royal letter summoning a parliament on the French invasion of Gascony.

Eodem anno dominus rex fecit citari omnes episcopos, priores ecclesiarum cathedralium, et clerum Angliæ ad parliamentum suum apud Westmonasterium per breve sub forma quæ sequitur.

Rymer, i. p. 827. Wilkins, ii. p. 215.

"Edwardus Dei gratia, &c.

"Sicut lex justissima, provida circumspectione sacrorum principum stabilita, hortatur et statuit, ut, quod omnes tangit, ab omnibus approbetur; sic[1] innuit evidenter, ut communibus periculis, per remedia provida[2] communiter obvietur.

"Sane satis nostis, et jam est, ut credimus, per universa mundi climata divulgatum, qualiter rex Franciæ de terra nostra Vasconiæ, nos fraudulenter et cautelose decepit, eam nobis nequiter detinendo; nunc vero, prædictis fraude et nequitia non contentus, ad expugnationem regni nostri, maxima classe et bellatorum maxima[3] multitudine congregatis, cum quibus regnum nostrum et regni ejusdem incolas hostiliter jam invasit, linguam Anglicam, si conceptæ iniquitatis proposito detestabili potestas correspondeat, quod Deus avertat, omnino de terra delere proponit. Quia igitur prævisa jacula minus lædunt, et res vestra maxime, sicut cæterorum regni ejusdem concivium, agitur in hac parte; vobis mandamus, in fide et dilectione, quibus nobis tenemini, firmiter injungentes, quod[4] Dominica proxima post festum Sancti Martini in hyeme proximo futuro,[5] apud Westmonasterium personaliter intersitis; præmunientes priorem et capitulum ecclesiæ vestræ, archidiaconum, totumque clerum vestræ diocesis; facientesque quod idem prior et archidiaconus in propriis personis suis; idemque[6] capitulum per unum, et[7] clerus per duos procuratores idoneos, plenam et sufficientem potestatem ab ipsis capitulo et clero habentes, una vobiscum intersint modis omnibus tunc ibidem; ad tractandum, ordinandum et faciendum vobiscum, et cum prælatis, et procuratoribus,[8] et aliis incolis regni nostri, qualiter sit hujusmodi periculis et excogitatis malitiis obviandum. Teste, etc."

---

[1] R. inserts *et*.
[2] R. *provisa*.
[3] R. *copiosa*.
[4] R. inserts *die*.
[5] R. *futurum*.
[6] R. *et dictum*.
[7] R. *idemque*.
[8] R. *nobiscum et cum cæteris prælatis et proceribus*.

A.D. 1295. Et quia dictis die et loco dictus dominus rex ad prosequendum propositum suum interesse non potuit, scripsit aliam literam in hæc verba:

The king's letter proroguing the parliament.

f. 238 b.

" [1]Edwardus Dei gratia, etc. Licet nuper vobis mandavimus, quod die Dominica proxima post festum Sancti Martini quod jam instat apud Westmonasterium personaliter interessetis, et quod præmuniretis priorem et capitulum ecclesiæ vestræ, archidiaconos, et totum clerum vestræ diocesis, faceretisque quod idem prior et archidiaconi in propriis personis suis, et dictum capitulum per unum, idemque clerus per duos procuratores idoneos, plenam et sufficientem potestatem ab ipsis capitulo et clero habente una nobiscum interessent, modis omnibus tunc ibidem ad tractandum, ordinandum et faciendum nobiscum et cum cæteris prælatis et proceribus ac aliis incolis regni nostri, qualiter periculis quæ eidem regno nostro his diebus i[m]minere videntur, poterit obviari; — quia tamen pro navigio congregando et parando, quod ad dicti regni defensionem et hostium nostrorum impugnationem, annuente Domino, speramus maxime profuturum, quodque præ omnibus utile credimus festinari, in partibus de Wynchelse moram tamdiu nos facere oportebit, quod dictis die et loco commode non poterimus interesse,—vobis mandamus in fide et dilectione quibus nobis tenemini, firmiter injungentes, quod die Dominica proxima ante festum beati Andreæ apostoli proximo futurum, ad quem diem dictum negotium ex causa prædicta duximus prorogandum, apud Westmonasterium personaliter intersitis. Præmunientes prædictos priorem, capitulum, archidiaconos, et clerum, facientesque quod tunc ibidem intersint ad tractandum, ordinandum, et

---

[1] This is very similar to the "Littera Vicecomitibus Angliæ, de parliamento prorogando," in Rymer, i. p. 831, of the same date. It seems, however, to be a different document.

"faciendum super præmissis, prout in priori mandato "nostro vobis inde directo plenius continetur. Pro- "rogationem autem hujusmodi illis de diocesi vestra "quorum interest, celeriter nuncietis. Teste meipso "apud Odymere, secundo die Novembris, anno regni "nostri xx° tertio." A.D. 1295.

Writ against taking ducks' eggs.

Eodem anno præcepit rex per breve suum, quod nullus caperet ova annatum.

Inquiry as to the landholders.

Eodem anno misit rex omnibus vicecomitibus, quod inquirant de omnibus qui haberent xl. libras terræ et amplius, et inde baronibus de scaccario certificarent.

They are required to be ready to go with the King into Gascony.

Eodem anno mandavit rex vicecomitibus, quod præmunirent omnes xl. libras terræ habentes, quod essent parati cum essent præmuniti ex parte prædicti domini regis per spatium trium septimanarum ad eundum in obsequium domini regis ad vadia sua in Vasconia. Et minus xl. libras terræ habentes præmunirent, si equos et arma haberent et vellent, quod essent parati ad eundum in obsequium dicti domini regis, etc.

The king demands a subsidy for the war.

Eodem anno, die Dominica ante festum beati Andreæ apostoli, convenientibus prælatis, comitibus, et baronibus, et procuratoribus pro clero, necnon attorniatis pro conventibus, petiit rex ab ipsis subsidium ad guerram suam. Et licet obstaculum haberet in primis, post paucos dies laici concesserunt undecimam partem bonorum suorum, civitates autem regis et burgi, et antiqua dominica domini regis septimam partem. Sed prælati et clerus per multos dies resistebant, licet plures minas, tædium magnum, et expensas multas in trahendam moram Londoniæ sustinuissent; demum victi, decimam partem bonorum suorum per taxationem Lincolniæ et Wyncestriæ episcoporum, per unum annum concesserunt, et per alium eodem modo, si g[u]erra tamdiu duraret.

Matt. of West. p. 425.

Eodem anno fuit provisio subscripta facta contra religiosos de potestate regni Franciæ.

A.D. 1295. "Ceo est la furme coment le religious del poer de

Ordinance respecting French monks in England.

"France serunt gardez en les mesons ou il serunt "assignez a demorer. Ceo est a saver, ke le chef gardeyn "ke est assigne en le cunte mette un prudhome, ou une persone, ou "une vicarie, u autre clerk suffisaunt a la garde de checone mesun "de religiun ou ke il[1] demorent. E celuy gardeyn preyne "renables estovers del chef gardeyn des issues de mesuns ke sunt "en sa garde, e le chef[2] gardeyn face sa garde en la furme ke sut. "Ceo est a saver, ke ceus[3] mettent Engleys e nul autres, pur "religiuns[4] servir, clers ne lays, enz la eglise ne dehors, e ceus pur "queus le gardeyn voyle respundre. E ceus ke ensi serunt, seyent "sustenuz entre eus de la commune ke les religiuns[4] prendrunt. E "ke les gardeyns seyent chargez de lur garde al peril ke apent. "E ceus religious[5] seyent demoranz en celes mesons saunz "clers, saunz garcons, e saunz chival, fors ke a la manere ke suz "est dyst. E ke nul estraunge ne prive ne seculer eyt repeyr pur "aler[6] entre eus, mes ke en la presence de lur gardeyn; . . . "e ke il sache ceo ke il i eyt conte. E eynt les religious sustenaunce[7] "de lur mesons dount il sunt venuz, ceo est a saver, checon de "eus xviii. deners par la semeine par les meyn del chef gardeyn, "issi ke il vivent solum la reule del ordere. E ke il ne aylent "nule part hors del clos de la meson la ou eus demorent. E eynt "il de lur mesons, dunt il sunt venuz, vesture et chausure[8] solum "ceo ke il pussent passer, ceo est a saver, checon de eus x. souz "par an, par la meyn le chef gardeyn. . . . E le chef gardeyn "face inventarie,[9] dunt le une part demurge vers le tresorer, e "lautre averat[10] le gardeyn, de tuz maners bens, ke serrunt trovez "ke il avera par aconte.[11] E cely chef gardeyn trovera des- "pense renablement a les religious de mesons dekes "al luz ou il demurent, forpris ceus ke prendrunt "deners del escheker. E seyt ben cerche e enquis ausi "ben de or et de argent et de vassel, cume de autres mobles, "estor et ble, en queus mayns il serrunt devenuz, u translates, "de jour de cet ordeynement issi, nepurkaunt ke si trove seyt,

Prynne, p. 628.

f. 239.

---

[1] P. *e des moyngnes que y.*
[2] P. *chescun.*
[3] P. inserts *gardeyns.*
[4] P. *les moygnes.*
[5] P. *ke il.*
[6] P. *a parler.*
[7] P. inserts *des biens;* before, omits *les religious.*
[8] P. *changure.*
[9] P. inserts *endentee.*
[10] P. *vers.*
[11] P. *tut.*

Prynne, p. 629. " ke religious u les[1] demuraunz eyent eluyne, u octez, u mis hors, A.D. 1295.
" or u argent u autre tresor, pus la Paske out un an, u si dettes " seyent ore dues de quant tens le contract seyt fest, seit ausi " enquis et seysi en la meyn le rey, ensement gardez dekes le rey " eyt autre chose ordines et comaunde de ceo ke lem trove. E " ceo ke est enloyne et ne pot estre trove, ke le chef gardeyn " face a saver al tresorer. E le chef gardeyn ke sera ensi assigne, " responie al escheker pleynement de tutes maneres de issues, de " terres, rentes, ausi ben des eglises, pensions, come de autre " profiz, dunt religious sunt ore en dreyt[2] seysiz come de tempo- " raute, . . . et ceo est a saver desur le acunte del gardeyn al " escheker. E serrunt les custages alluez des religious suzdites. " E ensement est ordine, ke les certeyns livereysouns ke soleyent " estre renduz a tuz meynez par escryt, seyent leaument renduz, " ensi ke cely ke ad pris livreysun, preyne ausint come un moyne " prent par la semeyne, solum le plus et le meyns. E ensement " les pensions e les robes ke sunt dues par escrit, seyent renduz " solum ceo ke lescrit purporte, a eus ke unt este seysiz. E " ensement est ordine, ke la u les religious aliens eyent communs " sels de chapitre ou autre sel de auctorite, seyent les sels en la " garde de religious, u en lus u il sunt demoraunz ensemblement, f. 239 b.
" ove les charteres, fyns e munimenz de lur mesons de suth le " sel del chef gardeyn, et desuz les sels deus prodeshommes[3] del " vyne. Des reliques, vestemenz, librarie, et de tute manere de " aurnement, ke serunt trove en tel manere de demesons, re- " meynent en sauve garde par assentement de . . . mesons par " temoynaunce[4] de ii. prodeshommes del vyne par cyrografe en- " dente, par entre le gardeyn et les religious, sauvement seyent le " vestemenz, lyvrez, e hurnemenz des eglises necessayres pur " meyntenir la eglise; en la meson de religion, la u il y ad eglise " coventuale u parochiale par moyne servie seit le servise sus- " tenuz en chescon lu par un prestre Engleys [honest] et sufisaunt " la u li ad nul moyne Engleys. E si il y eyt moyne Engleys en " memes la meson demoraunt en pes, facent le servise et eyent " lur sustenaunce pur eus, taunt come un des alyens remuez, si " come il est desus dist. E la u plusurs prestres seculers soleyent " estre bosoynablement sustenuz, come pur aumone establie, seyt " laumogne sustenue solom ceo ke il sunt auncienement esta- " blies, et ordines jekes en cea onurez.[5] De aumones ensement " ordeynez et establies, dekes en cea usees, cum en puture et " vesture des poveres en les lus memes, solom ceo ke lem purat

---

[1] P. *les moyngnes en les lieus.*
[2] P. *aparmennes.*
[3] P. inserts *e leaus demeisne.*
[4] P. inserts *e vewe.*
[5] P. *ca usee.*

A.D. 1295. "leaument et certeynement et renablement par bone aprise sauver, "seyent sustenus al honur de Deu."

The alien monks allowed to remain on payment of the sum demanded of them.

Postea vero, facta extenta bonorum prædictorum religiosorum, concessum est fere omnibus dictis religiosis, quod possent stare in domibus suis, soluta extenta domino regi, et ministrare et facere de omnibus bonis suis, per se vel suos, sicut hactenus pro libito suæ voluntatis.

Writ to the sheriffs to seize the lands and property of lay aliens.

Eodem anno mandavit rex vicecomitibus, quoddam breve in hæc verba:

"Edwardus Dei gratia etc. vicecomiti Norffolchiæ "et Suffolchiæ salutem. Propter aliquas certas causas "tibi præcipimus, quod omnes terras et tenementa et "catalla omnium illorum alienigenarum laicorum de "potestate regis Franciæ et sibi adhærentium, vel de "affinitate et amicitia eorundem existentium, qui ter-"ras et tenementa habent tam in regno Franciæ "quam in balliva tua, et in eodem regno Franciæ "commorantur, et etiam illorum qui habent terras et "tenementa, bona et catalla in balliva tua, licet nihil "habeant extra regnum nostrum et extra idem reg-"num fuerint conversantes,—sine dilatione capias in "manum nostram, et ea salvo custodias, donec aliud "inde præceperimus; ita quod de exitibus inde pro-"venientibus nobis respondeas ad scaccarium nostrum. "Præcipimus etiam tibi, quod omnes terras, tenementa "et bona et catalla omnium illorum alienigenarum "laicorum de potestate regis prædicti, ut prædictum "est, exientium, qui in balliva tua morantur, similiter "capias in manum nostram, et ea salvo custodias, "donec aliud inde a nobis habueris in mandatis, "accepta ab eis sufficienti securitate quod venient "citra octabam Sancti Hillarii, coram thesaurario et "baronibus nostris de scaccario, ad faciendum id quod "eis per eosdem thesaurarium et barones nostros ex "parte nostra plenius injungetur. Et interim omnes "terras et tenementa prædicta per sacramentum bono-"rum et legalium hominum de balliva tua, per quos

"rei veritas melius sciri poterit, quantum videlicet A.D. 1295.
"valeant per annum in omnibus exitibus diligenter f. 240.
"extendi, et bona et catalla prædicta fideliter appretiari facias; et factis extenta et appretiatione hujusmodi, prædictos thesaurarium et barones ad prædictum diem sub sigillo tuo et sigillis eorum, per quos extenta et appretiatio illæ factæ fuerint, distincte et aperte inde certifices, mittens tunc ibidem hoc breve. Teste meipso apud Odymere, x. die Novembris, anno regni nostri xxiii°."

Florence, count of Holland, is said to have joined the French King.

Eodem anno Florentius comes Holandiæ transtulit se ad colloquendum cum rege Franciæ; et dictum fuit communiter, quod inivit pactum et colligavit se cum dicto rege Franciæ contra regem Angliæ. Et est sciendum, quod semper a principio g[u]erræ inter dictos reges Franciæ et Angliæ, omnes Anglici qui voluerunt mare transire cum mercimoniis vel sine, applicuerunt in po[te]state comitis Holandiæ et Selandiæ, unde rex Angliæ, audita confederatione inter regem Franciæ et prædictum comitem, ut dicebatur, scripsit vicecomiti Norfolchiæ in hæc verba:

"Edwardus Dei gratia etc.

Royal letter to the sheriff of Norfolk forbidding merchants and seamen to land in the territories of the count of Holland.

"Pur acones noveles que nos avumes oyes del counte et des parties de Hoylaunde, ja une pece, vous maundoms ke communement facez defendre saunz delay parmy vostre balie ausi byen a marchaunz et a mariners com a autres, si avaunt come vus purrez, ke desormes ne se treent ne veynent nule part denz le poer le counte de Hoylaunde. Me volums ke tuz ceus ke passer deverunt de vostre baylie vers les parties de la, se treent et repeyrent ove lur bens et lur marchaundises en le poer le duck de Brabaunt et se retreent del tut del poer le avaunt dist counte, en teu manere ke nul de noz ne vegne desoremes taunt ke il en eyt autre maundement. Done de suth nostre prive sel a Theford, le xxiiii. jour de Janever, le an de nostre regne xxiiii."

A.D. 1295. Permission for merchants and others to cross the water, excepting the Lombards and adherents of the king of France.

Eodem anno fecit rex prohiberi, ne aliquis mercator vel alius transiret mare ad partes transmarinas; sed paulo post concessit dominus rex ut omnes possent transire præter Lumbardos et alios de potestate regis Franciæ, et sibi adhærentium, recepto prius sacramento de sic transeuntibus, quod ad potestatem regis Franciæ nec sibi adhærentium, cum bonis et mercimoniis illis nullatenus se diverterent, nec cum aliquo de inimicis regis Angliæ quacumque arte vel ingenio de eisdem bonis et mercimoniis communicarent.

Treason of Thomas Turbeville.

Eodem anno quidam miles, nomine Thomas Turbevile, captus a Francis in obsidione de Reims, et detentus in carcere dicti regis Franciæ, venit in Angliam proditiose, se dicens evasisse de carcere dicti regis Franciæ, qui benigne fuit susceptus a domino rege Angliæ et multum honoratus. Sed cum aliquantulum stetisset in curia domini regis Angliæ antedicti, voluit misisse quandam literam regi Franciæ; nuncius ejusdem eandem domino regi Angliæ detulit, domini sui proditionem seriatim indicans et expandens, quod proditor protendens fugit, sed paulo post captus est. Tenor literæ suæ proditionis talis fuit.

His letter to the provost of Paris.

"[1]A noble beer e seynur provost de Paris, syre "duz, le seon home lige de ses meyns al boys de "Viciens, saluz.

"Cher syre, sachez ke jo suy venuz seyn et hete "a la curt le rey de Engletere, e si trovay le rey a "Lundres, et muz de noveles me demaunda, dount "jo ly diseye le meuz ke jo savoye; e sachez ke jo "trovay terre de pes en Guales, dunt jo ne osay

f. 240 b.

"bayler la chose, ke vus bien savez a Morgan. E "sachez ke le rey ad byen grante pes et trowes,

[1] This letter has been printed from this MS. by Mr. Stevenson as one of the "Illustrative Documents" to the Chronicle of Lanercost, printed for the Bannatyne Club in 1839, p. 481. For a translation see Appendix F.

" mes bien vous gardez et avisez, ke nules trues ne A.D. 1295.
" pernez, si ne seyt a vostre grant prou; et sachez si
" nules trues ne feysez, grant prou vus avendreyt, et
" ceo poez dire a luy haut seignur. E sachez ke jo
" trovay sire Johan le fiz Thomas a la curt le rey,
" pur treter pes entre luy et le cunte de Nichole del
" cunte de Ulvester, mes jeo ne saveye mie uncore
" coment la bosoyne se prendreyt, kar cete lettre fu
" fete le jur apres ke les cardinaus furent respunduz,
" dunt jo ne oseye ren tucher de les bosoynes ke vus
" tuchent. E sachez ke poy de garde jad vers le su
" de la mer. E sachez ke Ille de Wycht est saunz
" garde. E sachez ke le rey maunde en Alemayne
" ii. cuntes, ii. eveskes, et ii. baruns, pur parler et
" cunseyler al rey de Alemayne de ceste guerre. Et
" sachez ke le rey maunde en Gascoyne xx. neefs
" charges de blee, et de aveyne, et de autre vitalie, e
" grant fuysun de argent; et sire Edmun frere al rey
" i ira, et le cunte de Nichole, sire Hue le Despenser,
" le cunte de Warwyk, et muz des autres bone gens;
" et ceo poez dire a luy haut seygnur. E sachez ke
" nus quidoms aver assez a fere ver ceus de Escoce. E
" si ceus de Escoce se relevent contre le rey de Engle-
" tere, le Gualeys se releverunt autresi. E ceo ay jeo
" ben fest, et Morgan me ad ceo ben encovenaunte.

" Dunt jeo vous conseyl, ke vus hastivement maundez
" granz genz en Escoce, kar si lenz poez entrer, a tuz
" jurs gayne le averez. E si vus voylez ke jeo la
" voyse, maundez al rey de Escoce ke il me trove a
" tote ma gent a lur custages honurablement, me ben
" vus avisez si vus volez, ke jo la voyse ou nun.
" Kar jeo crey ke plus vostre pru freye pur attendre
" a la curt le rey pur espier et enquere noveles ke
" pur vus seent, qar tut ceo ke jeo pus enquere, jeo
" le vus fray a saver. E me maundez Perot ke fut
" mon gardeyn en la prison u jeo fu, kar a luy diray
" chose ke jeo saveray desore en avaunt, et par luy

A.D. 1295. " vus enveray les veies ke jeo ben say. E pur Deu " vus pri ke vous vous remembrez et avisez de les " promesses qe vous moy promistes de par le haut " seynur, ceo est a saver c. livrees de terre a moy et " a mes heyrs. E pur Deu vous pri de mes enfaunz, " ke il ne eent nule defaute taunt come il sunt en " vostre garde, de manger ne de beyvre, ne de autre " sustenaunce. E pur Deu vous pri ke vous avisez " coment joe pus estre pae ensi, kar jeo ne ay ren, " ke tut ay perdu ausi bien de ca come de la, et ren " ne ay de vous, fors vostre grant leaute, en quey jeo " moy afy mut.

" Hardiement vus afiez en le portur de ceste lettre " et curteysie ly facez. E sachez ke en grant pour " suy et en grant dute, kar acone genz unt suspeciun " vers moy, pur ceo ke jeo ay dyt ke jeo suy eschape " hors de la prison. Voz voluntez moy maundez en " totes choses. A Deu, ke vous gard."

His capture and execution, Oct. 7.

Captus fuit prædictus Thomas die sabbati proxima ante festum Sancti Michaelis, et ductus ad turrim Londoniæ; et die sabbati proxima post festum Sanctæ Fidis habuit suum judicium et sub forma subscripta exivit.

f. 241.

Il vint de la Tur monte un povere hakeney en une cote de raye, et chauce de blaunche chauces, et sa teste coverte de une hovel et ses peez lyez desuz le ventre del chival, et se meyns lyez devant luy, et furent chivachaunz entur luy sys turmenturs a la furme del deble atireez, et le un mena soen freyn et le hangeman sa chevestre, kar le chival ke luy porta aveyt le un et lautre; et en tel manere fut il mene de la Tur dekes a Weymocter parmy Londres, e feu juge al des en la graunt sale, et Sire Roger Brabazun luy dona soen jugement, ke il fut treyne et pendu, et ke il pendeseyt taunt come ren feut enter de ly; e il feut treyne sur un quir de bof fres de Weymocter al Cundut de Lundres et arere al furches, et la est il pendu de une chene de fer, et pendra taunt ke ren de ly durer pura.

Eodem anno dominus Hugo de Cressigham et dominus Willelmus de Mortuomari venerunt ad partes Norffolchiæ, et auctoritate domini regis literarum fecerunt numerari magnam multitudinem peditum qui erant in exercitu domini regis, tam de civitatibus quam de villis, et communibus sentibus[1] 'patriæ fecerunt emi illis albas tunicas, cu[l]tellos, et gladios, et cum quodam die constituto convenissent apud novum forum omnes, plures fuerunt electi et plures fuerunt reprobati seu refutati, electos adduxerunt secum, et infra quatriduum omnes remiserunt.

A.D. 1295. Enlistment of foot soldiers in Norfolk.

Eodem anno fuit prior de Wymedam assignatus ad colligendum decimam concessam domino regi a clero, et dominus Willelmus Rocelyn et dominus Willelmus de Crostweyt assignati fuerunt ad colligendum undecimam concessam a laicis, qui, non obstante quod viri religiosi solverunt decimam, voluerunt compellere eos ad solvendum undecimam, unde episcopus Norwyci et prior et conventus ejusdem loci impetraverunt remedium sub hac forma.

The tax collectors attempt to force the clergy to pay an eleventh as well as a tenth.

" Rex taxatoribus et collectoribus undecimæ de co-
" mitatu Suffolchiæ salutem:

Royal letters to the collectors in Norfolk and Suffolk protecting the clergy from this additional tax.

" Cum in concessione decimæ a clero regni nostri " nobis nuper facta concesserimus archiepiscopis et epis- " copis de gratia nostra speciali, ut bona villanorum " suorum occasione undecimæ prædictæ nullatenus " taxarentur, nec undecima illa de bonis villanorum " prædictorum ad opus nostrum levaretur, vobis man- " damus quod taxationi, collectioni, et levationi faciendis " de bonis villanorum venerabilis patris Radulphi Nor- " wyci episcopi in comitatu prædicto, ratione unde- " cimæ prædictæ supersedeatis."

" Rex taxatoribus et collectoribus undecimæ in
" comitatu Norffolchiæ salutem :

" Notum vobis fieri volumus, quod intentionis nos- " træ non extitit nec exstat, quod prælati religiosi seu

[1] ? *expensis*.

A.D. 1295. "alii de clero regni nostri, qui decimam bonorum et "beneficiorum suorum in subsidium nostrum de anno "præsenti nobis largiuntur, ad præstandum nobis de "eisdem bonis undecimam prædictam teneantur, [1]seu "etiam eam solvant.[1] Et ideo vobis mandamus quod "bona dilecti nobis in Christo prioris de Norwyco in "comitatu prædicto, de quibus nobis decima largitur "non taxetis ratione undecimæ prædictæ, nec ab ipso "de bonis illis ea occasione aliquid exigatis, sed ipsum "inde quietum esse permittatis in forma prædicta. "Teste meipso apud Sanctum Albanum, anno regni "nostri xxiiiito."

Provisions for the fleet. f. 241 b. Eodem anno fecit rex capi c. dolea de farina et c. dolea de cichera ad ponendum in navibus versus Vasconiam.

The barons summoned to Newcastle against the Scotch. Eodem anno fecit dominus rex vocari omnes comites et barones et milites, qui debebant sibi servitium, ut essent apud Novum Castrum contra regem Scotiæ pugnaturi.

The king goes to Scotland. Eodem anno dominus rex versus Scotiam fecit transitum per Norfolchiam.

Eodem anno facti sunt custodes maris per totam Angliam in singulis comitatibus; in Norffolchia dominus Petrus Rocelin et dominus Robertus de Mauteby milites.

Anno Domini MCC. nonagesimo sexto, dominus rex
A.D. 1296. cum exercitu suo cepit villam et castrum de Berewyk
Berwick-on-Tweed taken. super Tuede iii. kalendas Aprilis, occisis in ea circa vii. milibus virorum.

Eodem anno viii. idus Aprilis rex Scotiæ pro se et omnibus tenentibus terram quamcunque in Anglia, homagium suum regi Angliæ reddidit per literam, in hæc verba:

Letter of John Bal- "[2]Magnifico principi domino Edwardo, Dei gratia, regi Angliæ, Rymer, i.
"Johannes, eadem gratia, Scotiæ rex, salutem. p. 836.

---

[1] These words are inserted in the margin.

[2] This is also given by Knyghton, col. 2477, and Walsingham, p. 31; and it is printed by Prynne, p. 541.

Rymer, i. p. 836.

A.D. 1296. liol, conveying his homage and submission to Edward I.

"Cum vos ac alii de regno vestro, vobis non ignorantibus, vel "saltem ignorare non debentibus, per violentam vestram poten- "tiam, nobis et regni nostri incolis, graves et intolerabiles in- "jurias, contemptus et gravamina, necnon et damna enormia, "contra nostras et regni nostri libertates, ac contra Deum et "justitiam, notorie et frequenter intuleritis, nos extra regnum "nostrum, ad levem cujuscumque suggestionem, pro libito volun- "tatis vestræ citando[1] indebite, vexando castra nostra, terras "et possessiones nostras et nostrorum, infra regnum nostrum,[2] "injuste et sine nostris demeritis occupando; bona nostra ac "subditorum nostrorum, tam per terram, quam per mare rapi- "endo,[3] et infra regnum vestrum receptando; mercatores et alios "regni nostri incolas occidendo; hominesque[4] nostros de regno "nostro violenter in regnum vestrum abducendo, ipsosque ibidem "detinendo et incarcerando. Super quibus reformandis nuncios "nostros vobis sæpe transmisimus, quæ non solum adhuc rema- "nent incorrecta, verum etiam de die in diem, per vos et vestros, "prioribus deteriora cumulantur.

"Vos namque jam, cum innumerabili armatorum multitudine, "exercitu vestro publice convocato, ad exhæredandum nos et "regni nostri incolas, ad fines regni nostri hostiliter accessistis; "et ultra progrediendo,[5] in regno nostro strages et incendia, "immoque,[6] insultus et invasiones violentas, tam per terram, "quam per mare, commisistis inhumane. Nos dictas injurias, "contemptus, gravamina et damna, necnon et hostiles impug- "nationes ulterius sustinere non valentes; nec in fidelitate et "homagio vestro, licet per violentam impressionem[7] vestram ex- "tortis, manendo; contra vos etiam ad defensionem nostram et "regni nostri, cujus defensioni et tuitioni vinculo juramenti sumus "astricti, nos volentes erigere; fidelitatem et homagium vobis "facta,[8] tam a nobis quam ab aliis quibuscumque regni nostri "incolis, fidelibus nostris, ratione terrarum, quas in regno vestro[9] "de vobis tenebant, et etiam ratione menagii seu retentionis "vestræ, nomine nostro, ac nomine eorundem omnium et singu- "lorum, vobis reddimus per præsentes." Et fuit ista litera sine data.

---

[1] R. inserts *et*.

[2] R. *vestrum*. Knyghton has *nostrum*.

[3] R. *capiendo*. Knyghton, *rapiendo*.

[4] R. omits *que;* Knyghton inserts it.

[5] R. *progredientes*.

[6] R. *necnon;* Knyghton omits it.

[7] R. *oppressionem*. Knyghton, *impressionem*.

[8] MS. *factã*, as *et homagium* is inserted by a later hand.

[9] R. *nostro*. Knyghton, *vestro*.

A.D. 1296. Domino autem rege Angliæ apud Berwyk pro reparatione et fortificatione fossatorum ac murorum villæ ejusdem morante, Scoti, scilicet domini de Ros, de Menechet, de Hastele, comites Ricardus Sywyd, Willelmus de Sancto Claro, Johannes Comyn, filius Johannis comitis de Badenhaghe, Willelmus de Mourers, et Radulphus frater ejus, barones, et alii quamplures milites Angliam ingressi fuerunt, pluresque villas combusserunt, ac homines, mulieres, parvos occiderunt, et alia plura mala perpetraverunt, inter quas combustas [villæ] de Correbrugge, Higliclesham, et prioratus ejusdem extiterunt, quibus regressis in Scotiam una cum domino Roberto de Hehe, quem rex Franciæ hoc anno[1] cinxit cingulo militari, et filio domini Ricardi Sywad, militibus, et pluribus aliis viris Scotiæ, ac appropinquantibus castrum de Dumbar,[2] comitis Patricii, constanter amici cum rege nostro una cum filio ipsius tunc temporis existente, ipsi in castro dimissi simulate a rege nostro auxilium implorantes, statim illud castrum dictis Scotis in vigilia Sancti Georgii reddiderunt; regeque nostro redditionem hujusmodi ignorante, in festo Sancti Georgii rex noster duo milia equorum coopertorum, cum quadraginta vexillis et multorum peditis[3] castrum prædictum, quod distat ab Berewyco per xx miliaria, pro oppressione castri hujus removendum mandavit. In cujus progressu rex noster filium comitis Patricii novo cinxit cingulo militari; sed Scoti partem exercitus venire videntes, comitibus, baronibus supradictis una cum pluribus aliis militibus et potentibus remanentibus in castro prædicto, tam per mare quam per terram per nostros obsessi,[4] in fugam bene ad quinque miliaria retrorsum abierunt. Cæterum quinto kalendas Maii cum octingentis equis coopertis rex noster villam exiens

Margin notes: The Scots invade England. — f. 242. — They burn Corbridge and Hexham. — The castle of Dunbar betrayed to the Scots, April 22. — The Scots take to flight. — Hemingburgh, ii. p. 101.

[1] MS. *Ranne.*

[2] Some words are apparently lost here. Perhaps *uxore* should be inserted.

[3] Sic MS. ? *multis peditibus.*

[4] MS. *obsessus.*

prædictam, se versus castrum festinavit prædictum, quo etiam die mane obsessi prædicti, cogitantes perspicacius de liberatione eorum, dominos Warinum Waruuyke comitem ac Hugonem le Dispenser, et alios[1] nostri exercitus majores rogarunt, ut dominum Robertum prædictum ad regem Scotorum pro ipsius consilio requirendo possent licite demandare, pro quo dominos comites de Menechet et Edmundum Comyn de Hylbride, ipsa petitione primitus audita, in nostrorum manibus obsides tradiderunt, qui dominus rex Scotiæ ejusdem diei post prandium, cum equitaturis quingentis et quadraginta milibus peditum est regressus, de quibus dictus Robertus de Hehe et dominus Patricius de Graham, miles strenuus, et Thomas filius Willelmi de Sancto Claro, qui vexillum regis Scotiæ deferebat, qui etiam Thomas per duos dies antea sumsit ordinem militum, et alii ad minus decem milia, gladio perierunt, equis quadraginta lucratis, cæteris illico in fugam conversis, domino Johanne de Sumervile excepto, qui tunc temporis captus fuit, die quinto crastino, scilicet quarto kalendas Maii. Domino rege nostro villam de Dumbar appropinquante prædictam, dicti tres comites et triginta ad minus milites, baronibus exceptis præscriptis, necnon centum et quatuor scutiferi cum eisdem, regi nostro suæ regiæ voluntati [se] et castrum prædictum planctu lamentabili reddiderunt. Præterea domino nostro rege post redditionem castri de Dumbar apud nobile manerium, quod fuit regis Scotiæ, de Hadingtone, cum suo exercitu toto residente, reddita sunt ei vii. castra et villæ quædam ad voluntatem suam, videlicet villa et castrum de Rokesburge per dominum Jacobum senescallum Scotiæ, tunc custodem ejusdem castri; item castrum et villa de Geddenuarthe et castrum quod vocatur Hermitagium

A.D. 1296.

Defeat of the Scots with great loss.

The castle of Dunbar given up to Edward.

Various towns submit to Edward.

[1] MS. *alii.*

A.D. 1296. de Soules, et alia. Domini autem comes de Lenenas, prædictus Jacobus et Johannes de Foules se ad pacem et voluntatem domini nostri regis postmodum reddiderunt, et dominus noster rex cum dominis Albanensi episcopo, comite Selandiæ, Johanne de Griliaco, f. 242 b. Ottone de Grandissono, et exercitu suo toto apud Rokesburgh festum Pentecostale sollempnizavit. Fuerunt autem capti apud Dumbar tres comites, scilicet de Ros, comes de Arsele, comes de Menychet, barones et milites circa triginta sex, waletti circa c. qui omnes in Angliam captivi ducti sunt et in diversis locis carceribus mancipati fuerunt, et in prædicto bello apud Dumbar interfecti x. milia et quinquaginta duo, computati per dominos comites Patricium et Johannem de Bonestede, per præceptum domini regis. Postea dominus rex Angliæ transivit mare Scotticum ad cives Scotiæ, videlicet Sancti Johannis, Sancti Andreæ, Aberdene, Murof, et omnes alii reddiderunt se ad pacem domini regis. Postea rex Scotiæ et alii magnates venerunt ad pacem regis, et ad suam voluntatem, et rex Scotiæ reddidit se ad regnum suum, et dominus rex Angliæ misit regem Scotiæ Londonias, et postea statuit parliamentum suum apud Berwyk in octavis Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis; et ibidem constituit dominum comitem Warenne custodem totius Scotiæ nomine suo, et dominum Hugonem de Cressingham thesaurarium Scotiæ, dominum Walterum de Amundham cancellarium, dominum Petrum de Dunwyco excaetores, et alios plures ministros statuit.

Balliol submits, and is sent to London.

Parliament at Berwick, Aug. 22.

Ministers appointed for Scotland.

Eodem anno rex Angliæ statuit parliamentum suum apud Sanctum Edmundum in crastino Animarum, et reversus est in Angliam.

Parliament to meet at Bury St. Edmunds, Nov. 3.

Eodem anno milites ad custodiam maris deputati agistarunt episcopos, abbates, et priores, et alios viros ecclesiasticos, secundum valorem terrarum suarum, ad equos et arma, videlicet ad xx. libratas terræ unum equ[u]m coopertum.

A.D. 1296.

Injuries to English merchants by French seamen.

Eodem anno quamplures marinarii de potestate regis Franciæ cum magno navigio et manu armata fluctuant per mare, mercatoribus de potestate regis Angliæ cum mercimoniis suis transfretare volentibus plura damna fecerunt, propter quod dominus rex transitum maris ad tempus inhibuit per breve, sub hac forma:

Writ forbidding all merchants to cross the water till a remedy for this has been provided.

" Rex vicecomiti Norffolchiæ et Suffolchiæ salutem.

" Intelleximus quod quamplures inimicorum nostrorum, tam Flandorum quam aliunde de dominio et potestate regis Franciæ, cum magno navigio et magna multitudine armatorum fluctuantes per mare, mercatoribus nostris cum lanis et aliis mercimoniis suis ad partes transmarinas volentibus se transire, continue insidiantur, et quasdam nautas lanis et aliis bonis et mercimoniis quorundam mercatorum nostrorum carcatas hostiliter invaserunt, et bona et mercimonia ceperunt et abduxerunt, et mercatores et alios nostros homines in navibus illis inventos occiderunt, in nostri et totius regni scandalum manifestum, damnum non modicum, et jacturam. Nos considerantes ad plenum damnum irrecuperabile quod nobis et regno nostro posset multipliciter evenire, si mercatores et homines regni nostri cum bonis et mercimoniis suis tanto se periculo exponerent, priusquam per nos contra prædictos inimicos nostros, qui omni qua possunt contra nos et incolas regni nostri inimicitia malignantur, salubre remedium apponatur, volentesque[1] securitati mercatorum nostrorum prospicere, tibi præcipimus firmiter injungentes, quod ad omnes portus et loca maritima ballivæ tuæ personaliter accedens, publice proclamari facias, quod nullus mercator cum lanis, pellibus lanutis, coreis, vel aliis mercimoniis quibuscumque ad partes transmarinas præsumat sub forisfactura omnium quæ

[1] MS. *quod.*

A.D. 1296. "nobis forisfacere potest, nec aliquos mercatores cum
f. 243. "bonis et catallis seu mercimoniis quibuscumque aliqualiter transferre permittas, quousque super hoc per nos fuerit appositum remedium opportunum, et a nobis inde aliud habueris in mandatis. Et qualiter hoc nostrum mandatum fueris executus, barones de scaccario nostro in crastino Sancti Michaelis distincte et aperte per literas tuas constare facias, remittens eis hoc breve. Teste Philippo de Wyleby, tenente locum thesaurarii nostri, apud Westmonasterium, xxx. die Augusti, anno regni nostri xxiiii°."

A parliament held at Bury St. Edmunds, and a subsidy granted by the laity.

Eodem anno congregati sunt ad parliamentum domini regis apud Sanctum Eadmundum, ad mandatum ipsius regis, comites, barones, et milites, archiepiscopus, et plures episcopi, abbates, priores, archidiaconi, et clerus regni Angliæ, ubi a laicis concessa est domino regi duodecima omnium bonorum, ab incolis vero civitatum, burgorum et maneriorum domini regis octava pars. Rege vero de uberiori subsidio quam hactenus, promissionem sibi anno præterito factam archiepiscopo et cæteris episcopis et abbatibus, qui simul aderant, imponente, respondit archiepiscopus, se cum suo clero super his tractaturum. In crastino autem, toto clero prædicto in capitulo monasterii Sancti Edmundi congregato, expositaque ab archiepiscopo domini regis petitione, quatuor articulos, de quibus tractarent, eis proposuit; videlicet, promissionem subsidii hactenus domino regi factam, ut idem rex asseruit. Secundo statutum apostolicum de novo editum, quod fortissime ligat tam promittentes et dantes, quam recipientes et extorquentes. Tertio periculum imminens toti regno Angliæ per inimicos nostros de regno Franciæ. Quarto minorationem bonorum cleri per varias antea contributiones fatigati.

The clergy discuss the question of the subsidy.

The archbishop puts four points for their consideration.

The clergy divided into four parties.

Dividebatur autem clerus super præmissis tractaturus in quatuor partes. In prima parte erant archiepiscopus, episcopi præsentes, et procuratores absentium episcoporum. In secunda parte abbates tam exempti quam

non exempti, priores etiam et cæteri religiosi. In tertia omnes in dignitatibus constituti. In quarto vero omnes procuratores communitatis cleri. Quibus super præmissis diligenti studio per plures dies meditantibus et insimul conferentibus, nullamque certam viam contributionis seu collectæ faciendæ, quin inciderent in statutum, invenire valentibus, tandem archiepiscopus ad dominum regem accedens, inducias super his usque ad festum Sancti Hillarii proximo futurum, pro responsione finali facienda ab ipso petiit. Quo concesso, idem archiepiscopus non multum postea omnes coepiscopos suos et suffraganeos, abbates etiam tam exemptos quam non exemptos, priores, archidiaconos, omnes etiam in dignitatibus constitutos in propriis personis, quodlibet etiam capitulum ecclesiarum cathedralium et collegiatarum per unum, clerum[1] etiam cujuslibet diocesis [ut] per duos procuratores comparerent apud Sanctum Paulum Londoniæ, ad diem præmissum convocari fecit. Literam autem citationis quære antea,[2] ubi aliæ literæ conscribuntur.

A.D. 1296.

The final answer postponed.

Eodem anno quidam clericus nomine Johannes de Yvone, ad comitatus Norffolchiæ et Suffolchiæ accedens, omnes ballivos hundredorum et quosdam alios comitatuum prædictorum coram se vocari fecit, quibus ex parte domini regis injunxit, ut secundum uniuscujusque facultates, frumentum, ordeum, et avenam ad opus domini regis acciperent, in qua acceptione maxime vexati sunt et onerati religiosi et aliæ personæ ecclesiasticæ; quantum autem frumentum provisum fuit, et quantum de ordeo et avena, invenies supra[3] in litera vicecomiti super hoc directa.

Large quantities of corn seized for the king's use.

Eodem anno assignati sunt per breve domini regis dominus Willelmus Rocelin miles et Willelmus de

f. 243 b.

The tax exacted

[1] MS. *clerus*.

[2] This seems to refer to the summons given in p. 293, which, however, is dated 1295.

[3] This letter is not given in the MS.

A.D. 1296. *from the laity.* *The pope directs the two cardinals to order the bull against the subsidy to be published throughout England.*

Crostweyt clericus, ad colligendum duodecimam et octavam, secundum formam eis injunctam, a laicis domino regi concessam. Eodem anno mandavit dominus papa duobus cardinalibus existentibus in Francia, publicare statutum ob favorem ecclesiæ et cleri ejusdem, de novo editum, et sibi per eundem bullatum transmissum; qui in Franciæ partibus illud publicantes, domino Cantuariensi archiepiscopo dictum statutum sub sigillis suis destinarunt, ex parte domini papæ firmiter injungentes, ut dictum statutum in Angliæ partibus faceret publicari, qui statim suffraganeis suis, ut illud idem facerent, demandavit. Suffraganei archidiaconis suis, archidiaconi decanis,[1] et ita debitam formam publicationis ob negligentiam prælatorum vix accepit. Quære statutum apostolicum supra in litera cardinalium archiepiscopo transmissa.[2]

The king at Ipswich. *The princess Elizabeth married to John count of Holland.*

Rex autem apud Sanctum Eadmundum aliquamdiu commoratus, inde apud Gypewycum profectus est, ubi Natale Domini sollemniter tenuit. Ubi Johannes, comes Holandiæ et Selandiæ, Elizabeth filiam regis Angliæ duxit in uxorem, ubi fere omnia quæ in festo prædicto expendebantur, de incolis partium Norffolchiæ et Suffolchiæ[3] pro libito voluntatis accipientes, pro eisdem parum aut nihil persolverunt. Magnates etiam quamplures et proceres Holandiæ et Selandiæ ibidem accedentes, dominum suum prædictum comitem cum magna comitiva procerum et magnatum Angliæ, ad terram suam, et homagium de hominibus suis recipiendum perduxerunt. In qua quidem comitiva ducta est Margareta, uxor Johannis ducis Brabantiæ, ad virum suum, in terram Brabantiæ. *She remains at Windsor with prince Edward, while the king is at* Rege autem per partes Norffolchiæ versus Wausigham, causa peregrinationis iter arripiente, filius ejus dominus Edwardus, et soror ejus Elizabeth comitissa Holandiæ, apud Wyn-

[1] Some words appear to be omitted.

[2] This is not given, as stated, before. It is the well-known bull "Clericis Laicos."

[3] In a later hand.

desoures ibidem ad tempus moraturi a patre suo recesserunt. A.D. 1296. Walsingham.

Per idem tempus, scilicet in festo Sancti Hillarii, congregatis archiepiscopo, suffraganeis ejusdem quampluribus, abbatibus, prioribus, totoque clero ejusdem regni, juxta citationem archiepiscopi apud Sanctum Paulum Londoniæ, pro finali responsione domino regi, ut præmittitur, facienda, idem archiepiscopus prædicavit, et post prædicationem totum clerum in quatuor gradus dividi fecit; scilicet, in primo gradu erant episcopi præsentes et procuratores absentium episcoporum. In secundo omnes religiosi, tam exempti quam non exempti. In tertio omnes in dignitatibus constituti. In quarto quoque omnes procuratores communitatis cleri. Quibus archiepiscopus sub pœna excommunicationis injunxit, ut de aliqua via idonea media inter duo pericula, videlicet constitutionis summi pontificis, et subversionis totius regni, de qua grande erat periculum, providerent; et quilibet super hoc sine simulatione aliqua seu fictione finaliter diceret quod sentiret. Affuerunt etiam ibidem nuncii domini regis, videlicet domini Hugo le Despenser miles et Johannes de Berwyk clericus, literas credentiæ ex parte domini regis ad archiepiscopum et totum clerum deferentes, quorum dominus Johannes exposuit pericula ipsi regno per alienigenas imminentia, nisi potenter defenderetur, quod nisi per adjutorium ipsius cleri, ut asseruit, fieri non valebat. Archiepiscopus autem ipsis nunciis domini regis et toto clero præsentibus, legi fecit statutum domini Papæ contra hujusmodi contributiones petentes, recipientes, promittentes, vel solventes de novo editum, f. 241.
quo audito dominus Hugo prædictus ait: "Ego ex The king's threats.
"parte domini regis, comitum, baronum, militum et "aliorum domini regis fidelium vobis dico, quod de "tali subsidio per quod terra defendatur, de bonis "ecclesiæ provideatis, ne dominus rex, comites, et "barones de rebus vestris ecclesiasticis ordinent et

Synod of the clergy at S. Paul's to discuss the question of the subsidy, Jan. 14.

A.D. 1296. "disponant pro suæ libito voluntatis." Quo dicto, prædicti nuncii de congregatione clericorum recesserunt. Clero autem, ut præmittitur, sic diviso, et per plures dies continuos cum magna diligentia et labore memoratum negotium per varias et arduas disputationes disserente, ex una parte statutum apostolicum et pœnam in eo contentam, et ex altera parte periculum regno imminens, mente sedula revolvente, quilibet gradus singillatim finaliter respondebat, quod certam viam subveniendi per modum contributionis seu collectæ faciendæ ad præsens invenire nequibat. Tandem archiepiscopus per consilium cleri, dominos episcopum Norwycensem, episcopum Herfordensem, episcopum Exoniensem, abbates de Rameseya et Colecestriæ, et archidiaconum Norffolchiæ ad dominum regem tunc in Norffolchia apud Castelacre existentem pro responsione danda cum literis ex parte sua et totius cleri destinavit, ordinatis prius articulis quibusdam ex parte cleri, oretenus domino regi exponendis. Expositis autem ipsis articulis in præsentia domini regis luculentissime ab episcopo Herefordensi, rex hac tantum voce respondit: "Ex quo homagium et juramentum pro baroniis vestris "mihi præstitum non tenetis, nec eo teneor vobis in "aliquo." Quo audito, memorati nuncii ad propria redierunt. Literam autem domino regi transmissam et articulos oretenus eidem intimatos, invenies supra, ubi literæ conscribuntur.[1]

A deputation is sent to the king.

His answer.

Rex autem ante adventum nunciorum cleri, per suos nuncios cleri ordinatione et responsione cognitis, vehementer iratus, quædam dura et in regno Angliæ inaudita, die Mercurii proxima ante festum Purificationis Beatæ Mariæ, contra clerum ordinavit, videlicet ut nullus archiepiscopus, episcopus, archidiaconus, nec quisquam alius de clero pro aliqua injuria eis facta, in

The clergy are to be put out of

[1] Neither the letter nor these articles are given anywhere in the MS.

curia sua audiretur, nec etiam breve aliquod impetraret, et quod omnia laica feoda archiepiscoporum, episcoporum, religiosorum omnium, ac clericorum quorumcumque, cujusve status seu conditionis existerent, in manum suam caperet et seysiret, et si quis ex laicis religiosum vel quenquam de clero obvium haberet equ[u]m habentem suo meliorem, illum pro suo caperet et abduceret. Et ecce! mirum in modum et quasi vindicta Dei, eadem die et hora qua hæc ordinaverat, exercitus regis Angliæ in Vasconia existens, dum de uno loco ad alium victualia duceret, ab exercitu regis Franciæ hostiliter aggressus, quibusdam captis, quibusdam occisis, quibusdam submersis, cæteri cum victualibus per fugæ remedium evaserunt. Capti sunt autem ibidem dominus Johannes de Sancto Johanne, dominus Willelmus de Mortuomari, dominus Willelmus de Suleya, dominus Johannes de Ros, dominus Adam de Hodelestone, dominus Johannes de la Garde, dominus Reginaldus de Nowers, dominus Thomas de Mose, dominus Willelmus de Pontone, dominus Henricus de Schadewrche, dominus Gerardus de Leseyn, et dominus Willelmus de Berningham; dominus Philippus de Matesdone occisus, dominus Alanus de Tuycham et filius suus et armigeri sui submersi fuerunt.

A.D. 1296.

protection, and their lay fees and horses seized.

The English army in Gascony defeated.

Eodem anno, in festo Purificationis Beatæ Mariæ, rege apud Wausigham existente, quidam milites et alii magnates per comitem Flandriæ, qui regi Francorum propter diversas injurias sibi ab eodem illatas suum homagium reddiderat, ad fœdus cum rege Angliæ ex parte dicti comitis ineundum ibidem ad dominum regem accesserunt. Ordinata autem inter eosdem prædicti fœderis conventione, quidam milites ex parte regis Angliæ, in animam ipsius regis, et quidam de Flandria in animam comitis Flandriæ, super lac Beatæ Virginis Mariæ, et alias reliquias ibidem existentes, juraverunt, quod conventionem memoratam in qualibet

f. 244 b.

Treaty with the count of Flanders.

A.D. 1296. sui parte et quoad omnia et singula in eadem contenta, inviolabiliter et fideliter observarent. Quibus per aliquot dies ibidem cum rege, causa spatiandi commorantibus, dominus rex eosdem suis largiflue respexit donativis, qui tandem a rege licentia petita et obtenta, cum magno gaudio ad propria redierunt.

A parliament at Salisbury, Feb. 24, the clergy not being summoned.

Eodem anno statuit dominus rex parliamentum suum apud Sarum in festo Sancti Mathiæ apostoli, ad quod vocati sunt comites, milites et barones, sed nullus archiepiscopus, episcopus, abbas vel prior, nec aliquis clericus. Rege autem versus parliamentum apud Ely existente, exiit edictum quod contra clerum antea fuerat ordinatum; brevia enim regis ibidem, xii. die Februarii ad omnes vicecomites totius Angliæ sunt transmissa, ut omnia laica feoda archiepiscoporum, episcoporum, religiosorum omnium et totius cleri in manum regis caperent et tenerent, ita ut nullus de clero nec aliquis per eos manus imponeret, quousque a rege aliud haberent in mandatis. Quibus jussa complentibus, seysita sunt in manum regis non solum omnia laica feoda, sed etiam fere omnia feoda ecclesiis annexa. Transcriptum brevis invenies inter alias literas supra.[1]

All their lay fees seized.

Consecration of J. de Monmouth bishop of Llandaff.

Eodem anno archiepiscopus in die Sanctæ Scolasticæ virginis apud Cantuariam existens, [Joannem de Monmouth][2] in episcopatum Landavensem consecravit. Archiepiscopus autem post missam prædicavit, et post prædicationem regis responsione ad nuncios cleri sibi primitus nunciata, omnes contra statutum apostolicum quoquo modo venientes, præsentibus episcopis qui consecrationi memoratæ intererant, publice et sollemniter excommunicavit.

The archbishop excommunicates all opposing the papal decree, Feb. 10.

Some of the clergy

Eodem anno quidam episcopi, abbates, et priores, et quidam alii de clero, non obstante responsione per

[1] This, which is not in this MS., may be seen in Prynne, p. 694.

[2] Here is a blank in the MS.

totum clerum communiter, ut præmittitur, de subsidio de bonis ecclesiæ domino regi, ne inciderent in statutum non conferendo, videntes bona sua in manum regis seysita, eadem, archiepiscopo inconsulto, pecunia mediante redemerunt. A.D. 1296. submit to the king.

Eodem anno, in parliamento regis prædicto apud Sarum, ordinati sunt per ipsum regem quidam, qui ad singulos comitatus Angliæ accederent, et episcopos, abbates, priores, totumque clerum coram se ad certum locum vocari facerent, et ex parte regis dicerent, quod terras suas citra proximum Pascha de manibus regis redimerent, et suam protectionem caperent sub pœnis quibusdam. Ad quod quidem faciendum, ad comitatum Norffolchiæ dominus Robertus de Tateshale personaliter accedens, vicecomiti Norffolchiæ mandavit, quod in singulis villis mercatoriis publice faceret proclamari, quod omnes episcopos,[1] abbates, priores, et totum clerum coram se apud Norwycum ad certum diem faceret evocari. Quo mandatum complente, plures de clero ibidem accesserunt, sed pauci regis protectionem acceperunt; multi autem ad ejus mandatum nimirum venire neglexerunt. The clergy summoned to redeem their lands, and to obtain the king's protection.

Eodem anno dominus Robertus archiepiscopus Cantuariensis, perpendens quod dominus rex Edwardus fecit seisiri omnia laica feoda sua, episcoporum, religiosorum et etiam omnium clericorum, non solum laica, immo quamplurima feoda ecclesiis annexa, et etiam in pluribus locis ministri regis domos religiosorum ingressi sunt et eas in manum domini regis ceperunt, nec aliquid de bonis suis percipere potuerunt, nisi per liberationem dictorum ministrorum, fecit citari omnes episcopos, abbates, priores, capitula, archidiaconos, et clerum, quod comparerent apud Sanctum Paulum Londoniæ in media quadragesima, ad tractandum super istis de novo incidentibus. f. 245. The archbishop convokes a synod of the clergy at St. Paul's in Lent.

[1] MS. *episcopi;* and below, *totus clerus.*

A.D. 1296. Proceedings of the sheriff of Kent against the monks of Canterbury.

Eodem anno vicecomes Cantiæ fecit firmari hostia prioris et conventus Cantuariæ, tam de celario quam de coquina, cibo super focum existente, ita quod prior et conventus illius loci nihil habuerunt ad comedendum vel bibendum per plures dies de bonis suis propriis, nisi quod amici sui caritative vel propter amicitiam præcontractam eis contulerunt.

The archbishop has an interview with the king. His horses seized at Maidstone.

Eodem anno dominus Robertus archiepiscopus cum iter arriperet versus regem, plures per vicecomitem patriæ vigilaverunt circa eundem armati, ne posset ab eorum aspectibus alicubi divertere. Et cum venisset apud Maydeneston, ministri regis ceperunt equos suos et clericorum suorum quamplures, et retinuerunt; tamen meliori modo quo potuit, venit ad regem, nec aliquam gratiam de equis suis vel de tenementis suis vel aliorum virorum ecclesiasticorum impetrare potuit dimittendis a manu regis; sed tantum rex mandavit vicecomiti, quod de bonis inventis in tenementis clericorum facerent eadem tenementa seysita seminari.

Many horses of the clergy seized.

Eodem anno quamplures viri religiosi et alii clerici ejecti seu prostrati fuerunt de equis suis, et equi eorum abducti. Nam dominus rex omnes episcopos, religiosos, et alios clericos extra protectionem suam posuit, nec fuit aliquis clericus auditus de quacumque injuria sibi illata coram justiciariis vel coram ministris domini regis quibuscumque, unde clericalis ordo vilissimus et vilior plebe reputabatur.

The king goes to Plymouth, and sends money and provisions to his army in Gascony.

Eodem anno ivit dominus rex apud Plummuth in propria persona sua ad mittendum pecuniam et bladum ad exercitum suum in Vasconia, et in partibus illis longam moram traxit.

Proceedings of the synod of the clergy.

Eodem anno, media quadragesima, convenientibus Londoniæ domino Roberto archiepiscopo Cantuariæ et suis suffraganeis, viris religiosis, et clero provinciæ Cantuariæ, post diversos tractatus diversis diebus, videbatur domino archiepiscopo, quod nullo modo potuerunt aliquid conferre regi propter statutum domini papæ,

A.D. 1296.

quin inciderent in excommunicationem ; fere omnibus aliis episcopis, religiosis, et clero videbatur quod esset domino regi conferendum, dicentes, quod necessitas sibi imposita excusavit eos ab excommunicatione lata in statuto, quia alias oporteret eos fame et penuria et[1] religionem[1] perire vel dispergi. Nam ut dicebatur, dominus rex apud Saresbire fecit statutum, quod nisi viri ecclesiastici redimerent pacem et protectionem suam citra Pascha proximo sequens, omnia tenementa ecclesiæ, sive fuissent ecclesiis annexa, sive quolibet alio modo concessa, cum omnibus bonis in eisdem inventis in perpetuum fuissent forisfacta. Et nihilominus qui non redimerent sibi pacem et protectionem, extra suam pacem et protectionem remanerent. Dominus archiepiscopus secutus est conscientiam suam, nihil domino regi conferre volens; concessit tamen omnibus aliis, quod sine punitione aliqua per ipsum facienda, possent sequi suas conscientias. Unde fere omnes tam majores quam minores per se vel amicos eorum, seu procuratores, pro ipsis redemerunt sibi pacem domini regis et protectionem, dando quintam partem bonorum suorum secundum taxationem dominorum Lincolniæ et Wintoniæ, et sic recesserunt a Londonia, receptis literis de rehabendis bonis suis et tenementis. Sed tenementa et bona archiepiscopi et eorum qui non fecerunt pacem, remanserunt in manu domini regis. Et post Pascha proximum sequens fecit de ipsis pro libito suæ voluntatis.

The king threatens to forfeit all the church tenements, unless the clergy obtain protection before Easter.

The archbishop permits the clergy to follow their own consciences in the matter.

Almost all redeem their goods, and pay the tax,

f. 245 b.

except the archbishop, whose tenements remain in the king's hands.

A.D. 1297.

Anno gratiæ MCC. nonagesimo septimo, mandavit dominus rex omnibus vicecomitibus regni Angliæ, quod omnes in balliva sua, tam de illis qui tenent de domino rege in capite quam de illis qui non tenent in capite, præmuniret, quod essent parati cum equis et armis ire cum domino rege in sua propria persona pro defensione regni, quandocumque eis demandaret.

The king's tenants in capite and others required to be ready for military service.

[1] These words are in a later hand, and above the line.

D.A. 1297. All summoned who have twenty pounds per annum.

Eodem anno mandavit dominus rex singulis vicecomitibus regni, quod ipsi specialiter rogarent et inquirerent omnes illos qui haberent viginti libratas terræ et redditus vel amplius, tam infra libertates quam extra, de quocumque tenerent, et etiam firmiter eisdem injungerent, quod essent ad dominum regem, Londoniæ, die Dominica proxima post octavas Sancti Johannis Baptistæ, cum equis et armis, videlicet quilibet eorum, prout decuerit statum suum, transfretare cum domino rege ad partes transmarinas parati. Et quod de omnibus nominibus illorum qui sic sunt rogati, dominum regem quilibet eorum certificaret.

The clergy, widows, &c., and all who hold of the king in capite by military service summoned.

Eodem anno dominus rex præcepit vicecomitibus, quod summoniri facerent archiepiscopos, episcopos, abbates, priores, et alias personas ecclesiasticas, et etiam viduas, et alias mulieres de ballivis suis, qui tenent de rege in capite, per servitium militare, vel per serjantiam, vel de wardis in manu regis existentibus, quod habeant Londoniæ, die Dominica proxima post octavas Sancti Johannis Baptistæ, totum servitium debitum domino regi munitum et paratum transfretare cum domino rege. Et statim post emanavit alia litera vicecomitibus sub privato sigillo regis, quod facerent proclamari per suos comitatus, quod archiepiscopi, episcopi, abbates, priores, et cæteri religiosi et viduæ, servitium domino regi debentes, possent facere finem pro eodem, si vellent.

The clergy may compound for their service by a fine.

The property of all the clergy who have not the king's protection to be sold.

Eodem anno emanavit quædam litera vicecomitibus, quod omnia bona et catalla prælatorum, religiosorum, et aliorum clericorum quorumcumque, beneficia valoris quadraginta solidorum aut ultra habentium in ballivis suis, mobilia quæ captat fuerunt in manu domini regis, protectionem domini regis ad Pascha non habentium, venditioni exponerentur, et quod de denariis inde provenientibus responderent ad scaccarium. Et nihilominus terras et tenementa dictorum clericorum protectionem dicto die Paschæ non habentium vel finem pro eadem non facientium, in manu regis tenerent et

salvo custodirent, donec aliud a domino rege reciperent in mandatis. A.D. 1297.

Eodem anno emanavit litera alia vicecomitibus, quod statim visis literis diligenter inquirerent, qui et quot clerici in comitatibus suis xl[a] solidos beneficiorum ecclesiasticorum habentes, tam in personatibus quam in vicariis, vel alio modo quocumque, [1]protectionem domini regis non haberent, [ut] statim omnia bona eorundem et catalla extra sanctuarium reperta, in manu domini regis caperentur et venditioni ponerentur, et iidem vicecomites de provenientibus inde ad scaccarium domini regis responderent.

Roger Bigot, the earl marshal, and Humphry de Bohun, earl of Hereford, the constable, refuse to go with the king to Flanders.

Eodem anno, die Dominica proxima post Nativitatem Sancti Johannis Baptistæ, convenientibus Londoniæ archiepiscopo Cantuariæ, episcopis, comitibus, baronibus et xx. libratas terræ habentibus, dominus Rogerus Bigot comes Norffolchiæ et marescallus Angliæ, dominus Humfridus comes Herefordiæ et constabularius Angliæ, cum suis complicibus et alligatis opposuerunt se pro communitate regni, dicentes, nec se nec aliquos alios, qui tenebantur ad servitium, teneri ire cum rege in Flandriam in exercitu, et plures alios articulos proposuerunt f. 246. pro communitate terræ, qui tales fuerunt, ut dicebatur; tamen rex postea asserebat contrarium, ut patebit post.

Articles presented to the king against their serving in Flanders.

Hemingburgh, ii. p. 124.

" [2]Isemble a tute la communaute de la terre, ke le garnissement ke fet lur fu par bref le roy, ne fu pas assez suffisaunt, " pur ceo kyl ny avoyt nul certeyn lu assignee ne especefye, " ou il deyvent aler; kar surlum le lu covent fere purveiaunce, " et puissent aver, sen le quel il deusent la fere le service ou " non.

" Pur co ke dit est commounalment, ke nostre segnior le roy " vout passer en Flaundres, ayns[3] est a tote la communalte de la " terre, qe la ne deyvent nule service fere, pur ceo ke eus, " ne lur predecessors, ne lur auncestres unkes en cele terre service

---

[1] MS. inserts *qui*.

[2] These articles are also given by Knyghton, col. 2511, and in Latin by Walsingham, p. 37, and by Prynne, p. 733. A translation is given in Brady's *Continuation of the Complete History of England*, p. 57.

[3] H. *avis*.

A.D. 1297. " ne firent; e tut fust il issint ke il deusent la u aliurs service fere, il ne avoyent pas poer del fere, pur ceo ke il sunt greves de diverses talliages et diverses prises de furment,[1] de aveyne, bres, leynes, quirs, boefs, vaches, chars, sales, saunz dener paer, dount il duyssent aver este meyntenuz et sustenuz. Hemingburgh, ii. p. 124.

" Idient estre co ke ayde ne luy ne purrunt fere pur la poverte quil sunt eyns par les tayliages et les prises avant dites, kar il ne unt apeyne dount il se poent sustenir ne lur terres gayngner.

" Estre ceo la communaute de la terre est mut grave,[2] ke il ne sunt mye menez sulum la ley e les custumes de la terre, par quels eus e lur auncestres avaunt eus soleyent estre menez, ne il ne unt lur fraunchises, les quels soleynt aver, messunt mys hors voluntrifment, par quey il se teynent durement grevez.

" Estre ceo clers et lays sunt mut grevez de ceo kil soleynt estre menez sulom les poyns de la grant chartre, le quels poyns sunt plus treslessez, la quele chose est graunt damage al poeple e grant peril a ceus ke ne la volunt garder, par quoy il prient a nostre seygnor le roy, quil voylle ke ceste chose seyt adresce, al honur de luy e al sauvacyun de son poeple. E[3] pur ceo ke la communalte de la terre veut le honur et la salvacyon nostre segnur le roy, sicom il deyvent voler, ne lur semble pas ke ceo serroyt pas a luy ne pru ne honur[4] de passer en Flaundres, sil ne fust plus enseure pur ly et pur sa gent,[5] ke il ne nentendent quil seyt uncore. E ausi pur la terre de Escoce, que se comence de lever encontre luy taunt com il est en terre, et ben unt entenduz quil freyent en plus malveyse manere, syl seussent quil feust la mer passez; e ne mye soulement eus, mes autres terres ke ne sunt pas uncore been afermez.

" Tote la communalte de la terre se sentent durement grevez de la maletoute de leynes ke est si grevouse a checon sak xl. souz de leyne entere, et de leyne debruse del sak v. mars, pur f. 246 b. ceo ke la leyne d'Engleterre est apoy a la meyte a la value de tute la terre, par unt la maletoute amunte apoy al quint[6] a la value de tute la terre, par cele prise. Estre ceo tote la communalte de la terre se sentent demenez e[7] grevez de lassise de la foreste, que ne mye garde si com ele soleyt. Estre ceo en arere ne la chartre de la foreste nudour, mes unt fest

---

[1] H. has *eides, prises, cest asavoir dez furmentez.*

[2] H. *se sentent durement grevez.*

[3] The order is different from the copies in Knyghton and Hemingburgh.

[4] H. *ceo serroit a lui preu.*

[5] H. adds *des Flaundres.*

[6] H. *par an, e si amunte la maletoute par an le quinte.*

[7] H. *durement.*

"voluntrif prises[1] et grevouses rauncouns hors del assise "autrement ke ne soleyent fere." A.D. 1297.

Proposuerunt etiam plures alios articulos pro communitate, qui non hic scribuntur.

The king gives way.

Eodem anno post multas et varias altercationes, concessit dominus rex omnibus qui debebant sibi servitium, et omnibus viginti libratas terræ habentibus, non teneri ire secum in Flandriam, nisi ad vadia et pro stipendiis dicti domini regis.

Magna Charta confirmed.

Eodem anno et eodem parliamento concessit dominus rex confirmari Magnam Cartam libertatum Angliæ et Cartam de Foresta, si archiepiscopus, episcopi, et clerus vellent ipsum pro dicta confirmatione largiter respicere, et comites et barones et populus vellent sibi concedere octavam.

The archbishop convokes a meeting of the clergy to discuss the confirmation of Magna Charta and the rights of the church, Aug. 10.

Eodem anno dominus archiepiscopus, petita deliberatione super petitione domini regis, fecit vocari Londoniam episcopos, abbates, priores, et clerum, decanos cathedralium ecclesiarum, et priores, quod personaliter capitula cathedralium ecclesiarum per procuratorem, clerus cujuslibet diocesis per duos,[2] comparerent Londoniæ die Sancti Laurentii cum continuatione et prorogatione dierum usque ad expeditionem tractatus, tractaturi super articulis arduis, videlicet de magnis cartis libertatum et forestæ salubriter innovandis, et de juribus et libertatibus ecclesiæ Anglicanæ, quæ hactenus deciderunt, et adhuc continue decidunt in abusum, recuperandis a domino rege, et super aliis arduis contingentibus statum cleri et ecclesiæ.

Message of the clergy to the king, and their excommunication of all offenders of the statute of pope Boniface VIII.

Eodem anno, die Sancti Laurentii, comparentibus Londoniæ domino archiepiscopo, episcopis, et aliis per dominum archiepiscopum evocatis, cum esset tractatum super præmissis, resedit in hoc omnium sententia, quod nihil potuerunt conferre domino regi, propter statutum Bonefacii papæ, et quod hoc mandarent domino regi

---

[1] H. *atachements*. [2] MS. inserts *quod*.

A.D. 1297. per duos episcopos, tunc existenti apud Wynchelse. Insuper quod dicerent domino regi, quod non haberet pro malo, quia ulterius dissimulare ausi non fuerunt, quin denunciarent excommunicatos omnes illos qui venirent vel facerent contra statutum Bonefacii papæ; et fuit in eodem tractatu provisum, quod quilibet episcopus in sua cathedrali ecclesia, si fieri posset, alioquin in loco sollemni ejusdem diocesis, kalendis Septembris sollemniter inciperent denunciare, et diebus proximis sollemnioribus subsequentibus, in locis magis insignibus cujuscumque diocesis per episcopos ipsos personaliter. In aliis vero locis, videlicet ecclesiis ipsarum diocesum, per eorundem episcoporum ministros aut subditos ad id magis idoneos, coram clero et populo intra missarum sollemnia, pulsatis ad hæc omnia ad cautelam campanis et candelis accensis, ac in fine denunciationum extinctis, [excommunicationes] sollemniter publicentur et patenter in omnibus exponantur. Et episcopi singuli, ne id dicto die in suis cathedralibus ecclesiis inchoent impediti, id in eisdem ecclesiis quam citius poterunt exequantur, videlicet quod omnes illi denuncientur excommunicati, qui bona ecclesiæ et ecclesiasticarum personarum, scilicet archiepiscoporum, episcoporum, abbatum, priorum, rectorum aut vicariorum ecclesiarum parochialium, seu aliorum ecclesiasticorum virorum, ab
f. 247. eorum domibus, maneriis, grangiis vel aliis hujusmodi locis ad ecclesias et ecclesiasticas personas spectantibus, præter voluntatem et gratam permissionem eorundum vel custodum bonorum ipsorum consumpserint, abstulerint, aut contrectaverint, seu ea vel eorum aliquod fieri procuraverint. Item qui in aliquem clericum aut religiosum conversum manus injecerint seu inici fecerint aut procuraverint temere violentas. Item qui ecclesias aut domos earum contra jus ecclesiasticum per laicam potestatem intraverint aut occupaverint, vel detinuerint taliter occupata[s], et qui ad ea vel eorum aliquod consilium dederint aut favorem. Item

qui absque auctoritate sedis apostolicæ collectas, vel tallias, aut alias exactiones laicis persolvendas sub quacumque quantitate, portione, vel quota, ecclesiis aut viris ecclesiasticis imposuerint, exegerint, vel receperint, aut qui bona ecclesiasticarum personarum sive ecclesiastica apud ædes sacras deposita, ubilibet arestaverint, seisiverint vel occupaverint, aut sic arestata vel seysita receperint, et qui scienter in præmissis tacite vel expresse consilium dederint aut favorem. Item inhibeatur publice in denunciationibus antedictis, ne quis de cætero præmissa vel eorum aliquod faciat aut procuret, sub pœna excommunicationis, in quam contraveniens incidet ipso facto. Et ne dictæ denunciationes generales sine fructu remaneant, vel modice prosint, omnes malefactores hujusmodi, de quibus supra fit mentio, et de quibus per facti evidentiam aut inquisitiones, quæ super hoc cum diligentia tempore congruo fiant, in forma juris constiterit, nominatim in ecclesiis, in quarum parochiis hæc fuerint perpetrata, et in ecclesiis vicinis eisdem, ac etiam aliis locis, de quibus juxta facti qualitatem opportunum videbitur, denuncientur publice cum sollemnitate prædicta in majoris excommunicationis sententiam incidisse, hoc observato, ut contra malefactores prædictos, qui suum maleficium continuare præsumpserint, juxta qualitatem excessuum, ad denunciationes prædictas de die in diem cum sollemnitate eadem procedatur. Inhibeatur insuper in omnibus denunciationibus antedictis, sub pœna excommunicationis quam ipso facto contravenientes incurrant, ne quis aliquam dictarum executionum impediat vel impediri procuret, aut ea ratione cuicumque dispendium aut gravamen in personis aut rebus inferri faciat aut procuret. In dictis etiam denunciationibus inhibeatur publice et expresse, ne quis prælatus aut ecclesiastica persona contra constitutionem papalem nuper editam de bonis ecclesiasticis, per modum talliæ vel collectæ laicis minime

A.D. 1297.

A.D. 1297. concedendis, sub quocumque modo, titulo, vel colore quæsito faciat, aut quicquam attemptet, ne in pœnas incidant in eadem constitutione contentas.

Royal letter to the sheriffs respecting the resignation of the earl marshal and constable; and the king's excuses for the exactions to support his wars.

Eodem anno et eodem parliamento recesserunt comites marescallus et constabularius præscripti, non reconciliati cum rege, et postea dominus rex fecit mandari vicecomitibus veritatem totius facti, ut dicebat, præcipiens ut ipsi publicarent populo, ne crederent aliud contra regem quam veritas dictaret, forma tali.

Rymer, i. p. 872.

f. 247 b.

" Pur ceo ke le roy desire tus jurs la pes, et la quiete, et le " bon estat de tute le gens de son reaume; et numement que " apres son passage, ke il bie ore fere al honur de Deu, et pur " recoverir son dreyt heritage, dount il est, par grant defaute[1] " deceu par le roy de Fraunce, et pur le honur e pur le commun " profyt de sun reaume, totes enchesuns, par queles la dite pees " et[2] quiete pussent [estre] en nule manere trubles, e seyent de " tut ostez[3]; kar acune genz purreyent dire et fere entendre au " pople acune paroles nen verreys, de queles meyme le pople " purreyt estre moeus, de eus porter enver lur lyge seygnur, " autrement ke fere[4] dussent. Dunt en dreyt de ceo, qe le cunte " de Herford, e le cunte mareschal se enlongerent de ly ny ad " guers, u en dreyt de autre chose; le roy sur ceo, et sur le estat " de luy, et de sun reaume, e cument le bosoynes du reaume[5] " une peces ja sunt ales, ceo fet a saver et vout ke [tuz] " en sachent la verite, la quele sen swyt. Nad guers, ke[6] grant " partie de genz de armes de Engletere, les uns par priere, les " autres par sumuns du roy, vindreynt a Lundres; le roy, voylant " purveer[5] la diliveraunce de memes les genz,[7] a lalegaunce de " lur despenses, et de lur deseses, maunda a vescuntes,[8] com a " conestables, et a mareschaus de Engletere, qe il venissent a ly " a certeyn jour, pur ordeyner la deliveraunce de dites genz; al " quel jour le dit cunte de Herford, e munsire Johan de Segrave, " ke escusa le cunte mareschel par maladye, vindrent au roy; e " en lur presence, et par lur assent fust ordene, k'il fessent crier, " par my la cite de Lundres, ke tote le genz, qe illoque estoyent " venuz par sumuns, ou par priere, fussent lemdemeyn a Seyn

[1] R. *fraude.*

[2] R. *ou.*

[3] R. has for this, *soient du tut hostes.*

[4] R. inserts *ne.*

[5] R. inserts *a.*

[6] R. *quaunt.*

[7] R. inserts *et.*

[8] R. *au ditz contes.*

Rymer, i. p. 872. " Poel, devaunt le dit cunestable et mareschal, pur saver et A.D. 1297. " mettre en remembraunce coment, et[1] cumben, checun de eus " voleyt servir, et[2] eyder au roy en cest veyage de la utre. E lur " dit le roy, ke surlung la dite ordenaunce, la quele lur fu bayle " en escrit, que il feyssent fere la dite crie. E eus, receu le dit " comaundement, e la dite billie, sen alerent. Pus meme le jour " a la nuter, le dites cuntes enveerent au roy, par munsire " Robert Turmy[3] chivaler, une billie, escrite en ceste furme. " Pur ceo, cher sire, ke wus mandastes au mareschal par le " conestable et par une billie, ke il feyt crier par my la vile,[4] " ke tuz ceus, ke sunt venuz par vostre sumuns, ou par priere, " fussent demeyn devant eus, a Seynt Poel, a hure de prime; et " ke il feysent mettre en roule cumben de chivaus des uns et " des autres checun poeyt trover; et ceo wus feyssent a " saver: vus prient, vostre conestable, et vostre mareschal, que " ceste chose vousisset comaunder a autre de vostre ostel. E pur " ceo, sire, ke vus ben savez ke eus sunt ycy venuz par vostre " priere, et ne mye par somuns, si[5] ceo feysent, il entreyent en " lur office pur service fere; pur quey il wus prient que wus " voylez comaunder a autre.

" E le roy receyve la dite billie, e se[6] conseyl sur ceo, ke il[7] " sembla ke il aveyent meyns avisement maunde, e ne voleyent " mie que il en fussent suspris, enveya a eus munsire Gefray de " Genevile, mounsire Thomas de Berkeleye, mounsire Johan " Tregoz, le conestable de la Tur, le gardeyn de Lundres, " mounsire Roger Brabaceon, e mounsire Gilliame de Berford; " pur eus meuz aviser sur ceo, et ke il purveysent, en tele " manere, ke il ne feyssent chose ke porreyt[8] torner en prejudice " du roy, ne de lur estat demeyne.

" E si autrement ne[9] vousissent aviser, ke lores lur fu de- " maunde, si il avuerent la dite billie, et les paroles ilokes " contenues; les queles il avuerent tut outres.

" E quant cest avouement fust reporte au roy, il eu sur ceo f. 248. " conseyle, mist en lu le[10] cunte de Herford cunestable, mounsire " Thomas de Berkeleye; e en lu le cunte de mareschal, mounsire " Geffray[1] Genevile, pur ceo ke les dites cuntes avoyent requis " ke li roy comaundat a autres, sicom il [est] contenu en la dite " billye; et sur ceo sen enloingnerunt les cuntes du roy et de " sa curt.

---

[1] R. inserts *de*.
[2] R. *ou*.
[3] R. *Jehan Esturmi*.
[4] R. inserts *de Lundres*.
[5] R. *s'il*.
[6] R. *eu*.
[7] R. *pur ceo qu'l luy*.
[8] R. *peust*.
[9] R. inserts *se*.
[10] R. *du*.

A.D. 1297. "E tost[1] apres ceo, le erceveske de Caunterbire et plusurs Rymer, i.
"eveskes de Engletere vindrent au roy et prierent au dites p. 873.
"cuntes,[2] ke il puissent a dites cuntes parler. E li roy lur "granta, par quey ke le dit erceveske et les autres prelaz "prierevnt au[3] dites cuntes, que il feyssent ly[4] a saver, u il "plerreyt de venir pur parler a[5] eus. E le cuntes lur remaun- "derent, par lur lettres, kil serreyent a Waltham le vendredy "lendemeyn de la feste[6] Seyn Jake, a queu jurs le ditez "erceveske et eveskes vindrent a Waltham; et li dites cuntes ne "vindrent mie, mes enveyerent iloques munsire Robert le fiz "Roger, et munsire Joan de Segrave, chivalers, ke distrent de par "les cuntes, ke il ne[7] porreyent venir a dunke par acune resun.

"E pus, a la priere de ditz prelaz et[8] ditz chivalers, ke "vindrent al roy a Seynt Alban, le demegnye procheyn suaunt, "le roy graunta sauf cundut a ditz cuntes, e bailla[9] ses lettres "a ditz chivalers, contenaunz suffisaunt terme, dedens[10] le quel "le ditz contes puissent seurement,[11] e sur seur[12] condut, venir "au roy, et demurer, et retorner; et oveske cele lettres, sen[13] "departirent le ditz chivalers du roy a cele feez.

"Mes unkes pus le cuntes au roy ne vindrent, ne enveyerent, "ne uncore enveent ne venent,[14] que le roy sache.[15] Ore pust "estre, ke acune gent unt fet entendaunt al pople, ke les cuntes "mustrerent al roy certeyns articles pur le commun profit du "pople[16] du reaume, et ke li roy[17] deyt aver refuse, et estundit "tut utre; de quey le royne set rens[18]; kar ren ne li mustrerent, "ne ne firent mustrer, ne ne set pur quoy ceo seyt, que il se "restrestrent. Ens entendi de jur en autre,[19] ke il venissent a ly.

"Entre les quels articles contenu est, a ceo ke hum dit, des "acune grevaunces, que le roy a fet en son reaume, le queles "il conu ben, come des eydes ke il ad demaunde sovente fez de "sa gent; la quele chose li ad covenu fere par encheson de "guerres, ke ly unt este mues[20] in Gasconye, en Gales, en

---

[1] R. *cest.*
[2] R. *luy.*
[3] R. *as*, i.e. *a les.*
[4] R. *lur.*
[5] MS. *ou.*
[6] R. inserts *de.*
[7] R. *ny.*
[8] R. inserts *des.*
[9] R. *enbaylla.*
[10] R. *denz.*
[11] R. *sauvement.*
[12] R. *sun.*
[13] R. *se.*
[14] R. *ne venent, ne enveyent.*
[15] R. takes "que le roy sache" with the following sentence.
[16] R. inserts *e.*
[17] R. inserts *les.*
[18] R. *rejeus.*
[19] R. *jour en jour.*
[20] R. *menes.*

Rymer, i. p. 873. "Escoce, e en aliurs; de ques il ne porreyt li, ne son reaume A.D. 1297. "defendre, saunz ayde de sa bone gent; dunt il li peyse mult, "que il les ad taunt greve, e taunt travayllie, e lur prie ke il le "vollyent[1] i aver pur escuse, cum cely que ad les choses mises, "ne mye pur achater terres, ne tenemens, ne chateus, ne viles; "mes pur defendre luy et eusmemes, et pur tut le reaume.

"E si Deu luy doynt jamer recoveryr[2] du veyage, kil fet ore,[3] "il vout ben ke tuz sachent que il ad volunte et grant desir de "le amender bonement a la volunte de Deu, et a gre de son "pople, taunt avaunt cum il devera.

"E si il avent que il ne covera[4] mye, il beie ordener que son "eyr le fra, ausi com il[5] memes recoverat,[4] de ceo[6] fra amender, f. 248 b. "kar il set ben, ke nul nest taunt tenu a reaume, ne de amer "le bone genz de sa terre cum il memes. Dautre part pus "ke il out enpris[7] de passer la utre, pur eyder al[8] cunte de "Flaundres, kest sun alyez; e numement pur mettre en la "bosoygne de luy, et de son reaume, tele fyn com Deu voudra; "kar meuz vaut de mettre fyn en la bosoygne et plus[9] ke hom "purra, ke de langur ensi lungement: le graunz segniurs, ke "nad guers ke il furent a Lundres od ly, pur ceo ke il virent "ben ke il ne poeyt, ne ne pout si graunt chose pursure, ne "mentenir du soen, et ke le veage est si hastif, pur le graunt "peril en lequel[10] les amys le roy de la[11] sunt; par les queles, "si[12] perdissent, le reaume purroyt chayr en graunt peril apres, "ke Deu defend. E pur aver le confermement le roy lur ad[13] "graunte chartre de fraunchises de Engletere, et de la chartre "de la forest, le quel confermement le roy lur ad graunte "bonement; e si ly graunterent un commun dun tel, com ly "est mult boysoynable en poynt de ore. Dount il prie a tute "la bone gent[14] de sun reume, ke[15] ne ly fayllerent, que ceo[16] ne "lur envye mye. [17]Pus ke il veyent been ke il ne espernye mye "son cors, ne ceo ke il ad pur aleger lecens[18] de grant suffeytes, "ke il ount suffert, et suffrent uncore, a graunt mechef, de jur "en autre; et pus ke il sevent issint que la boysoyngne est

---

1 R. *envoyllent.*
2 R. *ames returner.*
3 R. inserts *ceo.*
4 R. *returnast.*
5 R. *sil.*
6 R. inserts *que.*
7 R. *ensuis.*
8 R. *le.*
9 R. *au plus tost.*
10 R. *quey.*
11 R. *de dela.*
12 R. *s'il.*
13 R. *de la.*
14 R. inserts *e a tut le puple.*
15 R. inserts *unques.*
16 R. *cest doun.*
17 R. inserts *E.*
18 R. *eux e ly.*

A.D. 1297. "plus graunde, ke ele ne esteyt unkes[1] a nul jour. E pur ceo Rymer, i.
"ke par cest aler avendra, si Deu plest, bone pes et pardurable, p. 873.
"par unkes[2] checun se deyt memes tenir egreez[3] de ceo doun; e "pur quey il purrunt estre le plus[tost] delivere des anguisses, "e de travals, que il ount, e unt en avaunt ceste ure; e si nuls "vus feyssent entendaunz, avaunt le pes, ke le roy ust refuse "articles, ou autre choses cuntre le commun profit du reaume, "pur son pople honyr et destruyre, u ke il out autrement uvere "enver les cuntes, ke en la manere surdite[4];—il prie ke hom "ne le creyt mye, kar ceo est tut le proces et[5] la verite, coment "les choses sunt ales jekes a ore. E se avise chescon de[6] "grant descord ke ad este autrefez en cest reaume par tele "paroles, entre le seygnur e sa gent, de une part et de autre, e "les damages ke sunt avenuz. E si hom creyt,[7] ore cestes "autrement ke eles ne sunt, purreyt avenyr que ryote ensurdreyt, "la quele serroyt plus perilliuse et plus greve, que nesteyt "unkes[8] nule en ceste terre. E sunt ecomengez tuz iceus, que "trublent la pes de cest reaume, en quele manere ke ceo soyt; "e tuz ceous, ke a trublours en argent, ou en chivaus, u en "armes, ou atrement, douvent, u funt ayde, u favour, privement "ou apertement, de quel condicioun u estat ke il seyent. De la "quele sente[nce] de escumenge nul ne poet estre assouz, saunz "especial comaundement del apostolie, fors ke en article de mort, "sicom pert par une bulle, ke le roy ad del tens la pape "Clement, la quele grant partie de prelaz e des autre granz "segniours de ceste terre unt been entendu; par quey il est
f. 249. "mester ke chescun se[9] garde. E prie le roy tute la bone gent "de son reaume, ke pur ceo que il a[10] honur de Deu, e de ly, "et de eus,[11] du reaume, et pur pardurable pees, et pur mettre "en bon estat son reaume, ad en pris [cest] veage a fere. E il "[ad] graunt esperaunce[12] que les bone prieres de se bone genz[13] "purrunt mult eyder, et valer a mettre ceste bosoyngne a bone "fyn. Que il voyleynt prier et fere prier ententivement pur luy, "et pur ceus, ke oveskes luy sunt.[14]

---

[1] R. inserts *mes*.
[2] R. *unt*.
[3] R. *agrevez*.
[4] R. *desusdite*.
[5] R. *le droit processe e tute*.
[6] R. *coment*.
[7] R. *trust*.
[8] R. inserts *nies*.
[9] R. *se'n*.
[10] R. *al*.
[11] R. inserts *e*.
[12] R. *afiance*.
[13] R. inserts *lui*.
[14] R. *vunt*. This is dated in Rymer, Odymere, Aug. 12. Tyrrell has given a translation of it in the third volume of his History of England, pp. 117–119, as also Brady, p. 55.

Eodem anno misit dominus archiepiscopus, episcopi, et clerus ad dominum regem dominos Oxoniensem et Rofensem episcopos, ad proponendum certos articulos coram domino rege; et fuit primus articulus talis, videlicet quod archiepiscopus, episcopi, et clerus non potuerunt facere ei subsidium de bonis ecclesiasticis, propter constitutionem papalem prohibentem. Ad illum articulum rex sic respondit: "Ex quo hoc ita est, nos " in tantæ necessitatis articulo constituti, de bonis eccle- " siasticis auctoritate regia capi faciemus, tamen tam " moderate et tam modeste quod dicere non poteritis " vos in hoc esse gravatos nimium vel oppressos."

A.D. 1297. Articles presented to the king by the clergy.

The king's answer to the first.

Matt. of West. p. 430.

Alius articulus fuit talis, quod archiepiscopus et episcopi et clerus, si placeret regi,[1] vellent mittere nuncios ad curiam Romanam ad impetrandam licentiam a papa de aliquo subsidio domino regi conferendo, ad quem rex non consensit ista vice.

Tertius articulus fuerat de publicatione sententiæ contra invasores rerum ecclesiasticarum facienda, quod dominus rex fieri prohibuit, et literas prohibitionis omnibus episcopis tunc præsentibus tradi fecit, sub forisfactura omnium quæ forisfacere possunt, et domino archiepiscopo et aliis episcopis absentibus transmitti fecit consimiles prohibitiones. Istas omnes responsiones vultu placido, spiritu modesto dedit, et petens benedictionem a singulis episcopis ibidem præsentibus, iter suum ad naves direxit, et dulci alloquio dictos episcopos licentia dimisit. Hæc facta fuerunt die Mercurii.

The king's behaviour in answering these.

Eodem anno dominus archiepiscopus denunciavit die præscripto, videlicet kalendis Septembris, omnes invasores rerum ecclesiasticarum excommunicatos, sub forma præscripta, et hæc in sua ecclesia cathedrali Cantuariæ. Aliqui alii denunciaverunt sententiam;

The archbishop renews the sentence of excommunication.

---

[1] MS. inserts *quod*.

A.D. 1297. exceperunt tamen regem et filios suos ad cautelam. Aliqui propter prohibitionem domini regis distulerunt, quousque haberent consilium domini archiepiscopi, et postea denunciaverunt, exceptis tamen rege et liberis suis; aliqui parum vel nihil inde fecerunt.

Prince Edward summons a parliament to meet on Sept. 30.

Eodem anno dominus Edwardus, filius Edwardi regis Angliæ illustris, fecit vocari archiepiscopos, episcopos, abbates, priores cathedralium ecclesiarum, comites, barones, et quamplures alios milites, quod comparerent in crastino Sancti Michaelis Londoniæ, ad tractandum cum dicto domino Edwardo filio dicti regis, et cum consilio domini regis, super arduis et urgentibus negotiis totum regnum Angliæ tangentibus, suum consilium super eisdem impensuri.

The king crosses to Flanders to aid the count against the French. Aug. 23.

Eodem anno dominus Edwardus rex Angliæ circa festum Sancti [Bartholomæi][1] transfretavit in Flandriam, in subsidium comitis Flandriæ, qui dicto regi Angliæ alligatus, quia dominus rex Franciæ cum magno exercitu venit in Flandriam contra dictum comitem Flandriæ, ad destruendum et vastandum terras suas et capiendum comitem, si posset.

He goes from Bruges to Ghent.

Eodem anno postquam applicuerat rex in Flandriam, et fuisset apud Bruges, timens de seditione burgensium, recessit inde, et comes Flandriæ secum, apud f. 249 b. Gaunt, et ibidem longam traxerunt moram.

Raid of the Welsh in the English army into the territories of the count of Hainault.

Eodem anno Walenses regis Angliæ exeuntes de exercitu, in terram comitis Hanoniæ multas villas combusserunt et quasdam nundinas in dicta terra invaserunt, et cum maxima præda reversi sunt ad exercitum regis Angliæ.

Rise of the Scots under Wallace.

Eodem anno Scoti levaverunt se contra regem Angliæ, habentes ducem exercitus Willelmum le Waleys qui antea fuerat utlaatus, et habuit fautores magnates Scotiæ

---

[1] Supplied from Matt. of West. p. 430, who has "in vigilia S. B." There is a blank in the MS.

secreto. Quodam die dominus comes Warenniæ, tenens locum regis Angliæ in Scotia, et dominus Hugo de Cressingham thesaurarius dicti regis, ibidem cum suis complicibus et exercitu suo tantum parvo, quia seducti fecerant multos de exercitu suo redire, pro eo quod magnates Scotiæ promiserant quod Scoti venirent ad pacem, venerunt apud Strivelyn, et cum esset magnus exercitus Scotorum, latitabant tamen fere omnes sub montibus. Cum autem Anglici transierunt pontem de Stryvelin die Mercurii proxima ante festum Exaltationis Sanctæ Crucis, antequam Anglici fuerunt ordinati ad bellum, Scoti parati cum aciebus suis ordinatis venerunt super Anglicos, et interfecerunt dominum Hugonem de Cressingham thesaurarium Scotiæ, et plures alios tam milites quam armigeros, et quosdam clericos. Comes Warenniæ et alii qui potuerunt, fugerunt, et postea venerunt apud Berewyk; quod videntes Anglici ibidem existentes, omnes fugerunt a dicta villa de Berwyk, et dimiserunt eam sine aliqua custodia.

A.D. 1297.

Battle of Stirling. Sept. 11.

Death of Hugo de Cressingham.

Loss of Berwick.

Eodem anno convenientibus Londoniæ in crastino Sancti Michaelis archiepiscopo Cantuariæ, episcopis, prælatis, clero, comitibus, baronibus, militibus pluribus, procuratoribus comitatuum et civitatum, post multos et varios tractatus, concesserunt dominus Edwardus filius regis et omnes de consilio regis, quod cartæ de libertatibus regni Angliæ et de foresta concederentur et confirmarentur de novo. Insuper quod non caperentur prisæ, nec ponentur misæ nec auxilia, nisi de consensu archiepiscoporum, episcoporum, prælatorum, comitum et baronum, nisi illa ab antiqua consuetudine sint debita. Item quod de cætero non capientur xl. solidi pro sacco lanæ, pro pellibus, coreis, sicut modo ratione guerræ capti fuerunt, sed dimidia marca tan-

Confirmation[1] of Magna Charta, &c. with a general pardon.

[1] This, which is call.d the Statute "De tallagio non concedendo," will be found at length in Knyghton, col. 2523. Hemingburgh, ii. p. 152.

A.D. 1297. tum. Si plenius vis scire, quære supra ante. Item dictus dominus Edwardus filius regis pro se, et omnes de consilio regis, concesserunt et promiserunt fideliter, quod procurabunt, quod dominus rex remittet omnem rancorem et omnem malam voluntatem, si quam habuit, erga Rogerum Bigot marescallum Angliæ, Humfredum le Boun constabularium Angliæ, et Johannem le Frerers, et suos complices, alligatos, vel fautores, et quod procurarent literam domini regis sub suo magno sigillo super omnibus præmissis.

The prince promises to procure his father's confirmation of the pardon.

A truce agreed upon between the kings of England and France.[1]

Eodem anno ceperunt domini reges Angliæ et Franciæ sufferentiam inter se et suos confœderatos ex una parte et etiam confœderatos ex altera parte, videlicet dominus rex Angliæ cepit sufferentiam pro ducatu Aquitaniæ et pro comitatu Flandriæ et aliquibus locis aliis de consensu regis Françiæ de regno ad regnum, de terra ad terram, de gente ad gentem, per terram et per mare usque ad festum Epiphaniæ Domini proximo futurum, quantum ad ducatum Aquitaniæ; et quantum ad alias terras, usque ad octabam Sancti Andreæ apostoli proximo futuram tantummodo f. 250. duraturam, qua sufferentia durante, omnes mercatores et alii quicumque poterunt salvo venire de regno ad regnum et inde redire et morari et mercari; et promisit quilibet rex pro parte sua, bona fide, quod si quid damnum medio tempore factum fuerit, congrue facerent emendari, et hoc servandum Walterus de Bellocampo pro domino rege Angliæ præstitit juramentum in anima domini regis.

The king seizes the wool.

Eodem anno fecit dominus rex capi omnes lanas regni Angliæ, promittens se quam citius posset, solvere pretium pro eisdem, et hoc fuit multum de causa, quod magnates, ut præscriptum est, surrexerunt contra regem.

---

[1] See this in Prynne, p. 757. See also below, p. 340.

Eodem anno dominus archiepiscopus fecit vocari omnes episcopos, abbates, priores, decanos et clerum, [quia] tam per literas celeriter missas de Scotia, quam per constantem relatum comitis de Warenna noviter incurrebat, quod Scotorum exercitus, in multitudine maxima copiosus, totum regnum Scotiæ occupans, et cum strage maxima Anglorum, ætati aut sexui non parcendo, regnum Angliæ veraciter sit ingressus, ad tractandum secum qualiter malitiis Scotorum poterit obviari, et dicta pericula præcaveri, et ad tractandum secum tam de auxilio licito quam de modo.

A.D. 1297. The archbishop summons the clergy to debate on the incursion of the Scots.

Eodem anno comparentibus die Sancti Edmundi regis et martyris, episcopis, prælatis et clero, concessa fuerat decima omnium bonorum archiepiscoporum, episcoporum, prælatorum, decanorum, secundum taxationem ultimo factam in subsidium illorum, qui irent in exercitum contra Scotos, et decima bonorum cleri, secundum taxationem Norwycensem.

A tenth granted of the property of the clergy in aid of the army against the Scots. Nov. 20.

Eodem anno, tempore, et loco fuerunt · præsentes dominus Edwardus filius regis, comites, barones et magnates, et lecta fuit magna carta libertatum Angliæ et carta de Foresta, et quod dominus rex remisit omnem rancorem comitibus et baronibus, et omnia alia quæ præscribuntur in vi° cronico, fuerunt sigillata cum magno sigillo domini regis in Flandria de sua voluntate, consensu, et facto, et præcepto, et ibidem, scilicet Londoniæ omnia fuerunt deportata, consignata magno sigillo domini regis, lecta et recitata coram omnibus qui præsentes fuerunt, et cartæ fuerunt traditæ in custodia domini archiepiscopi Cantuariæ, et sic fuit bona pax reformata inter dominum regem, suos comites et magnates, et tunc tractaverunt de expeditione contra Scotos, et in omnibus benedictus Deus. Amen.

Confirmation of Magna Charta and the pardon under the great seal of the king in Flanders.

Eodem anno comites et barones, videlicet comes marescallus Herfordensis, Warenniæ et Gloverniæ, et multi alii magnates cum exercitu magno profecti sunt

The English nobility march against the Scots.

A.D. 1297. versus Scotiam; et habito tractatu de expeditione [et] itinere suo apud Novum Castellum in crastino Purificationis Beatæ Mariæ, inde se moverunt versus Scotiam, quod audientes Scoti fugerunt a facie eorum, et dimiserunt villam de Berwyk sine aliqua munitione, quam dicti comites et barones sine bello et qualibet difficultate remota ceperunt, et ibidem moram trahentes, suum attractum fecerunt, villam de Rokesburgh ceperunt.

They take Berwick and Roxburgh.

Eodem anno cum pluries tractatum fuerit de pace inter reges Francorum et Anglorum, capta fuit quædam treuga quam vocant sufferentiam, et scripsit dominus rex Angliæ filio suo tenenti locum suum in Anglia, et idem filius vicecomitibus, sub hac forma:[1]

Letter to the sheriffs, commanding the proclamation of the articles of the truce between the kings of England and France.

f. 250 b.

" Edward, par la grace de Deu, rey de Engletere, " seyngnur de Irlaunde, et duk de Aquitanie, al ves- " counte de Norfoulke, et de Suffoulke saluz.

" Cume suffraunce ou abstinence de gwerre seyt " acorde et fete entre nus et pur nos eyrs, noz " hommes, sumys, alyez, et eydaunz [de une part], e le " rey de Fraunce pur ly et pur ses eyrs, ses hommes, " sumys, et alyez, et eydaunz de autre part, suz les " descorz et guerres que esteyent entre nos, nos " hommes, sumyz, alyez, eydaunz de une part, et le dit " roy de Fraunce, ses hommes, sumyz, et alyez, et " eydaunz de autre part, la quele suffraunce deyt " durer jekes a lemdemeyn de la Typhayne procheyn " a venir, et de illeques deques un an apres, ceo est " a saver, de reaumes a reaumes, de terres a terres, de " genz a genz, par mer et par terre, en tele manere " que tuz marchaunz et tutes autre genz, clers, lays, " de quel condicion que il seyent ou estat, del reaume " de Fraunce ou de autre terres del rey de Fraunce, " et de tutes le terres del rey de Fraunce, et de tutes

[1] This has a large portion in common with the corresponding document given in Rymer, i. p. 885.

" les terres ses aliez, eydaunz, houmez, ou sugez del A.D. 1297.
" dyt rey de Fraunce, puissent sauvement et soure-
" ment par mer e par terre aler, venir, demurer, et
" marchaunder tute manere de marchaundyez, et en
" tute autre manere user, communer, et espleyster en
" le reaume de Engletere, et en tutes nos autre terres
" et seynuries, et de nos hommes, sumyz, alyez, et
" eydaunz dreyt fesaunz, et dreyt pernaunz, solum les
" coustomes de luys et del paeys, et de illeques u lur
" marchaundises et tute manere de mobles que unt
" este pris par nus u par autres u autre de nostre
" partye, deques al Mardi devaunt la Purificacion
" nostre Dame procheyn passe, porter et mener la u
" il lur plerra, saunz nul enpechement, taunt come la
" dite suffraunce durra, en tel manere ke le dyt roy
" de Fraunce, ses homez, eydaunz, et alyez tendrunt
" ceo que il tenent et teneyent al jor ke ceste suff-
" raunce fust prise; e que duraunte la dite suffraunce
" u abstinence de gwerre, nus, nos lyez, nos hommes,
" nos eydaunz, ne sustreroms ne outeroms al dyt roy
" de Fraunce u a ses homes, sugez, alyez, u eydaunz,
" viles, chastels, terres ne possessions, homes, sugez,
" alyez ne seroms apertement ou celeement, cove-
" naunce, tretyce ou autre chose, pur quey ceo face u
" pusse fere duraunte lavaunt dite suffraunce, u apres
" par reson de chose fete u purparle, dedenz la suff-
" raunce; e si aquons par lur voluntez voylent fere
" encuntre ceo, nus, nos homes, sugez, alyez, et
" eydaunz, ne les teneroms ne retendroms; e si il
" avenit ke lem feyt encuntre par acune aventure, que
" Deu ne voyle, nus mettroms et returneroms, et
" feromus mettre et returner en estat en estat, ce que
" avereyt este fete encuntre dedenz karaunte jors, pus
" ke nus, u ceus que pur nus serrunt asignez, en
" marchez u cel avendra ou serroums requis; e si il
" aveneyt que nos, nos homes, alyez, et sugez, et
" eydaunz, u ceus ke par nus serreyent en diz

A.D. 1297. " marchez fesoms, u ceus que avereyent fest encuntre, " ne se meysent en lestat ke il esteyent devaunt, le " rey de Fraunce, ses homes, alyez, sugez, eydaunz,[1] " les porront destreyndre a ceo fere, sanz fere " encuntre la dite suffraunce; e nus, nos homes, alyez, " sugez, eydaunz, ne lur purrums doner eyde ne con- " fort cuntre luy, ou ses homes, alye, sugez, eydaunz,
f. 251. " come ceo seyt, et que nus, nos homes, alyez, sugez, " u eydaunz ne guerreroms ne greveroms sur le dit " roy de Fraunce, ses homes, alyez, u aydaunz, et si " nus u nos homes, alyez, ou eydaunz fesoms encuntre " ceo que avereyt este forfete par nus u par acuns " de nos, feroms amender et turner en estat duraunt " la dite suffraunce, que nus amenderoms et feroms " amender les entreprises, trespaz, et forfez, que par " nus u aquns de nos homes, sumys, alyez, eydaunz, " serrunt fetes encuntre la suffraunce u abstinence " desuz dite, si ensy avenoyt que aquns en fussent " fetes:—si cum il plus pleynement est contenuz en " nos lettres, fetes sur la dite suffraunce en pleyn " cunte et parmy tute vostre bayllie, cites, burgs, " viles, marchaundes, pors de mer, et en tuz lus, la " u boyson serra, saunz delay facez crier, pupplier et " communement tenyr et fermement garder en la " fourme suzdite. E facez defendre de par nus a tuz " ceus a vostre bayllye, que nus de eus sur forfeture " de vye et de membre et sur quanke il porrent for- " fere, ne facent grevaunce, mal, damage ne moleste " apertement ne celeement par terre ne par mer a " marchaunz u a autre genz de quel estat u condiciun " ke il seyent del reaume de Fraunce, u de autre " terres del reaume de Fraunce et de terres ses alyez, " eydaunz, homes, et sugez, cuntre la forme de la " suffraunce avant dite. E uncore vus comaundoms

---

[1] MS. inserts *e*.

" et fermment enjoynoms que en checons de porz de A.D. 1297.
" mer en vostre baillye elysez et metez quatre bons
" homes et leaus, a fere jurer les mestres de nefs et
" de autre veysins, que departerunt le diz porz, ke il
" garderunt ben et lealment la suffraunce desuz dite
" en tuz ses poynz, saunz venir encuntre apertement
" u celeement, par eus u par autres. E facez ausi
" jurer les dyz quatre persones que ben et lealment
" se porterunt sur ceo a lur leal poer, pur eschuer
" que entre la une partye et lautre mal ne pusse
" avenir ne damage a nul de genz del reaume de
" Fraunce ne de ses homes, de ses alyez, sugez, u
" eydaunz duraunte la dite suffraunce. E ceo si com
" vus amez le honur et le profyt de nus et de nostre
" reaume en nule manere ne lessez. Temoyne Edward
" nostre cher fiz, a Laungele le utime jur de Feverrer,
" le an de nostre regne vintyme syme."

Eodem anno dominus Edwardus rex Angliæ reversus est in Angliam de Flandria, circa mediam quadragesimam, et post Pascha sequens fecit vocari omnes milites qui debebant sibi servitium et qui non debebant, per literas deprecatorias, ut essent ad Pentecosten proximo sequentem[1] cum equis et armis apud Eboracum.

The king returns to England. The army mustered at York.

Anno Domini MCC. nonagesimo octavo, post parliamentum quod erat post Pentecosten apud Eboracum, post varios tractatus, dominus Edwardus rex Angliæ cum toto exercitu suo et magno iter arripuit versus Scotiam, et ingrediens per suas dietas, demum venit apud Faukirke, quæ a quibusdam vocatur *la Chapele de Fayerie,* die Sanctæ Mariæ Magdalenæ. Ordinavit exercitum suum in quatuor acies sive bella. In prima acie fuerunt xxiii. vexilla comitum et magnatum. In secunda viginti tria vexilla. In

A.D. 1298. The king advances into Scotland.

f. 251 *b.*

Battle of Falkirk. July 22.

[1] MS. *seqûes.*

A.D. 1298. tertia fuit dominus rex cum xl. vexillis. In quarta et ultima, quæ dicitur *la reregarde,* fuerunt comites et magnates cum xx. quinque vexillis. Dispositis sic turmis et omnibus ad bellum paratis, occurrerunt ei Scoti cum exercitu magno et multitudine maxima Scotorum ad locum prædictum, et, ut dicebatur, habebant equos coopertos mille quingentos et de hobyns quingentos, et pedites ducentos sexaginta milia; et commissum est prælium magnum; et ceciderunt in illa die, ut dicebatur, plusquam xl. milia Scotorum, pauci tamen de equitibus, quia cito equites eorum fugerunt. Et cum venissent Scoti apud Strivelyn, incenderunt villam et castrum igne, et ducentes secum incarceratos quos habebant ibidem captivos de Anglia, fugerunt ultra mare Scotticum; aliqui dispersi latitabant in diversis locis. Rex et exercitus ejus insequebantur eos usque ad Stryvelyn, et trahens ibi moram per aliquod tempus, misit exercitum ultra mare Scotticum, et deprædati sunt patriam, civitates et burgos, et maxima damna Scotis fecerunt, et reversi sunt cum præda magna et multitudine animalium quasi infinita; et rex cum exercitu suo reversus est in Angliam cum victoria apud Kardoyl. Sed interim multi Scoti cum exercitusuo congregati sunt in quadam patria Scotiæ quæ vocatur Galewey, sed rex eandem patriam non intravit.

The Scots burn Stirling in their flight.

The king returns to Carlisle.

The Scots retire to Galloway.

BARTHOLOMÆI COTTON LIBER DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS ANGLIÆ.

INCIPIT TRACTATUS DE ARCHIEPISCOPIS ET EPISCOPIS ANGLIÆ, LIBER TERTIUS. f. 252.

PROLOGUS.

SUCCESSIONES Anglorum Pontificum et gesta quædam eorundem scripturus, non ab exordio Christianitatis in tempore Britonum, quod fuit circa annum Domini CL., sed ab exordio Christianitatis tempore Anglorum circa annum gratiæ DLXXXII., ab adventu eorundem in Britanniam annos circiter cl., per Sanctum Augustinum præcepto beati Gregorii papæ institutæ, ut inferius patet, incipere propono. Sed antequam de singulis episcopis per ordinem procedam, quædam notabilia ad declarationem futurorum necessaria præmittenda sunt.

The author intends to begin his list of English bishops from S. Augustine, A.D. 582.

Geoffrey of Monmouth, iv. § 19.

Sketch of the early history of Christianity in Britain.

Legimus enim in Historia Britonum, quod Lucius rex eorum lxxii[us] Eleutherio papæ, qui præfuit ecclesiæ Romanæ tempore Mauricii et Antonii Veri Imperatorum, direxit epistolam in qua suppliciter sibi suisque Christianitatem ab eo petiit et impetravit. Beatus enim papa, comperta ejus devotione, duos doctores viros bene religiosos, Faganum videlicet et Dunianum, illi transmisit, qui verbum Domini prædicantes regem in fide plenius instruxerunt, et ipsum cum populo suo credente fonte sacri baptismatis abluerunt; templaque, quæ olim dæmonibus fuerant consecrata, uni Deo vivo et vero Ejusque sanctis dedicaverunt, et diversis ordinum

Origin of the number of archbishops and bishops appointed by king Lucius.

The three archbishopricks of Britain.

cœtibus repleverunt. Fuerunt enim tunc in Britannia flamines xxviii. et archiflamines tres, juxta quorum numerum constituit Lucius archiepiscopos et episcopos. Sedes vero tunc archiflaminum apud Londoniam, Eboracum, et in urbe Legionum, tanquam in tribus nobilioribus insulæ civitatibus, ab antiquo constitutæ fuerant. Eboracensi igitur archiepiscopo Deyra, id est Northumbria, subjacuit et Albania, quas fluvius Humber a Legria, quæ nunc Anglia dicitur, separat. Londoniensi vero metropoli submissa est Leogria et Cornubia; has etiam provincias sejungit Sabrina a Cambria. Urbis autem Legionum archipontifici subdita fuit Kambria, quæ modo Wallia dicitur.

Geoffrey of Monmouth, iv. § 19.

Destruction of Christianity in England.

Dispositis igitur omnibus, prædicti doctores Romam redierunt; et omnia quæ fecerant, confirmari a papa maturius impetraverunt. Reversique cum plurimo comitatu et auctoritate Domini papæ, Britonum gentem doctrina sua in fide Christi corroboraverunt, quæ usque ad tempus regis Britonum Wortingirni per totam Britanniam inviolata permansit; sed deinde per Saxones paganos, a prædicto rege invitatos, cœpit paulatim in illa parte insulæ, quæ nunc Anglia dicitur, violari, et per processum temporis omnino per eosdem deleta est; et sic permansit usque ad tempus Augustini.

Arrival of the Saxons, A.D. 449.

Gens autem prædicta Saxonum sive Anglorum, a præfato rege Wortingirno invitata, anno ab incarnatione Domini CCCCXLIX. in Britanniam tribus longis navibus applicuit, et in orientali parte insulæ locum manendi suscepit. Advenerat enim de tribus Germanniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis, Vitis. De Vitarum gente sive origine sunt Cantuarii et Vectuarii, id est, illa gens, quæ Vectam tenet insulam; et ea, quæ usque hodie in provincia Occidentalium Saxonum est, Vitarum natio nominatur, posita contra ipsam insulam Wictam.

William Malmesbury, i. p. 10.

The Saxons and Angles.

De Saxonibus, id est, de ea natione, quæ nunc Antiquorum Saxonum in Germannia nominatur, venere

Orientales Saxones, Meridiani Saxones, et Occidentales Saxones. Porro de Anglis, hoc est de illa patria, quæ Angulus dicitur, et ab eo tempore usque hodie manet deserta[1] in Germannia inter provincias Vittarum et Saxonum, venerunt Orientales Angli, Mediterranei Angli, Merci, et Northanhumbri, cæterique Anglorum populi. Primi vero duces eorum fuerunt duo fratres, Hengistus et Horsus. Iste Hengistus regnavit in Cantia; cujus regnum incepit anno viii. ab adventu Anglorum. Regnaverunt Angli simul cum Britonibus, licet non coronati, in diversis locis illius partis insulæ, quæ nunc dicitur Anglia, usque ad tempus Cadualladri ultimi regis Britonum, qui obtinuit monarchiam; quorum nomina et inceptiones regnorum hic annotare non piget, cum supra in tractatu de regibus non nominantur successiones regum Anglorum, nisi eorum qui post Cadualladrum regnaverunt; unde prædicti Saxones per successionem temporis, quando illam partem insulæ sibi subjugaverunt, vii. sibi reges constituerunt, regnisque nomina pro suo libitu imposuerunt.

f. 252 b.

Hengist and Horsa.

The Saxon kingdoms.

William of Malmesbury, i. p. 16.

Kent, the first kingdom.

Kings of Kent.

Primum regnum vocaverunt Cantiam. In quo primo regnavit Hengistus, et incepit regnum ejus anno ab incarnatione Domini CCCCLVII. et ab adventu ejus in Britanniam, ut supradictum est, anno viii.: et regnavit xxxii annis, et occisus est a Britonibus tempore Aurelii Ambrosii regis Britonum. Et successit ei filius ejus Oesa, qui regnavit xxxiiii. annis; cui successit filius ejus Eormericus, et regnavit . . . .[2] annis; cui successit filius ejus Ethelbertus, et regnavit lvi. annis; ejus tempore conversi sunt Angli ad fidem, videlicet Kentenses anno gratiæ DLXXXII.; cui successit filius ejus Edbaldus, qui regnavit xxv. annis; hic habuit duos filios, Eormenredum et Encherbrunt. Eormenredus habuit duos filios, scilicet Ethelbertum et Ethelredum, qui postea sancti

---

[1] MS. *desertus*.

[2] Blank in MS.

Martyres fuerunt. Edbaldo successit filius suus junior Ercombertus, qui primus regum Anglorum in regno suo idola destruxit, et jejunia xl. dierum jussit observari; cujus regina fuit Sexburga Sancta, quæ jacet apud Ely, Annæ regis Orientalium Anglorum filia. Hic monasterium in Schepeya construxit; decessit enim anno regni sui xxiiii. Et successit ei filius ejus Egbertus, qui fecit martyrizari Ethelbertum et Ethelredum cognatos suos, ne regnarent; et anno regni sui ix. decessit; sed ante, pœnituit, et pro animabus eorum in insula Tanet monasterium construxit. Cui successit frater suus Lotarius, qui primus numeratur in tractatu de regibus post mortem Cadualladri regis Britonum, ut infra patet.

Wessex, the second kingdom.

William of Malmesbury, i. p. 26.

Secundum vocaverunt regnum Westsexiæ, quod incepit anno ab adventu Anglorum in Angliam lxxi., anno gratiæ DXIX., tempore Justini imperatoris; quod regnum per processum temporis cætera omnia sibi subjugavit, ut supra patet. Ibi prius regnavit Cercrit, qui pugnavit contra Arthurum regem Britonum, ut supra patet, et cum xvii. annis regnasset, mortuus est. Cui successit Kenric filius ejus; hic etiam pugnavit contra Britones, et cum xxvi. annis regnasset, mortuus est. Cui successit filius ejus Cheuling, qui similiter, ut patet in Historia Britonum, pugnavit contra eos, et regnavit xxxiii. annis. Hic pugnavit contra Ethelbrictum regem Cantiæ, et fugavit eum; pugnavit etiam contra Britones apud Bedeford, et apud Dehorham, et apud Fedhanlea. Cui successit Chelric filius fratris sui, et regnavit v. annis. Cui successit Celwlf, qui regnavit xiii. annis; et cunctis diebus regni sui pugnabat contra Anglos vel Pictos vel Scotos, et fuit filius Cutha filii Kenric; regnavit enim tempore Focæ imperatoris. Cui successit Kyniglis, filius fratris sui, tempore Eraclii imperatoris. Anno vii. regni ejus, Redwaldus rex Estangliæ pugnavit contra Edelfridum, regem Northanhumbrorum, et vicit

Kings of Wessex.

f. 253.

eum. Kingels cum xx. annis regnasset, fidem Christi suscepit a beato Birino episcopo, et hic fuit primus Christianus rex Westsexiæ. Anno sequenti baptizatus est Chichelin regnans cum Kineglis fratre suo, qui obiit eodem anno. Kyneglis cum xxxi. annis regnasset, obiit tempore Constantini imperatoris filii Constantii. Cui successit filius ejus Canwaldus; hic victus est a Penda rege Merciorum; hic apud Orientales Anglos a Sancto Felice baptizatus est, et Wintoniæ ecclesiam, in qua sedes episcopalis est, construxit; hic anno xxxi. regni sui obiit. Post quem regnavit Sexburch uxor ejus i. anno. Eodem anno fuit maxima pugna volucrum in Anglia. Deinde regnavit filius ejus Escuinus ii. annis; hic pugnavit contra Wlferum regem Merce, et obiit. Cui successit Kentuuinus, filius Kingili, cujus anno iii. cometa apparuit tribus mensibus, et unoquoque mane velut sol resplenduit. Hic pugnavit contra Britones, et eos fugavit. Octavo autem anno regni sui decessit. Cui Cedwalla, filius Kenberti, pronepotis regis Ceaulin, successit; et hic est primus de quo fit mentio in tractatu de regibus Westsexiæ post monarchiam Britonum.[1]

Florence of Worcester. p. 639 B. Henry of Hunt. p. 712 E.

Northumbria, the third kingdom.

Kings of Northumbria.

Tertium regnum vocabant Northanhumbrorum, quod incepit fere per xxx. annos post regnum Westsexiæ, anno Dominicæ incarnationis DXLVII., ubi Idam, filium Eoppæ, juvenem nobilissimum, regem constituerunt; hic regnavit xii. annis, et mortuus est. Et regnavit pro eo Elle filius Yffi, ducis strenuissimi, et regnavit annis xxx. Quo defuncto, filius ejus Edelfridus regni gubernacula suscepit; hic pugnavit contra Redwaldum, regem Orientalium Anglorum, et victus est ab eo, et occisus anno regni sui xxiiii. Cui successit Sanctus Edwynus filius Elle, et occisus est anno regni sui xvii., ætatis vero xlviii., a pagano rege Merciorum Penda et rege Westsaxonum Cedwalla. Hic enim Edwynus fuit primus

[1] Vide p. 4.

rex Christianus illius regni. Cui Sanctus Oswaldus, sui prædecessoris Edelfridi ac germanæ ipsius Actæ filius, successit. Hic anno regni sui nono a prædicto Penda, rege Merciorum, occisus est. Cui frater ejus Osui successit, et post eum regnavit xxviii. annis. Post quem regnavit Egfridus filius ejus xv. annis, et a Pictis occisus est. Cui successit Alfridus frater ejus, qui fuit primus qui in tractatu de regibus post monarchiam Britonum numeratus est.[1]

Essex, the fourth kingdom. **Kings of Essex.** **Henry of Hunt. p. 712 C.** **Florence of Worcester, p. 636 E.**

Quartum regnum vocabant regnum Orientalium Saxonum, de quo ignoratur quo tempore incepit. In quo primus regnavit Herchenvinus, qui filius cujusdam Offæ. Post quem regnavit Slede filius ejus, qui ducens filiam Ymerici, regis Cantuariæ, sororem Sancti Ethelberti, nomine Riculam, genuit ex ea Sobertum, qui primus de regibus Estsexiæ conversus est ad fidem per Mellitum episcopum. Quo mortuo, succedebant ei filii ejus adhuc pagani, quorum unus vocabatur Seredus et alter Se- f. 253 b. vardus, qui statim post mortem patris a Westsaxonibus in pugna sunt occisi. Quibus successit Sigebertus, cognomento parvus, ejusdem Sevardi filius. Hic Oswyni regis Northanhumbrorum hortatu, Christo credens a Finano episcopo baptizatus est in Northanhumbria. Quo regnante, Orientales Saxones fidem, quam pridem abjecerant, Sancto Cedda episcopo prædicante, receperunt. Qui diu post a suis insidiose occisus est. Cui frater suus Scwychelinus in regnum successit, et a beato Cedda episcopo in Estanglia est baptizatus. Cujus post mortem Sebbi filius Sewardi prædicti et Sigerus, filius regis Sigeberti prædicti parvi, regni gubernacula tenuerunt; sed post decessum Sigeri Sebbi totum tenuit. Qui anno regni sui xxx. a Walhero Londoniensi episcopo monachilem suscepit habitum. Pro quo filii ejus Sighardus et Selredus regnaverunt;

---

[1] Vide p. 5.

quorum post mortem Offa filius Sigheri in regem levatur; hic hortatu Sanctæ Keneswithæ, regis Merciorum Pendæ filiæ,[1] relinquens patriam cum rege Merciorum Kenredo et Sancto Egwino Victiorum episcopo Romam petiit, et monachus ibidem factus vitam finivit. Cui successit Selredus, Sancti Sigeberti regis filius; quo perempto, regni sui anno xxxviii., Swethelhardus regni solium obtinuit; post cujus mortem reges pauci super Orientales Saxones regnaverunt proprii, sed Egberto regi Westsaxonum sponte se dederunt, et ei et suis successoribus usque ad tempus Gwitri Daci paruerunt. Lundonia tamen cum terris circumstantibus Mercensibus regibus, quamdiu ipsi regnaverunt, paruit.

Florence of Worcester, p. 636 A.

East Anglia, the fifth kingdom.

Kings of East Anglia.

Quintum regnum vocaverunt regnum Orientalium Anglorum, quod incepit post regnum Cantiæ, sed prius regno Occidentalium, licet hic posterius ponitur, quod continet provincias Norffolchiæ et Suffolchiæ, ubi primus regnavit Uffa, unde reges eorum Uffingas appellant; deinde filius ejus Gitulus,[2] pater Redwaldi; post quem successit filius ejus Redwaldus, omnibus aliis potentior; omnes enim Australes Saxonum et Anglorum provinciæ usque ad Humbram ei subjectæ erant. Hic occidit Ethelfridum, regem Northumbriæ, et Reynerum filium ejus in bello, et contra Edwynum filium Ellæ regis pugnavit. Cui successit filius ejus Forwaldus, qui fidem Christi suscepit, suadente rege Edwyno Northumbriæ, cum tota sua gente; et postea statim a paganis occisus est. Cui successit frater ejus Segebertus, qui fidem suscepit a beato Felice episcopo, qui primus episcopus fuit Orientalium Anglorum. Venerat enim cum eodem Sigeberto de Burgundia, ibidem exulante post mortem fratris sui Forwaldi, et Est-

---

[1] MS. *filiam*, and inserts *et* after *relinquens*.

[2] Henry of Hunt. p. 714 A. *Titulus* or *Titilus*.

anglorum efficitur episcopus, et totam patriam ad fidem perduxit; acceptaque sede episcopatus in civitate Dommoc, quæ nunc Filchesstowe dicitur, xvii. annis eidem genti præfuit. Eodem tempore venit beatus

Furseius. Furseius de Hibernia, et rex ei locum ad ædificandum monasterium, in loco qui dicitur Coberesburch, concessit; et ibidem rex factus est monachus, relicto regno cognato suo Egerico, qui ambo postea a Penda rege Merciorum occisi sunt. Et successit ei Anna filius Eny, fratris Redwaldi supradicti. Cujus filia Sancta Sexburga Ercomberto regi Cantiæ nupsit. Ethelburga in Gallia in Brigensi monasterio abbatissa facta est. Tertia Sancta

Etheldreda. Etheldreda, prius Northumbriæ regina, postea Elyensis extitit abbatissa. Quarta Sancta Withburga ejusdem

f. 254. monasterii sanctimonialis erat. Anna, patre earum, a Penda rege Merciorum interfecto, successit ei frater ejus Achilbertus; cui successit frater suus Atelwoldus; cui Aldwlfus, nepos ejus, filius Achelberti; cui frater suus, Aldwoldus; cui successit Beorma in tempore Offa regis

Ethelbertus. Merciorum; cui successit Ethelredus; cui filius suus Ethelbertus Sanctus, qui ab Offa occisus est. Deinde perpauci reges in Estanglia per lxi. annos regnaverunt potentes, et ultimus eorum Sanctus Eadmundus martyr nactus est culmen regiminis, quem anno regni sui xvi. rex paganus Inguar martyrizavit; ex quo tempore Angli in Estanglia regnare desierunt fere annis l. Deinde regnaverunt Daci usque ad tempus Sancti Eadwardi, qui regnum Estangle conjunxit regno Westsexiæ.

Mercia, the sixth kingdom. Sextum regnum vocaverunt regnum Merciorum, id est, Mediterraneorum Saxonum, ubi primus regnavit Florence of Worcester, p. 637 D.

Kings of Mercia. Crida; cui successit filius ejus Dibba; cui filius ejus Penda successit, tempore Edwyni regis, et regnavit xxx. annis, et occisus est ab Oswino rege cum adhuc paganus esset. Hic duos reges Northanhumbrorum, scilicet Sanctum Eadwynum et Sanctum Oswaldum, et tres reges Estanglorum, scilicet Sanctum Sigebertum, Sanctum Egericum, et Annam in bello occidit; habuit

enim ex regina sua Keneswita v. filios, scilicet Peandam, Wlferum, et Sanctum Atelredum, Sanctum Merwaldum, et Mercellinum, et duas filias, scilicet Keneburgam et Sanctam Keneswytham. Cui successit filius ejus Peanda, qui a Finano episcopo, consilio Oswyni regis cognati sui, in Northumbria baptizatus est, et regnum ejus fidem suscepit. Quo interfecto frater ejus Wlferus eidem successit, qui similiter Christianus effectus est. Hic duxit in uxorem Ermenildam, filiam Ercomberti regis Cantiæ et reginæ Sanctæ Sexburgæ, et genuit ex ea Kenredum et Werburgam virginem sanctam. Qui cum xvii. annis regnasset, mortuus est. Cui successit frater ejus Ethelredus, qui genuit filium ex uxore sua sorore Egfridi regis Northanhumbriæ, nomine Celredum. Anno vero regni sui xxx. factus monachus, Kinredo fratri[1] suo regnum reliquit. Hic est primus de quo mentio fit supra in tractatu de regibus post regnum Britonum.[2]

Florence of Worcester, p. 525 B.

Sussex, the seventh kingdom.

Septimum regnum vocabant regnum Suthsexiæ, quod alio nomine dicitur Deyra; ubi primus rex regnavit Elle filius Iffi, de quo beatus Gregorius dixit, "Bene "vocatur Elle, quia Alleluia in illis partibus oportet "decantari." Hic omnia jura regni Anglorum, reges scilicet et proceres, in potestate sua tenebat, et mortuus est. Cui successit filius ejus Cissa, et progenies eorum post eos; sed quia per processum temporis ab aliis regnis et maxime a regno Westsexiæ per Cedwallam subjugatum est, non nominantur reges, sed tamen rex eorum, qui primus ad fidem conversus est suasione regis Merciorum Wlferi, Ailwaldus vocabatur. Cujus tempore regnum ejus per Wilfridum episcopum fidem suscepit. Wlferus vero rex dedit Aylwaldo regi, quem suscepit de lavacro, Vectam insulam. Deinde rex

Henry of Hunt. p. 717 D.

[1] Sic MS., erroneously for *fratrueli*, which F. W. has.

[2] Vide p. 5.

Aylwaldus a Cedwalla interfectus est, et cessit regnum ejus in potestatem Westsaxonum.

Kings by whom the whole of England was subdued.[1]

Et nota quod prædictus Elle fuit primus qui subjugavit sibi omnia regna usque ad Humbriam. Secundus Cheuling rex Occidentalium Saxonum. Tertius Ethelbertus rex Cantiæ. Quartus Redwoldus rex Orientalium Anglorum. Quintus Edwynus rex Northanhumbriæ qui totam Angliam et Walliam suo subjecit imperio præter Cantiam. Sextus Oswaldus rex Northanhumbriæ eadem tenuit. Septimus Oswyuus frater ejus, nec Pictorum et Scotorum gentes tributarias fecit. Octavus Egbrith rex Westsexiæ. Nonus nepos ejus Alfredus, qui omnes partes regni in ditione sua suscepit. Deinde Edgarus et omnes alii reges Angli usque ad tempora Dacorum. Bede, ii. cap. v. p. 154 A. f. 254 b.

The first Christian kings.

Et nota quod isti sunt reges Anglorum qui primi conversi sunt ad fidem. Primus rex Cantiæ Ethelbertus per Augustinum ad fidem conversus est. Secundus rex Estsexiæ Sibertus cum gente sua per Mellitum episcopum Londoniensem conversus est cum gente sua. Tertius rex Northanhumbriæ Edwynus cum gente sua per Paulinum. Quartus rex Estangliæ Sigebertus cum gente sua per Felicem. Quintus Kynegils rex Westsexiæ cum gente sua per Birinum episcopum conversus est. Sextus rex Penda Merciorum cum gente sua per Finanum episcopum conversus est. Septimus rex Edelwlfus Australium Saxonum per Birinum episcopum conversus est, ut superius de singulis patet. Henry of Hunt. MS. A. lib. iii., p. 720, note [a].

De divisione schyrarum per Angliam quæ sunt xxxv.

Division of England into shires, and their names.

Postquam autem reges Westsexiæ prævaluerunt cæteris, et monarchiam obtinuerunt, terras per xxxv. Henry of Hunt. i. p. 692 D.

[1] The MS. has in the margin "De regibus qui subjugarunt totam Angliam."

Henry of Hunt. i. p. 692 E. provincias diviserunt, quorum situs et nomina quamvis inhabitantibus notissima sint, non tamen pigeat subscribere. Prima igitur provincia est Cantia, in qua est archiepiscopatus Cantuariensis et episcopatus Roucestriæ. Secunda Suthsexia in qua est episcopatus Cicestriæ. Tertia Sudereya. Quarta Hamcesira, in qua est episcopatus Wincestriæ. Quinta Barcshire. Sexta Wilcheschire, in qua est episcopatus Salesbire. Septima est Dorsete. Octava Sumersete, in qua est episcopatus Badensis. Nona Deveneschire, in qua est episcopatus Ethecestriæ. Decima Cornubia. Undecima Estsaxiæ. Duodecima Middelsexiæ, in qua est episcopatus Londoniensis. Tertia decima Suthfolchia. Quartadecima Northfolchia, in qua est episcopatus Norwycensis. Quintadecima Cantebrigeschire, in qua est episcopatus Elyensis. Sextadecima Lincolneschire, cujus caput est Lincolnia; cui subjacent septem aliæ provinciæ, scilicet provincia Leycestriæ, et Hamtonia, et Huntedunia, et Hertfordia, et Bedefordia, et Bukinghania, et Oxonia; extenditur enim episcopatus Lincolniæ a magno flumine Humbre usque ad flumen Thamesis. Vicesima quarta est Gloucestreschire. Vicesima quinta Wincestreschire, in qua est episcopatus Wygorniæ. Vicesima sexta Herefordeschire, in qua est episcopatus Herefordiæ. xxvii[a] Schalapschire. xxviii. Cestreschire, in qua est episcopatus Cestriæ. xxix. Warwykschire. xxx. Staffordschire. xxxi. Derebyschire. xxxii. Notingham. xxxiii. Everwykschire, in qua est archiepiscopatus Eboraci. Tricesima quarta Northumberland, cui præest episcopus Dunholmiæ. Tricesima quinta illa patria, in qua est episcopatus Cardoil.

Igitur xvii. episcopatibus insignita nostris temporibus floret Anglia. Sed in Wallia tres sunt episcopatus, primus apud Sanctum David, quæ quondam dicebatur Meneveya. Secundus apud Bangor. Tertius apud Sanctum Asaph. Tempore autem Anglorum recepit — Number of bishopricks in England and Wales.

episcopus Sancti David pallium a papa quod olim fuit apud Kaerlion, sed statim amisit. Habet autem archiepiscopus Cantuariensis omnes episcopos prænominatos Angliæ, præter archiepiscopum Eboracensem et ii. suffraganeos, scilicet Dunholmensem et episcopum de Cardoyl. Habet etiam archiepiscopus prædictus episcopos Walliæ prænominatos et etiam Hiberniæ. Archiepiscopus autem Eboracensis habet duos prædictos, et solebat habere omnes Transhumbranos sui ditioni subjectos, scilicet Rypensem, Hangustaldensem, qui jam perierunt in hostilitate, vel cum aliis uniti sunt, et illum de Candida Casa, quæ nunc Vinterne dicitur; et solebat habere omnes episcopos Scotiæ et Orcadum, sed modo non habet. Prænotata ea quæ necessaria sunt ad declarationem futurorum, scilicet quot reges Anglorum conregnaverunt cum Britannis, licet non coronati, et quo tempore, scilicet sub quo rege et episcopo, quælibet patria Christianitatem suscepit, et de divisione episcopatuum, nunc ad propositum accedamus.

Florence of Worcester, p. 644 C.

f. 255.

INCIPIT TRACTATUS DE ARCHIEPISCOPIS CANTUARIENSIBUS, ET PRIMO DE AUGUSTINO.

Archbishops of Canterbury.

1. S. Augustine. A.D. 598.

Anno graciæ DLXXXII. Mauricio imperante xiiii. anno imperii sui qui liiii. ab Augusto imperavit, misit servus Dei Gregorius Augustinum et alios plures cum eo monachos, prædicaturos in Angliam, anno ab adventu Anglorum in Britanniam cl. Qui Augustinus Ethelbertum regem Cantiæ paganum ad fidem convertit. Hic ecclesiam, quam fideles Romani in civitate Cantuariæ olim construxerant, dedicavit in honorem Salvatoris, et sibi et successoribus suis ibidem sedem constituit, et pallium obtinuit, quod olim Londoniis fuit, unde semper postea metropolitana fuit. Hic apud Arelatensem urbem ab archiepiscopo ejusdem loci, juxta præceptum papæ, consecratus est in archiepis-

Henry of Hunt. iii., from Bede, i. 23, p. 129 B.

copum, misitque Laurentium presbyterum apud Romam, qui consuluit papam de multis; et papa misit ei coadjutores de Roma, quorum hæc sunt nomina; Mellitus, Justus, Paulinus Rufinianus; misit et libros et vasa ecclesiastica. Item idem Gregorius papa Ethelberto regi misit diversa dona. Rex vero Ethelbertus construxit ecclesiam apostolorum Petri et Pauli ad orientem civitatis Cantuariæ, in qua archiepiscoporum et regum Cantiæ corpora poni possent; in qua ipse Augustinus cum xvi. præfuisset annis sepultus est. Item iste Augustinus, et vi. sequentes archiepiscopi Romani fuerunt.

De Laurentio archiepiscopo.

Bede, ii. 4, p. 152 C.

Huic successit Laurentius presbyter supradictus v. annis, quem Augustinus adhuc vivens in archiepiscopum consecravit, adhuc vivente papa Gregorio et rege Ethelberto. Hic sepultus est ubi primus. **2. Laurence. A.D. 605.**

Mellitus episcopus Londoniensis, qui similiter Romanus fuit, successit Laurentio, v. annis. Hic fuit podagricus; hic a Bonefacio Romanæ ecclesiæ pontifice scripta exhortatoria accepit; hic flammis urbem consumentibus ferri se obviam jussit, et statim orando flammam dextruxit; hic discedens sepultus est ubi antecessores sui, anno gratiæ DCXXIIII., regnante rege Edbaldo. **3. Mellitus. A.D. 619.**

Justus, Rofensis episcopus, Mellito v. annis successit; sed quidam dicunt quod tantum tribus; cui Bonefacius papa scripsit in hæc verba, "Auctoritate beati Petri "præcipientes firmamus, ut in Dorobernia civitate "semper in posterum metropolitanus totius Britanniæ "locus habeatur." Hic ordinavit Paulinum Eboracensem archiepiscopum, quia sunt Cantuaria subicitur Romæ, quia ex ea fidem accepit; sic Eboracensis archiepiscopus debet subici Cantuariæ, quia ei prædi- **4. Justus. A.D. 624.**

catores misit, et sicut Cantuaria prima fuit in fide, prima fit in honore. Hic sepultus est cum prædecessoribus suis.

5. Honorius. A.D. 631. Honorius successit post Justum, xxvi. anno, quem consecravit Sanctus Paulinus archiepiscopus Eboracensis in civitate Lincolniæ, ad quos scripsit Honorius papa f. 255 b. in hæc verba; "Cum Dorobernensis antistes vel Ebo-"racensis decesserit, is qui superest habeat potestatem "alterum ordinandi," sed non tenet modo. Hic sepelitur cum prædecessoribus.

6. Deusdedit. A.D. 655. Deusdedit post Honorium successit x. annis, ab Ytamaro Rofensi episcopo consecratus, tempore Honorii papæ, qui discedens sepultus est cum prædecessoribus suis, et vacavit sedes iii. annis.

7. Theodore. A.D. 668. Theodorus ei successit. Hic Tarso Siliciæ natus, Bede, iv. 1, in ecclesiastica philosophia sufficienter præditus, Græce p. 209 D. et Latine sufficienter instructus, ordinatus est Romæ Doroborensis archiepiscopus a papa Vitaliano; cui postea scripsit in hæc verba: "Commendamus tuæ sagacissimæ "sanctitati omnes ecclesias in insula Britanniæ positas." Hic fuit primus qui exercuit potestatem per totam Angliam; nam ordinavit opportunis locis episcopos et ea quæ minus perfecta repperit corrigebat. Idem anno incarnationis Domini DCLXXX. convocavit synodum in campo Adelfelda, ubi multa ecclesiæ utilia constituit; et scripsit librum pœnitentialem. Anno graciæ DCXC. et regis Ynæ anno ii., decessit idem Theodorus archiepiscopus, anno episcopatus sui xxii.

8. Britwold. A.D. 693. Britwoldus, abbas de Raculf, eidem successit, qui electus consecratus est a Regwyno, metropolitano Walliarum. Usque ad tempus ejus fuerunt Romani archiepiscopi; deinde Angli. Hujus tempore scripsit Sergius papa episcopis Britanniæ, ut Britwoldo Cantuariorum archiepiscopo, tanquam primati totius Britanniæ, obedirent. Hic autem transiit anno Domini DCCXXXI., anno regni Ethelhardi v., cum præfuisset Dorobernensi ecclesiæ xxxviii. annis.

Thadwynus Britwoldo successit, qui fuit presbyter 9.
monasterii, quod vocatur Brundene in Merce; et conse- Tadwyne. A.D. 731.
cratus est ab Ingwaldo Londoniensi, et Daniele Wintoniensi, et Aydulfo Rofensi, et Aylwyno Lichefeldensi episcopis. Cui Gregorius papa scripsit, ut haberet primatum totius Britanniæ. Hic, cum iii. annis præfuisset, obiit eodem anno quo venerabilis Beda presbyter.

Nothelmus Thadwyno successit. Iste Londoniensis 10.
ecclesiæ presbyter fuit; a quo consecratus est non in- Nothelm. A.D. 735.
venitur. Hic Ethelhardi regis anno x. accepit pallium a papa. Iste fuit coadjutor Bedæ in historiis componendis. Hic tempore Gregorii papæ, et Ethelhardi regis anno ultimo, et sui ipsius v., decessit.

Cuthbertus Nothelmo successit, qui erat episcopus 11.
Herefordiæ. Hic est qui consilio et monitu Bonifacii Cuthbert. A.D. 741.
Mogontini archiepiscopi pro compescendis vitiis, et quantum ad seculares et quantum ad religiosos, ut in historia de episcopis patet, magnum concilium in ecclesia Anglicana convocavit. Hic cum xvii. annis præfuisset, in hora mortis jussit suis ut in ecclesia cathedrali foderetur. Hic fuit primus qui in ecclesia cathedrali sepultus est, licet monachi Sancti Augustini ex antiqua consuetudine defunctorum archiepiscoporum corpora vindicabant, et quadam violentia retinere conabantur.

Bregwynus Cuthberto successit; qui substitutus, et 12.
iii. annis tantum præfuit tempore Pauli papæ. Bregwin. A.D. 759.

Lambertus Bregwyno successit. Hic fuit abbas 13.
Sancti Augustini; hic benedictionem et pallium a Paulo Lambert or
papa suscepit. Hujus temporibus Offa rex Merciorum Jaenberht. A.D. 763.
archiepiscopum Dorobernìæ primatu spoliare conatus est, et ad Sallisbiriam transferre; unde pro hac re Adriano papæ epistolam et munera transmisit; hæc
autem controversia toto tempore Lamberti duravit; f. 256.
sed eo post xxvii. annos præsulatus sui defuncto, et in capitulo apud Sanctum Augustinum tumulato, successit Atellardus.

14. Adelard. A.D. 790. Adellardus Wyntoniensis episcopus fuit; vir excellentis industriæ, cujus consiliis Egfertus filius Offæ honorem Cantuariensi ecclesiæ restituere, quem pater ejus injuste abstulit, conatus est; sed morte præventus est. Sed Kenewlfus, rex Merciorum, successor ejus, eundem ejus consilio postea restituit, quem idem episcopus a Leone papa confirmari Cantuariensi ecclesiæ in perpetuum procuravit. Hic anno xiii. decessit.

15. Wulfred. A.D. 803. Wlfredus post Adellardam successit, anno xxviii.; de eo non invenitur unde fuit aut ubi; consecratus fuit tamen tempore Leonis papæ et Egbrichti regis Westsexiæ.

16. Fleogild. A.D. 829. Flegeldus Wlfredo successit, mensibus tribus; de illo nihil habetur unde fuit. William of Malmsb. De Gestis Pont. p. 199.

17. Ceolnoth. A.D. 830. Celnothus Flegeldo successit annis[1] xli.; de isto quoque non invenitur unde oriundus fuit.

18. Ethelred. A.D. 870. Ethelredus Celnotho successit, annis[1] xviii. Continuatis successionibus archiepiscopi multa Deo et sæculo digna, ut credimus, exercuere; sed omnia vetusta absorbuit et delevit [vetustas,] ut de istis prædictis nihil inter nos, nisi tenuis fama, manet et nomina. Hic consecravit plures episcopos Walliæ.

19. Pleymund. A.D. 891. Post Ethelredum Pleymundus successit, anno xix. Alfredi regis. Hic fuit magister Alfredi regis, et viii. episcopos una die Cantuariæ ordinavit, scilicet Fretestanum Vintoniensem, Werstanum Schireburnensem, qui modo est Sallesbire, Achilhelmum Fontanensem, etc. Hic præfuit xxxiiii. annis.

20. Athelm. A.D. 923. Athelhelmus Pleigmundo successit. Hic fuit Wellensis episcopus; hic præfuit annis xii.

21. Wulfelm. A.D. 928. Wlfelmus prædicto successit, xiii. annis, qui similiter fuit episcopus Wollensis.

22. Odo. A.D. 941. Odo, episcopus Malmesbiriæ prædicto successit; hic fuit monachus; vix enim aliquis tunc in archiepis-

---

[1] Sic, for *mensibus*.

copum electus fuit, nisi fuisset monachus; fuit enim Danicus genere; fuit enim specialissimus Adelstani regis. Hic consecravit Eadmundum, filium Edelstani, in regem ibidem. Hic consecravit Dunstanum abbatem Glastoniæ in Vigornensem episcopum. Hic præfuit xx. annis, et tempore Edgari decessit.

23. Alsine. A.D. 958.

Alfinus, Vintoniensis episcopus, eidem successit; qui dum Romam pro petendo pallio tenderet, in Alpibus gelu constrictus defecit; unde non omnino per annum præfuit.

24. S. Dunstan. A.D. 959.

Post quem Dunstanus, Vigorniensis episcopus et ante abbas Glastoniæ, omnium episcoporum et regis Edgari assensu electus est in archiepiscopum. Hic Oswaldum episcopum Wigornensem consecravit, qui postea factus est archiepiscopus Eboracensis. Edgarus rex ab istis duobus archiepiscopis consecratus est. Iste Edgarus rex consilio Dunstani archiepiscopi et Ethelwoldi, Vintoniensis episcopi, a majoribus ecclesiis clericos expulit, et monachos induxit. Hic obtinuit episcopum Londoniensem, simul cum alio ex commendatione Edgari, unde Wlsinum abbatem instituit apud Westmonasterium, ubi tantum xii. monachos instituit in loco ubi Mellitus episcopus ecclesiam Sancto Petro fecerat. Hic a Johanne papa confirmationem primatus *f. 256 b.* Angliæ Cantuariensi ecclesiæ obtinuit. Ab illo Eadwardus, regis Edgari filius, apud Kingestune in regem consecratus est, et postea Ethelredus, ejusdem Eadwardi frater, ex patre ab eodem et Oswaldo archiepiscopo Eboracensi et aliis decem episcopis consecratus est. Hic aliquando totam Angliam rexit, et annis xxvii. præfuit. Hic Cantuariæ tumulatur, post multa miracula in vita sua facta, quæ etiam post mortem non cessabant, unde sanctus merito dicitur.

25. Ethelgar. A.D. 988.

Ethelgarus Dunstano[1] successit, qui primus fuit abbas in Novo Monasterio apud Wintoniam a beato

[1] MS. *Wlstano.*

Ethelwoldo constructo,[1] et postea episcopus Cycestriæ, tempore Johannis papæ; anno i. sedit.

26. Elfric. A.D. 990. Elfricus Edelgaro successit, xi. annis; hic fuit episcopus Wiltoniensis, qui est Cicestriæ; qui secundum quosdam expulit clericos, et monachos apud Cantuariam induxit, qui tamen a tempore Laurentii extitisse videntur.

27. Siric. A.D. 995. Siricius, Wiltoniensis[2] similiter episcopus, eidem successit, v. annis, cujus consilio Ædelredus rex legitur dedisse Danis maximam summam pecuniæ, ut a rapinis cessarent, scilicet x. milia librarum. Iste Siricius in libro de regibus præponitur Elfrico, sed hic secundum Willelmum. Malmesbiriensem postponitur. De Gestis Pont. p. 203.

28. Elphege. A.D. 1006. Elphegus, Wintoniensis episcopus, Siricio successit, annis vii. et dimidio; qui a Danis tentus et in compedes constrictus, postea ab eisdem lapidatus, quia noluit consentire contributioni pecuniæ eisdem promissæ, animam per martyrium cœlo reddidit; cujus corpus Londoniis defertur, et in ecclesia beati Pauli sepelitur. Hic in obitu suo vidit beatum Dunstanum sibi æternam gloriam promittentem.

29. Lefwing. A.D. 1013. Lewingus, qui et Ethelstanus, Elfego successit, vii. annis; hic fuit episcopus Wellensis, suffragio Edelredi regis in archiepiscopum provectus.

30. Egelnoth. A.D. 1020. Egelnothus bonus Leuingo successit; hic fuit filius nobilis viri nomine Egelmari, et fuit Lincolniensis episcopus. Hic apud Romam a Benedicto papa honorifice susceptus pallium accepit. Hic Joseph Landaviæ, et Bleduc episcopum Sancti David Cantuariæ consecravit. Hic ecclesiam Sancti Eadmundi apud Betricheswrche constructam ab Elwyno, Orientalium Anglorum episcopo, qui eam incepit, consecravit in honorem Sancti Eadmundi Martyris. Hic xviii. annis præfuit tempore Canuti regis.

---

[1] MS. *constructam.*

[2] MS. *Wintoniensis*, and so Malmesbury.

Edsinus ei successit. Hic fuit episcopus Wintoniæ, 31. Edsi.
et capellanus Hardekanuti regis. Hic regem Eadwar- A.D. 1038.
dum post mortem Hardecanuti, consilio et auxilio
Godwyni comitis Cantiæ, unxit in regem apud Win-
toniam. Hic xi. annis præfuit, et postea cessit gratis,
infirmitate detentus.

Robertus, episcopus Londoniensis, eidem successit, ii. 32. Robert.
annis; hic fuit ante abbas in Normannia et genere A.D. 1050.
Normannus, qui postea a Sancto Eadwardo, pro humi-
litate sibi exulanti impensa, episcopus Londoniensis
effectus est; et postea archiepiscopus. Hic ab Anglia
per procurationem comitis Cantiæ expulsus, Romam
petiit, et apud Gemegium in redeundo finem vitæ
fecit.

Stigandus eidem successit, xvi. annis. Qui quondam 33. Stigand.
dimisso Orientalium Anglorum episcopatu, sublimio- A.D. 1052.
rem gradum meditatus, Vintoniensem invaserat, inno-
centis regis Eadwardi simplicitatem circumveniens,
vivente Roberto Cantuariensem episcopatum obtinuit;
unde a domino apostolico interdictus est, et nunquam f. 257.
pallium obtinuit. Hic a rege Willielmo Bastard apud
Wintoniam incarceratus est propter astutiam post de-
positionem per legatum Alexandri papæ; hic fuit
primus in habitu clericali et seculari archiepiscopatu
functus; tempore ejus fuit conquestus Angliæ.

Anno Domini MLXX. intravit Angliam Lanfrancus, 34. Lanfranc.
Cadomensis abbas, genere Lombardus, vir omni sci- A.D. 1070.
entia seculari et divina doctissimus, ex consensu et
præcepto Willelmi I. regis Angliæ et Alexandri papæ;
qui post paucos dies adventus sui a prædicto rege
archiepiscopatum Cantuariæ suscepit regendum.[1] Con-
secratus est autem in sede metropolitano a suffra-
ganeis ipsius sedis, Willelmo Londoniensi episcopo,
et Wagelino Wintoniensi, et Remigio Lincolniensi, et

[1] MS. *regendam.*

cæteris. Hic Thomam archiepiscopum Eboracensem, consecravit, qui ei obedientiam canonicam post multam contentionem fecit. Deinde pro pallio adiit, et primas totius Angliæ confirmatus est, licet episcopus Eboracensis prædictus in pluribus ei resistebat, unde causa utriusque ventilata ex consensu domini papæ coram rege Angliæ et episcopis et clero, anno graciæ MLXXII., pontificatus papæ Alexandri xi. anno, regis Willelmi vi., prædictus Lanfrancus archiepiscopus ostendit privilegia de primatu Angliæ omnium antecessorum a papis concessa; videlicet privilegia Augustini, primi archiepiscopi, et Laurentii secundi, et Honorii, et Theodori, Atellhardi, et Dunstani; et confirmata videlicet a beato Gregorio, Bonefacio, Honorio, Vitaliano, Sergio, item Gregorio, Leone, et Johanne; contra quæ Thomas Eboracensis parum virium habuit; unde hac conditione convenit inter eos, ut Cantuariensis citra Humbram episcopos omnes Angliæ haberet, et Eboracensis ultra; et limes parochiæ utriusque Humbra seperaret; quod et a papa Alexandro confirmatum est. Et eodem concilio Angliæ constitutum est, quod archiepiscopus Eboracensis sedere debet ad dexteram archiepiscopi Cantuariensis, et Londoniensis episcopus a sinistris, et Vintoniensis juxta Eboracensem; si autem Eboracensis desit, Londoniensis ad dexteram, et Vintoniensis ad sinistram. Iste enim ecclesiam Christi Cantuariæ parum ante combustam ampliori et nobiliori quam ante structura reædificavit, cum omnibus officinis muris ad septa curia pertinentibus, et eandem libris et ornamentis ditavit. Hic Willelmum, filium regis, consecravit in regem apud Westmonasterium. Hic inter alia bona xxv. maneria ecclesiæ Cantuariensi restituit. Ecclesiam Rofensem ipse restauravit, et in ea episcopum ordinavit, Beccensem monachum nomine Hernostum; in cujus consecratione inventus est Ewangeli versus, "Cito proferte stolam primam," etc., quod audiens Lanfrancus dixit, eum cito moriturum; quod contigit

Settlement of the primacy of the see of Canterbury over that of York.

infra annum. Abbatiam quoque Sancti Albani restituit in primum statum, in qua posuit abbatem Paulum, qui ibi ordinem Becci constituit. Hic cum xix. annis ecclesiam rexisset, febre correptus decessit, et in ecclesia sua sepultus est; et vacavit sedes post eum iiii. annis, et rex omnes possessiones ecclesiæ Cantuariensis in manu sua minus juste tenuit.

Anselmus Lanfranco successit. Hic fuit prius de Becco prior, postea abbas; deinde quarto anno oppressionis Anglicanæ ecclesiæ amonitione et interventu Hugonis Cestrensis comitis et multorum magnatum Anglorum, qui eum in animarum suarum advocatum elegerant, insuper etiam communi utilitate coactus, Angliam ingressus est, et non multum post archiepiscopatum Cantuariæ a Willelmo II. rege suscepit. Rex namque Willelmus pro pallio Romam secreto miserat, quod et ab Urbano [papa] impetravit, et Anselmo post discordiam inter eos sopitam pro quibus[dam] ecclesiasticis privilegiis, tradidit. Iterum orta discordia inter ipsum et regem pro libertate ecclesiastica Romam adiit, et ab Urbano papa honorifice susceptus, ibidem per duos annos, antequam posset expedire, permansit. Infra quod tempus Willelmus rex decessit, et Henricus ei successit, et Anselmus in Angliam rediit. Iterumque inter regem et archiepiscopum propter libertates ecclesiasticas orta discordia, et maxime quia rex contulit dignitates ecclesiasticas, iterum Romam petiit; et tandem post duos annos rediit cum assensu domini papæ, ut rex humagia pro temporalibus de electis acciperet, sed nullum per baculum investiret; quod rex concessit, et Anselmum omnibus ad ecclesiam suam spectantibus investivit; qui in primo adventu suo v. episcopos Cantuariæ consecravit uno die. Deinde fecit concilium apud Westmonasterium, anno graciæ MCII., iiii. autem Paschalis papæ, iii. regni regis Henrici. In quo damnavit plura quæ fuerunt contra jura ecclesiæ. Hic plures libros

35. Anselm. A.D. 1093.

f. 257 b.

composuit, quorum unus dicitur, "Cur Deus homo." Transiit enim anno gratiæ MCIX., ætatis suæ lxvi., pontificatus xvi.; et sepultus est primo ad caput prædecessoris sui; postea dignius mausoleum in orientali porticu accepit; vacavitque episcopatus v. annis et v. diebus. Ejus sanctitatem miracula ante mortem et post declarant.

36.[1] Radulphus. A.D. 1114. Radulfus, Rofensis episcopus, Anselmo successit, apud Windeleshore et archiepiscopatum electus. Hic fuit prior cujusdam monasterii Normanniæ, et postea abbas ejusdem; deinde episcopus Rofensis. Hic ab Anselmo, domini papæ legato, qui fuit nepos Anselmi archiepiscopi, pallium suscepit, et ipso die Thewlfum Vigorniæ episcopum apud Cantuariam consecravit. Deinde missus idem archiepiscopus a rege Henrico Romam cum Herberto Norwycensi episcopo propter crebras accessiones legatorum in Angliam. Dicebat enim rex, quod Cantuariensis archiepiscopus de jure antiquo legatus domini papæ esse deberet, et quod alium nollet accipere. Transiit autem Radulfus archiepiscopus anno pontificatus sui nono, anno gratiæ MCXXII. Extitit autem religione impar, peritia litterarum magnifice pollens et affabilitate. William of Malmesbury, De Gestis Pont. p. 231.

37. William de Corboyl. A.D. 1123. Willelmus de Curboil, prior Sanctæ Osithæ, ei successit, consecratusque est apud Cantuariam a Willelmo, Wintoniensi episcopo, quia Ricardus Londoniensis laborabat paralysi. Deinde pro petendo pallio Romam adiit, et in reditu Lincolniensem electum Alexandrum Cantuariæ consecravit, et Godefridum Batoniensem episcopum in ecclesia Sancti Pauli Londoniæ, et Gilbertum Londoniensem. Deinde convocavit concilium, in quo Turstanus Eboracensis excusavit se per nuncios. Hujus temporibus rex Henricus primus, cum xxxv. annis regnasset, decessit apud Sanctum Dyonisium in

---

[1] MS. 35, and this error is continued for the next four archbishops.

silva Leonum, et sepultus apud Rediggum; et confestim archiepiscopus Willelmus consecravit in regem Stephanum, comitem Boloniæ, nepotem regis prædicti apud Westmonasterium. Transiit autem anno episcopatus sui xiii.; et vacabat sedes duobus annis et iiii. ebdomadibus, tempore Kalixti papæ.

Theobaldus, abbas Becci, Willelmo successit in archiepiscopatum, anno iii. Stephani regis; et consecratus est, annuente eodem rege, ab Alberto, legato domini papæ et Hostiensi episcopo, in ecclesia Sancti Pauli Londoniis; et iste Teobaldus electus fuit ab episcopis ibidem coram legato convenientibus, consensu prædicti legati, præsente Jeremia priore Cantuariensi. Hic Romam proficiscens, pallium ab Innocentio papa obtinuit. Deinde Eugenius papa Remis concilium celebravit, ad quod Theobaldus archiepiscopus sine licentia regis accedens, omnibus temporalibus spoliatus est, et suffraganei ejus suspensi sunt a papa, quia rege prohibente non venerant. Hic cum xxii. annis ecclesiam rexisset, transiit ad Dominum; et ecclesiæ Cantuariensis sedes uno anno vacavit. 38. Theobald. A.D. 1139. f. 258.

Thomas Sanctus, Cantuariensis archidiaconus et regis Henrici cancellarius, Theobaldo successit; qui convocato clero totius provinciæ apud Londonias, presente Henrico, filio regis Henrici secundi, et regni justiciariis, nemine reclamante, sollemniter electus est in archiepiscopum. Electus autem Sabbato ante Pentecosten, ordinatus est in presbyterum in ecclesia Cantuariensi a Waltero Rofensi episcopo, in ordinationibus et dedicationibus ecclesiæ Cantuariæ vicario. Sequenti die dominica consecratus est ab Henrico Wintoniensi episcopo, qui vices gerebat Londoniensis tunc vacantis, quod ad jus suum spectare dicebat Rofensis, sed non obtinuit. Deinde mittens nuncios domino Alexandro papæ pro pallio, qui ei gratanter cum sollemnitate consueta pallium misit, quod ipse juramento facto de ecclesiæ libertatibus conservandis suscepit ab altari 39. S. Thomas a Becket. A.D. 1162.

majori, quo indutus mutavit animam sicut et habitum, statim regi in Normanniam nuncium dirigens, eidem cancellariæ sigillum resignans, qui indutus clanculo monachili cemate, monachi adimplevit opus et meritum. Dejecta namque sindone, qua hactenus, dum mollia regum blandirentur, uti consueverat, cilicio asperrimo super nudo vestiebatur; addidit etiam femoralia cilicina, ut artius carnem mortificaret et spiritum vivificaret. Commissum sibi a Domino pastorale officium cum tanta[1] diligentia exequebatur, ut cleri vel ecclesiæ jura nullatenus permitteret mutilari. Consideransque antiquus hostis novum pontificem multum ecclesiæ sanctæ profuturum, maximas discordias inter regem et archiepiscopum seminavit, ob quas res et negotia in præjudicium juris ecclesiastici usurpata, citatus ad curiam, super his cautionem daturus, negavit, appellavit, clam recessit, transfretavit, papam in Francia adiit, cuncta ei exposuit, suscepit eum rex Franciæ in gratiam, et ei necessaria ministravit. Denique mediantibus domino papa et rege Franciæ, plurimum consilio episcoporum, rex Angliæ ad suam eum redire concessit ecclesiam, qui septimo exilii sui anno rediens cum gaudio omnium susceptus est; et vix per mensem in ecclesia sua moram faciens martyrizatus est, et sepultus ante altare Sancti Johannis Baptistæ et Sancti Augustini Anglorum apostoli, ubi usque in hodiernum diem multa fiunt miracula. Passus est autem anno gratiæ MCLXX., iiii. kalendas Januarii, feria tertia, hora quasi xi., in natalitiis Domini. Præfuit autem in episcopatu annis viii., mensibus vi., diebus xxviii.; et vacavit annis ii., mensibus v., diebus iiii.

40. Richard. A.D. 1174. f. 258 b. Ricardus, prior Sancti Martini de Doveria, Sancto Thomæ successit, et a domino papa Alexandro pallium et primatum Angliæ obtinuit, anno Domini MCLXXIIII.;

---

[1] MS. *tandu*.

qui cum ecclesiam x. annis strenue rexisset, xi. anno viam universæ carnis est ingressus, anno scilicet gratiæ MCLXXXIIII., cui successit

Baldeuinus, Wygorniensis episcopus, qui ante fuit 41. Baldwin.
abbas Fordensis, anno regni regis Henrici II. xxxi. A.D. 1184.
Hic construxit abbatiam de Abingdone, anno ii. pontificatus sui, ex consensu Urbani papæ. Hic sex annis ecclesiam rexit, et vii. anno pontificatus sui obiit, scilicet anno Domini MCXCI., et regis Ricardi tertio; et sepultus est apud [Acre][1]; cui successit

Hubertus, filius Walteri, Salesbiriensis episcopus, 42. Hubert.
electus anno Domini MCXCII., et consecratus anno A.D. 1193.
sequenti. Hic habuit custodiam totius Angliæ ex præcepto regis, dum rex Ricardus in custodia imperatoris erat. Hic anno pontificatus sui xiii. transiit, anno Domini MCCV., et regis Johannis vi., vi. idus Julii et sepultus est apud Cantuariam; et vacavit sedes annis ii.

Stephanus de Langedune eidem successit, ex consensu 43. Stephen
domini papæ Innocentii, qui eum consecravit apud Langton.
curiam, vel consecrari fecit, anno Domini MCCVII., et A.D. 1207.
pro eo domino regi Johanni scripsit; sed rex petitionem domini papæ contemnens, archiepiscopum Stephanum et monachos Cantuariæ electores archiepiscopi exilio condemnavit, pro quo facto dominus Innocentius totam Angliam interdicto supposuit, quod fere vii. annis duravit, unde anno Domini MCCXIIII. relaxatum fuit a domino Nicholao Tusculanensi episcopo et domini papæ legato, in die apostolorum Petri et Pauli, restitutis archiepiscopo et episcopis et monachis ex consensu et voluntate domini regis in locis suis. Hic anno pontificatus sui xxii. transiit, vii. idus Julii, anno Domini MCCXXVIII., et regis Henrici III., anno xiii. Hic inter omnes occidentales post beatum Thomam

[1] Left blank in MS.

merito celeberrimus extitit. Cui successit, cassato Waltero monacho Cantuariensi,

44. Richard Weathershed. A.D. 1229. Ricardus, Lincolniensis ecclesiæ cancellarius; et consecratus est ab Henrico Rofensi episcopo sine pallio, et cum eo Rogerus Londoniensis et Hugo Elyensis, anno Domini MCCXXIX., et regis Henrici III. xiii.; Orta est discordia inter ipsum archiepiscopum et regem, pro qua archiepiscopus curiam Romanam adivit, qui eodem anno rediens, diem clausit extremum, anno pontificatus sui iii., et anno regis Henrici III. xvi., et apud Cantuariam sepultus est; cui successit post vacationem

45. S. Edmund of Abingdon. A.D. 1233. Magister Eadmundus Abingdoniæ, vir vitæ venerabilis et discretionis, electus anno Domini MCCXXXIII., et anno sequenti consecratus a Rogero Londoniensi episcopo, sanctus a sancto, in archiepiscopum Cantuariensem, dominica[1] qua cantatur "Lætare Ierusalem," scilicet iiii. nonas Aprilis. Hic pro causis ecclesiæ Anglicanæ curiam Romanam adiit, sed sine effectu rediit. Anno pontificatus sui v., sed anno vii. propter discordiam ortam inter ipsum et monachos ecclesiæ Cantuariensis, et quia noluit consentire quod dominus papa et rex quintam partem omnium bonorum de omnibus prælatis Angliæ perciperet, de regno exulatur et apud Pontiniacum honorifice susceptus est. Sed deinde paululum recedens ad alium locum viam universæ carnis ingressus est, sed apud Pontiniacenses sepultus, ubi usque in hodiernum diem miraculis choruscat inauditis, unde locus prædictus meritis ejus et beneficiis mirabiliter honoratur; unde impletum est, quod beatus martyr
f. 259. Thomas eisdem monachis promittebat quod quidam ei successurus erat, qui omnia quæ ipsi monachi in illo expenderant cum ibi in exilio erat, eis restitueret. Hic anno pontificatus sui vii. transiit, xvi. kalendas Decembris. Et anno Domini MCCXLVI. canonizatus

---

[1] Mid-Lent Sunday.

est, et anno sequenti translatus, viii. idus Julii; cui successit

Bonefacius, natione provincialis, ortu generosus, electus anno Domini MCCXLI., et a domino papa Innocentio, anno Domini MCCXLIII., confirmatus, et anno sequenti consecratus, scilicet anno regis Henrici III. xxviii. Hic anno pontificatus sui, scilicet ab electione xxix., migravit ad Dominum, kalendis Augusti, anno Domini MCCLXX., et regis prædicti liiii.; et vacavit sedes annis fere duobus; cui successit tandem ex dono domini papæ, Roberto Burnello cassato, et Adam priore Cantuariæ jus resignante, 46. Boniface. A.D. 1245.

Robertus de Kylewardby, prior provincialis de ordine prædicatorum in Anglia, vir omni scientia eruditus, anno Domini MCCLXXII., et regis Henrici III. lvi. et ultimo. Hic anno pontificatus sui vi., et regis Eadwardi v., vocatus ad curiam Romanam, factus est episcopus Hostiensis et cardinalis; qui anno secundo, ut dicebatur, pontificatus sui, veneno interiit. Cui successit iterum ex dono papæ in curia 47. Robert Kilwarby. A.D. 1272

Johannes de Pecham, frater de ordine minorum, tunc lector in curia Romana, natione Anglicus, in Cantia natus anno Domini MCCLXXIX., et regis Eadwardi vi. Hic contra monachos in multis se objecit. Hic anno pontificatus sui xv., vi. idus Januarii, viam universæ carnis ingressus est, anno regis Eadwardi xx.; cui successit ex electione 48. John Peccham. A.D. 1279.

Magister Robertus de Winchelse, archidiaconus Estsexiæ, in archiepiscopum Cantuariensem idus Martii electus anno Domini MCCXCIII. et regis Eadwardi xxi.[1] 49. Robert Winchelsey. A.D. 1294.

LONDONIENSIS EPISCOPATUS. f. 260.

Temporibus Britonum in urbe Londoniensi multi fuerunt archiepiscopi, sed Anglorum temporibus, dig- The bishops of London.

[1] The rest of the leaf, a page and a half, is blank.

nitate translata, sunt ibi episcopi principales post archiepiscopos. Et habet episcopatus Londoniensis tres archidiaconatus, scilicet archidiaconatus Londoniensis, archidiaconatus Estsexiæ, et archidiaconatus Colecestriæ. In primo archidiaconatu est unus decanus tantum, scilicet Londoniensis. In secundo sunt vii. decani, scilicet Berkinge, Clelemeresford, Rocheford, Daneseya, Berdestapel, Angre, Chafford. In tertio sunt vi. decanatus, videlicet Colecestre, Tendrige, Lexendune, Samford, Neuport, Wyham.

The three archdeaconries.

1. Mellitus. A.D. 604. Mellitus episcopus primus sedit Londoniis, ab Austino institutus. Hic fuit prius abbas Romæ, et a beato Gregorio missus post adventum Augustini in adjutorium ipsius. Sedit autem in ecclesia Sancti Pauli Londoniæ. Hic convertit ad fidem Sebertum regem Estsexiæ cum gente sua. Hic incepit Westmonasterium ammonitione Petri apostoli, qui apostolus Mellito episcopo piscem grandem per quendam rusticum, quasi exennium, misit; et, ut dicitur, illemet Petrus ecclesiam illam consecravit, in qua Sanctus Eadwardus Confessor numerum monachorum multiplicavit; deinde eandem rex Willelmus redditibus ditavit, quia insignia regia ibi suscepit. Hic postea archiepiscopus fuit, ut supra patet.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 235.

2. Cedda. A.D. 656. Cedda huic successit; hic fuit frater Ceddæ, episcopi Lichefeldensis; hic sepultus fuit apud Northumbriam in monasterio suo; et vacavit diu.

3. Erchenwald. A.D. 674. Erchenewaldus[1] tandem per Theodorum archiepiscopum Londoniensis episcopus consecratus est; hic multis miraculis claruit. Hic fecit monasterium de Certeseye, et de Berchinge, ubi soror ejus fuit sanctimonialis. Hic sepultus est in ecclesia sua, et maximus Sanctus Londoniæ habetur.

4. Waldere huic successit, de quo scriptum nihil invenitur.

---

[1] Wini is omitted.

Ingualdus Waldere successit. 5.
Egulfus autem Ingualdo. 6.
Wyget autem Ingulfo. 7.
Elbrichtus autem Wygest. 8.
Edgarus vero Elbrichto. 9.
Kenewaldus autem Edgaro. 10.
Edbaldus autem Kenewaldo. 11.
Herebertus Edbaldo. 12.
Osemundus autem Hereberto. 13.
Etelnodus autem Osemundo. 14.
Celbertus autem ei successit. 15.
Cerulfus post eum præfuit. 16.
Swythulfus autem deinde præfuit. 17.
Elstanus autem huic successit. 18.
Wlfius post hunc præfuit. 19.
Etelwardus ei successit. 20.
Etelstanus deinde præfuit. 21.

Teodredus huic successit. Hic ut cives dicunt fuit tempore regis Etelstani, qui dicunt eum cum rege profectum ad bellum contra Analavum, cujus precibus rex obtinuit victoriam. Hic in uno deliquit, quod fures apud Sanctum Eadmundum miraculo martyris comprehensos patibulo adjudicavit, sed post tota vita sua pœnituit. Hic in ecclesia sua sepultus est. Post hunc continuo successerunt 22. Theodred.

f. 260 b.

Wlstanus } De his nihil memoriale habetur. 23.
Brithelmus } 24.
Dunstanus, qui postea archiepiscopus Cantuariensis. 25.
Elfstanus } 26.
Wlfstanus } 27.
Elphimus } De istis nihil memoriale habetur. 28.
Elwynus } 29.
Elwordus[1] } 30.

Robertus. Hic fuit prius monachus, deinde epis- 31. A.D. 1044.

---

[1] The approximate dates of the accession of these bishops will be seen in Hardy's edition of Le Neve's *Fasti Ecclesiæ Anglicanæ*, ii. pp. 275–280.

copus a Sancto Eadwardo factus Londoniensis; tandem archiepiscopus ab eodem factus est.

32. A.D. 1051. Willelmus eidem successit ex dono regis Edwardi.

33. A.D. 1075. Hugo de Orival prædicto successit, ex dono Willelmi Bastard, regis Angliæ. Hic post paucos ordinationis suæ annos in morbum lepræ cecidit.

34. A.D. 1086. Mauricius Hugoni successit. Hic fuit regis cancellarius. Hic incepit magnam ecclesiam Sancti Pauli, sed non consummavit. Obiit anno vii. Henrici regis.

35. A.D. 1108. Ricardus Mauricio successit, et ædificationem ecclesiæ primo promovit, sed cito cessavit. Hic monasterium Sanctæ Osithæ de Chid ditavit, et regularibus implevit canonicis.

36. A.D. 1128. Gilbertus Ricardo successit, tempore Henrici regis primi. Hic transiit anno xxxiiii. regis Henrici II.

37. A.D. 1141. Robertus.

38. A.D. 1152. Ricardus.

39. A.D. 1163. Gilbertus.

40. A.D. 1189. Ricardus thesaurarius.

41. A.D. 1199. Willelmus de ecclesia Sanctæ Mariæ.

42. A.D. 1221. Eustachius de Faukenberge.

f. 261.

WINTONIENSIS EPISCOPATUS.

Bishops of the West Saxons. 1. S. Birinus. A.D. 635.

Sanctus Birinus primus Occidentalium Saxonum præsul extitit. Hic ab Honorio papa missus, Angliam venit, et Kinegillum regem cum gente sua ad fidem convertens baptizavit. Hic ordinatus est in episcopum ab Asterio Genuensi episcopo. Hic, ut habetur in Gestis pontificum, mirabiliter ambulavit super mare. Hic solus Westsaxoniam pontificali jure rexit, scilicet quantummodo habent episcopus Wintoniensis, Badensis, et Salesbiriensis, habens sedem episcopalem in civitate Dorocestria, anno xl. post adventum Augustini, licet illa civitas modo sit de parochia episcopi Lincolniensis. Denique Birinus, sacris laboribus emeritus, vitam finivit, et apud Dorocestriam, in ecclesiaquam ædificavit, se-

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 241.

pultus est; sed postea apud Wintoniam a pontifice Edda translatus est, et patronus civitatis habetur.

Ailbertus, natione Gallus, post eum præsulatum tenuit. Hujus tempore Cenewaldus rex Westsaxoniam in duas parochias divisit, unde episcopus graviter offensus dimisso præsulatu in Galliam rediit, et post apud Londoniam factus est episcopus; et quidem Wyne ambas parochias jure pontificali rexit, scilicet Wintoniæ et Schireburne. Hic fuit natione Anglus sed Gallia consecratus. 2. Ailbert. A.D. 650. Wyne. A.D. 661.

Leutherius, nepos Ailberti, Wyne successit, et provincialium assensu a Theodoro archiepiscopo consecratus, vii. annis totam Westsaxonum rexit ecclesiam. 3. Leutherius. A.D. 670.

Hedda Sanctus huic successit, et plus xxx. annis utramque parochiam rexit; hic prius fuit abbas et monachus; quo defuncto, præsulatus illius provinciæ in duabus parochias efficaciter divisus est, altera Wyntoniensi ecclesiæ, altera Schireburnensi assignata; rege Westsaxonum Ine regnante, et Brithworldo Doroborensi archiepiscopo. 4. Hedda. A.D. 676.

Daniel, primus Wintoniensis episcopus, xliii. annis vixit in episcopatu; deinde honorem exuens Melduni monasterio monachum exercens quantum vixit; ibidemque sepultus est. Bishops of Winchester. 5. Daniel. A.D. 705.

Humfredus ei successit, cujus memoria fit in concilio Cuthberti archiepiscopi, cui successerunt 6. Humfredus. A.D. 744.

Kinehardus. 7. A.D. 754.

Atellardus, ex abbate Melduni, mox archiepiscopus. 8. A.D. 780.

Egbaldus 9. A.D. 791.
Dud 10. A.D. 795.
Kinebertus 11. A.D. 797.
Ailmundus 12. A.D. 808.
Wichteinus 13. A.D. 811.
Herefrictus 14. A.D. 827.
Eadmundus 15. A.D. 834.

} De istis nihil invenitur in scriptis nisi nomina tantum.

16. A.D. 835. Elmstanus. Hic fuit tempore regis Egbricti.

17. S. Swithun. A.D. 852. Swithhunus ei successit. Hic fuit presbyter ejusdem ecclesiæ, ab Helmstano jamdudum ordinatus. Hic instruxit filium regis in philosophia, Aidulfum nomine; qui postea, mortuo fratre, ex subdiacono Vintoniensis ecclesiæ in regem translatus est, concedente Leone III. papa; et ille discipulus cum regnum obtinuit, promovit magistrum in episcopum. Hic sanctus homo fuit, et multa miracula fecit; decessit autem anno gratiæ DCCCLXIII., post mortem Adulfi vi. Eidem successerunt
f. 261 b. infra c. annos viii. episcopi quorum hæc sunt nomina;

18. A.D. 863. Alfridus
19. A.D. 871. Dumbertus } De istis nihil habetur in scriptis.

20. A.D. 879. Denewlfus. Hunc rex Elfredus in silva porcos pascentem invenit, et, comperto ejus ingenio, studio tradidit et postea in episcopum promovit.

21. Frithestan. A.D. 910. Fridestanus ei successit. Hic fuit unus ex vii. episcopis, quos Pleymundus archiepiscopus, tempore Edwardi filii Alfredi, uno die consecravit Cantuariæ. Nam tempore Eadwardi prædicti episcopatus Cornubiensis, et Cridiensis, et Wellensis de ii. prædictis episcopatibus Westsaxonum aucti sunt; sed postea tempore Eadwardi simplicis Cornubiensis et Cridiensis uniti sunt, et translatus est sedes in Exoniam, de quo postea in loco suo dicetur; sed Wellensis stetit, licet postea sedes mutatus sit in Batoniensem, tempore Willelmi Conquestoris.

22. Birnstan. A.D. 932. Brunstanus eidem successit, et iiii. annis sedit Hic fuit sanctus homo, unde cum quadam vice per cimiterium pro defunctis oraret, dicendo in fine "requiescant in pace," voces quasi exercitus infiniti e sepulcris audivit, dicentis "Amen."

23. Elphege. A.D. 935. Elphegus eidem successit, scilicet calvus; non martyr licet sanctus fuerit, et miracula fecerit.

24. Elsi. A.D. 951. Elsius prædicto successit; in[1] archiepiscopum per

[1] MS. repeats *in*.

pretium postea electus, tempore Edgari regis. Cum Romam pro pallio adivit, in Alpibus frigore periit, et Symoniæ pœnam luit.

Bricthelinus, de Vintoniensi civitate natus, ei successit. 25. Brithelm. A.D. 958.

Atelwaldus Bricthelino successit. Hic fuit monachus Glastoniæ, et decanus ejusdem monasterii, tempore Edgari regis; postea abbas; subprior Abindoniæ, ubi multa bona fecit; postea a rege Edgaro ad episcopatum Wintoniensem electus, a beato Dunstano archiepiscopo consecratus est. Hic in cathedrali ecclesia, clericis expulsis, monachos introduxit. Hic sanctimonialium in eadem urbe monasterium constitutum ampliavit. Hic transtulit corpus Sancti Swithuni, episcopi ejusdem loci, apud vetus monasterium. 26. Athelwold. A.D. 963.

Elphegus eidem successit. Hic prius fuit monachus apud Dirhest; postea solitarius apud Batoniam; tandem Andreæ apostoli oraculo in Wintoniensem episcopum electus est. Hic transtulit corpus antecessoris sui Atelwoldi anno xii. post decessum ejus. Cum vero xxii. annis in episcopatu sedisset, in archiepiscopum invitus electus est. At post multa miracula, ut patet de Gestis pontificum, a Danis tentus ac lapidatus est, ac sepultus in ecclesia Sancti Pauli Londoniis. Sed decimo anno post, jubente rege Kanutone, apud Doroberniam translatus est, et honorifice sepultus. 27. Elphege. A.D. 984.

Kenulfus post Alphegum successit prædicto, ut dicitur. Hic fuit abbas Burgensis, et ii. annis vixit. 28. Kenulf. A.D. 1006.

Atelwoldus ei successit. Tria sunt monasteria in hoc episcopatu, scilicet Certeseya, Romeseye, Warewelle. 29. Athelwold. A.D. 1009.

Elsius Atewoldo successit, cui 30. A.D. 1015.

Elwynus, cui 31. A.D. 1032.

Stigandus. Hic fuit prius Orientalium Anglorum episcopus, ut patet supra de archiepiscopis, quo deposito, 32. Stigand. A.D. 1047. f. 262.

33. Walkelin. A.D. 1070. Wachelinus successit, a Willelmo rege primo institutus. Hic divisit monasteria ab invicem ut quietius divinum officium perageretur.

34. A.D. 1107. Willelmus.

35. A.D. 1129. Henricus.

36. A.D. 1174. Ricardus.

37. A.D. 1189. Godefridus.

38. A.D. 1206. Petrus de Rupibus.

f. 262 *b*.

EPISCOPI SARESBIRIENSES.

Division of the bishoprick of the West Saxons. In divisione Westsaxonici episcopatus, ut ante in parte dictum est, qui Wintoniæ sedit duas patrias habuit, scilicet Hamtunensem et Sudereyensem. Alter qui Schirburne habuit,[1] Wiltonensem, Dorsetensem, Baruthensem, Sumersetensem, Devoniensem, et Cornubiensem; sed postea divisus est in tres, ut patet infra. Primus ibidem sedit episcopus William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 247.

Bishops of Sherborne. 1. Aldhelm. A.D. 705. Aldelmus Sanctus, Ine regis Westsaxonum propinquus; citharœdus erat optimus, Saxonicus atque Latinus poeta facundissimus, cantor peritissimus, doctor egregius, sermone nitidus, scripturarum tam liberalium quam ecclesiasticarum eruditione mirandus. Extitit[2] enim primo docti viri Maydulfi, deinde archipræsulis Theodori Cantuariensis, et ejus cooperatoris abbatis Addriani, discipulus. Hic cum adhuc esset Maydulfi urbis, scripsit librum egregium adversus errorem Britonum, cujus lectione multos eorum ad Catholicæ Paschæ celebrationem perduxit; scripsit etiam alia nonnulla, utpote vir undecumque doctissimus.

2. A.D. 709. Rorderus ei successit.

3. A.D. 739. Herewaldus.

---

[1] MS. *hic*.   [2] MS. *Estitit*.

Edelmodus. 4. A.D. 782.

Denefridus. 5.

Wlbertus. 6. A.D. 798.

Alstanus. Hic, tempore Egbricti regis Westsax- 7.
onum et filii ejus, vir magni consilii fuit; vixit in A.D. 816.
episcopatu annis l.

Eadmundus prædicto successit; deinde isti; 8. A.D. 868.

Etelegus. 9.

Elfius. 10.

Asserus } Quorum ultimi ambo sub rege Alfredo 11.
Sigelinus } 12.
fuerunt. Sigelinus iste fuit nuncius regis Elfredi; tum elemosina sua apud Sanctum Petrum, et etiam apud Sanctum Thomam in Indiam, unde gemmas multas quæ adhuc in ecclesia sua sunt secum portavit. Isto defuncto, successit ei

Atelwardus, quo mortuo cessavit episcopatus vii. 13.
annis, tempore hostilitatis Danorum. Postmodum Ethelward.
vero Pleymundus archiepiscopus, et rex Eadwardus filius Alfredi, minis et edictis Formosi papæ coacti, v. episcopos pro ducibus fecere, ordinantes Atelimum ad Wellensem ecclesiam, Edulfum ad Cridiensem, Fredestanum ad Wintoniensem, ut supradictum est, Adelstanum ad Cornubiensem,

Werstanum ad Schireburnensem. 14. A.D. 909.

Habebat ergo Wellensis Sumersete, Cridiensis Dovoniam, Cornubiensis Cornubiam; Werstano Schireburnensi tres comitatus relicti sunt, scilicet Dorsetensis, Berchensis, Wilchensis. Hic Werstanus occisus fuit in bello cum Atelstano rege contra Analavum. Post eum successerunt

Atelbaldus, 15. A.D. 918.

Alfredus,[1] 16.

---

[1] Sighelm is omitted, as also in William of Malmesbury.

17. Wulfsige. Wlfinus. Hic primo fuit abbas apud Westmonasterium, a beato Dunstano institutum; ubi tantum xii. monachos habuit; sed postea electus ad episcopatum Schireburnensem; ibidem, clericis expulsis, monachos instituit. Cui successerunt

18.[1] Alfwold. Alfwoldus hujus tempore factus est episcopus apud Ramesbira; sed non diu duravit; sepultus apud Mal- f. 263. mesbire secundum quosdam.

19. Edelricus.

20. Edelfinus.

21. Brithwynus.

22. Alfwold. Alwoldus. Hic ex monacho factus est episcopus. Fuit enim vir sanctissimus, et Sancto Cuthberto devotissimus; post ejus obitum episcopatus Wiltoniensis Salesbiriensi unitus est. In quo episcopatu ante unionem tot præcesserunt episcopi. Bishops of Wilton. Primus Wiltoniensis episcopus Atelstanus. Secundus Odo, qui postea fuit archiepiscopus. Tertius Osulfus. Quartus Elgarus. Quintus Elstanus.[2] Hic primo apud Abindoniam monachus fuit; deinde abbas magnæ sanctitatis. Sextus Siricius, Septimus Alfricus, qui ambo archiepiscopi fuerunt Cantuarienses. 23. Brithwold. Octavus Brithwoldus ex monacho Glastoniensi. Hic multis annis, scilicet a tempore regis Etelredi usque ad Eadwardum ultimum, scilicet sanctum, administravit episcopatum conjunctum ex duobus. Defunctusque sepultus est Glastoniæ, cui possessiones multas dedit, et dum adhuc viveret, et prædiis possessionibus ampliavit. Huic successit

Bishops of Salisbury. 24. Herman. A.D. 1058. Heremannus capellanus Sancti Eadwardi regis. Hic transtulit sedem apud Salesbiriam, tempore regis Willelmi ex canonum decreto, ut omnes sedes episcoporum ex villis ad urbes migrarent. Hic inchoavit ecclesiam Salesbiriensem, sed non consummavit.

[1] MS. 17.; a mistake continued to the end of the list.

[2] This and the two previous names are run through with a red line.

Osmundus prædicto successit. Hic ecclesiam consummavit, et clericis sufficienter et excellenter literatis nobiliter instituit. 25. Osmund. A.D. 1078.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 250, 1.

List of abbeys in this diocese.

Hic notandum est de abbatiis hujus diocesis. In Dorsetensi pago sunt abbatiæ Cernelisis, Middeltunensis virorum, et Septoniensis fœminarum; in Wilchensi pago sunt cœnobia Malmesbiria[1] virorum, Wiltonia et Ambresbiria fœminarum; in Barkensi pago sunt monasteria duo, Abendoniense et Radingense, virorum uterque.

Rogerus huic successit. 26. A.D. 1107.

Jocelinus. 27. A.D. 1142.

Hubertus, postea Cantuariensis archiepiscopus. 28. A.D. 1189.

Herbertus pauper. 29. A.D. 1194.

Ricardus, Cicestrensis episcopus. 30. A.D. 1217.

BATHONIENSIS EPISCOPATUS. f. 263 b.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 253.

Bishops of Wells.

Tertius episcopus Westsaxonum fuit apud Welles in Sumertone, pro copia fonticulorum ibi ebullientium ita dictam. Ibique a tempore regis Edwardi filii Alfredi usque ad tempus Willelmi junioris, fuit sedes; et primus episcopus Wellensis fuit

Athelmus. 1. A.D. 909.

Wlfelmus, qui ambo postea archiepiscopi Cantuariensis fuerunt. 2. A.D. 923.

Elfegus. 3. A.D. 928.

Wlfelmus. 4.

Bricthelmus. 5. A.D. 955.

Kenewardus. 6. A.D. 973.

Sigarus. 7. A.D. 975.

---

[1] MS. *scenobia Malmesbiriensis.*

8. A.D. 997. Alwynus.

9. A.D. 1001. Liwingus,[1] qui et Elfstanus dicebatur.

10. A.D. 1013. Etelwynus. Hic fuit abbas Eveshamiæ per xxiii. annos, et postea episcopus tempore regis Etelredi.

11. Brithwinus.

12. A.D. 1027. Merewichtus, qui et Brithwinus dicitur.

13. A.D. 1033. Dudeca. Flor. of Worc. p. 609 D.

14. A.D. 1061. Gisa natione Loteringus, tempore regis Eadwardi Confessoris et Willelmi Conquisitoris. Omnes hi sedem habuerunt apud Welles in ecclesia Sancti Andreæ. Deinde apud Batoniam, cum ei successit translatio sedis. William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 254.

Translation of the see to Bath.

Bishops of Bath. John of Touraine. A.D. 1088. Johannes natione Turonicus, professione medicus. Hic lucri gratia medicinæ suæ, apud Batoniam sedem transtulit, tempore Willelmi junioris, quod in tempore patris sui impetrare non potuit. Hic postea civitatem f. 264. illam ab Henrico rege quingentis libris argenti sibi et successoribus suis mercatus est. Ibi est monasterium, quod rex Offa construxerat, et rex Edgarus tempore suo reædificabat. Hic moriens sepultus est in ecclesia Sancti Petri, quam ipse construxerat. Ille episcopatus tria habet cœnobia Glastoniensem, Adelingensem, Miclaniensem.

Abbeys in the diocese.

Post Johannem, tempore Henrici primi, successit

A.D. 1123. Bishops of Bath and Wells. Godefridus.

A.D. 1135. Robertus.

A.D. 1174. Reginaldus.

A.D. 1192. Savaricus.

A.D. 1206. Jocelinus de Welles.

---

[1] Burwoldus is omitted.

EXONIENSIS EPISCOPATUS. f. 264 b.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 255. Quartus episcopatus Westsaxonum fuit Cridiensis. Cridia est villa Devoniæ, quæ vulgo dicitur Deveneschire, xii. miliaribus ab Exonia, ubi sederunt per ordinem pontifices isti. Bishops of Devonshire or Crediton.

1. A.D. 909. Adulfus. Hic fuit, quem Pleymundus archiepiscopus, et rex Eadwardus filius Alfredi ibi præfecerunt. Huic successerunt per ordinem

2. A.D. 932. Edelgarus. Hic Sancto Dunstano successit in archiepiscopatu secundum quosdam, sed non credo verum.

3. A.D. 953. Alfwoldus.

4. A.D. 972. Sidemannus.

5. A.D. 977. Alfricus.

6. A.D. 999. Elfwoldus.

7. Aylnothus, qui et Wine dicebatur.

8. A.D. 1031. Lingwingus ex monacho Wintoniensi, et postea abbate Tavestokensi. Hic fuit familiarissimus Kanutonis regis. Hic jacet apud Tavenestoke, ubi fuit abbas.

9. Leofricus eidem successit tempore regis Eadwardi Confessoris. Hic transtulit sedem episcopalem in civitatem Ekecestriam, ab Exa flumine dictam; hanc civitatem primus Etelstanus rex in potestatem Angliæ, effugatis Britonibus, redegit. Et nota quod tempore prædecessoris hujus, secundum quosdam, Cornubiensis episcopatus conjunctus est Cridiensi; et ita in Exoniam ambo transierunt. Hic Leofricus, ejectis sanctimonialibus, canonicos statuit in monasterio Sancti Petri. Huic successit in episcopatu Translation of the see to Exeter. Bishops of Exeter. Leofric. A.D. 1046.

10. A.D. 1072. Osbertus, regis Willelmi I. tempore, natione Normannus, de cognatione regis Edwardi. Hic vixit usque ad ortum regis Henrici.

De episcopis autem Cornubiensibus nihil invenitur in scriptis, nisi de Edelstano, quem archiepiscopus Pleymundus prius ibi ordinavit, et de ultimo Brithwaldo, Bishops of Cornwall.

in cujus tempore legitur episcopatus Cridiensi unitus fuisse.

11. A.D. 1107. Willelmus eidem successit.

12. A.D. 1138. Robertus.

13. A.D. 1155. Robertus.

14. A.D. 1161. Bartholomæus.

15. A.D. 1185. Johannes.

16. A.D. 1194. Henricus.

17. A.D. 1214. Symon de Apula.

18. A.D. 1224. Willelmus Briwer.

f. 265. ROFENSIS EPISCOPATUS.

Rochester. Its bishops. Rofa est oppidum, situ nimis angustum, quod a fundatore suo Rof nomine nomen accepit, ubi primus episcopus a beato Augustino institutus *William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 232.*

1. Justus. A.D. 604. Justus vocabatur. Hic fuit Romanus. Hic post Mellitum fuit archiepiscopus Cantuariensis, cui successit

2. Romanus. A.D. 624. Romanus, ab eodem Justo archiepiscopo institutus, et ecclesiasticæ legationis causa ad Honorium papam apud Romam missus, in mare mersus est; cui successit in episcopatu Rofensi

3. S. Paulinus. A.D. 633. Paulinus, Eboracensis archiepiscopus, a sede sua ejectus, ex consensu Honorii archiepiscopi Cantuariensis et Edelbaldi regis. Hic in archiepiscopatu et episcopatu xix. annos et menses duos complens, mortuus est et sepultus in ecclesia Sancti Andreæ Apostoli cathedrali.

4. Ithamar. A.D. 644. Ytamar ei successit, ab archiepiscopo Honorio datus et consecratus, Anglus natione. Hic ordinavit post Honorium apud Cantuariam Deusdedit archiepiscopum, quia Eboracensis nullus his diebus fuerat; cui successit

5. Damian. A.D. 656. Damianus a Deusdedit archiepiscopo constitutus.

Putam prædicto successit a Theodoro archiepiscopo 6. Putta.
Cantuariensi ordinatus. Hic propter hostilitatem A.D. 669.
Etheredi regis Merciorum ab episcopatu discessit; et ecclesiam campestrem cum agello a Sexwlfo, Merciorum episcopo, adeptus, pacifice ibidem vivens, vitam finivit.

Quitelinus prædicto successit a Theodoro archiepis- 7. Quichelm.
copo ordinatus et consecratus, qui penuria coactus simi- A.D. 676.
liter abcessit, cui successit

Gebmundus ab eodem archiepiscopo substitutus. 8. A.D. 676.

Tobia prædicto successit ab archiepiscopo Brithwoldo f. 265 b.
consecratus. Hic in Græca et Latina lingua, ut testatur 9. A.D. 693.
Beda,[1] excellens fuit.

Aldulfus prædicto successit. Hic est ultimus in 10. A.D. 726.
Beda.

Din Adulfo successit, et cæteri sequentes. 11. A.D. 741.

Ardulfus. 12. A.D. 747.

Deora. 13.

Weremundus. 14.

[2] Bernmodus. 15. A.D. 803.

Burchertus. 16. A.D. 898.

Alstanus. 17. A.D. 955.

Godwynus. 18.

Siwardus. Hic eo tempore erat episcopus, quo 19. Siward.
Normanni venerunt in Angliam, et cito post obiit, dere- A.D. 1058.
lictis in ecclesia sua tantum iiii. canonicis pauperrimis; cui successit quidam

Arnothus monachus, per Lanfrancum archiepiscopum 20. Arnost.
institutus; quo statim defuncto, A.D. 1076.

Grindulfus alius monachus ab eodem archiepiscopo 21.
institutus est, sub quo res ecclesiæ auctæ sunt, et Gundulf. A.D. 1077.
numerus monachorum usque ad l. per auxilium Lan-

[1] Lib. v. p. 255. C.

[2] Several names are here omitted.

franci archiepiscopi, qui etiam dedit monachis ibidem Deo servientibus villam Heddraham quam ad opus eorum emerat. Hic Gundulfus cum adhuc apud Cadomum, ubi erat monachus, divinas scripturas audiret, et evangelia inter manus haberet, dixit duobus sociis ludendo, "Experiamur revolutionem foliorum, quis nostrum futurus sit abbas, quis episcopus." Quod cum fecerunt, Gundulfus revoluto folio invenit *Fidelis, servus, et prudens,* &c. Alius autem socius *Serve bone, et fidelis,* &c. Tertius quoddam inhonestum invenit, unde cæteri ridentes, interrogavit Lanfrancus quid haberent; utque cognovit, indubitanter pronunciavit Gundulfum episcopum, alterum abbatem, et tertium ad lubrica scelera devolvendum. Gundulfo autem successit

22. Radulfus. A.D. 1108. Radulfus, Sagiensis abbas, qui postea factus est archiepiscopus Cantuariensis.

23. Arnulf. A.D. 1114. Arnulfus, ei successit. Hic natione fuit Gallus, in cœnobio Sancti Juliani in Belvaco monachus; postea, tempore Lanfranci et consilio ejus, monachus factus est apud Cantuariam sub Anselmo priore. Deinde apud Burgum abbas; deinde a Radulfo apud Rofam episcopus constitutus est, et ix. annis in episcopatu vixit; et transiit lxxxiiii. ætatis suæ anno.

24. A.D. 1125. Johannes[1] eidem successit.

25. A.D. 1142. Ascelinus.

26. A.D. 1147. Walterus.

27. A.D. 1182. Gualerammus.

28. A.D. 1185. Gilebertus.

29. A.D. 1215. Benedictus, præcentor Londoniæ.

f. 266.

NORWYCENSIS EPISCOPATUS.

Bishops of Norwich. Christianissimo rege Orientalium Anglorum Sigeberto regnante, primus episcopus fuit William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 237.

---

[1] A second John is here omitted.

Felix, genere Burgundus, qui Sigeberto in Gallia exulanti familiaris effectus, Angliam cum eodem post mortem Eorpwaldi venit; eoque regnum provinciæ sortito, episcopus ordinatus totam patriam ad fidem prædicando convertit. Hic scolas litterarum opportunis locis constituit, et in civitate Donmoc sedem habuit, quæ nunc Filchstowe vocatur, super mare in orientali parte Suthfolchiæ. Hic cum xvii. annis ecclesiam rexisset, sepultus est in Domoc, civitate sedis suæ; sed postea inde translatus est apud Seham, ubi aliquando secundum quosdam fuit sedes episcopalis, quæ est villa juxta stagnum Elyense, qui locus postea destructus a Danis; corpus ejus quæsitum et repertum in Ramesiensi cœnobio humatum est; cui successit 1. Felix. A.D. 630.

Thomas, diaconus suus, ex Gerneorum provincia oriundus; cui successit post v. annos 2. Thomas. A.D. 647.

Bonefacius, qui et Bersigel, genere Cantius. Hic xvii. annis præfuit; cui successit 3. Boniface. A.D. 652.

Bisi vir venerabilis, a Theodoro archiepiscopo institutus; tandem morbo correptus duobus locum dedit. Defuncto itaque Bisi, duo episcopi provinciam illam usque ad tempus Egbricti regis Westsaxonum, quorum unus sedebat apud Dommoc et apud Elmham alter, ut infra patebit. 4. Bisi. A.D. 670. The diocese divided.

Hi apud Elmham.	Bishops of Elmham.	Hi apud Dommoc.	Bishops of Dunwich.
Bedwynus.	5. A.D. 673.	Ecta.	A.D. 673.
Northbertus.	6. A.D. 680.	Easculfus.	
Etelatus.	7. A.D. 731.	Eadredus.	A.D. 731.
Edelfridus.	8.	Cuthwynus.	
Lamfertus.	9.	Albertus.	A.D. 767. f. 266 *b*.
Atelwlfus.	10.	Eglafus.	
Wnferthus.	11.	Hardredus.	
Sibba.	12.	Alfinus.	
Hunfertus.	13.	Thichefertus.	A.D. 785.

Hi duo erant episcopi Orientalium Anglorum; scilicet Hunfertus, qui et Alherdus, Elmhamensis; et Thichefertus Domocensis, quando Offa rex regnavit, et fecit episcopatum apud Lichefeld.

14. Humbrictus, Weremundus, et Wilredus. Hi fuerunt tempore Ludecani, regis Merciorum, et Egbricti regis Westsaxonum; sed eodem Ludecano et antecessore ejus Burchredo incursantibus provinciam, et episcopis necessariorum copia destitutis, ex duobus unus factus est et apud Elmham sedem obtinuit.

Episcopi Elmhamenses.

[1]15. Adulfus. Hic fuit tempore regis Edwyni.

16. Alfricus.

17. Tedredus.

18. Tedredus.

19. Edelstanus.

20. Algarus Sanctus, qui per visionem cognovit decessum Sancti Dunstani archiepiscopi.

21. Alwynus.

22. Elfricus.

23. Elfricus. Iste fuit prior Elyensis.

24. A.D. 1038. Stigandus; sed ejectus, pro quo Grimketel electus tenuit duos episcopatus, scilicet Orientalium Anglorum et Orientalium Saxonum, [vel Australium Saxonum][2] secundum quosdam et verius. Sed tandem Stigandus tantum procuravit, ut sibi Australium Saxonum episcopatum procuravit, Grimketel dejecto, et fratri suo Egelmaro episcopatum Orientalium Anglorum. Unde prædictis successit frater ejus

25. A.D. 1047. Agelmarus, scilicet frater Stigandi, cui successit

---

[1] The numbers are wrongly given 25, 26, &c. in the MS.

[2] The words in brackets are taken from Wharton, who has printed this account of the bishops of Norwich, most probably from another MS. *Anglia Sacra*, I., pp. 403-412.

Arfastus. Hic transtulit sedem de Elmham apud Thefordiam, tempore Willelmi regis, ex edicto concilii ut prius dictum est. Hic fuit antea capellanus Willelmi regis. 26. Arfastus. A.D. 1070.

Willelmus de Belfago, vir egregius prædicto successit; et apud Thefordiam similiter sedit; et isti duo tantum. 27. A.D. 1086.

Herbertus Willelmo successit, tempore Willelmi junioris, cognomento Losinga. Hic prius fuit prior Fiscanni, postea abbas Ramesseye; et pater suus Robertus abbas Wintoniæ. Hic Herbertus in pago Oxymensi natus, Fiscanni monachus, post ejus[1] loci prioratum strenue administratum, translatus in Angliam a rege Willelmo, qui secundus ex[2] Normannis obtinuit imperium,[3] Ramesseye abbatis jure prælatus est. Unde post exactum triennium ad Orientalium Anglorum episcopatum electus et consecratus est. Erat quippe vir omnium[4] litterarum tam secularium quam divinarum imbutus scientia, facundia incomparabili, venustus corpore, jocundus aspectu, ut solo visu plerumque a nescientibus quod esset episcopus deprehenderetur. Mentis quippe gratia radiabat in vultu; et morum tranquillitas corporis officia suo famulatui subigebat. Fide integer, spe erectus, quicquid agebat, quicquid loquebatur, sapientia disponebat, confirmabat veritate, caritate saporabat, temporabat modestia, et misericordiæ[5] bonum, cujus maxime visceribus affluebat, superponebat judicio ut eandem ipse consequi mereretur. Vir igitur prudentis consilii, vagæ sedis non ferens injuriam; quæ nunc in vico qui Elmham dicitur in sacello f. 267 *a*. ligneo, nunc vero apud Thefordense oppidulum in

28. Herbert Losinga. A.D. 1091.

[1] MS. Oxon. (Laud. B. 16.), which gives this account of Herbert, *ejusdem*.

[2] Id. *a*, and adds *Anglorum* after *Normannis*.

[3] Id. inserts *et*.

[4] Id. *omni*.

[5] Wharton reads *omne* for *misericordiæ*.

alienæ possessionis ecclesia, sive in aliis quibuslibet locis pro singulorum episcoporum libitu habebatur; multa sibi locum Norwyci comparavit pecunia, primo a regibus Willelmo secundo et Henrico, deinde ab ipsius loci civibus; in quo in Sanctæ Trinitatis nomine incepit et majori ex parte perfecit ecclesiam. Congregatisque in ea sexaginta et eo amplius monasticæ disciplinæ viris, ibidem tam sibi quam successoribus suis episcopalem cathedram collocari et in perpetuo conservari[1] a domino Paschali papa obtinuit. Monachorum quoque paci consulens et securitati, oblationes ecclesiæ ab omni[2] exactione liberans, monachorum omnino esse censuit, eorum usibus omnimodis profuturis. Sed et possessiones discrevit; quarum partem non modicam tam a rege Henrico quam a ceteris fidelibus ipsius regis assensu multo labore et pretio adquisierat; ut liquido constaret quæ monachorum quæque episcopalibus usibus deservirent. Nec parum quoque in hoc vir sagacis ingenii providit posteritati; quod hinc monachorum, inde episcopales, seorsum constituit officinas; ne popularis frequentia, qua episcopus carere non potest, monasticæ paci inquietudinem generaret: manifestis declarans indiciis, quam studiosus religiosæ traditionis emulator extiterit. Nec prius destitit, quam constitutionem suam apostolicæ et regiæ auctoritatis privilegiis confirmaret; apostolici anathematis mucrone feriendum obtinens, si quis monachos expellere vel temere vexando fatigare, vel eorum bona auferre, minuere, retinere moliretur. Præterea ut sanctorum patrocinia sibi compararet; alias præclari operis constituit ecclesias; primam in colle, qui episcopali ecclesiæ interjecto flumine imminet; secundam Norwyci in curia episcopi; tertiam apud Elmham; quartam[3] Lenniæ; quintam Gernemutæ, id est ad hostium Gerni

[1] Wharton, *consecrari.*
[2] MS. Oxon. *omnium.*
[3] MS. Oxon. *apud L.*

fluminis[1]; quas omnes perpetuo jure monachorum tradidit[2] dominio. Felix religio[so]rum collectio, si tali ei pastore diutius uti licuisset! Dira, O misera mortalium conditio, ea citius deperire, quæ nobis diutius constare præoptamus! O diem omni lacrimarum fonte plangendam, æternis damnandam tenebris, quæ mundum tanti viri præsentia viduavit! Obiit autem Herbertus episcopus, vir per omnia catholicus, æternam mundo[3] sui nominis suis in operibus memoriam derelinquens; multoque omnium comprovincialium dolore sepultus est in ipsa episcopali ecclesia, quam ipse stabilierat, possessionibusque, libris, et diversi generis ornamentis ditaverat, ante Dominicum altare in sarcophago tanti viri humatione digno. Transiit autem anno ab incarnatione Domini MCIX.; pontificatus autem sui xxix., xi. kalendas Augusti, sub rege Henrico primo, præsidente Romanæ ecclesiæ domino papa Gelasio, regnante Domino nostro Jesu Christo, cui cum Patre et Spiritu Sancto honor sit et gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Iste Herbertus apud Thefordiam monachos Cluniacenses instituit. Unde licet quidam Symoniæ culpam ei imponant, quia a rege Willelmo episcopatum per adulationem et pecuniam adquisivit, quia tunc temporis reges sine omni electione pro libitu suo conferebant episcopatus, licet injuste; mihi tamen videtur, quod f. 267 b. excusatur per apostolum dicentem, *Redimentes tempus quoniam dies mali sunt*,[4] et per decretalem qui dicit, quod licitum est clerico jus ecclesiæ suæ de manu laici emere, si aliter haberi non possit. Verumtamen vir prudens in omnibus tandem sentiens conscientiam suam aliquantulum læsam, Romam profectus, annulum et baculum resignans, et culpam suam confitens, indulgentiam et restitutionem bonis actibus exigentibus a

[1] Id. omits *id . . . fluminis.*
[2] Id. *stabilivit.*
[3] Id. omits *mundo.*
[4] Ephes. v. 16.

domino papa meruit. Vacante episcopatu Norwyci annis tribus post mortem ejus, successit ei

29. Eborard. A.D. 1121.

29. Eborardus, archidiaconus Salisbiriæ, qui consecratus est a Radulfo archiepiscopo. Hic decessit apud Fontanum anno pontificatus sui xxix., iiii. idus Octobris, anno gratiæ MCL., sub rege Stephano.

The archdeaconries and rural deaneries of the diocese of Norwich.

Et nota quod episcopatus Norwycensis quatuor habet archidiaconatus et xlv. decanatus.

Archidiaconatus Norwycensis habet xii. decanatus.

Norwycum vel Taverham.	Tostes.
Blafeud.	Brisele.
Ingwrthe.	Brekles.
Sparham.	Lenniam.
Holt.	Teford.
Walsingham.	Fleg.

Archidiaconatus Norfolchiensis habet xii. decanatus.

Reppes.	Bokelund.
Humilierd.	Kenewiche.
Depwade.	Fincham.
Waxtonesham.	Hetham.
Brok.	Dunham.
Redenhale.	Hengham.

Archidiaconatus Suffolchiensis habet xiii. decanatus.

Ludingland.	Bosemere.
Wayneford.	Carleford.
Hoxene.	Coleneyse.
Donewyche.	Gipewich.
Plumstede.	Samford.
Lose.	Cleydone.
Wileford.	

Archidiaconatus Subirensis habet viii. decanatus.

Fordham.	Subire.
Tinghoge.	Blakeburne.
Stowe.	Hertesmere.
Tedwardestre.	Clare.

Habet etiam

The chief abbeys

Episcopatus Norwycensis plura cœnobia religiosorum;

sed præcipua sunt abbatia Sancti Eadmundi, abbatia Sancti Benedicti de monachis, et prioratus de Buttele, et prioratus Sanctæ Trinitatis, et etiam Sancti Petri de Gypewyco de canonicis. Habet etiam plures domus de monialibus et plures de ordine Præmonasterii, et plures de ordine de Simplimgham, et plures prioratus de ordine Cluniacensi, et abbatiam de Sibetune de ordine Cisterciensium. in the diocese.

Willelmus, dictus Turbe, Eborardo successit, anno gratiæ MCL. Hic fuit genere Normannus, ab adolescentia monachus Norwyci, deinde prior ejusdem loci, deinde ab eodem conventu electus in episcopum, et consecratus a Theobaldo Cantuariensi archiepiscopo. Hujus tempore combusta fuit Norwycensis ecclesia. Hic anno pontificatus sui xxv. obiit, xvi. kalendas Februarii, et sepultus est in ecclesia sua Norwycensi. Huic successit 30. W. de Turbe. A.D. 1146.

Johannes primus qui dicebatur Johannes de Oxonia, anno gratiæ MCLXXX. Hic fuit decanus Salesbiriensis. Hic consummavit ecclesiam ab Herberto inceptam et infirmariam ædificavit, et multa bona monachis fecit. Hic etiam ecclesiam Sanctæ Trinitatis de Gybewyco et officinas ejusdem incendio consumptas reædificavit, et ecclesiam consecravit ibidem. Hic anno pontificatus sui xxvi. decessit, scilicet iiii. nonas Junii, et sepultus est ante magnum altare cum prædictis, scilicet Herberto et Wilelmo anno Domini MCC. et regis Johannis anno secundo. Cui successit f. 268. 31. John of Oxford. A.D. 1175.

Johannes de Gray, clericus et justitiarius domini regis Johannis, anno gratiæ MCCI., et anno regis i. Hic fecit aulam et totam choream ædificiorum apud Geywude. Hic postulatus fuit in archiepiscopum Cantuariensem; sed postulatione ejus cassata apud curiam Romanam, electus et consecratus est ibidem consensu domini papæ Stephanus de Langedune in archiepiscopum Cantuariensem. Hic anno pontificatus sui xiiii. transiit, xv. kalendas Novembris, et sepultus 32. John Grey. A.D. 1200.

est apud Norwycum; et vacavit sedes vii. annis. Cui tandem successit

33. Pandulph. A.D. 1222. Pandulfus, domini papæ legatus, qui post electionem Romam reversus consecratus [est] a domino papa Honorio anno Domini MCCXXII., et regis Henrici III. vi. Hic archam cum reliquiis monachis dedit. Hic anno pontificatus sui v. transiit, scilicet xvi. kalendas Octobris, et sepultus est apud Norwycum in matrici ecclesia. Cui successit

34. T. de Blumvile. A.D. 1226. Thomas de Blumvile, [et][1] a Stephano Cantuariensi archiepiscopo consecratur, anno Domini MCCXXVI., et regis Henrici III. xi. Hic anno pontificatus sui x. transiit, xvi. kalendas Septembris, et vacavit sedes iii. annis. Cui tandem successit

35. W. de Ragele. A.D. 1239. Willelmus de Ragele, anno Domini MCCXXXIX., et regis Henrici III. xxiii.; et anno pontificatus sui tertio postulatus est ad episcopatum Wintoniensem, et anno sequenti confirmatus et consecratus; et anno Domini MCCL. obiit apud Turonas, kalendis Septembris. Cui successit in Norwyco

36. W. de Suthfeld. A.D. 1243. Magister Walterus de Suthfeld, regens in decretis apud Parisius, anno Domini MCCXLIII. electus, et anno sequenti consecratus est. Hic fecit hospitale Sancti Ægidii in Norwyco, et possessionibus ditavit. Hic etiam fecit novam capellam beatæ Mariæ in cathedrali ecclesia Norwycensi, ubi postea sepultus est anno pontificatus sui xiii., xv. kalendas Junii, anno regis Henrici III. xli., qui etiam locus meritis ejus usque in hodiernum diem miraculis choruscat.

37. S. de Wauton. A.D. 1257. Symon de Wautone, domini regis Henrici clericus et justitiarius, ei successit, anno Domini MCCLVIII., qui eodem anno, vi. idus Martii, in episcopum est consecratus a Bonefacio, archiepiscopo Cantuariensi. Hic viii. anno pontificatus sui transiit, iiii. nonas Januarii,

---

[1] *et* has been erased in the MS.

et sepultus est in capella prædicta quam ædificavit Walterus episcopus. Cui successit

Rogerus de Skerninge, prior ecclesiæ ejusdem et monachus, anno Domini MCCLXV., et regis Henrici III. xlix., et anno sequenti consecratus est ab archiepiscopo. Tempore hujus combusta est ecclesia Norwycia civibus Norwyci, anno ultimo regis Henrici III. Hic anno pontificatus sui xii., scilicet die Sancti Vincentii Martyris, transiit, anno regis Edwardi v. Cui successit 38. R. de Skerninge. A.D. 1266. f. 268 b.

Magister Willelmus de Middletune, archidiaconus Cantuariensis, qui anno Domini MCCLXXVIII., Dominica post Ascensionem, consecratus est ab archiepiscopo Cantuariensi, Roberto de Kilwardby; et prima Dominica adventus Domini sequentis intronizatus, quo die ecclesiam Norwyci nunquam ante dedicatam dedicavit, præsente rege Eadwardo, et episcopis et magnatibus plurimis, anno regis Eadwardi v. Hic anno pontificatus sui xi., ultimo die mensis Augusti, transiit, et sepultus est in capella Walteri episcopi ad caput ejusdem. Cui successit 38. W. de Middelton. A.D. 1278.

Magister Radulfus de Walpol, archidiaconus Elyensis, die Sancti Martini electus et in medio quadragesimæ consecratus apud Cantuariam, anno Domini MCCLXXXVIII., et regis Eadwardi xv.[1] qui anno pontificatus sui undecimo translatus [est] ad episcopatum Eliensem a Bonefacio papa octavo, qui stetit per duos annos et plus usque ad diem Sancti Cuthberti; et discessit xiii. anno primæ consecrationis suæ, eodem die quo consecratus fuit; et sepultus est in ecclesia Elyensi. Cui successit 39. R. de Walpole. A.D. 1289.

Johannes, prior Eliensis, ex dono Bonefacii prædicti, eodem anno quo prædictus Radulphus translatus fuit ad ecclesiam Eliensem, in crastino Sanctæ Trinitatis, anno Domini MCC. nonagesimo nono, et fuit consecratus a domino Roberto de Wilchelse, archiepiscopo Can- 40. John Salmon. A.D. 1299.

---

[1] The rest of the account of the bishops of Norwich is in a later hand.

tuariæ, anno regis Eadwardi xxvi. Hic procuravit confirmationem de primis fructibus a domino papa Clemente.

f. 269 a.

ELYENSIS EPISCOPATUS.

The bishoprick of Ely founded. A.D. 1109.

Anno Domini MCIX. Henricus I. rex, filius Willelmi Conquestoris, consilio venerabilis patris Anselmi Cantuariensis archiepiscopi, simul et auctoritate summi pontificis Urbani secundi, apud Ely constituit episcopatum, ubi prius fuerunt abbates; ut esset in auxilium Lincolniensi episcopo, quia parochia ejus maxima fuit, nec ab uno bene ordinari potuit; unde comitatus Cantebrigiæ, quantum ad spiritualitatem eidem concessus est. In recompensione cujus rex dedit villam Elyensem, Pallinges vocatam, episcopis Lincolniensibus. Præficitur autem

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 293.

1. Herveus. A.D. 1109. Herveus, qui erat ante Bangornensis episcopus, vir bene religiosus; et quia Wallensibus vicinis suis concordare non potuit, episcopatum Bangornensem dimisit, et accedens ad Elyensem ecclesiam, eam multis possessionibus dilatatam invenit, eam ornamentis pretiosis decoratam ampliavit. Cui successit

2. Nigellus. A.D. 1133. Nigellus, secundus episcopus Elyensis, a rege Henrico institutus.

3. A.D. 1174. Galfridus Ridel prædicto successit.

4. A.D. 1189. Willelmus de Longo Campo.

5. A.D. 1198. Eustachius, cancellarius regis Ricardi, et custos totius Angliæ, dum rex Ierosolimam visitavit.

6. A.D. 1220. Johannes, abbas de Fontibus.

The archdeaconry and rural deaneries of Ely.

Et memorandum, quod episcopatus Elyensis unum tantum habet archidiaconatum, et archidiaconus x. habet decanos, quia tota jurisdictio pertinet ad archidiaconum. Primus decanus, Ely, secundus Wysebeche, tertius Abbingtune, quartus Wilburgham, quintus Senegeye, sextus Bertune, septimus Brunne, octavus Cantebrige, nonus Cestretune, decimus Knapewelle.

LINCOLNIENSIS EPISCOPATUS. f. 269 b.

Episcopatus Lincolniensis fuit primo apud Leycestriam, deinde apud Dorecestriam, ut infra patebit; modo apud Lincolniam. Episcopatus Lincolniæ viii. habet archidiaconatus, exceptis Elyensi et archidiaconatu Sancti Albani, qui ambo fuerunt de Lincolniensi episcopatu. Primus archidiaconus est Lincolniæ, et habet xxiii. decanos, scilicet primus Yerdeburge. 2. Walecrost. 3. Lutelle. 4. Luburge cum præbenda de Luda. 5. Grimesby. 6. Kalswach. 7. Candeleshon. 8. Bolingbrok. 9. Wracgho. 10. Geutre. 11. Horncastre. 12. Graphoe. 13. Lunedone. 14. Graham. 15. Belteslave. 16. Avelunde. 17. Lafford. 18. Nesse. 19. Langho. 20. Bobi. 21. Civitas Lincolniæ. 22. Hoylande. 23. Stanforde.

The bishoprick of Lincoln. The archdeaconries and rural deaneries. Archdeaconry of Lincoln.

Secundus archidiaconatus est Leycestriæ, et habet vii. decanos. Primus Sparkenovere. 2. Ackele. 3. Gosetune. 4. Kramelund. 5. Leycestria. 6. Guthlakestan. 7. Geutre.

Archdeaconry of Leicester.

Tertius archidiaconatus est Stowe, et habet iiij. decanos, videlicet Aslakhove, Manlacke, Coringham, Laurie.

Archdeaconry of Stowe.

Quartus archidiaconatus est Bukingham, et habet xij. decanos. Primus est Bukingham. Secundus Neuport Paniel. 3. Wendovere. 4. Burnham. 5. Wodtesdowne. 6. Wychescumbe. 7. Muresle.

Archdeaconry of Buckingham.

Quintus est archidiaconatus Huntedonensis, et habet ix. decanos, scilicet

Jakele.	Sancti Yvonis.	Hithe.
Huntedone.	Leghtunestan.	Berhamsted.
Sancti Neoti.	Baudach.	Hereford.

Archdeaconry of Huntingdon.

Sextus archidiaconatus est Norhamton, et habet xii. decanos, quorum primus est

Norhamtone.	Roteland Australis.
Prestune.	Rowelle.
Davindre.	Burgo Sancti Petri.

Archdeaconry of Northampton.

Brakele.	Undelif.
Geytingtune.	Hecham.
Roteland Borealis.	Multone.

Archdeaconry of Oxford. Septimus archidiaconatus est Oxonia, qui habet ix. decanos. Primus est Oswne. 2. Stantwne. 3. Henelee. 4. Wudestoke. 5. Northwne. 6. Ministre. 7. Dadingtun. 8. Oxonia. 9. Aduuerle.

Archdeaconry of Bedford. Octavus archidiaconatus est Bedeford, qui habet v. decanos, scilicet Bedeford, Dunstapel, Flicte, Etwne, qui alio nomine dicitur Clopham, Sepford.

Archdeaconry of S. Alban's. Nonus est archidiaconatus Sancti Albani, &c.

Bishops at Leicester and Dorchester. Hæc sunt nomina episcoporum qui sederunt apud Leycestriam, quæ sic nominantur a flumine Lega, quod ibi transit et etiam apud Dorecestriam.

William of Malmesb. De Gestis Pont. pp. 289, 290.

	Apud Leycestriam.	Apud Dorecestriam.
1. A.D. 680.	Cuthwinus.	Ibi post Adth fuit
2.	Wilfridus.	Edelwynus.
3.	Tocta.	Edgarus.
4.	Edbertus.	Kenebertus.
5.	Unwona.	Ailwynus.
6.	Werebertus.	Aldulfus.
7.	Rethunus.	Celwlfus.
8.	Aldredus.	Edulfus.
9.	Celredus.	Brithredus.

Hi duo ultimi, scilicet Celredus et Brithredus, fuerunt tempore regis West Saxonum Elfredi.

10. c. 970. Lewinus Brithredo successit. Hic ambos conjunxit episcopatus, tempore regis Edgari.

11. Alnothus eidem successit, et cæteri sequentes.

12. Ascuynus. Hic consecravit cœnobium Rameseye, quod dux Egelwynus construxerat.

13. Alfelmus.

14. Ednodus.

15. Edricus.

16. Eadnothus.

17. Wlvinus.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 290.

Remigius ex monacho Fiscannensi, ex dono Willelmi Normannorum ducis et conquestoris Angliæ; unde cum primo depositus fuit per Alexandrum papam, tandem intercedente Lanfranco archiepisco, restitutus est. Hic sedem transtulit ad Lincolniam, ibique fundavit ecclesiam, et multis canonicis et divitiis in honorem beatæ Virginis implevit. Hic cœnobium monachorum apud Sanctam Mariam adjunxit de novo et alterum apud Bardeneye ex veteri favore suo innovavit, et cum omnia ad dedicationem Lincolniensis ecclesiæ necessaria præparasset, statim decessit.

18. Remigius. A.D. 1067. The bishoprick removed to Lincoln.

Robertus Bloet ei successit, et dedicationem perfecit. Hic monachos de Stowe fecit moveri, et apud Eyvesham locari jussit. Hic cum xxx. annis in episcopatu vixisset, decessit.

19. R. Bloet. A.D. 1093.

Cœnobia hujus episcopatus hæc sunt. In comitatu Oxefordensi est cœnobium Fredeswytha. In Bedefordensi Sanctus Albanus. In Huntedoniensi Burch, et Ramisseya, et Croyland.

The abbeys in the diocese of Lincoln.

Alexander eidem successit. 20. A.D. 1123.

Robertus. 21. A.D. 1147.

Walterus de Constantiis. 22. A.D. 1183.

Hugo Sanctus. 23. A.D. 1186.

Willelmus de Bleys. 24. A.D. 1203.

Hugo de Welles. 25. A.D. 1209.

Sicestrensis episcopatus.

f. 270 *b*.

Primo apud Australes Saxones, loco qui dicitur Seleseye, a quondam pisce, qui dicitur vitulus marinus, sic dictus, sedit beatus Wlfridus, a sede sua Eboracensi exulatus tempore Cedwallæ, regis Westsaxonum. Iste enim Wlfridus ibidem ædificavit monasterium, et postea reddita pace ad sedem suam Eboracensem regressus est; et vacabat sedes Seleseyensis multis diebus, spectabatque interim pontificatus administratio

Bishops of Selsey. 1. S. Wilfrid. A.D. 681.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 257.

ad Wintoniensem antistem. Postea vero factus est ibi a Nothelmo archiepiscopo episcopus, cujus nomen erat

2. Edbrictus, cui successit

3. Ella. Deinde

4. A.D. 733. Sigelinus. Hic interfuit concilio Cuthberti archiepiscopi Cantuariensis, ut supra patet.

5. A.D. 790. Albrictus eidem successit. Deinde

6. Bosa.

7. Gildhere.

8. Tocta.

9. Phetun.

10. Ethelwlfus.

11. A.D. 909. Bernegus, quem ordinator suus Pleymundus archiepiscopus idoneum fuisse testatur.

12. Kenredus.

13. Cudredus.

14. Elfredus.

15. Eadtelinus.

16. A.D. 980. Etelgarus, primus abbas Wintoniensis, postea archiepiscopus Cantuariensis, ut supra patet.

17. A.D. 988. Ordbrictus.

18. Elmarus.

19. A.D. 1019. Etelrichtus.

20. A.D. 1039. Grimketel, qui ejectus a sede Orientalium Anglorum quam emerat, etiam hanc pecunia emeruit.

21. A.D. 1047. Hecca ei successit.

22. Stigand. A.D. 1070. Stigandus[1]; non ille qui fuit episcopus Wintoniensis et archiepiscopus Cantuariensis, secundum quosdam.

The bishoprick removed to Chichester. Hic Stigandus a Willelmo rege ibi factus episcopus mutavit sedem in Cicestriam, dyocesis suæ majorem civitatem, secundum edictum canonis.

23. A.D. 1087. Willelmus huic successit. Cui postea

---

[1] Agelricus is omitted.

Radulfus. Hic Willelmo Juniori, regi Angliæ, pro 24. A.D. 1091.
Anselmo, cui injuriam fecit viriliter, restitit, et etiam Henrico fratri suo, qui voluit correctionem de presbyteris per totam Angliam per pecuniam facere. Tandem ecclesia sua per constantiam et prudentiam suam bene exaltata, perrexit ad Dominum.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 258.

Abbeys in the diocese.

In ejus dyocesi sunt duo cœnobia de novo fundata, scilicet Sancti Martini de Bello, quod rex Willelmus fundavit in eodem loco ubi bellum fuit, quando Angliam conquisivit; et Sancti Pancratii de Leues, quod auctore Willelmo comite de Warrenne Lanzo quidam Cluniacensis monachus fundavit, ubi postea fuit bellum tempore regis Henrici III., ubi captus fuit.

Sefridus prædicto successit. 25. A.D. 1125.

Hillarius. 26. A.D. 1148.

Johannes. 27. A.D. 1174.

Sefridus. 28. A.D. 1180.

Symon de Welles. 29. A.D. 1204.

f. 271.

Ricardus, decanus Salesbiriæ. 30. A.D. 1214.

Ranulfus, monachus Norwyci et prior. 31. A.D. 1217.

Radulfus de Nova Villa. 32. A.D. 1222.

Wigorniensis episcopatus.

Division of the province of Mercia.

Provincia Merciorum, id est Mediterraneorum Anglorum, v. habet episcopos, quia beatus Theodorus, Archiepiscopus Cantuariensis, Ethelredi regis Merciorum consensu, dyocesim Sexwlfi, qui fuit septimus episcopus Merciorum, ut post[e]a patebit, in v. divisit. Qui, episcopali sede in civitate constituta Leogera, Godwynum ad Lichefeld, Eadwynum ad Lindeseyam, Adath ad Dorocestriam, Bosel ad Wigorniam ordinavit episcopos.

Bishops of Worcester.

1. A.D. 680. Bosel ergo primus fuit Episcopus Wigorniensis. Cui William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 279.
2. A.D. 691. Ofeforus successit. Cui successerunt in ordinem
3. A.D. 692. Edwynus Sanctus; hic peccatorum juvenilium conscius pedes suos compedibus clausit, clavibus in mare jactatis, dicens quod nunquam speraret de venia, nisi vel compedes divinitus solveretur, vel ipsis clavibus reserarentur. Deinde Romam profectus, prospereque inde reversus, cum a Gallia versus Angliam navigaret mox piscis non modicus saltu navem intravit, in cujus jecore prædictæ claves inventæ sunt.

4. A.D. 717. Wilfridus.

5. Milredus.

6. Weremundus.

7. Tilherus.

8. Hetelredus.

9. Denebertus.

10. Eadbertus.

11. Alwynus.

12. Wereferthus.

13. Etelwynus.

14. Wilfertus.

15. Kenewoldus.

16. A.D. 958. Dunstanus.

17. A.D. 690. Oswaldus. Hic expulit clericos et monachos introduxit.

18. . 271 *b*. Aldulfus.

19. A.D. 1002. Wlstanus. Isti tres fuerunt archiepiscopi, ut patet supra.

20. Leofsius.

21. Brichtegus.

22. Lewingus.

23. Aldredus.

24. Wulstan. A.D. 1062. Wlstanus, in sanctitate nostro tempore nominatissimus. Hic prius monachus ejusdem domus, deinde

prior; ad extremum electus est in episcopum. Hic cum quadam nocte coram altare oraret, diabolus in specie viri diu secum luctabatur, et sæpius hoc fecit. Hic ecclesiam Wygorniensem de novo construxit. Habet enim dyocesis Wigorniensis, comitatum Gloucestriæ, Wygorniæ, et medietatem Warwycensis. Ibi est Wychecumbense monasterium, quod Kenulfus rex Merciorum construxit. Est ibi et Teukesbire et Malmesbire. Habet etiam Wygornia abbatias Eveshammensem et Persorensem. Cum autem Wlstanus post multos labores detentus infirmitate transisset, sepultus est in ecclesia sua quam ædificaverat, multis miraculis gloriosus; et successit ei tempore et dono Willelmi I.

Sampson, canonicus Baiocensis, vir litteraturæ non 25. Samson. parvæ, et facundiæ non contemnendæ, liberalis in A.D. 1096. dapibus et monachis innoxius, nisi quod eis Westberiam abstulit, ubi Wlstanus monachos posuerat et privilegio sanctitatis suæ munierat. Ubi idem Sampson episcopus in brevi postea obiit, et pœnam culpæ suæ moriendo luit. Cui successit

Tiulfus ab Henrico rege institutus. Hic similiter 26. Teoulf. fuit canonicus Baiocensis, qui, antecessori non absi- A.D. 1115. milis moribus, sepultus est cum eodem in navi ecclesiæ ante crucem, regnante adhuc rege prædicto. Cui successit

Symon, capellanus reginæ Athelidæ, secundæ uxoris 27. Simon. ejus, ex dono regis Henrici I. A.D. 1125.

Johannes ei successit. 28. A.D. 1151.

Aldredus prædicto successit, capellanus regis Henrici junioris. 29. A.D. 1158.

Rogerus. 30. A.D. 1164.

Baldewynus. 31. A.D. 1180.

Willelmus. 32. A.D. 1186.

Robertus. 33. A.D. 1191.

Henricus. 34. A.D. 1193.

35. A.D. 1200. Malgerus,[1] medicus regis.
36. A.D. 1214. Walterus de Gray.
37. A.D. 1216. Silvester, prior ecclesiæ.
38. A.D. 1218. Willelmus de Bleys.

f. 272.

CESTRENSIS EPISCOPATUS.

Bishops of Mercia. Anno ab Incarnatione Domini DC.LVI., tempore Oswyni regis christianissimi, gens Merciorum conversus est ad fidem, ubi primus fuit episcopus William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 288.

1. A.D. 656. Dumia super Mediterraneos Anglos omnes.

2. Celathus ei successit ; ambo Scotti.

3. Trumherus ei successit sub rege Wlfero. Iste fuit Anglus ; cui successit in episcopatu

4. Laruman. De istis non invenitur certus locus sedis.

5. Chad removes the bishoprick to Lichfield. Cedda prædictis successit, cujus fuit sedes apud Lichefeld, et sequentium longo tempore; cui

A.D. 669. Wlfridus ejus diaconus successit, a Theodoro archiepiscopo institutus; cui successit

6.
7. A.D. 674. Sexulfus. Hi quinque fuerunt Angli. Tempore istius, ut supradictum est, præsulatus ejus divisus est in v. parochias a Theodoro archiepiscopo, concedente et procurante Ethelredo rege Merciorum.

8. Hedda eidem successit apud Lichefeud, et Wilfridus apud Leycestriam. Sed Wilfrido vi. hostilitatis ejecto, Hedda ambas tenuit.

9. Aldwynus prædicto successit et ambas parochias tenuit quo defuncto tres facti sunt episcopi in illa dyocesi cum effectu, quorum primus fuit

10. Witta apud Lechefeud; Tocta apud Leycestriam; Adath apud Dorecestriam. Post Vittam successit

---

[1] John de Constantiis is omitted.

Hemelus. 11.
Cuthfridus. 12.
Bertinus. 13.
Igebertus. 14.
Aldulfus, qui tempore Offæ regis accepit pallium. 15.
Herwynus prædicto successit; cui 16.
Herkenewaldus. 17.
Humbertus. f. 272 b. 18.
Kineberdus. 19.
Tumbrichtus, Hic fuit tempore Burchredi regis Merciorum. 20.
Elle ei successit, tempore regis Etelstani; cui 21.
Algarus. 22.
Kinsius. 23.
Wlsius. 24.
Elfegus. 25.
Godwynus. 26.
Lefgarus. 27.
Brithmarus. 28.
Wlsius. 29.
Leuwinus. 30.

Petrus. Hic transtulit sedem apud Cestriam, tempore regis Willelmi primi, secundum edictum canonis, ubi fuit ex antiquo monasterium sanctimonialium, nunc autem per Hugonem Cestrensem comitem monachis repletum; sed Petrus episcopus constituit sedem in ecclesia Sancti Petri, institutis canonicis. Cui 31. A.D. 1075. Peter removes the bishoprick to Chester.

Robertus successit, qui iterum transtulit sedem, scilicet apud Coventre, ubi habetur brachium Sancti Augustini magni, quod Edelnodus archiepiscopus a Roma rediens, apud Papiam emit centum talentis argenti et talento auri. Ibi jacet prædictus Robertus episcopus, cui successit alius 32. A.D. 1086. Robert removes the bishoprick to Coventry. A.D. 1102.

Robertus. 33. A.D. 1121.
Rogerus. 34. A.D. 1129.
Walterus. 35. A.D. 1149.

36. A.D. 1161. Ricardus.

37. A.D. 1183. Gyrardus.

38. A.D. 1188. Hugo.

39. A.D. 1198. Galfridus de Muscham.

40. A.D. 1214. Willelmus de Cornille.

41. A.D. 1224. Magister Alexander.

The archdeaconries and rural deaneries of the diocese of Chester.

Et nota quod episcopatus Cestrensis habet v. archidiaconatus, scilicet archidiaconatum Cestriæ, archidiaconatum Staffordiæ, archidiaconatum Salopabiriæ, archidiaconatum de Dereby, et archidiaconatum Coventreensem. Et archidiaconatus Cestrensis habet ix. decanatus; scilicet Wiche Maubane, Medii Wycii, Maclesfeld, Weringtone, Mamecestre, Cestre, Wirhale, Frodesham, Brexle. Stafford habet vij. decanatus; scilicet Stafforde, Lapellis, Treshulle, De Novo Castro, Alvetune, Tamwrthune, Totebire. Archidiaconatus Salopebiriensis, habet duos decanatus; scilicet Salopebiriam et Neuburgum. Derebiensis habet vj. decanatus; scilicet Dereby, Rependone, Castellarum, De Alto Pecco, Esseburne, Stamedale. Archidiaconatus Coventreensis habet iiii. decanatus; Coventre, Stanle, Ardene, Merewne.

f. 273.

HERFORDENSIS EPISCOPATUS.

Bishops of Hereford.

In Herefordensi civitate, Transsabrinam versus Walliam, a principio hi fuerunt episcopi. Primus

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 285.

1. A.D. 676. Putta.

2. A.D. 688. Tirchetel.

3. A.D. 710. Torthere.

4. Walstochus.

5. Cuthbertus, postea Cantuariensis archiepiscopus.

6. Podda ei successit; et cæteri in ordine.

7. Etta.

8. Cedda.

9. Albertus.

Esnedus. 10.
Celmundus. 11.
Utel. 12.
Wlfardus. 13.
Benna. 14.
Aedulfus. 15.
Cudulfus. 16.
Mutel. 17.
Deorlaws. 18.
Kenemundus. 19.
Edgarus. 20.
Tidhelmus. 21.
Wlfhelmus. 22.
Alfricus. 23.
Edulfus. 24.
Atelstanus. 25. A.D. 1012.

Leovegarus. Hunc tempore regis Eadwardi Grifinus rex Wallensium, urbe cremata, expulit, et sede et vita privavit. 26. Leovegar. A.D. 1056.

Walterus ei successit, qui a Nicholao papa Romæ sacratus, præfuit usque ad v. annum Willelmi I. regis. Hic infamia cujusdam mulieris statum suum multum denigravit; cui successit 27. Walter. A.D. 1060.

Robertus, Loteringus genere; qui ibi ecclesiam novam ædificavit. Hic in omnibus artibus liberalibus peritissimus fuit. Hic compilavit quædam chronica optima. Hic etiam familiarissimus fuit beato Wlstano, cui beatus Wlstanus capam suam legavit, et per visionem de obitu suo certificavit, quem ipsemet episcopus devotissime sepelivit, et infra dimidium annum postea transivit. Cui f. 273 b. 28. Robert of Lorraine. A.D. 1079.

Girardus successit, qui postea fuit Eboracensis archiepiscopus; et successit ei in episcopatu 29. Gerard. A.D. 1096.

Reynelmus, reginæ cancellarius, quem rex baculo et annulo investivit, arbitrans se legitime fecisse; sed archiepiscopo eum benedicere recusante, ultro retulit 30. Reynelm. A.D. 1107

baculum et annulum regi. Unde rex commotus[1] a curia expulsus est; sed eo patienter ferente et regis ira transeunte postea legitime consecratus est, et post paucos annos discessit.

31. Geoffrey de Diva. A.D. 1115. Tanfredus ei successit, cognomento de Diva, non plus v. annis, vulgarissimo jam per ora hominum infortunio, ut non diu quisquam episcopus apud Hereford superesit. Cui

32. Richard de Capella. A.D. 1120. Ricardus successit, quidam clericus regis, de sigillo ab eodem rege Henrico primo institutos. Hic non multis annis vixit. Cui

33. Robert de Betun. A.D. 1131. Robertus, prior canonicorum de Lantonia, successit, vir prudens et modestus.

The relicks of S. Ethelbert. In illa ecclesia sunt reliquiæ Egelberti, regis et martyris apud Orientales Anglos nati, quem rex Offa occidit injuste.

The abbeys in the diocese. In episcopatu illo sunt duo cœnobia, scilicet Saloberbira et Weneloth.

34. A.D. 1148. Gilbertus.

35. A.D. 1163. Robertus.

36. A.D. 1174. Robertus.

37. A.D. 1186. Willelmus de Ver.

38. A.D. 1200. Egidius de Brawse.

39. A.D. 1216. Hugo, decanus ecclesiæ.

40. A.D. 1219. Hugo Foliot.

Archiepiscopi Eboracenses.

f. 274.

The bishops of York. 1. S. Paulinus. A.D. 627. Paulinus primus fuit episcopus Eboracensis a Justo archiepiscopo ordinatus, super totam provinciam Northanhumbrorum, scilicet Deyram et Berniciam, ubi nunc est archiepiscopus Eboracensis, et super reliquam partem Northanhumbriæ, ubi nunc est episcopatus Lindisfarnensis sive Dumholmiæ, et novus episcopatus de Kaerleil, et ab Honorio pallium accepit. Hic

[1] Sic, for *rege commoto*.

regem Edwinum cum tota gente sua ad fidem convertit in Eboraco, episcopali sede accepta. Hic, rege interfecto et Northanhumbria turbata, Cantiam navigio rediit; atque ab Honorio archiepiscopo et rege Cantiæ Edbaldo honorifice susceptus, eorum invitatione præsulatum Rofensis ecclesiæ, mortuo Romano, suscepit; in qua moriens pallium quod ab Honorio papa susce-
William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 259. perat reliquit. Cui successerunt in totam provinciam Northanhumbriæ Scotti, scilicet Aydanus; deinde Finanus, postea Colemannus; sed isti non habuerunt sedem apud Eboracum nec pallium; sed in Lindesfarnensi insula detulerunt, ut postea patebit, cum de Dunholmensibus episcopis tractabimus. Post istos

Wlfridus successit, consensu Alfridi regis filii Oswini. 2.
Hic natione fuit Northanhumbrensis, ut patet in Gestis S. Wilfrid. A.D. 664.
Pontificum, quo ultra mare causa consecrationis moram trahente, ab Oswyno rege contra regulas juris.

Cedda, quidam vir sanctus et monachus super totam 3.
patriam, institutus est; sed ipso post tres annos ab Cadda. A.D. 664.
archiepiscopo Theodoro ex præcepto papæ deposito, et ad monasterium suum revertente, Wilfridus cum effectu f. 274 b.
iterum episcopus constituitur. Hic similiter fuit mona- Wilfrid restored. A.D. 667.
chus, ut in prædictis Gestis habetur, apud Ripis in patria sua. Hic etiam fuit sanctissimus ita ut mortuos legitur resuscitasse, et ejus consilio legitur Sancta Etheldreda regina permansisse in virginitate. Hic etiam multas tribulationes et persecutiones in vita sua passus est. Nam per invidiam accusatus apud archiepiscopum Theodorum, ab eo iterum et rege Egfrido expulsus est ab archiepiscopatu, et episcopatus divisus in tres; sine ejus consensu constituto pro eo in Eboraco

Bosa; et in Augustaldo Eata. Defunctoque Eata, 4.
Johannes ordinatur pro eo ibidem, quorum numero Bosa. A.D. 678.
post tres anno abscessionis Wlfridi duos addidit antistites, scilicet Eata ad Lindisfarnensem, et Truyne ad provinciam Pictorum, tempore Alfridi regis. Iterum post longum exilium Wlfridus in totum episcopatum

receptus est, expulsis Johanne de Augustaldo et Bosa de Eboraco; sed alii permanserunt. Post annos v. expulso iterum Wlfredo, illi sedibus suis restituti sunt per Alfridum. Defuncto vero Alfrido rege, Wlfridus in concordiam receptus sedem apud Haugustaldum habuit,

5. John of Beverley. A.D. 705. Johanne in Eboraco migrante, quia jam Bosa defunctus erat. Iste Johannes apud Beverley jacet et sanctus vocatur; quo defuncto, successit

Bishops of York. Wlfridus.

6. Iste Wlfridus fuit presbyter prædicti Johannis, quo defuncto, successit

7. Egelbertus, frater Egberti regis. Hic sua industria et fratris potentia, sedem illam in nobilem statum reformavit. Nam hic pallium, sicut Paulinus prædecessor ejus habuit, impetravit, et nomen archiepiscopi. Nam omnes alii post Paulinum simplici nomine contenti erant usque ad tempus ejus. Hic post xxxvi. annos episcopatus sepultus est in una porticu apud Eboracum juxta fratrem suum. Cui successit

8. Enbaldus, vir industris. Deinde

9. Wlsius.

10. Wigmundus.

11. Wlferus.

Bishops of Hexham. et apud Augustaldum Wlfridus magnus, qui locum illum a beata Etheldreda regina pro aliis possessionibus commutavit, et idem sibi ædificium lapideum, quale in tempore illo nunquam citra Alpes est visum, ædificavit. Primus ergo

1. S. Wilfrid. Wlfridus magnus fuit, ut dictum est, Augustaldensis episcopus; sed eo, ut dictum est, violenter ejecto, fuerunt ibi isti episcopi:

2. Eata.

3. Tuthbertus.

4. Johannes, qui apud Eboracum recessit, Wlfrido ab exilio revertente, ut dictum est; tandem Wlfrido mortuo anno ætatis sua lxxvj., et pontificatus xlvj., corpus ejus in Ripensi cœnobio sepultum est, quo cœnobio postea destructo

Eboracensis.

Etelbaldus. 12.
Rodewaldus. 13.
Wlstanus. 14.

Hic tempore regis Eadmundi, fratris Atelstani, incarceratus erat, quia favebat Danis contra regem dimicantibus, sed postea rex ignoscebat ei. Cui successit

Oskitellus, temporibus Edredi et Edwyni et Edgari regum. 15.

Oswaldus prædicto successit. Hic fuit nepos Odonis archiepiscopi Cantuariensis, et monachus apud Floriacum in Gallia, deinde episcopus Wygorniensis. Tandem 16 Oswald. A.D. 972.

Augustaldensis.

Canteam delatum, inter præcipuos habetur et inter primicerios. Cui successit

Atta, vir prudens et sanctus, ut testatur Beda. 5.

Frethebertus. 6.
Almundus. 7.
Tilbertus 8.
Atelbertus, post quem tres tantum fuerunt. 9.
Herdredus. 10.
Enbertus. 11.
Tidfertus. 12.

Deinde patria destructa per Danos, cessabat episcopatus, et Augustaldia deinde facta est archiepiscopi Eboracensis. f. 275.

consilio Dunstani, archiepiscopi Cantuariensis, archiepiscopus Eboracensis effectus est; nec tamen permissus est sedi Wygorniensi renunciare ne monachorum recens habitatio altoris sui destitueretur fomento. Hic sanctus homo fuit; mortuusque sepultus est in ecclesia Sanctæ Mariæ apud Wygorniam, et xii. anno post, signis divinitus ostensis, translatus est, cui successit

Aldulfus in utraque sede ex abbate Burgensi; sanctus vir et reverendus. Ipsi pro sanctitate ignoscitur, quod contra regulas canonum duas sedes tenuerit, quia scilicet hoc non pro ambitione sed necessitate fecerit. Hic jacet Wygorniæ; cui 17. Aldulf. A.D. 993.

Wlstanus successit in utraque sede, sicut priores. 18. Wlstan. A.D. 1002.

Alfricus Wlstano successit in sede Eboracensi, sed in Wygorniensi successit Lefsius, ut patet supra. Iste 19. Aelfric. A.D. 1023.

Alfricus tempore Kanuti et Hardeknuti fuit. Cui successit

20. Kinsius. A.D. 1051. Kinsius; et illi

21. Aeldred. A.D. 1061. Eldredus. Hic fuit monachus Wygorniensis, deinde episcopus ejusdem; unde simplicitati regis Eadwardi Confessoris illudens, moremque antecessorum magis pecunia quam ratione allegans, archiepiscopatum Eboracensem, non intermissa priori sede, successit. Sed postea per præceptum apostolicum Wygorniensem resignavit ad opus Wlstani, postea Sancti, et pallium a domino papa accipiens ad Eboracensem sedem se tenuit. Iste Eldredus consecrationem regis Willelmi primi perfecit, rege nolente a Stigando archiepiscopo Cantuariensi sacramentum benedictionis suscipere. Aldredo tandem defuncto, apud Eboracum sepultus est. Hic fundavit ecclesiam Sancti Petri de Gloucestria. Huic successit anno gratiæ M^oLXX.

22. Thomas. A.D. 1070. Tolhias, canonicus Baiocensis, a Willelmo rege institutus. Hic Henricum primum coronavit in regem pontificatus sui anno xxx.

23. Gerard. A.D. 1100. Gerardus, nepos Willelmi episcopi Wintoniensis. Hic fecit professionem et obedientiam Anselmo archiepiscopo.

24. Thomas. A.D. 1109. Thomas. Hic fuit filius Sampsonis Wygorniensis episcopi. Hic xiiii. annis præfuit.

25. Thurstan. A.D. 1119. Turstanus. Hic diu contra Cantuariensem archiepiscopum contendens, tandem a papa, invito rege Henrico et archiepiscopo, consecratus est. Hic abrenuncians episcopatui, factus est monachus apud Pumfreyt.

26. A.D. 1144. Willelmus.

27. A.D. 1147. Henricus.

28. A.D. 1154. Rogerus.

29. A.D. 1191. Galfridus.

30. A.D. 1216. Walterus de Gray.

Archiepiscopatus Eboracensis v. habet archidiaconatus. Primus est archidiaconatus Eboracensis, qui v. habet decanatus; scilicet Eboracum, Ponfreyt, Danekastre, Cravene, et Anesty. Secundus archidiaconatus est Estridinge, qui similiter v. habet decanatus; scilicet Herehil, Holdernesse, Dikeringe, Beverlacum, Bugros. Tertius archidiaconatus est Richemund, qui habet v. decanatus; scilicet de Ponte Burgi, Chateritz cum præbendis Richemund, Copeland, et Kenedale vel Lancastre idem. Quartus archidiaconatus est Cliveland, qui habet v. decanatus; scilicet Bulemere, Rydale, Alvertuneschire, Clivelande, Wytebystrande. Quintus est archidiaconatus de Notingham, qui habet iiij. decanatus; scilicet Notingham, Ratford, Bingham, Neuwerk. f. 275 b. The archdeaconries and rural deaneries of the diocese of York.

DUNHOLMENSIS EPISCOPATUS. f. 276.

William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 275. Bishops of Lindisfarne.

Ex omnibus episcopatibus supradictis divisis in Northumbria ab episcopatu Eboracensi, solus Lindefarnensis, qui modo Dunholmensis dicitur, remanet, cæteris vel conjunctis cum Eboracensi vel adnihilatis. Lindisfarne est insula exigua, quæ nunc a provincialibus Haligalwand vocatur, in qua primus episcopus fuit.

Aldanus Sanctus, a Scottis episcopus missus ac ordinatus, qui provinciis, quibus regnavit Oswardus rex, verbum fidei prædicavit, et ipso rege concedente in prædicta insula sedem episcopalem accepit, spreta civitate Eboracensi, licet super utramque præsideret. Quo de hac vita sublato, 1. S. Aidan. A.D. 634.

Finanus gradum episcopatus a Scotis missus ac ordinatus accepit. Quo defuncto, 2. Finan. A.D. 651.

Colemannus in episcopatus successit, et ipse a Scotia missus, quo episcopatum dimisso ac patriam reverso, substitutus est quidam ei 3. Colman. A.D. 662.

Tudda nomine, qui et ipse a Scottis præsul ordinatus est, et pontificatum suscepit; quo de hoc mundo rapto, successit ei in solam Lindisfarnensem 4. Tudda. A.D. 664.

5. A.D. 678. Eata, vir bonus; Cedda ad Eboracensem et Wlfrido ad Augustaldensem ecclesiam ordinatis, ut supra.

6. A.D. 685. Cuthbertus Sanctus prædicto successit, qui adhuc ut dicitur incorruptus jacet apud Dumholmum, ubi prius sepultus fuit, licet postea ablatus, ut infra patebit.

7. A.D. 688. Edbertus ei successit, vir sanctus, qui meruit sepeliri in sarchofago, quo antecessor ejus Cuthbertus xi. annis requievit, et sanctissimi corporis sui tactu consecravit. Huic successerunt

8. Hedelwoldus.

9. Kenewlfus.

10. A.D. 780. Ingebaldus. Hujus tempore depopulati sunt Dani insulam, ut nec sacrosanctis parcerent altaribus. Tunc quidam rapientes corpus Sancti Cuthberti, apud Hunbenford juxta amnem Tweda deposuerunt illud, ubi jacuit multis annis; miraculis ibidem claruit. Prædicto Ingebaldo successerunt isti,

Bishops of Chester-le-Street.

11. Etbertus.

12. Ardulfus.

13. Cuthhardus.

14. Mildredus.

15. Wythredus.

16. Uthredus.

17. Sexhelmus.

18. Aldredus.

19. Alsius.

20. Aldhunus.

Bishops of Durham.

21. A.D. 1021. Eadmundus. Iste Eadmundus mirabiliter electus erat. Nam clericis sedentibus, et ut moris est de electione tractantibus, venit Eadmundus, qui ludendo dicens, "Me accipite et episcopum facite," qui omnes quasi divinitus verbum prolatum rapuerunt, et ipsum prius monachum, deinde episcopum, ab Ethelredo rege tunc regnante sibi postulaverunt, quod et obtinuerunt. Ejus tempore corpus Sancti Cuthberti Dunholmiæ relatum est ab Hubenford, et in ecclesia honorifice

collocatum. Dunholmium est collis ab ima vallis planitie paulatim et molli clivo turgens in cumulum, in cujus summitate est castellum, ad radices montis aqua piscosa circumdatum. Prædicto successerunt

Edredus. 22.

Egelwynus. 23.

Agelricus. 24.

Walkerus. Hic sub rege Willelmo accusatus quod f. 276 b. turbasset pacem regiam, exilio apud Westmonasterium 25. A.D. 1071 deportatus est, ibi quantum vixit, voluntaria inedia et lacrimis peccata sua deplorans. Huic successit

Willelmus ex abbate Sancti Karilefi. Hic mona- 26. chos Dunhelmo posuit, tempore Willelmi junioris. Hic William. A.D. 1080. regem Willelmum contra Anselmum, Cantuariensem archiepiscopum, multum excitavit. Hic hoc privilegium priori Dunhelmensi concessit, ut in toto episcopatu decanus et vicedominus haberetur; quod postea successoribus pœnituit.

Ranulfus Willelmo successit. Hic fuit regis Willelmi 27. capellanus, et ideo nimis studuit regiis placere volun- Ralph Flambard. tatibus; sed postea in ædificandis monachorum ædificiis A.D. 1099. et translatione Sancti Cuthberti corporis, gloriam nomini suo cumulavit. Inventumque est corpus beati Cuthberti in translatione sua integrum; omnes quoque vestes recenti splendore nitentes, et calix super pectus cujus superior pars aurea, inferior onichina. Caput Oswaldi regis et martyris inter brachia ejus inventum est; juxta eum ossa Sanctorum Bedæ et regis Celwlfi, qui apud Lindisfarnum monachus et sanctus fuerat, in singulis factis lineis reperta sunt. Ubi illud miraculum contigit, quod, maxima pluvia inundante ut omnes intrarent ecclesiam, monachis foris stantibus revestitis, nullam in vestimentis suis senserunt madefactionem. Prædicto Ranulfo apud monachos sepulto,

Galfridus successit. Hic fuit cancellarius regis Hen- 28. Geoffrey. rici I., et suscepit episcopatum anno ejusdem regis A.D. 1133. xxxiii.

29. A.D. 1143. Willelmus.

30. A.D. 1153. Hugo de Pusat.

31. A.D. 1197. Philippus Pictavensis.

32. A.D. 1217. Ricardus de Marisco.

33. A.D. 1228. Ricardus quondam episcopus Sarum.

The arch-deaconries and rural deaneries of Durham. Episcopatus Dunolmiæ duos habet archidiaconatus, scilicet archidiaconatus Dunholmiæ, qui habet ii. decanatus, scilicet Dunolmiæ et Derelington; secundus archidiaconatus Norhumberland, qui habet ii. decanatus, scilicet Novum Castrum et Ultra Rochet.

f. 277.

KARLEOLENSIS EPISCOPATUS.

Bishops of Candida Casa. In terra Pictorum apud Candidam Casam, quæ nunc Witerna vocatur,[1] erat quondam episcopatus. Est autem Candida Casa locus in extremis Angliæ juxta Scotiam, ubi beatus confessor Nimia requiescit, natione Brito, qui primus ibidem Christi fidem prædicabat, et ecclesiam ex lapide polito ædificari fecit, nomen loco ex opere relinquens. Hic ibi episcopus fuit et multis claruit virtutibus, ut Albinus hystoriographus testatur. Ibi sub extremo Bedæ tempore, primus factus est episcopus quidem nomine (William of Malmesb. De Gestis Pont. p. 272.)

1. Pethelinus, qui multo ante tempore in Westsaxonia commoratus, Sanctissimi Aldelmi discipulatui interesse meruit; sed eum præcessit

2. Trumwinus, ut superius de episcopis Eboracensibus habetur, tempore Teodori archiepiscopi Cantuariensis et Alfridi regis et Kenewlfi anno viii.

3. Frethewaldus Petelino successit; et illi

4. Pethewinus.

5. Etelbertus.

6. Beadulfus.

---

[1] The words *quæ—vocatur* are in the margin in rubrick.

Hachoredus. Hic fuit ultimus, quia ille episcopatus 7.
cito defecit; quia extrema Anglorum hora est et Scotorum vel Pictorum depopulationi opportuna; sed loco ejus de novo constitutus est novus episcopatus apud Karleon anno xxxiii. Henrici regis primi.

The bishoprick of Carlisle founded in A.D. 1132.

Episcopatus Karleolensis habet decanatus iiii.; scilicet, primus est Cumerland, secundus Westmerland, tertius Karleole, quartus Alredale. Et nota quod anno v. Willelmi regis secundi reædificata est civitas Kaerleocensis ab eodem rege, quæ antea fuit destructa a Scotis et Pictis; et ex australibus Angliæ partibus illuc habitatores prædictus rex transmisit, ubi Henricus rex frater f. 277 b.
ejus et successor anno regni sui xxxiii., novum fecit episcopatum, ut supra dictum est, ponens ibi primum episcopum nomine Atelwlfum, qui ibi canonicos constituit regulares.

Its deaneries.

Boundaries of the English dioceses.

Nota quod Cantuariensis diocesis conterminatur Rofensi et Londoniensi.

Rofensis conterminatur Cantuariensi, Londoniensi, Cicestrensi.

Londoniensis conterminatur Cantuariensi, Rofensi, Wintoniensi, Lincolniensi, Elyensi, Norwycensi.

Cicestrensis conterminatur Cantuariensi, Rofensi, Wintoniensi.

Wintoniensis conterminatur Londoniensi, Cicestrensi, Saresbiriensi, Bathoniensi.

Bathoniensis conterminatur Wynthoniensi, Saresbiriensi, Wygorniensi, Exoniensi.

Exoniensis conterminatur Bathoniensi, Walliæ.

Saresbiriensis conterminatur Bathoniensi, Wintoniensi, Lincolniensi.

Wygorniensis conterminatur Cestrensi, Herefordensi, Lincolniensi.

Herefordensis conterminatur Cestrensi, Wygorniensi, Walliæ.

Cestrensis conterminatur Wygorniæ, Herefordiæ, Walliæ, Lincolniæ.

Eboracensis conterminatur Lincolniensi, Cestrensi, Karleocensi, et Dunholmiæ.

Dunholmensis conterminatur Eboracensi, Karleocensi, Scotiæ.

Karlecensis conterminatur Eboracensi, Dunholmiæ, Scotiæ.

Norwycensis conterminatur Lincolniensi, Londoniensi, et Eliensi.

Elyensis conterminatur Lincolniensi, Norwycensi, Londoniensi.

Explicit Tractatus de Archiepiscopis et Episcopis Angliæ, compilatus a fratre Bartholomæo de Cottwn, monacho Norwycensi, anno gratiæ MCCXCII. cum ii. præcedentibus libris, scilicet primo de regibus Britonum, et secundo de regibus Anglis, Dacis, et Nor-
f. 278. mannis; cujus animæ propicietur Deus. Amen. Pater noster. Ave Maria.

APPENDIX.

APPENDIX.

APPENDIX A. Page 150.

Papal Letter of Gregory X. against the Citizens of Norwich.

This letter, which the chronicler states to have been the first of the kind that ever appeared in England, is here for the first time printed from the Cotton. MS., Nero, C. v. It is also given in the Norwich MS., and the variations between the two have been noted.

In ista bulla continetur causa secundæ combustionis ecclesiæ Norwycensis. f. 279.

Gregorius episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Londoniensi[1] et Eliensi[2] episcopis, salutem et apostolicam benedictionem. Habet dilectorum filiorum prioris et conventus Norwicensis ecclesiæ gravis ad nos prolata querela, quod universitas Norwicensis enormitate detestabilium excessuum se involvens, in eam prorupit[3] furoris audaciam, quod cum quidam laici, quos multitudo civium Norwycensium querebat ad mortem, a facie prosequentium fugientes, se in eorum monasterio instantis vitandi causa periculi receptassent, cives prædicti, concessa ecclesiis immunitate calcata, idem monasterium ausu temerario invadentes, eorum ecclesiam in honore[4] Sancti Ethelberti constructam, sitam infra septa monasterii memorati, elemosinariam quoque ac portus cimiterii ejusdem loci, præsumptione A.D. 1273.

---

[1] Henry of Sandwich.
[2] Hugh Balsham.
[3] MS. Norw. adds *dampnabilis*.
[4] N. *honorem*.

A.D. 1273. temeraria infregerunt. Cumque venerabilis frater noster Norwicensis episcopus memoratos cives propter hujusmodi excessus canonica monitione præmissa interdicti et excommunicationis sententiis innodasset, memorata universitas, et specialiter Nicholaus de Ely, Willelmus de Donewyco, Adam le Hespiter, Rogerus de Swerdestone, rectores[1] civitatis ipsius, qui ballivi vulgariter nuncupantur, necnon magister Johannes le Brun clericus Norwicensis, Robertus de Conventre, Hugo filius ejus, Johannes Knot junior, Willelmus le Cunte, Walterus Knot, Hugo Scissor, Johannes Nade, Adam de Tostes,[2] Simon le Palmere, Johannes Lestot, Willelmus Payn, Thomas de Carletone, Paulus dictus Benedicite, Johannes dictus le Graunt, et Henricus de Heylesdone, cives Norwicenses, quorum consilio eadem universitas tunc temporis regebatur, ex hoc et pro eo, quod dicti laici fuerunt in eodem monasterio receptati, commoti graviter[3] conceperunt dolorem; iniquitatem, ut ex eventu apparuit, parituri.[4] De ipsius namque monasterii finali exterminio dolosa ineuntes consilia, ea juramentis et aliis variis colligationibus roborarunt; et demum omnibus de universitate prædicta, qui duodecimum suæ ætatis annum exegerant, voce præconia et per campanæ sonum ad extremum ipsius monasterii convocatis exterminium, universitas ipsa hostilibus insultibus in monasterium prædictum insiliit; et[5] tandem ipsum bello diutino impetitum, nec amplius per suos domesticos propriæ defensioni sufficiens, ausu damnabili occupans,[6] nec sacrilegium execrans, nec incendiariorum pœnas abhorrens, ecclesiam prædictam et etiam cathe-

---

[1] MS. Cotton. *reatores.*

[2] N. *Testis.*

[3] MS. Cotton. here repeats by mistake *cives Norwicenses quorum consilio eadem universitas.* Above this is the word *vacat.*

[4] N. *parientes.*

[5] Cott. *in.*

[6] Cott. *occupatis.*

dralem, campanilia cum campanis, dormitorium, refectorium, infirmariam, camerariam, sacristiam,[1] aulam hospitum deputatam hospitalitatis officio, cæterasque ipsius monasterii officinas, et, ut excessus immensi brevis verbi mensura claudantur, monasterium ipsum totum, sacramentum altaris in diversis locis cum multa veneratione reconditum, venerandas reliquias, libros, sacra vasa aurea et argentea, candelabra, vestes, et alia ornamenta ecclesiastica, quæ inibi ad cultum divinum exsequendum celebrius habebantur, infesto incendio concremarunt,[2] quibusdam depositis et quampluribus aliis bonis quæ potuerunt[3] ab incendio hujusmodi præservari, furtivis manibus non sine reatu sacrilegii asportantes quampluribus clericis et laicis in monasterio prælibato, nonnullis in ecclesia supradicta, aliquibus etiam in cimiterio ipsius ecclesiæ sine delectu dignitatis et ordinis immaniter in ore gladii trucidatis, quibusdam etiam quos intra dicta ejusdem monasterii septa captos, exinde per violentiam extraxerunt, prolata in eos de facto sententia capitis, subjectis supplicio capitali, præfato nihilominus conventu alias obprobriis diversis affecto, et gravissimis contumeliis lacessito, aliquibus ex monachis ipsius conventus verberatis atrociter[4] ac alias tractatis immaniter, et nonnullis metu mortis ab ipso monasterio effugatis, propter quod episcopus memoratus prudenter attendens, quod excessus hujusmodi adeo erant notorii, quod se omnium oculis ingerentes reos sua evidentia convincebant; universitate ipsa canonice monita, ut de præmissis satisfaceret, nec pretendente aliquid rationabile quare[5] id facere non deberet,[6] sed contumaciter satisfacere denegante, civitatem Norwycensem ecclesiastico supposuit interdicto.

A.D. 1273.

f. 279 b.

[1] N. *sacristariam.*
[2] N. *cremarunt.*
[3] N. *poterunt*
[4] N. *acriter.*
[5] Cott. *quia.*
[6] Cott. *debent.*

A.D. 1273. Quia iidem prior et conventus ad tantæ temeritatis excessus, quos in partibus illis facti[1] evidentia et jam quasi communis undique assertio publicat insumandos aptius nobis super illis patentes litteras venerabilium fratrum nostrorum suffraganeorum Cantuariensis ecclesiæ, necnon et cleri ejusdem civitatis et diocesis Norwicensis sub sigillis auctenticis præsentantes, humiliter supplicarunt, ut nostri appositione remedii tam execrabilem ausus insaniam sic[2] debita pœna coerceat, quod læsis satisfactio condigna proveniat; et in aliis[3] similem furoris audaciam exaggerata in lædentibus censura compescat,—nos autem enormitatem tantorum excessuum eo magis horrentes, quo, cum sint similes adhuc inauditi propter novitatem ipsorum, amplius adicitur pondus offensæ, ut eorundem excessuum qualitati eorum castigatio conformetur, fraternitati[4] vestræ per apostolica scripta mandamus, quatinus prædictas memorati episcopi sententias, prout rationabiliter sunt prolatæ, vos vel alter vestrum faciatis usque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inviolabiliter observari, memoratos incendiarios, homicidas clericorum, ac omnes qui, sicut præmittitur, in monachos vel clericos manus temerarias injecerunt, et cæteros quorum auctoritate, mandato, auxilio, vel consilio,[5] id extitit attemptatum,[6] et specialiter ac nominatim rectores sive ballivos et consiliarios supradictos, qui magis culpabiles in præmissis excessibus et eorundem quasi principales fuisse dicuntur actores, publice diebus dominicis et festivis per singulas cathedrales[7] ecclesias regni Angliæ, pulsatis campanis et candelis accensis denunciantes excommunicatos, et denunciari ac ab omnibus evitari artius facientes, nunquam per

---

[1] Cott. *factis.*

[2] Cott. *n.* (c above)

[3] Cott. *malis.*

[4] Cott. *firmitate.*

[5] N. *consilio vel favore.*

[6] Cott. *attemptant.*

[7] Om. N.

alium quam per sedem apostolicam nisi forsan in A.D. 1273 mortis tantummodo absolvendos articulo; et nihilominus corpora civium in tali excommunicatione decedentium in cimiteriis prohibeatis ecclesiasticis sepeliri, et si qua forsan sepulta sunt, exhumari exinde faciatis, et procul abici a fidelium sepultura; omnes quoque[1] prædictos clericorum interfectores præbendis et aliis beneficiis ac feudis si qua tenent ab ecclesiis vel personis ecclesiasticis, necnon et jure patronatus ipsis competente in quibuslibet ecclesiis privaturi. Et ne minus vindictæ quam excessus memoria prorogetur, auctoritate apostolica[2] decernatis, ut non solum ad ipsorum hæredes aliquid non proveniat de prædictis, sed etiam[3] eorum in posteritates usque ad quartam generationem in clericorum collegiis nullatenus[4] admittantur, nec in domibus regularibus aliquem assequantur honorem, nisi[5] cum eis super his fuerit per sedem apostolicam dispensatum. Ceterum[6] si universitas ipsa præfatas sententias per quatuor menses animo sustinuerit indurato, vos extunc universis et singulis vicinis civitatibus regni ejusdem, sub interdicti et earum civibus sub excommunicationis[7] pœnis, quas si secus fecerint ipso facto incurrant, omne cum prædicta universitate Norwicensi et singularibus personis ipsius in eadem obstinatione manentibus commercium districtius interdicere procuretis, ac insuper consuetudinem contra eos qui excommunicationis innodati[8] vinculo absolutionis beneficium infra certum tempus[4] obtinere detractant, in regno Angliæ devotione fidelium introductam, ut extunc secularem potestatem capiantur usque ad satisfactionem plenariam detinendi,[9] f. 280.

[1] Om. N.
[2] N. *generalis auctoritate concilii.*
[3] Om. Cott. Below, om. N. *in.*
[4] Om. Cott.
[5] Cott. *n.* (c)
[6] N. *quod.*
[7] N. *excommunicationum.*
[8] N. *innodari.*
[9] From *ut* to *detinendi* is omitted in N. That MS. also inserts after *observari* the passage *omnes prædictos clericorum*, &c., as above.

A.D. 1273. faciatis contra eosdem excommunicatos inviolabiliter observari. Et ut tales qui ecclesiam Dei sic opprimunt, sic contemnunt, ecclesiasticorum sacramentorum beneficiis careant, omnibus personis ecclesiasticis, cujuscumque sint status religionis aut ordinis, districte mandetis ut prædictam civitatem prorsus exeant, exceptis sacerdotibus aliquibus, quos inibi volumus remanere ad eucharistiam in extremo laborantibus et baptisma parvulis exhibenda. Ad hæc[1] ut temporalis pœna saltem coerceat quos spiritualis coercio non compescit, omnibus debitoribus civium Norwicensium et specialiter majorum et rectorum eorundem publico præcipiatis edicto, ne ipsis, in tanta obstinatione permanentibus et pertinacia obduratis, satisfactionem aliquam de suis debitis exhibere præsumant; contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Præfatam insuper universitatem et singulariter rectores seu ballivos et consiliarios memoratos peremptorie citare curetis, ut infra duos menses post citationem vestram eadem universitas per procuratorem ad infra scripta plenum et legitimum mandatum habentem, memorati vero rectores seu ballivi et consiliarii personaliter compareant, coram nobis recepturi pro demeritis[2] et præcise super[3] nostris beneplacitis pariturі[4]; diem autem citationis ac formam et quicquid inde feceritis nobis per vestras patentes litteras harum seriem continentes studeatis fideliter intimare: non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis, nec[5] literis religionibus[6] ordinibus seu quibuslibet aliis universitatibus aut personis, cujusvis[7] dignitatis, conditionis, aut status

---

[1] N. *Ceterum.*

[2] N. *meritis.*

[3] N. adds *præmissis.*

[4] This passage is inserted in N. after l. 2. p. 425; N. omits altogether from *diem—intimare.*

[5] N. *vel.*

[6] Sic MS. In N. it has been apparently altered to *religionum.*

[7] Cotton repeats *vis.*

existant, ab apostolica sede sub quacumque forma verborum concessis, per quæ effectus præsentium impediri possit quomodolibet vel differri; seu si aliquibus sit ab eadem sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possunt per litteras apostolicas, quæ de indulto hujusmodi plenam et expressam ac de verbo ad verbum non fecerint mentionem. Datum apud Urbem Veterem iii° idus Martii[1] pontificatus nostri anno primo. A.D. 1273.

APPENDIX B. Page 179.

Legend of the Apparition of a Demon in Hereford Cathedral.

This is from the Norwich MS., as it is omitted in the Cotton. MS.

Tempore sub eodem quoddam inauditum et quodammodo impossibile in ecclesia cathedrali canonicorum Herfordensi contigebat. Ubi quidam dæmon, in habitu fratris canonici in choro, in choro post matutinas decantatas in quodam stallo sedebat, accessit ad eum quidam canonicus quærens ob quamnam causam ibi sedebat, credens ipsum concanonicum suum fore et fratrem; qui obmutescebat nec vocem emisit. Idem vero canonicus ultra quam dici potuit perterritus, credens ipsum esse spiritum malignum, sperans in Domino, ipsum conjuravit in nomine Jesu Christi et Sancti Thomæ de Cantilupo, ne ab eodem loco accederet, sed ibidem remaneret; mox verba ex virtute remansit. Ac demum A.D. 1290.

---

[1] N. *viii. id. Februarii.*

A.D. 1273. auxilio petito, ibidem accessit et ipsum invenit. Tandem eum Teutonice vapulaverunt, et demum in vinculis posuerunt. Qui taliter vinctus et ligatus, ibidem jacet coram feretro Sancti Thomæ prænominati.

APPENDIX C. Page 180.

A translation of this document will be found in Bradley's *Continuation of the Complete History of England.* London, in the Savoy, 1700, pp. 21, 22; and in Tyrrell's *History of England,* iii. pp. 64–66. There seems thus to be no object in giving another, especially of a document so well known, and so frequently printed both in French and in Latin.

APPENDIX D. Page 182.

In place of what is given in the text for the years 1291 1292, the Norwich MS. gives what follows. This occupies three pages, the fourth being blank, of two leaves which have been inserted in the MS. The writing is also of a much later date than the rest of the MS.

A.D. 1291. Conduct of the claimants to the crown of Scotland.

Reformata vero pace inter ipsos et regem, ordinavit rex, ut octoginta potentiores Scotiæ et fideliores, qui melius rei veritatem de proximitate sanguinis attingentis coronam et regnum Scotiæ [investigarent], et xxiiii. de nobilioribus Angliæ, ut hi homines talem eligerent in regem Scotiæ futurum, qui proximo affinitatis seu consanguinitatis attingeret genere regis præmortui, et qui merito rex et hæres nominari posset.

Dominus J. de Borbof[1] claimum suum et jus quod habuit in regno Scotiæ in scriptis coram auditoribus regi proposuit. Dominus Robertus li Brus modo consilii dictum regnum vindicavit. Comes vero Hoylandiæ et Selandiæ claimum suum similiter in scriptis proposuit. Quibus rex Angliæ præfixit diem in festo Sanctæ Trinitatis anni proximi sequentis, ut ipsi apud Scotiam venirent, audituri præcise quid dicti electi pronunciarent pro statu regni Scotiæ. Et interim rex Edwardus fecit se nominari altissimus dominus Scotiæ. Dum ibi steterat, quolibet die Lunæ, Mercurii, et Veneris, erogavit cuilibet pauperi unum denarium sterlingum.

A.D. 1291.

Edward I. is named "altissimus dominus" of Scotland.

Eodem anno circa festum Sancti Johannis Baptistæ domina Alienora, mater domini Edwardi regis, quæ sicut cæteras dominas totius Angliæ præcessit potentia et honore, sic moribus, vita, et sanctitate assumpto velo et annulo apud Ambesbire pro moniali se gessit, tributum mortis persolvebat, quæ corpus suum ibidem sepulturæ reliquit, cor vero suum apud Westmonasterium; ad cujus sepulturam omnes magnates Angliæ, videlicet, archiepiscopi, episcopi, comites, barones, abbates, et priores regio edicto sunt citati. Rex vero Edwardus die Sabbati proxima ante festum Assumptionis Beatæ Mariæ, iter suum arripuit in Angliam, et ad matrem suam sepeliendam apud Ambesbire se præparavit. Et statim post, iter suum arripuit in Waliam ad sedandum contentionem et guerram motam inter Wallenses et homines comitis Gloverniæ et homines comitis Herfordiæ. Anno eodem fratres minores Gernemutæ litem movebant contra capellanos parochiales et burgenses ejusdem villæ, dicentes se esse privilegiatos quod audire possent confessiones et injungere pœnitentias salutares ac prædicare, inferiorum prælatorum consensu minime requisito, ac prædicti capituli. Pro statu universalis

Death of Eleanor of Provence, the queen dowager.

Her funeral.

The king goes into Wales.

Quarrel between the monks and the clergy and the towns-people of Yarmouth

[1] Sic MS. ? for *Balliol.*

A.D. 1291. ecclesiæ allegarunt concionem omnis[1] utriusque sexus, cujus prætextu dicti fratres multa mala præmeditati sunt in corde suo et demum fraudati sunt a desiderio suo. Eodem anno circa festum Sancti Andreæ sepultum est cor dominæ Alienoræ, matris regis, apud Westmonasterium, ad cujus sepulturam omnes prælati Angliæ pariter et magnates ex edicto regio sunt vocati. Eodem anno Thomas de Hingelestorpe, episcopus Roucestrensis, viam universæ carnis ingressus est, corpore ejus sepulturæ tradito. Statim illi de capitulo Roffensi elegerunt priorem suum in episcopum et pastorem, quæ presentata fuit electio archiepiscopo, qui electum antedictum confirmare distulit sine causa, quia electus et eligentes nullum patiebantur defectum, nec aliquod vitium eis obici potuit; et vulgariter dicebatur, quod dictum electum confirmari distulit ad procurationem minorum fratrum qui se opposuerunt, ut electio infirmaretur seu quassaretur. Sed in vanum laboraverunt, quia ceciderunt in laqueum quem texuerunt. *Laqueus vero contritus est et* electus *liberatus est,*[2] et dignitati suæ, Deo opitulante, admissus, et in ecclesia sua Roucestriæ die Epiphaniæ consecratus est. Eodem anno rex Aragoniæ,[3] qui filiam regis[4] Angliæ ducturus fuerat in uxorem, in fata decessit. Et statim post, videlicet die sabbati ante festum Assumptionis Beatæ Mariæ apud nundinas Sancti Botulphi audita sunt choruscationes et tonitrua. Et dæmon in eadem tempestate pilas cujusdam solarii in eadem villa unguibus suis avulsit, et quoddam molendinum extra villam prostravit et in eodem quandam mulierem interfecit et in loco propinquo in campo tres homines interfecit. Eodem anno quoddam genus verminum quod polæ nominantur, visæ sunt undique per vias planas et nemora, quorum multitudinum prætextu homines ad-

Burial of the heart of the queen dowager.

Death of Thomas Ingolstorp, bishop of Rochester.

Election of the prior, Thomas.

A tempest.

---

[1] Sic. [2] Ps. cxxiii. = cxxiv. 7. [3] Alfonso III. [4] Eleanor.

mirabantur. Tempore sub eodem generalis minister ordinis Sancti Francisci per mundum universum visitando, in Hirlandiam causa visitandi accessit, et in capitulo suo generali xvi. fratres cum confratribus suis interfecti sunt, nonnulli vulnerati sunt, et quidam eorum per regem Angliæ incarcerati sunt.

A.D. 1291. The Franciscans in Ireland.

Anno Domini MCCXCII. rex tenuit natale suum Londoniæ. Tempore sub eodem Christiani interfecerunt mercatores venientes de paganismo[1] cum suis mercibus in civitate Acon, durante treuga inter Christianos et ipsos paganos. Cum vero rumor talis ad aures Soldani pervenit, ac si furore plenus, vehementer commotus est, et juravit quidem ut Christiani pro quolibet corpore mortuo et interfecto de hominibus suis tot corpora Christianorum sibi restituerent; et maxime de omnibus mortuis et interfectis a tempore treugæ initæ inter ipsum et regem Edwardum Angliæ quod ipsos manu armata quæreret et quæsitos interficeret. Hoc audito a Christianis et a magistro Templi, votis suis acquiescere renuerunt; audiens autem Soldanus, Bandokedare nomine, propositum Christianorum, præmunivit eos, ut moris est Soldani, quadraginta diebus ante adventum suum, quod ipsos hostiliter impugnaret. Dictus vero Soldanus cum exercitu suo immenso numero c. milia et xxx. milia equitum, peditum vero certus numerus non fuerat comprehensus, apud civitatem Acon iter suum arripuit, qui in itinerando veneno sumpto in fata apud Cayre in planis de Dokke decessit. Ante vero ejus decessum fecit filium suum jurare aut aliam securitatem facere, quod si contingeret ipsum fore Soldanum Babiloniæ, quod iter inceptum versus Christianos ipse consumaret. Mos eis est in paganismo, ut Soldano mortuo, quod admiraldi eligerent alium bellicosum et in armis strenuum, quia illa dignitas non accidit alicui per sanguinis successionem, sed per electionem. Filius vero

A.D. 1292 Syrian merchants killed at Acre.

Death of the Sultan Bandokdar at Cairo.

Succession of Khalil.

[1] MS. *paganissimo.*

A.D. 1292. Soldani præmortui fecit invitari omnes admiraldos, quod secum starent in mensa in civitate Babiloniæ. Illis discumbentibus in mensa omnes et singulos interfici fecit, et sic per potentiam Soldanus effectus est; ac iter per patrem suum inceptum et ipse complere properavit, ut promisit. Accedensque prope civitatem Acon ipsam manu hostili cepit impugnare, et ex lignis munitiones fortissimas prope civitatem præparari fecit. Plures insultus fecerunt, et hinc inde quamplures interfecti sunt. Tandem pagani vias subterraneas fecerunt, pariter et Christiani, qui se sub terra immiscentes ex uno et alio latere corruerunt; et demum pagani ingressi sunt civitatem sub terra in gardino amigdalarum, numero xxxi. milia Saracenorum, et castella, et oppida, cæteraque munitiones ceperunt, et Christianos interfecerunt. Tandem ad Templum accedentes, quidam præco voce præconia clamavit, et edictum exiit per Soldanum ut omnes Christiani exirent civitatem infra xl. dies cum omnibus bonis suis, armis exceptis, sub conditione tamen, ac ut omnes sclavi de paganismo[1] Soldano restituerentur, et ne morti traderentur. Hoc audiens magister Templi et dominus Oto Grantosi numero usque ad xv. milia, qui fuerant in Templo, interfici fecerunt. Post vero paucos dies Soldanus misit vii. centum milites ut sclavos viderent, et a manibus Christianorum eruerent, qui, cum Templum ingressi sunt per præceptum magistri Templi et domini Otonis, omnes interfecti sunt. Christiani vero qui interfuerunt, quidam bellum inierunt cum soldano et in nomine Jesu interfecti sunt. Alii vero in fugam conversi sunt ad littus maris, et ibi se in navibus et scaphis posuerunt, et apud civitatem de Cypris applicuerunt. Taliter vero tota civitas Acon destructa est, et per ignem sulphureum funditus combusta est, et modo ditioni et

Capture of Acre.

[1] MS. *paganissimo*.

potestati Saracenorum subjecta est, de cujus casu omnes Christiani dolorem accumulant doloribus. A.D. 1292.

Anno eodem concessa est domino regi per dominum Nicholaum papam quintum[1] decima omnium ecclesiasticorum proventuum in Anglia, Scotia, et Hibernia per vi. annos ad taxationem novam secundum verum valorem faciendum ad regis prædicti subsidium in Terram Sanctam. Et dominus papa scripsit archiepiscopis et episcopis Angliæ ut ipsi prædicarent de cruce Christi, et similiter scripsit generalibus ministris ordinum fratrum prædicatorum et minorum necnon et Sancti Augustini, ut ipsi certos fratres eligerent qui idem officium prædicandi de cruce exercerent, et ne ipsi concursu fratres suos archiepiscopos et episcopos in prædicationibus suis in civitatibus, castris, vel oppidis impedirent. Eodem anno Willelmus de la Cornere, episcopus Sarum, viam universæ carnis ingressus est; cui successit dominus Nicholaus de Longaspada. Tempore sub eodem Nicholaus papa quintus[2] scripsit archiepiscopo Cantuariensi, ut celebraret concilium suum super unitate duorum ordinum facienda, videlicet de Hospitalariis et Templariis, quos ad unum ordinem redigere proposuit cum effectu, et quod super hoc dictus archiepiscopus responsum cleri suæ provinciæ rescriberet eidem.

A tenth granted.

The preaching friars to preach a crusade.

Proposal for uniting the Templars and Hospitallers.

APPENDIX E. Page 245.

Letters from Adolf of Nassau to Edward I.

The following letters from the emperor Adolf to Edward I. are here printed for the first time from the originals in the collection of Royal Letters in the Record Office. They are numbered 1472—1475 in the Sixth Report.

---

[1] Sic for *quartum*.

[2] Sic for *quartus*.

I.

A.D. 1294. Edward I. is requested to send his representatives to the parliament at Frankfort to discuss the French war.

I[nclito] domino [Edwardo] regi Angliæ augusto, amico suo carissimo, Adolfus, Dei gratia, Romanorum rex, semper Augustus . . . fœderis et amicitiæ continuum incrementum. Quia nostræ felicitatis relatio vos delectat, ecce . . . ad gaudium intimamus, quod omnibus nobis ad vota succedentibus, provincias Thuringiæ, Terræ Orientalis, et Misriæ, in robore victoriosi exercitus, quem nuper instauravimus, auctore Domino exercituum, adeo nostræ et Imperii addidimus ditioni, quod principes barones, nobiles, populares, et plebei, ad nostra venerunt mandata, et tam in terris eisdem quam in Saxonia pacem a nobis constitutam jurari fecimus generalem. Nunc autem omnibus prospere peractis, ad partes Reni revertimur lætabundi. Unde cum in media quadragesima, dominica qua cantatur *Lœtare*, in Frankenfurt, parliamentum cum conventu ibidem principum nostrorum et Imperii edixerimus celebrandum, ubi de negotio vestro et nostro, super instaurando a nobis exercitu contra regem Franciæ, tractare ea intendimus quæ incumbunt. Quocirca celsitudinem vestram requirimus et rogamus quatenus ad dictum parliamentum vestros sollemnes nuncios transmittatis, quorum consilio in prædicto tractando negotio et aliis incumbentibus dirigamur. Datum in Rienecke ix. kal. Februarii regni nostri anno tertio. [1294.]

Midlent Sunday.

At the back is written,

Inclito domino Edwardo regi Angliæ Augusto amico nostro carissimo.

And in another hand,

Venerunt ad regem apud Coneweye per manus J. de Butecourt et magistri W. de Kilkenny, x. die Martii.

A.D. 1294.

II.

Magnifico principi, domino Edwardo regi Anglorum, amico suo carissimo, Adolfus, Dei gratia, Romanorum rex, semper Augustus, integerrimæ dilectionis continuum incrementum. Conquestus est nobis Henricus dictus Bekelinchusen, civis noster de Riga, quod vestri officiati ac servi sibi navem cum cineribus occuparint. Quare sinceritatem vestram studiose rogamus quatenus eidem prædictam navem cum cineribus et damno si quod inde sustinuit, restitui ordinetis, nostræ celsitudinis ob respectum. Datum Frankenfurt xi. kal. Aprilis, regni nostri anno tertio. [1294.]

Complaint of the seizure of a vessel loaded with ashes belonging to Henry de Riga.

On the back is written,

Magnifico principi, domino Edwardo regi Anglorum amico nostro carissimo.

III.

A.D. 1296.

Magnifico principi, domino Edwardo, regi Anglorum, domino Hiberniæ illustri, amico suo carissimo, Adolfus Dei gratia, Romanorum rex, semper Augustus, integerrimæ dilectionis perpetuam unionem. Cum prudentes viri Johannes dictus Graschin, civis Lubicensis, et Volquinus de Termonia, fideles nostri dilecti, tanquam veri mercatores cum mercaturis suis versus partes regni nostri ire proponentes, ex quodam infortunio et ventorum impetu ac procellarum impulsu in Angliam applicarent, vestri homines in eos crudeliter irruentes, aliquibus ex ipsis occisis, aliis lethaliter vulneratis, Volquino de Termonia centum et xxxiiii. libris sterlingorum et civibus Lubicensibus lxxi. libris sterlingorum indebite spoliarunt, imponentes eis quod essent inimici vestri, et in quosdam homines vestros homicidia perpetrassent. Unde pro eisdem mercatoribus quos simplicissima innocentia et mera excusat veritas, prout certa

Complaint of the ill treatment of some merchant vessels driven on to the English coast.

A.D. 1296. rei experientia ac multorum veridica testimonia nunciorum jurejurando firmata nos edocent, serenitatem vestram regiam piis affectibus adhortamur, rogantes attente quantocius memoratis nostris civibus, tanquam veris innocentibus ablata restitui cum integritate plenaria nostrorum contemplatione precaminum jubeatis; sic quod iidem nostri cives, quoad rehabitionem omnium ablatorum preces nostras sibi apud vestram excellentiam gaudeant præfuisse, et nos obinde vobis nihilominus ad grates et gratias obligemur. Datum in Witzemburg xiiii. kal. Augusti, regni nostri anno quinto. [1296.]

IV.

A.D. 1297. Letter introducing a secret envoy to Edward I.

Magnifico principi, domino Edwardo regi Angliæ, domino Hiberniæ, duci Aquitaniæ, amico suo carissimo, Adolfus Dei gratia Romanorum rex, semper Augustus, salutem et sinceræ dilectionis continuum incrementum. Quia ea, quæ nos ad invicem contingunt negotia, juxta statum presentem planius et plenius vobis exprimi æstimamus vivæ vocis oraculo quam annotatione tacita literarum, Wigandum de Huftersheim, famulum nostrum dilectum, exhibitorem præsentium, cui securæ mentis nostræ secreta deteximus, tanquam a multis retroactis temporibus nobis noto, ad vos duximus transmittendum; excellentiam vestram attente rogantes, quatenus eidem super his quæ vobis ex parte nostra retulerit tanquam nobis fidem credulam apponatis. Datum in Oppenheim xvi. kal. Octobris, regni nostri anno sexto. [1297.]

On the back is written,

Magnifico principi domino Edwardo regi Angliæ, domino Hiberniæ, duci Aquitaniæ, amico nostro carissimo.

And in another hand,

Extra regnum Octob.

APPENDIX F. Page 304.

A.D. 1295.

Letter of Thomas Turbeville.

" To the Noble Baron and Lord Provost of Paris, " the gentle Sire, his liege man who was under his " hands at the wood of Vincennes, health.

" Dear Sire,

" Know that I have arrived sound and hearty " at the court of the king of England; and the king " was in London, and asked me much for news, of " which I told him the best I knew; and know that " I found Wales in peace, wherefore I did not dare to " give what you know well to Morgan. And know " that the king has certainly granted peace and a " truce; but be you carefnl and thoroughly advised to " make no truce, unless it be to your great advantage; " and know that if you make no truce, great advan- " tage will accrue to you, and this you can say to the " high lord. And know that I found Sir John Fitz- " Thomas at the king's court, in order to arrange " peace between him and the earl of Lincoln concern- " ing the province of Ulster; but I never yet knew " how the affair would turn out, for this letter was " written the day after the cardinals were answered, " wherefore I dared not touch upon the affairs that " touch you. And know that there is little watch " kept towards the south on the sea side. And know " that the Isle of Wight is without a garrison. And " know that the king is sending into Germany two " earls, two bishops, and two barons to speak to and " counsel with the king of Germany concerning this " war. And know that the king is sending into " Gascony 20 vessels loaded with wheat and oats, " and other provisions, and a large amount of money; " and sir Edmund, the king's brother, will go there, " and the earl of Lincoln, sir Hugh le Despenser, the " earl of Warwick, and many people of note; and

A.D. 1295. "this you can tell to the high lord. And know that "we think that we have enough to do against the "Scotch. And if the Scotch rise against the king of "England, the Welsh will rise also. And this I have "completely arranged, and Morgan has positively cove-"nanted with me to do.

"Wherefore I counsel you to send at once people "of weight into Scotland; for if you can get therein, "you will have gained it for ever. And if you will "that I should go there, tell the king of Scotland to "entertain me with all my people at his charges "honourably. Advise me well if you wish me to go "there or not; for I think it will advance your "interests more to wait at the king's court to espy "and learn by inquiry the news that may be for "you; for all that I can learn by inquiry I will "let you know. And send me Perot, who was my "gaoler in the prison where I was, for to him I will "say what I shall know henceforward, and by him "I will send to you the ways which I know well. "And for God's sake I pray you to remember and "consider of the promises which you made me from "the high lord, that is to say, a hundred libratæ of "land for myself and my heirs. And for God's sake "I pray you for my children, that they may have no "want while they are under your protection in eating "or drinking or other sustenance. And for God's sake "I pray you to consider how I can be payed thus; for "I have nothing, since I have lost all both here and "there, and nothing have I had from you excepting "your great loyalty, in which I trust entirely.

"Trust fearlessly in the bearer of this letter, and "do him kindness. And know that I am in great "fear and great dread; for some suspect me, because "I have said that I have escaped from prison. Let "me know your will in all things. I commend you "to God, whom I pray may protect you."

Account of his sentence and execution. P. 306. A.D. 1295.

He came from the Tower mounted on a wretched hackney, in a russet coat and with white shoes, and his head covered with a hood, and his feet tied under the horse's belly, and his hands before him; and round him were riding his torturers dressed like devils, and one held his rein and the hangman his halter, for the horse which carried him had both; and thus was he brought from the Tower as far as Westminster through London, and was judged on the dais in the great hall, and sir Roger Brabazon gave him his sentence that he should be drawn and hanged, and that he should hang as long as anything was left entire of him; and he was drawn on an ox's skin from Westminster to the Conduit of London and back again to the gallows, and there he is hung by a chain of iron, and he will hang as long as anything of him can remain.

APPENDIX G.

(From MS. Norw.)

Expositio Anglorum nominum in cartis secundum consuetudinem scaccarii.

Mundebriche - -	Trespas ver seingnur.
Buithbriche - -	Quite de forfesture.
Miskenninge - -	Mespris par oir u de fet.
Stephinge - -	Quite de mustreisun de marchandise.
A lest askinge - -	Charger u lem voudra.
Frithsokne - -	Franchise de francplege.
Flemen fremde -	Chatel de fuitif.
Weregold *vel* Wisegeld def.	Larun ke pot estre reint.
Ytlep - -	Eschapement de prisun.

Forfeng - -	Quite de avant prise avant le rei.
Infeng - - -	Quite de prise en feste.
Ferdwite - -	Quite de demurance de ost.
Blodwite - - -	Quite de sanc espandu.
Wardwite - -	Quite de wardein truver.
Hangwite - -	Quite de larun perdu sanz sersaut.
Hamsokne - -	Quite de entrer en autri hostel a force.
Forstal - - -	Ki autri force desturbe.
Infangene def - -	Larun pris en vostre terre.
Utfangene def - -	Larun repelle par franchise.
Sache - - -	Quite de medlee.
Soche - -	Aver franche curt.
Tol - - -	Quite de todnu.
Tem - - -	Progenie de vos humes.
Danegeld - -	Tailage de Danais.
Gridbreche - -	Pes enfreinte.
Murdre - - -	Hume mort sanz ateinte.
Wreth - - -	Truvure de mer.
Ficth Wite - -	Quite de medlee de la merci.
Inlage - - -	Sugett a la lei le rei.
Utlage - - -	Forbani.
Chirchesoht - -	Une certeine summe de ble batu.
Briggebote - -	De fere punt a passer.
Ferdware - -	Quite de aler en ost.
Childwite - -	Chalange de serf ki serfs serve enceinte.

APPENDIX H.

Collation of the Norwich MS.

MS. Cott.	MS. Norw.
p. 50. l. 18. per archiepiscopum -	per Lanfrancum arch.
p. 58. l. 2. imperator - -	imperatoris.
„ „ patri - - -	patri suo.

MS. Cott.	MS. Norw.
p. 59. l. 1. imperatori - -	Henrico imperatori.
„ penult. Radulphus arch. -	Radulfus Cantuariensis arch.
p. 64. l. 19. traderetur - -	quateretur.
p. 65. l. 17. ore - - -	more.
„ „ in se irruentes -	turmas in se irruentes.
p. 75. l. 8. Thomam arch. - -	Thomam Cant. arch.
p. 76. l. 26. eos qui - -	qui eos.
„ penult. kalendas - -	idus.
p. 79. l. 4 from end, Philippus -	Rex Francorum Philippus.
p. 80. l. 5 from end, Matildis -	domina Matildis.
p. 81. l. 15. ergo - -	ergo inter eos.
„ l. 19. Soldanus - -	Saladinus.
p. 83. l. 8 from end, Dunelmensis	episcopusDunelmensis.
p. 86. l. 5. timorem - -	terrorem.
„ l. 6. exponens - -	omnibus exponens.
p. 87. l. 8. pernicione - -	perniciose.
p. 88. l. 9. ac si - - -	ac.
„ l. 15. Johannes - -	Johannes frater ejus.
p. 93. l. 8. concursus - -	conflictus.
p. 96. l. 5. from end, sive - -	suæ.
p. 97. l. 25. omnes - -	universos.
„ l. 29. excommunicationem	executionem.
p. 98. l. 25. ad regem - -	venientes ad regem.
p. 99. l. 1. illata - - -	lata.
„ l. 7. Natale Domini -	Natale.
p. 101. l. 3. quadraginta - -	sexaginta.
„ l. 17. Edwardi - -	Edwardi regis.
p. 104. l. 23. evadens - -	evadens ibidem.
p. 105. l. 1. itaque - -	ita.
„ l. 3. from end, leges iniquas quæ.	quod leges iniquas si quæ.
p. 106. l. 20. hastiliter - -	*om.*
p. 107. l. 21. priusquam - -	prius quasi.
p. 108. l. 1. Die - - -	Die igitur.

MS. Cott.	MS. Norw.
p. 109. l. 8. plus - - -	*om.*
„ l. 18. recedere - -	ab Anglia recedere.
p. 110. l. 7. marescallus - -	marescallus magnus.
„ l. 27. octav. - -	in crastino octav.
p. 111. l. 5. from end, suis scriptis	conscriptis.
p. 112. l. 10. caruca - -	qualibet caruca.
p. 113. l. 2. from end, justitiarius	justitiarius Angliæ.
p. 115. l. 10. ecclesia - - -	ecclesia intus.
p. 116. l. 23. rationem - -	ratiocinium.
p. 117. l. 13. primitivi - -	primitivum.
p. 119. l. 12. iter - -	iterum.
„ l. 13. ad - - -	per.
„ l. 29. item - -	item quia.
p. 122. l. 5. exulatur - -	exulatur irridetur.
„ l. 3 from end, non -	*om.*
p. 123. l. 3 from end, fuerunt -	crebro fuerunt.
p. 127. l. 7 from end, præcipuo -	præcipue apud.
p. 129. l. 12. Wasconienses -	tum rex Wasconienses.
p. 130. l. 6. Christo - -	cum Christo.
„ l. 10. convocatis - -	convocatis igitur.
p. 131. l. 3. petitæ - -	diu petitæ.
p. 137. l. 16. diebus - - -	etiam diebus.
p. 141. l. 5. from end, præfati -	prælibati.
p. 142. l. 9. from end, ei - -	eidem.
„ l. 8. from end, redderent -	eisdem redderent.
„ l. 5. from end, et -	*om.*
p. 144. l. 12. Deus - - -	virtus divina.
p. 152. l. 20. prædictas -	prædictos.
p. 159. l. 25. utriusque - -	utriusque plerisque.

From p. 161 the variations between the two MSS. are mentioned at the foot of the page.

GLOSSARY.

GLOSSARY.

ADCANTARIUS, 216. (?) Apparently corrupt. The whole letter is probably spurious.

AGISTARE, 312. To tax.

AMIGDALA, 127. An almond.

AMMIRALIS, 216. An emir; called ADMIRALDUS, 432.

ANELAZ, 117. A knife or dagger, usually worn at the girdle.

ANGARIA, 105. Properly, personal service due from tenants to their lords. In this passage it seems used simply for "cruelty."

ANGUSTIATUS, 220. Worn with grief.

ANTISTES, 65. A bishop.

APOCHA, 191. A receipt.

APPODIATUS, 218. Supported.

APPORIATUS, 141. Impoverished.

ARCHIDECANUS, 223. i.e. *Archidiaconus.*

BAUTAURA, 218 Apparently some corruption of an Arabick word.

BILIA, 238. *Billa*, a bill or schedule.

BRENNIUM, 93. Bran.

BULTELLUM A sieve.

BUSCUS, 93. Wood.

CANAPEUS, .71. Hempen.

CARUCA, 74. As much land as can be ploughed in a year.

CAUDA, 180. The thong of a document to which the seal is applied.

CIROGRAPHUM, 212. An instrument or deed of conveyance; a bond.

CLARENTI, 258. "*Tres societates, Moros, Spumas et Clarentos.*" The only reference I have been able to find to these societies is in a bull of Boniface VIII., given in Prynne, p. 616, where an individual is spoken of as "Villanum Lurcheti de Societate Clarennum de Pistorio."

CLAUSUM PASCHA. The Sunday after Easter. Low Sunday.

COLINUM, 167. Probably from χόλος, gall.

COLLISTRIGIUM, 168. The pillory.

CONFELLARE, 212. To wipe out.

CONSERVATOR, 275. An arbitrator, to settle differences between two parties.

COOPERTUS, 310. Heavy armed.

CORPORALE JURAMENTUM, 190. An oath made upon the Gospels, the Cross, or relicks.

CORODIUM, 44. A banquet.

DEARESTARE, 246. To release from arrest.

DEFORCIATOR, 119. One who detains unjustly, or who casts out by force.

DRACENA, 108. A rudder.

EVECTIO, 224. A post-warrant, or warrant entitling the holder to horses or means of conveyance.

EXENNIUM, 90. A present or offering. Dim. EXENNIOLUM, 79.

EXTENTA, 302. A valuation.

FINEM FACERE, 324. To make a composition, or pay a fine.

FORCIAMENTUM, 118. Deforcement, a casting out a person from his possessions by force, or a withholding them from the right owners.

GARBA, 1. A sheaf.

GARCIO, 93. A lad.

GESTA, 93. Leaven.

GISTARE, 183. To exact; of a tax.

GRANGIA, 154. A farm.

GRISIUM, 177. Minever.

HOBYNS, 343. i.e. Hobellarii, *Hobilers*. Light-armed soldiers.

IMBRIGARE, 209. Properly, to involve in a law-suit.

IMPLENNIRE, 224. To fulfil.

JOCULARE, 178. Jewel.

KIDELLUS, 131. A were.

LEUCA, 295. A league.

LOF, 108. (Eng.), i.e. luff.

LUMBUS, 174. Apparently for Limbo.

MISÆ, 337. Taxes or tallages.—See Jacob's Law Dictionary.

NUDA, 310. An assembly, counsel.

NUNDINA, 336. A market.

OBVENTIONES, 186. i.e. Offerings or tithes, embracing rents and revenues, as well as oblations.

PACATIO, 183. Payment.

PARURA, 172. Paring.

PERNICIO, 87. i.e. *Pernicies*. But both Roger of Wendover and the Norwich MS. read *perniciose*.

PLEBANUS, 223. A rural dean.

POLA, 430. A species of worm.

PRÆSTIMONIA, 271. Funds or revenues appropriated for the subsistence of a priest, without being erected into a benefice, and subject only to the patron.

PRISÆ, 337. Provisions taken from the country people by the King's purveyors at lower rates than ordinary.

PROCURATIONES, 284. Sums of money paid yearly to the bishop or archdeacon, *ratione visitationis;* originally given *ad procurandum cibum et potum.*—Jacob's Law Dictionary.

PRUDENTARI, 177. The verb connected with—

PRUDENTIA, 177. A court dress, or "bravery;" apparently from *prude* (*prudhomme*), as bravery from *brave.*

RAYE (Fr.), 306. Russet cloth.

RECIDIVUM, 191, 211. A relapse. Renewal of an offence.

RETTATUS, 235. Accused.

SALMARIUS, 292. A baggage horse.

SANCTIRE, 211. To affirm.

SARGENTES, 258. Servants.

SCAPELORIA, 171. A scapular.

SECTA, 177. Suite.

SELDA, 170. A shop or stall in a market.

SENTIBUS, 307. ? A corruption for EXPENSIS.

SERJANTIA, 324. Serjeanty. A service due to the King only. Grand serjeanty is a tenure by which lands are held by personal service to the King. Petit serjeanty, by which a man is bound to furnish the King yearly with something towards his wars.—Jacob's Law Dictionary.

STRANLINGUM, 177. Probably a corruption for *Scarlatum,* scarlet.

SUBVENTIONES, 213, 288. Loans for extraordinary occasions.

SUFFERANTIA, 340. A sufferance of peace or truce.

SUMARIUS, 104. A baggage horse.

TENTORIUM, 177. A slieve?

THELONEUM, 39. Toll.

TRANSVERSUM, 39. "Droit de travers."

TREUGA, 68. A truce.

TURONENSES, 260. Crowns of Tours.

UTLAATUS, 336. UTLAGATUS, outlawed.

VICEDOMINUS, 243. i.e. *Vicecomes.*

INDEX.

INDEX.

A.

B.

C.

D.

E.

H

I.

J.

K.

L.

N.

O.

P.

S.

T.

Y.

Z.

ERRATA.

Page 20, note [a], "H. H." is omitted.
42, l. 24, the . . . have dropped out after *regnum*.
45, margin, *for* Harfager *read* Hardrada.
60, l. 10, *for* exeunte *read* existente.
63, ll. 1, 16; 64, l. 21, *for* Londonæ *read* Londoniæ.
65, penult., *for* ugam *read* fugam.
ult., insert [a] after "Marescallus."
69, margin, ult., *for* 1514 *read* 1154.
83, l. 23, the [a] belongs to "dotarium" in the previous line.
85, l. 1, *for* usque *read* versus.
88, l. 6 from end, *for* episcopi *read* episcopo.
92, l. 23, *for* incontinent *read* incontinenti.
101, l. 6, *for* Willelmue *read* Willelmus.
111, l. 4, *for* nec *read* nisi.
114, margin, *for* vi. *read* iv.
124, l. 1, *for* gitur, *read* igitur. Dele note [12].
128, l. 4, the . . . should be after *ditatus* in l. 5, and not after *dimissus*.
140, margin, l. 6, *for* provision *read* provisions.
144, l. 23, *insert* et *after* pretiosis.
161, margin, *for* III. *read* IV.

LONDON:
Printed by GEORGE E. EYRE and WILLIAM SPOTTISWOODE,
Printers to the Queen's most Excellent Majesty.
For Her Majesty's Stationery Office.

I avail myself of this opportunity to correct some errors in the "Lives of Edward the Confessor," published last year.

Preface.

Page ix., l. 14, *for* II. *read* I.
 „ xxxi., l. 6, the MS. originally consisted of twenty-four leaves, or three gatherings in eights; the middle pair of the first and last gathering being lost.
 „ xli., note [2]. These letters of Osbern were published with some letters of Herbert Losinga by Mr. Anstruther. Brussels, 1846.

French Poem.

l. 716, *read* s'aduluse.
l. 889, *read* se dune.
l. 1464, so the MS. *perhaps read* e joinz.
l. 1882, *for* Ad lui *read* A celui.
l. 2369, *for* Vai *read* U ai.
l. 4187, *for* E read A.

Translation.

ll. 512, 513, *read* Who make it their task
To calumniate the innocent.
l. 606, *for* since *read* how.
ll. 722, 3, 4, *read* Much gold and silver would he have
Who should present him to the Danes;
Every one lies in wait to take him away.
l. 1076, *read* That we may know to whom to hold.
ll. 1205, 6, *read* That he could have no materials
Who should say anything of her but good.
l. 1903, Escundire here is "to hoard," *from* abscondere.
l. 2095, 6, *read* . . . . to the moon
Lends or gives all its brightness.
l. 2313, *for* in the tower *read* around.
l. 2764, *read* In the old law the vision.
l. 3326, *read* turned in his head, *as in the Glossary v.* virer.

Latin Poem.

l. 38, *for* Josephat *read* Joseph ac.
l. 431, *for* nimis *read* nimio.

PROSE LIFE.

l. 452, the MS. is correct—*restore* solius.

l. 528, *for* Leofricus *read* Leofpinus ; and so 705, Godpino.

l. 756, *for* loco *read* loca.

l. 783, *for* interrogatus *read* interrogatur.

l. 1026, *for* quam *read* quem.

l. 1277. I am inclined to prefer—Ultra sed celeris cursum tulit arma Syvernæ.

l. 1563, *read* tutandam tibi commendo.

l. 1564, *read* quoad vixerit.

l. 1593, *read* Parantur ergo illa.

LIST OF WORKS

PUBLISHED

By the late Record and State Paper Commissioners, or under the Direction of the Right Hon. the Master of the Rolls, which may be had of Messrs. Longman and Co.

PUBLIC RECORDS AND STATE PAPERS.

ROTULORUM ORIGINALIUM IN CURIA SCACCARII ABBREVIATIO. Henry III.—Edward III. *Edited by* HENRY PLAYFORD, Esq. 2 vols. folio (1805—1810). *Price*, boards, 12*s.* 6*d.* each, or 25*s.*

CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM SIVE ESCAETARUM. Henry III.—Richard III. *Edited by* JOHN CALEY AND J. BAYLEY, Esqrs. 4 vols. folio (1806—1808 ; 1821—1828), boards: vols. 2 and 3, separately, *price*, boards, each 21*s.*; vol. 4, boards, 24*s.*

NONARUM INQUISITIONES IN CURIA SCACCARII, temp. Edward III. *Edited by* GEORGE VANDERZEE, Esq. 1 vol. folio (1807), boards. *Price*, 18*s.*

LIBRORUM MANUSCRIPTORUM BIBLIOTHECÆ HARLEIANÆ CATALOGUS. Vol. 4. *Edited by* The Rev. T. H. HORNE, (1812) folio, boards. *Price* 18*s.*

ABBREVIATIO PLACITORUM, Richard I.—Edward II. *Edited by* The Right Hon. GEORGE ROSE, AND W. ILLINGWORTH, Esq. 1 vol. folio (1811), boards. *Price* 18*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY-BOOK, INDICES. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Small folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 3). *Price* 21*s.*

LIBRI CENSUALIS vocati DOMESDAY, ADDITAMENTA EX CODIC. ANTIQUISS. *Edited by* Sir HENRY ELLIS. Small folio (1816), boards (Domesday-Book, vol. 4). *Price* 21*s.*

STATUTES OF THE REALM, in very large folio. Vols. 4 to 11, including 2 vols. of Indices (1810—1828). *Edited by* Sir T. E. TOMLINS, JOHN RAITHBY, JOHN CALEY, and WM. ELLIOTT, Esqrs. *Price* 31*s*. 6*d*. each.

*** The Alphabetical and Chronological Indices may be had separately, *price* 30*s*. each.

VALOR ECCLESIASTICUS, temp. Henry VIII., Auctoritate Regia institutus. *Edited by* JOHN CALEY, Esq., and the Rev. JOSEPH HUNTER. Vols. 4 to 6, folio (1810, &c.), boards. *Price* 25*s*. each.

*** The Introduction is also published in 8vo. cloth. *Price* 2*s*. 6*d*.

ROTULI SCOTIÆ IN TURRI LONDINENSI ET IN DOMO CAPITULARI WESTMONASTERIENSI ASSERVATI. 19 Edward I.—Henry VIII. *Edited by* DAVID MACPHERSON, JOHN CALEY, AND W. ILLINGWORTH, Esqrs., and the Rev. T. H. HORNE. 2 vols. folio (1814—1819), boards. *Price* 42*s*.

"FŒDERA, CONVENTIONES, LITTERÆ," &c.; or, Rymer's Fœdera, A.D. 1066—1391. New Edition, Vol. 2, Part 2, and Vol. 3, Parts 1 and 2, folio (1821—1830). *Edited by* JOHN CALEY and FRED. HOLBROOKE, Esqrs. *Price* 21*s*. each Part.

DUCATUS LANCASTRIÆ CALENDARIUM INQUISITIONUM POST MORTEM, &c. Part 3, Ducatus Lancastriæ. Calendar to the Pleadings, &c. Henry VII.—Ph. and M.; and Calendar to Pleadings, 1—13 Elizabeth. Part 4, Calendar to Pleadings to end of Elizabeth. *Edited by* R. J. HARPER, JOHN CALEY, and WM. MINCHIN, Esqrs. Part 3 (or Vol. 2) (1827—1834), *price* 31*s*. 6*d*.; and Part 4 (or Vol. 3), boards, folio, *price* 21*s*.

CALENDARS OF THE PROCEEDINGS IN CHANCERY IN THE REIGN OF QUEEN ELIZABETH, to which are prefixed examples of earlier proceedings in that Court from Richard II. to Elizabeth, from the originals in the Tower. *Edited by* JOHN BAYLEY, Esq. Vols. 2 and 3 (1830—1832), boards, each, folio, *price* 21*s*.

PARLIAMENTARY WRITS AND WRITS OF MILITARY SUMMONS, together with the Records and Muniments relating to the Suit and Service due and performed to the King's High Court of Parliament and the Councils of the Realm. Edward I., II. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. (1830—1834). Vol. 2, Division 1, Edward II., 21*s*.; Vol. 2, Division 2, 21*s*.; Vol. 2, Division 3, folio, boards, *price* 42*s*.

ROTULI LITTERARUM CLAUSARUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI. 2 vols. folio (1833—1844). The first volume commences A.D. 1204 to 1224. The second volume 1224—1227. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. Together, *price* 81*s*. cloth; or the volumes may be had separately. Vol. 1, *price* 63*s*. cloth; Vol. 2, cloth, *price* 18*s*.

THE GREAT ROLLS OF THE PIPE FOR THE SECOND, THIRD, AND FOURTH YEARS OF THE REIGN OF KING HENRY THE SECOND, 1155—1158. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 4*s*. 6*d*.

THE GREAT ROLL OF THE PIPE FOR THE FIRST YEAR OF THE REIGN OF KING RICHARD THE FIRST, 1189—1190. *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6*s*.

PROCEEDINGS AND ORDINANCES OF THE PRIVY COUNCIL OF ENGLAND, commencing 10 Richard II.—33 Henry VIII. *Edited by* Sir N. HARRIS NICOLAS. 7 vols. royal 8vo. (1834—1837), cloth 98*s*.; or any of the volumes may be had separately, cloth. *Price* 14*s*. each.

ROTULI LITTERARUM PATENTIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1201 to 1216. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. folio (1835), cloth. *Price* 31*s*. 6*d*.

*** The Introduction is also published in 8vo., cloth. *Price* 9*s*.

ROTULI CURIÆ REGIS. Rolls and Records of the Court held before the King's Justiciars or Justices. 6 Richard I.—1 John. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 2 vols. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 28*s*.

ROTULI NORMANNIÆ IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, A.D. 1200—1205. Also from 1417 to 1418. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 12*s*. 6*d*.

ROTULI DE OBLATIS ET FINIBUS IN TURRI LONDINENSI ASSERVATI, tempore Regis Johannis. *Edited by* THOMAS DUFFUS HARDY, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1835), cloth. *Price* 18*s*.

EXCERPTA E ROTULIS FINIUM IN TURRI LONDINENSI ASSERVATIS. Henry III., 1216—1272. *Edited by* CHARLES ROBERTS, Esq. 2 vols. royal 8vo. (1835, 1836), cloth, *price* 32*s*.; or the volumes may be had separately, Vol. 1, *price* 14*s*.; Vol. 2, cloth, *price* 18*s*.

FINES SIVE PEDES FINIUM SIVE FINALES CONCORDIÆ IN CURIA DOMINI REGIS. 7 Richard I.—16 John (1195—1214). *Edited by* the Rev. JOSEPH HUNTER. In Counties. 2 vols. royal 8vo. (1835—1844), together, cloth, *price* 11*s*.; or the volumes may be had separately, Vol. 1, *price* 8*s*. 6*d*.; Vol. 2, cloth, *price* 2*s*. 6*d*.

ANCIENT KALENDARS AND INVENTORIES (THE) OF THE TREASURY OF HIS MAJESTY'S EXCHEQUER; together with Documents illustrating the History of that Repository. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 3 vols. royal 8vo. (1836), cloth. *Price* 42*s*.

DOCUMENTS AND RECORDS illustrating the History of Scotland, and the Transactions between the Crowns of Scotland and England; preserved in the Treasury of Her Majesty's Exchequer. *Edited by* Sir FRANCIS PALGRAVE. 1 vol. royal 8vo. (1837), cloth. *Price* 18*s*.

Rotuli Chartarum in Turri Londinensi asservati, a.d. 1199—1216. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 vol. folio (1837), cloth. *Price* 30*s.*

Registrum vulgariter nuncupatum "The Record of Caernarvon," e codice MS. Harleiano, 696, descriptum. *Edited by* Sir Henry Ellis. 1 vol. folio (1838), cloth. *Price* 31*s.* 6*d.*

Ancient Laws and Institutes of England; comprising Laws enacted under the Anglo-Saxon Kings, from Æthelbirht to Cnut, with an English Translation of the Saxon; the Laws called Edward the Confessor's; the Laws of William the Conqueror, and those ascribed to Henry the First; also, Monumenta Ecclesiastica Anglicana, from the 7th to the 10th century; and the Ancient Latin Version of the Anglo-Saxon Laws; with a compendious Glossary, &c. *Edited by* Benjamin Thorpe, Esq. 1 vol. folio (1840), cloth. *Price* 40*s.*

—— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 30*s.*

Ancient Laws and Institutes of Wales; comprising Laws supposed to be enacted by Howel the Good; modified by subsequent Regulations under the Native Princes, prior to the Conquest by Edward the First; and anomalous Laws, consisting principally of Institutions which, by the Statute of Ruddlan, were admitted to continue in force. With an English Translation of the Welsh Text. To which are added a few Latin Transcripts, containing Digests of the Welsh Laws, principally of the Dimetian Code. With Indices and Glossary. *Edited by* Aneurin Owen, Esq. 1 vol. folio (1841), cloth. *Price* 44*s.*

—— 2 vols. royal 8vo. cloth. *Price* 36*s.*

Rotuli de Liberate ac de Misis et Præstitis, Regnante Johanne. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 vol. royal 8vo. (1844), cloth. *Price* 6*s.*

Documents Illustrative of English History in the 13th and 14th centuries, selected from the Records in the Exchequer. *Edited by* Henry Cole, Esq. 1 vol. fcp. folio (1844), cloth. *Price* 45*s.* 6*d.*

Modus Tenendi Parliamentum. An Ancient Treatise on the Mode of holding the Parliament in England. *Edited by* Thomas Duffus Hardy, Esq. 1 vol. 8vo. (1846), cloth. *Price* 2*s.* 6*d.*

Reports of the Proceedings of the Record Commissioners, 1800 to 1819, 2 vols., folio, boards. *Price* 5*l.* 5*s.* From 1819 to 1831 their proceedings have not been printed. A third volume of Reports of their Proceedings, 1831 to 1837, folio, boards, 8s. 3 vols. together, boards. *Price* 5*l.* 13*s.*

THE ACTS OF THE PARLIAMENTS OF SCOTLAND. 11 vols. folio (1814–1844). Vol. I. *Edited by* THOMAS THOMSON and COSMO INNES, Esqrs. *Price* 42*s*.

*** Also, Vols. 4, 7, 8, 9, 10, 11, 10*s*. 6*d*. each Vol.

THE ACTS OF THE LORDS OF COUNCIL IN CIVIL CAUSES. A.D. 1478—1495. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10*s*. 6*d*.

THE ACTS OF THE LORDS AUDITORS OF CAUSES AND COMPLAINTS. A.D. 1466—1494. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1839). *Price* 10*s*. 6*d*.

REGISTRUM MAGNI SIGILLI REGUM SCOTORUM in Archivis Publicis asservatum. A.D. 1306—1424. *Edited by* THOMAS THOMSON, Esq. Folio (1814). *Price* 15*s*.

ISSUE ROLL OF THOMAS DE BRANTINGHAM, Bishop of Exeter, Lord High Treasurer of England, containing Payments out of His Majesty's Revenue, 44 Edward III., 1370. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1835), cloth. *Price* 35*s*.

—— Royal 8vo. cloth. *Price* 25*s*.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing similar matter to the above, temp. Jac. I., extracted from the Pell Records. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1836), cloth. *Price* 30*s*.

—— Royal 8vo. cloth. *Price* 21*s*.

ISSUES OF THE EXCHEQUER, containing like matter to the above, extracted from the Pell Records; Henry III. to Henry VI. inclusive. *Edited by* FREDERICK DEVON, Esq. 1 vol. 4to. (1837), cloth. *Price* 40*s*.

—— Royal 8vo. cloth. *Price* 30*s*.

LIBER MUNERUM PUBLICORUM HIBERNIÆ, ab an. 1152 usque ad 1827; or, The Establishments of Ireland from the 19th of King Stephen to the 7th of George IV., during a period of 675 years; being the Report of Rowley Lascelles, of the Middle Temple, Barrister-at-Law. Extracted from the Records and other authorities, by Special Command, pursuant to an Address, an. 1810, of the Commons of the United Kingdom. With Introductory Observations by F. S. THOMAS, Esq. (1852.) 2 vols. folio. *Price* 42*s*.

NOTES OF MATERIALS FOR THE HISTORY OF PUBLIC DEPARTMENTS. By F. S. THOMAS, Esq. Demy folio (1846). *Price* 10*s*.

HANDBOOK TO THE PUBLIC RECORDS. By F. S. THOMAS, Esq. Royal 8vo. (1853.) *Price* 12s.

STATE PAPERS DURING THE REIGN OF HENRY THE EIGHTH. 11 vols. 4to. (1830—1852) completing the work in its present form, with Indices of Persons and Places to the whole. *Price 5l. 15s. 6d.*

Vol. I. contains Domestic Correspondence.

Vols. II. & III.—Correspondence relating to Ireland.

Vols. IV. & V.—Correspondence relating to Scotland.

Vols. VI. to XI.—Correspondence between England and Foreign Courts.

*** Any Volume may be purchased separately, *price* 10*s.* 6*d.*

MONUMENTA HISTORICA BRITANNICA, or, Materials for the History of Britain from the earliest period. Vol. 1, extending to the Norman Conquest. Prepared, and illustrated with Notes, by the late HENRY PETRIE, Esq., F.S.A., Keeper of the Records in the Tower of London, assisted by the Rev. JOHN SHARPE, Rector of Castle Eaton, Wilts. Finally completed for publication, and with an Introduction, by THOMAS DUFFUS HARDY, Esq., Assistant Keeper of Records. (Printed by command of Her Majesty.) Folio (1848). *Price* 42*s.*

HISTORICAL NOTES RELATIVE TO THE HISTORY OF ENGLAND; embracing the Period from the Accession of King Henry VIII. to the Death of Queen Anne inclusive (1509 to 1714). Designed as a Book of instant Reference for the purpose of ascertaining the Dates of Events mentioned in History and in Manuscripts. The Name of every Person and Event mentioned in History within the above period is placed in Alphabetical and Chronological Order, and the Authority from whence taken is given in each case, whether from Printed History or from Manuscripts. By F. S. THOMAS, Esq., Secretary of the Public Record Office. 3 vols. 8vo. (1856.) *Price* 40*s.*

CALENDARS OF STATE PAPERS.

[IMPERIAL 8vo. *Price* 15*s*. each Volume.]

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGNS OF EDWARD VI., MARY, ELIZABETH, 1547—1580, preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* ROBERT LEMON, Esq., F.S.A. 1856.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF JAMES I., preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN. 1857—1859.

Vol. I.—1603—1610.
Vol. II.—1611—1618.
Vol. III.—1619—1623.
Vol. IV.—1623—1625, with Addenda.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A. 1858.

Vol. I.—1625–1626.
Vol. II.—1627–1628.

CALENDAR OF THE STATE PAPERS relating to SCOTLAND, preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARKHAM JOHN THORPE, Esq., of St. Edmund Hall, Oxford. 1858.

Vol. I., the Scottish Series, of the Reigns of Henry VIII., Edward VI., Mary, Elizabeth, 1509—1589.
Vol. II., the Scottish Series, of the Reign of Queen Elizabeth, 1589—1603; an Appendix to the Scottish Series, 1543—1592; and the State Papers relating to Mary Queen of Scots during her Detention in England, 1568—1587.

In the Press.

CALENDAR OF THE STATE PAPERS RELATING TO IRELAND, preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* H. C. HAMILTON, Esq.

CALENDAR OF STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES I., preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* JOHN BRUCE, Esq., V.P.S.A.

Vol. III.

In Progress.

CALENDAR OF THE STATE PAPERS, DOMESTIC SERIES, OF THE REIGN OF CHARLES II., preserved in the State Paper Department of Her Majesty's Public Record Office. *Edited by* MARY ANNE EVERETT GREEN.

THE CHRONICLES AND MEMORIALS OF GREAT BRITAIN AND IRELAND DURING THE MIDDLE AGES.

[ROYAL 8vo. *Price* 8*s*. 6*d*. each Volume.]

1. THE CHRONICLE OF ENGLAND, by JOHN CAPGRAVE. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
2. CHRONICON MONASTERII DE ABINGDON. Vols. I. and II. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.
3. LIVES OF EDWARD THE CONFESSOR. I.—La Estoire de Seint Aedward le Rei. II.—Vita Beati Edvardi Regis et Confessoris. III.—Vita Æduuardi Regis qui apud Westmonasterium requiescit. *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.
4. MONUMENTA FRANCISCANA; scilicet, I.—Thomas de Eccleston de Adventu Fratrum Minorum in Angliam. II.—Adæ de Marisco Epistolæ. III.—Registrum Fratrum Minorum Londoniæ. *Edited by* the Rev. J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London, and Reader at the Rolls.
5. FASCICULI ZIZANIORUM MAGISTRI JOHANNIS WYCLIF CUM TRITICO. Ascribed to THOMAS NETTER, of WALDEN, Provincial of the Carmelite Order in England, and Confessor to King Henry the Fifth. *Edited by* the Rev. W. W. SHIRLEY, M.A., Tutor and late Fellow of Wadham College, Oxford.
6. THE BUIK OF THE CRONICLIS OF SCOTLAND; or, A Metrical Version of the History of Hector Boece; by WILLIAM STEWART. Vols. I., II., and III. *Edited by* W. B. TURNBULL, Esq., of Lincoln's Inn, Barrister-at-Law.
7. JOHANNIS CAPGRAVE LIBER DE ILLUSTRIBUS HENRICIS. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.
8. HISTORIA MONASTERII S. AUGUSTINI CANTUARIENSIS, by THOMAS OF ELMHAM, formerly Monk and Treasurer of that Foundation. *Edited by* C. HARDWICK, M.A., Fellow of St. Catharine's Hall, and Christian Advocate in the University of Cambridge.
9. EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vol. I. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A.

10. MEMORIALS OF KING HENRY THE SEVENTH: Bernardi Andreæ Tholosatis de Vita Regis Henrici Septimi Historia; necnon alia quædam ad eundem Regem spectantia. *Edited by* J. GAIRDNER, Esq.

11. MEMORIALS OF HENRY THE FIFTH. I.—Vita Henrici Quinti, Roberto Redmanno auctore. II.—Versus Rhythmici in laudem Regis Henrici Quinti. III.—Elmhami Liber Metricus de Henrico V. *Edited by* C. A. COLE, Esq.

12. MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. I., Liber Albus. *Edited by* H. T. RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.

13. CHRONICA JOHANNIS DE OXENEDES. *Edited by* Sir H. ELLIS, K.H.

14. A COLLECTION OF POLITICAL POEMS FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. VOL. I. *Edited by* T. WRIGHT, Esq., M.A.

15. The "OPUS TERTIUM" and "OPUS MINUS" of ROGER BACON. *Edited by* the Rev. J. S. BREWER, M.A., Professor of English Literature, King's College, London, and Reader at the Rolls.

16. BARTHOLOMÆI DE COTTON, MONACHI NORWICENSIS, HISTORIA ANGLICANA (A.D. 449—1298). *Edited by* H. R. LUARD, M.A., Fellow and Assistant Tutor of Trinity College, Cambridge.

In the Press.

THE REPRESSER OF OVER MUCH BLAMING OF THE CLERGY. By REGINALD PECOCK, sometime Bishop of Chichester. *Edited by* C. BABINGTON, B.D., Fellow of St. John's College, Cambridge.

RICARDI DE CIRENCESTRIA SPECULUM HISTORIALE DE GESTIS REGUM ANGLIÆ. (A.D. 447—1066.) *Edited by* J. E. B. MAYOR, M.A., Fellow and Assistant Tutor of St. John's College, Cambridge.

THE ANGLO-SAXON CHRONICLE. *Edited by* B. THORPE, Esq.

LE LIVERE DE REIS DE BRITTANIE. *Edited by* J. GLOVER, M.A., Chaplain of Trinity College, Cambridge.

RECUEIL DES CRONIQUES ET ANCHIENNES ISTORIES DE LA GRANT BRETAIGNE A PRESENT NOMME ENGLETERRE, par JEHAN DE WAURIN. *Edited by* W. HARDY, Esq.

THE WARS OF THE DANES IN IRELAND: written in the Irish language. *Edited by* the Rev. Dr. TODD, Librarian of the University of Dublin.

MUNIMENTA GILDHALLÆ LONDONIENSIS; Liber Albus, Liber Custumarum, et Liber Horn, in archivis Gildhallæ asservati. Vol. II., Liber Custumarum. *Edited by* H. T. RILEY, Esq., M.A., Barrister-at-Law.

The BRUT Y TYWYSOGION, or, The Chronicle of the Princes of Wales; and the ANNALES CAMBRIÆ. *Edited by* the Rev. J. WILLIAMS AB ITHEL.

A COLLECTION OF ROYAL AND HISTORICAL LETTERS DURING THE REIGNS OF HENRY IV., HENRY V., AND HENRY VI. *Edited by* the Rev. F. C. HINGESTON, M.A., of Exeter College, Oxford.

EULOGIUM (HISTORIARUM SIVE TEMPORIS), Chronicon ab Orbe condito usque ad Annum Domini 1366; a Monacho quodam Malmesbiriensi exaratum. Vol. II. *Edited by* F. S. HAYDON, Esq., B.A.

A COLLECTION OF POLITICAL POEMS FROM THE ACCESSION OF EDWARD III. TO THE REIGN OF HENRY VIII. VOL. II. *Edited by* T. WRIGHT, Esq., M.A.

CHRONICON RADULPHI ABBATIS COGGESHALENSIS MAJUS. *Edited by* the Rev. J. STEVENSON, M.A., of University College, Durham, and Vicar of Leighton Buzzard.

A COLLECTION OF SAGAS AND OTHER HISTORICAL DOCUMENTS relating to the Settlements and Descents of the Northmen on the British Isles. *Edited by* GEORGE W. DASENT, Esq., D.C.L. Oxon.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF MANUSCRIPTS RELATING TO THE EARLY HISTORY OF GREAT BRITAIN. *Edited by* T. DUFFUS HARDY, Esq.

In Progress.

HISTORIA MINOR MATTHÆI PARIS. *Edited by* Sir F. MADDEN, K.H., Chief of the MS. Department of the British Museum.

POLYCHRONICON RANULPHI HIGDENI, with Trevisa's Translation.

October 1859.